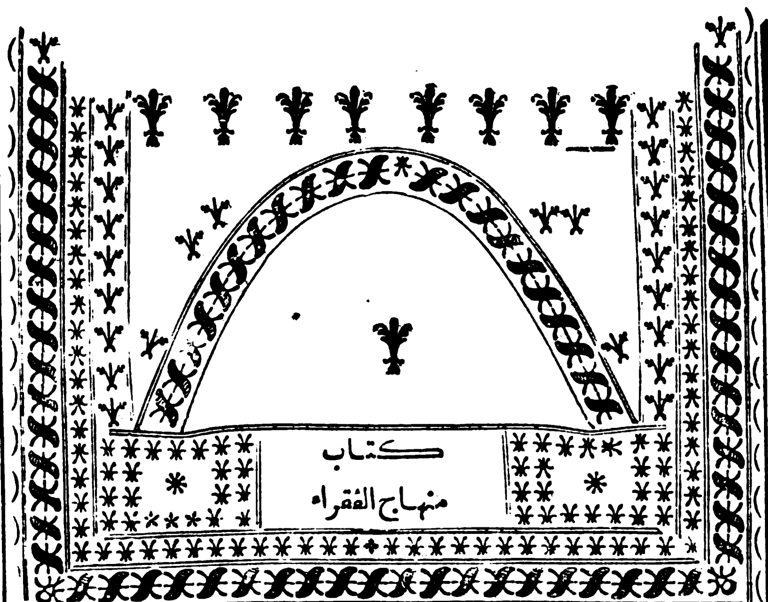

كتاب منهاج الفقراء

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى علمنا العلوم الدينية واللدنية * وعملنا على الشريعة المصطفوية * والطريقة المولوية * وكملنا بكمالات المشايخ الصافية الصوفية * وكلمنا فى ميقات قلبنا بالكلمات القدسية * بلا حرف ولا صوت ولا كيفية ولا كمية * التى لا يعرف اسرارها الا هذه الطائفة العلية * فسبحان من جعل الشريعة والطريقة * عين الحقيقة ولكن العقلاء لا يشعرون بالقوة النظرية * والبدعة والضلال * عين العقوبة والنكال * ولكن الغفلاء لا يشعرون بغلبة كثافة البشرية * والقوة الشهوية * هو الهادى الذى يهدى من يشاء من عباده بهداية الانبياء * وارشاد الاولياء * الى السنة السنية * ويضل من يشاء منهم باغواء الشياطين الجنية * واضلال الابالیس الانسية * فيصدونهم عن السلوك الى الطريقة السوية * والمريد الذى اذا اراد بقوم هداية فلا مضل لهم * واذا اراد بهم ضلالة فلا هادى لهم * من كل البرية * وصلى الله على سيدنا محمد الهادى بالاقوال الصادقة * والافعال الصالحة * الى وصلة الالهية * وشهود الاحدية * وعلى آله واصحابه الذين تابعوه متابعة كاملة بعلو الهمة * وخلوص النية (اما بعد) حمد الله المتعالى والصلاة على نبيه بو كتاب شريفك تصنيفنه باعث وبادى * وبو مجموعهٔ لطيفه نك تأليفنه علهٔ غائى اولدركه بو فقير مولوى * اعنى شيخ رسوخ الدين

اسماعیل بن احمد الانقروی * ثبت الله قدمه علی الشریعة النبوی * والطریقة المولوی * اول وقتده که ارشاد فقرا واحبابله مأمور اولدم * والمأمور معذور موجبنجه حسب المقدور آنلره ارشاد وتربیه سنه جل همتم مصروف ومحصور قیلدم * کوردمکه اکثرهسینا تمزده وشکل وصور تمزده اولان فقرا * اول سلطان الاولیا * وبرهان الاصفیا * وعنوان الاتقیا * اعنی مولانا ومولی العارفین حضرتلرینک * ذاهب اولدیغی طریقهٔ علیه یه مخالف کتمش وطریقهٔ مولویه * آنی زعم ایتمش * هر بری اول حضرتک کلمات قدسیه سیله مشرب * ومذهبلرینه حجت قیلوب ورطهٔ اباحته یتمش * کیمیسی تبدیل شکل لاجل اکل ایلمش * ونعمت سلوکدن * ولذة صعلوکدن بی بهره قالمش وبعضیسی دخی علم ومعرفتدن شجر بلا ثمر کبی خالی اولوب شریعت وطریقتی بلمامش * وآداب وارکاندن دورطوره مش وبعضیلری دخی اکرچه یوذکر اولنان صفتلردن ترقی ایدوب علم ومعرفت تحصیل قیلمش وآداب شریعت وطریقته من وجه واقف اولمش * لکن نفس وشیطان توحید افعال یوزندن واولیانک وجدت آمیز اولان سوزندن * آنلره رخصت بولوب * آنلری چاه اباحت والحاده صالمش * وبوجمله نک میاننده برکروه پرشکوه دخی وارکه یوذکر اولنان صفتلردن معرا * وبوتقریر قلنان حاللردن مبرادر * عقیده لری پاک ودرونلری نور علم ومعرفتله تابناک * فقر وقناعتله متخلق وعبادت وریاضتله متحقق اولمشلر * وانبیا واولیانک بیوردیغی بلاتأویل علی مقتضی النفس اختیار قیلمشلر * اما بوصنفک دخی بعضیسی مراتب سلوکدن * ومشارب صعلوککدن * ودقایق طریقت وحقیقتدن وحقایق علم ومعرفتدن بی خبر قالمشلر * همان اول حضرتک مثنوی شریفده بیوردیغی نظمک ظاهرینه * وبرمقدار درونینه فرجه بولمشلر * پس حضرت علی کرم الله وجهه بیوردقلری کلام اوزره که (لاخیر فی الصمت عن العلم کما لاخیر فی الکلام عن الجهل) در * بوخصوصده بیلدیکم علمدن صامت اولمغی خیر کورمدم * وبونلره بوورطه لردن خبر ویرمکی مروت * وفتوة بولدم

نظم

چو بینم پیش نابیناکه چاهست * اکر خاموش بنشینم کناهست

(نثر) بر کراهه راه کوسترمک افضل عبادتدندر (کما قال رسول الله صلی الله علیه

وسلم من يرد باطلا الى حق او ضالا الى هدى كان عمله كعبادة اربعين سنة) و بر كمسه
بر يول بيلمزه يول كوسترسه * واولدخى آنك ارشاديله مهتدى اولسه *
اول مرشده اكمل دوات واشمل سعادتدر * (كما قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم لعلى رضى الله عنه حين بعثه الى اليمن لأن يهدى الله بك رجلا واحدا خير
لك مما تطلع عليه الشمس وتغرب) واول عامل اولان وهدايت بولان * كمسه نك
ثواب وفضيلتى مقدارى مرشده اولنه اجر وفضيلت واردر (كما قال عليه السلام
من دعا الى هدى كان له من الاجر مثل اجور من اتبعه ومن دعا الى ضلالة كان
عليه من الاثم مثل آثام من اتبعه) باخصوصكه دينك عمادى (الدين النصيحة)
فحواسنجه عباد اللهه نصيحت ايتمكدر واكر سوز طوتمزلرسه (وجادلهم
بالتى هى احسن) مقتضاسنجه خصلت حسنه ايله سمت مجادله يه كتمكدر
زيرا بو امت ايچره بر طائفهٔ عليه واردركه انلرك صفت سنيه سى الى يوم القيام
بو منوال اوزره اوله وقيل وقال وجنك وجدالله لرى اعزاز دين واعلاى طريق
مبين ايچون اوله (كما قال عليه السلام لا تزال طائفة من امتى يقاتلون على الحق
ظاهرين الى يوم القيامة) معناى شريفى بنم امتمدن بر طائفه زائل اولمزلر اويله
طائفه كه حق اوزره مجادله ومقاتله ايدرلر غالب اولدقلرى حالده تا قيامته دك
(قال بعض الشراح المراد هم العلماء الآمرون بالمعروف والناهون عن المنكر
فتكون مقاتلتهم معنوية) بعض شراح ديرلركه بو طائفه دن مراد امر معروف
ونهى منكر ايلين علمادر * پس بونلرك بو تقديرجه مقاتله لرى معنوى اولور
وعباد اللهى راه صلاح وسداده ارشاد ايلمرله هر برى مجاهد فى سبيل الله
مرتبه سن بولور فى الحقيقه شريعت وطريقت ميداننده بو صفتلو شجعان
ودلاوران الى انقراض الدوران خالى اولميوب راه حقده مبطل اولنلرى وكلام
خدا ورسولى وكفتار مشايخ نفولى زيغ وضلال اوزره تأويل ايدنلرى نفى
ونهى ايدرلر سوز طوتمزلرسه سمت مجادله ومنازعه يه كيدرلر علم رسولى اصحاب
كرام ومشايخ عظام ذاهب اولديغى اوزره آنلره تقرير وتعليم قيلورلر وبو معنايه
مناسب بو حديث شريف وارد اولمشدركه ابراهيم بن عبد الرحمن العذرى
روايت ايدرلر مصابيحده وارد اولديغى اوزره حضرت صلى الله عليه وسلم
بيورمشلركه (يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله ينفون عنه تحريف الغالين
وانتحال المبطلين وتأويل الجاهلين) شراح مصابيحدن مفاتيح صاحبى
بو حديثك شرحنده ديركه يحمل اى يحفظ هذا العلم الذى صدر عن رسول الله

(اى يأخذ ويقوم باحيائه وتعليمه من كل خلف عدوله) يعنى رسول اللهدن صادر اولان علمى اخذ ايلر وحفظ ايلر هر خلفدن زياده عادل اولان كمسه‌لر (خلف) فتح لام ايله شول رجل صالحه ديرلركه بر آخر رجل صالحدن صكره كله وآنك مقامنه قائم اوله * پس علم رسولى مشايخ عدول برى برندن اخذ وحامل اولورلر وآندن غاليلرك اول علمدن تحريف وتزييف ايتملريني نفى قيلورلر (غالى) اسم فاعلدر غلايه‌لودن حددن تجاوز ايديجى ومحدود اولان امر دينك طشره كيديجى ديمكدر (انتحال) بركمسه‌نك قولنى وياشعرنى كنديه اسناد وانتساب ايتمكه ديرلر (تقدير المعنى ان المبطلين اذا انتحلوا من علمنا ليستدلوا به على باطلهم اواعتزى الى علمنا مالم يكن منه ينفون العلماء والمشايخ عن هذا العلم قول المبطلين وتاويل الجاهلين وينزهونه عما ينتحله ويبينون للناس بطلان تلك التأويلات ويمنعونهم عن قبولها) يعنى تحقيقا مبطل اولنلر قچن بزم علمزدن كنديلره اسناد ايلسه‌لر باطل اولان عمللرى اوزره استدلال ايلدن اوتورى وياخود علمزدن اولميان شيئى علمزه نسبت قيلسه‌لر خلف اولان علما ومشايخ بو علمدن انلرك قولنى وجاهللرك تأويلات باطله سنى نفى ايدرلر وناسه اول تأويلات باطله‌نك فسادنى بيان ايدوب آنى قبولدن منع ايدرلر * پس بو مقدمه معلوم اولديسه وبو حديثلرده ذكر اولنان طائفه‌نك مرتبه‌لرى بيان وعيانه كلديسه بو فقير دخى طريقمزده چوق كمسه‌يى تأويلات باطله‌يه مائل كوردم ونيجه سن دخى مقدما ذكر اولنان اوزره مراتب سلوكدن وآداب طريقتدن واركان ولايتدن غافل وعاطل بولدم اكرچه صحبتمزده اولان ياران واخوانه لسانله بو مرتبه‌لرى سويلردم وآنلره احوال ومراتب سلوكى تعليم وتقرير ايلردم واكثرى آداب طريقته واسرار واركان حقيقته مطلع اولمش وشعور بولمشلردى انلره واول مرتبه‌ده اولنلره علم طريقى سويلكه وبو علمده كتاب تأليف ايلمكه من وجه حاجت يوغيدى ولكن آداب سلوكى بيلمينه وبزدن صكره كلنه آداب سلوك آسان اولسون ايچون وطريقمزده اولان آيين واركان وآداب وافعال واحوال بيكان سنت رسوله وسلفده كچن مشايخ قدس الله ارواحهم حضرتلرينك اقواله مطابق اولمسنى عيان وبيانه كلسى ايچون وبو طريقته طاعن اولنلره واهلنه مبتدع دينلره حجت وبرهان اولسون ايچون بو كتاب مستطابك تأليفنه وبو مجموعهٔ پرصوابك تصنيفنه شروع قلندى * وآيات واحاديث رسولله وكلمات مشايخ قدس الله سرهم بنا اولندى تا بو كتابى مطالعه ايدنلر بيله‌لركه طريقمزك هر حالى وافعالى آيت وحديثدن وآثار واخبار مشايخدن مأخوذدر

زیرا بر کسنه نککه سلوکی وطریقی آیات قرآن وسنت حبیب کون ومکان
وقول مشایخ عالیشان اوزره اولمیه وطریق مستقیمی راه سقیمدن فرق قلمیه آنك
سلوکی طرق شیطانی اوزره اولور وکندوسی دخی آخر الامر اضلال ناسده
شیطنت مرتبه سن بولور وآنلرله حشر اولور وقربت الهیه ووصلت ربانیه دن
محروم قالور (نظم) خلاف پیمبر کسی ره کزید * که هرکز بمنزل نخواهد رسید *
درین راه جز مرد داعی نرفت * کم آن شد که دنبال راعی نرفت (نثر) حضرت
پیغمبرمز علیه السلام کندی طریق قویمن خط مستقیمه تشبیه بیوروب وسائر
طریق سقیمی طرق شیطاندر بیورمشلردر نتکیم ابن مسعود حضرتلری روایت
ایدرلرکه (خط لنا رسول الله خطا ثم خط خطوطا عن یمینه وشماله وقال هذه
سبل الشیطان على كل سبيل منها شيطان يدعو اليه ثم قرأ هذه الآية ان هذا
صراطی مستقیما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله) معنای
شریفی ابن مسعود روایت ایدرلرکه رسول صلی الله علیه وسلم بزم ایچون بر خط
مستقیم چکدی مثلا اورته ده کی خط کبی اندنصکره اول خط مستقیمك صاغندن
وصولندن برنیجه خطلر دخی چکدی مثلا اورته ده کی خطك اطرافنده اولان
خطوط کبی اندنصکره بیوردیکه اول یمین ویسارده اولان خطوط سبل شیطاندر
هر بر یول اوزره بر شیطان اوتورمشدر اول کندی یولنه دعوت ایلر بو خلقی
(كما قال الله تعالى فبما اغويتني لاقعدن لهم صراطك المستقيم) یعنی شیطان
مردود اولدقدنصکره قسم ایدوب دیدیکه یاربی سن بنی اغوا ایلدیکك حقیچون
ویاخود سن بنی اغوا ایلدیکك سببیله البته بن اوتوررم بنی آدمك اضلالی ایچون
سنك صراط مستقیمکده واندنصکره حضرت بو آیتی قراءت ایلدیلرکه (ان هذا
صراطی مستقیما) دریعنی شو خط مستقیم بنم صراطمدر مستقیم اولدیغی حالده
واول حضرتك طریقی طریق توحید وصراط محبت ودیدر نتکیم مولانا
حضرتلری بیوردیلر (نظم) عشقست طریق پیغمبرما * ما تابع عشقیم وعشق
رهبرما (نثر) پس سز تابع اولك ای امتم بنم طریقمه واول سبل متفرقه یه تابع
اولمالکه سزی حق یولندن تبعید وتفریق ایلر طریق مستقیم وصراط قویم اولدرکه
سالك انده کمراه اولمیه وانی ترك ایلین حقه یول بولمیه افراط وتفریطدن بری
وتعطیل وتشبیهدن وجبر وقدردن عاری اوله اقوال وافعال واحوالده واعتقادده
وصفات واخلاقده وسط واعتدال اوزره اوله انکیچون اکثر مشایخ (اليمين
والشمال مضلة * والجادة الوسطى خير) دیمشلردر بو بیتی بو معنایه مناسب خوب

ادا قیلمشلر (نظم) هیچ وجه ممکن میل جانب افراط * زقید در بقه تفریط نیز باش
رها * که اختیار وسط راست در جمیع امور * بدان دلیل که خیر الامور اوسطها
(نثر) وحضرت پیر بو منزلده دنیا و آخرتده دستگیر منزلنده دخی طریق منبری
مادامکه حالت وجد وجذبه ظهور قیلمدقچه طریق اعتدالدر نتکیم مثنویده
بیوررلر (مثنوی) در خبر خیر الامور اوساطها * نافع آمد ز اعتدال اخلاطها
* گر یکی خلطی فزون شد از عرض * در تن مردم پدید آید مرض * پس قادر
اولدقچه طوغری یولدن شیمه دن وطریق حقدن دوشمه دن بغایت حذر اوزره
اولمق گرکدر زیرا طریق انبیا و اولیا آخرتده اولان صراطی مذکردر نتکیم
بو معنایه مناسب فخر الدین الرازی صراط مستقیمک تفسیرنده دیرکه (وانما قال
الله صراطا ولم یقل سبیلا لیکون لفظ الصراط مذکرا صراط جهنم فیکون
الانسان علی مزید خوف وخشیة من مزلقة القدم) یعنی نیچون حق تعالی
صراط المستقیم دیدی سبیل المستقیم دیمدی تاکیم لفظ صراط جهنمی اکدیریجی
اوله پس انسان بو دنیاده اولان صراطده آیاق طیر غمسندن زیاده خوف
وخشیت اوزره اوله واکثر محققین دخی دیمشلردرکه صراط ایکی دربری دنیوی
وبری اخروی دنیوی اولان صراط شرع نبوی وطرق اولیادن طریق مولوی کبی
واخروی اولان صراط احادیثله ثابتدرکه جهنم اوزرینه قوریله قیلدن اینجه
وقلیجدن کسکین اولوب خلق عالم اول جانبه سوریله کما روی عن ابن مسعود
رضی الله عنه قال علیه السلام یوضع الصراط علی سواء جهنم مثل حد السیف
المرهف ومن الناس من یمر کالبرق الخاطف ومنهم من یمر کالریح العاصف
ومنهم من یمر کالطیر ومنهم من یمر کجری الفرس ومنهم من یمشی علی رجلین ثم یکون
آخرهم رجال قد تلفح وجوههم النار) معنای شریفی حضرت بیوررلرکه جهنم
اوزره پل صراط وضع اولنه قلیج کسکنلکی کبی اوله واینجه اوله ناسدن بعضیسی
برق خاطف کبی وبعضیسی ریح عاصف کبی کیچه وبر گروه دخی مرغان پرنده
کبی اوچه بر فرقه اسبان دونده وبر زمره پیاده کان رونده کبی اوله لر وبر جماعت
افتان وخیزان وبر ملت سراسیمه وحیران قاله لر نار جهنم یوزلرینه طوقنوب
یانه لر * پس صراط انبیا و اولیا آخرتده اولان صراطک مثالیدر نفس جهنمک
اوزرینه قورلمشدر واندن رونده لر نیجه مختلف ایسه بونک دونده لری دخی
اویله اولمشدر بر قوم قوة عشق ومحبت ایله برق تابنده کبی کچرلر وبر گروه جناحین
علم وعمل ایله طیور پرنده کبی اوچرلر بر گروه سو یاسالما غانمامشی ایدرلر وبر فرقه

دخی مکبا علی وجهه افتان وخیزان کیدرلر پس ای اخی تعقل ایله دائما توزی اوزره دوشوب هزار برده زخم یین کسه ایله سو یا سالما بلا سقوط کیدن کسه برابرمیدر کما قال الله تعالی (افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی امن یمشی سویا علی صراط مستقیم) یعنی شول کسه که یوزی اوزره مکب اولدیغی حالده یوررا ول کسه میدر اهدی یوخسه طریق مستقیمده سو یا سالما یورین کمسه میدر معلومدرکه اهدی واصوب سو یا سالما یورین کسه در بومثالدر مشرکله موحده ومؤمنله ملحده وصالحله طالحه وموافقله منافقه که بونلرك بریسی ضدیله برابر دکلدر حضرت مولانا مثنویده بوایکی فرقه یی اشترله استره تشبیه ایدوب بیورر لر (مثنوی) کفت استر باشترای خوش رفیق * در فراز وشیب ودرراه دقیق * تو نیایی درسر وخوش میروی * من همی افتم بسر در چون غوی * کفت چشم من زتو روشن ترست * بعد ازان هم از بلندی ناظرست * هرقدم من ازسر بینش نهم * ازعثور واوفتادن وارهم * تو نه بینی پیش خودیك دوسه کام * دانه بینی ونه بینی رنج دام (تم) پس سالکه لازم ولابدر که هوش دردم نظر درقدم خواسی اوزره طریق حقه علی بصیرة کیده واعوجاج وانحرافدن وسقوط ومذلت وانعطافدن حذر ایده بو یولده ورطات کثیره واردر وعقبات عسیره چوقدر واسوه رفیقه وقطاع طریقه نهایت یوقدر وره باریك وطریق تنك وتاریك راه اولیادر سالك کرکدرکه اولا شمع شریعتی اله آله اندنصکره بو یوله سفر قیله حتی مقصود بالذات اولان حقیقتی بوله حضرت مولانا بشنجی جلدك دیباجه سنده شریعت وطریقت وحقیقتی تمثیل ایدوب بیوررلرکه ای سالك بیلکل وآکاه اولغلکه شریعت شمع کبی درکه سالکه انك علی راه حق کوسترر ومع هذا شمع شریعتی اله کتوره سن وطریقت حقه کتمیه سن وانکله عمل ایتمیه سن مقصود بالذات اولان حقیقت اله کیرمز وسالك کنج وصاله بولمز چونکیم شمع شریعتی اله آله وانکله عمل قیلوب یوله کیره سن بو روشه طریقت دیرلر چونکیم نوافلی وفرائضی ادا ایتمکله قرب الهی بوله سن وکندلك بالکلیه فانی اوله سن اکه حقیقت تسمیه ایدرلر برمثال آخردخی ضرب ایدوب بیوررلرکه علم شریعت کیمیا علمی کبیدرکه انی بابر استاددن و یا برکتابدن اوکرنه سن وطریقت اول علمی کتابده مسطور اولدیغی واستاددن صدور قیلدیغی اوزره استعمال ایلمکدر وحقیقت بوعملدنصکره مس زر اولمسی کبی ومس لکدن خلاص بولمسی کبیدر برمثال آخردخی بیوررلرکه شریعت علم طبی اوکرنمك کبیدر

وطریقت

وطريقت اول علاك مقتضا سنجه پرهيز ايدوب ادويه واشربه بي عـلى قانون الطب
استعمال قيلمق كبيدر وحقيقت بودوا لردنصكره مريضك صحت وشفا بولسى
كبيدر پس معلوم اولديكه شريعتسز طريقت اولمز وطريقتسز حقيقت
اله كيرمز وشريعت وطريقتسز اولان كمسه حقايق اشيايى بيلمزوروى حقيقى
كورمز اكرعارف وموحد دخى كچنسه نه فائده وبرمز زيرا شريعت وطريقت
حق تعالينك اسم عدلينك مظهريدر واسم هدايتنك تجليسى ويرتويدر پس
عارف مطيع اولدركه آيينهٔ شريعت وطريقتده حقك صفت عدلينك واسم
هدايتنك تجليسن كوره وانكابو يوزدن اطاعت وانقياد قيله اول كمسه لركه
بو تجلى يى كورمديلر وبو سره ايرمديلر آنلر شريعت وطريقتى حقيقتدن غيرى
قياس ايلديلر وسوزلرينى عاميانه واعمايانه سويلديلر پس كركدركه اى اخى
كشتىء شريعتى الدن قومية سن تا بحر ضلالت ومعصيته غرق اولميه سن صقن
ملاحان طريقته مخالف كتميه سن تا كرداب اباحت والحادده كرفتار اولميه سن
(كما مثل النبي شريعته وقال مثل شريعتى كمثل سفينة نوح من تمسك بها نجا
ومن تخلف عنها غرق) يعنى بنم شريعتمك صفت عجيبة الشانى سفينهٔ نوح كبيدر
شريعتمه تمسك ايلين من ضلالت واباحت بحرندن نجات بولدى وطوفان معاصى
ومناهيدن خلاص اولدى وشول كمسه كه شريعتمدن تخلف ايلدى كنعان
وار طوفان هلاكنه بيچاره مستغرق اولدى اكر بعض ملحد مشربا اولنلره بو خاطره
خطور ايلرسه كه بحر حقيقتده بردركه بحر وحدتدر پس غرق اولديغمز عاقبت
بحر وحدت اولمجق هرنه يوزدن اولورسه اولسون فنعم الاستغراق وحبذا الوصال
والاعتناق جواب شافى بودركه نعم ذات احديت شركت قبول ايتمز بر بحر اعظم
كبيدر ولكن امواج اسماء متقابله وصفات متضاده ايله جوش وخروش
ايديجيدر اسماء لطفيه وجماليه سى (هذا عذب فرات) قولنك سرينى مظهردر
وصفات قهريه وجلاليه سى (هذا ملح اجاج) آيتنك حقيقتنى مشعردر اكرچه
بو ايكى نوع امواج بردريادن حاصل اولور وبرى برينه متصل وملتقى كورينور
لكن (بينهما برزخ لا يبغيان) مقتضاسنجه ميانلرنده معنا بر حاجز حصين
واردركه طرفينك امواجنى بر يره جمع ايلمكه قومز نتكيم حضرت بو معنايى
مثنويده نه كوزل تحقيق ايدرلر بيورورلركه (مثنوي) بحر تلخ وبحر شيرين در جهان
* درميانشان برزخ لا يبغيان * بحر را نيمش شيرين چون شكر * طعم شيرين
رنك روشن چون قمر * نيم ديكر تلخ همچون زهر مار * طعم تلخ ورنك مظلم قيروار *

هر دو بر هم می زنند از قعر و اوج * بر مثال آب دریا موج موج (نثر) محبت الهیه
و رحمت ربانیه رحمانیه دریای قهر و جلالدن بحر لطف و جماله کشنده و نصرت
کننده در صبا یلی کبیدر و هوای نفسانی و هواجس شیطانی دریای لطف
و مهردن بحر قهره کشنده و عاقبت مهلک و کشنده دبور یلی کبیدر (نصرت
بالصبا و اهلک قوم عاد بالدبور) حدیثنك معنای حقیقیسی و فحوای باطنیسی
بودرکه صبای رحمت حقله منصور اولوب قهر خدا طرفندن خلاص اولدم
و قوم عاد دبور هوای نفسله اهلاك اولندی پس حضرت مولانا بو معنایه
اشارت ایدوب بیوررکه (مثنوی) مهر تلخانرا بشیرین می کشد * زانکه اصل
مهرها باشد رشد * قهر شیرین را بتلخی می برد * تلخ باشیرین کجا اندر خورد *
تلخ و شیرین زین نظر ناید بدید * از دریچهٔ عاقبت دانند دید * چشم آخربین تواند
دید راست * چشم آخر بین غرور است و خطاست (نثر) بعض کمسنه لرك کشتیء
وجودی باد هدایتله دریای لطف طرفنه و سر منزل رضا جانبنه برخوشجه
استقامتله روان اولوب کیدر لکن دبور هوای نفسانیسی وزان اولدیغی کبی رئیس
روحی تدبیر و تدارك قیلیوب و در حال مستقر شریعت و طریقته تحصن
ایده میوب و انده لنکر عقلی ربط قیلیوب دبور هوای نفسه مطاوعت ایدوب
مدبر اولور اکر باد عنایت یاری قیلمزسه و اول محلدن غائب اولمزسه کرداب ضلالت
وورطهٔ معصیتده مخذول و مقهور قالور (مثنوی) کشتیء بی لنکر آمد مرد شر *
که زباد کژ نیابد او حذر * لنکر عقلست عاقل را امان * لنکری دریوزه کن
از عاقلان (نثر) عاقللردن لنکر دریوزه ایتمك معناسی انلردن عقل و کیاستی
و ادب و فراستی تعلم ایتمکدر و انلر کشتیکی اوزره شریعت و طریقته تمکن و راه
حقده شیب و فرازدن و محل ضرر و احترازدن طوتمقدر و کلام انبیا و اولیایه و زنده
اولان عرفا و صلحایه علی کل حال اویمقدر تا سندخی عاقل و عارف اوله سن
و طوفان ضلالت و اباحتدن رها اوله سن و معصیت و اساءتدن خلاص اولمغه
چاره یا بر مرشد آغزندن و یا بو علمده اولان بر کتابك معناسی نغزندن علم سلوکی
اوکرنمکله اولور اندنصکره مرتبهٔ صلاح و سداده و فتح و کشاده یول بولور بو فنده
حضرت مثنویدن زیاده صوابتر بر کتاب مستطاب دخی اولمز بر کسنه علم
سلوکده بو کامانده و مثل بولمز پس مولویلك سلوکی مثنوی اوزره مقتفیدر و معانی
مثنوی حضرت قرآن و احادیث رسول ملك منان اوزره مبتنیدر نتکیم
حضرت مولانا بو بیتله بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (نظم) من بندهٔ قرآنم

اکرجان دارم * من خاك ره محمد مختارم (نثر) اكثر ناس قياس ايدركه طريق
مولوى شرع نبويدن خارج اوله وفقرا مبتدع وآيين وار كان بدعت وضلالت اوله
نعوذ بالله من ظن السوء الى اهل الله سوء ظنه سبب اكثريا شكل فقرا ده اولان
بى ادبلردن حاصل اولور اما بعضك اساءتى ايله كله تهمت روا اولمز وانلرك
ضلالتندن بو طريقك طريق بدعت وضلالت اولمسى لازم كلمز پس كله انكار
ايتمك شقاوتى موذن اولور نعوذ بالله تنكيم كله اقرار حماقتى مشعر اولديغى
كبى حضرت مولانا بو معنايه مناسب بيورر (مثنوى) حق شب قدر است
درشبها نهان * تا كند جان هرشبى را امتحان * نى همه شبها بود قدر اى جوان *
نى همه شبها بود خالى ازان * درميان دلق پوشان يك فقير * امتحان كن انكه
حقست آن بكير * انكه كويد جمله حقست احمقيست * وآنكه كويد جمله باطل
اوشقيست * مؤمن كيس مميز كوكه تا * بازداند حيز كانرا از فتا (نثر) نيجه انكار
اولنور بر طريقه كه انك اول شرطى ماسوى اللهدن قلبى تطهير ايتمك اوله
واوسطى محبة الله ومعرفة الله ايله قلبك استغراقى اوله وآخرى بالكليه فنا فى الله
وبقا بالله مرتبه سى اوله شرع نبويده نيجه انواع مذاهبك اهلى بولنورسه طريق
مولويه ده دخى اصناف مشاربك صاحبى بولنوردس فى زماننا حضرت مثنويدن
ماعدا بر ميزان معنوى دخى لازم اولديكه قرآن وحديث ومثنويدن مأخوذ اوله
وآيات واخبار وكفتار مشايخ كبار وكلام حضرت خداوندكار ايله طوله وهر كسك
مرتبه ومقدارنى ومحق ومبطل بدكردارنى وبو طريقك اركان وآداب واسرارنى
وسقطات وورطات ناهموارنى تعريف وتمييز قيله حتى ياران صفا واخوان
باوفا آداب واركانمزك جميعا منت اولديغنه وطريقت مشايخ سلفه اويديغنه
مطلع اوله لردس تسهيلا للطالبين وتيسيرا للسالكين اقسام ثلاثه وابواب ثلاثين
ودرجات مائه اوزره ترتيب وتزيين اولندى تنكيم فهرستى ظهر كتابده كما ينبغى
ثابت قلندى بعده بو كتاب هدايت سيما وحقيقت نمايه (الاسماء تنزل من السماء)
نحواسنجه (منهاج الفقرا) ديو عالم معنادن اسم ويرلدى اميددركه الله تبارك وتعالى
ذخر آخرتمز ايده ونيجه كمسه لر بوكه مطالعه سبيله طوغرى يوله كيده (اللهم اجعله
دليلا الى الرشاد وسبيلا الى الصلاح والسداد وحبيبا بين العباد بمحمد الهاد
واولاده الامجاد)

* (باب اول) *

ماهيت طريق مولويه بيانندە در وفقرانك اختلاف مشاربى عياننده در

ايها الاخ الاعز والاكرم بلكل وآكاه اولغلكه اول سلطان العاشقين وبرهان العارفين منبع انوار يقين مخزن اسرارِ رب العالمين اعنى جلال الملة والدين مولانا ومولى الواصلين حضرتلرينك طريق مبينى واركان وآيينى تصوفدن وكندولر صافى وخلفاسى صوفيدر اوديليلكه بو بيت شريفى بيوررلر وفقرا هر روز وشب سماط كنارنده بعد الطعام ذكر قيلورلر (نظم) ما صوفيان راهيم * ما طبله خوار شاهيم * روز وشب تذكار اولنمه سنده نكته بودركه آكاه اولوك اى كروه مولويان بز صوفيان راه حق وكاسه خوار شاه مطلق مرتبهٔ كاملين ومكملينه ايرنلره وبالكليه بشريتدن وماسوادن خلاص بولنلره وابو الوقت وحاكم زمان اولنلره صافى دينور وابن الوقت اولنلره وماسوادن درونلرين صافى قيلنلره صوفى دينور نتكيم صافى ايله صوفينك تميزنده بو بيتى بيوررلر (مثنوى) صوفى ابن الوقت باشد درمثال * ليك صافى فارغست از وقت وحال (نثر) وبو طريق طريق صوفيه اولديغنه بر دليل دخى بودركه مثنوينك اولنه قريب اولان محلده حسام الدين چلبى حضرت مولانايه خطابا بيوررلركه (مثنوى) صوفى ابن الوقت باشد اى رفيق * نيست فردا كفتن از شرط طريق * تو مكر خود مرد صوفى نيستى * نيست را از نسيه خيزد نيستى (نثر) خطاب حضرت مولانايه درعلى سبيل الاستفهام واستفهام تقريرا يچوندر پس مرد صوفى دكلميسن يا مولانا مرد صوفى سن خود پس صوفى لكك شرطى ماضى يه ومستقبله نظرا يتميوب وقتك حكمنى ويرمكدر ديمك اولور پس طريق يقمز طريق تصوفدر زيرا طريق تصوفك بنيانى فقردر واساس واركانى بذل وايثار وترك اختياردر (كما قال رويم التصوف مبنى على ثلاثة خصال التمسك بالفقر والافتقار والتحقق بالبذل والايثار وترك الاعتراض والاختيار) فقر وافتقاره تمسك وبذل وايثار ايله تحقق وترك اعتراض واختيار له تخلق مولويانك صفتى وخصلتيدر پس طريق مولويه بى طريق صوفيه در ديكه تعريف طريق عشق ومحبت وفقر ديمكى وبونلر امثالى خصالى دخى جامعدر نتكيم سهروردى حضرتلرى بيوررلر (التصوف اسم جامع لمعانى الفقر ومعانى الزهد وغيرهما مع مزيد اوصاف واضافات لا يكون الرجل بدونها صوفيا) پس تصوف عشق ومحبتى وزهدى وفقر ومعرفتى جامعدر وبو جمله نك فوقنده در (كما قال ابو العباس النهاوندى الفقر والزهد مع شرفهما بداية التصوف) بعض مشايخ فقيرله صوفينك ما بيننى فرق ايتمشلر اما بينهما ده فرق عظيم وار در نتكيم ابو عبد الله خفيف فرق ايدوب

بيورر

بیوردیلر (الصوفی من استصفاه الحق لنفسه توددا والفقیر من استصفا نفسه فی فقره
تقربا) یعنی صوفی شول کسه درکه آنی حق کندو نفسی ایچون اکه مودة انی کزیده
قیله و فقیر اول کسه درکه فقرنده نفسنی استصفا ایده تقربا بالله وصوفی یه صوفی
دیلمسنده وصوفیلکله تسمیه قیلنمسنده برقاج وجه واردر صوفی یه آنکیچون
صوفی دینلدیکه درونینی غل وغشدن وقلبینی ماسوی وتشویشدن پاك وصافی
ایلدی وبو حدیثك معناسی اوزره عمل قیلدی نته کیم انس حضرتلری رسول
علیه السلامدن روایت بیوردیلر (قال علیه السلام لی یوما یا بنی ان قدرت ان تصبح
وتمسی ولیس فی قلبك غش فافعل ثم قال وذلك من سنتی ومن احیی سنتی فکانما
احیانی ومن احیانی کان معی فی الجنة) معناسی شریفی بوبی غل وغش اولمق فعلن
اشله که بو تصفیهٔ درون بنم سنتمدر بنم سنتمی احیا واجرا ایلین بنمله جنتده بیله در
جنتده رسول الله بیله اولمق عظیم مرتبه درکه درونی صافی اولان صوفی لره میسر
اولور پس طریقه‌نزك رکن اعظمی درونی نای کبی غل وغشدن خالی قیلمقدر
وآیینه کبی ژنکار ماسوادن صافی اولمقدر وافکار دنیویه‌دن ودغدغهٔ
عقلیه وتشویش نقلیه‌دن نجات بولمقدر حضرت مولانا مثنویده تصفیهٔ درونه
مشتغل اولنلری رومیلره تشبیه ایدوب ونقوش عقلیات ونقلیاته شروع قیلنلری
چینیلره تشبیه قیلوب رومیلری ترجیح ایدوب بیوردیلرکه (نظم) رومیان ان
صوفیانند ای پسر * بی زتکرار وکتاب وبی هنر * لیك صیقل کرده‌اند آن سینها
* ساده کردند ز آز وبخل کینها (نثر) رومیلر منلای رومه منسوب اولان
عاشقلردرکه درونلرین آز وبخل وکبر وکینه‌دن واخلاق ذمیمه وافعال ردیه‌دن
پاك ایلمشلردر وفقرایه صوفی دینلمکه بر وجه دخی بودرکه صوفدن خرقه
کیدکلری ایچوندر صوف دیو یوکه دیرلر فقرانك لباسی ایسه یوکدن اولان یا عبا
ویا چوقه‌در تصوف فلان دیرلر اذا لبس صوفا نته کیم تقمص فلان دیرلر اذا لبس
قمیصا پس بونلره صوفی دیمك بو تقدیرجه لباس ملابسه سیله اولور انبیای عظامك
دخی اکثرینك لباسلری صوفدر نته کیم حدیثده وارد اولمشدرکه انس حضرتلری
حضرت رسول علیه السلامدن روایت ایدرلر (ان عیسی علیه السلام یلبس
الصوف ویأکل من الشجر ویبیت حیث امسی) وینه انس حضرتلری بیوردیلرکه
(کان رسول الله یجیب دعوة العبد ویرکب الحمار ویلبس الصوف) وعبدالله
ابن مسعود بو حدیثی روایت ایدرلرکه (قال علیه السلام کلم الله موسی وکانت
علیه جبة من صوف وکساء من صوف وسراویل من صوف) وفقرایه صوفی

دینلمسنده بر وجه آخر دخی بودرکه اصحاب صفه یه مشابهتلری واردر انلردرت
یوزکسه ایدیلر زرع وضرع ووطن وسکنلرین ترك ایدوب مسجد صفه سنده
عبادت وطاعاته مشتغل اولمشلردی کذلك فقرا دخی زرع وضرعی ومسکن
ومأوایی ترك ایدوب خانقاه کوشه لرنده عباداته مشتغل لردر پس فقرایه
صوفی دینلمك بو وجهلردندر والا بین الناس متعارف اولان وصورتن آراسته
قیلوب سیرتن خراب وکاسته ایدن صوفیلر دکلدر نته کیم بوکونه صوفیلر
حقنده حضرت بیورر (مثنوی) صوفیء کشته به پیش این لئام * الخیاطه
واللواطه والسلام * ای بسا زراق وکول بی وقوف * ازره مردان ندیده
غیر صوف * صوفی ان صورت مپندار ای عزیز * همچو طفلان تاکی این جوز
ومویز (نثر) پس صوفی مثلا اسم جنس کبیدر ومولوی وکلشنی وخلوتی وجلوتی
وبونلردن غیری اهل طریق که عملری تصفیه ایله موصوف ولباسلری صوف
اوله انواع کبیدرکه تحت جنسنده داخلدر بو صفتلی اولنلرك طریقنه طریق
تصوف ومشایخنه مشایخ صوفیه دیرلر پس صوفی کیمدر بلدکسه متصوفه یه کلهلم
متصوفه اول کسه لردرکه نفسلرینك بعض صفاتندن خلاص اولمشلردر وصوفی
مرتبه سنده اولانلرك اقوال واحوال واوصاف واذواقندن حظ آلمشلردر
وانلره تشبه قیلمشلردر لکن هنوز بقیهء صفات بشریه دن خلاص اولمدقلرندن انلر
مرتبه سندن کیرو قالمشلردر اما فقرا اول کسه لره دیرلرکه اموال دنیادن واسباب
ما سوادن برشیئه مالك اولمیه لر ومالك اولدقلری شیئلری رضای حقده ومحبت
وجود مطلقده ترك ایده لر فقرا ایکی نوع اوزره دربری صورتا فقیردر وبری دخی
معنا فقیردر ابو عبد الله خفیفك بو تعریفی ایکی نوعی بیله جامع اولور (الفقر عدم
الاملاك والخروج عن احکام الصفات) عدم املاك فقیر صوری یه کوره در
احکام صفات بشریه دن خروج کندی یی برشیئه مالك کورمیوب فانی
کورمکدرکه فقیر معنوینك تعریفیدر فقیر معنوی ایله صوفینك فرقی بودرکه
فقیر معنوی کندی یی بالکلیه فنای مطلق مرتبه سنده کورندر وبقای حقانیله
دخی باقی اولمیندر وصوفی بعد الفنا وجود حقانیله باقی اولوب فقرده وغناده
انك ارادتی عین ارادت حق اولندر فنا وبقا اکا نسبت مساویدر اکر فقر وغنا
اختیار ایدرسه اندن اختیار ایدن حق اولور واکر دولت وغنا ارادت ایدرسه
کذلك اندن ارادت ایلین وجود مطلق اولور اما فقیر معنوینك مرتبه سی فقر
وفنا اولدیغندن اکرچه دولت وغنا یوز کوسترسه مرتبه سی حکمیله غنا

ودولتدن

ودولتدن حذر ایدر روذوق فنایه مانع اوله دیواندن کذر قیلر وزاهدا کادر لرکه دنیا
ومافیهادن اعراض ایده وترك اسباب واملاك جانبنه کیده وزاهدله فقیر معنو ینك
فرقی اولدرکه زهد رسم فقردر اما حقیقت فقر ازالهٔ مراد ومقصودو بالکلیه
افنای وجوددر (نظم) درویش کسی بود که نامش نبود * اندردو جهان مراد
وکامش نبود * بیوردقلری فقیر معنویدر (مثنوی) کفت سائل درجهان درویش
نیست * ور بود درویش آن درویش نیست * بیوردقلریده کذلك فقیر معنویدر
پس صوفی بوندن اکلدر زیرا بوصفت صوفینك فناسی جانبیدر ونعت حالی
ووصف بالیدر پس بعض صوفی مرتبه سنده اولان کامللرك رسم فقرله مترسم
اولمسی انبیایه اقتدا واتباعادر وسالکان وطالبانی قولا وفعلا وحالا ارشاد
ایچلرندن اوتریدر یوخسه حظ اخروی ایچون دکلدر وبعض کبار صوفیلك
مرتبه سنده واردر قد نصکره ارادهٔ الهیه اکا غنی اولمق اقتضا ایدر اموال واسباب
وارزاقی جمع ایلرو اکثری بوصفتلرله تستر ایلر (مثنوی) چیست دنیا از خدا غافل
بدن * نی قماش ونقره وفرزند وزن (نثر) بیوردقلری بومرتبه دندر (وکل ما الهاك
عن مولاك فهو دنیاك) حدیثی بومعنایه اشارتدر (ما وجدنا فی القباء ما وجدنا
فی العباء) دین شیخ شجاع حضرتلریده غناده اولان اولیادندر پس بوذکر اولنان
طوائفك هر برینك متشبه محقلری ومتشبه مبطللری واردر صوفینك متشبه
محقی متصوفه در ومتشبه مبطلی اول طائفه درکه صوفیلك شکلن اورونه لر
وانلرك اصطلاح وطریقتن اوکرنه لر اما بوصفت برای جلب دنیا اوله وبووضعی
جمعیت احبا ایچون قیله ودرونی اباحت والحادده قاله فقیر معنو ینك متشبه
محقی مال وملکی حق رضاسیچون ترك ایلیوب دنیا متاعندن مجرد اولاندر
وبوفقیر معنوی مرتبه سنده دکلدر زیرا فقیر معنوی اصلا کندیده وجود کورمز
وکندی یه برشیء اسناد قیلمز بلکه عدم محض کورر اما اکا متشبه اولان فقیرك
دخی بقیهٔ ما وجودی واردر مثلا دنیایی ترك ایلدم دیمك وحق رضاسنده مجرد
اولدم دیو ظن ایتمك کبی که کندو دخی اورته دن ومن وجه غنایه میلدن دخی خالی
اولمز اما متشبه مبطل فقرا اولدرکه تبدیل شکل لاجل الاکل ایلامش اوله ولذت
فقردن کیرو قاله وکندویی رسم وصورت فقرله تزیین قیله لکن مرادی جلب
دنیا وکاری اکل وشرب وغدا اوله حضرت مولانا بوصنفك حقنده بیوررلر
(مثنوی) نقش درویش است اونی اهل جان * نقش سك راتو مینداز استخوان *
فقر لقمه دارد اونی فقر حق * پیش نقش مرده کیم نه توطبق * عاشق حقست

اوبهرنوال * نیست جانش عاشق حسن وصال (نثر) وطریقه‌مزده برنجیه سی
ملامیه ساکنه منسلك اولوب آنلر صفتیله متصف اولمشلردر وفی الحقیقه ملامیه
اولوطبائفه دراما بونلرك دخی محققلری ومقلدلری واردر ملامیه دن محقق
اولنلر اول کسه‌لردرکه معنیء اخلاصی رعایت وقاعدهٔ صدق دروني محافظت
ایچون اخفای صلاح وطاعت وستر خیرات وعبادت ایدرلر ونظر خلقدن
خیرات وحسناتلرینك محفوظ اولمسنی اولی کوررلر وبعض صفات مذمومه
اظهار یله خلق عالمدن تستر قیلورلر وحضور قلبله عبادت حقه مشتغل اولورلر
من بعد دقیقهٔ شرعیه دن واعمال مرعیه دن بردقیقه ترك ایتمزلر وحظ نفس
وراه ضلال طرفنه کتمزلر کالیله هر بری اطوع خلق الله ومنقاد اوامر اللهدر
وبو ملامتدن مرادلری همان ریادن مجانبت واخلاصی محافظت ایچوندر
انلیچون مشایخ ملامیه‌نك تعریفنی بویله بیورمشلرکه (الملامی هو الذی
لایظهر خیرا ولایضمر شرا) عاصی ظهور معصیتدن نیجه خوف وحذر ایلرسه
بونلر دخی ظهور طاعت ومظنهٔ ولایت اولمه‌دن اویله حذر ایدرلر سلف مشایخك
مشهور سوزلرندندرکه بیورورلر (لایصل مقام الصدیقین رجل حتی یشهد فیه
الف صدیق انه زندیق) وبو ملامیه نك محققلرینك خلاف شرع شریف بعض عمل
اظهار ایلمرندن مراد مطلقا عندالخلق اسقاط جاه ومنزلت وازالهٔ نباهت
وشهرت قیلمرندن اوتریدر نته کیم حضرت پیر مزی بدآیت حالنده حضرت
شمس میخانه یه کوندرمسی بو معنایی مشعردر (مثنوی) چون خرابات آمد آن
پیر اجل * ازقدومش جمله میها شد عسل (نثر) اول صاحب سعادتك قدوم
مبارکلریله میخانه ده اولان جمله میلر عسل مصفا اولدی بومرتبه ده ابو حامد
غزالی ابو یزید بسطامیدن نقل بیورورلرکه (روی عن ابی یزید انه امر بحلق رأس
مرید ولحیته وتعلیق الجوز فی عنقه واعطائه لمن یصفعه من الصبیان وطوافه
مع تلك الحالة فی المحافل والمجالس والاسواق) بزم طریقمزده دخی چار ضرب
تراش اولمق بومرتبه یه اله کتورمك ایچوندر وحضرتلك تراش نامه رساله سی
بوذوقك حصولی ایچوندر اما طریقمزده بوملامتی اختیار ایتمکه ایکی شرط
واردر غیره مساغ یوقدر بریسی بودرکه شیخ اولان عارف وبصیر دروینده
بعض صفت مشاهده ایده که آنك ازاله سی ملامتله اوله پس شرط ملامتی اکا
تعلیم ایدوب بایزید حضرتلری مریدنه امر ایلدیکی کبی اولدخی امر ایده اول
زمان درویشه امتثالا لامره لازم کلورکه ملامتی اختیار ایده برشرط دخی

بودركه ملامت اختيار ايلين كمسه شيخي اولمديغي تقديرجه نفسنك حيله لرينه
عالم اوله وسلوكده مجاهده وعامل اوله پس خلق عالم بونك حسن حالنه رغبت
ايدوب التفات ايده لر كوره كه خلقك بو التفات ورغبتي آنك سلوكنه وذوقنه
ضرر وبره پس حق رضاسنه بالكليه اشتغالدن اوتري صفت ملامتي اختيار
ايده . تا بو حيله ايله مكر خلقدن خلاص واشتهار فاسدن نجات بوله زيرا
بيورمشلركه (مثنوى) اشتهار خلق بند محكم است * دره او از بند آهن كي كم است
دانه باشي مرغ كانت برچنند * غنچه باشي كودكانت بركنند * هركه داد
او حسن خود را در مزاد * صد قضاى بد سوى او رو نهاد * هين منو شكر به
پيش طوطيان * بلكه زهرى شو شو ايمن از زيان (نثر) حق مشايخ ملاميه نك
كبارندن بعضيسي اجتنابا من الشهرة والرياء وآفات النفس والهوى فقه مسئله
سندن برمسئله يه قياس ايدوب بيورورلركه (اذا جاز لمن غص بلقمة من طعام حلال
ان يسيغها بجرعة من الخمر اذا لم يجد غيره مع ان تحريمه مقطوع به ولا يفوت بها
الا حياة فانية فلم لا يجوز مثل هذا اذا تيقن سالك بفوت الحياة الباقية
فبالاولى ان يدفع المضرة المعنوية باى شئ كان) بو تركيبك معناسي چون بركسه نك
بوغازينه طعام حلالدن برلقمه طورسه وانك قتنده خمردن غيرى شئ بولنمسه
جائز اولور اول محلده اكه خمر ايچور مكالك بو مسئله اشباه ونظائرده دخي
مسطوردر مع هذا خمر ايچمه نك تحريمي مقطوع به در واول بوغازه طورن
لقمه ايله فوت اولماز الا حياة فانيه پس حيات فانيه نك فوت اولمسي ايچون بو قدر
حرامي ارتكاب جائز اولديغي ايچون بو مثللو حيله نك ارتكابي جائز اولميه شول
وقتده كه سالك تيقن ايليه حياة باقيه نك فوتنه پس بطريق الاولى اولور
اى اخي بو سوزدن قياس اولنمسونكه اولياى ملاميه شرب خمر ايده لر وحظ
نفسله ميخانه يه كيده لر بلكه بونلر شربنده دخي ايكي وجه بيورمشلر وشرح
تصرفده مسطور قيلمشلركه اول كمسه كه اولياء اللهدن مرتبه ولايته ايره وتبديل
اعيانه باذن الله مالك اوله خلقه قرشو كندي بي ستر ايچون شراب ايچرچه سنه
اوله ولكن ايچديكي عسل مصفادن احلى وشهد وشكردن اعلى اوله وبوز بيك
شراق نوش ايلسه ذره قدر سكر وبرميه وعقلنه خلل كليه تبريكيم حضرت
بوحاله كوره بيورر (مثنوى) باده از ما مست شدنى ما ازو * قالب از ما مست
شدنى ما ازو (نثر) بونلره ايچدكلرى حرام اولماز براحقيقتده خمر دكلدر وسكر دخي
ويرمز وبر وجه دخي بودركه برسالك كورمكه كندي يه خلقك توجهي وار وذوق

وسلوكدن انى مانع اولورلر اول وقتده انلردن خلاص ايچون النه دستى آلوب
ميخانه يه كيدرونكنده اوله ويا خود ميخانه دن باده ايله دستى يى طولديره وخلقه
كوستره وكندى يه طالب وراغب اولنلره عرض ايده وارەبرجانبه ده انى دوكه
بونى يازان كسه اهل اللهدن بويله ايلر بركسه يى كوردم ديرمن اصل شرب خمر
ايلمزكن كاهى بويله وضع ايلردى ديربوجمله اى اخى هب نفسك خطىنى وآفاتنى
ازاله ايچوندر بوخسه حظ نفس ايچون حرام ايچن نكبتى لردكلدر بومرتبه فتى يولنك
كسه لرنك حاليدر وبونك برله نه بوملاميه عزيز الوجود ايكن قيد وجود دن
خلاص اولمشلردر وهرتبه توحيده ايرمشلردر زيرا خلق اغيار كوررلر
وانلردن عمللرين اخفا قيلورلر وانى خلوص بيلورلر مع هذا (وجودك ذنب
لايقاس به ذنب اخر) دربو صفتلر بقيه وجود افانى مشعر دروجود كورمك
ايسه توحيدى مخلدر تكميم صوفى مرتبه سنده اولنلر اورته ده خلق اغيار
كورمزلر وخلقدن خيرات وحسناتلرين اخفا قيلمزلر واول خيراتى كنديلردن
دخى بيلمزلر (لا قوة على طاعة الله الا بتوفيق الله ولا حول عن معصية الله
الا بعناية الله) ديه دن خالى اولمزلر صوفى مرتبه سنده اولنلر مخلصلردر بفتح اللام
وملاميه طبقه سنده اولنلر مخلصلردر بكسر اللام مخلصله مخلصك ما بيننده تفاوت
چوقدر وبوملاميه يه ايكى طائفه واردركه متشبهلردر برى متشبه محقدر وبونلر
اول عاشق مشرب اولنلردركه هر اسم عباد وزهادله مترسم اولمزلر وخلقه
قارشو عبادت وطاعت قيلمزلر ونوافل اعماله چوقلق مقيد اولمزلر اما فرائضدن
وواجباتدن برشى ترك ايتمزلر همان فرض وواجب اولان نه بودرديوب اكتفا ايدرلر
بوصنف بى ريا اولدقلرى جهتدن ملاميه يه مشابهلردر اما من وجه مخالفلردر
زيرا ملاميه نوافل وفرائضدن بردقيقه فوت ايتمزلر ولكن آنى خلقدن ستر ايدرلر
خلوص بولنسون ايچون وبرى دخى متشبه مبطلدر بونلر اول ضال ومضل
اولان نكبتى لردركه زبقه اسلامى كردنلرندن دوروعبادات وطاعاتى كنديلردن
مهجور ايلمشلردر روزوشب سرخوشلر وبنك وباده وفسق وفجورله مدهوشلر
وبيهوشلردر كندولرى بحر قلزم زعم ايدوب (ع) بحر قلزمم رازم دارى چه بالك *
ديرلر (نظم) اتش ابراهيم رانبود زيان * هركه نمرودا ست كوميترس ازان (نثر)
كلامى اوزره خلق نمرود كندولرينى ابراهيم بيلورلر عاشقلرك كفرى ايماندر
ديوهرزه برلر واكثرى بومثللو بيتله حجت ايدرلركه (رباعى) هركه كه دلت تنك شود
بنك بخور * يا بنك دوقدح باده كلرنك بخور * كراين نخورى وآن نخورى ازهدى

پس لايق توسنك بودسنك بخور عجبدركه الله ورسول يورد يغى آيت
وحديثى حجت ايتمزلر وحضرت پيرك بونلر حقنده مثنويده نيجه محلده
يوردقلرينى طوتمزلر بيوردلركه (مثنوى) تو كه خودرا كيج وبى خود كردهٔ*
خون رزچه خون ماراخوردهٔ *خويشتن راعاشق حق ساختى* عشق
باديوسياهى باختى* بادهٔ حق راست باشدنى دروغ *دوغ خوردى دوغ
خوردى دوغ دوغ (نثر) بوكسه لردن چوق كمسنه آخر الامر عنايت الهى
رهبر اولوب توبه وانابت قيلر وقطع مراتب ايدوب نيجه سعادته ايرر ونيجه سى
بوا عتقادله كاور وبو اعتقادله كيدر نعوذ بالله من هذا الاعتقاد وبونلرك
اكثر طريق مستقيمدن سقوطنه سبب يا اولياى كبارك اسرار آميز اولان
كفتارلريدر ويا خود بر ملحد فاسد عقيده وبدكردارك اضلالريدر بيلمزلركه
اولياء الله جوامع الكلمدر بر كلامى بر قومك اصطلاحى اوزره سوييلرلر وآندن
نيجه درلو معانى وحقايق مراد ايدرلر مثلا پيمانه وميخانه ديرلر وآندن
يا اشيانك وجودنى ويا مرتبهٔ اعلايى ويا خود وجود اوليايى مراد ايدرلر محلك
اقتضاسنه كوره تأويل اولنوروى ومستانه ذكر ايدرلر اندن مراد عشق
وعاشقانى ياد ايدرلر مثلا كمال خجندى بو بيتى ديمشلر ومحمد شيرين حضرتلرى
اكه انكار ايلمشلر آخر بر يره جمع اولوب كمال خجندى انى حل ايلمشلر اول
بيت بودر (نظم) چشم اكر اينست وابرو اين و زلف وچهره اين *
الوداع اى زهد وتقوى الفراق اى عقل ودين (نثر) محمد مغربى مكر بونى مجازه
حمل ايلمش شيخ كمال بيورمشلركه چشم عينه ديرلر عين ذاته ديرلر ابرو حاجبه
ديرلر حاجب حجاب ايديجى ديمكدر پس مراد اكراى محبوب حقيقى
ذات تجلى ايلمده بو ذاتدر وصفات دخى انى ساتر اولمده بو صفاتدر پس پرهيز
كارلغه وانى زاهد وتارك اولمغه الوداع وعقال مرتبه سنده اولان عقله دخى
الوداع ودين تقليدى يه دخى الوداع كه دين حقيقى مشاهدهٔ ذات وصفاتدر پس
مرغان الهينك آوازلرين صورت پرستلر قصورفهمدن اكليه ميوب هر برى
طبيعتنه موافق ومشربنه مناسب تأويل ايدرلر حضرت مولانا بو خصوصده
بيوردلر (مثنوى) صورت اواز مرغ است اين كلام* غافلست ازحال مرغان
مردخام* كوسليمانى كه داند لحن طير* ديو اكرچه ملك كيردهست غير (نثر)
وطريقمزده نيجه كمسه لردخى جذبه يه دوشمشلر ومجذوب اولمشلردر مجذوبلرك
محققلرى اول كمسه لردر كه جذبهٔ حق انلره غلبه ايدوب انلرى تدبير وتصرفلرندن

الوب مستغرق بحراحديت اولمشلردر وتدبير وتداركدن قالمشلردر متشبه محق اولدركه كاهى عقلنه جذبه غلبه ايدوب مستغرق ومبهوت اولورلر وكاهى عقله كلوب ينه تدبير وتدارك وعبادات وطاعات قيلورلر ومتشبه مبطل اولدركه بنك وافيون وشرابله عقل نفيسن زائل قيله وشيطان خياليله كندويى مجذوب حق زعم ايليه وخلقه اوليا النمه بو جمله نك مراتب ومشارب ومذاهبنه طريقمزدن بركسه كه واقف اوله قدنصكره خلافته مستحق اولور وبونلرى ارشاده قادر اولور زيرا خليفه مستخلف عليهك احوال ومراتبنه وسقطات وورطاتلرينه عالم كركدر والله اعلم بالصواب

(باب ثانى)

خلافت الهيه يى وخلافت نبويه يى وخلافت مولويه يى بيان ايدر وعدالتى ومراتب استوايى عيان ايدر (قال الله تعالى واذ قال ربك للملائكة انى جاعل فى الارض خليفة) يعنى ذكر ايله يا محمد اول وقتى ربك ملائكه يه ديديكه بن يرده خليفه قيلمق استرم خليفه بركسه نك مقامنه قائم ومنابتنه نائب اولان كمسه يه ديرلر اصلى خليفدر بر وزن فعيل تا مبالغه ايچوندر درايت وروايتده كى تا كبى فعيل بمعنى فاعل ويا خود بمعنى مفعولدر معناسى بركسه نك آردنجه كلمجى وبركسه نك آردنجه كلمش ديمكدر تكيم فخر رازى تفسيرنده ديركه الخليفة من يخلف غيره ويقوم مقامه امام راغب ديركه لفظ خليفه واحده وجمعه اطلاق اولنور بو محلده مقصود اولان جمع معناسيدر زيرا خليفه دن مراد آدم واولاد آدمدر وتيسيرده ديركه خليفه دن مراد اولاد آدمدر كه انك آردنجه كلدى وبعضيسى بعضيسه قائمقام اولديلر نتكيم بو آيت كريمه شهادت ايلركه (وهو الذى جعلكم خلائف فى الارض وكذا قال ثم جعلناكم خلائف فى الارض وقال ايضا واذكروا اذ جعلكم خلفاء) بو جمله سى اولاد آدمك خليفه اولمسنه دلالت ايدر وبين المفسرين اولان قول اصح دخى بودر امام فخر رازى ديركه آدمه واولادندن خليفه حق اولنما انكيچون خليفه تسميه قلنديكه خلقك نفوسنى تكميلده وانلره تسلست وتأديبده واوامر واحكامى تنفيذده وبونك امثالى شيلرده حقك خليفه سى وقائمقاميدر پس سؤال بوارد اولوركه خليفه عاجز وامر ارغيبه مطلع اولمين كمسلره لازم اولور جناب حق خود جل وعلا هر شيئه قادر وعالم الباطن والظاهردر پس اكه خليفه اولمنك فائده سى ندر جواب بودركه خليفه مستخلف عليهك قصورندن اوتريدر وخلقك حقله آشنا اولمسنده وحقدن

استفاده

استفاده واستفاضه قیلمسنده کمال مرتبه عجزلری اولدیغیچوندر لا جرم
خلیفه کرکدرکه حقدن اسرارواحکامی اخذایلیه وخلقه بیان قیلوب سویلیه
زیرابونلر خلقله حق ما بیننده واسطه در روحانیتلری جهتندن واحکام واسراری
واوامر وانواری حقدن اخذ ایدوب جسمانیتلریله خلقه آنی ایصال ایدرلر
وخلقی تربیه وارشادله تکمیل ایدوب بحسب استعداداتهم حقله آشنا ایدرلر
اگرچه من وجه خلیفه مستخلفك غیریدر امامن وجه مستخلفك عینیدر شول
جهتدن عینیدرکه انك احکامیله حاکم وانك علمیله عالم وانك صفتیله متصف
واخلاقیله متخلق واسرار وانواریله متحققدر حضرت مثنویده بومعنایه
مناسب بیورلرکه (مثنوی) چونکه شداز پیش دیده وصل یار * نائبی باید
ازومان یادکار * چون خدا اندرنیاید درعیان * نائب حقند این پیغمبران *
نی غلط گفتم که نائب بامنوب * گرد وپنداری قبیح آیدنه خوب * نی دوباشد
تاتوای صورت پرست * پیش آن یك گشت کزصورت برست (نثر) وحضرت شیخ
فتوحاتك ایکیوزاللی التنجی بابنده باب ابداردهٔ بیورلرکه (اعلم ان الابدار مثال
نصبه الله تعالی لتجلیه فی الخلیفة التی ظهرت باسمائه وصفاته واحکامه والرحمة
والقهر والانتقام والعفو کما ظهر الشمس فی ذات القمر وانارة کله فسمی بدرا
فرأی الشمس ذاته فی مرأة ذات البدر کما رأی الحق حکمه فی مرآة
ذات من استخلفه فهو یحکم بحکم الله فی العالم فان الخلیفة معلوم لا یظهر
الا بصفات من استخلفه فالحکم لمن استخلفه فی الحقیقة قال الحق لابی یزید
فی بعض مناجاته ومکالمته مع الحق اخرج بصفاتی الی خلقی فمن رآك رآنی
ومن عظمك عظمنی ومن اهانك اهاننی) پس شرط خلافت الهیه اولدرکه
خلیفه بالکلیه کندی نفسندن فانی اوله وبقای حقله باقی اوله وانك اقوال
وافعال واخلاق وصفاتیله اتصاف قیله برایش اشلیه الا انك امریله وبرکاره
باشلیه الا انك اراداتیله جمیع انبیا واولیانك خلافتلری بوکونه درو تبلیغ احکام
الهی ایلین علماء بالله دخی خلفاء اللهدر * تکمیل حدیثده بویله واردا ولمشدر
وابوهریره حضرتلری پیغمبر علیه السلامدن بویله روایت قیلمشدرکه (من امر
بالمعروف ونهی عن المنکر فهو خلیفة الله فی ارضه وخلیفة کتابه ورسوله)
وسنت رسولی اجرا ایدوب احیا ایلین خلیفهٔ رسول اللهدر خلیفهٔ رسول ینه
خلیفهٔ حق اولمدن خالی اولمز (کما روی عن الحسن البصری قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم رحمة الله علی خلفائی قالوا ومن خلفاؤك یارسول الله

قال الذين يحيون سنتي ويعلمونها عباد الله) امر الهيي اجرا وسنت رسولی
احيا ايلين خليفة الله وخليفة رسول الله اولورا ما اول كسه امر الهيي
وسنت رسولی بر طريقتك روشی اوزره اجرا واول طريقی احيا ايلسه
هم اول پيرك وهم رسولك وجناب حقك خليفه سی اولور خلافت حق جميع
افراد انسانيده بحسب استعداداتهم موجوده در (كما قال عليه السلام كلكم راع
وكلكم مسئول عن رعيته) پس هركسك خلافت الهيه دن استعدادی مقداری
حصه معينه سی واردر مثلا پادشاهك مملكتنده تدبير وتصرفی كبی وهر والی
وحاكمك كندی ايالتنده حكومت وتصرفی كبی وصاحب منزلك منزلنده
وتحت يدنده اولنلره تدبير وتصرفی كبی ادنی مرتبه سی هركسك كندی مملكت
وجودنده تدبير وتصرفی كبی زيرا جناب حق جل شانه بو آيتده خلافتی عامه
ناسه شامل بيورمشلردر (كما قال الله تعالى هو الذي جعلكم خلائف الارض)
اندنصكره هركسك برى برندن درجه سنك رفيع اولمسنی وخلافتده فضيلت
بولمسنی (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) آيتيله ثابت قيلمشلردر عرايسده
روزبهان بقلی حضرتلری ديركه (درجة بعضهم الولاية ودرجة بعضهم الكرامة
ودرجة بعضهم المشاهدة ودرجة بعضهم المكاشفة ودرجة بعضهم المعاملة
ودرجة بعضهم الوجد ودرجة بعضهم الحالات ودرجة بعضهم المقامات
ودرجة بعضهم الواردات ودرجة بعضهم الفراسة والمعارف والعلوم) تمكيم
مراتب سلوكده ذكر ايلسك كرك انشاء الله درجهٔ توبه دن تا درجهٔ تجريد
وتوحيده وارنجيه دك بعض كسه بو جمله مراتبی جامع اولور وبعضی بونلردن
برنده قالور واول درجه آنك مقامی اولور پس اكا فلان كسه فلان مقامده در
ديرلر مثلا يا تلوينده يا تمكينده ويا ولايت وكرامتده هرنه ايسه پس بو جمله يی جامع
وشامل انسان كاملدر وخلافت كامله انسان كامله مخصوصدر آندنصكره
ثم الامثل فالامثل هرقنغی كسه فكه علمی زياده اوله اول كسه علمی اولميادن
درجه ده ارفع وحقيقتده افضلدر اكر شريعتده علمی زياده ايسه شريعتده
افضلدر واكر طريقتده ايسه طريقتده واكر مراتب الهيه ده ايسه مراتب
الهيه ده واكر اسرار ربانيه ده ايسه اسرار ربانيه ده هرنه ده ايسه علمی اولان
علمی اولميادن افضلدر (كما قال الله تعالى هل يستوي الذين يعلمون والذين
لا يعلمون وقال الله تعالى يرفع الذين آمنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات)
الله تعالى رفيع ايلرای مؤمنلر سزدن بعضكزدرجاتن دنياده ذكر جميلله وآخرتده

عرف جنابنه خاصه شول کسه لرك درجه سن رفیع ایلرکه آنلره علم اعطا اولندی
وعلملری عمله مقارن قیلندی پس عالمك عابد اوزره شرفی ماه بدرك کواکب
اوزره شرفیتی کبیدر وعلمك شرفیتی معلومك شرفیتنه کوره در عالمی دخی بوکه
کوره قیاس ایله پس هرفننی طریق اولورسه اولسون آنده عالم اولان خلافته
عالم اولمیاندن احق واولیقدر زیرانصله وسنتله واجماع امتله ثابت اولان بودر بوکه
کتاب اللهده دلیل حق سبحانه وتعالی حضرت آدمی علم سببیله خلیفه ایدوب
ملکاری قیلمدی باخصوص که ملائکه بوقدر طاعات وعباداتله موسوم وتسبیح
وتقدیس ایتمکله مشهورومعلوم وعفت وعصمتله خطا وخللدن معصوم
ایدیلر پس آدمی ملائکه اوزره حق تعالی ترجیح ایلدی علم سببیله نتکیم بیضاوی
(فقال انبئونی باسماء هؤلاء) آیتنك تفسیرنده دیرکه (تبکیت لهم وتنبیه
علی عجزهم عن امر الخلافة فان التدبیر والتصرف واقامة المعدلة قبل تحقق
المعرفة والوقوف علی مراتب الاستعدادات وقدر الحقوق محال ان کنتم صادقین
فی زعمکم انکم احقاء بالخلافة لعصمتکم فانبئونی باسماء هؤلاء) شیخ زاده
مرحوم حاشیه سنده دیرکه (ان الخلافة تقتضی الحکم بالحق واقامة المعدلة
بین العباد وذلك لا یتأتی الا بالعلم ومعرفة ذوات الاشیاء وخواصها وافعالها
واعطاء کل ذی حق حقه بلا زیادة ولا نقصان) ترکی معناسی بودرکه ملائکه ضمنا
بز خلافته تسبیح وتقدیس وعصمتمز سببیله مستحقز دیدکلرنده حق تعالی بونلره
دیدیکه ای ملکلرم پس بکا بو مسمیاتك اسماسنی اعلام ایلك قاضی دیرکه
بوکلام ملائکه یی الزامدر وآنلرك امر خلافتدن عاجز اولدقلرینه تنبیهدر زیرا
تدبیروتصرف واقامت عدل بونلره معرفت متحقق اولمزدن اول ودخی مراتب
استعداداته وخلقك حقوقنه وقوف بولمزدن مقدم محالدر اکر زعمکزده خلافته
عصمتکز سببیله احقا اولمق وارایسه پس بو جمله مسمیاتك اسماسندن خبرورك
شیخ زاده دیرکه خلافت حقله حکم ایتمك اقتضا ایدر وعباد الله ما بیننده عدالت
قیلمق اقتضا ایدر بو معنا ایسه علمسز اولمز وذوات اشیایه وخواصنه وافعالنه
معرفتسز صورت کلمز وهر حق صاحبنه بلا زیاده ولا نقصان اعطا ایلمینجه
خلافت مرتبه سنه ظفر بولمز پس خلافتك رکن اعظمی عدالتدر انکیچون
جناب حق جل وعلا حضرت داوده خطاب ایدوب بیوررلرکه (یا داود انا
جعلناك خلیفة فی الارض فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی فیضلك عن
سبیل الله ان الذین یضلون عن سبیل الله لهم عذاب شدید بما نسوا یوم الحساب)

معناى شريفى باداود برسنى استخلاف ايلدك وملكمزه خليفه قيلدق پس سن بين الناس عدل ايله حكم ايله وهواى نفسه تابع اولمه كه سنى الله يولندن اضلال ايلر (مثنوى) باهوا وآرزوكم باش دوست * چون يضلك عن سبيل الله اوست (نثر) تحقيق اول كسه لركه الله يولنده كمراه اولديلر انلر ايچون عذاب شديد واردر يوم حسابى نسيان لرى سببيله پس هر خليفه يه واجب اولديكه تحت يدنده متصرف اولديغى كسه لره عدالت ايليه ودنيادن مالك اولديغى شيلرده دخى معدلت قيله نتكيم ابوسعيد خدرى رسول عليه السلامدن روايت ايدرلر (قال صلى الله عليه وسلم ان الدنيا حلوة خضرة) يعنى دنيا برطاتلو ولذيذ شيدركه طبيعت اكا ميل ايلر وخضره دركه سبزوانه بكزرغراره اولمسنده وسريع الزوال اولمسنده كه ناسى حسن وطعميله مفتون ايلر (وان الله مستخلفكم فينظر كيف تعملون) والله تعالى سزى خليفه قيلمشدر اموال وارزاقده وتصرف ايلديككز شيلرده كه فى الحقيقه اول شيلر حقكدر سز خليفه ووكيل كبيسز پس حق تعالى ناظردر كه نه حال ايله عمل ايدرسز هر حقى بيورديغى ذى حقه ايصال ايدوب عدالت ايلرميسز وياخود اكا فر يفته اولوب عدالتى ترك قيلورميسز عبدالله بن عمر رضى الله عنه بو حديثى حضرتدن روايت ايدرلر (قال عليه السلام ان المقسطين عندالله على منابر من نور) يعنى تحقيقا عادل اولنلر الله قتنده مقربلردر نوردن منبرلر اوزره جالسلردر (عن يمين الرحمن وكلتا يديه يمين مبارك) اول منابر يمين رحمن طرفندن اوله عادللرك علو مكانتن اشعار ايدرز براسلطانك صاغ يانده اولورن صول يانده غندن اشرفدر وتوهم اولنديكه يمين رحمن يسارك مقابلى اولان يمين جنسندن اوله آنى دفع ايدوب بيوررلركه رحمانك ايكى طرفى بيله كه قدرت كامله وارادت شامله واسماء متقابله در يمين مباركدر (الذين يعدلون فى حكمهم واهليهم وماولوا) صفة كاشفه سى وياخود صفة مادحه سيدر مقسطينك يعنى عادل اولنلر شول كسه لردركه حكومتلرنده عدالت ايده لر ودخى تحت يدلرنده اولان اهل وعيال وجوارى وعباد وخدام هرنه ايسه آنده عدالت ايده لر ودخى اوقافدن وصدقاتدن وخانقاهدن ولى ايلديككى شيئلرده عدالت ايليه (ولوا) فتح واوله ضم لامله اصلنده وليوا ايدى حركت ياسلب اولنوب ياحذف اولندى پس عدالت هر شيده لازم وواجب اولنلردندر نتكيم حق تعالى امر ايدوب بيورر (ان الله يأمركم بالعدل والاحسان) عدل ترك ظلمدر وهرحقى ذى حقه ايصالدر وبوتفسيرا بتمشلر نتكيم حضرت دخى بومعنايه

مناسب بیوررلر (مثنوی) عدل چه بود آب ده اشجار را * ظلم چه بود آب دادن خار را * عدل وضع نعمتی بر موضعش * نه بهر بیخی که باشد آب کش * ظلم چه بود وضع در ناموضعی * که نباشد جز بلارا منبعی * نعمت حق را بجان ودل بده * نه بطبع پر زخیر وپر کره (تتر) پس خلیفه اولان کمسه هر حالده عادل کرك زیرا عدل اصل جمیع امورده توسط ایتمکه دیرلر مثلا اعتقادده تنزیهله تشبیه ماییننده اوله سن ومذهبده جبرله قدر ماییننی طوته سن جودده دخی بخلله تبذیر ماییننی کوزده سن (کما قال الله تعالی لحبیبه ولا تجعل یدك مغلولة الی عنقك ولا تبسطها کل البسط) وصوتده دخی جهر ایله اخفا ماییننده سویلیه سن نتکیم حق تعالی حبیبنه بیورر (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بین ذلك سبیلا) یا محمد صلاتده قراءتکی جهر ایله ودخی انی ضعیف ایله خفت ضعفه وسکونه دیرلر خفت الصوت دیرلر اذا اسکن خافت ساکن دیمکدر بو ایکیسنك ماییننده بر یول طلب ایله که بین الجهر والضعف اوله ابن سیریندن روایت اولنورکه بو آیت کلدکده نصکره حضرت پیغمبر علیه السلام برکون ابو بکر حضرتلرینه اوغرادی کوردیکه اخفا ایله قراءت ایلر وعمر حضرتلرینه اوغرادی کوردیکه جهرله وصوت اعلا ایله قراءت ایلر حضرت ابوبکره صوردیکه نیچون یاب یاب اوقورسن دیدیکه ربم مناجاتم ایشیدر وحضرت عمره دیدیکه نیچون صوت اعلا ایله اوقورسن دیدیکه شیطانی طرد ایلرم ونائملری ایقاظ ایلرم ابو بکره بیوردیلرکه (ارفع صوتك قلیلا) وعمره بیوردیلرکه (اخفض صوتك) وحق تعالی سورهٔ لقمانده لقماندن لساننده اوغلنه امر ایدوب بیوررلرکه (واقصد فی مشیك واغضض من صوتك ان انکر الاصوات لصوت الحمیر) بعض مفسرلر خطاب حضرت پیغمبره دردیمشلر یعنی یا محمد مشیکده اقتصاد واعتدال ایله وصوتکدن غض ایدوب یاب یاب سویله زیرا اوحش اصوات صوت حماردر انسانك صوتی معتدل کرکدر وشیخ حضرتلری تدبیرات الهیه ده بیوررلرکه (انقطعت احدی نعلی رسول الله صلی الله علیه وسلم فنزع الاخری ومشی حافیا حتی یعدل فی اقدامه) دخی بیوررلرکه (العدل ساری فی جمیع الاشیاء فاجعل للعدل حاکما علی نفسك واهلك واصحابك وعبیدك وفی کلامك وافعالك ظاهرا وباطنا) پس طریقتمزده بو صفت اعتدال مرتبهٔ استوادر پس بو مرتبه یه واصل اولنلر بو مرتبه یه واصل اولدقلرینه علامت اولسون ایچون باشلرینه خط استوا چکمشلر وانکله بو مرتبه یه اشارت قیلمشلر پس برکمسنه فی زماننا باشنه استوا چکسه دیك

اولورکه جمیع اقوال وافعال واحوالده مستوی ومستقیم اولدم ومرتبه‌یه
علامت اولسون ایچون خط استوایی فرقه اوردم پس برکسه ده‌که عدالت
واستقامت اولمیه انك باشنه اول خط حرام اولورزیرا علامت کاذبه ایله خلقه
نمایش قیلور بوکستاخلقله قرب حقدن محروم قالورامافی زماننا صورت فقراده
قوللری فعللرینه وباطنلری ظاهرلرینه اویمزبی ادبلر اولقدر وافردرکه سقامتی
استقامتدن فرق ایتمزلکن واعتدالدن اعتلالی تمییز قیلمزلکن فرقنه برچوقه
پاره‌سن چکر وآنکله خلقه اهل استقامت یکر فهیهات ثم هیهات شتان
بین اهل الاستقامة والسقامة (مثنوی) کربصورت آدمی انسان بدی *
احمد وبوجهل خود یکسان بدی (نثر) پس ای اخی طریقتمزده صورته اعتبار
یوقدر اگرچه عامیلرقتنده واراپسه ده پس استوادن مرادصورت وشهرت
دکلدر بلکه هرخصوصده عدالت واستقامت وشریعت وطریقته کمالیله
متابعتدر استوانك اوچ مرتبه‌سی واردر بری ادنی بری اوسط بری اعلا ادنی
مرتبه‌سی حد شریعتدن ودایرهٔ طریقتدن خروج ایتمك وراه ضلالت وفساده
کیتمامك وافعال سیئه‌دن بالکلیه تجبانت بولمق واوقات خمسه‌یی مع الجماعة
اداقیلمق واعمال حسنه واخلاق حمیده ایله متصف اولمقدر باری استوا چکن
کسنه بومرتبه‌ده کرکدر واوسط مرتبه‌سی امر سبحانی‌یه اطاعت ایتمکله
وسمت عبادات وریاضاته کتمکله وصوم وصلاته مداومت قیلمغله نفس ظلمانی
نورانی وروحانی اولوب روح الهی‌یه مشابه ایله (علو واحنا اشباحنا اشباحنا
ارواحنا) حکمن بوله قال الجنید * (شعر) *

رق الزجاج ورقت الخمر	فتشابها وتشاکل الامر
فکانما خمر ولا قدح	وکانما قدح ولا خمر

(نثر) ومرتبهٔ اعلاسی اولدرکه عشق ومحبتله جمیع مراتبدن کذراید وب شادی
وغم وذوق والم وبیش وکم ومدح وذم ونعم ونقم ولطف وستم بالکلیه قتنده برابر
وتوأم اوله تشکیم حضرت بومرتبه‌ده بیورورلر (مثنوی) عاشقم برلطف وبرقهرش
بجد * بوالعجب من عاشق این هردوضد (قال شارح الحکم فی هذه المرتبة
العارفون قائمون بالله لافرق عندهم بین الحالتین ولاتمییز بین المتضادین قد
استوی خوفهم ورجاؤهم فانهم غرقی فی بحار التوحید قیامهم بالله ونظرهم
الیه لم یشاهدوا غیره فی الشدة والرخاء) پس برسالك که کندولی فنا بالوصفة
وظاهرا وباطنا فانی بولوب حقله باقی وقائم بوله وپانده سنیم وزرحجر ومدوله برابر

اوله واسرار غيبيه اكه عيانه كله اول استوانك اعلا مرتبه سنده در تحكيم زيدكه
حضرت رسولك اوغلو عبيد بو مرتبه نك اولا صاحبى اولدر تحكيم بو حديث
دلالت ايلركه بر كون حضرت رسول عليه السلام سؤال ايلديكه (كيف
اصبحت يا زيد قال اصبحت مؤمنا يا رسول الله قال عليه السلام ان لكل شئ
حقيقة فما حقيقة ايمانك قال عزلت نفسى عن الدنيا حتى استوى عندى ذهبها
ومدرها واظمأت نهارى واسهرت ليلى فكانى انظر الى عرش ربى بارزا وكانى
انظر الى اهل الجنة يتنعمون والى اهل النار يعذبون قال النبى عليه السلام
اصبت فالزم) بو مرتبه نك صاحبنه ظهورله بطون يكسان والتونله مزبله اوتون
برابر و توآماندر بو مرتبه ده سالك مقام مشيخته مالك اولور وخليفه ويرمكه
قدرتى بولورا كر سؤال اولنورسه كه طريقمزده خلافت ويرمك سجاده نشين
اولان اولاده مخصوصدر پس بركسنه بو مرتبه يه ايرسه نيجه خلافت ويرر
جواب بودركه خلافتك صورتى وار ومعناسى وار وحقيقتى وار صورت خلافت
اولدركه بر شيخ بركسنه يى بر خانقاهك تصرفى ايچون وانده ساكن اولان طائفه نك
ضبط وبسطى ايچون خلافت ويره واول كسنه ده مراتب سلوكه وارشاد صعلوكه
علم اولميه واوامر شرعيه واحكام طريقيه واسرار حقيقيه يى كما ينبغى بيلميه پس
بوكه صورت خلافتدر بلا معنا اما معناى خلافت مراتب سلوكه عالم اولقدر
وظهورات الهيه يه واسما وصفات ربانيه يه شعور بولقدر پس بركسنه برسالكى
تربيه ايله بو مقاملرمابر كوره معنا اول سالكك خليفه سيدر پس بركسنه يه
استيادى خلقى ارشاد ايچون ويلدرديكن عباد الهيه تعليم ايتمك ايچون اذن
ويرسه جائزدر وحقيقت خلافت من عند الله ارشاد ناسه مأمور اولقدر
مشيخت مرتبه سنده اولانك كمالات تحت تربيه سنده ليكن بعض كسنه ده خلافتك
صورتى ومعناسى وحقيقتى اوچى بيله جمع اولور وبعضيسنده صورت ومعناسى
جمع اولور وبعضيسى انجق صورتا خليفه اولور ومعنا وحقيقتدن بى نصيب
قالور اما اول كسنه ده كه اوچى بيله جمع اوله مشيخت مرتبه سنده اولور والله اعلم
بالصواب

(باب ثالث)

رتبهٔ مشيختى بيان ايدر مشايخ كباردن اقتدا يه مستحق اولانلرى بيان ايدر

(قال رسول الله صلى الله عليه وسلم والذى نفس محمد بيده ان شئتم لا بين لكم
ان احب عباد الله الى الله الذين يحببون الله الى عباده ويحببون عباد الله اليه

ويمشون فى الارض بالنصيحة) رسول عليه السلام حضرتلرى بيورديلركه اول
الله حقيچونكه محمدك نفسى انك يدقدرتنده در اكرسزاستر سكز حقيقت حالى
بن سزه بيان ايدم تحقيقا اللهك سوكاوقوللرى شول كسهلردركه اللهى قوللرينه
سوديرهلروقوللرى اللهه سوديرهلرويرده نصيحتله يوررلروفوائد وعوائد الطاف
حق طالبانه ايركوررلر قلوب عاشقانى كرداغياردن پاك ومرأت درون
مشتاقانى زنكارماسوادن مجلاوتابناك ايدوب آيينهٔ الهى اولمغه لايق وقابل
قيلورلر (مثنوى) زان بياورد اوليارا برزمين* تاكندشان رحمة للعالمين*
خلق راخواند سوى دركاه خاص* حق راخواندكه وافركن خلاص* جهد
بنمايد ازين سو بهر پند* چون نشد كويد خدايا درمبند (نثر) مرتبهٔ مشيخنده
اولنلرك شانى بودر وشيخ رسولك نائبى وقومنك نبيسى كبيدر (كما قال
عليه السلام الشيخ فى قومه كالنبى فى امته) مثنوى) پس بهر دورى ولى قايمست
آزمايش تاقيامت دايمست (نثر) بيتنك معناسى بوكه اشارتدر پس كركدركه
شيخ حضرت رسولك سنت سنيهسنه وسيرت عليهسنه متابعت ايليه تامحبوب
ومنظور حق اوله (كما قال الله تعالى فى كلامه قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى
يحببكم الله) يعنى اكر حضرت حقه محبت دعواسى قيلور سكز حضرت نبوت
پناهك اقوال وافعال واحوالنه متابعت ايلك حق الله تبارك وتعالى سزى
سوه پس محبت حقه سبب متابعت حضرت رسالتپناهدر برشيخك كه سيد
انبيايه ظاهرا وباطنا متابعتى زياده اوله طالب انك انفاس نفيسهسندن
مستفيد اولور وخدمت شريفهسنيله حقه يول بولور اما اول شيخك كه حضرت رسوله
متابعتى اولميه طالب آكا اقتدا ايلسه ضلالته دوشر وبولندن شاشر پس بوزلرين
كورمين هدايت بولور وسوزلرين دكلين اهل استقامت اولور (كما قال الشيخ
فى الفتوحات وطائفة من الشيوخ هم اصحاب احوال ولكن ليس لهم فى الظاهر
التحفظ ولا يصحبونه معهم ولوظهر عنهم خرق العادة لايعول عليهم مع وجود
سوء ادب فى الشرع فانه لا طريق الى الحق الا بالشرع فمن قال بان ثم طريقا الى الحق
خلاف الشرع فقوله زور لا يقبل) محققلر مشايخى درت نوعه تقسيم ايتمشلر
واول درت نوعدن برينه اقتدايى روا كورمشلردر بركه سالكان را دين
درت قسمدر برقسمى صرف سالكدر وبرقسمى دخى صرف مجذوبدر وبرقسمى
سالك ومجذوبدر وبرقسمى دخى مجذوب وسالكدر پس سالك صرف مشيخته
واقتدايه لايق دكلدر ولن كان عالما فى الشريعة والطريقة انكچونكه بقيهٔ

صفات

صفات نفسانیه دخی اندن هنوز زائل وفانی اولمشدر وکندو ایسه مقام معامله ومجاهده ده توحید الهیدن ووصلت ربانیدن محجوب قالمشدر سائری دخی خلاصه مجالی اولمز وحجابدن رها قیلمز ومجذوب صرف دخی مشیخته لایق واقتدایه شایق دکلدر زیرا جذبهٔ الهیه آنی وجودندن خلع ایدوب مستغرق وفانی قیلمشدر بوندن دخی ارشاد کلمز وبوکا دخی اقتدا جائز اولمز اکرخرق عاده دخی بلا نهایه صادر اولورسه ده واقتدا ایدنلر کماله ایرمز وفلاح بولمز زیرا مجذوب منافع عالم کثرتی بیلمز وفوائد شریعت وطریقتی اکلمز معامله ده نقصانی واردر پس ناقصه متابعت روا کورلمز وسالک مجذوبه دخی اقتدا جائزدکلدر زیرا مرتبهٔ مشیخته فائز وحائز دکلدر وسالک ومجذوب اکادیرلرکه ابتدای حالنده کثرت مجاهده وریاضتله وعبادت وطاعت وخدمتله سلوک ایده نهایت حالنده جذبهٔ الهیه ومحبت ربانیه اکا ظهور ایدوب انی مضیق صورتدن اوج معنایه وتوحید ذات وصفات خدایه ایصال ایده پس ذوق وحدت مشربنه غالب اوله سکرده قاله وصحوه آزکله وبالجمله تلوینندن خالی اولمیه وتمکین مرتبه سنی بولمیه انکیچون اقتدایه لایق اولمیه (مثنوی) اهل تلوینند جمله این فریق * تابکویم شرح باتو ای رفیق * کاه سالک میشود آن مرد حق * کاه جذبه میبرد ازوی سبق (نثر) دردنجی قسمی مجذوب سالکدر بونلر انلردرکه جذبه لری قبل السلوکدر وتخت تمکین وکمال یقینده بونلر ملوکدر مشیختنه واقتدا ومبایعته ومتابعته لایق اولان بونلردر بونلرک مرغ روحلرین بدایت سلوکده شهباز جذبهٔ الهیه صاید وهردم بونلره تجلیٔ ربانی عاید اولوب بو جذبه وتجلی واسطه سیله بشریتدن منسلخ وصفات حیوانیه دن منخلع اولدیلر ولوح دللرین نقوش ماسوادن صافی قیلدیلر وکندولری اورته دن یوق اولمش بولدیلر (عرفت ربی بربی) عرفانته ایردیلر (ورأیت ربی بربی) دینلرک رؤیتی کبی بونلر دخی کوردیلر کندیلردن فانی اولدقدنصکره حقله باقی اولدیلر وبعد المحو والفنا ارشادا للطالبین وتکمیلا للسالکین عالم صحوه کلدیلر وکثرتده وحدت مشاهده قیلدیلر مقام محبوبیته ایردیلر ومرتبهٔ خلافت حقی حقیقة بولدیلر جناب حق بومقامده اولنلر حقنده (وبی یسمع وبی یبصر وبی یمشی وبی یبطش) حدیثنی بیوردی (واخرج بصفاتی من رآک رآنی ومن قصدک قصدنی ومن اهانک اهاننی) خطابیله مشرف قیلدی بونلره متابعت رسوله متابعتدر وبونلره مبایعت جناب حقه مبایعتدر (کما قال الله تعالی ان الذین یبایعونک انما یبایعون الله

يد الله فوق ايديهم) بوصفتله متصف اولان عزيزلر قائممقام رسولدر وخليفهٔ
حقدر پس بونلره اقتدا سيد انبيا زمرهٔ اصفيايه اقتدادر (اولئك الذين هداهم الله
فبهداهم اقتده) امرى اوزره هدايت حقله مهتدى اولان بونلردر پس بونلره
اقتدا واجبدر اكر طريقتمزده اولسون واكر غيرى طريقده اولسون بومرتبه ده
اولنلره ايكى طائفه متشبهدر برى محق برى مبطلدر متشبه محق اولدر كه بونلرك
مرتبه لرينه عالم اوله ولكن نائل اولهمیه وانلر كبى عامل اوله ولكن مع بقية الوجود
اوله وخلقى حقه دعوت قيله ولكن اكثرمرتبه ده انلره تقليدا دعوت قيله
والحاصل نيجه مرتبه ده انلره مشابهتى اوله ونيجه مرتبه ده اولميه وانلر كوردیكى
كبى حق اليقين ايله كورميه * پس بونلره دخى اقتدا ايدن ضرر ايتمز بلكه چوغى
حسن اعتقاد له كماله ايرورلر بونلر اكرچه طبقهٔ اوليده اولنلر كبى ذكللردر اما
مقلد اولنلردن ومتشبه مبطل اولنلردن عاليلودر ومتشبه مبطل اول كمسه لردركه
اوليانك اصطلاحات وعباراتن اوكرنه وقبل تصفية النفس تشيخ ايدوب ارشاد
نامنه براى شهرت ونباهت ولاجل شرف وعزت مبادرت ايده حالبوكه دينده
وعلوم يقينده چوغى برله هرتى فرق ايتمزوبردن برتى تميز قيلمز ايكن دقايق سلوكه
عارف ومراتب صعلوكه واقف برشيخ كامل پجنور (نظم) بيين الان كه كور
وكرشبان شد * علوم دين همه برآسمان شد * نمانده درميانه رفق وآزرم *
نميدارد كسى ازجاهلى شرم * وليكن شيخ دين كى كردد انكو * نداند نيك
ازبد بد زنيكو * چو اولا يعلم الهر من البر * چه كونه پاك كرداند ثن سر * مريدى
علم دين آموختن بود * چراغ دين زعلم افروختن بود * كسى ازمرده علم اموخت
هركز * زخا كستر چراغ افروخت هركز * بومرتبه ده اولان كمسه لره هرقنغى
طريقده ايسه سالك ايله لكندن اقتدا ايلسه ناقص قالوردين ويقيندن بهره بولمز
وانبيا واوليا مشاهده سنه ايرمز مريد صادقدن از مريد اولوركه اعتقاد
واتقله بويله كمسه لرك دامنى طوته ومرتبهٔ كماله يته ورضاى حق اوته اولورسه ده
مريدك اعتقادى بركاتيدر وخسه انك ارشاد وهمتنك تأثيرى دكلدر (مثنوى)
ليلنادر طالب ايذكر فروغ * دوحق اونافع آيد اين دروغ * لوبقصد نيك خود جايى
رسد * كرچه جان پنداشت اوآمد جسد * چون تحرى دردل شب قبله را * قبله نى
وان نمازاو روا (نثر) پس شيخ اولدركه ريا وسمعه دن ودغل وحيله دن عارى اوله
وارشاد وتربيه يى براى رضاى خدا قيله شيخ دكلدر اول كمسه كه دخى نفس اماره
صفتيله متصف اوله واصطياد نامنه كوشش قيله وانلرك مشارب ومذاهبنه اويه

لطائف منننده ابن عطا حضرتلری بیورورلرکه (ولیس شیخك من دعاك الی الباب انما شیخك من رفع بینك وبین الله الحجاب شیخك هو الذی اخرجك من سجن الهوی ودخل بك علی المولی شیخك هو الذی جلی مرآة قلبك حتی تجلت فیها انوار ربك (مثنوی) شیخ فعال است بی آلت چو حق * بر مریدان داده بی گفتن سبق * (نثر) مریدلره بی گفتن سبق ویرمه نك معناسی فعلیله وحالیله بلا قول ارشاد ایده دیمکدر واخلاق حسنه کوسترمکله انلرك اخلاقنی تحسین ایده واشراق باطنیله آنلرك باطننی تنویر وتزیین قیله (کما قال الشیخ ابو مدین) الشیخ من هذبك باخلاقه وانار باطنك باشراقه) شیخ اولدرکه اخلاقیله باطنکی تهذیب وانواریله انارة ایلیه والله اعلم بالصواب

(باب رابع)

طالبه بر مرشد زنده وبر مؤدب فرخنده لازم اولدیغنی بیان ایدر بیهقی شعب الایمانده وهروی درجات التائبین نام کتابنده بو حدیث شریفی ابن عباس حضرتلرندن بوکونه تخریج ایدوب روایت ایدرلرکه (بینا رسول الله وعنده جبرائیل فاذا انزل الله ملکا علی رسوله فقال یا محمد ان الله یقرئك السلام ویخیرك بین ان تکون نبیا عبدا وبین ان تکون نبیا ملکا فاشار جبرائیل ان تواضع فقلت نبیا عبدا فعرج ذلك الملك الی السماء فقلت یا جبرائیل من هذا قال اسرافیل) معناسی شریفی بیهقی شعب الایمانده وهروی دخی ابن عباسدن روایت ایدوب دیرلرکه ناگاه رسول الله حضرتلری وجبرائیل انلك قتنده ایدی پس حق تعالی رسولنه بر ملك انزال ایلدی پس اول ملك دیدی یا محمد ربك سکا سلام ایلزوسنی نبی عبد اولمق مابیننده ونبی ملك اولمق مابیننده مخیر ایلر پس جبرائیل اشارت ایلدی حضرتنه تواضع ایتسکه یعنی نبی عبد اولغه * پس بن دیدم دیر حضرت نبی عبد اولمغی اختیار ایدرم پس ملکدر آسمانه عروج ایلدی بندخی صوردمکه یا جبرائیل بو کیمدر بیوردیکه حضرت اسرافیلدر بو حدیثدن منفهم اولان بودرکه جبرائیل حضرت رسولك معلمیدر زیرا انلك اختیار ایلدیککن اختیار ایلدی پس جبرائیل شیخ ومعلم منزله سنده در وحضرت محمد علیه السلام مرید ومتعلم منزله سنده اولور تکیم بو معنایه شاهد جناب حق جل شانه آیت کریمه ده دخی بیورورکه (ولا تعجل بالقرآن من قبل ان یقضی الیك وحیه) حضرت جبرئیلدن وحی تلقی یه مسارعت ایدرلردی نهی وارد اولدیکه عجلا اتمه قرآنك اخذنه سکا آنك وحیی قضا اولمزدن اول وجبرائیل اتما قیلمزدن مقدم وبر آیت

اخراده دخی جبریلدن تقدم ایلمسنه نهی بیوریلورکه (لا تحرك به لسانك لتعجل به ان علینا جمعه وقرآنه فاذا قرأناه فاتبع قرآنه) حضرت صلی الله علیه وسلم جبرائیل نازل اولوب وحی قراءت ایلدکده جبرائیل دخی فراغت ایتمزدن مقدم اخذ وحیه تقدم ایدوب لسان شریفلرین تحریك ایدوب عجله ایدرلردی نهی وارد اولدیکه یا محمد لسانکی قرآنك اخذینه تحریك ایتمه علی العجله آنی اخذدن اوتوری بزم اوزریمزه در اول قرآنی سنك صدر شریفکده جمع ایلمك وآنی لسان جبریلله سکا قراءت ایلمك * پس شول وقتده که بز آنی سکا لسان جبرائیلله قراءت قیله وز آنك قراءتنه تابع اول بو آیت کریمه دن دخی مفهوم اولان حضرت پیغمبرك وحی الهیده حضرت جبریله متابعتیدر پس سالکه لازمدرکه شیخنه تقدم ایتمیه وانك خلاف مرادنه کتمیه وانك تأدیبیله مؤدب وتهذیبیله مهذب اوله اکر شیخی یوغیسه البته بر مرشد حیه واصل اولمغه سعی ایده زیرا بو طریق اولیا قتی ره بادیك وتنك وتاریك بر یولدر بوکا مرشدسز کیدلمز ویالکز کابله بویول قطع اولنمز ومنزله یتلمز (نظم) قطع این مرحله بی همرهئ خضر مکن * ظلماتست بترس از خطر کراهی (مثنوی) پیررا بکزین که بی پیر این سفر * هست بس پرآفت وخوف وخطر * بیوردقلری سالکه البته بر پیر لازم اولمسنی اشعار ایلر زیرا (من لا شیخ له فشیخه الشیطان) دیمشلردر وابو علی دقاق بیوررلرکه (الشجرة اذا نبتت بنفسها من غیر غارس ومربی تورق ولا تثمر وان تثمر لا تکون انما کهتها طعم کما کهة اشجار الاودیة والجبال) جمله مشایخ طریقت ما بیننده مشهوردرکه پیر پرور خدا پرور کبی دکلدر شریعتده حدیثله ثابتدرکه کلب معلمك صیدی حلال وغیر معلمك صیدی حرامدر پس معلم ومربی اولان غیر معلم اولان بی استاد له برابر دکلدر انکیچون طالبه بر مرشد حیك خدمتنده وتحت تسلیمیتنده اولمق واجبدر دیمشلر زیرا طریق اولیا طریق کورکنیدن اسهل دکلدر کورمز میسن قابیل هابیلی قتل ایلدکده برزاغك ارشادنه محتاج اولدی نتکم قرآنله ثابتدر ومثنویده دخی مسطوردر واتفاق مشایخ بونك اوزرینه درکه مرشددن مراد مرشد حیدر یوخسه بودنیادن دار آخرته نقل ایدن دکلدر زیرا سالك انلردن ادب اوکرنمز ومراتب واسرار سلوکی طویه مز اکرچه بعض مضایقه ده روحلرندن استمداد ایلسه امداد ایدرلر باذن الله اما ارشاد ایتملری آز واقع اولور بلکه هرکسه واقع اولمز مکرکه ارواحله آشنالغی اوله زیرا اول صاحب سعادتلری کثافت بدندن بالکلیه منسلخ اولوب روح

محض

محض اولمشلردر پس بشر یتده اولنلرا آنلردن نیجه ارشاد الور وارشاد بوعالمك کاریدر و خدمت وعبودیتدر آنلردن بعد الوفات عبودیت برطرف اولمشدر وارشادایتمك انلره تنزلدر پس ذوق الهی یه مستغرق ایکن بوکافیی ارتکاب نه یی افاده ایدروا کر کذشته اولان پیرلردن مرشدلرك ارشادی هر کسه میسر اولیدی نیچون خلیفه نصب ایدرلردی بالخصوص سید انبیا افضل مرسلین واکمل کاملین ایکن دیمدیکه امتمك ارشادینه کمسه لازم دکلدر بنم حیاتمده ارشادم نیجه ایسه مماتمده دخی اویله در پس عالم معنادن بن امتمی ارشاد ایلرم اکر بعد الوفات مرشدجی لازم اولمسه بویله دیردی وخلیفه نصب ایلمزدی وامتنی کندیدن صکره کلان معلملره ومرشدلره ترغیب وتحریض قیلمزدی ومثنویده دخی پیر طریقتمز حضرت مولانا طالبه بر پیر ومرشد کرکدر دیدیکی مرشدجی در بوخسه بو عالمدن کچن شیخلر دکلدر بلکه هر وقتده پیرلك مرتبه سنه ومشیخت مقامنه واصل اولان کمسه لردر هیچ حضرتنك بر کلامنده یوقدرکه متوفی اولان پیرلره بیعت ایلك وانلره تسلیم اولوك وانلردن ادب اوکرنك * نعم اقتدامز سلف صالحینه در وپیر طریقتمزه در وضع ایلدیکی طریق اوزره و بیوردیغی کلام اوزره * امابزه بر مرشد زنده لازم اولدیکه انك طریقنی وعلمنی واسرار وکفتار وکردارینی تعلیم ایده بزدخی اکا تسلیم اوله وز تاکیم انلر کوردیکن کوره وز بو سوزلردن مآل بودرکه بعض کمسه طریقمزده برکسه دن کلاه وخرقه یی کیدوکی کبی تربیه بولمدن وکندوبی برکسه یه تسلیم قیلوب ادب اوکرنمدن اعزه طریقتدن برینك حضورینه کلسه اکا تسلیم اولمزد یرکه بزم پیرمز بزه مرشدیتر وهرنه یره وارسق کتابی بزه مرشدر پس بزم تسلیممز اکا دردیرلر وکندو بلدکلرینه اعتماد قیلورلر خبرلری یوق که بوفکر وخاطره شیطانك ونفسلك مکر واضلالیدر زیرا نفس خودرأی برکسه یه تسلیم اولمدن اعراض وادب وعلم اوکرنمدن اجتناب ایدوب بوکونه زعملر ایدز وآخر الامر بی ادب قالور واهل نفس واهل هوا اولور نعوذ بالله دینسز ویقینسز قالور (مثنوی) آن کروهی کز ادب بکریختند * آب روی مرد مردان ریختند (نثر) پس کتاب مرشد دردینه کلهم ای اخی بوکتابی شویله بر مقله قوسك هیچ ممکن اولورمیکه کتاب مرشد اوله بیلك بیل طورسه آندن برکسه فائده المز الا شول وقتده که آنی برکسه آچه وسکا معناسنی نقل ایلیه پس کتاب آلت اولدی ومرشد اول زنده وناقل اولان کمسه اولدی * پس سؤال وارد اولورکه کتاب نقل ایتمکه مالك اولان مرشد اوله مثلا

یا تفسیر نقلنه ویا مثنوی نقلنه قادر اولان کمسه مرشد اولمق لازم کاور کتاب
نقل ایتمکه قادر اولان کمسنه حقیقتده مرشد اولمز تا اول کتاب موجبنجه
عمل ایتمیه واول کتابده مسطور اولان مراتب واحوالی اله کتورمیه زیرا مجرد
لفظی بیلمکله لفظه مرشد اولور بوخسه حقیقت حالی بیلمش اولمز مثلا چوق
طالب کیمیا علم کافک اصطلاحن کتابدن اوکرنمش آنی کیمیا کرظن ایلرسن لکن
کیمیادن خبری یوق مفلسدر ویاخود چوق کمسه علم طبی کتابدن بلا استاد
اوکرنمش اما اکا حکیم دینمز * پس لازمدر که کتاب وسنت اوزره وکلام پیر طریقته
موافق وآنلک اسرارینه وحقایقنه مظهر برقایق وعالم وعامل وناطق بر مرشده
بیعت ایده سن واکا تسلیم اولوب خدمت وارادتنده اوله سن نتکیم حضرت
پیر طریقت بیورورلر (مثنوی) دست رامسپار جز در دست پیر * حق شدست
آن دست اورا دست کیر * کونبی وقت خویش است ای مرید * که از و نور نبی
آید پدید * چون بدادی دست خود در دست پیر * پیر حکمت کو علیمست وخبیر
دست تو از اهل آن بیعت شود * که ید الله فوق ایدیهم بود * در حدیبیه شدی
حاضر بدین * وآن صحابه بیعتی را هم قرین (نثر) بو ابیات شریفه طریقمزده
بیعت اولدیغنه اشارتدر بیعت ال اله الوب شیخله معاهده قیلوب شیخک دوستنه
دوست دشمننه دشمن وعسرده ویسرده اکا اطاعت ایدوب امرندن خارج
بروضع ایتممکه دیرلر نتکیم اصحاب رسولک رسولله بیعتی کبی * بو حدیثی عبادة
ابن صامت روایت بیورورلر که (بایعنا رسول الله على السمع والطاعة فى العسر
واليسر والمنشط والمكره وان نقول الحق حيث كنا ولا نخاف فى الله لومة لائم)
معناسی بز رسوله بیعت ایلدک امرین ایشیدوب طوتمق اوزرینه واکا اطاعت
وانقیاد قیلمق اوزرینه ودشوارلق وآسانلق حالنده بیله اولمق اوزره ونشاط
وکراهت وقتنده بیله اولمق اوزرینه وکلام حقی هر نرده اولورسه سویلیوب
ملامت کننده نک طعن وملامتندن خائف اولمق اوزره * پس طالب دخی شیخی
قائم مقام رسول بیله واکا بیعتی همان اصحابک رسوله بیعتی کبی بیله نتکیم حضرت
پیرک * در حدیبیه شدی حاضر بدین * بیتی بو معنایه دلالت ایدر * پس بوندن
بر سؤال دخی لازم کاور که طریقمزده خود ال اله الوب بیعت ایتمزلر بلکه کسوه
تکبیر ایدرلر پس ال اله الوب بیعت ایتمک نیجه موافق اولور * جواب بودر که طریقمز
سنت اوزره ومشایخ کبار طریقی اوزره در وطریقمزده بو مقدما اولمشدر لکن
بیعتدن مراد نه ایسه تسلیمدر پس سلفمز کوردیلر هر طالب باشن اکوب تسلیم اولدی

معناى بيعت موجود اولدى * پس اول ال الهاله المنى ترك ايلديلر * اماا كر خلفادن
برى بو طريقده مثلا ال الهالسنه و بيعت بورسه انكار اولنمز و طريقه مزده بوق ديمز
باخصوص كه مثنويده بيچه يرده اشارت اولنمشدر * پس برمريد صادقكه شيخك
ارادتى التنه داخل واكا تسليم اولوب ادبيله مؤدب اوله شيخك باطنندن
برنور مريدك باطننه انتقال ايدر انكدخى چراغ روحى منور و مشتعل اولور نتكيم
شيخ سهروردى عوارف المعارفده بيورلر (اذا دخل المريد الصادق تحت حكم
الشيخ وتأدب بادابه ينتقل من باب الشيخ الى باطن المريد حال ونور بواسطة الصحبة
واستماع مقاله ولا يكون هذا الا لمريد حصر نفسه مع الشيخ وانسلخ
من ارادة نفسه ويفنى فى الشيخ بترك اختيار نفسه فبالتألف المعنوى يحصل
بين الصاحب والمصحوب امتزاج روحانى حتى يرتقى من ترك الاختيار مع الشيخ
الى ترك الاختيار مع الله فيفهم من الله كما كان يفهم من الشيخ) پس بو الفت
واتحادكه مريده حاصل اوله مظهر انوار سبحانى وبو ارادت وتسليميت سببيله
منبع اسرار ربانى اولور اصل طريقتك ركن اعظمى تسليميتدر بردرويشده
بيره تسليميت صفتى بولنه البته افلاح اولور والافلا (مثنوى) چون كرفتى پير هين
تسليم شو * همچو موسى زير حكم خضر رو (نثر) پس طالب بو طريقده بركسه يى
مرشد اتخاذ ايلدكدنصكره وارادت كتوردكدنصكره وجودين وجله وارين
هرنه ايسه اكا تسليم ايدوب كندى ارادتندن وتصرفندن بالكليه منسلخ اوله
وحكم شيخى حكم خدا ايله وانى خليفهٔ حق وخليفهٔ رسول بوله واكا اطاعتى
الله ورسوله اطاعت واكا مخالفتى الله ورسوله مخالفت بيله حتى اول شيخدن
اكا فيض اوله والله تعالى اعلم بالصواب

(باب خامس)

خرقه كيمكى وشيخه تسليم اولمغى بيان ايدر) پس بو تسليميتك بدايتى وبو ارادت
وانقيادك مقدماتى اول شيخك اليندن كسوه و خرقه كيمكدر و شيخ اليندن خرقه
كيمك سنتدر مخالف سنت رسول دكلدر بو قولك مصدقى ام خالد حضرتلرندن
عنعنه ايله روايت اولنان حديث صحيحدركه بيورلر (قالت اتى النبى عليه
السلام بثياب فيها خميصة سوداء صغيرة فقال من يريد ان اكسوه هذه فسكت القوم
فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ائتونى بام خالد قالت فالبسنيها بيده
فقال عليه السلام ابلى واخلقى مرتين وجعل ينظر الى علم فى الخميصة اصفر واحمر
ويقول يا ام خالد هذا سنا وسنا) معناى شريفى ام خالد حضرتلرى رضى الله عنها

روايت ايدرلركه حضرت پيغمبر عليه السلامه برنيچه قفتانلر هديه كتورلدى
انلرك مابيننده برقره كوچك اسكى كليم وار ايدى پس بيورديلر جمله يه خطابا كه كيم
استركه بن بوكليمدن اولان قفتانى اكا كيدورم پس قوم ساكت اولديلر پس
حضرت عليه السلام بيورديلر كتورك ام خالدى پس بنى اول قوم كتورديلر پس
اول حضرت كندو اليله اول قره كليمى بكا كيدردى اندنصكره بيورديلركه اسكت
وپاره له اى ام خالد * ايكى كره بويله بيورديلر واندنصكره اول حضرت اوكليمك صارو
وقرمزى طرازينه وخط ورنكنه نظر ايدوب ديديلركه يا ام خالد بو سنادر سنادر
لسان حبشده سنا حسنه ديمكدر يعنى بوكليم حسنه در حسنه درديمك اولور
پس خرقه ويرمك وخرقه كيمك بو حديثله ثابت اولدى وبو آيه كريمه ده دخى
خرقه كيمكه وانك خيرلو اولماسنه اشارت اولنور (كما قال الله تعالى يابنى ادم
قد انزلنا عليكم لباسا يوارى سوءآتكم وريشا ولباس التقوى ذلك خير)
معناى شريفى اى بنى ادم بز سزه لباس انزال ايلدك يعنى تدبيرات سماويه ايله
وسمادن نازله اولان اسبابله سزكچون لباس خلق ايلدك اول لباس كه سزلك
عوراتكزى ستر ايلر ريش ورياش لغتده لباس فاخره ديرلر تقدير كلام ودخى
سزه زينت ايچون لباس فاخر انزال ايلدك ودخى لباس تقوايى انزال ايلدك كه
اول لباس تقوى خيرلو لباسدر لباس تقواده مفسرلر برنيچه معنى مراد
ايلمشلردر بعضيلر لباس تقوادن مراد درعدركه انكله ضرر عدودن اتقا اولنور
وبعض مشايخ ديمشلركه لباس تقوادن مراد لباس اهل ورعدر ومتقيلر
خرقه سيدركه انكله حرامدن وزينت دنيادن ونفس كافرك نخوت وكبرندن
پرهيز اولنور وبالكل كداى اخى خرقه وكسوه ايكى نوعدر برى خرقه تبرك
وبرى خرقه ارادت * خرقه تبركى اول كمسه لر كيرلركه مريد حقيقى يه تشبه ايده لر
(من تشبه بقوم فهو منهم) مقتضاسنجه اول شرطله كه فقرا ايله مصاحبت ايده
ومجالس فقرايه حاضر اوله واستماع كلام پيرطريقت قيله تا بركت صحبت فقرا ايله
خرقه ارادته مستحق اوله * بوشكللو درويشلرك كيدوكنه محب خرقه سى ومحب
كسوه سى ديرلركه دخى تحت ارادت شيخه داخل اولمشدر * وخرقه ارادت اكا
ديرلركه روز وشب اول درويش شيخك خدمتنده وارادتنده وحضورنده اوله
بر درويشكه شيخك ارادتنده وصحبت وخدمتنده اوله اكا مريد ديرلر بعض ابله زعم
ايدرلركه آستانه كورمين مريد اولميه زيارت آستانه نك ارادته مدخلى يوقدر
ولكن زائر آستانه اولانك وانده خدمت قيلانك اولمين اوزره بحسب الظاهر

من

من وجه فضیلتی واردر بو فضیلت دخی هر زائر اولوب خدمت قیلنمه شامل دکلدر
زیرا بعض آستانه کورمامش و بر شیخه ارادت کتورمش و سلوك قیلمش
ونشو ونما بولمش و حضرتك کلام سعادت انجامن اوکرنمش دروینلر واردرکه
هزار کون آستانه ده ساکن اولان وخدمت قیلان بیخبردن هم عندالله
وهم عند اولیاء الله افضل واحری درای اخی حضرت مولانانك وسائر جمله
کبارك اصل حقیقت روضه لری وآستانه لری سرنه واقف وکلامنه عارف اولان
کمسه لر واردر فافهم وبو کلامدن ترك زیارت آستانه قیلمك دیمك منفهم اولمز بلکه
مراد طریقتی بیلدیرمك وافضل اولانی تفهیم قیلمقدر خرقهٔ تبرك وکسوهٔ محبت
طالب اولانلردن ممنوع اولمز اما خرقهٔ ارادت تا تحت ارادته داخل اولمینجه
صورت بولمز انکیچون حضرت مولانا کندی مبارك اللریله آز کمسه یه فرجی
کیدرمشدر واول حضرت خرقه یه فرجی تسمیه ایدرلردی اول وجهله که مقدما
مشایخ صوفیه نك اکثری اوکی یشون تنوره کیرلردی اتفاق
اول اوکی یتون خرقه کیان عزیزلردن برینه برکون برقبض طاری اولدی غایت
قبضندن اول اوکی یتون تنوره یی چاك ایلدی همان دم اکا جانب حقدن فرج
وبسط حاصل اولدی * پس اول اوکی یرتق اولان خرقه یه فرجی دیو تسمیه قیلدی
نتکیم مثنویده بیوررلر (مثنوی) صوفی بدرید جبه در حرج * پیشش آمد بعد بدریدن فرج * کرد نام آن دریده فرجی * این لقب شد فاش زان مرد نجی
(نثر) حضرت مولانا خرقه یه انکیچون فرجی دیرلردی وخرقه یه فرجی تسمیه سنده
بر نکته دخی بودرکه شیخ حسن نظریله بر مریده بر خرقه کیدرسه انی قبض
نفسانیه دن خلاص ایدوب فرج روحانی وحقانی یه مظهر قیله پس اول جبه
فرجه منسوب اولور ویوسف علیه السلامه حضرت یعقوبك کیدردیکی قمیص
عملن قیلور ویوسفك اول قمیصدن بولدیغی فرجی وسروری مرید یعقوب وقت
اولان شیخنك کیدردیکی خرقه دن بولور نتکیم خبرده وارد اولمشدرکه اول
زمانده که حضرت ابراهیمی آتشه آتمق استدیلر انی صویوب عریان ایلدیلر درحال
جبرائیل علیه السلام الله امریله جنت اعلادن بر بیاض حریر پیراهن کتوروب
حضرت ابراهیمه کیدردی اول لباس برکاتیله نار نمرودن خلاص بولدی * پس
حضرت ابراهیم انی حفظ ایلدی واسماعیله ذبحه متوجه اولدیغی وقت
کیدردی اول لباس برکاتیله ذبحدن خلاص اولوب ایکیسنه بیله فرج تمام
حاصل اولدی بعده حضرت ابراهیم واسماعیل وفات ایلدیلر اول پیراهن

حضرت اسحاقه میراث دکدی انلردخی وفات ایلدیلر حضرت یعقوبه میراث قالدی پس یعقوب حضرتلری یوسفی زیاده سودیکندن اول پیراهنی تعویذ شکلنه قویوب حضرت یوسفك کردننه حمائل قیلدی اول وقتده که یوسفی قرنداشلری عریان ایدوب چاهه آتدیلر درحال جبرائیل علیه السلام کلوب اول پیراهنی کردنندن چیقاروب اکا کیدردی اول لباسك یمن وبرکتیله ظلمات چاهدن خلاص اولوب جاه ودولته یتدی واول پیراهنی حفظ ایتدی پس اول وقتده که مدت فراق وترح پایانه ایردی حقدن اشارت اولدیکه اول پیراهنی باباسی یعقوبه ارسال ایلیه پس امتثالا لامر الله آنی یهودا نام قرنداشنه وبردی همانکه فنای مصردن اول پیراهنله طشره چیقدیغی کبی حضرت یعقوب آنك رایحه سن استشمام ایدوب (انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون) دیو حضورنده اولنلره خطاب بیوروب مسرور اولدی وفراقدن نجات بولدی بعده اول پیراهنی یهودا کتوروب حضرت یعقوبك وجهنه القا ایلدی (وابیضت عیناه من الحزن) حالیله متصف ایکن (فارتد بصیرا) مفهومی اوزره دیده لری کشاده اولوب ترحی فرحه وحرجی فرجه مبدل اولدی * پس مشایخ عظام پیراهن یوسف سرنی خرقه ده بولوب آنی بردرو یتنه کیدرسه لر ابراهیم وارنار نمرود نفسدن خلاص اولور ویوسف کبی چاه طبیعتدن مناص بولوب جاه معرفته ومنصب روحانیته واصل اولور یعقوب وش فراق یوسف حقیقیدن دیدهٔ باطنی کورمز اولمش ایکن کشاده وبینا اولور وکلیتله بسط وفرح بولور امابشرط آنکه اول خرقه تبدیل شکل لاجل اکل اولمیه بلکه انکسار نفس واصلاح قلب نیتیله اوله زیرا تصوفدن مراد خرقه دکلدر بلکه حرقهٔ دروندر (کما قال بعض المشایخ ليس التصوف بالخرق انما التصوف بالحرق) مثنوی) هست صوفی انکه شد صفوت طلب * نی لباس صوف وخیاطی ودب (نثر) انکچون مشایخ رحمهم الله خرقه یه موت اخضر دیمشلردرکه نفس سالك اول خرقه ایجره منکسره اوله نتکیم شیخ اکبر حضرتلری فتوحاتك یوزالتنجی بابنده بیورولر سلوکده موت دردر بریسی موت ابیضدرکه آندن مراد جوعدر وبریسی دخی موت اسوددرکه اندن مراد اذای حلقه صبردر وبری دخی موت احمردرکه اندن مراد نفسه مخالفتدر وبریسی دخی موت اخضردرکه اندن مراد خرقه کیمکدر (کما قال والموت الاخضر لباس المرقعات زهدا الاشهرة کان لعمر بن الخطاب رضی الله عنه ثوب يلبسه فيه ثلاث عشرة رقعة احديهن من قطعة جلد وهو امير المؤمنين) پس

مريد خرقه كيدكدنصكره تاشول مرتبه تسليم اوله كه (كالميت بين يدى الغسال) ديمشلر وظاهرين وباطنين شيخنه تفويض قيلوب هرنه ديرسه امرنه اطاعت وهرندن نهى قيلرسه اندن مجانبت قيله بيورمشلر* اكرظاهرا تسليم اولنسه وباطنا برحكمنه ويابرحالنه راضى اولمسه آندن اكا فيض اولمز مكرتائب اوله وياخود شيخ عفوقيله ديمشلر وبوآيتله استشهاد قيلمشلر (قال الله تعالى فلا وربك لايؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم ثم لايجدوا فى انفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما) بوآيه كريمه نك سبب نزولى بودركه زبيرين عوامك برخرمالغى واردى وبركمسه نك دخى برخرمالغى واردى انلر خرمالغى صوارمق خصوصنده منازعه ايلديلر زبير ديديكه اوّل بن صوارورم اول كمسه دخى ديديكه اوّل بن صوارورم پس نزاع ايدرك رسول حضرتلرينك حضورينه كلديلر وسوزلرين تقرير قيلديلر رسول عليه السلام بيورديلركه اى زبير اوّل سن صواراندنصكره اول كمسه صوارسون پس اول كمسنه بوحكمه راضى اولمدى زعم ايلديكه زبير رسول حضرتلرينك ابن عمى اولديغى ايچون اكا ميل قيلدى پس حق تعالى بوآيتى كوندردى وانى تأديب قيلدى معناى شريفى ربك حقيچون يامحمد لازائده در فوربك ديمكدر (لايؤمنون) مؤمن اولمزلر حتى سنى حكم قيلميه لرمابينلرنده مختلف ومختلط اولان شيلرده شجره انكيچون شجرديديلركه اغصانى بربرينه متداخل اولوب مختلط اولدى اندنصكره نفسلرنده الم ومضايقه بولميه لر سنك حكم ايلديكك شيده ودخى سكا ظاهرا وباطنا تسليم ومنقاد اوله لر* پس شيخ قائم مقام رسولدر مثلا برشيئه حكم ايلسه درويشه لازم اولوركه اولادرونده حرج والم بولميه وظاهرى دخى تسليم ايدوب مطيع اوله اكرظاهرا وباطنا اطاعت قيلمزسه انك سلوكى منسد اولوب اكا فيض اولمز وامر حقه وامر رسوله مخالفت قيلمش اولورانكيچون مشايخ سلف بيورمشلركه (الاعتراض للشيخ السعيد سم قاتل للمريد) ودخى بيورمشلركه (من قال لاستاده لا ظاهرا اوباطنا لايفلح ابدا) يعنى بركمسه استادينه لاديسه يعنى اعتراض قيلسه ابدى افلاح اولمز وبعضيلر دخى بيورمشلركه (من لم يعظم شيخه ظاهرا وباطنا حرمت عليه بركة صحبته) (مثنوى) هركه آرد حرمت اوحرمت برد* هركه آرد قند لوزينه خورد (تم) ودرويشه واجبدركه برشيخه ارادت كتوردكدنصكره انك اجازتنسز سفرو سياحت ايتميه وانك ادنى رضاسى اولمديغى يره كتميه نتكيم بوآينده استئذانه هرنه حالده ايسه اشارت واردر

(قال الله تعالى انما المؤمنون) تحقيقا ايماننده كامل اولنلر (الذين آمنوا بالله ورسوله) شول كسنه لردركه اللهه ورسولنه تصديق ايلديلر عن صميم القلب (واذا كانوا معه على امر جامع) وشول وقتده كه اول رسولله اولديلر بر كار اوزرينه كه اول كارناسى جمع ايديجيدر و خلقك جمع اولمسنه باعثدر مثلا يا جمعه كبي ويا بيرامده جمع اولمق كبي ويا مشاوره ايچون جمع اولمق كبي ويا بر مجلسده جمع اولمق كبي (لم يذهبوا حتى يستأذنوه) يعنى اول جمعيتدن كتميه لر حتى اول پيغمبردن اذن طلب ايتميجه (ان الذين يستأذنونك اولئك الذين يؤمنون بالله ورسوله) تحقيقا شول كسنه لركه سندن اذن طلب ايدرهمان انلردر اللهه ورسوله ايمان كتورنلر بو راده منافقلره تعريض واردركه استئذان ايمان مؤمن دكلدر ديك اولور (فاذا استأذنوك لبعض شأنهم) پس شول وقتده كه يا محمد سندن استئذان ايدلر بعض كارلر ايچون (فأذن لمن شئت منهم) پس سن بونلردن استديككسنه يه اذن وير (فاستغفر لهم الله ان الله غفور رحيم) پس سن اللهدن بونلر ايچون مغفرت طلب ايله سكا اطاعت ايلدكلرى مقابله سنده تحقيقا الله غفور وزحيمدر اى اخى (الشيخ فى قومه كالنبى فى امته) حديثنك موجبنجه بو آيتده اولان معانى شيخله مريد مابيننده دخى اولور زيرا قائم مقام رسولدر * پس انك امرنه اطاعت اللهه ورسوله اطاعتدر پس طريقمزده دخى بو آيتك مضمونى اوزره مبتنيدر * پس سالك كامل ومريد عامل اولدر كه حين شيخكه بركارده عين جمع يارانله اولورسه انك اذنسز كتميه واجازتسز يانمده ياتميه وانك رضاسى اولمديغى كارى ايتميه اكر ياترسه متابعت وارادت بولنمز * پس سلوكده اكا فيض اولنمز ودخى سالكه لازمدركه هر حالده انك ادبن كوزه ده اكر كفتارده واكر طعامده واكر بريره كتدكده تقدم ايتميه وسويلركن كلام قطع ايتميه وطعامه اندن اول بدء ايتميه (كما قال الله تعالى فى حق رسوله يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدى الله ورسوله) اى اللهه ورسوله ايمان كتورنلر برامرى وبركارى تقديم ايلمك كارلردن (بين يدى الله ورسوله) الله ورسولنك امرنك اوكنه يعنى الله ورسولى سزه حكم ايلمزدن اول برامرى قطع ايلمك وبركارى كندو بلكيكزدن اشلمك (واتقوا الله) اللهدن قورقوك تقديمده وانك حكمنه مخالفت ايتمده (والله سميع عليم) الله تعالى اقوالكزى سميعدر وافعالكزه عالمدر بو آيتك تفسيرنده مثنويده حضرت بيورورلركه (نظم) چون نبى نيستى زامت باش * چونكه سلطان نه رعيت باش * پس رو دخاموش باش * از خود فكرى ورايى متراش * وابيات

ورنه كرچه مستعد وقابلى * مسخ كردى نوز لاف كاملى * هم ز استعداد وا مانى اكر * سركشى ز استاذ راز با خبر

(باب سادس)

فضائل سكان خانقاها ولنلرى بيان وبين الفقرا جارى اولان آداب طريقتى عيان ايلر (عن ابى مالك الاشعرى قال كنت عند النبى صلى الله عليه وسلم اذ قال ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء يغبطهم الانبياء والشهداء بقربهم من الله ومقعدهم يوم القيامة فقال اعرابى حدثنا يا رسول الله من هم قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتى وقبائل شتى لم يكن بينهم ارحام يتواصلون بها ولا دنيا يتباذلون بها يتحابون فى الله يجعل الله فى وجوههم نورا ويجعل لهم منابر من نور قدام عرش الرحمن يفزع الناس ولا يفزعون ويخاف الناس ولا يخافون) ابو مالك اشعرى حضرتلرى بو حديث شريفى حضرتدن روايت ايدرلركه بن نبى حضرتلرينك قتنده ايدم اول وقتده بو حديثى ديدى بيورديكه تحقيقا اللهك قوللرى واردركه انبيا وشهدا دكللردر ولكن انبيا وشهدا بونلرك اللهه قربنه ويوم قيامتده مقعد ومرتبه لرينه غبطه ايدهلر * پس اعرابيدن برى ديديكه يا رسول الله بزه خبر ويركه بونلر كيملردر حضرت رسول بيورديلركه بونلر شول قوللردركه هر برى بر شهردن وهر برى بر قبيله دن ماينلرنده نسب وارحام يوقكه انلك سببيله برى برينه تواصل ايدهلر ودخى دنيا رده يوقكه انى برى برينه بذل ايدهلر بونلرك شانى بودركه الله رضاسنده ومحبتنده برى برينى سورلر حق تعالى بونلرك يوزلرنده نور قيلدى وبونلر ايچون عرش اوكنده نوردن منبرلر قيلدى ناس قيامتده زياده محزون اولهلر انلر اولميه وخلق عالم خائف اولهلر انلر اولميه بو حديث شريف خانقه نشين اولان فقرانك صفاتنى مبيندر زيرا انلرك هر برى بلاد متفرقه دندر ماينلرنده قرابت صورى يوغيكن قرابت روحيه ونسب معنويه ايله برى برينه لله وفى الله محبت ايدرلر نسب معنوى عند اهل الله نسب صوريدن يكدر كما قال ابن الفارض (نظم) نسب اقرب فى شرع الهوى * بيننا من نسب من ابوى (نثر) وخانقاه نشين اولان فقرانك بر فضيلتى دخى بودركه بونلر اصحاب صفه يه مشابهلردر بر نيجه وجهله جمله دن برى حضرت طلحه دن مرويدركه (اذا كان رجل قدم المدينة ان كان له فيها عريف نزل على عريفه وان لم يكن فيها عريف نزل على اصحاب الصفة) پس خانقاه دخى بويله در شكيم بر مسافر اهل طريق قرنداش بر شهره كلسه اكر انده بيلشى وآشناسى

واريسه انده قونروا كرپوغيسه فقرانك ساكن اولديغى خانقاهه كاورر وتعب سفردن آسوده اولوربو وجه دخى اهل صفه يه مشابه اولقده بودركه اهل صفه در تيوز مقدارى كسه ايديلربر مسجد صفه سين كندولره نشيمن قيلوب دنيايى رفض ايتمشلرو زرع وضرعى ترك قيلمشلرو مسجد قباده عبادت حقه منقطع اولوب مشغول اولمشلردى وبغض وعداوت وغل وغش وكشافتدن وجودلرين صافى بولمشلردى وكلامده وطعامده الفت ايدوب محبت اوزرينه بر بيره كلمشلردى كذلك فقراء باب اللهك دخى صفتلرى بودر دنيانك ضرع وزرعن واصل وفرعن ترك ايتمشلردروعبادت خالقه مشتغل وجناب رازقه متوكل اولمشلردر پس جناب حق دخى بونلرك جمله مؤنتلرين مهيا وحاضر قيلر (كما قال عليه السلام من انقطع الى الله كفاه الله مؤنته ورزقه من حيث لا يحتسب ومن انقطع الى الدنيا وكله الله اليها) انكيچون عبادت حقه منقطع اولميوب وخانقاهده اولنه قناعت قيلمين درويشك دخى محنتى چوق وحضور قلبى يوقدر وبو خانقامنشين اولان فقرانك كلامده وطعامده بر بيره جمع اولدقلرى بركاتيله قرنلرى طوقدر وفى الحقيقه طعامده جمعيت قيلمق طعامه بركت وشكمه شبع وقناعت ويرور كه منفرد اولسه اولى بركتى ولذتى بوله مز نتكيم بعض صحابه حضرت رسوله ديديلركه (يارسول الله انا نأكل ولا نشبع قال عليه السلام لعلكم تفترقون على طعامكم اجتمعوا واذكروا اسم الله عليه يبارك لكم فيه سلوك الخلف من آثار السلف) خواسنجه تواتحاد وجمعيت سلف مزلك آثار واسرارلرندن حاصلدر بو اجتماع واتحادسا ئرطوائفده آز بولنور وكمال ايمانه دلالت ايلين ايسه نفس واحده حكمنده متحد وجسد يكتا منزله سنده بر بيره مجتمع اولقدر كه مؤمن حقيقتده بوصفتلو اولانه ديرلر نتكيم نعمان بن بشير بو حديثى حضرتدن روايت بيورورلر (قال عليه السلام انما المؤمنون كرجل واحد اذا اشتكى عضو من اعضائه اشتكى جسده اجمع واذا اشتكى المؤمن اشتكى المؤمنون بحمد الله) بو صفتلر اكثر فقرا مابيننده بولنور بريسى خسته اولسه ويا دلشكسته اولسه سائرى دخى متألم اولورلر وفى الحقيقه دروپش بويله كرك بويله اولميجه ذوق ايمانى وحقيقت فقرى بيلمزو (كانهم بنيان مرصوص) مرتبه سنده اولان اتحادك لذتن طويمز وخانه طريقته كيرمز ورؤى حقيقتى كورمز وسكان وكركان منزله سندن نجات بولمز وشيران خدا مرتبه سنه ايرمز نتكيم بيورورلر (مثنوى) جان كركان وسكان هريك جداست * متحد جانهاى شيران خداست (نثر) نعوذ بالله بحسب الظاهر

(تحسبهم جمعا) معناسی بولنه وبحسب الباطن (وقلوبهم شتى) فحواسی
اوزره قلبلری متفرق اوله مؤمنه لایق دکلدر قتنده قالدیکه اهل طریقته که ظاهرا
متحد کورینه وباطنا بری برینه مخالفت وعداوتلری اوله بلکه برخانقاهده
دخی ساکن اوله لر بلکه عداوتلری دخی دنیای دنی ایچون اوله من بعد اهل
طریقت اولان فقرایه بوصفتلر لایق دکلدر پس اهل طریقه لایق وواجب اولان
اولدرکه مداهنه ومنافقه اوزره مصاحبت ایتمیه لرکه لم اولا بونفرته وتفرقه یه
سبب اکر شیخک وجودندن حاصل اولدیسه ارادتنده اولانلردن اکا اعتراض
بوقدرهرنه فعل اشلرسه (مثنوی) کرچه کشتی بشکنند نودم مزن * کرچه طفلی
را کشند تو مو مکن (نثر) بیوردقلری بونکته وندر هیچ مساغ یوقدرکه
تحت ارادتده اولنلر یاظاهرا ویاباطنا شیخنه سوء ظن ایلیه اماا کر بونفرت شیخله
صحبتنه داخل اولان یارانی ما بیننده اولورسه ونفرت وتفرقه یه سبب شیخک
وجودندن ظهوره کلورسه یاران دخی علی کل حال صلاحنه حمل ایدوب وتحمل
وتصبر قیله لر وتفرقه یه سبب اولان خاطره ایله تعبیرا یتمیه لروطریق حقه بو صفتلرله
کتمیه لرنا کدورت بالجغنه باتمیه لر اکر بو خاطره نک دلدن دفعی ممکن اولمزسه
برقاچ یاران بریره کلوب وجه مشروع اوزره ادب برله انک عیبنی اکا اهدا واتحاف
ایده لر (کما قال عمر بن الخطاب) رحم الله امرءاهدی الی عیبی) بالکه اول حالدن
غافل ایسه متنبه اولور واهل حق ایسه حقه بوینن ویررواتی مستحسن کورر
تتکیم حضرت عمردن روایت صحیحله منقولدرکه بیورر (جلس عمر یوما فی مجلس
والمهاجرون والانصار حاضرون قال عمر رضی الله عنه لو ترخصت فی بعض
الامور ماذا کنتم فاعلین فسکتوا قال عمر هذا الکلام ثلاث مرات فقال بشر
ابن سعد لوفعلت ذلک لقومناک تقویم العود) یعنی برکون حضرت عمر
رضی الله عنه برمجلسده اوتورمشدی مهاجرون وانصار حاضر لرایدی حضرت
عمر دیدیکه اکر بن بعض امورده رخصت ارتکاب ایلسم سزنه اشلرسز حاضر
اولانلر ساکت اولدیلر بو کلامی عمر حضرتلری اوچ کره تکرار ایلدی آخر بشر
ابن سعد دیدیکه اکر برامرده خلاف شرع رخصت ارتکاب ایلسک سنی اغاج
طوغرلدرکبی طوغری قیلارز (فثنی علیه عمر وحسن کلامه) حضرت عمر انک
کلامن تحسین ایدوب اکا ثنا قیلدی پس مشیخت مرتبه سنده اولانه دخی لایق
اولان بودر بویله برحالده بو آیتله عمل ایده تتکیم حضرت حق حبیبنه بیوررلر
(ادفع بالتی هی احسن فاذا الذی بینک وبینه عداوة کانه ولی حمیم وما یلقاها

الا الذین صبروا) یعنی سن بو عداوتی خصلت حسنه ایله دفع ایله پس سنک
خصلت حسنه اظهار ایلیه سن شول کسه لرکه سنکله انلر ما بیننده عداوت
وار ایدی کانه سکا ولی قریب کبی اولورلر بو خصلته وبو مرتبه یه واصل اولمز الا صبر
ایلین واتحاد وجمعیتی نعمت عظمی بیلن * وفی الحقیقه جمعیت واتحاد قلوب
نعمت الهیه وموهبت ربانیه درکه اموال وارزاق دنیایی بذل ایتمکله میسر اولمز
وبو مرتبه یه مجرد الله تعالی کسه ظفر بولمز (کما قال الله تعالی خطابا لحبیبه
لو انفقت ما فی الارض جمیعا ما الفت بین قلوبهم ولکن الله الف بینهم) اکر تنازع
فقرانک بری بری ما بیننده اولورسه قادر اولدیغی اهل حق اولنجه سی قلبی نفسه
مقابل قیله یعنی نفس مرتبه سنده اولان غضب وتهوره کلان کسه یه قلبله
وروحله معامله قیله تسکین مشایخ کبارک طریقتلرنده اولان کلامدندرکه
(اذا تنازعتم فی امر قابل قلبک بالنفس فان النفس اذا قوبلت بالقلب انحسمت
مادة الشر واذا قوبلت النفس بالنفس ثارت الفتنة وذهبت العصمة) پس شرط
طریقت بودرکه ایکی فقرا ما بیننده بویله شکر آب ورنجش واقع اولسه واختیار دملر
بولنمطو یسه اکر طریقت وشریعته وصحت وشین وبرروشیده کل ایسه شیخه عرض
ایتمیوب ایکیسنک ما بینی صلح ایدوب سینه صاف ایده لر زیرا اصلاح ذات البین
افضل اعمالدر (کما قال صلی الله علیه وسلم الا اخبرکم ما هو اکثر صوابا من الصلاة
وافضل من الصدقة قالوا وما هو یا رسول الله قال اصلاح ذات البین) واکر شیخ
بونلرک حاللرنی قبل المصالحه طویارسه کفتار وکردار لرینکه اول جنبنده ما بینلرنده
جاری اولمشیدی اکا نظر ایده اکر شریعت وطریقته نقض ویررد کل ایسه انلری
سینه صاف ایده وبونلره خیر نصیحت قیله شیخ سهروردی دیرکه مظنة سهوده
اولان درویشه دیه که (قم واستغفر لاخیک فاذا قال الفقیر ما اری باطنی صافیا
ولا اوثر القیام من غیر صفاء الباطن فیقول الشیخ له قم فببرکة سعیک وقیامک
ترزق الصفا) پس ایکی اول درویش اعتذاره قالقسه اول برد رویش انک اعتذار
واستغفارنی رد ایلمیه ظاهرا وباطنا اکر رد ایلرسه مجرم وآثم اولور (کما قال
علیه السلام من اعتذر لاخیه معذرة فلم یقبلها کان علیه مثل خطیئة صاحب
مکس) یعنی انک اوزرینه عشار وباجدارلر خطیئه سی کبی خطیئه اولور وشیخ
سهروردی دیرکه (فلا یجوز رد استغفار من اعتذر بحال کما روی عن عبد الله
ابن عمر قال قال صلی الله علیه وسلم ارحموا ترحموا واغفروا یغفر الله لکم) اکر درویشلر
ما بیننده صادر اولان کفتار وکردار شریعت وطریقته مخالف واقع اولدیسه

ایکیسن بیله صف نعاله کچوز موصوف نعالك ادبی اولدرکه درویش اوبرایه کچوب قائم اولدقده اکر صورر لرسه تقریر وتقطیر کندودن هرنه صادر اولدیسه کتم ایتمیه ومنازعه ومجادله سمتنه کتمیه ماهر الواقعی ذکر ایلدکدنصکره اعتذار واستغفاردن غیری جانب طوتمیه (مثنوی) از پدر آموز کادم درکناه * خوش فرود آمد بسوی پایکاه * چون بدید او عالم الاسرار را * بردوپا استاد استغفار را * بر سرخاکستر انده نشست * از بهانه شاخ تاشاخی نجست * ربنا انا ظلمنا کفت وبس * چونکه جانداران بدید از پیش وپس (نثر) پس شیخ اولا اول فعله بادی اولنه وتعدی وتجاوز قیلنه بلا غرض نفس عتاب ایلیه وای نادرویش وای بی ادب دیو * وبونلك امثالی عتاب آمیز سوزسویلیه مثلا نیچون نفس وشیطانه اویدك وطریق حقدن تجاوز قیلدك واوبرینه دخی دیه که نیچون سن صبور اولمدك وا کا تحمل قیلمدك حتی درویشلك سنده بولنه ایدی * اکر انسانله تعزیره مستحق ایسه بوکونه تعزیر ایده واکرچوبله تعزیره مستحق ایسه یا اوزره واون مقداری چوب اوره (قال علیه السلام لایجلد فوق عشر جلدات الا فی حدود الله) اکر اختیار ایسه وصلاح ومعرفتیله موصوف ایسه اول زلتی عفو اولمق اولی درنتکیم حضرت عائشه رضی الله عنها بو حدیثی روایت ایدرلر حضرت بیورمشلر که (اقیلوا ذوی الهیئات عثراتهم الا الحدود) اقاله عفو معناسنه در هیئات هیئتك جمعیدر هیئت برشینك شکل وصورتنه دیرلر شافعی حضرتلری دیرکه ذوی الهیئاتدن مراد شرله معروف اولمیه اهل صلاح وورع اولمیه دیمشلر بعضیلرده اصحاب مروت واهل وجوه در دیمش عثرت زلته وایاق طیرنمغه دیرلر یعنی بجز برصالح هیئت صاحبی کمسه دن برزلت صادر اولسه انی عفو ایلك الا حدود الله ده دکل زیرا حدود الله باغشلنمز وعفو ممکن دکلدر مثلا حد خمر وحد زنا کبی وشفاعت ایدلمز دخی شفاعتی حد شرعیده مقبول دکلدر کما قال علیه السلام لایشفع فی حد من حدود الله) پس شرب خمرك حدی سکسان وزنانك یوزدر بر چوب اکسك اورمق جائز اولمز پس بعد ضرب الحد کسوه لرین آلوب تبعید ایده ورد قیله بعد زمان (ع) باز آباز آ هر آنچه هستی باز آ * خوانی اوزره اکر تائب اولورسه عفو ایدوب خیر دعا ایده وکسوه سن تکبیر قیله پس بعد العفو سنت وطریقت بودرکه او درویش نیه قادر ایسه یا ثلثی ویاربعنی فقرایه بذل ایده وهیچ قادر دکلسه برطعام طبخ ایده اقل ما یکون اطعمه واشربه دن یاخود برلذیذ شی طبخ ایتدیره نتکیم کعب بن مالك بو حدیثی حضرتدن روایت بیوررلر که

اول حديث بودركه كندولر برجرم ايتمشلردى حضرت برزمان غضب ايلديلر پس
كعب بن مالك توبهٔ نصوح ايلدى حضرت توبه سن قبول ايدوب عفو بيوردى
پس بيوررلر وحكايه قيلرلركه (فقلت يارسول الله اظن لاتقبل توبتى حتى انخلع
من مالى كله واهجر الدار التى اتيت فيها الذنب فقال عليه السلام اخرج ثلث مالك
فاصرفه فى سبيل الله) پس فقرايه دخى لازمدر بعد العفو مالك اولديغى شيئك
ثلثى مقدارينى بذل ايده وا كربردرويشدن طريقته مخالف برفعل صادراولسه
وفقرا آنى طويمسه ويابردرويشه غرضى وكدورتى اولسه بونايا كا كله سماعه
كيرميه وسماطه كلميه تااول طريقته مخالف فعلدن توبه قيلمينجه واول كدورت
باطندن صافى اولمينجه زيرا (المؤمن مرأة المؤمن) اكر سماعه كيرسك ذوق
حقانى وروحانى بولمزسك واكرسماطه كلسك شيخك وفقرانك جمال معنويلرين
كورمزسن پس سلوك منسد اولور وقبضه دوشوب مدبر قالورسن بوصفتيكه
درويش كندوده مشاهده قيله شيخك وفقرانك خيردعاسن اله وبرطعام طبخ ايده
تاانلرك خيردعاسيله اول كثافت وكدورتدن هرنه ايسه باذن الله خلاص اوله
وخانقاه نشين اولان فقرانك مبتديلرينه وطالبلرينه تااوسطمرتبه سنه كلنجيه دك
لازمدركه هربرى شانته لايق برخدمتده اوله لروبطالتدن احترازقيله لرحتى طعام
خانقاه انلره حلال اوله (سيد القوم خادمهم) نكته سن طوين خدمتدن
غافل اولمز (ومن خدم خدم) حديثنه اوين عبود يتدن ال يومز جناب حق
جل شانه حديث قدسيسنده حضرت داود نبى كبى صاحب سعادته خطاب
ايدوب بيوررلركه (ياداود اذا رأيت لى طالبا كن له خادما) يعنى بيوررلركه
ياداود چون بكا طالب وعاشق بركمسه يى كوره سن اكا خادم اول وبوراهك
طالبلرينه وبودركاهك راغبلرينه خدمته عازم اول تا بنم رضامى اله كتورەسن
(مثنوى) پس رياضت رابجان شومشترى * چون سپردى تن بخدمت جان برى
(نثر) طالبان حقه خدمت ايتمك عبادت نافله دن يكدرتكيم بوحديث صحيحده
وارداولديكه انس حضرتلرى رسول حضرتلرندن روايت ايلر بيوررلركه رسول
حضرتلريله جميع صحابهٔ كرام برسفرده ايدك اصحاب كرامدن بعضيسى صائم
وبعضيسى غيرصائم ايديلر پس هوا اول كون زياده كرم اولدى برمنزله كلدك روزه
داران درختلر آلتلرين طلب ايدوب كيمى اوتوردى وكيمى ياتدى صائم اولميانلر
جست وچابك خدمته بيل بغليوب خيمه لرقورديلروطبخ طعام قيلديلروحيوانانه
آب وعلف ويرديلر پس رسول صلى الله عليه وسلم بيورديلركه (ذهب المفطرون

المطلب
فى الخدمه

بالاجر ذهب المفطرون بالاجر وهذا الحديث يدل على فضيلة الخدمة على النافلة
اى اخى مقام خدمت بلند وخادم بغايت سعادتمند در بشرط آنكه خدمتده
وافى وخدمتى شوائب ريا وسوادن صافى اوله اكر بويله اولمزسه خدمتى حق ايچون
اولمز وانبيا واوليا قتنده اعتبار بولمز (مثنوى) نى كدا باشند كز هر خدمتى *
كز تو دارند اى حزو رمنتى (نثر) زيرا خادملك برقاچ نوعى واردر برسى مطلقا
خدمتى لله وفى الله ايلر مقبول اولان خدمت اولدر وبر يسى دخى اكر نفسى حظ
ايدرسه خدمت ايدر واكر حظ ايتمزسه ايتمز واكر ايلرسه ده ضرورة وكرها ايلر
بو نوعه متخادم دير لر سعادته ايرن خادمدر لكن متخادم دخى اجردن خالى اولمز
اما بر نوع دخى واردركه انك خدمتى يا براى دنيا در ويا خود لغرض ريادركه يا فقرايه
ويا خلقه كندوبى كوستره وبكند يره وفلانده فلان قدر خدمت ايتدم ديواوكنه
اول فلاح بولمز واجرى دخى اولمز والله تعالى اعلم

(باب سابع)

فقرانك سفر وسياحتنى بيان ايلر وسفرلك صوريسن ومعنويسن عيان قيلر (قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم سافروا تصحوا وتغنموا) بو حديثك شرحنده ديمشلركه
(تصحوا ابدانكم بالحركة فى الظاهر واديانكم فى الباطن بالعبرة وتغنموا الفضل
والعلم المستفاد من المشايخ الذين تصحبونهم فى اثناء السفر) پس بو حديثده
ذكر اولنان سفردن مراد تحصيل علم دين ايچون وزيارت اهل يقين ايچون
وخدمت مشايخ كزين ايچون اولان سفردر انكچون اوچنجى جلدده حضرت
وقوفى حكايه سنى بوسفرى بيلسونلر ايچون وسفر وسياحتدن مراد طريقمزده
ندر آكله سونلر ايچون كما ينبغى ذكر يوردى پس درويشه لازمدركه اكر برشيخ
كامل ومكملى بوغيسه نجوم سماء معرفت وكل بوستان حقيقت اولان مفلحلرك
نظرينه يتوب انلردن علم سلوكى وآداب صعلوكى تعلم ايده انكچون مشايخ كبار
بيورمشلركه (من لم ير مفلحا لم يفلح ابدا) پس سالك بدايت حالنده (اطلبوا العلم
ولو بالصين) حديثنك فحواسنجه معدن علملردن اولان عزيزلرى طلب ايده زيرا
صيندن مراد اهل يقينك وصاحب تمكينك وجوديدركه محل مسك علوم
ومعارفدر پس طالب بويله برمرشد ربانى ووسيلهٔ يزدانى ايچون وطنندن مهاجرت
ايدوب سفر وسياحت قيله وطالب اوله (قال الله تعالى يا ايها الذين آمنوا
اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة وجاهدوا فى سبيله لعلكم تفلحون) مفسرلر
بو آيتده وسيله يه برقاچ وجه يازمشلردر اما محققلر وسيله دن مراد مرشد كاملدركه

حقـه عبد ما بنده وسـيلو در دیمشلر ❋ پس حق تعالی بونلرك طلبنه امر ایدوب (وابتغوا الیه الوسیلة) بیوردی و برآیتده دخی (فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون) بیوردی بوجمله حدیث وآیتمعدن معرفت وشاهان طریقت اولان ارباب حقیقتك طلبی ایچون واردر اولمشدر (مثنوی) سایهٔ شاهان طالب هردم شتاب ❋ تاشـوی زان سایه بهتر ز افتاب ❋ گر سفرداری بدین نیت برو ❋ ور حضر باشـد ازین غافل مشو (نثر) پس شول وقتده که طالب بر عارف بالله بوله و بر عالم آگاهه ایره سفر و سیاحت احرام اولور پس لازم کلور که اکا ارادت کتوره و خدمت قیله و تحصیل علم و معرفت و دین و دیانت و تکمیل آداب طریقت واسرار حقیقت ایده واکر اوقوسی اولمزسه (کن عالما او متعلما او سامعا ولاتکن رابعا فتهلك) حدیثنك موجبنجه استماعله کندیه لازم و واجب اولان دین علمی و طریقت ادبنی اوکرنه بعده اکر مرشدی وفات ایده و یاخود بعد تطهیر النفس و تحصیل المعرفة و تکمیل الدین والدیانة عزیمتدن یا زیارت کعبهٔ مکرمه ایچون و یاخود زیارت بیت المقدس و یاخود زیارت آستانهٔ حضرت پیر ایچون و یاخود بعض عرفانك و صلحانك زیارتیچون اجازت استیه اکر کاملیله جان ودلدن رضا ویررسه بیوردیغی اوزره سفر و سیاحت ایده واکر جان ودلدن رضا ویرمزسه حذر ایده والحاصل رضایله سفر و سیاحته اذن آلورسه اکر صلهٔ رحم واجب اولدیسه صله ایده واکر صله واجب اولمدیسه عزیزلردن و عارفلردن برینك زیارتنه کیده و کندیکی بوللرده و شهرلرده دخی اولیاء اللهی تجسس ایده و نرده بر صاحب همت وار در آنی تفحص قیله تا تعذیب حیوان بلا فائده قیلمیه و فوائد سفردن بی نصیب قالمیه زیرا سیاحتدن مقصود اهل الله بولمقدر و علما و عرفا و صلحایه مقارن اولمقدر و یاخود اقل مایکون زیارت بیت الحرام و بیت المقدس و آستانه قیلمقدر یوخسه ابلهانه عمر نفیسی ضایع قیلمق دکلدر نتکیم حضرت مولانا ایکنجی جلدده بوخصوصده بر کوزل تمثیل ایدوب بیورر لرکه بر درویش بر اوشـالیدوب اکا بر بغره قودی شیخی انك اوینه کلوب دیدیکه درویش بو بغره یی نیچون قودك دیدیکه اولدکه ایچی روشن اولسون ایچون شیخ دیدیکه بولدیمه زیرا البته بغره دن ضیا دوشمك مقرردر بلکه اهل طریق بوبله قیلمق کرکدر که اول بغره یی اذان صداسنی اشتمك ایچون قیله تا روشنالك خودانك طفیلی در ❋ پس سالك اولان دخی سفر و سیاحتی اهل الله بولمق ایچون وانلره مقارن اولمق ایچون قیله شهرستان سیری و عجائب و غرائب

كورمك ايلك طفيلدر اول بهر حال بولنور وهر منزلده ايره وهر شهره وكويه كه
كيره عجائب قدرة اللهى كوره وصنايع وبدايع عبرة اللهه نظر قيله (قال الله تعالى
قل سيروا فى الارض فانظروا كيف بدأ الخلق) اى كيف خلقهم ابتداء على اطوار
مختلفة وطبايع متغايرة واخلاق شتى فان ترتيب النظر على السير فى الارض
موذن بتتبع احوال اصناف الخلائق) يعنى حق تعالى بيورركه سير ايلك
اى بنى ادم يريوزنده پس دخى نظر ايلك كه اول الله نيجه بو خلقى ابتداء اطوار
مختلفه اوزره وطبايع متغايره اوزره واخلاق شتى اوزره بدأ ايلدى پس نظرى
ارضده سير ايتمك اوزره ترتيب قيلمسى اصناف خلايقك احوالنى تتبع ايتمكى
مشعر ردر وفى الحقيقه سفر وسياحتك فائده سى اصناف خلايقك احوالنى
تتبع قيلمقدر وتجربه روزكارله رعونت وخشونت نفسدن پاك اولمقدر
(وفى العوارف انما سمى السفر سفرا لانه يسفر عن الاخلاق) يعنى سفره انكچون
سفر ديديلركه اخلاقى اسفار ايلر وخوى بدونيكى اظهار ايلر اى اخى بلكل كه
سفر ايكى قسمدر برى صوريدر وبرى دخى معنويدر اصل اهل الله قتنده مقبول
ومقصود اولان سفر سفر معنويدر اما سفر صوريده دخى چوق فوائد واردر
جمله دن برى نفس مألوفات ومحظوظاتندن منقطع اولور وشربت فراق ياران
وخلانى چشيده قيلور بوصفتله من وجه لذت فنايى بولور وموته مستعد اولور
وبر فائده دخى بودركه غريبلك صفتيله متصف اولور (وطوبى للغرباء) سعادتنى
بولور وبر فائده سى دخى بودركه صفت خمولى ايراث ايلر وخمول وبى نام اولمق
ايسه طريقت اوليانك ركن اعظميدر (قال ابن عطا ادفن وجودك فى ارض
الخمول حتى تذوق باذواق الفحول) يعنى وجودكى بىناملك زمينده دفن ايله
تا مردان الهينك اذواقنه فائز اوله سن وبشر بن حارثه بركسه ديديكه (اوصنى
ياشيخ قال اخمل ذكرك واطب مطعمك) وبو بىناملك خصوصنده حضرت رسول
عليه السلام بيورديلركه (بحسب امرء من الشر ان يشار اليه فى الدين وفى الدنيا
بالاصابع الا من عصمه الله) يعنى آدمه شر اول كفايت ايدركه آدمه دينده
ويا دنياده اصابعله اشارت اولنه كه بوفلاندر الا اللهك عصمتى اولديغى قول
بو شردن بريدر (مثنوى) اشتهار خلق بند محكمست * در ره اوازبند آهن
كى كمست (نثر) ديدكلرى خمول مدحنده در ابن فارض دخى بو محله مناسب
بيورزلركه (نظم) واخملنى وهنا خضوعى لهم * فلم يرونى هوانابى محلا لخدمة (نثر)
يعنى بنى كمال خضوعم بى نام قيلدى ارباب طريقت مابيننده من حيث ضعفى پس

آنلربی غایت مستهان وخوار اولدیغمدن برخدمته محل ولایق کورمزلر اگرچه خمول اولمق حضرده دخی میسر اولور اما سفرده دخی زیاده اولور پس سیاح اولان درویش اولدرکه سیاحتی حالنده برشهرده چوق قرار ایلمیه تااول دیاره کوکل بغلمیه واندن اول دیارك خلقی بیزار اولمیه وکند ودخی تغیر بولمیه اکثر بابشر ابن حارث دیرلردیکه (یامعشر الفقراء سیحوا تطیبوا فان الماء اذا مكث فی موضع تغیر) حضرت دخی بو محله مناسب بیورلرکه (نظم) درخت اکر متحرك بدی بپاوبسر * نه رنج اره کشیدی نه زخمهای تبر * ودخی بیورورلرکه (مثنوی) ازسفرهاماه کیخسروشود * بی سفرها ماه کی خسروشود (نثر) بشر بن حارثك بوسوزنی مشایخدن بری ایشیدوب دیدیکه (صربحرا حتی لاتتغیر بالجیفة) سوزده بودرسالك شویله بربحرعظیم کبی اولەکه من بعد متغیر اولمیه اکثر مشایخ بدایت حالنده سفروسیاحت ایدوب نهایت حالنده بحر اولمشلر وبربرده قرار قیلمشلر وبعضیلر بدایت حالنده برکامله یتمشلر وسیاحتی ترك ایتمشلر وبعد تکمیل السلوك نهایت حاللرنده سفروسیاحته کتمشلر وبیورمشلرکه (اجتهد ان تکون کل لیلة ضیف مسجد ولاتمت الابین منزلتین) دقوقی حضرتلری وابراهیم خواص حضرتلری بویله دیلر دندرود ائما سفر وسیاحت قیلنلر دندر وذوق باطنی ترك مأوی ومنزلده بولنلردندرلامیه عجم صاحبی بومحله مناسب بیوررلرکه

(شعر)

نائی عن الاهل صفر الکف منفرد	کالسیف عری متناه عن الخلل
لوکان فی شرف المأوی بلوغ منی	لم تبرح الشمس یوما دارة الحمل

(نثر) معناسی اول کسه که اهلندن بعید دروالی خالی ویاراندن منعزلدرشول تیغ تیزکبیدرکه ایکی جانبی خللدن عاری ومجرد دراکرشرف مأوی ومکانده آرزو ومقصوده وصول میسر اولیدی آفتاب حمل برجنی ترك ایتمزدی زیرا قتی شریف برجدر * پس معلوم اولدیکه سیاحت وسفرده نیجه فوائد واردر انکچون دقوقی وابراهیم برشهرده قرق کون طورمق میسر اولمش وبرمنزلده یکرمی کوندن زیاده اقامت قیلمش تاوکلنه خلل کلمیه تنکیم ابراهیم خواص حضرتلرندن منقولدرکه بیوررلر اون بش کون بربادیەده قالدم بلا طعام ولاشراب نفسم قصد ایلدیکه کیاه ونبات هرنه ایسه اوتلیم وحشیش خشکی قوت ایلیم کوردمکه حضرت خضر پیدا اولدی پس دیرحال بن اندن قاچدم وانك صحبتن استمیوب اندن بکچدم دیدیلرکه یاشیخ نیچون اندن فرار ایلدك خود نیجه اولیا واردرکه آنك

یوزین كورمكه حسرت چكرلر وروز وشب انك زمین طلبنده تخم اشتیاق اكرلر
پس بیوردیكه قورقدمكه نفسم اكا اعتماد ایده واندن استمداد واستغاثه قیله
وجناب حقه اولان توكلمه خلل كله بو طائفه نك سفر وسیاحتدن مرادلری
اصلاح درون وافنای بروندر بوخسه سفهای زمانه كبی شهر شهر وقصبه
قصبه كزوب كاسه لیس عوام اولوب فرائض ونوافلی ترك قیلوب (جیفة اللیل
بطال النهار) اولنلر كبی سیرآب وكل قیلمزلر بلكه سفر جان ودل ایدرلر كاه
اولوركه سالكك نفسی تكیه لر بوجاغنده خدمت وریاضتده تصفیه بولوركن
وبر صاحب نظرك نظر وهمتن آلوركن خدمتدن وعبودیتدن منقبض اولوب
بو ذكر اولنان طائفه نك حاللرنی كندی یه سند ایدوب وسیر وسیاحتده بولدیغی
ذوق نفسانی یی ذوق روحانی عد ایدوب طالب سیاحت اولور خبری یوقكه
دام نفسه دوشوب ذوق روحانیدن ورضای الهیدن محروم قالور زیرا نفس سیر
صحاری ودشتدن واطراف واكنافی كشت وكذشتدن كمالیله حظ آلور وبركسه نك
ضبطی التنده اولمدن محنت ومشقت بولور پس كندو حظنه وهواسنه تابع
اولوب سیاحت قیلور واول سیاحتده بولدیغی ذوقی ذوق روحانی ونشاط رحمانی
بیلور حالبوكه مكر شیطانی وتلبیس نفسانیدر (مثنوی) بنده یك مرد روشن
دل شوی * به كه برفرق سر شاهان روی * صفع شاهان خور مخور شهد خسان
تا كسی یابی ز اقبال كسان * من عجب دارم ز جویای صفا * كورمه در وقت
صیقل از جفا (نثر) پس سفر ظاهری بیلدككسه سفر باطنه كلهلم (المسافر
فی الباطن وهو السایح السایر من اوطان الغفلات الی محل القربات ومن الافعال
السیئة الی الحسنات بقطع المسافات النفسانیة والفلوات الشهوانیة حتی یصل
الی مقام اسرار السبحانیة ومشاهدة الربانیة) مسافر فی الباطن شول سایح
وسائردركه غفلتلر وطنلرندن حقك قربتلری محلنه سیر ایده وافعال سیئه دن
حسناته سیر ایده نفسانی اولان مسافه لر وشهوانی اولان صحرالری قطع ایتمكله
حق اسرار سبحانی ومشاهدهٔ ربانی مقامنه واصل اولنجیه دك * ابن فارض
بیوردلر (نظم) اسافر من علم الیقین الی عینه * الی حقه حیث الحقیقة رحلتی (نثر)
یعنی بن مسافرت ایلرم علم یقیندن عین الیقینه حق الیقینه مسافرت ایلرمكه
حقیقت مرتبه سنه دربنم رحلتم شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلركه (اعلم ان
المسافر فی طریق الله اما ان یكون مسافرا بفكره فی المعقولات او مسافرا بالاعمال
فالمسافر بفكره فی المعقولات من طلب الآیات علی وجود صانعه ومشهود خالقه)

الى حق اليقين او الى الموت ثم لا يزال يسافر بقطع منازل البرازخ الى ان ينتهى
الى منزلة البعث ثم يركب مركبا شريفا يحمله الى دار سعادته واما المسافر بالاعمال
مسافر من عمل الى عمل الموت) بيورلركه بلكل اى سالك معنويكه طريق
الالهده مسافر يا فكريله معقولاتده مسافردر ويا خود اعمال الله مسافردر فكر يله
معقولاتده مسافر اولان شول كمسه دركه صانعنك وجودنه وخالقنك شهودينه
تا حق اليقينه دك آيات طلب ايليه ويا خود موتنه دك واندنصكره برازخ منزللرنى
قطع ايتكله مسافرت ايده منزلهٔ بعثه ايرنجه يه دك اندنصكره حالنه مناسب
اولان مركب اعماله سوار اولوب آنى دار سعادتنه حامل وواصل اولور اما اعمال الله
مسافر اعمال سيئه دن حسنه يه سفر ايدر بعض سالكك باطنى حق جانبنه دائما
سفر ايتمه ده در وكندودن خروج ايدوب حقه كتمه ده در بويله كمسه ظاهرده سفر
ايتمسه وكذلك اعماله دخى كتمسه باطننده اولان محبتى وتوجهى حسبيله منزل
آلور ومقصود بالذاتى بولور (قال فى العوارف ارسل ذو النون المصرى الى ابى يزيد
البسطامى رجلا فقال قل لاخى ابى يزيد الى متى النوم والراحة قد سارت قال
ابو يزيد للرسول قل لاخى ذى النون الرجل من ينام الليل كله ثم يصبح فى المنزل قبل
القافلة فقال ذو النون هنيئا له هذا الكلام لا تبلغ احوالنا اليه) معناسى ذو النون
بايزيده بر كمسه ارسال ايلدى ديديكه قرداشم بايزيده ديكه بو نوم نه زمانه دك
نومدن مراد ظاهر اعملدن ومجاهده دن تغافل ايتكدر وحالبوكه راحلهٔ ايام
وقافلهٔ انام مرور ايلدى ابو يزيد حضرتلرى بيورديكه ذو النون قرداشمه ديكه
ار اول كمسه دركه كيجه جمله اويويه اندنصكره صباحن منزلده ينه قافله دن اوّل
بولنه ذو النون ديديكه بو سوزا آكاسكى جيدر ولايقدر بزم احوالمز آكا يتشمز
بايزيد حضرتلرينك بو سوزندن مراد بدن كاردن فارغ اولوب جان ودل ايله حضرت
حقه سفر قيلمقدر جان ودل ايله اولان سفر جمله دن منزلده اوّل بولنور لمحرره (نظم)
سيردل كن سيركل راهين بهل * هست مقصود از سفر اين اى مقل (نثر) سفر
معنوى اهل الله قتنده در تدر اولا سير الى اللهدر كه مرتبهٔ نفسدن وجود حقيقى
جانبنه سفر ايتمكدر بو سفر روى وحدتدن حجاب كثرت مرتفع اولديغى كبى منتهى
اولور اندنصكره سفر ثانى قيلوركه اكا سير فى الله ديرلر سير فى الله صفات الهيه له
متصف واسماء الهيه له متحقق واخلاق الهيه له متخلق اولمقدر بو جمله صفات بشريه يى
فانى ومضمحل بولمقدر بو سفرك نهايتى وجوه علمدن رفع نقاب اولوب اكا علوم
لدنى منكشف اولمقدر اندن سفر ثالث قيلمقدر كه اكا سير مع الله ديرلر سير مع الله

سالكك هر مرتبه ده اللهله اولان سيريد روشانبه اثنينده نك كليتله مرتفع اولمسى
وحضرت احديته ترقى قيلمسيدر بو مرتبه يه مقام قاب قوسين اوادنى دينوركه
نهايت ولايتدر وبو سفرك نهايتى مرتبهٔ عين الجمعده كليتله اضدادى ظاهرا
وباطنا محو بولمقدر اندنصكره سفر رابعدركه اكا سير عن الله ديرلر سير عن الله
وحدتدن كثرت طرفنه اولان سيردر طالبلرى تكميل ايچون وسالكلرى تربيه
ايچون بو سفره بقا بعد الفنا وصحو بعد المحو وفرق بعد الجمع دخى ديرلر وبو سفرك
نهايتى حقدن خلقه مع الاستقامة والعداله رجوع ايدوب وحدتى كثرتده
وكثرتى وحدتده كورمكدر والله تعالى اعلم بالصواب

* (باب ثامن) *

سفرك آدابى وخانقاهده كلمه نك ادبى ومصاحبت والفت قيلمه يى بيان ايدر
اولا سالكه لازم وواجب اولان بودركه فرائض وواجباتدن واحكام شرعيه
وآداب طريقيه دن برينى ترك ايتميه وسمت اباحت وضلالته كتميه تا وحل معصيته
باتميه وسنت بودركه (الرفيق ثم الطريق) موجبنجه اولا بر يار ديندار ونيكوكردار
ومصاحب بردبار اله كتوره كه امور دينيه يه عالم وطريقت اوزره عامل اوله
وخلاف شرعه راضى اولميه و مراد نفسه رضا ويرميه پس نفس اماره
مرتبه سنده اولان طالبه وآفات ومضرات نفسه واقف اولميان سالكه بويله بريار
موافق ورفيق صادق لازمدر اما اول كسه كه امور دينيه سنه واقف اوله وآفات
نفسانيه يه عارف اوله اكا منفرد ويكتا كتمكه نهى يوقدر استرسه منفردا سفر
ايتسون واسترسه جماعتله كتسون پس (خير الرفقاء ثلاثة) فحواسنجه سياحت
ايدن كسه لر يارى اوچ كسه اوله ودخى سنت وطريقت بودركه ايچلرندن بر امور
ديده اختيارى وبعضى وجوهدن ديندارى امير ومقتدا اتخاذ ايده لر پس
اول نه ديرسه ونه قيلرسه اكا تبعيت ايده لر نتكيم حديث صحيحده حضرت بيوررلر
(اذا كنتم ثلاثة في السفر فامروا احدكم) يعنى چون سز سفرده اوچ كسه وياخود
دخى زياده اوله سز ايچيكزدن بريسنى امير قيلك واكا تابع اولك ودخى سنت
وطريقت بودركه چون سفره عزم قيلسه اخوان وياراننه وداع قيله وعين جمع بر برده
ايكن خير دعالرين آلوب اندنصكره كيده زيد بن ارقم حضرت رسولدن
عليه السلام روايت ايدرلركه حضرت عليه السلام بيورمشلر (اذا اراد احدكم
سفرا فليودع اخوانه فان الله يجعل له بدعائهم البركة ويحفظ دينه وعمله) اكثر خير
دعا آلميوب سنت وطريقتى ترك ايدن سفهايى كوررزكه دينلرى وعمللرى محفوظ

دکلدر پس شرط طریقت بودرکه جمله دن خیردعا اله و اکر برکسه دن تعلم واقع
اولدیسه استیذان قیله اندنصکره روان اوله پس سنت وطریقت بودرکه بچون
برشهره وقصبه یه کله بعد الاستحمام والاغتسال اول شهرده یاران طریقتدن
ویاخود اصحاب حقیقتدن بر واجب الزیاره کسه وارایسه آنی زیارت قیله
تا رضای حق بوله نتکیم بو حدیث شریفی ابوهریره حضرتلری روایت ایدرلر
حضرت علیه السلام بیورمشلرکه (ان رجلا زار اخا له فی قریة اخری فارصد الله
علی مدرجته ملکا اتی علیه قال این ترید قال ارید اخا لی فی هذه القریة قال هل لك
علیه من نعمة تربها قال لا غیر انی احببته فی الله قال فانی رسول الله الیك بان الله
قد احبك کما احببته) معنای شریفی بودرکه تحقیقا بر کسه بر آخر کویده اولان
قرداشنك زیارتنه قصد ایلدی حق تعالی آنك طریقی اوزره بر ملك راصد
ومترقب قیلدی اول ملك اوکسه یه کلدی دیدیکه نه مکانی دیلرسن اول کسه
دیدیکه بو کویده بر مؤمن قرداشم واردر آنی دیلرم ملك دیدیکه سنکچون آنك
اوزرنده بر نعمت وارمیدرکه آنی رعایت ایدرسن وتربیه قیلرسن اول کسه
دیدیکه اول کسه نك بنم اوزرمده و بنم آنك اوزرنده هیچ رعایتی واجب اولان
نعمتلردن بریسی یوقدر الا بن انی لله وفی الله سورم ملك دیدیکه تحقیقا بن اللهك
رسولیم سکا نزده که الله تعالی سنی سودی سن انی سودیکك کبی بو حدیثدن
لازم کلان بودرکه زیارت یاران واخوان مستحبدر ولکن ادب بودرکه حین
زیارتده نظر ایده سن اکر زیارت ایلدیکك سنك اکلنمکدن ومصاحبتکدن حظ
ایلرسه اکلنه سن واکر آنك بعض اشغالی وارایسه اکلنمیوب وداع ایده سن
وکندی مصلحتکه کیده سن پس بعد السیر والسفر بچون برشهره کله سنکه
اول شهرده شیخ اوله وفقرا وخانقاه اوله اکر وقت عصر قریب ایسه زاویه یه داخل
اولمیه سن اکر برساکن اولمغه قابل یر اولورسه اول کون انده ساکن اولوب
علی السحر خانقاهه داخل اوله سن نتکیم حضرت رسول بیوررلر (اذا قدم
احدکم من السفر فلا یطرقن اهله لیلا) پس فقرانك اخوانی اهل کبیدر اما اکر
قادم معذور ایسه هر نه وقت کلسه جائزدر لکن شیخه علی السحر بولشه تا وقت
زواله دك رخصت واردر حضرت رسول علیه السلام بچون سفردن کلسه لردی
بر یرده اکلنورلردی وشهره علی السحر داخل اولورلردی نتکیم حضرت کعب
ابن مالك روایت ایدرلر (کان رسول الله لا یقدم من السفر الا نهارا فی الضحی)
پس وقت ضحی ده کلمك مستحبدر پس کلوب خانقاهه داخل اولدقده

(بسم الله الرحمن الرحيم) دیه اکر فقرادن کیسه کورسه عشق ویره وه مصافحه قیله
اکر آشنا ایسه معانقه قیله زیراسنت وطریقتدر ومصافحه ومعانقه حقنده
احادیث شریفه برنیجه کونه واقع اولمشدر نتکیم بیورورلر (ما من مسلمین یلتقیان
فیتصافحان الا غفر لهما قبل ان یتفرقا وعن ابی هریرة اتفقا علی الروایة عنه
قال خرجت مع رسول الله حتی اتی جناب فاطمة فقال علیه السلام اثم لکع یعنی
حسنا فلم یلبث ان جاء یسعی حتی اعتنق کل واحد منهما صاحبه) ابوهریرة رضی
الله عنه بیوررلرکه بن رسول الله ایله چیقدم حتی اول حضرت جناب فاطمه یه
کالدیلر وبیوردیلرکه بورده میدر کوچك یعنی حسنی مراد ایلدیلر پس امام حسن
چوق اکلمیوب کالدی سعی ایدرك حتی رسولله معانقه ایلدیلر (وعن جعفر
ابن ابی طالب فی قصة رجوعه من ارض الحبشة قال جعفر فخرجنا حتی اتینا
الی المدینة فتلقانی رسول الله فاعتنقنی ثم قال ما ادری انا بفتح خیبر افرح ام بقدوم
جعفر) جعفر بن ابی طالبدن دخی مرویدرکه حبشه زمیننددن مدینه یه
رجوعی قصه سنده بیوردیلرکه بز ارض حبشه دن چیقدق حتی مدینه یه کالدك
پس حضرت رسول بکا قارشو کالدی وبکا معانقه قیلدی اندنصکره دیدی بیلمزم
بن خیبر قلعه سنك فتحنه می زیاده فرحنا کم یوخسه جعفرك کلسنه می
واوپشیرلرسه ده سنتدر نتکیم برروایتده دخی وارد اولمشدرکه (لما قدم جعفر
قبل رسول الله بین عینیه) وحضرت اوائل مثنویده بوذکر اولنان خصاله
اشارت ایدوب طبیب الهینك پادشاهه کلسنی ومصافحه ومعانقه قیلمسنی
یازوب فقرایه تعلیم بیوررلر (مثنوی) دست بکشاد وکنارانش کرفت *
همچو عشق اندر دل وجانش کرفت * دست وپیشانیش بوسیدن کرفت *
وزمقام وراه پرسیدن کرفت (نثر) وحاضر اولان فقرایه دخی مستحب اولان
اولدرکه مرحبا مرحبا خوش کالدك دیه لر نتکیم عکرمه دن مرویدرکه رسول
حضرتلرینك حضورلرینه کالدم سفردن * اول بکا (مرحبا بك مرحبا بك یا عکرمة
دیدی ایکی کره (وقالت ام هانی ذهبت الی رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال لی
مرحبا یا ام هانی) پس مسافرا کرجماعت خانه یی بیلورسه اکا نزول ایده وا کر
بیلمزسه برکسه یی دلیل ایده وابتدا جماعت خانه یه کله وآنده اولنلرله مصافحه قیله
پس آشپز اولان آنك اوکنه ما حضر هرنه ایسه وهرنیه قادرایسه ولو بکسر
خبز کتوره نتکیم لقیط بن صبرة دن مرویدرکه بیوررلر (قدمنا الی منزل رسول الله
صلی الله علیه وسلم فارسلت لنا عائشة بقناع فیه تمرفا کلنا ثم جاء رسول الله

فقال هل اكلتم شيئا قلنا نعم) لقيط بن صبرة روايت ايلركه بز بر نيچه كسه له رسول حضرتلرينك منزلنه كلدك حضرت عائشه رضي الله عنها بزه بر طبق كوندرديكه آنده خرما وار ايدي پس بزاني ييدك اندنصكره رسول حضرتلري كلدي بيورديكه برشي يديكزمي ديدك نعم يارسول الله بو حديث ما حضر طعام احضارا تمكه دلالت ايدر پس بعد زمان خادم خانقاه شيخي تجسس ايده واستيذان ايده اكر اذن ويررسه اول مسافري بر برلك سبزالينه قادر ايسه ولوكان خلالا شيخنه بولشدره (مثنوى) بردر ياران نهي دست آمدن * هست بي كندم سوى طاحون شدن (نثر) هديه نك طريقمزده اولديغنه دلالت ايدراندنصكره اول درويش جماعت خانه يه كله وخادم خانقاهه برقاج دينار ويره تا اخشامه فقرا ايچون برشيء احضار ايده لر بعد الطعام اول درويش پاي ماچانه كچه اندنصكره كلوب شيخك الن اوپه اندنصكره ينه پاي ماچانه واره وقائم طوره ودعاسني قيله پس بعد الدعا كلوب تكرار شيخك الن اوپه وصاغ جانبنده اولان فقرادن بدأ ايده اختيار لرك الن اوپه اختيار اولميانلرله مصافحه ايده صف تمام اولدقده يساردن باشليه تمام اولدقده واره آشپزلرله وخادم اولنلرله بالكليه مصافحه ايدوب كله مقامنه اوتوره وفي العوارف (قال بعض المشايخ استحسن هذه الرسوم زمرة الفقراء وهي ادب حسن وضعوه المتقدمون وان لم يوجد في السنة فليس بمنكر في الشرع) بعده اول كلان درويش نظر ايده اكر اول شيخ ديندار ونيكوكردار ومنبع اسرار وصلاح وسداد وارشاد له معروف بر عالي مقدار ايسه اول عزيزلك صحبتندن دور اولميه واول آستانه دن هجرت قيلميه (مثنوى) هركه جويد همنشيني با خدا * كو نشيند در حضور اوليا * از حضور اوليا كربكسلي * تو هلاكي زانكه جزوي بي كلي (نثر) ابو بكر طمستاني حضرتلري بيوررلركه (يا معشر الفقراء اصحبوا الله فان لم تطيقوا فاصحبوا من يصحب الله لتوصلكم بركة صحبته الى صحبة الله) اى اخى صحبت زياده مؤثردر طالب هر كيمك صحبتنه جان ودلله حاضر اولسه البته انك حاليله وقوت باطنيله منصبغ اولور واندن نيچه فوائد ولطائف حاصل قيلور * تكيم بو حديث شريف بو معنايه دلالت ايدر (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل الجليس الصالح كحامل المسك ومثل الجليس السوء كنافخ الكير فحامل المسك اما ان يهديك واما ان تبتاع منه واما ان تجد منه رايحة طيبة ونافخ الكير اما ان يحرق ثيابك واما ان تجد منه رايحة خبيثة) معناسي شريفي جليس صالحك مثالي حامل مسك كبيدر وجليس

صالحك

طالحك مثالی کورولك چکن وآتشه اوفلین کسه کبیدر پس حامل مسك یاسکا
اول مسکی اعطا ایلر ویاخود سن اندن انی ابتیاع واشترا ایلرسن ویاخود اقل
مایکون اندن رایحهٔ طیبه بولورسن صلحانك بو قدر فائده سی واردر وجلیس
سوءکه کوروکجی کبیدر یاسنك عرض وناموسك قفتانینی یاقر ویادین ودیانتك یقر
یاخود اندن فسق وفساد رایحه سی بولورسن وسنده دخی انك کبی منتن اولورسن
بو محله مناسب بو بیتی دین عزیز رقی خوب دیمش بیورورلرکه *(شعر)*

اصحب اخا کرم تحظی بصحبته	فالطبع مکتسب من کل مصحوب
الریح آخذة مما تمر به	نتنا من النتن او طیبا من الطیب

(نثر) معناسی کرم قرداشلر یله صحبت قیل صحبتلریله فائده لنه سن زیرا طبیعت
مکتسبدر هر مصحوبدن ریح اوغره دیغی شیدن اخذ ایلر کم رایحه لودن کم رایحه
وار ایحه لیدن ابو رایحه اخذ ایلر پس ای درویش خوشبوی اولان عزیزلرله
مصاحب اول خوشبوی اوله سن ولطیف خوی اولان عارفلرله مجالست ایله
تا خوش خوی ایلك بوله سن هر طریقك برشانی واردر کیمی خلوتی او کیمی عزلتی
بو طریقی مولویه صحبتیدر غیریلر خلوت وعزلتدن حاصل اولان فقرایه صحبتدن
حاصل اولور نتکیم بیورورلر (مثنوی) فقر خواهی کو بصحبت قائمست * نه زبانت
کار می آید نه دست * دانش انرا ستاند جان ز جان * نی زراه دفتر ونی از بیان
(نثر) پس شرط مصاحبت اولدرکه اولا مصحوبه ربط قلب ایلیه وکندی شیخنه
واستادنه ایلدیکی تعظیمی وتوقیری اکا دخی ایلیه وظاهرا وباطنا انکار
وسوء ظندن حذر ایده وعلی کل حال ادب بولنه کیده نتکیم ابو عثمان مغربی
حضرتلرینك بو انقیادی کبی کرك تا صحبتدن بهره حاصل اوله بیورورلرکه (صحبت
اباحفص وانا حدیث السن فطردنی یوما وقال لا تجلس عندی فقمت ولم اتکلم
فانصرفت بالادب امشی الی خلف ووجهی مقابل له حتی غبت عنه ونذرت
ان احفر بئرا علی بابه وانزل واقعد فیها ولا اخرج منها الا باذنه فلما رأی ذلك منی
قربنی وصیرنی من اصحابه الی ان مات) ابو عثمان مغربی دیرکه ابو حفصله صحبت
قیلدم تازه یاشلو ایدم بنی برزلت سببیله حضورندن طرد ایلدی وقتده اوتورمه
دیدی پس بن قالقدم وسویلمدم وادب ایله شیخه یوزم مقابل اردمه یورویوب منصرف
اولدم حتی شیخك نظرندن غائب اولدم ونذر قیلدم که انك بابی قتنده برقیو قزم
واکا اینم اوتورم واندن طشره چقمیم الا شیخك اذنیله وقتا کیم شیخ بندن بو حالی
کوردیسه بنی کندویه مقرب قیلوب اولنجیه دك اصحابندن قیلدی پس هم صحبت

اولنمده ده بوقدر اطاعت وانقیاد ذکر کیدرقنده قالدیکه خدمت وارادتده اولهم صحبت دعوا کادیر زیرا که شیخك طریقت وشریعتده اقرانی اوله وفی الجمله اندن من حیث المعنی دونتر اوله تکمیل دین وطریقت ایچون انکله صحبت قیله وخدمت وارادتده اولان اول کسه لردرکه دخی کماله ایرمکسزین اول شیخه واصل اوله ویا کاارادت کتوره وشیخ انی خدمته قویه وتحت تصرفنه آله یامقدما انك برشیخی اولمسون اکاارادت کتورمش اولسون ویاخود اولمسون مادامکه شیخنه مرتبه سی مساوی اولوب اقران منزله سنده اولمدیجه اکا ارادتده وخدمتده دینور نتکیم بوسوزه شاهد کبار مشایخدن ابومنصور مغربی به دیدیلرکه (صحبت مع ابی عثمان المغربی قال بل خدمته لاصحبته لان الصحبة تکون مع الاخوان والاقران ومع المشایخ لاتکون الاخدمة) پس ادب طریقت بودرکه مرتبهٔ مشیخته واصل اولنلره خدمت وارادت قیله سن وخدمت وارادتده اولدم دیه سن وصورتا خلیفه اولوب حقیقت مشیخته ایرمینلره هم صحبت اولدم دیه سن وقادر اولدیجه شرط صحبتی اجرا ایده سن ادب صحبت بودرکه بلاقلب ولانفس ولاملك ولاغرض لله وفی الله صحبت قیله سن تاکیم صحبتدن فائده آله سن نتکیم عبدالرحمن سلمی بیورررلر (من صحب مع الشیوخ فلیصحبهم بلاقلب ولا نفس ولاملك فمتی نظر الصاحب الی شیٔ من اسبابه قطع ذلك عن بلوغ مقصده) پس شیوخله اولان صحبتك آدابن بیلدکسه فقرا ویارانله اولان صحبته کلهلم درویش کرکدرکه فقرا واخوانله الفت ومعاشرت قیله آلف ومألوف اوله بداخلاق اولوب منفرد اولمیه (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم المؤمن یألف ویؤلف ولیس خیر فیمن لا یألف ولا یؤلف) وحضرت پیرك

* (مثنوی) *

من لیس یألف لیس یؤلف جسمه * ولیس الاشبح نفس قسمه

(نثر) بیوردقلری الفت ایچین و کوکله کیرمین کسه لرحقنده دولکن هرصورت فقرده اولانله معاشرت ومصاحبت لایق دکلدر بلکه شول کسه ایله صحبت ایده سنکه سکا صحبتی لله وفی الله اوله وحسنات وسیئاتك یاننده برابر اوله (کما قال بعض المشایخ لاتعاشر من الفقراء الامع من لاتزید عنده ببر ولاتنقص باثم بل انت عنده سواء علی کل حال) یعنی فقرادن اول کسه لرله معاشرت ایله الاشول کسه لرله که سن انك قتنده بروخیرله زیاده اولمیه سن وکناه وخطایله نقصان بولمیه سن بلکه سن انك قتنده هرنه حالده اولسك برابر اوله سن وبعض مشایخ دخی

بیورمشلرکه (کن مع ابناء الدنیا بالادب ومع ابناء الآخرة بالعلم والعمل ومع العارفین کیف شئت) پس درویش که عارف اوله انکله مصاحب اولان اکامداهنه دن قورتیلور وتکلف برله مداراادن بری اولور حضرت علی کرم الله وجهه بیوررلرکه (شر الاصدقاء من احوجك الی المداراة) پس صدیق ورفیق دیمغه اول کمسه یه که سن اکامدارا ایله لجنه سن یوسف بن وازی بو بیتی بو محله مناسب قتی خوب انشاد ایلمشدر

(شعر)

احب من الاخوان کل موات	وفی غضیض الطرف عن هفوات
یوافقنی فی کل امر احبه	ویحفظنی حیا وبعد مماتی

(نثر) وسالکه لازم وواجب اولان بودرکه اعتقادی نا پاك ودین وطریقنده بی باك اولان کمسه لرله مصاحبت قیلمیه اگرشکلمزده ایسه دخی زیرا انلرله مصاحبتدن وحدت وعزلت خیرلودر (کما قال علیه السلام الوحدة خیر من جلیس السوء والجلیس الصالح خیر من الوحدة (مثنوی) حق ذات پاك الله الصمد * که بود به ماربد از یاربد (نثر) بیوردقلری بوکونه جلیس فاسده اشارتدر وحقوق صحبتدن وشرط طریقتدن بری دخی بودرکه چون صاحبله محجوب ماینمنده شکر آب واقع اولسه بری برینك اردنجه غیبت وذم ایتمیه لر واول مفارقته باعث اولان کمسه نك ذاتنه بغض ایتمیه لر بلکه اندن صدور ایدن عمل قبیحه بغض ایده لر واول عملدن تبری ایده لر (قال بعض المشایخ لا یبغض الاخ بعد المحبة بل یبغض عمله السیء کما قال الله تعالی لنبیه علیه السلام ارشادا الی ذلك المعنی فان عصوك فقل انی بریء مما تعملون ولم یأمره ان یقول انی بریء منکم) پس اخوت وحقوق صحبت حقنده کلام چوقدر پسندیده اولان صحبتی لله ومفارقتی فی الله اولمقدر یامالی ایچون ویا جاهی ایچون ویا حسنی ایچون اولمق کرك باخصوصکه حسندار تازه له مصاحبته طریقمزده وسائر طرق مشایخده هیچ جوازیوقدر زیرا سالکه تازه ایله مصاحبتك مضرتی قتی چوقدر ابو عبدالله حصری بیوررلر فتح موصلی دن استماع ایلردمکه اکثر وقتده دیردی (صحبت ثلاثین شیخا کانوا من الابدال کلهم اوصانی عند مفارقتی ایاهم اتق مقارنة الاحداث) وشیخ حضرتلری دخی فتوحاتده بوکلامه مناسب بیوررلرکه (ایاکم ومعاشرة الاحداث والشبان فان صحبتهم سم قاتل للطالبین) وبو بیتله نصیحت قیلرلر وصحبت احداثدن نهی ایدرلر وبیوررلرکه

(نظم)

لا تصحبن حدثاً ان كنت ذا حدث	ولا نساء وكن بالله مشتغلا
واحذر من الفتنة العمياء ان لها	حكما قويا على القلب الذي غفلا
وشهوة النفس فاحذرها وكم فتكت	بسيد قلبه عن ربه عقلا

(نثر) معناسی البته تازه له مصاحبت ایلمه اکرسن دینده بالغ وتازه اولدكسه نسا ایله دخی صحبت ایتمه الله له مشتغل اول کور فتنه دن حذر ایله که تحقیق اول فتنه ایچون غافل اولان قلب اوزره قوی حکم واردر ودخی شهوة نفسدن حذر ایله که چوق قلبی ویسندن عاقل اولان سیدی اکثرین حیله ایله قتل ایلدی ابو القاسم قشیری حضرتلری بیورورلرکه (من اصعب الآفات فی هذه الطريقة مصاحبة الاحداث ومن ابتلاه الله باحد منهم فباجماع من الشيوخ ان ذلك عبد اهانه الله وخذله فليحذر المريد من مجالسة الاحداث ومصاحبتهم) ای اخی مثنویده خود حضرت نتیجه محلده تنبیه وتأکید برله نصیحت ایدرلر پس بو طریقته ذاهب اولان سالك بو ورطه لردن پرهیز ایتمك لازمدر تاکیم دین وایمانی سالم اوله والله اعلم بالصواب

(باب تاسع)

سماعك انواعنی وفقرانك سماعده اولان آداب وارکانی بیان ایلر نوشند کان شراب عرفان وپوشند کان لباس ایقان اولان مولویانه لازمدرکه حسن استماع برله سماع ایده لر بو طریقه عشق وشوقله والتیاعله کیده لر سماع غذای روح وسبب فتوحدر شکیم شیخ سهروردی بیورورلر (ان بعض الواجدين يقتات من السماع ويتقوى به على الطى والوصال ويظهر عنده من الشوق ما يذهب عنه لهب الجوع) یعنی اهل وجددن بعض کسه لر سماعدن قوت اتخاذ ایدرلردی وسماعله برکون بیهوب طی ایدوب ایرتسی کونه اولاشدیررلردی وفقتنده شوقدن برنسنه حاصل اولوردیکه لهب جوعی ازاله ایلردی (نظم) سماع آرام جان زندکانست * کسی داند که اورا جان جانست (نثر) بیوردقلری بو ذوقه اشارتدر وفی الحقیقه سماع برمرقات الهیدرکه سامعی حضیض غفلت وقسوت قلبیه دن حظوظ روحانیه مرتقی ایلر وبر مصقله درکه زنکار تفرقه یی مرآت دلدن سیلر مجلا قیلر (مثنوی) پس غذای عاشقان آمد سماع * که درو باشد خیال اجتماع (نثر) ای درو یش فوائد سماع چوقدر واسرار بی نهایت بوقدر جمله دل بری مشایخ کبار بیورمشلرکه (السماع يستجلب الرقة والرقة تستجلب الرحمة من

الله سماعك رقت قلب استجلاب ایتمسی کالیله واضح ومعیندر ورقت قلبك رحمت حق اجتذاب ایتمسی دلائلله مبرهن ومبیندر جمله دن بری زید بن اسلم ابی بن کعبدن روایت ایدرکه (قرأ ابی بن کعب عند رسول الله علیه السلام آیة فرقوا اصحاب رسول الله فقال علیه السلام اغتنموا الدعاء عند الرقة فانها تجلب رحمة من الله) پس سماع شرعا وعقلا وطبعا مذموم ومنکرد کادر بلکه عند الاولیاء والعاشقین حلال وزلالدر نتکیم بیوررلر (رباعی) شهباز جناب ذوالجلالست سماع ✱ فراش قلوب اهل حالست سماع ✱ درمذهب منکران حرامست سماع ✱ درمذهب عاشقان حلالست سماع (نثر) انلرکه سماعه انکار ایلدیلر اوچ قسمدن خالی دکلدر اولا سنت رسوله جاهلدر وآثار واخبار نبویدن غافلدر انکیچون انکاره عاملدر حبشه قصه سن بیلمامش وحضرت عائشه نك مغنیه جاریه لره دف چالدیروب حضرت نبینك ینورکن استماع ایلدیکن طویمشدر نتکیم بهجة السماع نام رساله مزده براهین دلائلله ثابت ومبین اولمشدر وثانیا شول کسه درکه سنت رسوله من وجه عالم اوله ولکن فقهاء صورینك وعلماء رسومك عالم اولدیغی کبی اوله وانلره تقلید قیله واحوال واذواق واسرار اخبار نبویدن مهجور قیله وسنت رسولدن اولیانك استخراجنی بیلمیوب انلرك حالاتندن دور اوله وثالثا شول کسه درکه اذواق روحانیه دن بی خبرو چاشنی محبت ومودتدن بی ارعنین طبیعت وفسرده دل وپرقسوت برحجر لایفهمدر ذوق سماعی طویمش وبردم انك جانی اولیایه اویمش پس انك روح پرعالی شهد وشکر سماعدن لذت آلمشدر (مثنوی) ان تن راکه بود درجان خلل ✱ خوش نکردد وربکیری درعسل ✱ این کسی داندکه روزی زنده بود ✱ ازکف آن جان جانی جامی ربود ✱ مرغ کونا خورده است آب زلال ✱ اندر آب شور دارد پروبال (نثر) سماعك خلنده اولیانك تصانیف کثیره سی واردر بو مختصرده ایرادی تطویلی مستلزم اولوراستینه بهجة السماعدن غنا کاور پس بو کتابده سماعه اهل کیملردر وسماع قاچ نوعدر وآداب سماع نه درانی بیان ایدرزای اخی اولا بلسکل که سماعه اهل اوچ کسه درغیریسی نامحرم ونااهلدر نتکیم ابو نصر سراجك بو کلامی دلالت ایدر (قال اهل السماع علی ثلاث طبقات الاول الفقراء المجردون الذین قطعوا العلایق ولم یتلوث قلوبهم بمحبة الدنیا فهم یسمعون بطیبة قلوبهم ویلیق بهم السماع فهم اقرب الی السلامة فکل قلب مولب بمحبة الدنیا فسماعه سماع طبع وتکلف) مشایخ طبیعتله وتکلفله اولان

سماعی دخی ایکی قسم ایتمشلردر اگر سامعک مرادی تهییج شهوات نفسانیه
ویاخود طلب عز وجاه دنیوی وحظ جسمانی ایسه سماعی لعب ولهو اولور وحرام
حکمن بولور واگر سماعدن مرادی تواجد ایسه وتکلفی ذوق روحانی بولمق ایچون
ایسه انک سماعی مندوب ومستحسندر نتکیم عند قراءة القرآن تباکی مستحسن
اولدیغی کبی (والثانی قوم یرجعون فیما یسمعون الی احوالهم ومقاماتهم
واوقاتهم) وایکنجیسی شول قومدر که سماع ایلدکلری وقتده رجوع ایدرلر حاللرینه
ومقاملرینه ووقتلرینه نتکیم حضرت نبی علیه السلام بشریت غالبه قیلدقده
وروحانیت مستور اولدقده ذوق روحانیانه رجوع ایچون (ارحنا یا بلال)
بیوررلردی واول سماعک ذوقیله راحت اولورلردی روحانیاتی بولورلردی
(والثالث قوم یرجعون فیما یسمعون الی مخاطبات الحق فهم الکاملون)
اوچنجیسی شول برقومدر که سماع ایلدکلری وقتده حقک مخاطباتنه
ومکالمه سنه وآندن استماع ایتمکه رجوع ایدرلر ماحصل هرکسک مرتبه سی
نه ایسه مرتبه سی حکمیله سماع ایدر پس سماع اهل نفسک نفسانیتن
واهل روحک روحانیتن واهل حقک حقانیتن زیاده ایلر وهرکسک مرتبه سنه
مناسب بر باب گشاده قیلر (کما قال الکتانی السماع علی مقدار فهم السامعین
سماع العوام علی متابعة الطبع وسماع المریدین علی رؤیة الآلاء والنعم وسماع
العارفین علی الکشف والمشاهدة) مثلا لفظده بیله سامع متفاوتدر هرکس
برلفظی مرتبه سنک حکمنه کوره فهم ایلر نتکیم بغداد شهرنده ایکی کمسه
بر موضعده اوتورمشلر ایدی بری عوامدن ایدی وبری خواصدن ایدی
خواصدن اولان بو فکرده ایدیکه رؤیت الهیه بلاسعی بنده یه حاصل اولورنا کاه
برکسه یاسعتر دیو چاغردی اول خواصدن اولان کمسه وجده گلدی وبرشهقه
اوردی عوامدن اولان بونی استغراب قیلدی زیرا اول عامی اولان الحق لفظنک
معناسن فهم ایلدی وخواصدن اولان یاسعتر معناسن آگلدی یعنی یا رجل سن
سعی ایله کوره سن فحواسنی فهم قیلدی وبر مثال آخر دخی بو سامعک متفاوت
اولمسنه بودر که ینه بغداد شهرنده برکون حضرت شبلی سوقده کیدرکن برکسه
خیارلر اون برآقچه یه دیو ندا ایلردی شبلی بو سوزی استماع ایلدیکی کبی برشهقه
اوردی ودیدیکه (الهی اذا کان عشر خیار بدرهم فکیف الشرار) شیخ سعدی
بو محله مناسب دیرکه (نظم) دوکس بر حدیثی کمارند کوش * ازین تا بدان
ز اهرمن تا سروش * یکی پند گیرد دوم ناپسند * نپرداز دازحرف گیری به پند

فرو

فرومانده در کنج تاریك جای * چه دریابد از جام کیتی نمای (شر) منازل السائرین شرحنده قاشانی دیرکه (قال المشایخ السماع حاد یحد و کل احد الی وطنه الخاص ای الی مقصده) یعنی سماع بر سائقدرکه هر کسی کند ووطننه ومقصدینه چکر پس سامعك اقسامنی بیلدکسه سماعه کله لم سماع دخی اوچ قسمدر برقسمی سماع الهی وبرقسمی سماع روحانی وبرقسمی دخی سماع طبیعیدر سماع الهی اولدرکه هر شیء فی نفس الامر کلمات اللهدر زیرا کن امرینك اثریدر پس کلمات الله غیر متناهیه در کذلك کلمات حقی سامع اولان اولیانك دخی اول کلمات غیر متناهیه قدر لا یتناهی استماع باطنه سی واردر پس کلمات اللهی استماع ایلمز الا جمیع اسماء الهیه نك اسرارینه واقف اولان عارف نتکیم شیخ حضرتلری فتوحاتده بومحله مناسب بیوررلر (ولکل اسم لسان ولکل لسان مقال ولکل مقال منا سمع والعین واحدة من القائل والسامع) یعنی اسماء الهیه دن هر اسمك برلسانی وهر لسانك برمقالی واردر وهر مقال ایچون بزدن اکا برقولاق واردر حالبوکه قائل وسامعك حقیقتده ذاتی بردر بو مرتبه ده اولنلر خلقله مکالمه قیلسه لر حقله مکالمه قیلرلر وخلقدن برسوز استماع ایلسه لر آنی حقدن استماع ایلرلر نتکیم شبلی خیارك اونی براچقه یه افغلی حقدن استماع ایدوب دیدیکه الهی خیارك اونی براچقه یه اولیجق شرارك حالی نیجه اولور وبایزید حضرتلری بومرتبه ده بیورورلرکه (انا اکلم الله واسمع منه منذ ثلاثین سنة والناس یظنون انی اکلمهم واسمع منهم) وشیخ حضرتلری نسه فتوحاتده بیورورلرکه (فکلام صاحب هذا المقام کله نیابة فمنا من یقول ان الله یقول علی لسان عبده ومنا من یقول بنفسه فی زعمه ولیس الامر کذلك فی نفسه فان الله عند لسان کل قائل فکما انه لیس فی الوجود الا هو کذلك ما ثم قائل ولا سامع الا هو وکما قسمنا بین من یقول بالله وبین من یقول بنفسه وکذلك سماعنا منا من یسمع بربه وهو قوله کنت سمعه الذی یسمع بی ومنا من یسمع فی زعمه والامر علی خلافه فهذا هو السماع الالهی وهو سار فی جمیع المسموعات) معناسی بومقام صاحبنك کلامی کاسی نیابتدر یعنی کلامده وسماعده نائب حقدر پس بزدن بعض کمسنه واردرکه الله لسان عبدی اوزره سویلر دیر وبزدن بعضیسی واردرکه زعمنده عبد کند ونفسه سویلردیر حالبوکه امر نفسنده بویله دکلدر زیرا حق تعالی هر قائلك لسانی قتنده انك کلامنی خلق ایتمکله حاضردر نتکیم حقیقتده نظر اوجوده برغیر یوقدر الا اولدر وکذلك حقیقتده قائل وسامع

دخی بوقدر الا اولدوغی تکیم وللهله سویلین کسه نك وبنفسه سویلین کسه نك
ما بینی تقسیم ایلدیکمز کبی سماعمز دخی بویله متفاوت تقسیم اولنمشدر بزدن
بعض کسه ربیسیله ایشیدر وبو ربیسیله ایشتمك حق تعالینك بن انك سمعی اولورم
بنله استماع ایلردید بکیدر وبزدن بعضیسی کندو زعمنجه عبد بنفسه ایشیدر دیر
حالبوکه امر بونك خلافیدر سماع الهی بوکادیرلرکه جمیع مسموعاتده سماریدر
حضرت پیرك بوقصیده لری سماع الهی یه اشارتدرکه بیوررلر (نظم) دانی
سماع چه بود صوت بلی شنیدن * از خویشتن بریدن با وصل حق رسیدن * دانی
سماع چه بود درد دوای یعقوب * بوی وصال یوسف از پیرهن شنیدن * دانی
سماع چه بود سری زلی مع الله * انجا ملك نکنجد بی واسطه رسیدن (نثر) پس
سماع روحانی یه کلهلم سماع روحانی اولدرکه سمع روحله هرشیئك تسبیح حق
قیلدیغن کوش ایتمکدر وانك معناسنی ذوقله فهم ایتمکدر زیرا بو وجود عند اهل
الشهود رق منشوردر وعالم واهل عالم انده کتاب مسطوردر السنهٔ خلق اقلام
حقدر پس اقلام حقدن صدور ایدن کلمات واصوات وحروف هرنه ایسه سمع
روحله معانیسنی ایشیدوب اکا کوره ایش ایتمکدر (وان من شیء الا یسبح بحمده
ولکن لا تفقهون تسبیحهم) ایتنك سری سماع روحانیته ایردکدنصکره معلوم اولور
وبو مرتبه ده هرشیئك تسبیحن کوش هوشله استماع قیلورلر (مثنوی) هیچ میدانی
چه کوید چنك وعود * انت حسبی انت کافی یا ودود (نثر) دین چنك وعودك
تسبیحن بو سماعله فهم ایتمشدر ولکن انجق بو تسبیحن ذکر ایتمشدر والا دف
ونی وقدوم وچنك وعود وسرنای وسائر سازلر چالندیغی وقتلرده هر بری برانده
بردرلو تسبیح ایدر وچالنمدیغی وقتلرده دخی برکونه تسبیح ایدرکه چالندیغی وقتده کی
کبی دکلدر پس بو مرتبه ده دخی سوزچوقدر (من لم یذق لم یدر) در اما طالب
اولنه ورد وسد بوقدر پس بو مرتبه لره واصل اولان کبارلك سماع صوری یه
احتیاجی قالمز اکر سماع صوری یه حاضر اولورسه دماحتیاجا دکلدر بلکه
یا ارشادا للطالبین در ویا تواضعا ویا استتارا الحاله تکیم شیخ حضرتلری بیوررلر
(ادون حال من یحتاج الی مزعج یزعجه) یعنی اول کسه نك حالی غایتله دوندرکه
برمشوق ومهیجه محتاج اوله پس ذوق دائمه وارن وسماع الهی وروحانی یه
ایرنك ذوقی وحالی مستمر اولور استرسه مهیج ومزعج صوریدن استغنا قیلور
(حالی بعد السماع کحالی قبل السماع) دین عزیزلرك بوسوزی استمرار ذوق
وشهوده اشارتدر وبعض کباره ذوق علم ومعرفت حاصل اولوب بو وجد وذوق

درونلرندن زائل اولور وسماعیده وجد وذوق ورقص وحرکت قیلمدن قالور
ونقصان وجد مرتبه سنه ضرر ویرمز نتکیم جنید حضرتلری بیورور (لا یضر
نقصان الوجد مع فضل العلم وفضل العلم اتم من فضل الوجد) وحضرت جنید کندو
نهایت حاللرنده رقص وحرکتدن قالمشلردر وسماعده اوتورر لر ایمش برکسه
برکون سؤال ایلمشکه (یا شیخ لم لم ترقص مع اصحابك فاجاب بقوله تعالی
وتری الجبال تحسبها جامدة وهی تمر مر السحاب) بو آیتله ظاهر جسدی رقصدن
ووجددن قالوب وباطنی رقص وحرکت ایلدیکنه اشارت ایدرلر پس سماع
طبیعته کلهلمکه مراد سماع صوریدر وسماع صوری اولدرکه برنیجه کمسنه بریره
جمع اولوب نغمات لذیذه والحان نفیسه استماع ایتمکه دیرلر نتکیم بزم طریقمزده
هیأت معروفه اوزره فقرانك نای ودف وقدوم آوازنی دکله دکلری کبی پس
بو طریقمزده اولان سماعك ظاهرا وباطنا آدابی واردر اولادبی بودرکه فقرا
سماع خانه یه شیخدن اول کلوب جمع اولهلر وادب ووقارله لمدیوره لر ویمین وشماله
التفات ایتمیه لر پس شیخ درحضرتك کلامنی نقل ایلدکده جان ودلله اصغا ایده لر
خاطرلرین بریره جمع ایده لرو اویوقلمیه لر اکر بوله ایتمزلرسه درکاه اولیاده کستاخلق
ایدرلر بعد ختم الکلام نعت خوان ونایزن باشلدقده مراقبه شکلنده سکونله
اوتورمه حرکت ناهموار ایتمیه قلب حی ایله ونفس میت ایله حسن استماعله سماع ایده
نتکیم عبد الرحمن سلمی بیوردیلر (سمعت جدی یقول ینبغی للمستمع ان یستمع بقلب
حی ونفس میت ومن کان قلبه میتا ونفسه حیا لا یحل له السماع) وقلبك میت
اولمسنه باعث وداعی وذوق ووجدله دل زنده اولمیوب دلمرده اولمسنه بادی
برقاچ وجه واردر اولا سامعك آداب شرعیه ده وفرائض وواجباتده قصوری
اولمق کرك زیرا ترك فرائض وواجبات اماتهٔ قلبه سببدر * وثانیا آداب طریقتده
تکاسل وفتوری اولمق کرك زیرا ادب طریقته مبالات ایتمك ومخالف کیمك
البته دل مرده وتن زنده اولمغی مستلزم اولور * وثالثا قلبنده حب دنیا ومیل
ما سوی اولمق کرك وبرکسه یه کین وکبر وحسد وبغض وغل وغشی اولمق کرك
زیرا بو جمله اخلاق ذمیمه ذوق الهی ووجد ربانی وروحانی یی محلدر سماعزن
بو صفتلرله فوائد سماعدن محروم قالور نتکیم حضرت بیوررلر (نظم) سماع ما
چه بروجانیست ای جان * مشوا ینجا بکبر وکین رقصان (نثر) وبو صفتلرله متصف
اولانك سماعی ورقصی بجل وخروسك رقصی کبیدر بیهوده لهو ولعب مقوله سی
اولور پس سماعزن اولان مشوا ینجا بکبر وکین رقصان امرینه امتثالا صفت ذمیمه

غلبه قیلدقده سماعده ورقصه کیرمك کرك تا بو صفتلردن رهاولنه وبالتوطاهر
اولنه وسماعدن اولانلرك برادبی دخی بودرکه حرکات ناهمواردن وقلبه ذوق
کلدکده شهقه وصیحه اورمدن حذر ایلیه لاسیما عند حضور الشیخ اکر وجد غلبه
ایدرسه دخی قادر اولدیجه ضبط ایلیه وتأدب قیله ادنی وجدله های وهوی
ایدرسه کستاخلق ایلر بو معنایه شاهد حضرت جنیدك مریدلرندن برینك اظهار
وجد وحالت ایتمسیدر (حکی ان شابا یصحب الجنید کلما سمع شیئا زعق وتغیر
فقال له جنید ان یصدر عنك شئ مثل هذا بعد فلا تصاحبنی وکان بعد ذلك یضبط
نفسه وربما کان من کل شعرة منه یقطر قطرة عرق فیوما من الایام زعق زعقة
ومات) اما بلا وجد اظهار وجد ریا ومنافقتدر * پس اکر وجد قبل القیام
الی الدور حاصل اولورسه حرکت ورقصه کیرمیه (کما جاز فی طریق السلف) بلکه
کندوینی ضبط ایلیه پس بعد تمام الدور الولدی اختیار عاشقلردن بری تقدم
ایدوب دست برسینه حضور شیخده تعظیم برله تواضع ایدوب مقام شیخدن تجاوز
ایلدکده اول حاصل اولان وجدله رقص وحرکته کله واکر قبل القیام الی الدور
وجد حاصل اولمزسه تواجده نیت ایلیه وبسمله ایله ابتدا ایلیوب قلبیله اسم
جلاله مشغول اوله رق رقص وحرکته کله تا اهل وجده تشبه برکاتیله وسماعك
ذوق وحرکاتیله اکلدخی یا اول سماعده ویا اوسطنده ویا آخرنده وجد حاصل اوله
وکمال وجد حاصل اولدقده پای کوبان ودست افشان وغزل سرایان سماع ایتمك
طریقمزده جائزدر ولکن عادت ایتمسه وبلا وجد بونلره مباشرت قیلمیه زیرا
عادتنده کراهت وتصنع واردر پس (ع) مجالسهم علی التحقیق صمت (نثر)
نجواسی اوزره سالکه صمتدن اولی برادب یوقدر مکرکه قیل وقال وهای وهوی
وجدله اوله پس وجد حاصل اولدقده بونلر هب جائزدر وخرقه سن کندودن خلع
ایدوب میدانه ویا مطربانه رمی ایتمك سنتدر اکر تصنع وریادن خالی ومجرد ایسه
(کما روی ان کعب بن زهیر دخل علی رسول الله فقرأ عنده علیه السلام قصیدة
البردة اولها بانت سعاد فقلبی الیوم متبول الی ان ینتهی ان الرسول لسیف
یستضاء به مهند من سیوف الله مسلول فقال له علیه السلام من انت قال اشهد
ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله انا کعب بن زهیر فرمی الیه رسول
الله بردة کانت علیه وهی البردة الباقیة عند السلاطین) روایت اولنورکه کعب
ابن زهیر رسول حضرتنك مجلسنه داخل اولدی وقصیدهٔ بردهیی قرائت قیلدیکه
اولی بانت سعاددر تا ان الرسول لسیف یستضاء به بیتنه کلنجیه دك پس بوبیتی

قرائت ایلدکده حضرت بیوردیلرکه سن کیمسن شهادت کلمه سن کتوروب
بن کعب بن زهیرم دیدی حضرت بردهٔ شریفه لرین اکا القا ایلدی الان
پادشاهلر قتنده اولان خرقهٔ نبی علیه السلام اولدر * پس رمی خرقه محل ذوقده
سنتدر اما طریقت بودرکه صکره ینه بهاسن ویروب ویاخود مطربانی ارضا
ایدوب کیرو آلیه شکیم حضرتک بو بیتلری دخی بو معنایه دلالت ایدر (مثنوی)
صوفیست انداخت خرقه وجددر * کی رود او برسر خرقه دکر * میل سوی
خرقه داده وندم * انچنان باشد که من مغبون شدم * دور از عاشق که این فکر
آیدش * ور بیاید خاک برسر بایدش (نثر) اکر رامی خرقه یی برآخر سماع نیتنه
ویاخود مجرد مطربلر نیتنه آتارسه اول خرقه ویا مرمی اولان شیٔ مطربلرک اولور
اما اکر مطلق وجدندن آتارسه ویاخود حین وجدده کندورمی ایتمکسزین یا خرقه
ویا کسوه ویا بونلر مانندی هرنه ایسه مثلا اقچه وکیسه کبی دوشرسه اول جمله
فقرانکدر اکر مطرب فقرادن ایسه پس جملهٔ فقرادن بری اولور واکر دکل ایسه
فقرانک اسبابنده غیرک مدخلی یوقدر لاسیما علوفه ایله اوله هیچ مدخلی اولمز
واکر وجد وحالته باعث دیرسه وجد وحالته سبب جمیع حاضر اولان فقرادر
بو خصوصه بالکز مطرب دکلدر مشایخ سلف سورهٔ انفالک ابتداسیله بونی ثابت
ایتمشلردر شکیم بدر غزاسنده حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه (من وقف
بالمکان فله کذا ومن قتل فله کذا ومن اسر فله کذا) پس شبان ودلاوران کفار
طرفنه مسارعت ایلدیلر وپیرلر سنجاق دیبنده قائم طوردیلر پس حق تعالی فتح
ونصرت ویروب اویکتلر وافر اساری وغنائم کتوردیلر پس شیوخ اول غنائمدن
حصه طلب ایلدیلر یکتلر دیدیلرکه بونی بز فتح ایلدک سزه نه حصه ویره لم شیوخ
دیدیلرکه (نعم لکن کنا ظهرا لکم) پس حضرت رسوله کلوب بو غنائم خصوصندن
سؤال ایلدیلر درحال بو آیت کریمه نازل اولدی (یسئلونک عن الانفال
قل الانفال لله والرسول) انفال غنایمه دیرلر زیرا حقدن قوللرینه عطیه در * پس
بو آیتدن معلوم اولدیکه حین وجدده ملقا اولان ودوشن جمله نکدر زیرا حضرت
اول غنایمی علی السویه جمله یه بخش ایلدیلر کذلک اول دخی جمله یه بخش اولنسی
واجب اولور

(باب عاشر)

مقابله لفظنک سرلری وسماعک نکته سنی ودورولدینک وادوارهٔ لاثه نک وسلام
ثلاثه نک رموزین بیان ایلر * ایها الاخ الاعز الاکرم سماعک اقسامنی وآدابنی

بیلدکسه بو هیأت معروفه وار کان معهوده نیجه رموز ونکات واسراری
جامعه درکه هرکسك بو رموزه اطلاعی یوقدر جمله دن بری سماع کوتنه مقابله
کونی دیرلر انکیچونکه مثال اهل جنان جمیع اخوان بلاغل ولاغش بر یره جمع
اولوب آیینه وش بری برینه مقابل اولورلر (کما قال الله تعالی فی حق اهل الجنة
ونزعنا ما فی صدورهم من غل اخوانا علی سرر متقابلین) یعنی بز نزع ایلدك
اهل جنتك دنیاده صدورلرنده اولان غل وغش وحقد وحسد وخیانتی بونلر
بری برینه اخوان اولدقلری حالده اوله اخوانکه سریرلر اوزره بری برینه قارشو
متقابل اوتورهلر (قال السهروردی فی تفسیر هذه الایة المقابلة باستواء السر
والعلانیة ومن اضمر لاخیه غلا فی صدره فلیس بمقابله ولو کان وجهه الی وجهه)
یعنی بو آیتده مقابله دن مراد اخوان اولانك بری برینه سری وعلانیتی مستوی
اولمقدر وشول کمسه که قلبنده برقرنداشنه حقد وخیانت اضمار ایلر اول اکا
مقابلی اولمز اکرچه بحسب الظاهر یوزی انك یوزینه مقابل اولوردیسه ده پس
یوز یوزه مقابل اولمقده کرکدرکه (المؤمن مرآة المؤمن) فحواسی اوزره قلب قلبه
بلاغل ولاغش مرآة مجلوه کبی مقابل اوله تا اسرار اتحاد وتوحیدی مشاهده قیله
مقابله لفظنك اصل سری بودر بعض وجهله دخی معنا ویرنلر بو سردن غافلدر زیرا
بو لفظی وضع ایلین بو معنی ایچون وضع ایتمشدر وفقرا وعرفانك جنت عاجله
صاحبلری اولدیغن مراد قیلمشدر زیرا عند المحققین جنت ایکی قسمدر بری جنت
عاجله وبری دخی جنت آجله اول وقتده که سالك (موتوا قبل ان تموتوا) فحواسی
اوزره موت اختیاری ایله اولمزدن اول اوله انك وجودی مقبره سی (روضة
من ریاض الجنة) حکمنده اولور بو مرتبه ده جنت معرفته کیرر وربیسن چشم
شهودله کورور نتکیم بعض مشایخ بیوررلر (ان فی الدنیا الجنة عاجلة من دخلها
لا یشتاق الی الجنة الآجلة) قیل وما هی قال معرفة الله کذا فی شرح الحکم) پس
جنت عاجله صاحبلری اولان فقرا وعرفا یوم مقابله ده بر یره جمع اولورلر وذکر الله
وفکر الله روضه لرنده جانلری روحانیت کلمرین واسرار احدیت سنبللرین اوتلیوب
غذا بولورلر (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ارتعوا فی ریاض الجنة
قالوا وما ریاض الجنة یا رسول الله قال مجالس ذکر الله وفی روایة مجالس العلم)
وبو جنت عاجله ایچره طوبی مثال اولان شیخ برکمالك درخت وجودی سایه سنه
جمع اولوب انك شجرهٔ وجودندن حاصل اولان ثمرهٔ معارفی وفتوحاته لطائفی
اجتنا قیلورلر وبو حدیث شریفك ما صدق حالنی واسرارینی بولورلر (کما قال

رسول

رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا القيتم شجرة من اشجار الجنة فاقعدوا فى ظلها
وكلوا من اثمارها قالوا كيف يمكن هذا فى دار دنيانا يارسول الله قال اذا القيتم
صاحب العلم فكانما القيتم شجرة من اشجار الجنة) پس اول كون شجرۀ
جنته ملاقى اولورلر وانك ينابيع قلبندن جارى اولان انهار اسراردن نوش
قيلورلركه اول انهاردن برى ماء علم وبرى عسل معرفت وبرى لبن ذوق روحانيت
وبريسى دخى خر محبتدر * پس اثمار معارفدن يبوب وبو انهار اربعه دن
ايچوب تنعم غايته ايردكده سماعله دخى تلذذ مراد ايدەلر شكيم جنت آجله
صاحبلرى بعد التفكه والتنعم سماع اقتضا ايدەلر * پس اشجار جنت اوزره
جرسلر اوله حق تعالى تحت عرشدن بريل كونده اول يل شجرلره طوقنه
ومتحرك اوله لر وانك اوزرنده اولان جرسلر نغمات لذيذه والحان نفيسه ايله
سر آغاز قيله لركه اهل دنيا انى استماع ايتسه لرذى اوله لردى (كما قال عليه السلام
فى الحديث الصحيح ان فى الجنة لاشجارا عليها اجراس فاذا اراد اهل الجنة السماع
يبعث الله من تحت العرش ريحا فتقع تلك الاشجار فتحرك تلك الاجراس
باصوات لذيذة لو سمعها اهل الدنيا لماتوا طربا) كذلك جنت عاجله صاحبلرى
اولان فقراء وعرفا دخى خوان معارف تمام اولدقده سماعله دخى متنعم ومتلذذ
اولمق مراد ايدەلر واشجار جنت عاجله اولان نايرنلره متوجه اولەلر * پس
حق تعالى انلرك عروش درونلرندن نفسلرى ريح حى بعث ايدوب جرسلر كبى
اولان نايلره طوقندقده هر برندن نغمات لذيذه واصوات نفيسه صدور ايليه كه
ارواح عشاق انك سماعندن مست اولەلر واهل دنيا اكر اول نغمات لذيذه بى
انلر استماع ايتديكى كبى استماع ايتسه لردى نفسلرى اوليدى ودرو يش اوله لردى
وموتوا قبل ان تموتوا سرين بوله لردى * پس ارواح عشاق روضة من رياض الجنة
مشابه سنده اولان بدن مقبره لرنده بوكونه اذواق جنت عاجله ايله متلذذ ايكن
وبين الصحو والمحو برزخ اعتبارنده متحير ايكن ناكاه (فاذا نقر فى الناقور فذلك يوم
عسير على الكافرين غير يسير) صداسى وآوازى كوشلرنه رسيده اولدقده
بوشوق وذوقدن حيات آخر بولوب درحال مثال قيام الموتى من القبور الى بره
اوروب واوروطوروب قيامه كلورلر وقيامت صغرايى نمايان قيلورلر ولسان حالله
ديرلركه اى خواب غفلتده ياتن كسه لر بيدار اولك كه بعد النفخة الى الصور وضرب
الناقور جميع موتى قبورندن بوشكل اوزره اوروطوره وحيات بوله پس
كز كدركه بوكون بو سرى كوره سن وبزم كبى حاضر ومهيا اوله سن وقيامت كبرى

ایچون تداركـ ایدوب بر مركز دائرهٔ وجود اولان عزیزلـك اطرافنی طولانه سن
تا آخرتده هر كس كند و متبوعیله دعوت قیلنه‌جقده سنده مقبول خدا اولان
مقتدا ایله دعوت قیلنه سن (كما قال الله تعالی یوم ندعوا كل اناس بامامهم)
پس اول مقابله دن بود ورختم اولنجه سر معادی بیلدیروب احوال آخرته
ایما ایدرلر بعده بو دور تمام اولوب وتعیین شیخ اورته دن چیقوب مقامنه كلدكده
ودور ثانی یه متوجه اولندقده اسرار مبدأ ومعاده وظهور عالم وآدمه اشارت
قیلرلر وبو مبدأ ومعادلـك سرنی بیلمكه اولا بر مقدمه بسط ایتمك كرلكه حتی صكره
احوال واركان فقرادن انك استخراجی آسان اوله * اول مقدمه بودركه مشایخ
صوفیه دیرلركه بو وجود دوریه‌در یعنی مثلا ذات احدیت بر نقطه كبی
فرض اولنورو بو عالم وآدم اول نقطه دن صدور ایدن خط دائره كبی تمثیل قیلنور
(نظم) یكی خطست زاول تا با آخر * در وخلق جهان كشته مسافر (نثر) مثلا
كارده كی دائره كبی وبو نقطه نك یمینی طرفی عالم ظهور ویساری طرفی عالم بطون
تصور اولنور ومقابله سنه مرتبهٔ انسان دینور پس عالم وآدم نقطهٔ ذاتك
تجلیسندن ظهوره كلوب دائرهٔ وجود اوزره سیر قیلوب (كما بدأنا كم اول خلق
نعیده) فحواسنجه كلدیكی معدنه وآبرلدیغی نقطه جانبنه طولنوب (كل شیٔ یرجع
الی اصله) مغزاسنجه (والیه المصیر) فحواسنجه اصلنه واصل اولور (نظم) باصل
خویش راجع كشت اشیا * همه یك چیز شد پنهان وپیدا (نثر) اكرچه
جمله عالم وآدم بو خط موهوم اوزره مسافردر ولكن جمیعیسی مبدأ ومعادین
بیلمز پس بو جمله دن مبدأ ومعادین كمالیله بیلنلر انبیا واولیا وعرفادر بونلر دخی
ایكی قسمدر بریسی تا نقطهٔ حقیقیه‌دن روحی تنزل سیر ایلدی وبو عالم انسانیته
نقدر مرتبه قطع ایدوب كلدی دخی انسان اولمزدن اول بونلری بیلور (كنت
نبیا وآدم بین الماء والطین) حدیثی بو علمی اشعار قیلور وبر قسمی دخی
مبدأ حقیقیه‌دن روحنك تنزله ظهور ایلدیكن وبو عالم ناسوته كلنجه نقدر مراتب
سیر ایلدیكین بیلمز ولكن عالم انسانیته كلدكدنصكره بوكا بر علم كلوركه بو بر مبدأدن
ظهور ایدوب بو عالم انسانیته كلدی وبونده دخی قرار ایتمیوب اكا كیدر پس
بو قسم اولا علمله باطن طرفندن مراتب قلبیه وروحیه‌یی قطع ایدوب سیر قیلور
آخر الامر مبدأ حقیقیسنی بولور بونلری بولدقده حق تعالی اكا اسم سلامله
متجلی اولور وبو اسمك لسانیله انلره سلام قیلوروركه (سلام علیكم عبادی
سلمت علومكم عن الشبهات ووصلت فهومكم الی الغایات) اول زمانده بونلره

بر علم کلورکه بونلرك علمی مبدأ حقیقی یه واصل اولمسی وشبهات وشکوکدن
خلاص بولمسی اسم سلامك تجلیسی واثریدر پسکه بونلرك علمی سلامتله اومرتبه یه
واصل قیلمش پس بو مرتبه یه علم الیقین دینور بعد ازان حق تعالی بونلرك علمنه
نور رؤیت ومشاهده ویروب عین الیقین منزله سنه ایرکوروب اندنصکره بونلرك
روحی مبدأ حقیقیدن نیجه ظهور قیلدی ومراتب عقول وارواحی وافلاك
وعناصری نیجه قطع ایدوب مرتبۂ انسانیه یه کلدی انبیادن بعضیسی
واولیادن بعضیسی قالبه کلمزدن اول بیلوب وکوردکلری کبی بونلردخی جمله
مراتبی بودورده عین الیقین مشاهده قیلورلر ومرتبۂ انسانیه دن مبدأ
حقیقی یه وارنجیه نقدر مراتب قلبیه وروحیه وار یسه قطع ایدوب بودفعه
عین الیقین ایله مبدأ حقیقی یه واصل اولورلر پس جناب حق بنه بونلره اسم
سلامك تأثیر وتجلیسن بیلدیرروهر مرتبه ده بو اسمك حکمی اولدیغنی آکدیرر
نتکیم شیخ صدر الدین بو اسمك شرحنده دیرکه (ولیكل مرتبة من المراتب حظ
من هذا الاسم) ودخی بونلره بو اسمله سلام ایدوب دیرکه (عبادی سلام علیکم
سلم یقینکم من الشك وظلمة الشرك انکم شاهدتم المراتب والحقائق کما هی علیها
بعیون یقینکم اعلموا ان هذه السلامة من سلامی علیکم) بعد ازان بونلره حق
الیقین نوری اعطا قیلوب بو نور ایله بونلر بدایت وجوددن نهایتنه وارنجه
دور وسیر ایده لر پس سیرلری مبدأ حقیقی یه ایردکده مبدئی عین معاد کوره لر
وآخری عین اول بوله لر وباطنی عین ظاهر مشاهده قیله لر (قاب قوسین او ادنی)
مقامی نه ایمش بیله لر ومعراج حقیقی یه ایره لر بو مقامده دخی حق تبارك وتعالی
بونلره اسم سلام ایله تجلی قیلوب دیه که (عبادی سلمتم عن کل ما نسب الیکم
من الوجود والقیود ووصلتم بسلامی علیکم الی سلامة الشهود فانظروا بنظر
حق الیقین کیف ترون النقطة والدائرة والدور والمدار فاذا نظروا یرون النقطة
والدائرة والدور والمدار عینا واحدا سائرا دائرا فیها کالنقطة الدائرة فی شکل
الخط الوهمی کما قال صاحب کلشن راز (نظم) همه از وهم تست این صورت
غیر * که نقطه دایرست از سرعت سیر (نثر) بو محلده سوز چوقدر اکر تفصیل
اولنور ایسه اسرار وکفتاره حد یوقدر * پس بو مقدمه دن مقصود ندر اکا کلهلم
بوندن مقصود اولدر که مشایخ بو ذکر اولنان ادوار واسراری طالبلره تفهیم
ایتمك ایستسه لر بو عالمده محسوس اولان شیلره تشبیه ایدرلر که تا امر معنوی تمثیل
طریقیله عیانه کله مثلا کیمیسی ذات احدیتی بر نقطه یه تشبیه ایلرکه اول نقطه

سرعتله حركت ايلسه دائره شكلنده كورينور لكن اول دائره وهميدر انك
وجودي يوقدر بلكه اول دائره شكلنده كورينان نقطه دروقس الذات الالهيه
والموجودات عليه وبعضيلر دخي بر نقطه وضع ايدوب اول نقطه يي بركار ايله
چيزوب اولني آخرينه اولاشدير يرلر ونقطه نك يميني طرفني عالم ظهور ويساري
طرفني عالم بطون اعتبار ايدوب بو اسراري انده كوسترلر مثلا كارده كي دائره
كبي * اما حضرت پيرمز ودنيا وآخرتده دستكيرمز وشمس منيرمز ونور ضميرمز
بوذكر اولنان اسراري كندو وضع ايلديكي آيينلرنده كوسترر مثلا شيخ كه كاوب
مقامنه طوره نقطهٔ مبدأ وجوده شائنده اولور ويساري طرفيكه عالم بطونك
نمونه سيدر فقرا اول طرفدن ظهوره مستعد اولمش ارواح مجرده كبي سكونله
بلا حركه كاوب نقطهٔ مبدأ وجود مشابه سنده اولان شيخه قريب اولدقلرنده
دست برسينه تعظيم ايدوب يمين طرفنه كچمكه وهركس كند واستعدادنجه
اول طرفده مركز وجودي اوزره دائر اولمغه لسان حال الله استيذان ايدرلر پس
قائممقام حق اولان شيخ بونلره لسان سرله (كن دائرا على مركز وجودك وعاملا
على شاكلتك) ديو امر قيلوب بونلر دخي (سمعنا امرك سمعا وطاعة وبدأنا
الدور على اعياننا الثابتة والعمل على مركز وجودنا الذي هو الشاكلة التي يعمل
عليها كل طائفة) ديه رك مركز وجود لري اوزره دوران قيله رق وقدم برقدم
ومرتبه بمرتبه سير ايدرك نصف دائرهٔ ظهوري قطع ايدوب محازي شيخ كه
مرتبهٔ انسان نمونه سيدر داخل اولورلر بو طريقك شرطي بودركه اوراده قالميه
بلكه ياب ياب وياپك پك دور ايدرك كله لر مبدأ حركاته واصل اوله لر پس مرتبة
بعد مرتبه اول يسار طرفني دخي قطع ايدوب مقام نقطه يه كاورلر بو كره قائممقام
حق اولان شيخ بونلره حقك سلامني تبليغ ايدوب اسم سلامك سرين كوسترر
وديركه (سلام الله عليكم ايها الدائرون في دائرة المحبة سلم الله اسماعكم ونياتكم
عن الفتنة واوصلكم الى المبدأ الحقيقي بالسلامة) وسؤال اولنورسه كه بو سلام
اللهي عباد اللهه ايصال مكاننده طورر كن دخي جائزدر پس تقدم شيخ
نه معنايه اشارتدركه اول مستخلفه دخي بولنه شيخك برقاچ قدم مقامندن ايلرو
كلمسي مقام منازله يه اشارتدر منازله بين المشايخ اكادبر لركه عبد كندو
وجودندن مقام فنايه تنزل ايليه وجناب حق دخي سلاميله ورحمت ورأفتيله
مقام عبده تقرب ايليه شكيم بو معنايه اشارت ايدوب (من اتاني شبرا اتيته ذراعا)
بيورورلر ودخي برحديثده (اذا مضى شطر الليل او ثلثاه ينزل الله الى سماء الدنيا

فيقول

فيقول هل من داع فيستجاب له) بيوردلر پس بر عاشق كه كند ومرتبه سندن
خروج ايدوب جانب حقه متوجه اولوب مركز حقيقتنه قريب اوله جناب حق
دخى جل وعلا اوج عزتدن ومرتبهٔ استغناسدن اول عاشقه قريب ويقين اولور
نتكيم ابن فارض بيوردلر *(شعر)*

فلو واحدا امسيت اصبحت واجدا * منازلة ماظنه عن حقيقتى

(نثر) يعنى اكرسن مرتبهٔ بشرىتكدن خروج ايدوب مجرد وواحد اوليدك بولمجى
اولوردك مقام منازله ده بنم حقيقتمدن ديديكم سوزى ديمك اولور پس شيخ لك
كندو مقامندن آيرلوب سلام ويرديكى موضعه مقام منازله ديرلر فافهم * پس
بو مقام معلومك اولديسه ودوراول نهايت بولديسه صورت مقدماذكر اولنان
معنايه موافق اولسون ايچون دور ثانى يه شروع ايدرلر پس بو دورده اولكى
دوردن زياده سوز وحرارت ووجد وحالت وانكشاف درون حاصل اولوركه
اكثرى عين اليقين مرتبه سنه ايركورر پس بو دور دخى بو حالتله غايته ايردكده
تكرار خليفهٔ حق اولان شيخ بونلره معنا بوزنده اولان سلام حقى وانك اسرار
وخواصنى اداقيلوب ديركه (سلام الله عليكم ايها السائرون فى طريق المودة
والخلة وكشف عن بصر بصيرتكم الغشاوة حتى ترون اسرار الدور ومركز الحقيقى)
پس بو سلامدنصكره دور ثالثه شروع ايدرلر بو دورده بونلره على قدر مراتبهم
واستعداداتهم استغراق ال ويرر (فاينما تولوا فثم وجه الله) سرى اكثرينه حق
اليقين برله وبعضيسنه عين اليقين ايله وبعضيه سنه علم اليقين ايله يوز كوستدر بو دور
دخى تمام اولدقده شيخ سلامه مبادره ايدر ونمونهٔ مقام منازله يه كلوب بونلره
اوچنجى سلامى تبليغ ايلر وديركه (سلام الله عليكم ايها العاشقون والعارفون
تمت ادواركم وطابت اسراركم جعلكم الله الواصلين الى حقيقة اليقين ومشاهدة
رب العالمين بالسلامة) پس بو اوچ كره دورك ودخى هر دور ختم اولدقده
اوچ كره سلامك سرى بودر ما بين الفقرا مشهور وشايع اولان بودركه حضرت
مولانا بر كون سماع ايدوب دور ايدرلرايدى وفقرا دخى اطرافنده هربرى دوران
قيلورلردى پس اول حضرت دورى قويوب ايلروكلوب سلام ويردى بعده دوره
آغاز ايلدى بر مقدار دوردنصكره ينه سلام ويردى وينه دوره باشلدى بعده ينه
سلام ويردى پس بعد ختم الدور والسماع اول حضرته سؤال ايلديلركه بو كون
شويله برعمل قيلديكز سرنى بيلدك اعلام اولنسه لطف محضدر ديديلر پس
بيورديلركه دور ايلركن حضرت رسالت پناهك اصحاب براتباعله ارواح

شرنغمه لری تمثل ایلدی اولـکی سلام اکا ایدی بعده دور ثانیده حضرت شیخ
عطارك روحلری تمثیل ایلدی سلام ثانی اکا ایدی بعده دور ثالثده حضرت شیخ
حکیم سنباینك روحلری تمثل ایلدی سلام ثالث اکا ایدی بیوردیلر بوقول
منقولاتدندر ضعفدن خالی دکلدر واکرثابت ایسـه ده حضرتك آیینلرندن
مقصود اولان ذکر اولنان اسرار غامضه در زیرا کاملك برفعلنده هزار
درلو نکته واسرار موجوده اولور پس بوتقدیرجه سلامده اصل بوکلام ذکر
اولنمق کرك که طرفینه بیله شامل اوله (الصلاة والسلام علیك ایها النبی ورحمة الله
وبرکاته السلام علینا وعلی عباد الله العارفین والعاشقین والصالحین) پس
بوطریقتده عارف اولدرکه بودقایق ونکاته واقف اوله وبوحقایق واشاراته
عالم اوله بودورك جمله رموزدقیقه سندن بری دخی بودرکه فقرای مولویه نك
سلوکلری دخی دوریه در نظاهرلری دورایلدیکی کبی یعنی طریق مستطیله
صاحبلری کبی دکلدر زیرا طالبان حق ایکی قسمدر برقسمی حین بلوغدن
تاوقت موته دن شریعت وطریقته ذاهب اولورلر ولکن هرنه مرتبه به ایرسه
اکرروحانی واکرجسمانی اندن حقی خارج بیلور وتنزیه قیلور وبونلردن اعلا
برمرتبه ده ویابلامرتبه صانور وطول ودراز طلب قیلور بواعتقادده اولان
کسه لره طریق مستطیله صاحبلری دینور وبرقسمی دخی اولدرکه حقك عنایت
وحی شدنك همتیله طریقه سلوك قیلدقده وحدت وجودا کامنکشف اولور وهرنه
مرتبه یه ایرسه (فاینما تولوا فثم وجه الله) سرینی بولور وهرمقامده وهر پرده
وهرشیده حقی متجلی کورربو کسه لره طریق دوریه صاحبی دینور زیرابونلرك
سیرلری من الحق الی الحق مع الحق فی الحق اولور پس دوریه لك بولنور سکیم شیخ
اکبرحضرتلری بومعنایه مناسب بیورردلر (اعلم ان صاحب طریق المستطیل
مائل عن مقصوده خارج عن طریق الاعتدال لانه لایری الحق فی المظاهر
بل یتوهم ان مطلوبه خارج عن هذه المظاهر فیتحرك بالحرکة المستطیلة للوصول
الیه ومقصوده معه وهو لا یشعر فهو صاحب خیال وغایته الیه فله من والی
وما بینهما واما صاحب الحرکة الدوریة فلا بدایة فی سیره ولا نهایة له لانه یشاهد
الحق فی کل المظاهر الروحانیة والجسمانیة دنیویا کان او اخرویا کما جاء فی المحمدیین
لودلیتم بحبل لهبط علی الله فاخبران الله فی باطن الارض ای عالم الاجسام
کما انه فی باطن السماء ای عالم الارواح وهو بکل شی محیط) معناسی ای طالب
اسرار طریقت بیلکه تحقیقا صاحب طریق مستطیل مقصودندن غیره وخیاله

مائلدر وطريق اعتدالدن خارجدر زيرا حق مظاهرده كورمز بلكه توهم ايلركه
مطلوبي بو مظاهردن خارج اوله پس حركت مستطيله ايله حركت ايلر مقصودينه
وصول ايچون وحالبوكه مقصودي كندو ايله بيله در واول اني بيلمز پس اول صاحب
خيالدر وغايتي دخي خياله در وانكچون من والي ومن والي نك ما بيني واردر يعني
بدايت ونهايت وبو ايكيسنك ما بيني واردر اما حركت دوريه صاحبلري انلرك
سيرنده بدايت ونهايت يوقدر زيرا انلر حقي هر مظهرده روحاني وجسماني
ودنيوي واخروي هرنه ايسه مشاهده قيلورلر نتكيم محمديلر حقنده كلديكه
حضرت رسول عليه السلام بيوردي (لودليتم بحبل لهبط على الله) يعني اكرسز
برحبلي صارقتسه كز البته اللهه اينه ايدي پس خبر ويرديلركه جناب حق
باطن ارضده حاضردر يعني عالم اجسامده نتكيم باطن سماده حاضردر يعني
عالم ارواحده اول الله هر شيئي محيطدر پس هر شيئي حق محيط ايدوكن بيلوب كورن
كسه نك مشاهده وسلوكي دوريه اولور وبو دورك برسري ونكته سي دخي بودركه
جميع زمان ومكان وجهان بصر بصيرتله نظر قيلسك هپ دورانده در (كما قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم في دور الزمان روي ابو بكر رضي الله عنه ان الزمان
قد استدار كهيئته يوم خلق الله السموات والارض) وقتك قليل وكثيرينه
زمان اطلاق اولنور وزمانك استداره سندن مراد شهور قمريه نك دوريدر
سنه انك اوزره حساب اولنور حق تعالى سموات وارضي خلق ايلديكي كوندن
بري بو هيئت اوزره دورده در وبو زمانك دورندن فصول اربعه دخي دورده در
وزمانك دوري افلاكك دورندن حاصل اولور وهر بر فلكك بر كونه دوري وار
وهر فلكده اولان كواكبك بردرلو دوري وار وآي وكون دورده در وليالي
وايام دورده در نتكيم هيئت كتابلرنده هر برينك دوري ومركزي مفصل
ومشروحدر بو علمدن اولديغي ايچون وتطويل كلامه باعث اولمسون ايچون
تفصيلي ترك اولندي سوزبودركه جميع فلكلر دورده در وملكلر دخي دورده در
(كما قال الله تعالى وترى الملائكة حافين من حول العرش يسبحون بحمد ربهم
اى محدقين به دائرين حوله يسبحون متلبسين بحمد ربهم اى ذاكرين في طوافهم
صفات جلال الله وجماله تلذذا بهما) پس جميع فلكلر وملكلر بلكه جميع اشيا
دورده اولجق سالك بو دوري صورتا طريق اتخاذ ايلمك بطريق الاولى وبو دور
صوري يه انكار ايدنلر عجب نه طريقله انكار ايدرلركه بو دور بو قدر اسرار ونكاتي
جامعدر وبوندن غيري دخي اضعاف ومضاعف فوائد ومنافعي حاويدركه اني

بو طریقتك راسخلری بیلور و بحمد الله تعالی بو فقیره بوذکر اولنان رموز ونکات
واسراردن غیری دخی نیجه اسرار خفیه منکشف اولمشدرکه انك تفصیلی
بو مختصره صغمز مکرر بر آخر کتاب اوله العاقل یکفیه الاشارة فضلا عن طلوع
المقصود من افق العبارة والله اعلم بالصواب

(تم ثلث الکتاب بعون الله الملك الوهاب)

(قسم ثانی اسرار شرعیه یی بیان ایلر بو قسم دخی اون بابی جامعدر)

(باب اول)

طریقته داخل اولدقدنصکره بدایت شر یعتده اکانه لازم اولور انی عیان قیلر
(الباب الاول) اولا طالبه لازم اولان بودرکه بر عمله شروع قیلدقده نیت خالصه ایله
نیت ایلیه (کما روی عن عمر بن الخطاب اتفقا علی الروایة عنه) قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم انما الاعمال بالنیات ولکل امرئ مانوی فمن کانت هجرته
الی الله ورسوله فهجرته الی الله ورسوله ومن کانت هجرته الی الدنیا یصیبها
او امرأة یتزوجها فهجرته الی ماهاجر الیه) ای اخی اعمال صحیحه اولمز الا نیت
خالصه ایله ونیت قلبك بر عمله عزم وقصد قیلمسنه دیرلر پس سالکه لازمدرکه
ایلدیکی عبادت وخدمتده قصدی اغراض دنیویه دن پاك وقلب وسری ژنکار
نفسانیدن مجلا وتابناك اوله زیرا حسن قبول طاعت وخدمت حسن
نیته منوطدر هر کسك نیتی نه ایسه عاقبت انی بولور اکر لقمهٔ نان ایسه لقمهٔ نان
واکر جوهر جان ایسه جوهر جان اله کلور نتکیم بیوررلر (نظم) کر در طلب لقمهٔ
نانی نانی * ورزدر طلب جوهر جانی جانی * این نکته رمز بشنوا کرمی دانی *
هر چیز که در جستن آنی آنی (نثر) نتکیم حضرت رسولك بو کفتار جواهر
نثارلری دخی بو معنایی مؤید اولور (فهجرته الی ماهاجر الیه) بیوردی هجرت
ایکی قسمدر بری صوری وبری معنویدر هجرت صوری اولدرکه بر کمسه وطنندن
طلبا لمرضات الله ومتابعة لرسوله آیروالمقدر وهجرت معنوی اولدرکه بر کمسه
مناهی ومعاصیدن مهاجرت ایلیه انکیچون حضرت رسول بو حدیثی
بیوردیلر (المهاجر من هجر عما نهی الله) پس بر کمسه انك که وطنندن مهاجرتنی
ویاخود هوای نفسندن مفارقتی مرضاة لوجه الله ومتابعة لرسوله اوله انك
هجرتی الله ورسوله منتهی اولور والله ورسول قتلرنده مقبوله اولوب جزاسنی
الله ورسول ویرر واما شول کمسه نك که هجرت ونیتی اصابت ایلین دنیا ایچون
ودولت ما فیها ایچون ویاخود بر عورت ایچون اوله که آنك تزوجنی مراد ایلر انك

هجرتی

هجرتی مهاجرت ایلدیکی شیئه منتهیدر عند الله اکا جزا بوقدر نتکیم برکسه
مکه دن مدینه یه حضرت رسول الله ایله هجرت قیلدی ولکن نیتی ام قیس دیرلر
مدینه ده برخاتون واریدی آنی آلمق ایدی پس مهاجرلر نصیبندن محروم قالدی
وبوحدیثی حضرت اکرچه اول کمسه یه زجر ایله بیوردی ولکن جمیع خالص اولمین
عامللره وعمللرینه شاملدر وعلی طریق التأویل بومعناده جائزدرکه دنیادن
مراد حیات عاجله اوله وتزوج امرأه دن مراد آخرتده اولان حوریلرك تزوجی
اوله * پس دیمك اولورکه سالك طاعت وخدمتی مقابله سنده حیات عاجله دن
وصفای آجله دن جسمانی وروحانی هرنه ایسه برشیء طلب ایتمیه بلکه خدمت
وعبادتی مطلقا لوجه الله اوله (کما قال الله تعالی فمن کان یرجو لقاء ربه
فلیعمل عملا صالحا ولا یشرك بعبادة ربه احدا) یعنی شول کمسه که ربیسنك
لقاسنی رجا ایلر کرکدرکه اول کمسه عمل صالح ایشلیه که اعمالنده شائبهٔ ریا وسمعه
اولمیه وربیسنك عبادتنه براحدی شریك قیلمیه قال البیضاوی بان یرائی ویطلب
منه اجرا یعنی ربیسنك عبادتنه شریك قیلمیه خلقه مرائیلك ایتمکله ویاخود
ربیسندن اجر طلب ایتمکله * معلوم اولدیکه دنیا واخرتدن اجر طلب ایتمك شرك
خفیدر انکیچون حضرت رسول علیه السلام بیوردیلرکه (الدنیا حرام علی
اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) پس سالك
بو طریقه کیردکده خلوص نیته محتاجدرکه حیات معنوی بوله شیخ حضرتلری
فتوحاتده بیورورلرکه (النیة لجمیع الحرکات والسکنات کالمطر لما تنبته الارض
یحیی بها کالارض بالمطر والجسم بالروح الانور) یعنی نیت جمیع حرکات وسکناته
زمینك بتوردیکی نباته مطر منزله سنده در حرکات وسکنات واعمال نیت ایله حیات
بولور ارض مطر ایله وجسم روح انور ایله حیات بولدیغی کبی پس بازار طریقتده
اولان نقود اعماله سکانیتدن اعلا برسکه اولمز وکالهٔ افعاله خلوصدن غیری
برشیء رواج ویرمز وکمال خلوص اولدرکه ایلدیکك خدمت وطاعت کوزوکه
کوزکمیه (کما سئل عن بعض العارفین ما علامة قبول الخدمة والطاعة
قال نسیانك ایاهما وانقطاع نظرك عنهما بالکلیة) ودخی اولدرکه خلق عالمك
التفاتی ومدحلری وذملری یانکده برابر اوله بویله اولمینجه ایمان کامل اولمز
(کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یکمل ایمان المرء حتی یکون الناس
عنده کالاباعیر) پس بوحدیث خلق عالمدن امید ونظری قطع ایتمکه دلالت ایدر
سالك ابتدای حالنده ابراهیم ادهم مشربنده کرك بوقدر تخت وتاجی ترك ایلیوب

وقرار اختيار قيلمدقد نصكره نفسنه غرور كلمسون ديو خلقك التفاتندن وكندويه
تعظيم وتكريمندن دخى قاچردى نتكيم مناقبنده مسطوردركه بصره ده اقامت
ايليوب رياضت ومجاهده چكردى خلق بصره بونك كيم ايدوكن صكره دن
بيلوب باشنه جمع اولوب التفاته باشلديلر بركيجه كعبه يه كيدر برقافله ايله چيه
روان اولدى مكركه اهل مكه بونك اوصاف حميده سن ايراقدن استماع ايدوب
غايبانه تعشق ايتمشلردى پس اهل قافله ابراهيم ادهم حضرتلرينك كيم ايدوكن
بيلمديلرزيرا غايتله فناده ايديلر* پس كاروان كعبه يه برقوناق قالدقده كاروانيانندن
برنيچه كمسه ايلرو كيدوب كعبه يه داخل اولدقده اهل كعبه اول كمسه لره نه يردن
كلورسز ديو سؤال قيلمدقده انلر بصره دن كلورز عظيم كاروانز ديو جواب ويرديلر
انلر ديديلركه بصره ده شيخ ابراهيم ادهمى بيلور ميسز ديديلركه نه كمسه در بيلمزز
ولكن بو كاروانده ابراهيم ادهم ديرلر بركسه واردر ديدكلرنده اهل كعبه
برى برينه خبر ايدوب اكابر واصاغرى انك استقبالنه متوجه اولديلر* پس
كاروان شهره قريب اولدقده ابراهيم ادهم جمله كاروانك اوكنده ايدى كوردى كه
اهالى مكه جماعت كثيره ايله كلورلر اهل مكه دن برقاچ كمسه تقدم ايدوب ديديلركه
كالك شودرويشه صورالم پس ابراهيم ادهمه ديديلركه درويش بوقافله ده
ابراهيم ادهم ديرلر برعزيز وار ايمش قنغى كمسه دركه جميع اكابر كعبه انك استقبالنه
چقديلر حضرت ابراهيم بوسوزى ايشتدكده نفسى حفظ ايدوب استديكه بنم ديه
درحال حفظ نفسندن والتفات خلقدن اجتناب ايچون ديديكه نه اوجر سز
برملحددن كه بوقدر اعزه استقبالنه كلمشسز اهل كعبه جمع اولوب سن ابراهيم
ادهم كبى صاحب ولايته ملحد ديرسن ديو اكابر اعلا كرتك چالاكلر خبرلرى يوقكه
دوكدكلرى حضرت ابراهيم بن ادهم ايدى لكن كمال فقرندن انكا ابراهيم ادهملكى
روا كورمديلر* پس بعد الضرب نفسلرينه ديديلركه اى نفس سنك خلقك اعزاز
واكرامندن بوكونكى يكدر* نيچه مدت مكه مكرمه ده مجاورت ايلدى كمسه
آنى بيله مدى ارباب سعادت اوايل حاللرنده بويله اختفا ايدوب خولده اولورلر ايمش
پس بدايت حالده مطلبه لازم اولان خصلتلرك بريسى دخى خاموش اولمقدركه
دلنى مالا يعنيدن قطع ايده نتكيم بيورلمشدر (من حسن اسلام المرء
تركه مالا يعنيه) مالا يعنى كندى يه لازم وواجب اولميان سوزى سويلمكدر وقورى
يره لاقردى قيلمقدركه نه براى تعليم وتعلم ونه براى مصلحت دينى ودنيوى اوله بلكه
خيرده سنو يلميه بلكه سوزى ياوه وشر اوله* پس مؤمن اولان بوكونه كلامنزى

ترك ایتمك كرك (كما قال علیه السلام من كان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیقل خیرا اولیصمت) وخموشلك سمتنه كتمك كرك تا آفات صوری ومعنویدن نجات بوله (كما قال علیه السلام من صمت نجا) زیرا بلاء صوری ومعنوی اكثر انسانك لسانته مربوط اولمشدر (كما قال علیه السلام البلاء موكل بالمنطق) (مثنوی) ای زبان تو بس زیانی مر مرا * چون توبی كویا چه كویم من ترا * ای زبان هم كنج بی پایان توبی * ای زبان هم رنج بیدرمان توبی (نثر) طوطی حكایه سنده حضرتك عظیم تأكیدلری واردر وكویا اولمغی ذم ایتملری سویلمه‌ده نیجه حضرت وخموشلكده اضعاف مضاعف سلامت اولدیغنی تعلیم قیلمشلردر (كما قال علی ابن ابی طالب كرم الله وجهه سلامة الانسان فی حفظ اللسان وسلامة اللسان من حفظ الجنان) پس ای درویش حضرت پیرك خموشلك حقنده كلمات طیبه‌لری اكر مثنویده واكر غزلیاتده قتی چوقدر حتی خموشلكی بغایت سودكارندن بر مخاصلرین خوش اختیار قیلمشلردر وبو بیت طالب اولنه بو قدر كلماتدن كفایت ایدر تكیم بیوررلر (نظم) خاموش كه خاموشی بهتر ز تحصیل نوشی * درسوز عبارتها بكذار اشارتها * پس بدایت سلوكده اولان فقرایه خوش اولمق ومحضا كوش اولمق لازمدر (مثنوی) كودك اول چون زاید شیر نوش * مدتی خامش بود او جمله كوش * مدتی می بایدت لب دوختن * از سخن تا تو سخن آموختن * زانكه اول سمع باید نطق را * سوی منطق از ره سمع اندرا (نثر) اما شول وقتده كه آفات نطقدن سالم اوله وتعبیر كلامه حق رضاسی اوزره قادر اوله وجناب حقدن سویلمكه اذن ویریله اول زمانده نقدر سویلرسه جائزدر ومن عند الله مأذون اولان كلامك تعریفی بودر (الكلام المأذون فی التعبیر هو الذی یتكلم لله وفی الله وبالله) وبو كونه اولان كلام حقك ولیلرینه نعمت عظمی سیدر (كما قال ابن العطا فی لطائف المنن من اجل مواهب الله لاولیائه تعبیر الكلام علی رضاه بحلاوة العبارة علی رضاه) قیدی رضاسی اولمیان كلامدن احترازدركه اول خلقك پسندایتمسی ایچون اولان عبارت وفصاحتدر اول قیل وقال كه خلقك پسندی ایچون ریا وسمعه ایله آلوده اوله سالكه عظیم رهزندر حذر ایتمك كرك كما قال ابن الفارض (نظم) وعاد دواعی القیل والقال وانج من * عوادی دعاو صدقها قصد سمعة (نثر) یعنی قیل وقاله داعیه اولان شیلره عداوت ایله ودعاوی عادیه‌لردن نجات بولكه نفسك صحیح وصادق سویلمسی قصد سمعه وریادر حضرت مولانا بوكا مناسب بیوررلر (مثنوی) چند ازین

الفاظ واضمار ومجاز * سوز خواهم سوز با آن سوز ساز (نثر) ودرویشه لازم
وواجب اولان ادبلردن بری دخی بودرکه کل لعب حرام مفهومنجه هر لعب
ولهودن پرهیز ایده باخصوص که شطرنج وطوله دن اکثر کمسنه شطرنجی مذهب
شافعیده مباحدر دیو اوینار اما بیلمزکه مانع سلوك ومخل ادب صغلو کدر عوامه
مباح اولان اهل طریقه حرامدر مذهب شافعیده دخی صلاته واوقات عزیزه یه
وواجباته مانع اولمزسه مباحدر اولورسه حرامدر ومذهب حنفیه ده حرامدر
تنکیم حضرت علی بیورمشلر (الشطرنج میسر الاعاجم) یعنی شطرنج اعاجمك
قماریدر دیمك اولور بعض درویش حضرت شمس اوینامش بزده طریقدر
دیرلر ایمش هیهات وهیهات که بر کاملك حالنه مرتبهٔ نفسده اولان کمسه کندینك
افعال وحالن قیاس ایده حضرت مثنویده فقی چوق برده کاملدن صادر اولان
فعل وحاله درویش کندینك فعلنی قیاس ایتمملك کرك دیو نهی بیورمشلر وشیخ عطار
حضرتلرینك بو بیتنی تفسیر ایدرلر بیورمشلرکه (نظم) تو صاحب نفسی ای غافل
میان خاك خورمیخور * که صاحب دل اکر زهری خورد آن انکبین باشد
(مثنوی) صاحب دل راندارد آن زیان * کر خورد او زهر قاتل راعیان * زانکه
صحت یافت از پرهیز رست * طالب مسکین میان تب درست * هرچه کیرد
علتی علت شود * کفر کیرد کاملی ملت شود (نثر) پس کاملك حالنه قیاس
علی کل حال جائز دکلدر وطاولینك حرام اولمسنده علماء سلف اتفاق ایتمشلردر
وبو حدیثله حرام اولمسین اثبات قیلمشلردر (قال علیه السلام من لعب بالنردشیر
غمس یده بلحم الخنزیر ودمه) یعنی شول کمسه که طوله اوینایه الینی خنزیرك اتنه وقانته
باتورمشدر لحم خنزیره ال باتورمسی لحم خنزیری یمه دن کنایه در پس لحم
خنزیری یمك حرامدر کذلك طوله اوینمق حرامدر حضرت مولانا التنجی جلده
نردشیرك حرام اولمسنه اشارت بیورر اول محلدن بو بیتله اکتفا اولندی
(مثنوی) از شش واز پنج عارف کشت فرد * محترز کشتست زین شش پنج نرد (نثر)
ودرویشه لازم اولان ادبلردن بری دخی بودرکه قهقهها ایتمیه بلکه ضحك بیله
ایتمیه لازم کاورسه تبسم ایده تنکیم مثنویده کولمك حقنده ذم وکریه حالنی مدح
بیوروب دیرلر (مثنوی) امر حق ابکوا کثیرا خوانده * چون سر بریان چه
خندان مانده (نثر) پس سالك اولدرکه دیده کریان وجکر بریان وسحر وقتلرنده
بیدار وصباح زمانلرنده استغفار قیلیجی اوله تنکیم حضرت مثنویده بیورمشلر
(مثنوی) شو قلیل النوم مما یهجعون * باش در اسحار از یستغفرون (نثر) یعنی

اویومینلردن

اویومیانلردن اول قلیل النوم اول وسحرلرده استغفار ایلین کسه‌لردن اول
ای اخی سحرخیزلك فائده‌سی اولقدر چوقدرکه اسرار وفوائدنه نهایت یوقدر
وخواب نوشین بامداده مبتلا اولنلرك ضرری اولقدر افزوندرکه حدو حسابدن
بیروندر نتکیم حضرت علینك بوکلاملری دخی مضرت نوم صبحه دلالت ایدر
بیوررلرکه (نوم الصبح یمنع الرزق) رزق صوری یه ومعنوی یه اطلاق اولنور نوم
صبح بوایکیسنی بیله مانع اولور * وحضرت مولانانك سحرخیزلك بابنده قتی چوق
قصیده وغزل ومثنویسی واردر جمله‌دن بوغزل رعنالری جمله‌یی جامعدر (نظم)
دلا برخیز وطاعت کن که طاعت به زهرکارست * سعادت آنکسی داردکه
وقت صبح بیدارست * خروسان درسحر کویدکه قم یا ایها الغافل * توازمستی
نمیدانی کسی داندکه هشیارست (نثر) وفی العوارف (ان الله یطلع علی قلوب
المتیقظین فی الاسحار فیلوحها نورا فتستنیر من قلوبهم قلوب الغافلین) یعنی
حق تعالی سحرلرده متیقظ اولان قوللرینك قلبلرینه مطلع اولە وتجلی قیله پس
اندنصکره نورله اول قلبلری پرایلیه پس غافل اولنلرك قلوبی انلرك قلوبندن
نورآله * پس شرط طریقت جیفة اللیل وبطال النهار اولمقدر بلکه کیجه‌لرده
بیدار اولمق وثلث لیالی‌یی مناجات وتضرع برله احیا قیلمقدر وکیجه‌لری احیا
قیلمنك ذوقنی ولذتنی سائر اولیا بولدیغی کبی بولمقدر (قال سلیمان الدارانی لیس
فی الدنیا شیٔ یشبه نعیم اهل الجنة الا مایجده اهل التملق فی قلوبهم فی اللیل
من حلاوة المناجاة وحلاوة المناجاة ثواب عاجل لاهل اللیل) یعنی دنیاده اهل
جنتك نعیمنه مشابه برشیٔ یوقدر الا اهل تضرعك کیجه‌لرده حلاوت مناجاتدن
قلبلرنده بولدقلری شیدر حلاوت مناجات اهل لیله ثواب عاجلدر حق سبحانه
وتعالی کلام مجیدنده شب خیز اولنلری واحیای لیالی قیلنلری مدح ایدوب
بیوررلرکه (تتجافی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا وطمعا) بوآیت کریمه
متهجد اولنلرك علوشانن بیان ایلر * یعنی بومتهجد اولنلرك یانلری متجافی ومتباعد
اولور موضع منام‌لرندن اول اللهه دعا ایلدکلری حالده فرقت وعقابندن خوف
ایچون ورحمت ووصلتنی رجا ایچون * پس ای قرنداش ارباب عشقك کاری
بیدار اولمقدر محبتله نوم مانعة الجمع کبیدرانکیچون *(نظم)*

عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام

دیمشلر وبوکلامی دخی مشایخ کبار خوب بیورمشلرکه اول کلام بودر
(نوم العاشقین نوم الغرقی واکلهم اکل المرضی وکلامهم کلام اهل البلوی)

بومعنایه مناسب مسجد مهمان کش حکایه سنده حضرت مولانا اول عاشق
اولان مهمان حقنده (مثنوی) خفت در مسجد خود او را خواب کو * مرد
غرقه کشته چون خسبد بگو * خواب مرغ و ماهیان باشد همی * عاشقانرا
زیر غرقاب غمی (نثر) امام قشیری ابو المغیثدن حکایه ایدوب دیرکه (کان ابو
المغیث لا یستند ولا ینام علی جنبه وکان یقوم اللیل کله فاذا غلبه النوم وضع
رأسه علی رکبتیه فیغفو غفوة فقیل له ارفق بنفسك قال کیف ارفق بنفسی اما
سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم قال اشد الناس بلاء الانبیاء ثم الصدیقون ثم
الامثل فالامثل) یعنی ابو المغیث بر صدیقه طیانمز و یانی اوزره یاتوب اویومزدی
کیجه‌لری قائم اولوردی پس اول وقتده که نوم غلبه ایلیه ایدی باشنی دیزلری
اوزره قویوب بر مقدار ایمز غنوردی اکا دیدیلرکه نفسکه رفقت ایله دیدیکه نیجه
رفقت ایدم نفسمه که رسول حضرتلری بیوردیکه بلا یوزندن ناسك اشدی
انبیادر اندن صکره صدیقلردر اندن صکره بونلره مثلی اولاندر پس نوم دخی
طریقتمزده اکثر عشاق اوزانوب یاتمشلردر بلکه بر پیغوله دمسر برزانو اوتوروب
ویاتمغی کسنا خلق عد ایدوب اویخولذتی طتمشلردر بوقدر ادب کوزتمزسه باری
یاتمه‌نك ادبنی کوزتمك کرکدر تمه‌نك ادبی بودرکه اولا قبله یه قارشو ویاممکن اولمزسه
صاغ جانبی اوزره بسمله الله صاغ الینی یوزینه قویوب وضع جنب ایلیه وبودعایی
اوقویه که (باسمك ربی وضعت جنبی وبك ارفعه ان امسکت نفسی فارحمها
وان ارسلتها فاحفظها بما تحفظ به الصالحین) واکر بونی بیلمزسه بیلدیکی دعالری
وبیلدیکی آیتلری اوقویه ویاته بلکه شرط بودرکه طهارت اوزرینه یاته وایاقلرین
اوزتمه بعضرتی اوزره یاتوب لیاق اوزتمغیده جائز کورمشلر موتایه مشابهت
اولدیغیچون پس بو نومك ادبی دخی چوقدر لکن بوقدرله اکتفا اولندی فافهم
ولا تغفل کالغافلین

(باب ثانی)

طهارتك صورتنی وحقیقتنی بیان ایلر اعلم ایها الاخ الاعز الاکرم سالکه
لازم وواجبدرکه طهارتده ظاهرا وباطنا مداوم ومواظب اوله واکر ظاهرا
وباطنا رزقینك واسع اولمسین استرسه * زیرا توسیع رزق ظاهر وباطن طهارتنه
منوط ومربوط اولمشدر (کما قال صلی الله علیه وسلم دم علی الطهارة یوسع علیك
الرزق) یعنی طهارته مداومت قیل رزقلکه توسیع اولنسون طهارت نظافته
دیرلر ظاهره وباطنه شاملدر ورزق حظه دیرلر کذلك ظاهره وباطنه شاملدر

پس ظاهرلرظاهر قیلسك ظاهر رزقی وافر اولور واكر باطنك بالرقیلسك باطن رزقی واسع اولور وباطنی شرلرو خطالردن تطهیر ایلین ایماندر انكچون طهارت نصف ایماندر (كما قال صلی الله علیه وسلم الطهور شطر الایمان) طهور بضم الطاء مصدر وبفتح الطاء ما یتطهر به ك اسمیدر یعنی صو یك اسمیدركه آنكله پاك اولنور بو محلده بضم الطاء مصدر معناسنه در یعنی طهارت وپاكلك اجری ایمانك نصف اجری قدر در دیمك اولور) بعضیلر دیمشلركه بورادة طهور نفسی اخلاق ذمیمه دن پاك ایتمكدر بو ایسه ایمان كاملك شطر یدر * پس بلكه الله تعالینك سوكلو قوللری ظاهری وباطنی طاهر اولان قوللر یدر (كما قال الله تعالی ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین) وطاهر اولمینی جناب حق سومز وقبول ایتمز (كما قال علیه السلام ان الله طهور لا یقبل الا طهورا) پس سالك ظاهرن وباطنن طاهر قیلمینجه حقه مقبول اولمز زیرا طهارت ایكی قسمدر بر قسمی مؤمن لباسنی وبدننی نجاسات وتلوثاتدن پاك ایلمكدر شرع كتابلرنده مسطور اولدیغی اوزره وبر قسمی دخی اولدركه روحنی وقلبنی اخلاق ذمیمه دن وماسوادن پاك ایلمكدر نتكم امام قشیری بیوررلر (للظواهر طهارة وللسرائر طهارة طهارة الابدان بالماء الطهور وطهارة القلوب بالندم والخجل ثم بماء الحیاء والوجل حضرت دخی اوجنجی جلدده بو محله مناسب بیوررلر (مثنوی) این نجاسة ظاهر ازآبی رود * وین نجاسة باطن افزون می شود * جز با ب چشم نتوان شستن آن * چون نجاسات بواطن شد عیان * (نثر) ای اخی قلب انسان نظر كاه خدادر وجناب حقك نظری صورته وافعاله دكلدر بلكه قلبه در (كما قال علیه السلام ان الله لا ینظر الی صوركم ولا الی اعمالكم بل ینظر الی قلوبكم ونیاتكم) پس كركدركه سالك اصل قلبنی ماسوادن وافكار شیطانیدن وهواجس نفسانیدن وحب دنیاویدن پاك ایلیه تا مظهر ومجلای خدا اولمغه لایق اوله نتكم امام قشیری بیوررلر (القلب موضع نظر رب العالمین فیا عجبا ممن یهتم بوجهه الذی هو منظر الخلق فیغسله من الاقذار والادناس فیزینه بما امكنه لئلا یطلع مخلوق علی عیبه ولا یهتم بقلبه الذی هو منظر رب العالمین حتی یطهره ویطیبه لنظر ربه فیه) حضرت رب العالمین حبیبنه خطاب ایدوب بیوررلركه (وثیابك فطهر) قال البیضاوی ای نفسك من الاخلاق الذمیمة والافعال الردیئة اوطهر دثار النبوة عما یدنسه من الحقد والتضجر) بیضاوی بو آیتك تفسیرنده دیركه یا محمد نفسكی اخلاق ذمیمه دن وافعال ردیه دن

تطهیر ایله ثیابدن مراد نفسلری اوله ویا خود نبوت دثاری اوله * پس تقدیر کلام
دیمك اولور که یا محمد نبوت خفتانینی پاك ایله انی کبر ایلین کیندن وطاورلدن طهارت
ونجاست اکرچه بحسب الاستقرا ایکی نوعه منحصره در اما درت مرتبه سی
واردر دیمشلر (کما قال القشیری وللطهارة اربعة مراتب الاولی تطهیر الظاهر
عن الاحداث والاخباث والثانی تطهیر الجوارح عن الجرائم والآثام والثالث
تطهیر النفس والقلب عن الاخلاق المذمومة والاوصاف الممقوتة والرابع
تطهیر السر عما سوی الله وهو طهارة الانبیاء والاولیاء) یعنی طهارتك درت
مرتبه سی واردر اولی ظاهری حدث وخبثلردن طاهر قلمقدر ایکنجیسی اعضا
وجوارحی کناهلردن پاك قلمقدر اوچنجیسی نفسی وقلبی مذموم اولان خویلردن
ومبغوض اولان صفتلردن پاك قلمقدر دردنجیسی سری ماسوی اللهدن پاك
قلمقدرکه انبیا واولیانك طهارتی بودر مطهر اخباث واحداث ظاهر آبدر
ومطهر وسخ جرائم وزلات طاعات وحسناتدر زیرا طاعات وحسنات مطهر
سیئاتدر (کما قال صدر القنوی فی شرح الاحادیث النبویة الطاعات کلها
مطهرات فتارة بطریق المحو والاذهاب المشار الیه بقوله تعالی ان الحسنات
یذهبن السیئات وبقول النبی علیه السلام اتبع کل سیئة حسنة تمحها وتارة
بطریق التبدیل المشار الیه بقوله تعالی اولئك الذین یبدل الله سیئاتهم حسنات)
یعنی طاعاتك کلیسی مطهراتدر کاه محو واذهاب طریقیله که حقك بو قولیله
اشارت اولنمشدر که حسنات سیئاتی اذهاب ایدر بیوردی ودخی حضرت نبینك
بو قولیله اشارت اولنمشدرکه هر سیئه یه بر حسنه یی تابع قیل که اول سیئه یی محو
ایلر بیوردی وکاه اولور که تبدیل قلمغله ده طهارت بولنور نتکیم حقك بو قولیله
اشارت اولنمشدر بونلر اول توبه کارلردر که بونلرك سیئاتنی حق تعالی حسناته
تبدیل ایلر اما نفسی وقلبی اخلاق ذمیمه دن ودرون عیوب وذنوبدن مطهر اولان
(تخلقوا باخلاق الله) فحواسنجه هرکم خویك یرینه بر خلق الهی کتورمکدر
وکم خویلری خلق الهی ایله ازاله ایدوب پتورمکدر وذنوب وعیوب مقابله سنده
توبه واستغفار قلمقدر زیرا استغفار وتوبه ذنوبی مطهردر (کما قال علیه السلام
ان العبد اذا اذنب ذنبا حصل فی قلبه نقطة سوداء ان تاب واستغفر صقلت وانجلی
قلبه وان لم یتب صار رانا وغلب علی قلبه) یعنی بجز بر قول کناهلردن
برکناه ایشلسه انك قلبنده بر قره نکته حاصل اولور اکر توبه واستغفار ایلرسه اچلور
پاك اولور وقلبی جلا بولور واکر توبه ایلمزسه پاس اولور وقلبنه غالب اولوب بورر

سوردیلماماسری اغیاروماسوادن مطهر اولان علم توحیددر وموحد کندوسی
بالکلیه فانی قیلوب وحقله باقی اولمقدر برکسه ده که بقیهٔ وجود اوله اکا طهارت
حقیقی حاصل اولمشدر ومشاهده سی ووصلوانی کمال مرتبه سین بولمشدر
(نظم) توتا خودرا بکلی درنبازی * جنب دائم تراونا نمازی (نثر) دیدکلری
بومعنایه اشارتدر مادامکه برعاشق صادق سرنی اشك دیده وخون جکرله طاهر
قیلمیه انك نمازی مفتی عشق اولان دلیللرك قولی اوزره حقیقتده درست اولمز
تنکیم مثلا حافظ دیر (نظم) طهارت ارنه بخون جکر کند عاشق * بقول
مفتی عشقش درست نیست نماز (نثر) وشول کمسه که چشمهٔ عشق ومحبتدن
آبدست آلمیه وکلی اشیایی مرده حکمنده قویوب انك اوزرینه چار ترك تکبیرن
قیلمیه که اول چار ترك دیدیکمز ترك دنیا ترك عقبی ترك هستی ترك ترك درانك
روی جانی قبلهٔ حقیقی یه متوجه اولمز چشمهٔ عشقدن آبدست آلوب واشیایی مرده
حکمنده قویوب چار تکبیر ایدوب ترك ایدن عاشقلرك شانی بودر تنکیم مثلا
حافظ دیر (نظم) من ازان دم که وضو ساختم از چشمهٔ عشق * چار تکبیر زدم
یکسره بر هرچه که هست (نثر) پس طهارت سرك شرطی بودر کا ایلدیکمزدر
اکر طهارت سره قادر دکل ایسك طهارة اخلاق اله کتور که طهارة اخلاق طهارة
سره مؤدی اولور واکر طهارة اخلاقی اله کتوره مدکسه طهارة جوارحه سعی ایله
ذنوبدن جوارحی تطهیرا تمك طهارة اخلاقه مفضی اولور واکر طهارة جوارح
ایله مدکسه طهارة ظاهره کوشش ومداومت قیل که طهارة ظاهر اعضایی
ذنوبدن طاهر قیلر وباطنه قوت ویروب منور ایلر اعمال ظاهره باطنه تأثیر ایلر
کذلك انوار باطنه ظاهری تنویر قیلر طرفینك بیله بری برینه مداخله سی واردر
(کما قال القشیری تنحدر من معارف القلب وانواره آثار الی الجوارح فکذلك یرتفع
من احوال الجوارح واعمالها آثار وانوار الی القلب ولکل واحد من المعاصی
والطاعات خواص وآثار یتعدی من ظاهر الانسان الی باطنه وبالعکس) قشیری
دیرکه قلبك انوار ومعارفندن اثرلر نزول ایدر جوارحه وکذلك جوارحك اعمالی
واحوالندن اثر ونورلر مرتفع اولور قلبه معاصی وطاعاتدن هر برینك خواص
وآثاری واردر که انسانك ظاهرندن باطننه وباطنندن ظاهرینه تجاوز ایلر وحکم
قیلر پس بعض ملحد مشرب اولوب (المؤمن لا ینجس) حدیثنی حجت قیلوب
طهارة ظاهره لازم دکلدر طهارة باطنه اولدقدنصکره دینلرك قولی خطادر زیرا
(الظاهر عنوان الباطن) در ظاهری طاهر اولمینك باطنی دخی مردار ونا پاکدر

ای اخی طهاوت لغتده مطلق نظافته دیرلر اماشرعده اعضاء مخصوصه‌نك غسلنه دیرلرکه اندن مراد آبدست آلمقدر پس مؤمنه لازمدرکه دائما آبدستله اوله زیرا (الوضوء سلاح المؤمن) خواسنجه آبدست مؤمنك سلاحیدر ومسلح اولان مؤمنه شیطان ونفس وهوا عدوسی کلوکرا اولمزوا کر آبدست اوزره ایکن اکا موت کلسه شهید اولوروالم واضطراب کلمز تچکیم بوقولك مصدقی انس حضرتلرندن روایت اولنان حدیث شریفدرکه روایت ایدرلرکه رسول حضرتلری مدینه‌یه کلدیکنده بن کوچك ایدم (فقال علیه السلام لی یاغلام ان استطعت ان لاتزال علی الطهارة فافعل فان من اتاه الموت وهو علی الوضوء اعطی الشهادة) وعثمان حضرتلری بوحدیث شریفی حضرتدن روایت بیوررلرکه (قال علیه السلام من توضأ فاحسن الوضوء خرجت خطایاه من جسده) پس جسددن خطایانك خروجی ایچنه شرط اسباغ وضوء ایتمکدر وضوء کامل اولسه وطهورلق حاصل اولسه صلاة دخی مقبوله اولمز (کما قال علیه السلام لاتقبل صلاة بغیر طهور) وبرحدیث شریفده دخی بیوررلرکه (لاتقبل صلاة من احدث حتی یتوضأ) یعنی آبدستی صنمز کمسه‌نك وآبدستی اولمین کمسه‌نك صلوتی مقبوله اولمز حتی آبدست آلمینجه زیرا صلاة طهارة اوزره مبتنیدر وصلاته شرطدر پس شرط بولنمینجه مشروط دخی بولنمز زیرا (لاصلاة الا بالطهور) پس مصلی اولان سالکه طهارة واجبدر وبوطهارة ظاهره‌نك وابدستك ادابی واردر مصلی اولانك وطریقه خدمت قیلانك معلوملری اولدیغندن اوتری وتطویل کلامه باعث اولمسون ایچون بوقدرله اکتفا اولندی واسلام که بش شیء اوزرینه بنا قیلنمشدر انك اولکیسنك شرحنه شروع قیلندی والسلام

(باب ثالث)

کلمهٔ توحیدك فضیلتی واسرارین واسم جلالك فضیلت واسرارین واسم هونك فضیلت واسرارین بیان ایدرلر الی اخره (عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه اتفقا علی الروایة عنه قال علیه السلام بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لااله الاالله وان محمدا رسول الله واقام الصلاة وایتاء الزکاة وصوم رمضان وحج البیت من استطاع الیه سبیلا) یعنی عمر بن الخطاب حضرتلری بوحدیثی رسول حضرتلرندن روایت بیوررلر متفق علیه اولان احادیث شریفه‌دندر حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیوررلرکه اسلام بش شیء اوزره بنا قیلندی اولی

لااله الا الله دیو شهادت ایتمکدر و محمد رسول الله دیوب انك بولنه کتمکدر بو ثانیسی صلاة خمسه یی اقامت ایتمك ثالثی واجب اولان زکوتی ادا ایتمك رابعی رمضان آیین صائم اولمق خامسی بیت الحرامی حج ایتمك اکر اول یوله کتمکه قادر ایسه * پس بو بش شیئك هر بر ایچون برباب وضع ایلدم تا اصول دین اسلام معلومه اوله اولا کلمهٔ شهادتك فضیلتنی و اسرارینی تحقیق ایلدم تا طالب بو کلمه نك عظم شانینه واقف اوله اولا بو کلمه نك فضیلتی حقنده حضرت رسول جناب حقدن حکایه قیلوب بیورورلر (قال الله تعالی فی حدیثه القدسی من قال لااله الا الله دخل حصنی ومن دخل حصنی امن من عذابی) بو کلمه نك حصن اولمسی اولدرکه برکسه لااله الا الله دیسه جمله آلهه باطله یی نفی ایدوب معبود بالحق اثبات ایدر پس دائرهٔ توحیده داخل اولورکه حصن خدادر و شرك وکفردن نجات بولورکه موجب نیراندر اکر معبود بالذاتی حقیقة اثبات ایلرسه وحق الیقین وحدت مطلقه یی مشاهده قیلوب بو کلمه ایله علی وجه المشاهده نفی جمیع ماسوی ایدرسه شرك وکفر خفیدن رها بولورکه مستلزم نار فرقتدرکه نار جحیمدن اشددر معاذ ابن جبل مسلم وبخاری اتفاقیله بو حدیث شریفی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمدن روایت ایلرکه برکون بر مرکبه حضرت رسول الله ایله سوار اولوب کیدردم اول حضرت بکا دیدیکه (یا معاذ بن جبل فقلت لبیك یا رسول الله وسعدیك) برزمان کیدوب ینه دیدیکه (یا معاذ بن جبل فقلت لبیك یا رسول الله وسعدیك) ینه بویله اوچ کره خطاب ایلدیلر (فقال علیه السلام هل تدری ما حق الله علی العباد فقلت الله ورسوله اعلم قال ان حق الله علی العباد ان تعبدوه ولا تشرکوا به شیئا) اندنصکره برساعت مقداری کیدوب دیدیکه (یا معاذ ابن جبل هل تدری ما حق العباد علی الله اذا فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم) لفظ حق واجب ولایق معناسنه استعمال اولنور تقدیر کلام یا معاذ بیلورمیسنکه عباده واجب اولان ندر و الله لایق اولان ندر دیدمکه الله ورسولی اعلمدر پس بیوردیلرکه عباده واجب حقه عبادت ایلیوب اکا بر شیئی شریك قوشممقدر و اللهه دخی لایق اولان اول وقتدهکه عباد بو فعلی ادا ایدهلر (ان لا یعذبهم) عباده عذاب قیلممقدر * پس حق شرکدن تنزیه ایدن حقك حصن وحمایتنده اولورانکیچون بو کلمهٔ شهادته کلمهٔ حمایت دیدیلرکه توحید الهی خلقی شرکدن وعذاب حقدن حامیدر (کما قال صلی الله علیه وسلم الناس فی حمایة لااله الا الله من سخط الله) و بو کلمهٔ شهادت توحید حقی بیان قیلدیغیچون ثمن جنت اولدی (کما

قال عليه السلام ثمن الجنة لا اله الا الله) پس اى قرنداش بو كلمهٔ توحيدك فضائل واسرارينه نهايت يوقدر وخواص وآثارى قتى چوقدر اول سالككه بو كلمه يه مواظبت ومداومت قيلنسه پرتو نور وحدت باطننه لامع وطالع اولور وظلمت مغايرت وكثرت آندن بالكليه زائل اولور بر مرتبه يه ايركه اللهدن غيرى برشى كورمز اولور پس لا اله الا الله ديركن لا موجود الا الله ديركه توحيد اخص خواص بودر (نظم) چون كنى ورد خويش بى كه وكاه * گفتن لا اله الا الله * پرتو نور حق ظهور كند * ظلمت هستى از تو دور كند * با خدا در بلندى وپستى * كس نيابى شريك در هستى * پيش چشم شهود تو مطلق * هيچ نايد بجز هويت حق * بشنود كوش جانت از هر سو * لا هو فى الوجود الا هو * بهوا وهوس درو نرسى * تا زلا نكذرى بهو نرسى (نثر) جميع انبيا عليهم السلام بو افضل كلمه يى انكچون ذاكر اولديلركه توحيد حقى مشعردر وبو كلمه نك سائر كلماتدن افضل اولمسى وحدت الهيه يى مذكر در انكچون حضرت پيغمبر بو كلمه يه افضل ماقلته بيوردى تكميل بو حديثده بيوردلر (افضل الدعاء دعاء يوم عرفة وافضل ماقلته انا والنبيون من قبلى لا اله الا الله) پس بو سالككه بو افضل كلمه ايله حق ذكرايتمكه مشغول اوله ژنكار ماسوا درونندن پالنه اولور ومرآت قلبى آيينه وش جلا بولور ذاكر ومذكور چشم شهودنده عين واحد اولور وجمله كثرتده وحدتى مشاهده قيلور ذكرديكه ز بودر بو خسه زمانه ذاكرلرى كبى شور وشغب اظهار ايدوب حقيقت ذكردن غافل اولمقدر تكميل بو معنايه مناسب بيوردلر (مثنوى) ذكر نى شور وشغب دربستن است * ذكر با مذكور خود پيوستن است * هركه در مذكور كم شد ذاكر است * غائب است از خويش وبا حق حاضر است (نثر) ذاكر ابتداى حالده مذكوردن كندويى مهجور وكندوردن آنى دور قياس ايلرامانور وحدت ظهور ايليوب ظلمت بشريتى اضائه وانارة قيلدقده كوردكه ذاكر وذاكر ومذكور عينى بر نور ايمش كما قيل *(نظم)*

لقد كنت دهرا قبل ان يكشف الغطا	اخالك انى ذاكر لك شاكر
فلما اضاء الليل اصبحت شاهدا	بانك مذكور وذكر وذاكر

(نثر) اى اخى ماسوادن قلبى پاك ايتمك ذكر حق قيلمغله اولور وذكر حق الله اسمى مذكر هر قنغى اسمى ذكر ايتسك (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن اياما تدعوا فله الاسماء الحسنى) مخواسنجه اكاذكرديرلر ولكن بو جمله اسمادن بعض مشايخ (افضل الذكر لا اله الا الله) ديوب كلمهٔ توحيده مشغول اولوب طريقلرنده بونى تصفيهٔ

درونه

درونه وركن اعظم قيلمشلر ومريدلرينه انجق بونى تلقين ايتمشلركه كلمۀ نفى واثباتدر
اغيار زائل اولوب يار ظهوره كلمجك جملۀ اسما آنده بولنور ديمشلر وبعض كبار دخى
طريقلرين اصول اسما اوزره وضع ايتمشلر وترتيب اوزره اسرار مذكوره يى بولمشلر
وبعض محققين وكاملين دخى انجق لفظۀ جلاله ايله اكتفا ايدوب جناب حق
الله الله ديوذكر ايتمشلر بو لفظۀ جلاله ايله اكتفا قيلانلر كبار چوقدر ولكن بوجمله دن
مشهور شيخ اكبر حضرتلرى وشيخ حضرتلرينك شيخى ابو العباس حضرتلرى
وشيخ بزركوار ابومدين حضرتلريدر نتكيم فتوحاتده بيورورلر (دخلت على شيخنا
ابى العباس وكان مشتغلا بذكر اسم الله لا يزيد عليه شيئا فقلت ياسيدى
لم لا تقول لا اله الا الله وهو افضل الذكر قال يا ولدى الانفاس بيد الله ما هى بيدى
فاخاف ان يقبض الله روحى عندما اقول لا ولا اله فاقبض فى وحشة النفى)
وبر دخى بيورورلركه (سئلت شيخنا اخر من ذلك يعنى قلت لم تقول الله الله
ولا تقول لا اله الا الله وهو افضل الذكر فقال ما رأت عينى غير الله ولا سمعت اذنى
غير الله ولم اجد من انتى الا كل شئ ما خلا الله باطل (نظم) غير او جمله سرابند
ونمودى دارند * بود اكر مى طلبى اوست كه قائم بخوداست (نثر) پس بو سلاطين
اوليادن حضرت پيرمز سلطانمز دخى بو اسم جلاله يى اختيار ايتمشلردر
بو اسم شريفك سائر اسمايه نسبت اعظميتى واشرفيتى اولديغيچون اكثر اوليا
وعلمانك اتفاقى بونك اوزرينه دركه بو اسم شريف اسم اعظمدر زيرا اسم ذات
ومستجمع جميع صفاتدر ودخى علم منزله سنده در ايدى سائر اسما بوكا صفت
اولور بو ايدى موصوفدر نتكيم الله الاحد الصمد ديرسن الاحد الصمد الله ديمزسن
پس ذات صفاتدن اعظم واشرفدر اكا اسم اولان دخى سائر اسماء صفاتيه دن
اشرف واعظمدر نتكيم امام فخر رازى تفسير كبيرنده ديركه (اعلم ان الاسم الاعظم
هو قولنا الله لانه يجرى مجرى اسم العلم فى حقه سبحانه فاذا كان كذلك
كان دالا على ذاته المخصوصة وبينا ان الاسم الدال على الذات اشرف الاسماء
واعظمها) تفسير غاية الامانيده دخى ديركه (هذا الاسم اسم اعظم عند المحققين)
وامام حجة الاسلام مقصد اقصى ده بيورورلركه بو اسم جلاله جميع اسما وصفاتى
جامع اولان ذاته دلالت ايلركه هر صفت واسم بونك دائرۀ احاطه سندن خارج
دكلدر اما سائر اسما صفتلردن بر صفتك معناسنه دلالت ايدر * پس بو اسم جلاله يه
جامعيتى جهتندن اسم اعظم ديور وحقايق قرآنده دخى بوكا موافق بيورورلركه
بو اسمده اولان كمال سائر اسماء الهيه ده يوقدر وكمالدن مراد جميع اسمائك براتمه

رجوعی وهر اسمک معناسی بونده مندرج اولمسیدر بوکال واسطه سیله اسم اعظم دینسه لایقدر وحضرت نجم الدین کبری طوالع التنویرده بیوررلرکه بواسمک اسم اعظم اولمسنه شبهه یوقدر دلیل بودرکه هرکسک لساننده مذکور وهرطائفه نک میاننده مشهوردر موحد وملحد وموافق ومنافق وصالح وطالح ومؤمن وکافر جمله سی الله دیرلر نتکیم کافرلره سؤال قیلسک (من خلق السموات والارض لیقولن الله) الله دیرلر ومشرکلر دخی بتلری حقنده (هؤلاء شفعاؤنا عندالله) دیوب صنملرینه شفعاء تسمیه قیلدرلر وینه طوالعده بیوررلرکه بصر بصیرتله نظر قیلسک جمله قرءان بو اسمک تفسیرایدر مثلا فاتحه ده دیرسکه حمد الله ایچوندر اول الله که رب العالمیندر اول الله رحمن ورحیمدر ومالک یوم دیندر ای الله همان سکا عبادت ایدرم وهمان سندن استعانت ایلرم که سنسن معبود ومستعین سن بزه هدایت قیل صراط مستقیمی * وقس علی هذا سائر القرءانکه بوجمله الله اسمنک تفسیری اولمق بو اسلوب اوزره قابل اولور تا آخر قرءانه دک دخی محققان مشایخ بیوررلرکه بو اسم جلاله محقق اسم اعظمدر زیرا اساس توحید بو اسمک اوزرینه مبتنیدر کافر ایمانه کلدکده وکلمه شهادت کتوردکده بو اسمی ذکرایتکله حضیض کفردن اوج ایمانه واصل اولور یعنی (لا اله الا الله) دیمکدر ایمانک علامتی اما الله محلنه اسماء حسنادن برین ذکرایدوب (لا اله الا الرحمن ویاخود لا اله الا الرحیم) دیسه ایمانه کلزمع هذا بونلر دخی حقک اسملریدر بو اسم شریفک اعظمیتنه بردلیلی دخی بودرکه خلقک عذابدن فلاحی بو اسمک ذکرینه تعلیق اولندی (کما قال الله تعالی واذکروا الله لعلکم تفلحون) وبردلیل دخی بودرکه حضرت حق جل وعلا جناب حبیبنه جمیع ماسوادن اعراض ایدوب مسمی الله اولان حضرت ذاته بو اسمی ذکر قیلمغله متوجه اولمغی امر ایلدی کما قال جل وعلا (قل الله ثم ذرهم)

(نظم)

الله الله چه طرفه نامست این	ورد دل حرز جان تمامست این
هرکه زین اسم بهره مند بود	بهرۀ او همین پسند بود
شرح این نی زدبو ومردم پرس	از قل الله ثم ذرهم پرس
بس بود نزد صاحب معنی	حسبی الله کواه این دعوی

(نثر) وبردلیل دخی بودرکه مادامکه بو اسم روی زمینده ذکر اولنه قیامت قوپمز (کما قال علیه السلام لا تقوم الساعة حتی لا یقال فی الارض الله الله) یعنی قیامت قوپمز حتی یروزنده الله الله دینلمینجه دک بو اسم دینلمدیکی کبی دنیا

آخر اولور * پس ای اخی اگر بو اسم شریفك فضائل واسرارنی وخواص وآثارنی یازمق لازم کلسه نیجه بیك بو یله کتابه صغمز بلکه اطباق ارض وسماء بیله آلمز فکیف بو یله مختصر * پس همان بوطریقده اولان فقرایه الزم واوجب اولدر که هر روز وشب اگر خانقاهده ایسه لرهب بر یره کاوب صوت اعلا ایله بو اسم شریفی ذکر ایده لر وهر طالبه دخی لازمدر که بوطریقده بر معتمد علیه خلیفه دن بو اسم شریفه استیذان ایده واولدخی بو اسمی اکا تلقین ایده تا تنهاسنده یالك آیدسته قل ما یکون اوچ بیك کره سوره تا ذکر قلبه وارنجه وذکر قلبدن ذکر سره ایرنجیه دك اندنصکره لسان الله ذکر قیلمسه ده اولور زیرا اکنده اول مرتبه ده عینی ذکر اولور وبو اسم شریفك اسم اعظم اولمسنه بردلیل دخی بودر که سائر اسمانك هر قنغی حرفنی کیدرسك معناسی متغیر اولور وبی معنی قالور اما بو اسم شریفك هر قنغی حرفنی کیدرسك باقی قالان حروفده معنی درست قالور وحقه مخصوص بر اسم اولور مثلا صدر قنوی حضرتلری بیوردقلریدر اگر بو اسم جلاله دن الفی حذف ایلسك (لله) قالور (لله الامر من قبل ومن بعد) نکته سی مشعر اولور واگر الفی ولام اولی یی معا حذف ایلسك (له) قالور بو لفظ دخی جناب حقه مخصوص اولان لفظلندر نتکیم (له ما فی السموات وما فی الارض وله الملك وله الحمد وله ملك السموات والارض) کبی زیرا حقیقتده هر شیئه مالك اولدر اندن غیری یه ملك اثباتی مجازیدر * پس (له) دیمك اگرچه غیره دخی جائز اولور اما علی طریق المجاز واگر بو لام ثانیه یی دخی حذف ایلسك (ه) قالور بودخی هویت ذات حقه دلالت ایدر بر اسم ذاتدر نتکیم (قل هو الله احد) دیسك هو ذات حقه اشارت ایلر بر ضمیردر و لفظ هوده واو زائد درصکره دن عارضدر نتکیم تثنیه وجمعده هما وهم دیرسن روح الارواح صاحبی دخی بو معنایه مناسب دیرلرکه تحقیقا الله تعالینك خاصتر اسمی هودر و بو لفظ هوده واو زائدر اصلنده همان هادر واو نفس کلمه دن دکلدر بلکه دم ونفسك قراری ایچوندر مؤید الدین الجنیدی شرح فصوصده دیرکه الله لفظنده اصل اسم حق (ه) درکه غیب هویتدن کنایه در * پس لام اختصاص ویا خود لام ملك زیاده اولندی له اولدی که ملك آنکدر واکا مخصوصدر دیمك اولور آندنصکره لام ملك اوزره لام تعریف زیاده اولندی پس تفخیم که علامت تعظیمدر انکچون فتحه لامه اشباع ویریلوب الله دینلدی مثلا جامی دخی بو کا مناسب بیوررلر * (نظم) *

اسم حق اوّلا همان ها بود * لام تعریف بر اختصاص فزود

چون شد اشباع کرده فتحهٔ لام * با الف شد مشابه او بتمام

(شرح) پس بو مقدمه‌دن معلوم اولدیکه اسم حق هادر بو یله اولیجق اکر (ها) دینلسون
واکر ضم ها ایله (هُ) دینلسون واکر اشباع ضم ها ایله (هو) دینلسون معناسی
الله دیمکدر پس هو لفظنك معناسی من وجه الله دیمك اولدیغیچون طریقهٔ مزده
واسم هو دخی ذکر اولنان اسملردندر مثلا هر روز و شب سماط کنارنده بعد الطعام
والدعا فقرا کلبانك برایدوب (هُ) دیه‌لر (هُ) دیرلر و هر نرده اولورسه برقاچ بر یرده
اولسه‌لر دعا دنصکره بو اسمی ذکر ایدرلر و بورادە بر نکتهٔ لطیفه دخی واردر اول
نکته بودرکه اوچ وجهله بیله (هو) اسم حقدر پس (ها) دیمزلر و (هو) دخی دیمزلر
الا که (هُ) دیرلر پس بوندن مقصود بودرکه هاده اولان الف موهوم نسب واحکام
کونیه منزله‌سنده‌در و هوده اولان واو صکره‌دن ذات اوزره عارضه و زایده اولان
اضافات مشابه‌سنده‌در پس مشاهدهٔ ذات بحته ایرن (کان الله ولم یکن معه شیء
والآن کما کان) خواصی اوزره اسقاط اضافات و نفی نسب واحکام ولوازم ولواحق
وعارضات ایلر بو مرتبه فانی فی الله اولنلرك مرتبه‌سیدر اما محقق وکامل اولنلر
کثرتده وحدتی کورنلر اسقاط اضافات و نفی کثرات قیلمزلر نتکیم شیخ صدر قنوی
اسماء حسنی شرحنده جنید حضرتلرندن نقل ایدرلر بیوررلر که (عطس رجل
فی مجلس الجنید فقال الحمد لله قال الجنید له قل کما قال الله فی کلامه الحمد لله
رب العالمین فقال الرجل من العالم حتی یذکر مع الله قال الآن فقل فان المحدث
اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر الاول مقام الفانی فی الله الغائب عن رؤیة حجاب
الکثرة والثانی مقام المحقق الکامل الباقی ببقاء الحق) پس بو اسرار معلومك
اولدیسه کرکدرکه کلمهٔ توحید واسم جلاله واسم هو طریقهٔ مزده ذکر اولنه کلمهٔ
توحید هر صلاة عقبنده ذکر اولنه اکر تنهاسنده بر درویش نفی واثبات
ایدوب بو کا مشغول اولورسه ده مقبولدر واسم جلاله هر روز و شب ذکر اولنه
اکر بر درویش تنهاسنده بو کا مشغول اولورسه چوق منازل و مراتب قطع ایدر
واسم هو سماط کنارنده بعد الدعا ذکر اولنه و هر برده دعادنصکره ذکر اولنمق
دخی مستحب واعلادر و تأثیر و تصرف مقرردر نتکیم شیخ صدر بیوررلر
(ومن خواص ترکیب کلمة هو وآثار جمعیتها لاصحاب العلوم الروحانیة
تصرفات فی العوالم الجسمانیة والروحانیة) زیرا بو اسم هو دخی اسم اعظمدر
نتکیم فصول مفصله‌ده حضرت علیدن روایت اولنور که اکثر اوقاتده بویله
دعا ایدرلردیکه (یا هو یا من هو لا اله الا هو یا من لا یعلم این هو الا هو) پس اول

حضرتدن سؤال ایلدیلر یا علی بودعایی سز چوق ایدرسز سبب ندر بیورد یلرکه (وهو الاسم الاعظم) وحضرت پیر مز دخی اکثر اوقاتده کاه اسم جلاله یه وکاه هو اسمنه مشغول اولورلردی نتکیم بر غزللرنده بیوررلر (نظم) هو زنم بر قدسیان هرشب زدل هو هو زنم * ودخی فقرایه امر ایدوب بیوررلر (نظم) ای صوفی اهل صفا از جان بکو الله هو * ای عاشق اهل وفا از جان بکو الله هو (نثر) اکر کلمهٔ توحیدک واکر اسم جلاله نک واکر هو اسمك حقایق ودقایقی تحریر اولنمق لازم کلسه نیجه یوز بیك بوله کتابه صغمیه ایدی همان طالب حق کرکدرکه روز وشب قیاما وقعودا ومضطجعا بلکه هر حالده علی ای حال کان ذکر دائم قیله تا مشاهدهٔ حق بوله ودل مرده لکدن وافسرده لکدن قورتیله وفکر واندیشه بی صافی ووافی اوله نتکیم حضرت بیوررلر (مثنوی) این همه کفتیم باقی فکر کن * فکر اکر جامد بود رو ذکر کن * ذکر کن تا فکر را بالا کند * ذکر کفتن فکر را والا کند * فکر این باشد که بکشاید رهی * راه آن باشد که پیش آید شهی (نثر) سالکك فکری منجمد اولمق وصفای باطنی نقصان بولمق وقلبی کوزی اعمی اولمق وبونك امثالی کم خویلر ذکری ترك ایتمدن حاصل اولور (کما قال الله تعالی ومن اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا ونحشره یوم القیامة اعمی) وبرکسه یه شیطان ونفسك مسلط اولمسی وغلبه قیلمسی دخی عدم ذکردن اولور (کما قال الله تعالی ومن یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین) حق تعالی اوج شیء اکبر یتله صفتلربری ذات شریفیدرکه الله اکبر دیدی ایکنجیسی رضای لطیفیدرکه رضوان الله اکبر بیوردی اوچنجیسی ذکر الله درکه (ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر ولذکر الله اکبر) بیوردی پس ذکر حق قیلمق نعمت عظمی درکه هرکسه میسر اولمز (مثنوی) اذکروا الله کار هر اوباش نیست * ارجعی بر پای هر قلاش نیست * والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب

(باب رابع)

صلواتك اسرار وآدابی بیانی ایدر وصلوات قیلمنلرك خذلانی وبخیلرین وکربز کاهلرین عیان ایلر) اعلم ایها الاخ الاعز والاکرم صلاة فرض اولان عباداتلرك افضلیدر بعد التوحید (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما فرض الله علی خلقه بعد التوحید احب الیه من الصلاة) یعنی حق تعالی بعد التوحید خلق اوزره صلاتدن محبوبتر برشیء فرض ایلمدی (ولو کان شیء احب

اليه من الصلاة لعبيده ملائكته فمنهم راكع وساجد وقائم وقاعد) اكر
صلوتدن محبوب برخلقه برشيء اولميدى ملائكه حقه انكله عبادت قيله لردى * پس
ملائكه دن بعضيدى راكع وبعضيسى ساجد وبعضيسى قائم وبعضيسى قاعددر
ومصلى اولان بو جملهيى جامعدر پس افضل كل عبادت اولديغنه شك وشبهه يوقدر
وعلامت ايمان اولديغنه دلائل وبراهين چوقدر كه آنكله مؤمنك ايمانته
استدلال اولنور مثلا اكر صورتا بر كافر يا جماعتله ويامنفردا نماز قيلسه انك
ايمانته حكم اولنور واكر صورتا بر مؤمن جماعتى وصلوتى ترك ايلسه متعمدا *
آنك كفرينه حكم قيلنور اكر كسه كلمهٔ توحيدى كتورسن وسائر احكام شرعيه يه
اقرار قيلسون * پس اى اخى صلوة بر شمع الهيدر كه انكله تاريك اولان دللر منور
اولور (كما قال عليه السلام صلوة الرجل نور فى قلبه فمن شاء منكم فليتنور)
وكشاينده ابواب جناندر كه انكله مغلق اولان جنت قپولرى آچلور (كما قال
عليه السلام الصلوة مفتاح الجنة) ودخى (الصلوة عماد الدين فمن اقامها اقام
الدين ومن هدمها هدم الدين) فحواسنجه دينك ستونيدر وهر كيم آنى ترك ايدر دين
واسلامى ترك ايدر وهر كيم اكا اقامت ايدر طريقته وآخرته مؤمن ومسلمان كيدر
(نظم) دين ترا نيست ستون جز نماز * بهر قيامش چو ستون سرفراز (نثر)
پس مؤمن سالك آنى نيجه ترك ايدر ونيجه اكا مسامحه قيلركه معراج مؤمن
اولمسى محققدر تنوير درونه طالب اولان نه حالله اكا ميل ايلمزكه بر مصداق
(قرة عينى فى الصلاة) قرة العيون اولمسى مصدقدر صلوة اولدركه ادنى مرتبهسى
(ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) فحواسى اوزره حقى كورركبى
وياخود حق كورر كبى نماز قيله سن واعلا مرتبهسى حضرت على بيورديغى
كلام اوزره كه (لم اعبد ربا لم اره) بيورمشلردر بلا تخييل ولا تشبيه ولا كيفية
ولا كمية بصر بصيرتله وديدهٔ سريرتله مشاهدهٔ محبوب قيلهسن ومناجاتى وعرض
حاجاتى ومخاطبات ومكالماتى على وجه المعاينه والمشاهده ايدهسن لا على طريق
الغيبة والغفلة زيرا جناب حق صلوتى عبديله كندى ماييننده تقسيم ايلمشدر
عبد حقه مخاطب ايلر وحق دخى قولنه كلام مستطاب سويلر عبدلك كلام
وخطابى ظاهردر لكن حقك كلامى خفيهدر هر كس انى فهم ايدهمز الا اولو الالباب كمال *
صحيحينده وارد اولمشدر كه ابو هريره حضرتلرى روايت ايدرلر جناب حق حديث
قدسيسنده بيورديلركه (قسمت الصلوة بينى وبين عبدى نصفين فنصفها لى
ونصفها لعبدى) يعنى بن صلوتى قسمت قيلدم بنمله قولم ماييننده تصفيه ايچون

ونصفی قوللم ایچون (فاذا قال العبد بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله ذکرنی عبدی
واذا قال الحمد لله رب العالمین یقول الله حمدنی عبدی واذا قال الرحمن الرحیم
یقول الله اثنی علی عبدی واذا قال مالک یوم الدین یقول الله مجدنی عبدی) بوراده
کلنجیه دک جمیعا حق ایچوندر اولاندر (واذا قال العبد ایاک نعبد وایاک نستعین
یقول الله تعالی هذا بینی وبین عبدی ولعبدی ما سأل) یعنی نعبد حقه مخصوص
اولاندر ونستعین عبده عائد اولاندر (واذا قال العبد اهدنا الصراط المستقیم
صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین یقول الله هذا لعبدی
ولعبدی ما سأل) یعنی بو فقره صافی عبدم ایچوندر وعبدم ایچون استدیکی
مرادوار در پس (المصلی یناجی ربه) فحواسنجه مصلی هر وقتده ربیسیله بویله
مناجات ایلمه‌دروا کاعرض حاجات ایلیوب مکالمه قیلمه‌در* پس کرکدرکه
عبد سیدی حضورنده خضوع وخشوع اوزره اوله یمین وشماله التفات ایتمیه
وقلبی حقدن غیری یه کتمیه تاکیم عتاب حقه مستحق اولمیه حدیث صحیحده
وارد اولمشدرکه ابوهریره حضرتلری روایت ایدرلر (قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم اذا قام العبد الی الصلوة فانه بین یدی الرحمن فاذا التفت
العبد قلبا او قالبا قال له الرب الی من تلتفت من هو خیر لک منی یا ابن آدم اقبل الی
فانا خیر لک ممن تلتفت الیه) معنای شریفی بر قول صلوته قائم اولسه
اول رحمانک اوکنده درپس نچون یا قلبا ویا قالبا برشیئه التفات ایلسه
رب العالمین اکا دیرکه نه کسه یه التفات ایدرسین کیمدر سکا بندن خیرلو یا آدم
اوغلی بکا توجه ایله بنم سکا التفات ایلدککشیدن خیرلو* پس صلوة ایچره
برشیئه نکران اولمق ویمین وشماله التفات قیلمق ویا صقالیله ویا خود بارمقلریله
اوینامق عدم خشوعدن حاصل اولور (کما قال النبی اذ رأی رجلا یعبث بلحیته
لو خشع قلبه لخشعت جوارحه) وعدم خشوع حضور قلب اولمامقدن حاصل
اولور پس (لا صلوة الا بحضور القلب) فحواسنجه قلبله اولمیان نماز صحیح نماز
اولمز بلکم (نظم) سر بزمین دم بهوا میکند* یعنی عبادات خدا میکند (نثر)
بیتنک معناسی اولور شیخ حضرتلری فتوحاتده بوراده مناسب بیورورلرکه*
وکم من مصل ماله من صلاته* سوی رؤیة المحراب والکد والتعب (نثر) حضرت
مولانانک (مثنوی) بچه بیرون آر از بیضه نماز* سر مزن چون مرغ بی تعظیم
وساز* بیوردقلری بلا خشوع ولا تعظیم اولان نمازدرکه تعدیل ارکان
ایتمیه بلکه بلا تعدیل ولا تعظیم بر قاچ کره علی الفور اینوب چیقه واکی نماز عد ایلیه

حضرت نبی بو شکل صلاة قیلان کسه لره اشر ناس بیورمشدر نتکیم بو حدیث شریفده بیورورلر (قال الا اخبرکم باشر الناس سرقة قالوا من یا رسول الله قال الذی یسرق من صلاته لا یتم رکوعها وسجودها) معنای شریفی حضرت پیغمبر علیه السلام اصحابنه بیوردیلرکه آگاه اولك سزه خبر ویره یمی ناسك سرقه یوتندن زیاده شرلوسی کیمدر * اصحاب کرام دیدیلرکه کیمدر یا رسول الله بیوردیلر شول کسه درکه صلاتندن خرسزلق ایلر رکوعنی وسجودنی تمام ایلمز وتعدیل ارکان قیلماز بلاذوق وکسل اوزره صلوة قیلر وصلوتندن حظ آلمز بو شکل کسه لر روی فلاحی کورمز ولذت صلاحی بولمز * پس دنیا وآخرتده فلاح بولنلر بر خوای (قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) صلوتی خشوع وخضوع اوزره قیلان مؤمنلردر وعشق ومحبت حقدن نصیب آلانلر (والذین هم علی صلوتهم یحافظون) مغز اسنجه اوقات خمسه ده صلوته مواظبت قیلنلردر پس عاشق صادقك شانی اولدرکه محبوبك خدمت وطاعتنه ومعشوقك مشاهده ومکالمه سنه هر وقتده منتظر ومهیا اوله وبعد اداء الصلوة والمکالمات مع قاضی الحاجات صلوة آتیه یه ووقت معهوده یه منتظر وآرزومند اوله که بروقت آخر دخی کلسه وعبادت محبوبه حاضر اولسم وانك امرنی اداقیلسم دیو مترقب اوله زیرا عاشق حق اولانك تمنی وآرزوسی بودر نتکیم شیخ حضرتلری فتوحاتده بیورورلر (المحب یتمنی ویشتهی انه لا یزال فی مشاهدة محبوبه علی الدوام ومناجاته فکیف اذا دعاه الحبیب الی ذلك بقوله حی علی الصلوة وقد قامت الصلوة فبالضرورة یبادر ویسابق الی مادعاه لیتلذذ بشهوده ومناجاته) معناسی بودرکه محب وعاشق تمنی واشتها ایلرکه علی الدوام مشاهدۀ محبوبدن ومناجاتندن زائل اولمیه * پس اول وقتده که اول محبی حبیب اول مشاهده ومناجاته صلوته کالك دیمك قولیله دعوت قیله ومنتظر ومتوقع اولدیغکز وقت که صلوتدر قریب اولدی دیو مژده قیله پس محبوبك دعوتنه بالضروری مبادره ومسابقه ایلر انك شهود ومناجاتیله متلذذ اولمدن اوتوری * پس بر عاشقك که کاری میقات صلوتده مشاهدۀ محبوب قیلمغه انتظار اوزره اوله وکمال حظی ولذتی صلوتده بوله اول عاشق دائما صلوة ایچره اولور (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم الانسان فی صلوة مادام ینتظر الصلوة) معنای شریفی انسان صلوتده در مادامکه صلوة آخره منتظر اوله دیمك اولور شیخ حضرتلری فتوحاتده (والذین هم علی صلاتهم یحافظون) آیتنی تفسیر ایدوب بو محله مناسب بیورورلرکه (ای یداومون علیها ویؤدونها فی اوقاتها فالمراد

بالمحافظة

بالمحافظة والمداومة كلما جاء وقتها فعلوها وان كان بين الصلوتين امور ومن هذا
حصل الدوام للمصلين) معناى شريفى ودخى شول كسه لر فلاح بولديلر كه انلر
صلوة اوزره محافظه قيلديلر يعنى مداومت قيلديلر واوقاتنده آنى اداقيلديلر زيرا
محافظه ومداومتدن مراد هربار كه صلوتك وقتى كله انى اداقيلمقدر اكرچه
بين الصلوتين نيچه اموردخى واقع اولورسه ده بواجلدندر مصلى اولنلره صلات
دائمه دردينمسى * نتكيم حضرت مولانا بوكا مناسب بيوررلر (مثنوى) پنج وقت
آمد صلوة قائمون * عاشقانرا فى صلوة دائمون (نثر) معناسى قائم اولان عامه ناسك
صلوتى بش وقت كلمشدر * پس بش وقت نمازى ادا ايدوب كندوكارلرينه
مشغول اولورلرا ما عاشقلر ايچون صلوتده دائم اولمقلق واردر يعنى بش وقتدن
ماعدا دخى صلوة نافله يه مداومت ايتملرى واردرزيرا بش وقتده مناجات ومكالمه يه
قناعت ايتمزلر بلكه هر وقتده مشاهده ايتمك استرلر * پس صلوته مداومت ايدرلر
شكله زده بعض ملحد مشرب اولنلر بش وقت نمازى بيله ترك ايلرايمشده بو بيتى حجت
اتخاذ ايدوب * زاژخا اولورايمشكه (عاشقانرا فى صلاة دائمون) يعنى بز دائما
مشاهدهٔ حقه ايردك بو بش وقتده اولان مشاهده يه احتياجمز قالمدى ديمك
مراد ايلرلر ايمش * باخصوص كه بيتك لفظندن صلوة ترك ايلمك معناسى من بعد
مستفاد اولمزودخى محلنده بو بيت كثرت صلوته دلالت قيلر واندنصكره بو تأويل
اوزره جمله انبيا واوليايى تكذيب ايتمش اولور وقرأن وحديثك معناسن
تخريب قيلمش اولور فنعوذ بالله من هذا الاعتقاد جناب حق بو صفتلو تارك
صلوة اولان كسه لرك حقنده بيوررلر كه (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوة
واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا) يعنى مصلى اولان انبيا واوليادنصكره
بربرامز قوم كله لر كه صلوتى اضاعه ايده لر ويا خود وقتيله قيلميه لر ونفسلرينك
مشتهياتنه وهواسنه تابع اوله لر پس بو صفتلو كسه لر عن قريب جهنم ايچره
غيا قپوسنه القا اولنه لر وويل وعذابه كرفتار قيلنه لر (كما قال الله فى حقهم
فويل للمصلين الذين هم عن صلاتهم ساهون) اى غافلون غير مبالين بها) پس
اى قرنداش بيلكه بر كسه عاشق حق اولمز مادامكه حضرت پيغمبره متابعت
قيلميه (كما قال الله قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله) وبرسالتك حقك
امرينه عصيان ايلركن محبت دعواسن قيلسه كذاب ومدعيدر زيرا معصيتنه
مصر اولمغله حب حق مانعة الجمعدر نيچه ممكندر هم برمحبوبى سورم ديه سن
وهم بيورديغن طوتميه سن نتكيم بو محله مناسب مشايخ قتى كوزل بيو مشلردر

❊(شعر)❊

تعصي الاله وانت تظهر حبه ❊ هذا وربي في القياس بديع
ان كان حبك صادقا لاطعته ❊ ان المحب لمن يحب مطيع

(نثر) بو ورطه يه دوشنلرك اكثرى كلمات مشايخك سرنى بيلمد كلرندن وتأويل وتحقيقنه قادر اولميوب ظاهرينه حمل قيلدقلرندن دوشر وبعضيسى دخى بو ورطه يه دوشنلره مصاحب اولمغله بو كردابه كرفتار اولورمز التى اقدام اولان كلمات جوقدر واما بعضيسنى بو مختصرده ايراد ايلدم تا معلوم اوله كه مزلقه اولان كلام نه كونه كلامدر روانلرنه سمتله تأويل قيلدلر بعضيسى جنيد حضرتلرينك بو كلاميله حجت ابراز ايلر وياخود بونى درونده راز عد ايدوب محرم اولنلره سويلر اول كلام (التوحيد اسقاط الاضافات) بيوردقلريدر پس بونلر تكليفات شرعيه يى دخى اسقاط اضافات عد ايليوب ديرلركه توحيد حق اولدركه بو تكليفاتى كندكدن اسقاط ايده سن ديرلر اما بيلمزلركه حضرت جنيدك بو كلامندن اسقاط تكليفات شرعيه لازم كلمز زيرا اضافاتدن مراد خلقه مضاف اولان افعالدر خير وشر هر نه ايسه ❊ پس حق توحيد ايلك اولدركه خلقدن صدور ايلين افعال واحوالك موجد وخالقنى حق بيله سن (والله خلقكم وما تعملون) نحواسنجه خلقه مضاف اولان اعمالك جميعسنى خالق حقدر ديه سن پس توحيد اولدركه خلقدن اول اضافاتى اسقاط ايدوب خالقنى حق بيله سن اى اخى بو كلام دخى جوق معنا كوتورور ونيجه اسرار غامضه يى جامعدر ولكن نظام شرعه خلل ويرن نامحرملره وخائنلره حجت اولمسون ديو كتم اولندى اى اخى انبيا واولياءنك هر برى مخزن اسرار وحدت ايكن اسرار بو بينى افشا ايتمشلر وعبوديت وبنده لكدن غيرى سمته كتمشلردر پس كركدركه سالك هر نقدر نور وحدته مستغرق اولسه حد شرعدن وعبوديتدن طشره كتميه تا حقك اسم مضلى ومكارلكى وحلنه باتميه وبعضيلر دخى (الفقير لا يحتاج الى الله واذا تم الفقر فهو الله) كلامندن كمراه اولمشلردر ودينلرين تباه قيلمشلردر ❊ ديرلركه فقيركه كمال فنايه ايره كندوقالمز وحقه محتاج اولمز وشول وقتده كه فقر وفنا تمام اوله پس غيريت برطرف اولور والله اولور دخى ديرلركه چونكه فقر وفنا نهايتنه ايره وسالك اولمزدن اقل اوله موتا حكمنده اولور وتكليفات شرعيه دن قورتلور واوامر مرعيه دن نجات بولور ديو كونه ييتلرله هر برى نفسنه حجت قيلور

(مثنوى) شرع بهر زندكان واغنياست ❊ شرع بر اصحاب كورستان كجاست ❊

مرده ازیك روست فانی از کزنده صوفیان ازصد جهت فانی شدند * آن کروهی
کز فقیری بی مرند * صد جهت زان مردکان فانی ترند (نثر) پس کلام اولك
جوابی بودر مشایخ دیمشلرکه بو کلام شطحیات فقرادر معمول به دکلدر فرض
ایده لم که شطح اولمش حقه محتاج اولمن فقیره کله لم وفقرنه زمانده تمام اولورانی
دیه لم حقه محتاج اولمن فقیر اولدرکه محضا فانی اوله وصرف نورحق اوله حالا بدنی
آتشه کیرسه یاتمیه وصویه باتمیه ویلك یل مثلا یمك یمسه یمکه محتاج اولمیه فرضا
قتل ایلسه لرالم قتلی بیلمیه وانی هلاك قیلسه لراکاغم کلمیه جلال وجمال انك یاننده
مساوی اوله عذابده اولتی ایله صفاده اولمغی فرقا یتمیه زیرا حقه محتاج اولمن
فانینك صفتی بودر واهل قبوردن بودرجه زیاده فانی اولانك حسب حالی بوله
اولقدر * پس برکسه که دخی اکل وشربك لذتن بیله وحظ نفسله بدنی پرورش
قیله بلکه دخی بشریت عالمنده اوله نه حالله کندوبی موتادن عد ایلر وبوزعمله
نفسه رخصت ویروب کندودن اسقاط تکلیف ایلرموتی حکمنه وارمتی قتی
مزدانه اکدرقنده قالدیکه بودرجه انلردن ایلروکیده سن موتی حکمنه واصل
اولنلرك حالی بودرکه اکرجمیع عالم انی پامال ایلسه لردی اول نطقه کلمیه ومضطرب
اولمیه واکرچوبلرله اورسه لرکمال فنا سندن انی طویمیه پس بومرتبه یه ایرمیندن
تکلیف ساقط اولمز وحضرت مولانانك بوبیتلرنده اولان شرعدن مراد مثنویده
اولان محلنده محکمه وقاضی حضوریدر شکیم برکسه برصوفی یه برطپنجه اوروب
اول صوفی انی قاضی یه آلوب کیدر بعضی کلام مابیننده قاضی الزام ایچون
صوفی یه دیرکه ای صوفی بوشرع ومحکمه احوالی اغنیا واهل دنیانك کاریدر پس
سنکه درویش وفانی اوله سن ومرده مقامن بوله سن بودعوا وطلبه ده نیلرسن
پس معلوم اولدیسه بوشرعك اغنیا ایچون اولمسندن عبادات وطاعاتك
اهل فنادن اسقاطی لازم کلمز بلکه مرتبهٔ عقلده اولدقجه برکسه دن فرائض
وواجباتك ترکی ممکن اولمزوصحیح فقیر وفانی اولان کمسه اکرمرتبهٔ استغراقه
وارسه وعقل واختیار آندن زائل اولسه جناب حق انك اعضا وجوارحنی
شرع اوزره حفظ ایلراندن خلاف شرع برفعل صادر اولمزدیمشلر قنده قالدیکه
صلوتی ترك ایده لر وبوحالك شاهدی تفسیر حقایقده مذکور واکثر کتب
مشایخده مسطوردرکه ابوالحسن نوریدن نقل اولنور (قال فیه ان اباالحسن
النوری بقی فی وله سبعة ایام لم یأکل ولم یشرب ولم ینم یقول الله الله فاخبر
الجنید بذلك فقال انظروا المحفوظ علیه اوقاته ام لا فقیل انه یصلی الفرائض

قال الحمد لله الذي لم يجعل عليه للشيطان سبيلا ثم قال قوموا حتى نزوره) يعني
تفسير حقايقده د يركه تحقيقا ابو الحسن نوري وله واستغراقده يدي كون يدي
كيجه يدي وايجمدي واوبومدي وباقي قالدي الله الله ديديكي حالده پس جنيده
انك بو حالي خبراولندي ديديكه نظرايلك انك اوقاتي محفوظميدر ياخود دكلميدر
پس ديديلركه فرائضي قيلر پس جنيد ديديكه الحمد لله اول اللهه كه انك اوزرينه
شيطانه يول قيلمدي اندنصكره ديدي قالقك بزاني زيارت ايدهلم * پس بو معنا
اوليانك عند الاستغراق محفوظ اولمسنه دلالت ايدر بوذكر اولنان صرف تجلي
وحدت ظهور ايليوب عابد ومعبود دلك تعيني وساجد ومسجود دلك اعتباري
وعاشقلك اراده واختياري بالكليه فاني اولديغنه كوره دركه بو مرتبه ده حق
بو تلرك كندولكلرين بالكليه آلور وادبه مخالف كاردن جارحه لرين حفظ قيلور
اما بوندن اصعب برمرتبه دخي واركه نور وحدت مع احكام الكثرة تجلي ايلر
ومتجلي لهلك وجودني وارادتني واختيارني من وجه محو ايلر ومن وجه محو
ايلمزكه بشريتك دخي حكمي قالور بو مرتبه ده سالك بغايت متحير اولور نتكيم
بو مرتبه يه مناسب امام قشيري شبلي حضرتلرندن نقل ايدرلر (قام الشبلي يوما الى
الصلوة فلما شرع قال ياويلاه ان صليت جحدت وان لم اصل كفرت فبقي زمانا طويلا
ثم قضى صلاته) يعني بر كون شبلي نمازه قائم اولدي وقتا كيم شروع ايلديسه
ديديكه ياويلاه اكر نماز قيلرسم منكر وجاحد اولورم واكر قيلمزسم كافر اولورم
چوق زمان بو حيرتده طوروب اندنصكره قضا ايلدي بو كلامك توضيحي بودركه
اول زمانده كه شيخ شبلي نمازه حاضر اولدي دخي عالم كثرتك حكمي غالب ايمش
پس صلوته شروع ايلدكده عالم وحدت منكشف اولوب كوردمشكه مطيع ومطاع
وعبد ورب هب برابر اولمش * پس اكر صلوتي عابد ومعبود مغاير ديو قيلرسه
بو خود اوليه دكل و بو تقدير جه نور وحدته منكر وجاحد اولور واكر معبود وعابد
ومسجود وساجد عين واحد اولمش ديو صلوتي ترك ايلرسه كافر اولور پس بو مقامده
اوليا حيران قالور و بو مرتبه ده شيخ حضرتلري ديباجهء فتوحاتده بيورورلر
(العبد رب والرب عبد * فياليت شعري من المكلف * ان قلت عبد فذاك ميت *
او قلت رب انى يكلف) معناي بيت عبد ربدر ورب عبددر * پس بو تقدير جه
نوليدي بن بيلديمكه مكلف كيمدر اكر سن ديرسكه مكلف عبددر پس اول عبد
من حيث الحقيقه فاني وميتدر واكر سن ديرسكه مكلف ربدر ربه نه حالله
مكلف اولور اي اخي بو بيت چوق سوز كوتورر ولكن سكا اجمالا شرح ايليم كه

قليل كثيره دلالت ايليه اهل الله ديرلركه (لا موجود الا الله) فحواسنجه من حيث الحقيقه الله در كه اسما وصفاتيله متجليدر وبو عالم كثرت انك اسما وصفاتنك مظاهريدر پس عبد دخى بر مظهردر بو تقديرجه عبدك مرآت وجودنده مظاهر اولان حقدر پس عبد كندوده ظهور ايلين تجلى اعتبار ايلديدر ووب دخى بو وجود مقيددن ظهور ايلديكى حيثيتدن عبددر پس چون موحدك شهودى بو مرتبه يه ايرسه اكر نور وحدت غلبه قيلرسه عبدى فانى وميت كوروب جمله ده ربى مشاهده قيلور واكر عالم كثرتك حكمى غلبه قيلرسه عبدى مكلف وعابد بولور واكر وحدتله كثرتك احكامى معا وجود عبدده مظاهر اولورسه متحير قالور وديركه (فياليت شعرى من المكلف) اى اخى بوراده سوز چوقدر ارباب كمالك بو احوالى قيل وقال ايله بيان اولنمز وكلاملرين فهم ايتمكله عيانه كلمز پس بركمسه تا بو مرتبه يه وارمينجه بولذتى بولمز وبو چاشنى يى طويمز ومجرد بو احواله واسراره عرفان فائده قيلمز بلكه بوذكر اولنان حالت وجدانيدر پس مرتبهٔ بشريتده ودام عالم كثرتده كرفتار اولان اهل عرفان بو جملهدن حر وآزاد اولان اهل وجدانك حالنه كندو حالنى نيجه قياس ايدر وكماله ايرمين كمسه اهل كماله ايرمينك كارين نيجه مساوى كورر (مثنوى) كار پاكانرا قياس از خود مكير * كرچه ماند در نبشتن شير وشير * تو قياس از خويش ميكيرى وليك * دور دور افتادهٔ بنكر تو نيك (نثر) اكر بر طالب دخى نفس وبشريته مبتلا ايكن مجرد بوذكر اولنان حالته ووحدت ذاته وعالم كثرته علم وعرفانى اولديغندن نفسى بو كاديسه كه بو جملهده ظاهر اولان وتصرف قيلن حقدر پس سندخى سائر اوليا كبى بر آلتسن پس انلردن بعضيسندن نقل اولنوركه حين استغراقده صلوته اقامت ايتمشلر وسمت عبادت وطاعته كتمشلر پس سنك دخى بو مرتبهڭ استغراقدركه وجدتدن غيرى كورمزسين وحقدن غيرى بيلمزسن بوشكل خاطره مكر الهى واغواى شيطانيدر نعوذ بالله * اهل الله يدن هيچ بريسى امر شرعه مخالف خاطره ايتمزلر وشرع شريفه مخالف اولان سمته كتمزلر فرضا بونلرك خاطرينه وقلبنه بويله بر افكار نامشروع كلسه آنى مكر الهى وخواطر شيطانى بيلورلر وجناب حقه اندن استعاذه قيلورلر واعوذبك منك يارب ديرلر پس مرتبهٔ بشريتده اولان بالكليه نور حق اولنلره نيجه نفسنى قياس ايلر انكچون حضرت مولانا طالب كندو حالنى انلره قياس ايلمسون ديو بو ابيات شريفه ايله تأكيد بيوررلر (مثنوى) اى مزى كردهٔ پياده با سوار * سر نخواهى برد اكنون پايدار * كفت پيغامبر كه

ای طالب جوی * هین مکن باهیچ مطلوبی مری * کاملی کرخاك کیرد زرشود * ناقص ارزر بردخاکستر شود * جهل آید پیش اودانش شود * جهل شدعلی که درناقص رود * هرچه کیرد علتی علت شود * کفر کیرد کاملی ملت شود (نثر) وشیخ حضرتلری دخی بیورورلرکه *(نظم)*

سوف تری اذا انجلی الغبار	هل فرس تحتك ام حمار

(نثر) پس ای قرنداش سوز چوق ومباحثه یه نهایت یوق همان عاشق حق اولان بر وقتی ترك ایتمك کرك وجماعتله اوقات خمسه یی اداقیلمق کرك زیرا جماعت سنت مؤکده در مثلا اکر برقوم جمله ترك ایلسه لر انلرك آلت حرب ایله اوزرلرینه واروب مقاتله ایتمك واجب اولور واکر یالکز برکسه ترك ایلسه دنیاده تعزیره مستحق اولور وآخرتده نار جهنمه کیدر (کما قال صلی الله علیه وسلم اتبعوا السواد الاعظم فان الجماعة رحمة ویدالله علی الجماعة ومن شذ شذ فی النار) معنای شریفی دیمك اولورکه اکر اعتقادده واکر ادای فرائضده اهل سنت وجماعته تابع اولك زیرا جماعت رحمتدر وحقك نصرتی ونعمتی جماعت اوزره در شول منکه جماعته اویمیه انلردن خارج اوله جهنمه چقر الله سبحانه وتعالی سالکلری تارك الصلوة والجماعة اولمدن مصون ومحفوظ ایلسون بالقلم والنون ومایسطرون .

(باب خامس)

زکوتك انواعی واتفاق وسخانك اصنافنی بیان ایلرو بخل وشحك فضاحتنی عیان قیلر) ایها الاخ الاعز والاکرم بلکل که مؤمنه واجب اولنلرك بریدخی زکوتدر اول وقتده واجب اولورکه نصابه مالك اوله وانك اوزرینه حولان حول قیله وجوبنه دلیل بوآیت کریمه در (کما قال الله تعالی واقیموا الصلوة وأتوا الزکوة واقرضوا الله قرضا حسنا) زکوة صدقهٔ مفروضه یه دیرلر وقرض صدقهٔ تطوعه اطلاق ایدرلر پس صدقهٔ مفروضه یه امر وارد اولدیغی کبی صدقهٔ تطوعه دخی امر وارد اولوب صدقهٔ مفروضه اوزره عطف اولندی * پس برکسه نك اکر طریقه نزده اولسون واکر غیری طریقده اولسون خوایج اصلیه سندن زیاده مالی نصابه یترسه اکا زکوتی علی وجه المشروع مالندن اخراج ایدوب صالح اولان فقرایه اعطا ایلمك واجب اولور * اکر سؤال اولنورسه که بزم طریقه مز طریق فقردر واکثری بی نصاب فقرادر * پس فقرانك دخی زکوتی اولورمی بزدیرزکه نعم هر شیئك زکوتی واردر دیمشلر ومشایخ سلف بوسوزی

خوب اداقیلمشلر دیمشلر که (زکوة الاغنیاء انفاق اموالهم الی الفقراء
وزکوة الفقراء ان یخرجوا من قلوبهم الاعتماد الی الاغنیاء وزکوة العاشقین
ان یبذلوا ارواحهم فی محبة المولی وزکوة العارفین ان ینفقوا من احوالهم
الی اهل الولاء (مثنوی) آن درم دادن سخی را لایقست * دادن جان خود سخای
عاشقست * آنچه حق دادت برای حق بده * خویش را در بازتا یابی فره * بعض
تفاسیرده جمله دن جواهر التفسیرده بویله ذکر ایلمشکه زکوة اغنیا فقرایه
انفاق واحساندر وزکوة دولت معاونت ضعیفاندر زکوة اولاد احسان
یتیماندر وزکوة خانه رعایت مهماندر وزکوة صحبت اجتناب عن العصیان
وزکوة دین مخالفت شیطاندر وزکوة علم تعلیم طالبان ومتعلماندر * پس علم
دخی زکوتی اولدیغیچون حضرت نبی آنی کنزه تشبیه ایلدی و بیوردیکه
(ان علما لا یقال به ککنز لا ینفق منه) یعنی تحقیقا شول علمکه دینلمیه وسویلنمیه
اول خزینه کبیدرکه انك زکوتی ویرلمز وانفاق اولنمز زکوتی امساك ایلین
کمسه یه نتیجه عذاب اولنورسه علمی دخی طالبنه انفاق ایلین کمسه یه یوم قیامتده
اویله عذاب اولنه (کما قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من سئل عن علم علمه ثم
کتمه الجم یوم القیامة بلجام من النار) یعنی برکمسه برعلمی بیلسه واول علمدن
سؤال اولنسه اندنصکره طالب ومستحقندن کتم قیلسه یوم قیامتده آتشدن
اغزینه لجام اوریله بوتهدید اهلندن ومستحقندن کتم ایلدیکنه کوره در والا
نااهلدن علمی کتم ایلمك واجبدر نتکیم حضرت شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوررلر
(قال علیه السلام لاتعطوا الحکمة الی غیر اهلها فتظلموها ولا تمنعوها عن اهلها
فتظلموهم) (فانفاق الحکمة عین زکوتها ولها اهل کما للزکوة اهل فاذا اعطیت
الحکمة الی غیر اهلها اضاعت کما ضاع المال بعد اخراجه ان لم یصل الی مستحقه)
یعنی نبی علیه السلام بیوردیکه اهلی اولمینه اعطا ایلمالّا اگر اعطا ایلرسکز
اول حکمته ظلم ایلرسز واهلندن دخی منع ایلمالّا اگر منع ایلرسکز اول حکمتك
اهلنه ظلم ایلرسز شیخ حضرتلری دخی دیرکه حکمتی انفاق ایتمك عینی انك
زکوتیدر پس اول حکمتك اهلی وار در زکوتك اهلی اولدیغی کبی چون حکمت
اهلی اولمین کمسه لره اعطا اولنسه ضایع اولور نتکیم مال بعد الاخراج
من اصله مستحقنه واصل اولمسه ضایع اولدیغی کبی (مثنوی) بدکهر را علم وفن
آموختن * دادن تیغی بدست راهزن * تیغ دادن در کف زنکی مست * به که
آید علم ناکس را بدست (نثر) پس مالك اهلنه اعطا اولنمسی لازم وواجب اولیجق

علمك اهلنه اعطا اولنمسی بطریق الاولی * زیرا علم ومعرفت مال دنیادن هزار
بار اولی در وباذل علم باذل درهم ودینار دن اجود واسخی در ومرتبه یوندن
دخی افضل واعلادر (كما قال الحكيم الترمذی الجود التام بذل العلم فان متاع
الدنیا عرض زائل ینقصه الانفاق والعلم عكسه فانه دائم وباق) یعنی جود تام
بذل علمدر زیرا متاع دنیا برعرض فانیدر كه انفاق انی ناقص قیلر حالبوكه
علم بونك عكسیدر كه اول دائم وباقیدر وانفاقله زیاده اولور امام راغب وبیضاوی
بو آیتك معناسنی بوكونه تفسیرا تمثلر كه (قال الله تعالی ومما رزقناهم ینفقون
ای ومما خصصناهم به من انوار المعرفة یفیضون) جناب حق متقیلری مدح
ایدوب بیورر لر كه متقیلر اول كسه لردر كه غیبه ایمان ایدرلر وصلوته اقامت ایدرلر
ودخی برزم انلره تخصیص ایلدیكمز انوار معرفتدن طالبلره انفاق وافاضه ایدرلر
* پس سالكه لازمدر كه كندی یه زیاده محبوب تر اولان اكر علمیدر ویا مالدر ویا خود
بدندر هرنه ایسه محبوبنی بولنده بذل ایلیه تا انك وصلتنه وقربیتنه نائل وفائز اوله
(كما قال الله تعالی لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون) بردن مراد عند العابدین
جسنه وجنتدر اما عند العاشقین وصلت وقربیتدر پس وصاله وقربت حقه
بركسنه نائل اولماز حتی كندی یه احب اولان شیئی انفاق ایتمیه (نظم) اكر بهتر دهی
بهر ستانی * بذر افشانی عوض جوهر ستانی * چو خواهی میوهٔ بهتر فشاندن *
نهال نغز می باید نشاندن (نثر) بو یولده نان بذل ایدن خوان بولور وجان بذل ایدن
واصل جانان اولور آنكچون حضرت (نظم) نان دهی كر بهر حق نانت دهد *
جان دهی كر بهر او جانت دهد * بیورورلر وانكچون مشاهدهٔ جانان بذل جانه
منوط اولمشدر كه عاشقه جانی جمیع اشیادن احبدر * پس وصال جانان دخی
جمیع اشیادن اعز واكرمدر پس غایتله اعز واكرم اولان شیئك قیمت وبهاسی
اعز واحب اولان شیدر اكر بذل ایدرسك هزار جاندن اعز بر محبوبه واصل
اولورسن (نظم) تا جان ندهی بوصل جانان نرسی * تا درد نیابی شدت بدرمان نرسی *
از ظلمت نفس تا نیایی بیرون * حقا كه بسر چشمهٔ حیوان نرسی * ای اخی بلكل كه
سخا وجودك اعلا مرتبه سی ظلمات نفسانیه دن ومشتهیات جسمانیه دن
خلاص اولمقدر ولذات حیوانیه وحظوظ شهوانیه یی ترك قیلمقدر نتكیم حضرت
بیورورلر (مثنوی) ترك لذتها وشهوتها سخاست * هركه در شهوت فرو شد
بر نخاست (نثر) پس اكر نان واكر خوان واكر علم واكر عرفان واكر تن واكر جان
هرنه ایسه بو یولده كه امساك ایلمه سن وسعت بخله كیده سن كه كفر طریقت

وبعد عن الحقيقة در (نظم) چه آدمی چه بهشتی چه دوزخی چه ملك * بمذهب
همه كفر طريقتست امساك (نثر) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم البخيل بعيد
من الله بعيد من الجنة قريب من النار پس السخى ما ملك) خواسنجه جوانمرد
اولدركه قادر اولدوغى دريغ ايتميه انكچون * نانى زفقيريه كه خوانى زامير
ديمشلر حضرت بايزيد بسطامى بيورررلركه بلخ ديارندن بريكت بكا غلبه قيلديغى
كبى مشايخدن بركسه غلبه قيلمدى (قدم علينا حاجا فقال يا ابا يزيد ما حد الزهد
عندكم قلت اذا وجدنا اكلنا واذا فقدنا صبرنا فقال هكذا عندنا كلاب بلخ فقلت
وما حد الزهد عندكم قالوا اذا فقدنا شكرنا واذا وجدنا آثرنا) بايزيد حضرتلرى
بيورركه بلخ ديارندن بريكت حاجى اولديغى حالده بزه كلدى ودیديكه يا ابا يزيد
زهدك حدى ندر سزلك قتكزده * ديدمكه بولورسق يرز بولمزسق صبر ايده رز پس
ديديكه بزم بلخك كلابى دخى بويله در پس ديدمكه ياسزك قتكزده زهدك حدى ندر
ديديكه بزبولمسق شكر ايدرز وبولسق ايثار وبذل ايدرز بو محله مناسب بركون
حضرت رسولك مسجدى قاپوسنه بر قونق كلدى حضرت خانه سعادتلرين تفحص
ايتدرديلر برشى بولمدى اصحابه توجه ايدوب بيورديلركه بوكسه يى كيم قونق آلور
اصحاب سكوت ايلديلر انصاردن بركسه ايلرو كلوب انى آلدى ومنزلنه كتوردى
حكمت اللهك انلرك دخى قوتى يوغيمش مكر بركوچك اوغوللرى وارايمش
انكچون برمقدار قوت الى قومشلر ايمش پس خاتون ديديكه طعامى كتوردكده
چراغى سوندیره لم ويرجه سنه اوله لم ولكن يميه لم تا مهمانمزك قارنى طويه
پس طعامى كتوروب چراغى بر بهانه ايله سوندرديلر واغزلرى چينركبى اولوب
اندن براقمه المديلر اول قونق جمله سن يیوب بتدى وعلى السحر بونلر حضرت
پيغمبرك حضور سعادتلرينه كلدكده حضرت تبسم كنان بو آيتى تلاوت بيورديلركه
انلرك شاننده نازل اولدى اول ايت كريمه بودر (ويؤثرون على انفسهم ولو كان بهم
خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون) معناى شريفى بونلر ايثار
ايدرلردى نفسلرى اوزره بذل ايتدكى جودا وكرما اكرچه بونلرك فقر
واحتياجلرى دخى اولديسه ده وشول كمسه لركه دفع ومنع ايدرلر نفسلرندن
بخلى انلردر همان رضاى حقه فائز اولوب مفلح اولنلر جناب حق كلام مجيدنده
نفوس انسانيه يى دخى اموال منزله سنه تنزيل بيورمشدر تكيم اموالى صدقۀ
مفروضه ايله تزكيه قيلان فلاح بولديغى كبى نفسى دخى شح وحرص وآزدن وسائر
اخلاق سيئه دن تزكيه قيلان فلاح بولور (كما قال الله تعالى قد افلح من زكاها

اى طهرها عن درن الاخلاق السيئة وانماها بالعلم والاعمال السنية) يعنى نفسنى اخلاق سيئه جركندن تطهير ايلين واعمال سنيه وعلمله تنميه وتزكيه قيلان فلاح بولدى (وقد خاب من دساها) وانك اخلاق ذميمه سنى اخفا ايلين خائب اولدى * پس صفات ذميمه نك اقبحى شح وبخل وحرصدر كه سالك نفسنى بونلردن تطهير ايده

(باب سادس)

صومك انواعن وجوعك فضيلتن بيان ايلر ودخى طعام يمه نك آداب واركانن عيان قيلر (قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون) صيام صام يصومدن مصدردر قيام وزننده لغتده امساكه ديرلر وشرعتده اكل وشرب وجماعى ترك ايلمكه ديرلر نيتله طلوع فجردن غروب شمسه دك * فتوحاتده شيخ حضرتلرى بيورورلركه صوم لغتده رفعت معناسنه دخى كاور نتكيم صام النهار ديرلر ارتفع النهار معناسن ويررلر * پس صومه انكيچون صوم ديديلركه صومك سائر عبادتدن درجه سى ارفعدر وبو صومك ارتفاع شاننه دليل بودركه حضرت رسول اندن مثليتى رفع ونفى قيلدى نتكيم نسائى ابو امامه دن بو حديث شريفى روايت ايلركه بيورورلر (اتيت الى رسول الله فقلت يا رسول الله مرنى بامر أخذه عنك فقال عليه السلام عليك بالصوم فانه لا مثل له) يعنى ابو امامه ديركه بن رسول حضرتلرينه كلدم وديدمكه يا رسول الله بكا بر امر بيوركه بن انى سندن اخذ ايدم پس حضرت بيورديلر صوم سنك اوزركه اولسون زيرا كه انك مثلى يوقدر وصومك مثلى اولمسى انكيچوندركه صائم صمديت صفتيله متصف اولور وصومده صمديت سرى بولنور بو اجلدن جناب حق انى كندى يه اضافت ايدوب (الصوم لى وانا اجزى به) بيوردى كه انده ديمك اولوركه (الصمدية لى ومن اتصف بها فجزاؤها انا كما قال ابو طالب المكى اذا كانت العبادة صفة من صفات الله فجزاؤها هو الله) جزائى كندو نفسنه اسناد ايلمه ده اصل نكته بودر مع هذا سائر عباداتك جزاسنى دخى ويرن حقدر ولكن صومك جزاسى سائر عباداتك جزاسندن اعظمدر زيرا كريم بالذات جزايه بنفسه كندو تولى ايلسه قياس ايله كه اول جزانك عظم شانى نيجه اولمق كرك اى قرنداش باطنى نفس وهوا ايله ممتلى اولان كسه نك قامتنه خلعت بشارة (الصوم لى) راست كلز وجمال مضمون (انا اجزى به) هرتن پرسته يوز كوسترمز (نظم) باطنت ازنفس وهوا ممتلى * كى

پرسليتم

رسدت لذت الصوم لی * هرچه بدان شرع بشارت دماست * از همه بحر انا اجزی به
است (نثر) پس معنای آیت کریمه بودرکه ای اللهه ایمان کتورنلر سزلر اوزریکزه
صوم رمضان فرض اولندی نتکیم سزدن اول اولان انبیایه وجمیع امه تا آدمدن
الی نبینا نقدر ملل کلدیسه جمله سنه صوم فرض اولندی تاکیم سزا کل وشرب
وجماعدن وسائر مفطراتدن اتقا ایلیه سز ای اخی صومک فضائلی و خصایص
وخصایلی اولقدر چوقدرکه یازلمق لازم کلسه اسرارنه نهایت یوقدر اما برقاچ
فضیلتنی بیان ایدهلم تا طالب حق انک عظم شاننه واقف اوله جملهدن بری جناب
حق حدیث قدسیسنده بیوررکه (خلوف فم الصائم اطیب عندی من المسك)
یعنی صائمک آغزی رایحهسی بنم قتمده مسکدن اطیبدر پس کرکدرکه سالك
بورایحهنك حصولی ایچون اکثریا منی صایم اوله (نظم) سازچرنافه شکم خویش
خشك * بوکه دمد ازنفست بوی مشك * نکهت روزه زلب روزه دار * به بود
ازنافه مشك تتار (نثر) اهل تحقیق قتنده بورایحهدن مراد مشام ظاهر ایله
احساس اولنان رایحه دکلدر بلکه مشام باطن ایله ادراك اولنان رایحه طاعت
دروندر وصائمک برفضیلتی دخی بودرکه (نوم الصائم عبادة) نحواسنجه نومی
عبادت وصمته تسبیح مغزاسنجه سکوتی تسبیح وطاعت یرینه کچر وحضرت مولانا
فضائل روزهده چوق قصاید وغزلیات ومثنویات بیورمشلردر جمله قصائدندن
بری بودرکه بیوررلر (نظم) بربند دهان ازنان کامد شکر روزه * دیدی هنر
خوردن بنکر هنر روزه * کر روزه ضرر دارد صدکونه هنر دارد * سودای دکر دارد
سودای سر روزه * شیطان همه تدبیرش وان حیله وتزویرش * بشکست
همه تیرش پیش سپر روزه (نثر) سپره عربجه جنه دیرلر (الصوم جنة) حدیثنك
نحواسنجه صائم رماح نفس خسیسدن وسهام ابلیس پرتلبیسدن انکله کندوینی
حفظ ایدر وناربحیمهدخی انی سپر وپرده قیلوب طریق جنته کیدر قرع باب
ملکوت ایتمك استین سالك جوع وعطشله ملکوت قپوسنی قاقر (کما قال علیه
السلام ادیموا قرع باب الملکوت بالجوع والعطش) وسد طرق شیاطین قیلمق استین
طالب جوع وعطشله اذلرك مذاهب ومجاری سن تنك ایلر (کما قال النبی علیه
السلام الشیطان یجری من ابن آدم مجری الدم فضیقوا مجراه بالجوع والعطش)
(نظم) مصطفی کفت می رود شیطان * همچو خون در مجاری انسان * باید
اندر کرسنکی زده چنك * تاشود بروی ان مجاری تنك (نثر) حضرت لقمان
اکثریا اوغلنه نصیحت ایدوب دیردیکه (یا بنی البطنة تمیت الفطنة واذا ملئت المعدة

نامت الفكرة وخرست الحكمة وقعدت الاعضاء عن العبادة) يعنى لقمان ديرديكه
اى اوغلجغم امتلا زيركلكى اولدورر ومعده طولدقده فكر اويور وحكمت مخروس
اولور واعضا عبادت ايتمه دن اوتورر كيرو قالور پس بركسه كه پرخوار اوله اول
كسه ظلمات طبيعتدن قورتلمز وچراغ عقلى نور رشد ومعرفتله منور اولمز وآينهٔ
قلبى زنكار غفلت وكدورتدن صيقل وصفا بولمز (نظم) چراغ دل زسيرى تيره
كردد * دماغ جان زخوردن خيره كردد * بنور صوم كن دلرا منزين * كه از صيقل
شود آينه روشن (نثر) اهل تحقيق قتنده صومك اوچ مرتبه سى واردر برى
عوامك صومى ايكنجيسى خواصك صومى اوچنجيسى اخص خواصك صوميدر
عوامك صومى قارننى اكل وشربدن وفرجنى جماعدن امساك ايتمكدر وخواصك
صومى دست وپا وسمع وبصر ين محرماتدن پاك قيلمقدر وجمله اعضا وجوارحن
منهياتدن امساك قيلمقدر (نظم) هر عضورا بدانكه بتحقيق روزه ايست *
تا روزهٔ تو روزه بود نزد كردكار (نثر) واخص خواصك صومى (قل الله ثم ذرهم)
فحواسنجه جميع ماسوادن پرهيز قيلمق وجمله هوا وهوسدن فارغ اولمق ولذة محبة
اللهى بولمقدر (نظم) روزهٔ خاصان نه همين است وبس * بلكه بريدن بود از
هر هوس * هركه نشايد كه بجويى مجوى * هرچه نشايد كه بكويى مكوى * چشم
مكن باز بنا ديدنى * كوش نبرد از زدنش نيدنى * دست ميالاى بشغل دغل *
پاى مفرساى براه امل * علم وعمل را ز ريا پاك كن * بلكه دل از غير خدا پاك كن
(نثر) اكل وشربدن صائم اولان عوام صباحدن اخشامه دك رياضت چكوب
وقت شامده افطار ايدوب راحت بولور وجرايم وآثامدن پرهيز قيلنلر غروب شمس
روحه دك صائم اولورلر وبعد الموت محنت دنيادن آزاد اولوب نعيم عقبا بولورلر
زيرا بو خواص برفحواى (العمر كله يوم وللخواص فيه صوم) جميع عمرى بركون
عدايدوب انده معاصى ومناهيدن پرهيز قيلرلر اما ماسوادن پرهيز ايدنلر
واغياردن صائم اولنلر تا ظهور محبت الهيه دن ووصول سواد اعظم ذات
احديته دك صايم اولورلر اندنصكره اغيار بونلره عين يار اولور وروى دلدار هرشيده
ظهور قيلور عيد وصاله ايررلر ورياض وحدته كيررلر ورياضتى ترك ايدرلر
تنكيم حضرت بو مرتبه يه مناسب بيوررلر (نظم) چون آب روان ديدى بكذار
تيمم را * چون عيد وصال آمد بكذار رياضت را * پس صومك بو فضائلنى بيلد كسه
سكا لازم اولان اولدر كه اكثر اوقاتده صومه مداومت ايله (افضل الصوم صوم
داود صيام يوم وافطار يوم) فحواسنجه يا بو صومه ملازمت ايليه ويا خود

(كان رسول الله يصوم الاثنين والخميس) لحواسنجه دوشنبه وپنجشنبه كونلرنى صائم اوله وبا ايام بيضه ملازمت ومواظبت ايليه تاكيم اكل وشربله صفت بهيميته وقسوت قلبه مبتلا اولميه واسير شهوت اولوب كندوينى (يأكلون كما تأكل الانعام والنار مثوى لهم) آيتنك مظهرى اولان قومدن قيلميه *درويش اولدركه اكثر اوقاتده شكمى نى كبى خالى اوله تاكيم ميدان عشقده تضرع ونياز ايله برخوشجه ناله قيله *شكيم حضرت بو معنايه مناسب امر ايدوب بيورررلر (نظم) شكم تهى شوومى نال همچونى بنياز *شكم تهى شووامرار كو بسان قلم (نثر) اى اخى شكم تهى اولق وكرسنه لكى كندى يه عادت قيلمق هر كسه ميسر اولمز وهر جلف وكدايه بو مرتبه نصيب اولمز بلكه بو مرتبه خاصان خدايه عنايت اولنور ومقبولان حقه صونلور شكيم حضرت مثنويده برخوب حكايه بيورررلر بو محله مناسب *ديرلركه برشيخله بر مريدى سياحته كيدوب بركون يوللرى بر آدمسز بيابانه دوشوب مريد شيخه ديديكه شيخا اكر بز بويله بيابانه كيدرسك آج اولورز شيخ دخى اكا ديديكه اى درويش جوع عند الله بره مقبول شيدر انى ويرمز الا غايت مقبوللرينه وعزيز وخاص اولان قوللرينه *پس سن اول عزيزلردن وخاص اولان بنده لردن دكل سنكه جناب حق سنى آج قويه (مثنوى) جوع مرخاصان حق را داده اند *تاشوند از جوع شيرزورمند *جوع هر جلف وكدارا كى دهند *كه علف كم نيست پيش اونهند (نثر) اكر سؤال اولنورسه كه بو صوم وجوعك ثمرى وحكمتى ندركه بوكا ترغيب اولنور واكل وشبعك مضرتى ندركه اندن ترهيب قيلنور جواب بودركه بو صوم وجوعدن مراد كسر شهوت وقهر نفس بر تهمتدر (واذا جاعت البطون صارت الاجسام روحانية) لحواسنجه روحانيت بولمقدر وعبادت وطاعت اوزره حضور قلبله بلا كسل ولا كثافه مداومت قيلمقدر وبوذكر اولنانلر كبى دخى نيجه منافع وفوائد مواصل اولمقدر اما اول كمسه نك كه مزاجى روحانى وشهوتى منكسر وكندوفانى اوله اول كمسه اعتدال اوزره عبادت وطاعته تقويت ايچون ييسه صائم وجايعدن يكدر شكيم حضرت بو معنايه اشارت ايدوب بيورررلر (مثنوى) جونكه لقمه در تو ميكردد كهر *دم مزن چندانكه مى خواهى بخور *جونكه لقمه در تو مى كرد دپليد *قفل زن برحلق وپنهان كن كليد (نثر) اما اكثرى بى خبر وشهوت پرست وتن پرورلر نفسلرى صوم وجوعدن قاچوب (وكلوا واشربوا) ديو كيجه كوندز ييوب ايچوب حظ نفسله خوش يكركن نفس وشيطان بونلره سزلرندخى يدوككز لقمه

كوهردردبو هر بر بنه زعم وغرورو بروب اولیانك بوكونه كلمات طیبه سن كندو هوا لرينه كوره تأويل قيلرلر ومكر نفس واغواى شيطان بونلره صورت حقدن كوزيكوب كاه معناى آيتله وكاه بفحواى احاديث صاحب نبوتله وكاه كلمات اصحاب ولايتله بونلرى فريفته قيلوب دام شهوته واكل وشرب ولذته كرفتار ايلر مثلا بركسنه صائم اولمق استه سه وياخود پرهيز قيلمق نيت ايتسه شيطان صورت حقدن كلوب آكا ديركه بدنكى رياضته براقه واكل وشربدن معتاد اولديغكى قطع ايتمه پيغمبر من عليه السلام (اعط كل بدن ما تعوده) بيورمديمى پس سن بدنكه معتاد اولانى اعطا ايتمزسك مزاجه ضعف وفتور كلور بعده نيجه دوا و علاجه محتاج اولور باخصوص كه اول حضرت (نفسك مطيتك فارفق بها) بيوردى ومركب نفسه اكل وشرب يله رفقت قيلمغه امر قيلدى اكر آكا رفقت قيلمزسك يولده قالورسن وعبادات وطاعاتدن بى بهره اولورسن ديو بعض وسوسه ايله اكل وشربه اغوا ايلر ونيجه لذات روحانيه واذواق ربانيه دن انلرى محروم قيلر حضرت مولانا بوذكر اولنان معنالرى بو بيتلرله سالكه اعلام ايدوب ارشاد ايدرلر *(مثنوى)*

ديوهی ترساندت كه هين وهين	زين پشيمان كردى وباشى حزين
اين بخوركه هست داروى مزاج	وآن بياشام از پى نفع وعلاج
هم بدين نيت كه اين تن مركبست	آنچه خوكردست آنش اصوبست
هين مكردان خوكه پيش آيد عال	بر دماغ ودل برآيد صد خلل
اين چنين تهديد ها آن ديودون	آردو برخلق خواند صد فسون
خويش جالينوس سازد دردوا	تا فريبد نفس بيمار ترا

(نثر) پس سالك اولدركه حظ نفسانى يى ووسوسۀ شيطانى يى ترك ايده وعلى كل حال اكل وشربده سنت نبوى اوزره كيده پس سنت نبوى وحسن ادب طريق مولوى اولدركه اولا اچقمينجه يمك يميه وادخال الطعام على الطعام قيلميه ودخى طعامه ابتدا ايلدكده برفحواى حديث (اذا اكل احدكم طعاما فليقل بسم الله الرحمن الرحيم) بسمله ايله ابتدا ايده زيرا بسمله سز يننن طعامده شيطانك مشاركتى واردر (كما روى ابو هريرة عن النبى صلى الله عليه وسلم قيل يوما يا رسول الله هل يأكل الشيطان قال نعم كل مائدة لم يذكر عليها اسم الله فانه يأكل منها) وبودخى سنت وطريقتدركه صاغ اليله يييه صاغ اليله ايچه وهرشيئى صاغ اليله طوته وصولاق اولميه زيرا شيطان صولاقدر جميعا صول اليله

يروصوليله ايچروه رشيئى صوليله طوتر تكيم ابوهريره حضرتلرى بوحديثى روايت ايدرلر حضرت نبى عليه السلام بيورمشلركه (ليأكل احدكم بيمينه وليشرب بيمينه وليأخذ بيمينه وليعط بيمينه فان الشيطان يأكل بشماله ويشرب بشماله ويأخذ بشماله ويعطى بشماله) وبودخى سنت وطريقتدركه قائما صو ايچمه يه ويمك يمه يه تكيم حضرت نبى عليه السلام بوايكيسن بيله نهى بيورديلر (كما روى عبدالله بن زياد عنه عليه السلام قال نهى النبى عن الشرب قائما فقيل له يارسول الله والاكل قال اشر واخبث) وبودخى سنت وادب طريقتدركه اكرطعام كرم اولورسه اوفليه زيرا طعامه اف ديمك بركتن ازاله ايدر (كما روى عن عائشة رضى الله عنها قال عليه السلام النفخ فى الطعام يذهب البركة) وابن عباس حضرتلرى دخى بويله بيورورلركه (لم يكن رسول الله ينفخ فى طعام ولاشراب) وبو دخى سنت نبوى وادب طريقى مولويدركه خدمتده اولنلره برقاچ لقمه صونه لر (كما قال عليه السلام اذاجاء احدكم خادمه بطعامه ان لم يجلس معه فليناوله اكلة او اكلتين) وادب فقرادن برى دخى بودركه برقاچ كسه يمك يركن عن قصد اوزرلرينه وارميه (كما قال صلى الله عليه وسلم من مشى الى طعام لم يدع اليه مشى فاسقا الا ان يتفق دخوله على قوم يعلم منهم فرحهم) وادب طريقتدن برى دخى بودركه چقن بريره دعوت اولنسه اوكنه هرنه كتورورلرسه انى استحقار ايتميه تكيم اصحاب رسولدن مرويدركه بيورورلردى (لاندرى اى رجل اعظم وزرا من الذى يحتقر ما يقدم اليه من الطعام) اى اخى مشايخ طريقت رحمهم الله بيورمشلركه بر لقمه نك اون ايكى شرطى واردر درويشه واجبدركه اول شرطى بيله اول اون ايكى شرطك دردى فرض ودردى سنت ودردى دخى ادبدر اول فرض اولان دردك بريسى اولدركه اول لقمه حلال اوله ايكنجيسى اول لقمه نك خالقى حق ايدوكن بيله سن اوچنجيسى اول لقمه يى كندو كسب وتحصيلكدن بيلميوب بلكه محضا حقك ساكه انعامى بيله سن دردنجيسى اول لقمه نك مقابله سنده شكر قيله سن واول سنت اولان دردك اولى (بسم الله) ديمك وقبل الطعام ال يومق وسفره وكاسه كنارينه اوتورمق وبعد الطعام (الحمد لله) ديمك واول درت ادبك بريسى اولدركه صول اياغى اوزره اوتورمق وبرغيرينك يدوكنه ولقمه سنه نظر قيلمق ودخى كندواوكندن يبوب آغزينى شبر طاتمامق وبعد الطعام ال يومق والله اعلم بالصواب

(باب سابع)

حجك صوری ومعنویسن بیلدیرر واوزرینه واجب اولیوب حجه کیدن درویشك مضرتن بیان قیلور * ایها الاخ الاعز ملکلکه حج ایتمك هرمسلم ومکلف وحروبالغ اولان کسه یه فرضدر اکرعیالنك وکندینك نفقه سندن زیاده زاد وراحله یه قادرایسه (قال الله تعالی ولله علی الناس حج البیت) لله مقدم خبر وحج البیت مؤخر مبتدادر تقدیر کلام الله ایچون ثابتدر ناس اوزره بیت الحرامی حج ایتمك (من استطاع الیه سبیلا) من بدل بعض من الکل درناسدن تقدیر کلام شول کسه نك اوزرینه فرضدرکه انك حج بیت ایتمکه قدرت واستطاعتی اوله من جهة السبیل امام اعظم قتنده استطاعت زاد وراحله ایله تفسیر اولنور نفقهٔ عیالدن زیاده اوله اما امام مالك قتنده مستطیع بدننده قوت اولوب مشیه قادر اولاندر * پس مشیه قادر اولانه انك قتنده حج واجب اولور انکیچون بزم اکثر فقرا زاد وراحله یه قادردکل ایکن حجه کیدرلر وبوقول ایله عمل ایدرلر (ومن کفر) وشول کسه که حجك فرضیتنه کافر اولدی وانکار قیلوب حج ایتمدی (فان الله غنی عن العالمین) پس الله تعالی عالمیندن واهل عالمك طاعتندن مستغنیدر نفع وضرر هرنه ایسه (ان خیرا فخیر وان شرا فشر) بنه انلره عائددر بوآیت کریمه ده حج ایتمنلر ایچون انواع تأکید وتشدید واردر * اولا لله ده کی لام ایجاب وعلی الناسده کی علی در زیرا وجوب حج بو محلده لام وعلی ایله ثابتدر مثلا (لزید علی عمرو حق) دیسك زید ایچون عمرو اوزرینه حق ثابتدر دیمك اولور کذلك معنای آیت کریمه (لله مستقر وواجب علی رقاب الناس حج البیت) دیمك اولور * وثانیا من استطاع درکه بدلدر علی الناسدن بونده دخی ایکی نوع اوزره تأکید واردر اولا بدل تثنیهٔ مقصود وتکریر مراد افاده ایدر (فالمکرر هو المقرر) نحو اسنجه ایکی کره ذکر اولنان برکره ذکر قیلنماندن ابلغدر وثانیا ایضاح بعد الابهام وتفصیل بعد الاجمال معناسنی افاده ایدر * پس برمعنایی صورتین مختلفتینده ایراد ایلمك اول معنایه کمال شوق ورغبتی موجب اولور * وثالثا ومن لم یحج محلنه ومن کفر بیوردی وجوب حجی تأکید وتشدید ایچون وتارك حج اولنلره کمال تغلیظ وتهدید ایچون واهذا حضرت پیغمبر علیه السلام اول کسه ده که شرائط حج موجوده اوله وحج ایتمیه بیوردیلرکه (من مات ولم یحج فلیمت ان شاء یهودیا وان شاء نصرانیا) ورابعا ذکر غنای الهی تارك حج اولنلرك اوزرینه غضب وسخطه دلالت ایدر خامسا ذکر عالمین زیاده استغنایی مشعر اولور وبغایت عظمت وسخطی مذکر اولور ومسخوط علیهك رذالتنی وکمال حقارتنی مبین اولور بوقدر

تأكيدات وتشديدات شرائط حج بركسه ده موجود اولديغنه كوره در والا فقرا
بوعتابلردن برى وعاريدر * پس فقرايه لازم اولان حج معنوى قيلمقدر بو حج ظاهر
لسان حال الله طالب حق اولنلره اشارت ايدوب ديركه اى شهر بشر يتده ساكن
اولان واى سراى طبيعتده انيس وراكن قلان نيجه بربو مقام حيوانيده قرار
ايده سن وهوا وهوس يولنه كيده سن پس مردانه وار حجاج كبى قالق كمر عزيمتى
ميان جانكه برك ايت وزن وفرزندى وخويش وپيوندى بالكليه ترك ايت
(فانهم عدولى الارب العالمين) قولنك مفهومين اوقو وبعد ازان (انى وجهت
وجهى للذى فطر السموات والارض) آيتنك فحواسى اوزره قدم توجهى طريق
حقه قو نيت باكله (انى ذاهب الى ربى سيهدين) ديوب كعبهٔ وصال جانبنه
متوجه اولوب اولا باديهٔ نفس وهوا يى قطع ايله بعد ازان آب سرشكله غسل ايله
اندنصكره لباس شكوكدن واشتباسدن مجرد اولوب احرام اطاعتى اكنكه كيوب
وعاشقانه لبيك وسعديك نداسنى اوروب حرم حريم قربه يول بول بعد ازان عرفات
عرفانه متوجه اول واندهبر نيجه زمان وقفه يه طور اندنصكره منساى عشق
ومحبته كل پس سنك ردى نفس وشيطانه اور ومناى محبتده (اذبحوا انفوسكم
بسيوف المخالفات) فحواسنجه نفسكى قربان قيل تاج حقيقى قيله سن وحريم كعبهٔ
وصاله ايره سن (مثنوى) ازبيابان هوا احرام كير * پس طريق كعبهٔ اسلام
كير * آتشى درخرمن انكار زن * آنكهى لبيك عاشق واز زن * مركبت را
مركب توفيق كن * پس طواف كعبهٔ تحقيق كن * چون بديد آيد حريم باركاه
نفس خود قربان كن در پيش شاه (نثر) عجبدركه فقرانك شهر وجودنده حج
معنوى ايتمك هر لحظه ميسر ايكن كنديه فرض اولمين حج صورى يه رغبت
ايدرلر وطول ودراز يوله كيدرلر (نظم) عجب آيد مرا زحجاجان * كين سفر كردن
درازچراست * چون بشهر اندرست دوست مقيم * شهر ما خوشتر از صفا
ومناست (نثر) چوق ابلهى كورورز كه فرائض وواجباتده كماليله قصورى
وارايكن انى ادا ايلمكدن واتك علمنى تعلم ايلمكدن اوزرينه واجب ايكن واجبه اولانى
ترك ايدوب طريق حجه سعى ايدرلر وطور مزاو يوله كيدر وبرخير ايتدكده بيك
شر ايشلر ونيجه معصيت وخطايه باشلر جمله دن كعبه يه كيدر صلوات خمسهيى
ترك ايدر تعذيب حيوان بلا فائده ايدوب اويولده قورى يره رياضتله كچروانى
رياضت مقبوله عد ايلر وپياده لك جاننه كار ايلرسه قلبنه افكار فاسده كاور
وآغزندن الفاظ كفر صدور قيلور وبعض درويشى دخى كورورز كه برشيخه

بتشوب انلك حضورنده تحصيل معرفت وتكميل دين وديانت ايلركن شيطان
ونفس بوكا صورت صلاحدن كلوب حج آرزوسن وسفر وسياحت دغدغه سن
قلبلرينه القا ايلر * پس شيخدن طوعا وكرها اجازت آلوب كيدر وچوق كچمز ترك
فرائض وسنن ايدر وكندويى مسخرهٔ شيطان قيلر حضرتك بو بيتى بو معنالره شاهد
قويلدركه بيوررلر (مثنوى) نفس خس كر كويدت كسب شريف * حيله ومكرى
بود آنرا رديف (نثر) قبل اتمام الفرائض نوافله مسارعت حيلهٔ شيطان ونفس
ومتابعت هوا وهوس ايدوكنه مشايخ اتفاق ايتمشلردر شيخ ابن عطا بيوررلر
(ومن علامات اتباع الهوى والشهوات المسارعة الى النوافل والخيرات
عند التكاسل عن القيام بالواجبات) وشارح نفزى بو محلده ديركه (فترى اكثر
الناس لاهمة له الا فى النوافل كالصيام والقيام والمشى الى البيت الحرام) پس
بزشيا لككه كندو هواسنه اويمغله فرائض وواجباتى قويوب نوافله ميل قيله عاقبت
بو خصلت انى هلاكه مشرف اولور ودين وايمانن شيطان يغما قيلور
(قال ابراهيم الخواص هلاك الناس فى الاشتغال بالنوافل عند تضييعهم
الفرائض وقال انما حرموا الوصول الى مقام المشايخ الفحول لتضييعهم الاصول)
يعنى بونامن مشايخ فحول مرتبه سنه وصولدن اصولى تضييع ايلدكلريچون
محروم اولنديلر ومحروم قيلنديلر * محمد بن ابى الورد بيوررلركه (من كانت النوافل
اهم اليه من اداء الفرائض فهو مخدوع وممكور) پس طريقمزده دخى چوق
مخدوع وممكور ومخسور ومغرورى كورورزكه خدمت فقرا فرض اولان
عبادتمدن يكدر دير وسويلرزكه بو آستانه نك زيارتنى تحصيل علم ومعرفت وتكميل
دين وديانت اوزره ترجيح وتفضيل ايلر * خبرى يوقكه مقتضاى نفس اوزره سلوك
ايتمكله بى يقين وبى معرفت قالور وآخر الامر خود بين وخود پسند خام وناپخته
اولور (مثنوى) آفتى نبود بتر از ناشناخت * تو بريارى نداى عشق باخت * يار را
اغيار پندارى همى * شاديى را نام بنهادى غمى (نثر) نعم كعبهٔ ظاهره زيارتكاه
جميع اهل ايمان وآستانهٔ ظاهره زيارتكاه اخوان واهل عرفاندر ولكن
كو كعبهٔ حقيقى وكو كعبهٔ صورى وكجا آستانهٔ روح معز وكجا آستانهٔ جسد معز
بينهماده چوق تفاوت واردر فافهم (مثنوى) مر كلوخ كعبه را چون قبله كرد
خاك مردان باش اى جان درنبرد * چون جمادى را چنان تشريف داد * جان
عاشق را چها خواهد كشاد (نثر) كعبهٔ صورى بناى حضرت خليل خدا
وآستانهٔ پير مدفن جسد مبارك حضرت مولانادر اما قبلهٔ حقيقى وآستانهٔ پير

بناى حضرت خدا ومدفن اسرار انبيا واوليا اولان مرشدك وجوديدركه كعبه دن وآستانه دن اشرف واعلادر (كما روى ابن عباس عن النبى عليه السلام قال المؤمن اشرف عندالله من الكعبة) پس كعبهٔ صورى ومعنوى بى بيلدكسه بلسكل كه عوام قصد زيارت كوى يار ايدرلر وخواص طريق مشاهدهٔ روى يار ه كيدرلر خانه استين عوام وصاحب خانه يى استين همامدر (نظم) حاجى بره كعبه ومن طالب ديدار * او خانه همى جويد ومن صاحب خانه (نثر) عارف اكر كعبه يه ده كتسه وآستانه يه ده توجه ايتسه وياخود مكانده ياتسه همان مرادى حق ومقصودى نور مطلقدر *(شعر)*

اليك حجى لا بالبيت والحجر	وفيك طوفى لا فى الركن والاثر
للناس كلهم حج ومعتمر	وانت ياسيدى حجى ومعتمرى

(نثر) پس اى اخى بيلدك كه كعبه ساختهٔ خليل ودل برداختهٔ ملك جليلدر صاحب مال كعبهٔ كلى طواف ايلروشعائر حجى يرينه كتوروب رضاى حق بولور وارباب حال طواف كعبهٔ دل ايلروميان صفاى روح ومروهٔ جسدسعى ايلر اخر واصل نور مطلق اولور (نظم) طواف كعبهٔ دل كن اكر دلى دارى * دلست كعبهٔ معنى توكل چه پندارى (نثر) اى درويش (قلب المؤمن بيت الله) نكته سن آكاه (وقلب المؤمن عرش الله) سرنى فهم ايله * پس دل طلب ايله كه حج حقيقى حج دلدر وكل طالبى اولمه كه اول كار غافلدر (نظم) دل بدست آوركه حج اكبرست * از هزاران كعبه يك دل بهترست (نثر) بيتى بو معنايه شاملدر كعبهٔ ظاهره محل رضاى حقدر وكعبهٔ باطنه مظهر نور مطلقدر انك احرامى لباسدن عارى اولمقدر اما بونك احرامى دو جهاندن تجرد بولمقدر كعبهٔ ظاهره قبلهٔ معاملات وكعبهٔ باطنه محل مشاهدات اندر انك رونده سى درود يوار كورر بو جانبك رونده سى ديدار يار مشاهده قيلور عارف اولان بو نكته لرى حضرت مولانانك بو ابياتندن بيلور وبو اسرارى بولور (نظم) اى قوم بحج رفته كجاييد كجاييد * معشوق در اينجاست بياييد بياييد * همخانه وهمسايه ودر ديوار بديوار * در باديه سر كشته شما در چه هواييد (نثر) وكعبهٔ دلك كعبهٔ كلدن بهتر اولمسنه بردليل ذخى بو حديث قدسيدركه جناب حق جل شانه بيورورلر (ما وسعنى ارضى ولا سمائى ولكن وسعنى قلب عبدى المؤمن التقى النقى الورع) شيخ حضرتلرى فتوحاتك سفر عاشرنده بيورورلركه جناب پروردكار قلوب مؤمنينى خانهٔ اسرار وبيت انه اصطفا قيلوب اكا اول قسمت وبيت الكى ويرديكه آسمانى قراره وزمين پاينداره

ويرمدى بوندن على القطع معلوم اولوركه نتى وتتى اولان مؤمنك قلبى زمين
واسماندن وكعبهٔ عاليشاندن اشرف وبرتردر ٭ زيرا كعبه بنياد خليل آزرد رودل
نظرگاه جليل اكبردر حضرت مولانا ايكنجى جلدده بو معنالره نه خوب اشارت
بيوررلر وبو حكايهٔ غرابى ارشاد الطالبين اول مجلده بايزيد حضرتلرندن نقل
ايدوب نظمه كتوروب بيوررلركه (مثنوى) سوى مكه شيخ امت بايزيد ٭ از براى
حج وعمره مى دويد ٭ كردمى كشتى كه اندر شهركيست ٭ كو برار كان بصيرت متكى
است (نثر) وترجمه سائر ابيات بودركه آخر الامر بركون حضرت بايزيد برشهره
كادى وانده بر پيرروشن دل بولدى وانده فروشوكت رجال كوردى ٭ پس انك
حضورينه اوتوروب حال وخاطرين صوردى اول عزيز ديديكه اى بايزيد سنك
عزمك نه يره در ديديكه كعبه يه كيدرم وحج نيتن ايدرم پس اول پير ديديكه يانكده
نقد وخرجلغك وار ديديكه ايكيوز مقدارى پس اول پير ديديكه اى بايزيد اول
اقچه لرى بكا وير وبنم اطرافمى يدى كره طواف ايله نه كيم بيوررلر (مثنوى) كفت
طوفى كن بكردم هفت بار ٭ وين نكوتر از طواف حج شمار ٭ وآن درمها پيش
من نه اى جواد ٭ دانكه حج كردى وحاصل شد مراد ٭ عمره كردى عمر باقى يافتى ٭
صاف كشتى بر صفا بشتافتى ٭ حق آن خانه كه جانت ديده است ٭ كه مرا بر بيت
خود بكزيده است ٭ تا بكردانى خانه رادر وى نرفت ٭ واندرين خانه بجز آن حى
نرفت ٭ چون مرا ديدى خدارا ديدهٔ ٭ كرد كعبه صدق بركرديدهٔ ٭ خدمت
من طاعت حمد خداست ٭ تا نه پندارى كه حق ازمن جداست ٭ چشم نيكو
بازكن درمن نكر ٭ تا ببينى نور حق اندر بشر (نثر) پس اى فرزند انش صاحب دل
اولانلرك بوعظيم شاننى بيلدكنه بونى دخى بيلسكه نيجه مدعى ومزور واردركه
بوكونه كلمات واصطلاحاتى اوكرنوروب انك برله كندونك قلبنى دخى بتخانه ايكن
نظرگاه خدا صفا نور ومخزن اسرار هدا توهم قيلور وكندويه صاحب دل اعتقاد
ايليوب ارشاد نامنه مبادرت ايدر خلقى كلمات اولياء ايله صيد ايدين متشيخ چوقدر
وكندوبى صاحب دل وعارف كامل ديو دعوى قيلان مدعى ومزور نهايت يوقدر
(مثنوى) صاحب دل آينهٔ شش روبود ٭ حق ازو در شش جهت ناظر بود ٭
اين چنين دل وير نهان دلك مكو ٭ بستر ولوايتدوابو بكرى مجو (نثر) پس زمين
وآسماندن وكون ومكاندن وكعبهٔ عاليشاندن اشرف اولان قلب
عارف باللهك قلبيدر عارف باللهك قلبيندن غيرى يه مشايخ كبار قلب
ديمزلر الاعلى طريق المجاز (نظم) دل يكى منظرست ربانى ٭ خانهٔ نور را چه

دل خوانی * آنکه دل نام کردهٔ بمجاز * رو به پیش سگان کوی انداز (نثر) وعارفی دخی بالله ایله قید اولنمسندن مراد اولدرکه عارف بالله اولیاندن احتراز در وعارف بالله اول کمسه درکه عارف ذات ودخی عارف جمیع اسما وصفات اوله * عارف بعض الاسمایه عارف بالله دینلمز زیرا دخی جامعیت مرتبه سن بولمامشدر زیراکه چونکه جناب ذات احدیت اندە دخی جمیع اسما وصفاتیله متجلی اولمامشدر * پس لفظ جلاله اسم ذات ومستجمع جمیع صفاتدر برکسه بو اسمی بیلسه جمیع اسمایی بیلور وبر عارف بو اسمه مظهر اولسه جمیع اسما وصفاته مظهر اولور اما شول کمسه که سائر اسمای الهیه یی بیلسه وبا بوندن ماعدا جله سنه مظهر اولسه بونی بیلمك وبوکا مظهر اولمق لازم گلمز وعارف باللهه اولان وسعت اکا یسر اولمز * پس سعادت وحبذا اول عاشق صادقه که عرفات حقیقی اولان بر عارف باللهه ایره وانك حوالیسنی روز وشب طواف قیله وانی سرکوی یار بیله وانده جمال یاری مشاهده قیله (نظم) عرفات عشقبازان سر کوی یار باشد * بطواف کعبه زین در نروم که عار باشد * چو سری بر آستانش زسر صفا نهادی * بصفا ومروه ای دل دکرت چه کار باشد

(باب ثامن)

مجرد اولنلرك احوالن ومتأهل اولنلرك فضائلن بیان ایلرونکاحك اسرارین عیان قیلر) ابو امامه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام ان اغبط اولیائی عندی لمؤمن خفیف الحاذ ذوحظ من الصلوة احسن عبادة ربه واطاعه فی السر وکان غامضا فی الناس لا یشار الیه بالاصابع وکان رزقه کفافا فصبر علی ذلك ثم نقد بیده فقال عجلت منیته قلت بواکیه قل تراثه) اغبط افعل تفضیلدر غبطه دن مفعول معناسنه در صحاح جوهریده درکه فلان خفیف الحاذ درلر ای خفیف الظهر معناسن ویررلر یعنی (من لیس له عیال وکثرة اشغال) دیمك اولور وتقدیر کلام تحقیقا بنم قتمده احبا وانصارمك حال یوتندن مغبوطرکی واحسنی شول مؤمندرکه انك اهل وعیالی وکثرت اشغالی اولمیه وصلوة وعبادتدن حظ صاحبی اوله وربیسنك عبادتنی گوزل قیله وا کاسرنده وباطننده مطیع اوله وناس ما بیننده غامض اوله یعنی مستور وبی نام اوله وب مشار الیه بالبنان اولمیه ورزقی دخی کفاف مقداری اوله وانك اوزرینه صبر قیله (ثم نقد بیده) نقد دال مهمله ایله ده وراء مهمله ایله ده روایتدر ایکی وجه اوزره بیله بو راده معناسی

یارمقلر بن یارمقلر بنه اورمقدروبوال الله اورمق وال یره اورمق برشیئه تعجبدن
حاصل اولوروباخود برشیئی بغایت کوزل کورمدن ویااظهار طرب وسرور
قیلمدن ناشی اولور * پس روایتدرکه بوحینده حضرت مبارك اللرین بری برینه
اوردی حتی انلك صوتی ایشدلدی * یعنی بوکونه کسه لرك حسن حالنه تعجب
ایدوب اظهار طرب قیلدی اندنصکره بیوردیکه اغبط اولیا دخی اول
کسه لردرکه انلرك منیه سی تعجیل اولنه یعنی موتی آسان وسهل اوله زیرا اکثر
ناسك موتی کوچ اولمسی اهل وعیاله واسباب وماله علاقه سی اولدیغی ایچوندر
باکیه لری دخی قلیل اوله یعنی اولدکدنصکره اوستنه آغلری آز اوله ومیراثی دخی
قلیل اوله * بوحدیث شریف مجرد اولنلرك فضیلتنی بیلدیرر اما تجردك زمانی
وتأهلك اوانی واردر طریقمزده عالم ومحقق اولنلر مصلحت وقتی اکر تجریدده
بولورلرسه متجرد اولورلر واکر تأهلده بیلورلرسه تزوج قیلورلر ماحصل وقتك
حکمی نیجه اقتضا ایدرسه اکا کوره عامل اولورلر * پس صحیح مولوی اول
کسه درکه علم ومعرفتله اکاه وبرانتباه اولوب تجردی وتزوجی لله اوله پس وقتنه
نظر قیله اکر دینه ومشربنه فائده لو اولان تزوج ایسه متزوج اوله والا تجرد
قبول قیله وقبل بلوغ الاوان واوان البلوغ تزوجه شتاب ایتمیه تاکیم اهل وعیال
چوقورینه یاتمیه وبیابان کثرت حوایج ولوازمده کمراه اولوب یاتمیه اکر مرتبهٔ
رجولیته بالغ اولمزدن اول سالکك طبیعتی تأهله عجله قیلسه مقامات واحوال
رجالدن بی بهره قالور وعاقبت رخصت واباحته مبتلا اولور وکندوبی بندهٔ بند
شیطان قیلور شیخ سهروردی عوارف المعارفده دیرکه (قیل لبعض الفقراء لم لا
تتزوج قال المرأة لاتصلح الا للرجال وانا ما بلغت مبلغ الرجال فکیف اتزوج (نظم)
دیدی برکسه بر پیره کل اولن * دیدی اولدانجی بالغ اولمدم بن * ولیلیکه یتنجه
بالغ اولور * ولیلك اولسه اوغلان نلغ اولور (نثر) سلطان العارفین بایزید حضرتلرینه
ابتدای حالنده برکسه دیدیکه (لم لا تتزوج یا شیخ قال لو استطعت طلقت نفسی)
پس سالکه زن نفسندن خلاص اولق وعوایق صوری وعلایق دنیویدن
مناص بولمق لازم وواجب اولنلردندر ابتدای حالده اهل وعیال ایسه
بوداملره کرفتار قیلنلردندر اویله اولیجق لازم اولورکه مایهٔ تشویش وغم ومحندن
ومادهٔ تفرقه والم اولان زندن سالك کندوبی آزاد قیلمق سلطنت عظیمه ونعمت
جسیمه در (نظم) مجردی بحقیقت عظیم سلطنت است * زمن شنو تن آزاد
خویش بنده مساز * برای یکدمه شهوتکه خاك برسراو * اسیر زن نتوان

شد

شد بسا لهای دراز (نثر) اگر سؤال اولنورسه که نکاح سنت رسولدر نتکیم
بیوررلر (النکاح سنتی ومن رغب عن سنتی فلیس منی) پس سنت حضرت نبیدن
معرض اولان بو امتدن اولمز پس نوجهله تجرد مساغ واردر * جواب بودرکه
اخبار نبوی وآثار حضرت مصطفوی طرفیننك بیله حقنده واقع اولوب بو ایکی
نوعك فضیلتی مرتبه لرینه کوره بیان بیورمشلردر فاذا کان کذلك سالك
دیننه وسلوکنه هرقنغی جانب انفع واولی اولورسه انی اختیار ایتمك کرك زیرا
نکاح اکثر اهل سنت قتنده فرض کفایه در انك ترکیله مؤمن آثم اولمز اما تزوجه
استطاعتی اولان کمسه یه بوندن انفع برشئ اولمز نیجه منافع وفوائدی واردر
جمله دن بری بصری محرماتدن غض ایلر وفرجی زنادن محصون قیلر نتکیم
حضرت رسول صلی الله علیه وسلم جماعت شبانه خطاب ایدوب بیوررلر (یا معشر
الشباب من استطاع منکم الباءة فلیتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج
ومن لم یستطع فعلیه بالصوم فانه له وجاء) معنای شریفی ای یکتلر زمره سی
شول کمسه که قادر اولور نکاحه یعنی نفقه وکسوه یه ومؤنت نکاحه اول کمسه
تزوج ایلسون زیرا نکاح بصری محرماتدن زیاده اورتوجیدر وفرجی زنادن
حصن ایدیجیدر وشول کمسه که مؤنت نکاحه قادر اولمیه وتوقان وشهوات
دخی اکا غالب اوله پس انك اوزرینه صوم اولسون زیرا که صوم اکا اینه ملك کبی
وذکر وشهوتن قطع ایتمك کبیدر نتکیم حضرت مولانا بورایه مناسب بیوررلر
(مثنوی) شهوت ازخوردن بود کم کن زخور * یا نکاحی کن کریزان شو زشر *
پس نکاح آمد ز لاحول ولا * تا که دیوت نفکند اندر بلا * چون حریص
خوردنی زن خواه زود * ورنه آمد کربه ودنبه ربود (نثر) بو کلمات طیبه اسیرا کل
وشرب ولذات جسمانیه ومظهر توقان وشهوات نفسانیه اولان کمسه لره کوره در
اما شول کمسه لرکه توقان وشهواتدن بری اوله وشهواتی اولان افکار وکاردن
کندویی بالکلیه انلرفی نفس الامر اکر مجرد اولسون واکر تزوج قیلسون ایکی
حالده میله عمدو حالردر عزوبت انلره ضرر ویرمز بونلر عیسی ویحیی مشربنده
اولنلردر نتکیم حق تعالی حضرت یحیایی کلام مجیدنده (وسیدا وحصورا
ونبیا من الصالحین) دیمکله تعریف ومدح بیوردی حصور شهواتدن نفسنی
حبس ایلکده مبالغه ایدیجی دیمکدر نتکیم اهل تفسیر دیرلر (الحصور
من لا یأتی النساء مع القدرة) دیمکدر یعنی جماعه قادر ایکن وشهوات نفس
انده دخی وار ایکن نفسنی شهواتدن حبس وضبط ایدیجی دیمکدر * پس برکمسه

نفسنی محرمانده‌ن وشهوانده‌ن ضبطه قادر اولهٔ ایکافی زماننا خفیف الحاذ اولمق
اولی در (کما قال النبی علیه السلام خیرکم بعد المأتین خفیف الحاذ قالوا وما خفیف
الحاذ یارسول الله قال من لا اهل له ومن لا ولد له) پس ایکیوز ییلدنصکره
خیرلو امت اهلی واولادی اولمین کسه اولیجق وارقیاس ایله که بیك سنه دنصکره
اهل واولادی اولمین نقدر خیرلو دربلکه اهل سلوکه فی زماننا اولنامك فرض
مشابه سنه وارمشدر بلکه حلال اولمشدر نتکیم بو حدیث شریف دلالت ایدر
(قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یأتی علی الناس زمان هلاك الرجل علی ید
زوجته واولاده یعیرونه بالفقر ویکلفونه مالا یطیق فیدخل المذاهب التی یذهب
فیها دینه فیهلك ففی ذلك الوقت حلت العزوبة) معناسی شریفی بیورررلرکه ناسك
اوزرینه برزمان کله که رجالك هلاکی زوجه‌سی واولادی الندة اوله پس سؤال
لازم کلدیکه انلرك النده‌نه شکل هلاك اوله بو سؤال مقدره جواب ویروب
بیوررلرکه اول کسه‌یی تعییرایده‌لر واکا تکلیف مالا یطاق قیله‌لر پس اول کسه
شول یوللره داخل اوله‌که انده دینی ذاهب وزائل اوله بوسببله اول کسه هلاك
اوله پس اول وقتده ارکنلك حلال اوله حذیفهٔ مرعشی حضرتلری بیوررلرکه
(لو خیر رجل بین ان یضرب عنقه وبین ان یتزوج فی زمان الفتنة لاختار ضرب
عنقه علی تزوج امرأة فی ذلك الوقت خیرله) شارح الحکم نفزی بو کلامك
شرحنده دیرکه (فان قلت لم قال حذیفه کذلك قلنا لان امر التزوج یؤدی
الی اکتساب الحرام وارتکاب الآثام فی زمان الفتنة وضرب العنق احسن حالا
واحمد عاقبة من التعرض لارتکاب الحرام) اصل اعظم فتنه خود نسا
طائفه‌سیدر پس زمان فتنه اولمسه‌دخی عقل ودینده ضعیف اولان کسه‌لره
زن قسمی عین فتنه‌در انکیچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بونلردن تحذیر
ایدوب بیوررلر (ان اخوف ما اخاف علیکم بعدی فتنة النساء فاتقوا النساء)
یعنی بندنصکره سزلك اوزریکزه قورقدیغم شیئك زیاده‌قورقولوسی فتنه بونلردن
نسادر پس سز نسادن حذرایلك پس سز نسادن پرهیزایلك دیمك اولور
وبو مضمونده برحدیث‌دخی (ماترکت بعدی اضر فتنة علی الرجال من النساء)
بیوررلر پس بونلر حبائل شیطان وفتنهٔ آخرزماندر بونلرك کید ومکری
(ان کیدکن عظیم) نحواسنجه کید شیطاندن عظیمدر (وان کید الشیطان کان
ضعیفا) نحواسنجه کید شیطانی ضعیف ورمیدر پس بونلرك مکرندن جناب
حقه استعاذه ایتمك کرك وطریق تحرزه کتمك کرك * انکیچون بعض حکما دیرلرکه

(معالجة العزوبة اسهل من معالجة النساء) فرضا متزوج اولديغى تقديرجه
بيله اهل سلوكه لازم اولان اولدركه روزوشب مصاحبته واكثروقتده مجامعته
رغبت ايتميه نتكيم ابراهيم ادهم حضرتلرى بيورررلر(من تعوّد اتخاذ النساء
لا يفلح) يعنى شول كسه كه نسانك اويلوغنه معتاد اولور ومجامعته مداومت
قيلور فلاح بولمز زيرا جماع قوايه ضعف ويرر وسالكى مجاهده دن كير قور
واكل وشربه مبتلا قيلور بو صفتلر ايسه دأب خردمندان دكلدر (نظم) اى زده
لاف خرد چند بشهوت كروى * كيسوى شاهد وزنجير جنون جنبانى * چه
جنون باشد ازين بيشكه پيش زنكى * بنشينى بسرزانو وكن جنبانى * اى اخى بلكل
واكاه اولغل كه بوجمله اخبار وآثار وكفتار كاركه متجرد اولنلرك مدحنده وتزوج
قيلنلرك قدحنده نقل اولندى دين ودياننده ضعيف اولان زوجه سنك حقوقنى
من وجه الحلال ادا قيله ميان كسه لره كوره در بلكه كندو عقل ودياننده ضعيف اوله
وزوجه سى دخى مفسده وبدخوى ودنيا پرست وبدكوى اوله وانى بعد الله اهل
تحصيل حرامه تحريض قيله وكسب امواله حث وترغيب ايده وجفا وستم بولنه
كيده وانك سلوكنه ودياننه مانع اوله اولنماكه رخصت وجواز بومخاوفدن
اوتريدر وتأهلدن خوف واحترازبومخاطره ايچوندروالا نكاح فى نفس الامر
برمطبوع ومقبول شيدروسنت رسول ومراد مقصد ارباب وصولدر كثرت اسلامه
سبب ومحل ومظهر ايجادر بدر جميع انام بو واسطه ايله ظهوره كلور وجملۀ كرام
وهمام بو وسيله ايله موجود اولوراندكيچون حضرت رسول صلى الله عليه وسلم
بيوررلر (تناكحوا تناسلوا فانى اباهى بكم الامم ولو بسقط) يعنى امتم سزچوق
نكاح قيلك نسلكز چوق اولسون زيرا بن مباهات ومفاخرت قيلرم جمله
امملره سزكله اكر هنوز انادن دوشمش دوشك بسه ده بو حديث نكاحك كمال فضلنه
دلالت ايدر * پس مشايخ وعلمانكاحده بوفضيلتى وبوندن ماعدا دخى نيجه
حكمتى مشاهده قيلدقلرندن برخاتونه قناعت ايتميوب مثنى وثلاث ورباع
تزوج قيلوب اندنصكره نيجه جوارى يى دخى تصرف قيلمشلردر نتكيم اعلم اصحاب
وافضل اولى الالباب حضرت اسد الله الغالب على بن ابى طالب كرم الله وجهه نك
درت خاتونى واون طقوز تصرف اولنمش جاريه سى وارايدى (كما قال صاحب
العوارف وصاحب الشرعه) كان لعلى اربع نسوة وتسع عشرة سرية) واكمل
مشايخ صوفيه جنيد بغدادى اكثر اوقاتده بيوررلرديكه (انا احتاج
الى الزوجة كما احتاج الى الطعام) وزبدۀ اصحاب رسول ابن مسعود حضرتلرى

فضیلت نکاحه کالیله عالم اولدیغندن بیوررلر دیکه (لولم یبق من عمری الاعشرة ایام لاحببت ان اتزوج ولم الق الله عزبا) زیرا متزوج اولمسی سنت نبویه بو بوزدن دخی متصف اولمسیدر و مجرد اولمسی سنت نبویه نك بونوعندن خالی اولمسیدر پس جمیع اصحاب کرام و مشایخ عظام تکمیل سنت ایلدکلری حالده حقه ملاقی اولمغه سعی ایدرلرانکیچون مشایخ کبارد یمشلردرکه (ان رکعة من متأهل خیر من سبعین رکعة من عزب) زیرا متأهل سنت نبوی اوزره‌در و مجرد بوسنتدن خالیدر پس سنت اوزره اولان کسه نك عبادتی سنت اوزره اولمیاندن اولی‌در تکیم اعلم ناس حضرت ابن عباس بیوررلرکه (لاتتم عبادة شاب حتی لایتزوج) ای اخی اکر نکاحك فوائد و فضائلنی شرح ایلسك بو کتابه صغمز بومقدار ایله فوائد صوریسنه قناعت قیل *پس برمقدار دخی اسرارینی بیان ایده‌لم که هرکس اسرار نکاحه واقف دکادر مکر شول عارف که وارث اکمل حضرت محمد صلی الله علیه وسلمدر پس اول سلطان کائنات و اکمل موجودات حضرتلری بیوررلرکه (حبب الی من دنیاکم النساء وطیب الرایحة وقرة عینی فی الصلوة) محبت نسایی رایحهٔ طیبه اوزرینه و صلوتده اولان نوردیده اوزرینه تقدیم ایلسندمسر بودرکه نساانسانك اصل فطرتنده جزؤیدر بلکه باعتبار الحقیقه رجالك عینیدر پس کلك جزوه حنین و محبتی سائر اشیایه محبتندن زیاده‌در پس اول حضرتك نسایه محبتی کویا کندو جزؤینه بلکه عیننه محبتی کبیدر و عقل کلك طبیعت کله و نفس کله حنین و اشتیاقی کبیدر بو اسراری شیخ حضرتلری فص فردیه‌ده کالیله توضیح بیورمشلردر اول فصده اولان کلمات طیبه لرندند بوبرقاچ کلام که بومحله مناسبتی اولمغله تبرکا نقل اولندی بیوررلرکه (ولما احب الرجل المرأة طلب الوصلة التی تکون فی المحبة فلم تکن فی صورة النساء العنصریة اعظم وصلة من الجماع) یعنی وقتاکیم رجل مرأه‌یه محبت ایلدیسه محبتده اولان وصلتی طلب ایلدی پس صورت نساء عنصریه‌ده جماعدن اعظم وصلت اولمدی (ولهذا احب رسول الله صلی الله علیه وسلم النساء لکمال شهود الحق فیهن اذ لایشاهد الحق مجردا عن المظاهر ابدا فان الله بالذات غنی عن العالمین) یعنی نشئهٔ عنصریه‌ده جماعدن اعظم وصلت اولمدیغی ایچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم نسایه محبت ایلدی انلر مرآت وجودنده حقی کالیله مشاهده قیلدیغی ایچون *زیرا جناب حق جل شانه مظاهردن مجرد اولدیغی حالده مشاهده اولنمز زیرا (الله غنی عن العالمین) دربحسب الذات پس اولیله اولحق انبیا و اولیا حقی مشاهده قیلسه‌لر اکثریا من حیث المظاهر

مشاهده قیلورلر وهرنه قدر حسان وملاحه نظر ایتسه‌لر انلرك مرآیای وجودنده
حسن وتجلیٔ حقی کوررلر کما قال ابن الفارض (شعر) وکل ملیح حسنه من جمالها
* معارله بل حسن کل ملیحة (نثر) یعنی هر ملیح وملیحه‌نك حسنی اول حضرتك
جمالندن معاردر اویله اولسه عارف بالله جمال مطلقی جمال مقیدده مشاهده
قیلوروانی پرتو وتجلیٔ حق بولور نتکیم حضرت مولانا دخی بو مرتبه‌یه مثنوی
شریفده برنیجه محلده اشارت بیوررلر جمله‌دن جلد اولده (انهن یغلبن العاقل
ویغلبهن الجاهل) حدیثنك تفسیرنده بیوررلر که (مثنوی) پرتو حقست آن
معشوق نی * خالقست آن کوییا مخلوق نی * وبر محلده دخی کو بیا حق تافت
از پردهٔ رقیق * بیوررلر وجلد ثانیده دخی بیوررلر که (مثنوی) از تو ای بی نقش
باچندین صور * هم مشبه هم موحد خیره سر * که مشبه را موحد می کند * که
موحد را صورره می زند * که ترا کوید زمستی بو الحسن * یاصغیر السن یارطب
البدن * بو بیتلرك شرحی جامع الآیاتده یازمشز در انده طلب اولنه وشیخ
حضرتلری بو محله مناسب دخی بیوررلر که (فمن احب النساء علی هذا الحد
من المعرفة والعلم بحقیقة المحبوب وانواره فهو احب الله من حیث الحقیقة
ومن احبهن علی جهة الشهوة الطبیعیة کانت صورة بلاروح وان کانت تلك
الصورة فی نفس الامر ذات روح لکنها غیر مشهودة ای غیر معلومة) یعنی پس
اول کسه که حقیقت محبوبه معرفت وعلمدن شو حد اوزره نسایه محبت ایلیه
یعنی اول کسه نك محبوب حقیقینك حقیقتنه وانوارینه علم ومعرفتی اولدیغندن
شو حد اوزره نسایه محبت قیله من حیث الحقیقه اول الله‌ه محبت قیلمشدر
وشول کسه که بونلره شهوت طبیعیه اوزره محبت ایلر اول نساء بو محبتده کوره
صورت بلاروح اولورا کرچه اول صورت نفس الامرده روح صاحبی ایسه‌ده
لکن اول صورتده روح حقیقی غیر مشهوده ومعلومه در بو اجلدن صورت
بلاروح کبیدر پس کامل اولدر که زوجه ومحبوبه‌سنده بو سرلری مشاهده قیله
وهر عضوینی حقی بیوردیغی محلده استعمال ایده زیرا ارباب کمالك شانی بودر
(کما قال صدر الدین القنوی فی اعجاز البیان حکایة عن شیخه) قال شیخی وامامی
من تحقق بالکمال ما استعمل قوة من قواه الا فیما خلقت له وان استعمل قواه
فیما خلقت له شکرته عند الحق لاقامة العدل فیهما وتصریفه ایاها فیما خلقت له
وهذا من اعلی صفات مرتبة الکمال عند من عرف ما الکمال) بیوررلر که شیخم شیخ
اکبر حضرتلری دیدیکه برکسه کمالله متحقق اولسه قوای بدنیه وروحانیه‌سندن

برقوتنی استعمال ایلمز الا ماخلق لهنده اکرقواسنی ماخلق لهنه استعمال قیلرسه حق قتنده اکاهرقوتی وعضوی شکرقیلمز انلرده عدالت اقامت ایلدیکی ایچون وانلری ماخلق لهنه صرف قیلدیغی ایچون بوذکراولنان مرتبه کمالك اعلی صفاتیدرکمالی بیله نك قتنده العاقل یکفیه الاشارة والله اعلم بالحقیقة

(باب تاسع) مکتسب اولنلرك وتوكل قیلنلرك

مدحنده وسؤال ودریوزه قیلنلرك قدحنده دربوحدیث شریفی مسلم وبخاری وترمذی ابوهریره حضرتلرندن روایت ایدرلرحضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیوررکه (ان الله طیب لا یقبل الا الطیب وان الله امر المؤمنین بما امر به المرسلین فقال یا ایها الرسل کلوا من الطیبات وقال یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم ثم ذکر الرجل یطیل السفر اشعث اغبر یمد یدیه الی السماء ویقول یارب یارب ومطعمه حرام ومشربه حرام وملبسه حرام وغذاءه حرام فانی یستجاب لذلك) معنای شریفی تحقیقا الله تعالی طیبدر یعنی منزهدر صفات حدوثدن ونقایض امکاندن * قبول ایلمز عبادندن الاحلال صرفی که انده حرام شبهه سی اولمیه والله تعالی مؤمنینه امر ایلدی مرسلینه امر ایلدیکی شیئی پس بیوردیکه ایها المرسلون سز بیلك طیبا تدن یعنی شول حلالدنکه انده شبهه اولمیه ومؤمنلره دخی امر ایدوب بیوردیکه ای الله ایمان کتورنلر سز بیلك طیبا تدنکه بز سزه انی رزق ویردك پس انبیا ایله مؤمنلر ما بیننده حرامدن اجتناب ایدوب حلال طلب ایلمکده فرق یوقدر بلکه جمیع ناسه حلال طلب ایدوب حرامدن اجتناب ایتمك واجبدر اندنصکره حضرت رسول ذکرایلدی برکسه یی که سفری اوزون ایلر انواع طاعاتده مثلا حجه کیتمك کبی وسعی وعمره ایتمك کبی وجهاده وغزایه کیتمك کبی وصلهٔ رحم ایتمك کبی وبعض پسندیده زیارتلره کیتمك کبی الرجلده کی الف لام زائددر الرجل نکره حکمنده در نتکیم (ولقد امر علی اللئیم یسبنی) ده کی الف لام زائد اولدیغی کبیدر پس ما بعدی اول رجلك صفتی اولور تقدیر کلام دیمك اولورکه اندنصکره حضرت رسول بر رجلی ذکر ایلدیکه اول رجل اوزون سفر وسیاحت ایلر وکال فقر وفاقه دن صاچی قیوروجق اولور ویوزی توزلو اولور بو صفتلو کمسه ایکی النی آسمانه قالدرسه دخی دیسه که یارب یارب یارب بنم مرادمی اعطا ایله ودعامی قبول ایله دیوب بو سفر وسیاحتی وفقر وریاضتی مظان اجابت وباعث رضا وقربت قیاس ایلسه وحالبوکه انك مطعمی حرام اوله ومشربی حرام اوله ولباسی حرام اوله ودخی حرامله غذا اولنه

وتربيه قيلنه پس نه حالله بوكسه ايچون استجابت اولنه كه انك اكل وشربى حرام
اوله يعنى من بعد دعاسى بو صفتلو كسه نك مستجاب اولماز اى اخى بو حديث
شريفدن معلوم اولديكه سفر وسياحتك وفقر ورياضتك فائده سى يوغيمش
مادامكه حرامدن اجتناب ايتميه وحلال لقمه يميه پس سلوكك ركن اعظمى
حلال يمكدر پس حلال لقمه يمه ده اعزه طريقمز ايكى قسمدر برقسمى كسب
وتسبب اختيار ايتمشلردر وبرقسمى دخى نه فتح اولورسه اندن ييوب طريق توكله
كتمشلردر زيرا بو ايكى قسمك حقنده ومدحنده آيات واخبار وكفتار مشايخ
كبار چوق واقع اولمشدر باخصوص كه حضرت پيرمز مثنوى شريفده كاه كسبى
توكل اوزره ترجيح وكاه توكلى كسب اوزره ترجيح قيلمشلردر وخلقدن سؤال
ايتمكى جائز قيلمامشلردر انكيچون فقراى مولويه بو ايكى خصلتى اختيار ايدوب
سؤال ودريوزه قيلمغى روا كورمامشلردر * پس اولا كاسب اولنلرك فضيلتنه كلهلم
حضرت رسول صلى الله عليه وسلمدن مسلم وبخارى اتفاق اوزره بو حديثى
روايت ايدرلر (قال ما اكل احد طعاما قط خيرا من ان يأكل من عمل يديه وان نبى
الله داود يأكل من عمل يديه) يعنى براحد طعام يمدى انجق كه اول خيرلو اوله
الينك كارندن يديكندن واللهك نبيسى داود عليه السلام كسب يدندن يردى
بو حديثده طلب حلاله وكسبه تحريض وترغيب واردركه كسب سنن انبيادر
(مثنوى) رمز الكاسب حبيب الله شنو * در توكل از سبب كاهل مشو (نثر)
معناى بيت كاسب اللهك سوكلوسيدر پس توكلده اولمق ايله سببدن وكار وكسبدن
خالى اولمه وكاهل وعاطل قالمه ديمكدر * پس توكل اول كسه لره لايقدركه علم
ومعرفته سعى ايليه واعمال صالحه وطاعته كوشش قيله والا كسب قيلمق كرك
تا بطالر بلوكندن اولميه زيرا جناب حق بطالرى سومز نتكيم بو محله مناسب
امام راغب ذريعه ده بيورورلر (فاعلم ان الله لا يحب البطالين ومن اخذ
من الناس المنافع ولم يعطهم نفعا فانه لم يدخل تحت قوله تعالى والمؤمنون
والمؤمنات بعضهم اولياء بعض ولهذا ذم من يدعى التصوف فيتعطل ولا يكون له
علم يؤخذ منه ولا عمل صالح فى الدين يقتدى به بل يجعل همه غادية بطنه لانه
انسلخ من الانسانية بل من الحيوانية وصار من جنس الموتى) بيورورلركه سن بيل
اى سالك طريق حق اولان كسه كه حق تعالى بطال اولنلرى سومز شول
كسه كه ناسدن منافعى اخذ ايدوب انلره برنفع اعطا قيلماز پس اول كسه تحقيق حق
تعالينك بو قولنك تحتنده داخل اولماز نتكيم بيوردى مؤمنين ومؤمنات بعضيسى

بعضيسنه انصار ومعاوندر پس بر كسه نك كه وجودندن نصرت ومعاونت
ويا انسانه فائده لو برخصلت كليه اول كسه مؤمنلر زمره سندن خارجدر ديمك
اولور بو اجلدن ذم اولندى عند الانبيا والاوليا شول كسه كه تصوف
ادعا ايليه ومتعطل اوله وانكچون برعلم اوليه كه اندن ناس اخذ ايدوب فائده
مند اوله لر ود يننده برعمل صالحى دخى اوليه كه خلق انى شيخ اتخاذ ايدوب اكا
اقتدا قيله لر بلكه اول كسه نك تصوفدن مرادى شكمنك غذاسنه قصد قيلمق
اوله اول كسه انكچون مذموم اولديكه انسانيتدن منسلخ اولدى بلكه
حيوانيتدن بيله چقوب موتى حكمنده وجماد منزله سنده اولدى حيوانك زياده
كثرى خردر بو شكل ايترلردن اتفاق بونك اوزرينه دركه خر بهتردر (نظم) مسكين
خر اكرچه بى تميز است * چون بارهمى كشد عزيز است (نثر) اكثريا بو شكل
بطالر درسؤال ودريوزه قيلن وكاسه ليس اولوب دربدر اولان * حق تعالى كلام
مجيدنده وحضرت رسول احاديث شريفه سنده وحضرت پير كلمات طيبه سنده
سائل اولمين فقرايى مدح وسائل اولنلرى ذم وقدح بيورمشلردر نتكيم جناب
حق كلام مجيدنده بيورر (للفقراء الذين احصروا) يعنى اى اغنيا سزلك صدقاتكز
فقرا ايچوندر وياخود مالكزى انفاق ايلك شول فقرايه كه انلر منع اولنديلر
وحصر قيلنديلر (فى سبيل الله) الله يولنده مراد ياعبادت وطاعت اوله وياخود
جهاد اوله (لا يستطيعون ضربا فى الارض) بونلر قادر اولمديلر يريوزنده كسب
وكار ايچون كتمكه ورزق ومعاشلرين طلب ايتمكه عبادته زياده مشتغل اولدقلرى
ايچون * بو آيت كريمه اصحاب صفه نك حقنده وارد اولنمشدر ولكن حكمى عامدر
هر قنغى فقراده كه بو خصلت بولنه انلر دخى بو حكمه داخل اولور (يحسبهم
الجاهل اغنياء من التعفف) بونلرك حالنى بلميانلر بونلر سؤالدن تعفف
ايلديكيچون وخلقه استغنا قيلدقلريچون بونلرى اغنيا ظن ايدرلر (تعرفهم
بسيماهم) خطاب يا حضرت رسوله اوله وياخود هر خطابه لايق اولان كسه لره
اوله تقدير كلام اكرسن بونلرى كورمدك اى مخاطب اولان كسه بونلرك سيمالريله
بونلرى بيلدك (لا يسئلون الناس الحافا) بونلر اول كسه لردركه ناسدن الحاح
برله سؤال ايتمزلر * بو آيت كريمه كسه يه عرض احتياج ايتمين فقرانك خصالنى
مدح ايلر وسؤال قيلنلرك حالنى قدح ايلر فى الحقيقه مولوى شكلنده اولنه كار قيلمق
عيب وعار دكلدر اما سؤال قيلمق بغايت عيب وعاردر حضرت على كبى سلطان
بر كون ضرورتلرى واقع اولوب اجرتيله بر كسه نك قيوسندن صو چكوب
خرما النور صواردى پس اول زمانده بعض منكر انلره دخل ايدوب اول حالى

پسندا يتميوب تعبير ايلديلر اول حينده بو كلام اطيفي بيورد يلر (نظم) يقول الناس لي في الكسب عار* فقلت العار في ذل السؤال (نثر) وحضرت نبي عليه السلام سؤالي ترك ايتمك حقنده ترغيبا وترهيبا نيجه احاديث شريفه بيورمشلردر* پس ترغيبا بيوردقلري احاديث شريفه دن بريسي اولدركه ثوبان رضي الله عنه اول حضرتدن بو حديثي روايت ايدرلر (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من يضمن لي شيئا اضمن له الجنه قال ثوبان قلت انا يا رسول الله فقال عليه السلام لا تسأل الناس شيئا اضمن لك الجنه فكان ثوبان لا يسأل الناس شيئا حتى سقط يوما سوطه فنزل واخذه ولا امر احدا ان يناوله) حضرت مولانا بو حديث شريفي نظمه كتوروب بيورورلر (مثنوى) كفت پيغمبر كه جنت از اله* كر همي خواهي ز كس چيزي مخواه* ور نمي خواهي كفيلم من ترا* جنت المأوى وديدار خدا (نثر) ومصابيحده امام بغوى بو حديث صحيحي اتفاق رواة اوزره ابو هريره دن روايت ايدرلر (قال عليه السلام لان يأخذ احدكم حبله فيأتي بحزمة حطب على ظهره فيبيعها خيرله من ان يسأل الناس اعطوه او منعوه فان اليد العليا خير من اليد السفلى اليد العليا هي اليد المنفقة واليد السفلى هي السائلة) بيورورلر والله سزدن بريكز حبلني آلوب پس ارقه سي اوزره بر يوك اودون كتورملك واني بيع ايلك خيرلودر ناسدن برشي استمكدن يا اني اعطا ايده لر يا خود منع ايده لر زيرا عالي رلك اولان ال سفلى رلك اولان الدن خيرلودر يد عليا منفعت اولان ال ويد سفلى سائله اولان الدر پس ترهيبا اولان حديثه كلهلم ترهيبا وتخويفا اولان احاديث چوقدر بو جمله دن بو حديثله اكتفا اولندى مسلم وبخاري اتفاقيله بو حديث اول حضرتدن روايت اولنور (قال عليه السلام لا يزال الرجل يسأل الناس حتى يأتي يوم القيامة ليس في وجهه مزعة لحم اي قطعة لحم صحيح) درويش اولدركه ابراهيمي مشرب اوله وخالقه عرض حاجات ايتميوب توجهي بالكليه حقه قيله بوهرنه ديلرسه اندن ديليه بلكه اندن دخي استمكدن استحيا ايليه فكيف عن المخلوق اول زمانده كه حضرت ابراهيمي منجنيقه قوديلر وهوايه آتديلر در حال جبريل امين كلوب ديديكه (الك حاجة قال اما اليك فلا فقال فسل ربك قال حسبي من سؤالي علمه بحالي) پس جمله مؤمن اولنلره لازم وواجبدر كه انك ملتنه تابع اوله تا بو مرتبه لردن لذت بوله (قال الله تعالى ملة ابيكم ابراهيم) اي اتبعوا ملة ابيكم ابراهيم تقديرنده در پس انك ملتندن وخصلتندن بريسي خلقه عرض حاجت ايتمكدر وبر خصلتي

(ترجمة حديث) بركون حضرت بيورديكه كيم ضامن اولوريكا بر شيئه كه بن اكا ضامن اولم جنتي* ثوبان ديركه بن ديدمكه بن اول شيئه ضامن اولورم پس بيورديلركه ناسدن برشيء استمه وبن سكا جنتي ضامن اولم* پس ثوبان كمسه دن برشيء استمزدي حتى بركون قمچيسي دوشدي پس كندي اينوب اني آلدي وكمسه يه آني اليويرديدي (حاشيه)

بز خدادن غيريه هيچ عرض حاجات ايتمزز* قاضي الحاجاتدن غيره مناجات ايتمزز* برعبا يتربزه فاخر لباسي نيلرز* عارفز اهل دلز بز ميل دارات ايتمزز

دخی جمیع آفل وزائل اولان اشیایه محبت ایتمیوب (لااحب الافلین) دیوب
جناب فاطر السموات والارضه توجه قیلمقدر پس سالکه دخی لازم اولدیکه
جمیع ماسوادن غرضن وامیدو حاجتن قطع ایده وجمله خلایقدن اکرجبرائیل
ایسه ده همتن رفع ایده بلکه حقدن دخی استمکه استحیا ایده قنده قالدیکه
کندی کبی عاجزدن امید طوته سن وانی معطی ومحسن صانوب اکا رعایتلر
وعبودیتلر قیله سن (مثنوی) پس چه عرضه میکنی ای بدکهر * احتیاج خود
بمحتاج دکر * و بخواهی ازکرم اودهد * برکفش میل بخواهم اونهد * هین
ازوخواهید نه ازغیراو * آب ازیم جو مجو ازخشک جو (نثر) بومحله مناسب
صاحب الحکم ابن عطا حضرتلری بیورورلرکه (لاترفعن الی غیر الله حاجة فکیف
یرفع حاجتک عنک من لایستطیع ان یرفع حاجته عن نفسه ربما استحیا العارف
ان یرفع حاجته الی مولاه اکتفاء بعلمه ومشیئته فکیف لایستحیی ان یرفعها الی
خلقه) بیورورلرکه اللهدن غیریه حاجتکی عرض ایله زیرانه حالله سندن حاجتکی
دفع ورفع ایلرشول کمسنه که اول کندو نفسندن حاجتنی دفع ورفعه قادر اوله مز
آزاولورکه عارف کندو حاجتنی مولاسنه عرض ایلکدن استحیا ایلر انک علم
ومشیئتیله اکتفا ایلدیکی ایچون * پس نه حالله سن حاجتکی خلقه عرض ایلکدن
اوتانمزسن خلقه عرض احتیاج ایتمک ایکی وجهله اولور با لسان قالله وبالسان
حالله اکثر کمسنه لر لسان قالله سؤالدن وعرض احتیاجدن خلاص اولمشلردر
اما لسان حالله سؤالدن خلاص اولمامشلردر برکمسنه نک که دخی خلقدن امید
ورجاسی اوله لسان حالله سؤال ایلکدن اول خلاص اوله مز مکرشول زمانده
خلاص اولورکه کندو رزقنک کندویه عاشق اولدیغنی کورر ومانع ومعطی الله
ایدیکنی بولور اندنصکره صفای باطنیله حقه توکل قیلور (مثنوی) رو توکل
کن ملرزان پا ودست * رزق تو برتوزتو عاشق ترست (نثر) بیوردیغی حضرتک
بومرتبه یه اشارتدر سوز بودرکه عبد صالح رزق ومعاش قیدنده اولمز بلکه
کندویه لازم وواجب اولانی ادا قیلمغه سعی ایلرو حقه لایق اولانی اکا تسلیم قیلرکه
اول بنده پروراکی اعلا بیلور قولنه لازم کلانی وصالح اولانی اکانه لیم ایتمکه حاجت
یوقدر (کما قال فی الحدیث القدسی عبدی اطعنی فیما امرتک ولا تعلمنی مایصلحک)
اکرحقیقت کوزیله نظر قیلسک بوجمله انسانک دنیا ایچون چکدیکی رذالت
وذلت هپ طمعدن حاصل اولور (الطامع عبد والقانع حر) مفهومنجه قانع
اولدیغی کبی حر اولورو خرسند ملکدن نجات بولور وطمعک حرفلرینک ایچی بوشدر

انکچون طمعکارلر دخی درونی بی قناعت وناخوشدر برخوای (العبد حر ما قنع والحر عبد ما طمع) عبد قانع اولدیغی شیئک حر وآزاده سی وحر طامع اولدیغی شیئک بندهٔ دلداده سیدر پس طمعک نیجه قبیح خصلت ایدوکن بیلدکسه کرکدر که اندن حقه استعاذه قیله سن تا قسوت قلبدن نجات بوله سن نتکیم معاذ بن جبل حضرت نبیدن صلی الله علیه وسلم بو حدیثی روایت بیورر (قال علیه السلام استعیذ بالله من الطمع فانه یهدی الی الطبع) طبع لغتده وسخ ودنسه دیرلر مقصود آثام ومعاصیدر زیرا طمع انسانی نیجه معصیته وخطیئته رهنما اولور* پس بونلری بیلدکسه ایکنجی قسمه کلهلم طریقه زلک ایکنجی قسمی اول کسه لردرکه کفالت الهیه بونلره ظاهره ووکالت ربانیه کما ینبغی واضحه وباهره اولدیغندن اسبابه تعلق ایتمک درونلرندن رفع اولمشدر وخلق عالمه رزق ایچون تملق قیلمق بالکلیه بونلردن مندفع اولوب درون وبیرونلری زنکار اهتمام واکتسابدن صفا بولمشدر اهل دنیایه سرفرو ایتمزلر وآب روی فقر وقناعتی یره دوکمزلر (نظم) ما آب روی فقر وقناعت نمی بریم* با پادشه بکوی که روزی مقدر است (نثر) دینلر بونلردر (واللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولا مبدل لما حکمت ولا راد لما قضیت ولا ینفع ذا الجد منک الجد) وردنی اوقورلر ومعناسیله عمل قیلورلر بوذکر اولنانلردر بونلر اول کسه لردرکه (مثنوی) بر دل خود کم نه اندیشهٔ معاش* رزق کم نآید تو بر درکاه باش (نثر) قولنک مفهومی اوزره اندیشهٔ معاشی دللرندن دور ایدوب درکاه حقه محصور اولمشلردر پس بونلره عالم غیبدن هر نه فتح اولورسه انکله قناعت قیلورلر وانی محض عطیهٔ الهیه بیلورلر فتوحک حقنده احادیث شریفه واخبار لطیفه چوق وارد اولمشدر اول جمله دندر بو برقاج حدیث زید بن خالد الجهنی حضرت رسول اکرمدن بو حدیثی روایت ایدرلر (قال علیه السلام من جاءه معروف من اخیه من غیر مسئلة ولا استشراف نفس فلیقبله فانه رزق ساقه الله الیه) معنای شریفی برکسه یه بر احسان کلسه بر مؤمن قرنداشندن استمکسز ودخی نفسک انتظارنسز پس اول کسه انی قبول ایلسون زیرا اول معروف بر رزقدرکه الله انی اول کسه یه سوق ایلدی اول محسن یدندن وبو حدیث دخی روایت صحیحه ایله اول حضرتدن مرویدرکه (قال من وجه الیه شیء من الرزق بغیر مسئلة فلیأخذه ولیوسع فی رزقه فان کان عنده غنی فلیدفعه الی من هو احوج) یعنی برکسه یه رزقدن برشیء توجیه اولنسه استمکسزین اول کسه انی آلسون ورزقنی توفیر وتوسیع قیلسون اکر قتنده غناسی

واريسه برمحتاج كمسه يه انى ويرسون پس مشايخ فتوحك اخذ اولنمسنده وكذلك
نذرلك واحسانك وصدقه تطوعك النمسنده تردد ايتمامشلردر مكر زاهد خشك
اولنلر امازكوتك النمسنده تردد ايتمشلردر بعضيسى انيدخى عند الاحتياج
المشلر وبعضيسى استغنا قيلمشلردر نتكيم حضرت مولانايه زكوة اقجه سى كلسه
بيوررلرديكه وارك بونى شيخ صدر الدين حضرتلرينك فقراسنه ويركه انلر بزم
فقرامزدن احوجدر امانذر كلسه ويا فتوح اولسه انى ردايتميوب فقرايه بخش
ايدرلردى زيرا فتوح ونذرى مشايخ عظام رد ايتمامشلردر (كما روى ابو طالب
المكى فى قوت القلوب هذا الحديث برواية صحيحة) قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم من آتاه الله رزقا بغير مسئلة فرده فانما يرده على الله) يعنى بر كمسه يه حق تعالى
بغير سؤال رزق اعطا ايليه پس اول كمسه انى ردايليوب آلمسه اللهك ويرديكنى
الله اوزره رد ايلمش اولور بو ايسه عظيم جرمدر اما بعض كمسه نك يدندن فتح اولنى
ردايلمك واجبدر ديمشلر نتكيم اول كمسه لرى ابو طالب مكى قوت القلوبده
على حدة ذكر بيوررلر (فلا يؤخذ الا من يد عاقل بالغ حر تقى كما جاء فى الحديث
لا تأكل الا طعام تقى ولا يأكل طعامك الا تقى ولا من يد ظالم ولا جاهل بالحلال
والحرمة من المكاسب) يعنى فتوح النميه الا عاقل اولان كمسه نك الندن مجنون
ومعتوهدن احترازدر ودخى بالغ اولانك الندنكه صبى اولميه ودخى حر وآزاد
اولانك الندنكه كمسه نك عبدى اولميه ودخى تقى ونقى اوله فاسق اولميه زيرا
حديثده وارد اولديكه يمه الا تقى اولانك طعامنى ودخى طعامكدن يمسون
الا تقى اولان ودخى فتوح ظالم الندنده اخذ اولنميه ودخى مكاسبدن حلال
وحرامه جاهل اولان كمسه نك الندندخى اخذ اولنميه امابونلردن غيريدن اخذ
اولنسه مستحبدر * بعض مشايخ تقى اولميندن وظالم وجاهل الندن اخذ ايتمشلر
حالنه احتمال ويرمكله ولكن اكل ايتمامشلر بلكه يتيملره وكيليلره بعض حوايجه
خرج ايتمشلر زيرا شبهه لو اولان طعام ولباس سلوكه مانعدر * پس همان سالكه
بهتر اولان بودر كه دائما ربيسنه مفتقر اوله والله غناسيله غنى النه وخلق غناسندن
مستغنى اوله (قال الواسطى الافتقار الى الله اعلا درجة المريدين والاستغناء بالله
ارفع درجة الصادقين) اللهه مستغنى اولان عاشقلر غناى خلقه تحسر قيلمز
وخزينة اللهدن يين صادقلر كسب وكاره مشتغل اولمزلر (كما قيل لابى يزيد
البسطامى ما نراك تشتغل بكسب فمن اين تأكل قال مولاى يرزق الكلاب
والخنازير فلم لا يرزق ابا يزيد) پس رزاق اولدر على الاطلاق اكر برقوله رزقى

مع واسطة الخلق حاصل اولسون واكر بلا واسطه حاصل اولسون عارفلك قتنده
ايادئ قدرتله ويا ايادئ ملائكه ايله حاصل اولان رزقلك ايادئ عباددن
ظهوره كلن رزقله فرقى يوقدر زيرا عارف موحد قطع جميع اسباب ايليوب هر نه
يوزدن اولورسه رزاقى كورر ومعطى انى بيلور (كما قال الشيخ السهروردي
اذا صح التوحيد تلاشت الاسباب فى مشاهدة رب الارباب) پس موحد اول
كسه دركه هر فتوحك فتحى اندن بيله وفتاح مطلق انى بوله شيخ حضرتلرى
فتوحات مكيه ده فتوحى اوج نوع اوزره تقسيم قيلمشدر وبو كونه تعريف ايدوب
بيورورلركه (اعلم ان كل امر جاءك من غير تعمل ولا استشراف ولا طلب فهو
فتوح ظاهرا كان او باطنا والفتوح على ثلاثة انواع النوع الاول فتوح العبارة
فى الظاهر وسببه اخلاص القصد وهو صحيح عندى وقد ذقته ومنه قوله عليه
السلام اوتيت جوامع الكلم ومنه اعجاز القرآن والنوع الثانى من الفتوح
الحلاوة فى الباطن قالت الطائفة سببها جذب الحق باعطافه والنوع الثالث
من الفتوح فتوح المكاشفة قالت الطائفة سببها المعرفة بالحق ومن شرط فتوح
النوع الاول ان لا يصحبه فكر ولا يكون بنتيجة فكر وكان شيخنا ابومدين يقول
فى فتوح الغير اطعمونا لحما طريا ولا تطعمونا لحما قديدا اى لا تنقلوا الينا
من فتوح غيركم الا ما يفتح به عليكم فى قلوبكم يرفع بهذا همة اصحابه لطلب
الاخذ من الله) ترجمه سى بودركه بيل اى طالب اسرار فتوح اولان سالكه هر نه كه
سكا عمل ارتكاب سز كاور وانتظار وطلبسز حاصل اولور اول فتوحدر اكر ظاهرا
فتوح اولسون مثلا كيه جك ويه جك وسيم وزركبى ويا باطنا اولان فتوح
اولسون مثلا علوم وعرفان وذوق ووجدان كبى * وفتوح اوج نوع اوزره در نوع
اول ظاهرده عبارة وكلامك فتوحيدر وبو عبارتك فتحنه سبب قصد وعزيمتده
خالص اولمقلقدر وبو عباره وكلام فتحى بنم قتمده صحيحدر ديرشيخ حضرتلرى *
وبن بو عبارتك فتحى اولمسنى ذائق اولدم دير وبو فتوح عبارتندندر حضرت
پيغمبرمزلك (اوتيت جوامع الكلم) بيورمسى زيرا اكثر احاديث رسول بلا تفكر
الهام ايله بيورلمشدر وبو عبارتندندر اعجاز قرآن زيرا وحى الهيدر بونده دخى
فكرت ورويتك دخلى يوقدر * وفتوحك نوع ثانيسى باطنه حلاوت ودرونه ذوق
ولذت فتح اولمسيدر بعض طائفه ديرلركه بو حلاوت باطنك سببى حق تعالينك
اول قولى مرحمت ومحبتله جذب ايلمسيدركه حلاوت باطن اول جذبك
خاصه سيدر فتوحك نوع ثالثى فتوح مكاشفه در مشايخدن بر طائفه ديديلركه بونك

سببی حقله بیلمکدر * وفتوح عبارتك شرطی بودرکه اول فتح اولان عبارته فکر
مصاحب اولیه واول عبارە فکرك نتیجه سی دخی اولیه وشیخ حضرتلری
حکایه ایدوب دیرکه بزم شیخمز ابومدین حضرتلری دیردیکه بزه بر تازه
ات اطعام ایلمکز قوریمش قدید اولمش اتی اطعام ایلمك یعنی بزه غیری کمسه نك
قلبنه فتح اولان عبارتی نقل ایتمك الا قلو بکزده سزه فتح اولان عبارتی نقل
ایلمکز وبو قولله اصحابنك همتنی رفیع ایلردی تا کیم انلر دخی سائر اولیا کبی
اللهدن اخذ ایتمکه طالب اولهلر غیرك فتوحنه کرفتار اولمیوب منبع عبارت
ومعانی بی بوله لر * نتکیم حضرت مولانا دخی فقراسنك همتنك عالیه اولمسنه
امر ایدوب سائرك فتوحندن وغیرینك واردات روحندن انلری نهی ایلر
بیورر لرکه (مثنوی) جهد می کن شو تو صاحب واقعه * تا بکی عکس خیال
لامعه * تا که کفتارت زحال تو بود * سیر تو با پر و بال تو بود * صید کیرد تیرهم
با پر غیر * لا جرم بی بهره است از لحم طیر * باز صید آرد بخود از کوهسار *
لا جرم شاهش خوراند کبك وسار * منطق کز وحی نبود از هواست * همچو
خاکی در هبا و در هواست

(باب عاشر)

جهاد نفسی وموت اختیاری یی وشهید تیغ عشق اولانك فضیلتنی بیان ایلر
ابو هریره حضرتلرندن مسلم وبخاری اتفاق ایدوب بو حدیثی روایت ایدرلر
(قال علیه السلام من آمن بالله ورسوله واقام الصلوة وصام رمضان کان حقا
علی الله ان یدخله الجنة وان جاهد فی سبیل الله او جلس فی ارضه التی ولد فیها)
معنای شریفی بر کمسه اللهه ورسولنه ایمان کتورسه وصلوته قائم ورمضان آیی
صائم اولسه الله اوزرینه لایق اولورکه انی جنته ادخال ایلیه اول کمسه اکر کافرله
فی سبیل الله مجاهده ایلسون واکر طوغدیغی یرده اوتورسون وغزای ظاهره
کتمسون زیرا کفارله جهاد فرض عین دکلدر بلکه فرض کفایه در پس غزایه
کیدرسه قائم اللیل وصائم النهار ثوابن بولور (کما قال علیه السلام مثل المجاهد
فی سبیل الله کمثل القائم الصائم القانت) واکر کتمزسه آثم اولمز مادامکه جماعت
مسلمیندن بر جماعت مجاهده وکفارله مقاتله قیله اما مجاهدهٔ نفس جملهیه واجب
ولازمدر زیرا جهاد اعداء اللهله محاربهیه دیرلر پس عدولرك زیاده عدورکی
انسانك کندو نفسیدر (کما قال علیه السلام اعدا عدولك نفسك التی بین جنبیك)
اویله اولیجق نفسله مجاهده کفارله مجاهدهدن اولیدر زیرا جهاد اکبر نفسله

جهاد دروحق جهاد دخی بونده بولنور (كما قال الله تعالى وجاهدوا فى الله
حق جهاده قال عبدالله بن المبارك حق الجهاد مجاهدة النفس والهوى
وهو الجهاد الاكبر على ماروى عن النبى عليه السلام قال حين رجوعه
من جهاد الكفار رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر قالوا وما الجهاد
الاكبر يارسول الله قال مجاهدة النفس) حضرت مولانا بو حديثك تفسيرنده
بو ابيات شريفه‌يى ايراد ايدرلر (مثنوى) قد رجعنا من جهاد الاصغريم *
بابنى اندر جهاد اكبريم * سهل شيرى دانكه صفها بشكند * شير آنست انكه
خودرا بشكند (نثر) حقا بودركه پهلوان اولدركه كندوخانه سنده اولان دشمن
پنهان ايله ستيز ايليه وانى قهر قيله وحكمنه آلوب مسلمان ايليه قريب اولان
دشمنك شرنى دفع بعيد اولان دشمنك شرنى دفعدن اولى وافضلدر (قال الشيخ
فى الفتوحات (قال الله تعالى قاتلوا الذين يلونكم) اى يقربون منكم من الكفار
ولا اكفر من النفوس لنعم الله ولا يلى الانسان اقرب اليه من نفسه فجهاد النفس
الجهاد الاكبر واعظم جهاد العدو ولان جهاد العدو وقد يقع من العبد للرياء والسمعة
والحمية وجهاد النفس امر باطن لا يطلع عليه الا الله ولا يكون الا لله) حق تبارك
وتعالى كلام مجيدنده بيوررلركه مقاتله ايلكز اى مؤمنلر كفاردن سزه قريب
اولان دشمنله تفسير غايه‌الامانيده بويله ديركه (امر بقتال الاقرب من الكفار
فان ضرره اشد والحذر منه اكثر ثم الاقرب فالاقرب وشيخ حضرتلرى دخى بيوررركه
انسانه نفسندن اقرب يوقدر والهك نعمتنه نفوسدن اكفر برشئ يوقدر * پس
جهاد نفس جهاد اكبردر وعدوى ظاهره مجاهده‌دن بو اعظمدر زيرا عدونك
جهادى آزاولوركه ريا وسمعه وحميت ايچون دخى اولور وجهاد نفس بركيزلو
امردركه آنى الله‌دن غيرى مطلع اولمز وهمان بو جهاد الله ايچون اولور پس
كركدركه سالك همان كندو نفسنه عداوت ايليه وانك شرندن دائما حقه
استعاذه قيله (نظم) ودع ماعداها واعد نفسك فهى من * عداها وعذ منها
باحصن جنة (نثر) يعنى حضرت حقدن ماعداسن ترك ايله ونفسكه عداوت ايله زيرا
نفسك اول حضرتك عداسيدر واول نفسكدن صقن محكم اولان سپره * احصن
جنه‌دن مراد يا عنايت الهيه ويا شريعت نبويه ويا شيخ كاملدر پس نفسله مجاهده
اكاديرلركه اولا آنى هوا ومشتهياتندن وآرزو ولذاتندن نهى ايده‌سن وهرنه ديلرسه
خلاف مرادى اوزره كيده‌سن اندنصكره انى جميع معاصى ومناهيدن قطع
ايدنجه مجاهده ايده‌سن اندنصكره جميع اخلاق ذميمه وافعال رديه‌دن منع

ایدوب انی بالئـیه قیله سن اندنصکره اطعمه نفیسه یمدن والبسه نعیمه کیمدن انی
بری وعاری ایدوب اولمزدن اول اولدیره سن وخشب یابس کبی قیله سن (کما قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم اخشوشنوا واخشوشبوا وامشوا حفاة عراة
لعلکم ترون الله) اخشوشن الرجل دیرلر (اذا اشتدت خشونته یعنی جاهدوا
النفس بالخشونة بمخالفة هواها) دیمکدر (اخشوشب فلان شیئا) دیرلر
فلان کسه برشیئی خشب یابس کبی قیلدی دیمک معناسن ویررلر اخشیشاب
نفسی عمله مبتذل قیلوب اکا غلظت ایتمک معناسنده دخی استعمال ایدرلر پس
تقدیر کلام (اجعلوها کالخشبة الیابسة بالمجاهدة راجین رؤیة الله) دیمک اولور
(مثنوی) ای خنك انکو جهادی میکند * بربدن زجری ودادی میکند *
تاتوانی جهد میکن ای کیا * در طریق انبیا واولیا * کافرم من کرزیان کردست
کس * درره ایمان وطاعت یکنفس (نثر) اولا مجاهده یه اوج سلاح لازمدر
اول اوج سلاح اولمینجه نفس صلاح بولمز وروی فلاحی کورمز نتکیم شیخ عطار
حضرتلری بیورورلر (مثنوی) خنجر خاموشی وشمشیر جوع * نیزهٔ تنهایی وترك
هجوع * هرکرا این نبود این هرسه سلاح * نفس اوهرکز نیابد با صلاح (نثر) پس
اول مجاهدکه (اقتلوا نفوسکم بسیوف المخالفات) فحواسنجه نفسنی سیوف
مخالفاتله قتل ایده (وموتوا قبل ان تموتوا) مغزاسنجه اولمزدن اول اوله جناب
حق انی حیات ابدیه ایله زنده وسعادت سرمدیه ایله فرخنده قیله * مشایخ کبارك
(ما الحیاة الا فی الموت) دیدکلری بوکا اشارتدر یعنی (لاحیاة للقلب والروح
الا فی اماتة النفس الجموح) دیمکدر مشایخ صوفیه نك اعظمندن حاتم اصم
حضرتلری بیورورلرکه (من دخل فی طریقنا هذه فلیجعل لنفسه اربع موت
موت ابیض وموت اسود وموت اخضر وموت احمر الموت الابیض الجوع والموت
الاسود احتمال اذی الناس والموت الاخضر لبس الخرقة والموت الاحمر مخالفة
النفس والهوی) پس بوموتلری نفسه اختیار ایلمك رؤیت حقه وسیله ووصلت
الهیه یه ذریعه اولور موت اختیاری ایله اولمین حقی بودنیاده کورهمز ووصالنه
ایرهمز (کما قال علیه السلام لن یری احدکم ربه حتی یموت (وکذا قال الشیخ ابومدین
من لم یمت لم یر الحق) زیرا حقله عبد ما بیننده حاجز حصین وحجاب متین حبس
نفسدر انك موت وازاله سی رؤیته ووصلته بسدر (اعظم حجاب بینك وبین الله
نفسك) دیمشلردر انلیچون (شعر) بینی وبینك انی ینازعنی * فارفع بفضلك انی من
البین (نثر) دعاسن قیلمشلر وبعض عاشقلردخی بوحیات طیبه یی ممات نفسده

کورر

کوردکلرندن اقتلونی اقتلونی یا ثقات * ان فی قتلی حیات فی حیات (نثر) صداسن اورمشلر وشهید تیغ عشق اولمغی جانلرینه منت بیلمشلر کما قال ابن الفارض (نظم) وانی الی التهدید بالموت راکن * ومن هوله ارکان غیری هدت (نثر) یعنی تحقیقا بن موتله تهدید اولنمغه مائلم که انک هول وخوفندن بندن غیرینک ارکانی تهدید اولنمشدر روزبهان بقلی حضرتلری عرایسده بو آیتک تفسیرنده بیورورلرکه (قال الله تعالی ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات بل احیاء ولکن لا تشعرون) ای لا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله بسیف العشق والمحبة اموات بل احیاء بعد فنائه عن حیاة البشریة بحیاة الربانیة ولکن لا تشعرون لانکم محبوسون بین الوجود والعدم ویا حسرة علی العباد) آیتنک تفسیرنده دخی بیورورلر (یقول الله من هرب منی الی نفسه احرقته بالتأسف علی فوتی اذا شاهد غدا مقامات ارباب الفنا فی) یدل علیه قوله تعالی (یا حسرة علی العباد) وهذا قول لا یقوله الا المحترق بنار التأسف یتأسف علی ما قصر فی فناء نفسه لله وفی الله وقت کشوف الحقیقة) کشتهٔ تیغ عشق اولمین کسه لر یارین فنا فی الله اولان کسه لرک مقاماتن کوردکلرنده افنای نفس ایتمده تقصیر ایلدکاری اوزره تأسف ایدەلر پس سعادت اول کسه یه که میدان محبتده کشتهٔ تیغ عشق یار اوله کشتهٔ شمشیر یار اولانک دیتی وصلت یاردر (کما قال الله تعالی من احبنی قتلته ومن قتلته فعلی دیته ومن علی دیته فانا دیته (نظم) هرکرا تیغ محبت سر برید * بر مقام اوج او ادنی رسید (نثر) کشتهٔ تیغ کفار اولانک دیتی دار قراردر پس شهید تیغ کفار بو قدر دولت پایدار ونعم دار قرار بولیجق شهید غفار اولان نقدر انوار واسرار ونیجه مرتبهٔ عالی مقدار بولمق کرک قیاس ایله (نظم) با کشتهٔ دشمن آن کرامت کردند * بنکر که چها کنند با کشتهٔ دوست * پس شرط طریق محبت نفسی اولمزدن اول اولدرمکدر وروح عزیزی وصال یار ایله کولدرمکدر جمله واصلین بویله قیلمشلردر واولمزدن اول اولمشلردر بعده حیات ابدیه ایله حی اولمشلردر اولمزدن اول اولان اصحاب تحقیقک کزیده سی حضرت ابوبکر صدیقدرکه انک شان شریفنده حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیورمشلر (من اراد ان ینظر الی وجه میت یمشی علی وجه الارض فلینظر الی ابی قحافه) پس نفسی اولمزدن اول اولدرمک وقتل مرتبه سنه ایرکورمک آرزوسنه مخالفت وتوبه واتابتله اولور تکیم بنی اسرائیلک توبه سی ظاهرا قتل نفس ایتمک اولدی اما بو امتک توبهٔ حقیقیسی معنا قتل نفس ایتمکدر بو کلامه مناسب امام قشیری بو آیت کریمه نک تفسیرنده

دیرکه قال الله تعالی واذ قال موسی لقومه یاقوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم) التوبة بقتل النفوس غیر منسوخة فی هذه الامة الا ان بنی اسرائیل کان لهم قتل انفسهم جهرا وهذه الامة توبتهم بقتل انفسهم معنا (کما قال علیه السلام موتوا قبل ان تموتوا) والناس یتوهمون ان توبة بنی اسرائیل اشق ولیس کما توهموا فان ذلک کان منهم فی حالة واحدة واهل الخصوص من هذه الامة قتلوا انفسهم فی کل لحظة بسیوف الریاضات والمنع عن الشهوات قیل (لیس من مات فاستراح بمیت * انما المیت میت الاحیاء قبور الوری تحت التراب والثری رجال لهم تحت الثیاب قبور) پس سالک نفسنی اولدور مجه وحیات ابدیه ایله دیرکورمجه مجاهده دن خالی اولماملی کرک ونفسک حیله ومکرنه آلدنمامق کرک تامشاهده سی کماله ایره وحقیقتی انبیا واولیا کوردیکی کبی اولدخی درست کوره زیرا (المشاهدة تحصل بقدر المجاهدة) دیمشلردر (واجرکم بقدر تعبکم) حد بنیله خوش عمل قیلمشلردر * ابن فارض حضرتلری دخی بورایه مناسب بیورمشلرکه (نظم) لجاهد تشاهد فیک منک وراءما * وصفت سکونا عن وجود سکینتی (نثر) یعنی ای سالک مجاهده ایله تامشاهده ایلیه سن کندو وجودکده کندکدن بنم وصف ایلدیکمک وراسنده وجود سکینه دن نتیجه سکون واطمینان مشاهده ایلیه سن * پس طریق حقده مشاهده مجاهده سز وعلوم وعرفان وحال وکمال هرنه ایسه مکابده سز اولمدیغی ایچون حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) بیوردی معنای شریفی شول کمسه لرکه بزم طریقمزده ویابزم حقمزده مجاهده ایدرلر بزانلره البته هدایت ایلرز یولمزی (قال البیضاوی اطلق المجاهدة لیعم جهاد الاعادی الظاهرة والباطنة بانواعه لنهدینهم سبلنا ای سبل السیر الینا والوصول الی جنابنا) دیمکدردر وصاحب مدارک فینادهکی فی حرفنی بمعنی لام اجل طوتوب بویله تقدیر ایلرکه (فینا) ای لاجلنا ولوجهنا خالصا وقال ابن عطا (والذین جاهدوا فینا) ای فی رضانا لنهدینهم سبلنا ای سبل الوصول الی لقائنا) مجاهد اولنلرک وسعی وکوشش قیلنلرک حقنده وشاننده بوحدیث شریفی امام بخاری ابوهریره دن روایت بیوررلرکه حضرت صلی الله علیه وسلم بیورمشلر (ان فی الجنة مائة درجة اعدها الله للمجاهدین فی سبیله کل درجتین ما بینهما کما بین السماء والارض یعنی تحقیقا جنت ایچره یوز درجه واردرکه الله تعالی آنی اولنده مجاهده قیلنلر ایچون اعداد واحضار ایلدی هردرجه نک ما بینی ارض وسما ما بینی

مقداوی اوله (قال ابن ملك وهذا التفاوت يجوز ان يكون صوريا او معنويا فيكون المراد من الدرجة المرتبة فالاقرب الى الله يكون ارفع درجة ممن دونه) پس بو جنت آجله ده اولان يوز درجه نك اصلى جنت سلوكده اولان مراتب ودرجاتدر كه مجاهد فى سبيل الله بو دنياده بو درجه لره واصل اولور كيمسى جميع درجه و مرتبه لرى مجاهده ايدوب كورر و بر حالتدن براعلا حالته دخى نقل قيلور (كما قال الجنيد العبد ينتقل من حالة الى حالة ارفع منها) و بعضيسى مراتب سلوكدن بر مرتبه ده اقامت قيلور واول مرتبه دن لذت آلور * پس اول مرتبه اكا مقام اولور اكر اول مرتبه دن ترقى قيلمزسه اول مرتبه نك دناءتن بيلمز ومافوقنده اولان مراتب ومقاماتك فروعنه واسرارينه مطلع اولمز نتكيم بو حديث شريفده بو معنايه اشارت واردر (قال صلى الله عليه وسلم انه ليغان على قلبى وانى لاستغفر الله فى كل يوم مائة مرة) (قال بعض اهل التحقيق ان العبد لا يصلح له مقام حتى يرتفع عنه ثم يطلع فيصححه وكان النبى عليه السلام فى نهاية الكمال فى الارتقاء الى درجات الجلال وكان عليه السلام اذا ارتقى الى حالة ولاحظ ما فى حالته الاولى من النقص استغفر عنه) معناى شريفى تحقيقا شان بودر كه بنم قلبم اوزره بر پردۀ رقيق بورينور وتحقيقا بن هر كونده يوز كره اللهدن مغفرت طلب ايلرم ابن ملك بعض اهل تحقيقدن نقل ايدوب ديركه بعض اهل تحقيق ديديلر تحقيقا عبده مقام اطلاقى صحيح وصالح اولمز حتى اول مقامدن مرتفع اوله وترقى قيله اندنصكره مقام اوتنه مطلع اوله وانى تصحيح قيله ونبى عليه السلام درجات عظمت وجلاله ارتقاء ايلكده كمال مرتبه ده ايدى وهر كاه كه بر حالتدن بر حالت اخرايه ارتقا ايلسه لردى وحالت اولى ده اولان نقصى ملاحظه قيلسه لردى اول مرتبه دن استغفار ايدرلردى وانى كويا ذنب عد ايدرلردى اكرچه اول مرتبۀ اولى دخى فى حد ذاته غيره نسبت اولنسه بر شريف مرتبه دور ولكن همت عاليه لرى اول مرتبه يى دون عد ايدوب دخى اعلاسنه همت قيلرلردى انكچون حسان اول حضرتك همت عليه سن مدح ايدوب ديركه (شعر) له همم لامنتهى لكبارها * وهمته الصغرى اجل من الدهر (نثر) كذلك انك وارثى اولان مقربلر دخى هر مرتبه يه كه ايرولر اندن كذار ايدرلر تا مرتبۀ فنايه ومقام او ادنى يه وارنجه و توحيد صفات وذاته ايرنجه ارتقا قيلرلر نتكيم حضرت مولانا بو ترقيلره ترغيب وتحريض ايدوب بيوررلر (مثنوى) اى برادر بى نهايت دركهيست * بر هر آنچه ميرسى بالله

مابيت (نثر) پس كركدركه سالك تا فنا اندر فنا بولنجه وبقا اندر بقايه ايرنجه وغيرت مرتفع اولنجه ووحدت ذات ظهوره كلنجيه دك همت عاليه برله مجاهده قيله ودرجات ومراتبدن برينه آلدانميه تاكيم حقيقة كامل ومكمل وواصل حق اوله * پس اول درجات ومراتبي بربربر على الترتيب من اوله الى آخره بيان ايده لم تا سالك مراتب سلوكه واقف اوله ومقام ومنزلتي بيله بعض سالك علما بو جمله مراتبي بيلور ومشاهده قيلور ولكن وجدانا كند ينك حالى اولميجه مجرد بو مراتبه علم فائده ويرمز زيرا بو مراتبي بيلمدن مراد عمله كتورمكدر واكر عمله كتورمزسه بو مرتبه لردن برينه واصل اولمامش اولور * مثلا بركسه كعبه نك منازلني علمله بيلسه ولكن وطننيدن آيريلوب سفر قيلوب اول مقاملري بعينه كورمسه وعمله كتورمسه انك منازل راه كعبه يي بيلمسنه اعتبار اولنمز * چوق كسه كورورزكه معاصي ومناهيدن دخي توبه وانابت ايلمزدن اول كنديني توحيد ذات مرتبه سنه واصل زعم ايلر مع هذا سلوكك اول مرتبه سي توبه وآخر مرتبه سي توحيد ذاتدر * پس بويله كسه قياس ايلركه سلوك عملسز همان علمله اوله حالبوكه علم عمله مقارن اولمق شرطدر پس شرط بولنميجه مشروط حاصل اولمز * امدي لازمدركه اولا سالك راه حق جميع معاصيدن توبه ايده اندنصكره انابت ايده اندنصكره هردمده اولان احوالني محاسبه ايليه تكيم على الترتيب درجة بعد درجه ذكر اولنان درجات مائه يي اون بابه تقسيم وتحرير وتقرير قيلدم ذكر اولنديغي اوزره عمله كتوره تاكيم كنديني مرتبهٔ كماله يتوره پس بو يوز درجه يي كه سالك اله كتوره واسرار وعلومنه واقف اوله بين العبد وبين الله نقدر نور وظلمتدن مقامات ومراتب وار ايسه انلره جمله عارف اولور اكرچه ابو بكر كتاني حضرتلري بين العبد وبين الحق بيك مقام واردر نور وظلمتدن بيورمشدرلر (كما قال ان بين العبد والحق الف مقام من نور وظلمة) لكن بو بيك مقام ذكر ايلديكمز بو يوز مقامك فروعيدر * پس اصول مقاماته عالم اولان فروعنه دخي عالم اولور انكيچون تطويل كلامدن حذر ايدوب يوز درجه اوزره اختصار قيلدم وهر بر درجه يه مناسب كلمات ثقاتي بولدم واستشهاد قيلدم تا سالك بيرلر كلاميله فائده مند اوله لر والله اعلم بالصواب

* (قسم ثالث) *

* (مراتب سلوكي ودرجات مائه يي بيان ايلر) *

* بو قسم دخي اون باب اوزره قيلنمشدر وهر باب اون درجه يي شامل اولمشدر *

(باب اول بدایت سلوکده اولان درجاتی بیان ایلر)

(درجهٔ اولی یقظه بیانده‌در)

حق سبحانه وتعالی حدیث قدسیسنده حضرت داووده خطاب ایدوب بیوررلرکه (یا داود کن یقظاناً وارتد اخواناً وکل خدن لا یوافقك علی مبرتی فهو لك عدو فلا تصاحبه) یعنی ای داود اویانق اول ودینده اولان اخوانه لیقت قیل هر دوستکه سکا بنم طاعتم اوزره موافقت ایتمز اول سنك عدوکدر اکا مصاحب اولمه بو حدیثده یقظاندن مراد خواب غفلتدن بیدارلقدر وسنهٔ جهالتدن بیزارلقدر پس کرکدرکه اولا سالك خواب غفلتدن اویانه ورضای حق ایچون قیام قیله (کما امر الله تعالی حبیبه وقال (قل انما اعظکم بواحدة ان تقوموا لله) بواحدة ای بخصلة واحدة او بصفة واحدة) تقدیرنده‌در (ان تقوموا) یا مدحیت اوزره منصوبدر ویا خود مبتدای محذوفك خبریدر ای لوجه الله دیمك اولور تقدیر کلام دی یا محمد سن بونلره بن سزه وعظ ایتمزم الا بر خصلتی که اول سزك خالصا لوجه الله خواب غفلتدن اویانوب کهوارهٔ جهالتدن قالقمکزدر * پس شك یوقدرکه انسان بدایت حالنده خواب غفلت وکهوارهٔ جهالتده مقتضیات طبیعتله نایم ومشتهیات نفسانیتله کالبهائمدر (مثنوی) چون بحق بیدار نبود جان ما * هست بیداری چو دربندان ما (نثر) قال صلی الله علیه وسلم الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) ناس نوم غفلتده‌در اولدکلری زمان متنبه اولورلر ولکن سالك اولنلر اولمزدن اول اولوب خواب غفلتدن نجات بولوب امور دینیه‌ده هردم بصیر وبیدار اولورلر برکسه‌نك که قلب وروحی بیدار واکاه اوله بحسب الظاهر انك کوزلری اویوسه‌ده عند اهل التحقیق اکا نایم دینلمز زیرا انك نومی نبی علیه السلام ك نومی کبی اولور نتکیم بیوررلر (عیناي تنامان ولا ینام قلبي عن رب الانام) پس بیدارلقدن مراد قلب وروحك بیدارلغیدر وقلب وروحی اویاندرمغه برمنبه واستاد لازمدرکه آب نصیح وموعظتی طالبك قلب خواب آلودینه اوره حتی انك خوابناك اولان روحی خواب غفلتدن قورتیلوب اوری طوره بعد الانتباه کندوبی نه مقامده ونه منزلده‌در کوره وکندویه لازم اولانی تدارك قیله وعلامت انتباه اولدرکه طالب نفسنك فساد ومعصیتن وقباحت وشناعتن کوره وبیله پس اندن صکره توبه وانابته مسارعت قیله

درجهٔ ثانیه توبه‌یی بیان ایلر

(قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا توبوا الى الله توبة نصوحا) توبه لغتده رجوعه
ديرلر (ومشايخ التوبة هي الرجوع من مخالفة حكم الحق الى موافقته)
دیو تعریف قیلرلر که مراد قلبك رجوعيدر* پس برکسه نك قلبی معصیتدن
وحکم حقه مخالفتدن رجوع ایتمسه ولكن لسانله توبه دیسه اکا توبة الكذابين
دیرلر (کما قال علی توبة الكذابين على اطراف لسانهم) نصوح صيغة مبالغه در
لغتده خالص معناسنه در نتکیم عسل ناصح دیرلر اذا خلص من الشمع تقدیر کلام
(اي خالصة صادقة مبالغة في الصفاء عن شوائب الذنوب) دیمکدر ومعنای
آیت کریمه بویله دیمك اولورکه ای مؤمنلر عن صميم البال رجوع ایلکز جمیع معاصی
ومناهیدن الله رضاسنه خالصة وصادقة وشوائب ذنوبدن صفوتده مبالغه
اولان توبه ایلهدیمك اولور معاذ بن جبل حضرت رسولدن سؤال ایلشلرکه (ما التوبة
النصوح يا رسول الله) قال عليه السلام ان يتوب التائب الى الله فلا يعود
الى الذنب كما لا يعود اللبن الى الضرع) نتکیم حضرت مولانا بشنجی جلدده
بیورررلر و بو حدیثی تفسیر قیلورلر توبهٔ نصوح آنست که شیر از پستان برون آید باز
در پستان نرود آنکه توبهٔ نصوحی کرده هرکز ازان کناه یاد نکند بطریق رغبت بلکه
هردم نفرتش افزونتر باشد وآن نفرت دلیل آن بودکه لذت قبول یافت الى آخره
ای درویش توبه اوچ قسمدر توبهٔ عوام وتوبهٔ خواص وتوبهٔ اخص خواصدر
(قال ذو النون توبة العوام عن الزلات وتوبة الخواص عن الغفلات وتوبة اخص
الخواص عن رؤية الحسنات) زیرا اخص خواص اول کمسه لردرکه خیرات
وحسناتی وعباداتی وطاعاتی کندولردن بیلمزلر بلکه اورته ده کندولری کورمزلر
انکیچونکه انلرك نظر شهودنده وجودلرین کورمك وبرشیئی کندولردن بیلمك
ذنب عظیمدر (کما قال عليه السلام وجودك ذنب لا يقاس به ذنب آخر) پس
بونلر توبه یی وجودلرندن ودخی جمیع ماسوی اللهدن ایدرلر (کما قال النوری توبة
العارفين عن كل ماسوى الله) بلکه اصل توبه توبه دن توبه ایتمکدر (کما قال رويم
اصل التوبة ان تتوب من التوبة وقال ابن العريف قد تاب اقوام وما تاب
من التوب الا انا كذا في الفتوحات) وحضرت مولانا دخی بوکلماته مناسبه
بیورررلر (مثنوی) ای خبرهات از خبرده بی خبر* توبهٔ تو از کناه توبتر* ای تواز
حال کذشته توبه جو* کی کنی توبه ازین توبه بکو* راه فانی کشته راه دیکرست
* زانکه هشیاری کناه دیکرست (نثر) اکمل کملین اولان معتبر بلرنك توبه سی بودر
ماضی بونلرك قتنده ذکر اولنمز ومستقبله نظر قیلمزلر حال کذشته دن توبه جو اولمق

دخی

دخی بونلرك قتنده بر آخر گناهدر زیرا بونلر ابن الوقتدر كچمش زمانك توبه سنه مشغول اولمق وقتك حكمنی ضایع قیلمقدر برلر واصلنده وقتك حكمی اولدركه جمیع ماسوی دن توبه ایدوب بلكه تائب اولان وجودكدن دخی توبه ایدوب حقی بولمقدر برلر فاذا كان كذلك فانی اولنلرك توبه سی وراهی ابرار واخیارك توبه سی وراهی كبی دگلدر زیرا بونلرك قتنده هشیارلق بیله برگناه آخردركه هشیارلغك شانی باوجود اولمق وخیرات وحسناتی كندویه اسناد قیلمقدر * پس بونلرك طریقنه باوجود اولان كمسه كیده من شیخ حضرتلری فتوحاتك یتمش بشنجی باینده ترك توبه بابنده بیورورلركه (شعر)

متی خالفته حتی اتوب * فترك التوب یؤذن بالشهود
فقل للتائبین لقد حجبتم * عن ادراك الحقائق بالورود

اعلم انه من كانت صفته (وهو معكم اینما كنتم) وهو بكل شئ محیط) (ونحن اقرب الیه منكم ولكن لاتبصرون) فلا یتوب الا من لایشعر ولا یبصر هذا القرب فلا یصرف العبد معناه الی معنی آخر الا والحق فی الصارف والمصروف والصرف فالی این یتوب ذلك العبد ولهذا قالت الجماعة التوبة ترك التوبة والتوبة من التوبة فنفیها اثبات واثباتها نفی فترك التوبة التبری عن دعوی التوبة ترجمه سی بودركه بن نه زمان حقه مخالفت ایدهیم كه حتی بن توبه ایلیم انكیچون توبه یی ترك ایلدم زیرا ترك توبه مشاهدهٔ حقی مؤذن ومشعردر * پس سن تائب اولنلره دیكه تحقیقا سز محجوب اولدیكز ورودله اولان حقایقك ادراكندن بیل ای طالب اسرار حقیقت كه تحقیقا شول كمسه نك كه صفتی هر نرده ایسه الله انكله بیله اولمق اوله ودخی اول الله هر شیئی محیط اولدیغنی بیله ودخی جناب حق اكا جمیع ناسدن قریب اوله ولكن ناس اول قربی كورمیه لر پس بویله كمسه توبه ایلمز الا بو قربی بیلمین وكورمین كمسه دن پس برقولی مرادی ویاخود فؤادی بر مراد آخره صرف قیلمز الا جناب حق جل شانه صارفده ومصروفده وصرفده حاضر وموجوددر * پس بو صفتلو قول نه یره رجوع ایلسون بو معنایی مشاهده قیلدقلری ایچون بعض جماعت توبه ترك توبه دردیدیلر وتوبه دن توبه قیلدیلر زیرا توبه نك نفیی اثبات واثباتی نفیدر زیرا ترك توبه دعوای توبه ایتمدن تبریدر حقیقتده توبه خود بودر واثبات توبه كندویه بر وجود اثبات ایتمكدر * پس حقیقتده توبه سزلك خود بودر ای اخی بو مرتبه اهل شهودك مرتبه سیدر اهل وجودك مرتبه سی دگلدر پس منزل بشریتده ومقام طبیعتده قالنلر بو كونه

سوزلره مغرور اولمامق كرك و نفسه اهل كمالك حال و قاليله عجب و رخصت و رجحان كرك زيرا دخى بقيهٔ نفس موجوده ايكن بو كونه قيل و قالى كندونك حالى زعم ايلمك عين وبالدر * پس بونلرك مرتبه سنه ايره سن و بونلر كورديكن كوره سن اول زمانده بو سوزلر سكا حلالدر همان كركدركه توبه دنصكره انابت قيله سن وانابت ندر بيله سن

* درجهٔ ثالثه انابتى بيان ايلر *

(قال الله تبارك وتعالى وانيبوا الى ربكم واسلموا له من قبل ان يأتيكم العذاب بغتة وانتم لاتشعرون) يعنى سز رجوع ايلكز ربكزه ودخى انك امرينه منقاد اولك سزه فجأة عذاب كلمزدن اول شول حالتده كه سز انى بيلمز سز اكرچه انابت دخى لغتده رجوعه ديرلر ولكن بينهماده فرق واردر توبه حقك امرينه مخالفتدن موافقته رجوع ايتمكه ديرلر انابت امر حقه موافقتى وار ايكن الاهه رجوع ايتمكه ديرلر نتكيم عثمان مغربى حضرتلرى دخى بويله فرق ايدوب بيورورلر (الانابة اجل من التوبة لان التائب اذا رجع من المعاصى والمخالفات يسمى تائبا ولا يسمى منيبا والمنيب راجع الى ربه بالكلية وفاقا) اما ابو على دقاق حضرتلرى توبه يى اوج مرتبه يه تقسيم ايدوب انابتى توبه نك اوسط مرتبه سى طوتمشدر (كما قال التوبة على ثلاثة اقسام لان لها بداية ووسطا وغاية فبدايتها يسمى توبة واوسطها يسمى انابة وغايتها يسمى اوبة فالتوبة للخائف والانابة للطامع والاوبة لراعى الامر الالهى) وشيخ الاسلام حضرتلرى منازل السائرينده بيورورلركه (الانابة ثلاثة اشياء الرجوع الى الحق اصلاحا كما رجع اليه اعتذارا والرجوع اليه وفاء كما رجع اليه عقدا والرجوع اليه حالا كما رجع اليه اجابة) يعنى انابت اوچ شيدر حقه رجوع ايلمكدر عبادات وطاعاتى اصلاح ايلمك جهتندن نتكيم عند التوبه ذنوب ومعاصيدن رجوع ايلدى ايدى حقه اعتذار يوزندن ودخى حقه رجوع ايلمكدر عهدينه وفا ايلمك يوزندن نتكيم رجوع ايلدى ايدى عقد توبه ايتمك يوزندن ويا خود رجوع ايلمكدر اول حقه حال يوزندن نتكيم رجوع ايلدى ايدى عند التوبه (توبوا الى الله جميعا ايها المؤمنون) امرينه اجابت ايتمكله * بركسه اعمال وطاعاتى اصلاح ايتمك جهتندن حقه رجوع ايلمز الا اوچ وجهله اولا بينك وبين الله تقدر ذنوب وعيوب وار ايسه اندن توبه ايتمكله وعثرات وزلات وسيئاته توجع وتندم ايتمكله وفوت اولان فرايض وواجبات وحقوقى ادا ايتمكله اولور وكذلك وفا ايتمك جهتندن دخى حقه

رجوع ايلمك مستقيم اولمز الااوج وجهله اوّلا لذت ذنوبدن خلاص اولمغله ثانيا اهل معصيته حقارتله باقمامغله وثالثا انلره حقدن مغفرت ورحمت رجا ايدوب نفسي انلردن زياده مذنب وعاصي بولمغله اولور * وكذلك حالا دخي حقه رجوع ايتمك صحيح اولمز الااوج وجهله اولور اولا (والله خلقكم وما تعملون) آيتنك فحواسي اوزره خالق الافعال وموفق الاعمال اني بيله سن ثانيا كندوكي بين يدي الله مضطر وا كما اليله مفتقر كوره سن ثالثا كندوكي عامل وتائب بيلمدن ومحسن ومنيب آ كلمدن بري قيله سن واولمزدن اوّل اولوب حساب اولنمزدن اول حساب اولنه سن

* درجۂ رابعه محاسبه‌يي بيان ايلر *

(قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا وزنوا اعمالكم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا) معناي شريفي سز حساب ايلكز امتم نفسكزي يوم قيامتده محاسبه اولنمزدن اول واعمالكزي وزن ايلكز موازين عقل وشرعله روز محشرده وزن قيلنمزدن مقدم زيرا هر كيمك كه ترازوي عقل وشرعده اعمال صالحه واقوال صادقه‌سي برفحواي (فاما من ثقلت موازينه فهو في عيشة راضية) ثقيل كلسه يارين قيامتده دخي انك موازيني ثقيل كلوب عيش مرضيه اولان اولدر وهر شول كسه نك كه موازين عقل وشرعده اعمال حسنه‌سي خفيف وافعال سيئه‌سي ثقيل كله (واما من خفت موازينه فامه هاويه) مقتضاسنجه اول كسه نك مقري هاويه ومسكني نار حاميه دره * پس كركدركه نفسكي بودنياده محاسبه ايده سن ودار آخرته مأمون وموزون كيده سن شيخ حضرتلري فتوحاتك اوتوزاوچنجي بابنده بيورورلر (وكان اشياخنا يحاسبون انفسهم امتثالا لامر الرسول على ما يتكلمون به وما يفعلونه ويقيدونه في دفتر فاذا كان بعد صلوة العشاء دخلوا في بيوتهم يحاسبون انفسهم واحضروا دفترهم ونظروا فيما صدر منهم من قول وعمل فقابلوا كل عمل بما يستحقه ان استحق استغفارا استغفروا وان استحق توبة تابوا وان استحق شكرا شكروا الى ان تفرغ ما كان منهم في ذلك اليوم وبعد ذلك ينامون ولقيت من هؤلاء الرجال اثنين ابو عبدالله المجاهد وابو عبدالله بن القسوم كان هذا مقامهم وكانا من اقطاب النياتيين) ترجمه‌سي بودركه بزم شيخلرمز حساب ايدرلردي نفسلريني حضرت رسولك (حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا) امرينه امتثال ايچون تكلم ايلدكلري واشلدكلري شئ اوزره واول كلاملرين وفعللرين بردفتره قيد ايدرلردي * پس

بعد صلوة العشاء اولرینه داخل اولوب نفسلرینی محاسبه ایدرلردی ودفترلرین
حاضر قیلرلردی وا کا نظر ایدرلردی انلردن صادر اولان قول وعمل هرنه ایسه
مستحقنه مقابل ایدرلردی اگر اول عمل استغفاره مستحق ایسه استغفار
واگر توبه یه مستحق ایسه توبه واگر شکره مستحق ایسه شکر ایدرلردی اول کون
بونلردن اولان شیلردن فارغ اولنجیه دک اندنصکره اویورلردی وشیخ بیورورلرکه
بن بو صفتلو رجالدن ایکی کمسه یه ملاقی اولدم بری عبدالله بن مجاهد
وبری دخی ابو عبدالله بن قسوم بونلرک مقامی بوایدی وبونلرنیت ایدیجیلرک
اقطابی ایدی * ای درویش طالب حق اولنلر رعایت اوقاتده بویله اهتمام واحتیاط
ایدرلر ایمش پس عمرنازنینی هرکون عبث یره ضایع قیلان نیجه طالب حق اولور
بلکه مغبون ومخذول قالورسنکیم بو حدیث شریفی کاه حسن بن علی وکاه حضرت
عائشه وکاه حسن بصریدن روایت ایدرلر (قال النبی علیه السلام من استوی
یوماه فهو مغبون ومن کان یومه شرا من امسه فهو محروم ومن لم یکن فی زیادة
فهو فی نقصان ومن کان فی نقصان فالموت خیرله وفی روایة اخری فهو ملعون
(مثنوی) گفت احمد هر که دو روزش یکیست * هست مغبون وگرفتار شکیست
* بی یقینی می زید در ابلهی * پر زیادی همچو انبان تهی * سوی دوزخ میرود
این ردباب * ماند اندر احتراق واضطراب (نثر) قال ابن العطا فی الحکم
ما من وقت یرد الا ولله فیه علیك حق جدید وامر اکید) یعنی هیچ بر وقت
یوقدر که اول وقت وارد وداخل اوله الا الله ایچون اول وقتده سنك اوزریکه
عبادات ظاهره دن ومعاملات باطنه دن حق جدید وامر اکید ثابتدر
عبادات ظاهره صلوة وصیام وسائر واجبات کبی ومعاملات باطنه مناجات
وتوجهات وتجلیات وواردات کبی وهر وقت ایچون بر عبادت وضع اولنمشدر
وبر خاصه وبر معامله قونلمشدر اگر بر وقت عبادتی فوت اولسه وانی بر آخر
وقتده قضا قیلسك اول قضا ایلدیکك وقتك خواص ومعاملاتی فوت اولورسنکیم
جنید حضرتلرندن نقل اولنورکه برکون مریدلرندن بریانی محزون کوردی
(فقال له ما حزنك یا ابا القاسم قال فاتنی وردمن اورادی فقال له صاحبه اقضه
فقال کیف اقضه فالوقت مصروف بامر آخر اهم منه) جنید حضرتلرینك
بوکلامی هم وقت اتینه نك خاصه سی وقت ماضیه دن اهم اولدیغنی مشعر اولور
وهم ورد اوقیانك فائده سن ورد اوقومیانك ضررین مذکر اولور زیرا اول
مرتبه ده اولان کامل فوت ورد دن محزون اولیجق مبتدی اولانك جگری

پرخون

برخون اولمق كرك زيرا وار دانك اولماسي وردك اولماسندن اولور ديمشلر (كما قالوا من لا ورد له لا وارد له) وورده حقارت ايله باقوب ورد اوقومق لازم دكادر ديلره مكرو مخدوعدر دبو تسميه قيلمشلر (كما قال ابن عطا استحقار الورد من المكر والاستدراج للعبد ويكون منشأ ذلك تلوح له خيالات وتظهر له صور كمالات توجب استحسان حاله واختيار بطالته ورفض العبودية عنه وهو امارة الطرد والبعد نعوذ بالله) ابن عطا ديركه وردي حقير عد ايلمك استدراج ومكردندر عبده * وبو استحقار وردك منشأي اول عبده بعض خيالات لايحه وصور كمالات ظاهره اولوركه اول كمالات زعمي حالني استحسان ايتمكي وعبوديتي ترك ايتمكي وبطالت اختيار قيلمغي موجب ومستلزم اولور بو ايسه علامت طرد وبعددر نعوذ بالله انكچون حضرت مولانا كندولري كامل زعم ايدوب عبادت وطاعتدن غافل وعاطل اولنلر ايچون بو بيتلرله تنبيه وتعليم ايدوب بيوررلر

(مثنوی)

من غلام آنكه اودر هر رباط * خويش را واصل نداند بر بساط
بس رباطي كه ببايد ترك كرد * تا بمسكن در رسد يكروز مرد
هركه نقص خويش را ديد وشناخت * اندر استكمال خود دو اسبه تاخت
علتي بدتر ز پندار كمال * نيست اندر جانت اي مغرور وضال
از دل واز ديده ات بس خون رود * تا ز تو اين معجبي بيرون رود

(نثر) بو اصل خيال احوال نفسه اعتماد وهوا وهوسه اعتياد ايلمدن حاصل اولور پس كركدركه نفس وهوايه طابع اولميه سن وعمر نازنيني ضايع قيليميه سن زيرا عمر كرانمايه به عوض اولمز (كما قال ابن عطا ما فات من عمرك لا عوض له وما حصل لك منه لا قيمة له) وكذلك وقت عزيزه بدل بولنمز (كما قال الجنيد اذا فات الوقت لا يستدرك بشئ وليس شئ اعز من الوقت) وبو معنايه حضرت مولانانك بو بيتي دخي دلالت ايدركه بركون ساكن وساكت اولورلردي احبادن بركسه كلوب مجلسده اول سكوتي كوردكده سبب مكالمه اولسون ايچون ديديكه سلطانم بوكون فلان ديارك پاشاسي شهره كلدي عظيم دارات وشوكتله وفلان بكده دخي سلطان علاء الدين بكلك ويروب اول دخي عظيم خدم وحشمله كندي همانده بيورديلركه (نظم) ماراچه ازان قصه كه كاو آمد وخر رفت * هين عمر عزيزلست ازين عربده بازآ (نثر) شيخ حضرتلري فتوحاتك طقسان ايكنجي بابنده بيورورلر (واقد التقى بعض اصحابنا بعض الابدال في سياحته فاخذيذ كرله ماهم الناس عليه من فساد

الاحوال فی الملوك والولاة والرعايا فغضب البدل وقال له مالك وعباد الله
لاتدخل بين السيد وعبده اتريد ان تبقى الالوهية معطلة الحكم اشتغل بنفسك
واعرض عن هذه الاشياء وليكن نظرك اليه تعالى وشغلك بالله) يعنی بزم بعض
بارانمز سیاحتنده بعض ابداله ملاقات اولدی * پس شروع ایلدی اکاذکر ایلمکه
ملوك وامرا ورعایاده اولان احوالك فسادنی پس بدل حق اولان ولی غضب
ایدوب اکادیدیکه سنك ایچون عباد اللهله نه کار واردر سن افندیسیله
قولی ماینینه کیرمه استرمیسنکه الوهیتی معطلة الحکم باقی قویه سن نفسکه
مشتغل اول واشیادن اعراض ایله نظرك اکا اولسون وشغلك همان اللهه
اولسون فی الحقیقه کوزل سویلمش وبغایت اوتأدیب ایلمش احوال عالمه مشتغل
اولمق عمر عزیزی تلف قیلمقدر وسرمایهٔ کرانمایه یی ضایع ایدوب مفلس وکدا
قالمقدر (نظم) تلف کردی بهرزه نازنین عمر * نکوبین درچه کارست این چنین عمر
(نثر) قال علی رضی الله عنه (نظم) بقية عمر المؤمن مالها ثمن * يدرك فيها مافات
من الحسن (نثر) یعنی مؤمنك عمر ینك بقیه سنه ثمن یوقدر زیرا اول بقیهٔ عمرنده
ادراك ایلرایلکدن فوت اولان شیلری * پس کرکدرکه انسان باری بقیهٔ عمرنده
تدارك مافات ایده اکر بونی دخی تدارك ایده مزسه آخر الامر تحسر وتلهف برله
پر افات کیده (مثنوی) هین وهین ای راه رو بیکاه شد * آفتاب عمر سوی چاه
شد * این قدر تخمی که مانده است بباز * تا برویدزین دودم عمر دراز *
تا نمردست این چراغ باکهر * هین فتیلش سازوروغن زودتر

(درجهٔ خامسه تفکری بیان ایلر)

(قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا عبادة كالتفكر لانه المخصوص بالقلب
والمقصود من الخلق) زیرا قلب اشرف اعضادر اشرف اعضایه مخصوص
اولان دخی اشرفدر انکیچون برساعت تفکر ایلمك برسنه عبادتدن افضلدر
(كما قال عليه السلام تفكر ساعة خير من عبادة سنة اما کرکدرکه تفکر یا امور
اخرویده ویاصنع یزدانیده ویاصفات وآلاء ونعماء سبحانیده اوله * ذات الهیده
اولمیه که نهی وارد اولمشدر (عن ابن عباس رضي الله عنه رأى رسول الله قوما
يتفكرون قال عليه السلام في اى شئ تتفكرون قالوا نتفكر فى الله قال عليه
السلام تفكروا فى آلاء الله ولا تتفكروا فى ذات الله) زیرا ذات اللهده تفکر ایتمك
تحصیل حاصل وخیال باطل وبلاطائل براندیشه در (نظم) در آلا فکر کردن
شرط راهست * ولی در ذات حق محض کناهست * بود در ذات حق اندیشه باطل

* محال محض دان تحصیل حاصل (نثر) زیرا اوهام وخیال انك مبادئ بوادئ جلالنده سرکردانـدر ودانش وبینش مشاهدهٔ کالنده حیراندر (ولا یحیطون به علما) فحواسنجه اول ذات متعالی هیچ برکسه‌نك معلومی اولمز وغیب هویت مطلقه‌یی هیچ برعقل ادراك قیلمز * پس کرکدرکه سالك لطائف وعجایب اشیاده فکر قیله وبدایع وصنایع خدایی اندیشه ایده زیرا بردم عجائب صنع خدایی فکرایتمك منوّر صدور ومستلزم سرور وحبور ومزیل الجهل والغرور در (کما قال ابن عطاء الفکرة سراج الصدور فاذا ذهبت بقی القلب بلا نور وصار مظلما بالجهل والغرور (نظم) فکر ازین خانه فرازت کشد * سوی سراپردهٔ رازت کشد (نثر) بو کونه فکر اطفال شریعتك فکریدر اما اصحاب حقیقتك فکری نفایس وشرایف وارد اتده ولطایف تجلیاتده واسرار صفاتده اولور مصنوعه باقسه لر صانعی کورورلر ومؤثردن اثری استدلال قیلورلر وانك نوریله بو اشیایی بیلورلر بو کونه فکر اطفال شریعت وطریقته میسر دکلدر (مثنوی) طفل ره را فکرت مردان کجاست * کو خیال او وکو تحقیق راست * فکر طفلان دایه باشد یا که شیر * یا مویز وجوز ویا کریه ونفیر (نثر) عبد الرحمن سلمیه سؤال ایلدیلر که ذکرمی اولی دریاخود فکرمی (قال الذکر اولی وافضل لانه صفة الله (اذکرونی اذکرکم) والفکر صفة الخلق کما قال الله تعالی (ویتفکرون فی خلق السموات والارض) پس ذکر فکردن اولی دور زیرا هر بارکه فکر منجمد اولسه ذکرایله کشاده اولور نتکیم بیورورلر (مثنوی) این قدر کفتیم باقی فکر کن * فکر اکر جامد بود رو ذکر کن * ذکر آرد فکر را درجست وجو * فکر چون افسرده شد روذکر کو

* (درجهٔ سادسه اعتصامی بیان ایدر) *

(قال الله تعالی واعتصموا بحبل الله جمیعا) حبل قرآنه ودخی عهده علی طریق الاستعاره اطلاق اولنور اعتصام تمسك واحتفاظ قیلمغه دینور جمیعا اعتصموا انك ضمیرندن حالدر تقدیر کلام قرآن مبینك وحبل الله متینك معناسنه استمساك ایلکز مجتمع اولدیغکز حالده ای مؤمنلر * پس کرکدرکه سالك حبل قرآنه تمسك ایده وانك بیوردیغی یوله کیده تا ورطه تندن وچاه بدندن خلاص اوله وعالم معنایه یول بوله نتکیم حضرتك بو بیتی اعتصامه دلالت ایدر (نظم) الا ای یوسف جانی چه در چاه بدن مانی * بکیر این حبل قرآنرا برابر عرش سبحانی (نثر) اعتصامك اوچ درجه سی وارد راولکی درجه سی عوامکدر انلرك اعتصامی

ظواهرا اخباره تصديق ايدوب وعد ووعيده اقرار ايتمكدر وقادر اولدیغچه امر ونهیه امتثال ايدوب مغفرت حقه استمساك ايتمكدر *(شعر)*

* اعتصام الورى بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك *
* تب علينا فاننا بشر * ماعرفناك حق معرفتك *

اعتصامك ايكنجی درجه سی خواصكدر خواصك اعتصامی بواطن اخباره در وعلايق وعوايقی ظاهرا وباطنا ترك ايدوب عروة ونقای محبته (فقد استمسك بالعروة الوثقى) فحواسنجه استمساك ايلمكدر فى الحقيقه بوحبل محبة الله منفصم اولمز بر عروة وثقى در كه بوكا معتصم اولان البته اعتصام باللهه واصل اولور زيرا اعتصامك اوچنجی درجه سی اخص خواصك در كه انلر بالكليه ماسوادن اعراض ايدوب (واعتصموا بالله هو مولاكم) امرينه امتثال ايدوب مولالرى اولان اللهه اعتصام قيلمشلردر (ومن يعتصم بالله فقد هدى الى صراط مستقيم) فحواسی اوزره شول كمسه لركه اللهه معتصم اولديلر اول كمسه لردركه صراط مستقيمه هدايت اولنمشلردر واللهه اعتصام ايتمك معناسی حق بلا ماسوى مشاهده قيلوب اكا بلا واسطه تمسك ايتمكدر قرآن عظيمده دخی خطاب ايكی نوع اوزره وارد اولمشدر برنوعی عوامه و خواصه خطابدر كه (اعتصموا بحبل الله جميعا) بيورلدی وبرنوعی دخی واسطه يی رفع ايدوب اخص خواص اولان عارفلره خطاب ايدوب واعتصموا بالله دينلدی زيرا اسا كان مساكن صورت اولان عاميلر جناب حقه بلا واسطه اعتصام ايده مزلر انلره لايق اولان خطاب واسطه ايله اولمقدر اما صدرنشينان ارائك وحدت اولان كامللر بالكليه اسباب ووسائطی رفع قيلمشلردر وهمان مسبب الاسباب مشاهده سنه منحصر اولمشلردر خطاب عزت دخی انلره بلا واسطه اولوب اعتصموا بالله بيورمشلردر سيد الطائفه حضرتلرينك بوكلامی دخی بومعنايه دلالت ايلركه (اعتصموا بالله عن الاعتصام بحبل الله) بيوررلر يعنی اللهه واسطه ايله اعتصامدن رسته اولوب انك جنابنه بلا واسطه پيوسته اولولديمك اولور

(درجۀ سابعه خلقدن ووسائطدن حقه فرار ايلمكی بيان ايلر)

(قال الله تعالى ففروا الى الله انى لكم منه نذير مبين) شيخ الاسلام منازل السائرينده بيوررلركه (الفرار الهرب مما لم يكن الى ما لم يزل) لم يكن دن مراد خلقدركه وجودی نفس الامرده عدمدر بس وجودی اولمين خلقدن وجودی دائم وباقی اولان حقه فرار ايلك ديمك اولور اكر بر قول صفای قلبله حقه فرار

ايلسه

ایلمسه وحق تعالی انی کند وجنابنه بجذب ایتمك مراد ایلسه علامت بودرکه خلق اکا بغض وعداوت وطعن وملامت ایدرلر * پس انك قلبی خلقدن اوصانوب حقه فرار ایلر وآشنا وبیکانه دن کذر قیلر (کما قال ابن عطا اذا اراد الله ان یزعجك عن شیء صب علیك الاذا منه حتی لا تکون ساکنا الیه) زیرا بو خلقه مطمئن اولمق وانلره اتکال واعتماد قیلمق حقدن دور ایلر ووجود مطلقدن مهجور قیلر * پس بونلرك برسالکه محبتلری فی الحقیقه عین بغض وعداوت واهانتلری عین نعمت وسعادتدر انکچون حضرت مولانا بو بیتلرله سالکاره تسلیه ویروب ارشاد ایدرلر و بیورورلرکه *(مثنوی)*

در حقیقت دوستانت دشمنند *	که زحضرت دور و مشغولت کنند
این جفای خلق با تو در جهان *	کر بدانی کنج زر آمد نهان
خلق را با تو چنان بد خو کنند *	تا ترا ناچار روان سو کنند
تو ازان اعراض او افغان مکن *	خویشتن را ابله و نادان مکن
بلکه شکر حق کن ونان بخش کن *	که نکشتی درجوال او کهن
ازجوالش زود بیرون آمدی *	تا بجویی یار صدق و سرمدی

(نثر) ابو الحسن شاذلی وابو محمد عبد السلامك اکثر دعالری ونیازلری بو ایمشکه جناب حقدن بونی استیوب دیرلر ایمش (اللهم ان قوما سألوك ان تسخر لهم خلقك فسخرت لهم خلقك فرضوا عنك بذلك اللهم انی اسئلك نفرة الخلق منی واعوجاج قلوبهم عنی حتی لا یکون ملجأئی الا الیك) حضرت شیخ فتوحاتده بیورورلرکه * قال الله تعالی حکایة عن موسی علیه السلام انه قال لفرعون وآله (ففررت منکم لما خفتکم فوهب لی ربی حکما وجعلنی من المرسلین) فالفرار انتج لموسی الرسالة والحکم والخلافة * حق تعالی حضرت موسادن قرآن عظیمده حکایه بیورورلرکه تحقیقا موسی فرعونه وآلنه دیدیکه ای فرعون وآل فرعون بن سزدن قاچدم شول وقتده که سزلك شر یکزدن قورقدم پس اول فرار سبیله ربم بکا حکم ویردی وبنی مرسلیندن قیلدی * شیخ حضرتلری بیورورلرکه پس فرار موسایه رسالت وحکم وخلافتی نتیجه ویردی افیدا ولیعق بو خلقك شرندن قاچن عاشقلره دخی حق تعالی خلافت وذوق وصلت وقربت اعطا ایلر فرار عوام اشیادن خدایه درمثلا (اللهم انی اعوذ بك من شر ما صنعت) دیدکلری کبی وفرار خواص صفاتدن صفاته در (اعوذ من سخطك بعفوك واعوذ من غضبك برضاك) دیدکلری کبی واما فرار اخص خواص خدادن ینه خدایه در نتکیم (اعوذ بك

منك) ديرلر (قال شيخ الاسلام فى منازل السائرين الفرار على ثلاث درجات فرار العامة من الجهل الى العلم عقدا وسعيا ومن الكسل الى التشمر حذرا وعزما ومن الضيق الى السعة ثقة ورجاء) يعنى فرار اوج درجه اوزره در اولكيسى عواملك جهلدن علمه وجهالدن علماء دينه واصحاب يقينه فرار ايتملريدر اعتقادى بوندن عقد وعقيده واعتقاد برمعنايه در وكذلك انلرك عملنه كوره عمله سعى ايتمكله فرار ايتملريدر وطبيعت ونفسك كسلندن تشمره فراردر يعنى جست وچابك وحاضر ومهيا اولمغه كسلدن حذر ايتمكله وعبادته عزم وجزم قيلمغله وضيق صدردن وسعت جانبنه فرار درحقه اعتمادا واندن رجاء يعنى وسعت درونى رجا ايتمكله (وفرار الخاصة من الخبر الى الشهود ومن الرسوم الى الاصول ومن الحظوظ الى التجريد) خواصك فرارى اخباردن مشاهده ومعاينه جانبنه در ورسوم شرعيه ونقليه دن اصول طرفنه دركه مراد اصولدن اسما وصفات وتجليات در وحظوظ نفسانيه واغراض جسمانيه دن تجريد اولمق وتجردات بولمق معنه در (وفرار خاصة الخاصة مما دون الحق الى الحق ثم من شهود الفرار الى الحق ثم الفرار من الفرار الى الحق) يعنى اخص خواصك فرارى ماسوادن حقه در پس بوكونه فرار من وجه شائبهٔ وجود دن خالى اولمديغى ايچون بوطائفهٔ عليه حقه فرار ايلك شهودندن دخى حقه فرار ايدرلر پس حقه فرار ايلك شهودندن دخى حقه فرار ايلكده من وجه وجود بولنور اندن صكره حقه فرار ايلكدن فرار ايدرلر پس فارى ومفرورى وفرارى بونلر عين واحد كوررلر وغيريت واثنينيتى ازاله قيلورلر

(درجهٔ ثامنه خلوتى بيان ايدر)

(قال اوحى الله تبارك وتعالى لداود ياداود فرغ لى بيتا اكن فيه قال القاشانى فى شرح هذا الحديث اعلم ان السلوك تفريغ بيت القلب عن ملاحظة الاغيار لحصول تجلى الملك الجبار فمن اراد تخلية بيت القلب عن الاغيار فعليه تغليق الابواب وارخاء الاستار اى تغليق ابواب الحواس ليسد عليه طرق الوسواس) يعنى حق تعالى حضرت داوده ديديكه ياداود بنم ايچون براو تخليه ايله تابن آنده اولام قاشانى دريكه بيلكه تحقيقا سلوك قلب اوينى ملاحظهٔ اغياردن تخليه قيلمقدر ملك جبارك تجليسنك حصولى ايچون * پس بركسنه مراى قلبى اغياردن تخليه ايلك مراد ايليه انك اوزرينه لازمدركه قپولرى باغليه وپرده لرى قورتوبره يعنى جو آبس خمسه قپولرنى باغليه كه تا آنك اوزرينه طرق وسواس منسد اوله پس

طريقمزده عاقل اولان اول كسه دركه بو عالم خلقندن فرار ايليوب كنج خلوتده قرار ايليه تا اختيار خلوت ايتمكله بو حواسك شرندن و بو خلقك مكر وشرندن امين اوله نتكيم حضرت مولانا بيوررلر (مثنوى) قعر چه بكزيد هر كو عاقلست * زانكه در خلوت صفاهاى دلست * ظلمت چه به ز ظلمتهاى خلق * سر نبرد آنكس كه كيرد پاى خلق (نثر) وقال الشبلى مناسبا لهذا المحل لمريده وقت استوصاه الزم الخلوة وامح اسمك عن لسان الخلق واستقبل الجدار حتى تموت) خلوت ايلمك سنتدر نتكيم بدايتحالرنده حضرت رسول صلى الله عليه وسلم حرا طاغنده مغاره ايچره نيجه مدت خلوت ايلشلردر تاملك واسطه سيله وحى كلنجيه دك مشهور ومتواتر خبردر وپير طريقتمز حضرت مولانا بدايت حاللرنده خلوات كثيره يه مداومت قيلدقلرى ونيجه نيجه اربعينلر چقاردقلرى مناقبلرنده مسطور وبين الفقرا مشهوردر اما بعد ملاقات الشمس ترك خلوت واختيار جلوت قيلمشلردر اما اكثرا فائده سنه عزلتدن خالى اولمزلردى * پس سلفك روشى خلفه طريقتدر اوبله اولنجق طريقمزده سالكه خلوت چقارمق شرط اولوروكن اكثر خلفا ترك خلوت واختيار جلوت ايتمشلردر وطريقته بويله كتمشلر زيرا خلوتدن مراد خانه قلبى اغياردن تخليه قيلمقدر وبارله خانهٔ دلده مصاحب اولمقدر بو خصلت ايسه ماسوادن پرهيز ايتمكله ونفسى بوتنهٔ رياضتده اريتمكله ده ممكن اولور واله كاورانلچون ترك خلوت واختيار جلوت قيلمشلردر * وحضرت مولانا (مثنوى) خلوت از اغيار بايد نى زيار * پوستين بهردى آمدنى بهار (نثر) يعنى بو محله مناسب خوب بيورمشلردر * پس حقيقت خلوتخانهٔ قلبى اغياردن خالى قيلمق وبارى خلوت خانهٔ دلده تنها بولمق وكثرت ايچره وحدتده اولمقدر * مثلا اكر بر كسه جميع عمرنده خلوتده اوتورسه ولكن قلبنى اغيار وماسوادن تخليه قيلمسه اول كسه اهل خلوت اولمز اما اول كسه نلكه قلبى اغيار وماسوادن پاكدر اول كسه اهل خلوتدر اكر كثرتده ايسه ده (وفى الفتوحات قال بعض الناس لصاحب خلوة اذكرنى عند ربك فى خلوتك فقال له صاحب الخلوة اذا ذكرتك فلست معه فى خلوة) انكچون حضرت مولانا بو غزل رعنا يى حضرت حق لسانندن بو محله مناسب بيوررلر (نظم) دل از اغيار خالى كن چو عزم كوى ما دارى * نظر بر غير ما مفكن چو قصد روى ما دارى (نثر) پس كوكل اغيار وماسوادن خالى اولوب وحدت يار ظهورده كلوب اثنينيت وكثرت مرتفع اولدقده سالك كركسه خلوتده اوتورسون وكركسه كثرتده طورسون اكا خلوت

اولمزوتنهالق صورت بولمز (كما قال الشيخ في باب ترك الخلوة من الفتوحات اعلم ان الكشف يمنع الخلوة وان كان فيها فاذا كوشف لصاحب الخلوة علم انه لم يكن في خلوة فاتخاذ الخلوة المعهودة دليل على جهله فانه عند الكشف يعرف جهله فاذا لم ير الانسان غير الهه فالخلاء محال فاذا كنت هذا كنت صاحب جلوة) بيوررلركه تحقيقا وحدت ذاتك كشفي خلوتي منع ايلر * اكرچه خلوتده دخي اولورسه پس شول وقتده كه وحدت مطلقه كشف اوله واغيار قالميه صاحب خلوة بيلوركه اول خلوتده دكلادر فرضا كشفدنصكره خلوت معهوده يي اتخاذ ايلمك صاحب خلوتك جهلنه دلالت ايلرزيرا عند الكشف كندو جهلني بيلور جهلي بودركه عالم كثرتي اغيار بيلوب كنج خانه يي اندن خالي آكلر * پس انسان ظاهرده وباطنده الهندن غيري كورميجه خلوت اكا محال اولور * پس سنكه بومشاهده نك صاحبي اوله سن صاحب جلوت اولورسك جلوت ترك خلوت ايتمكه ديرلر فافهم

(درجۀ تاسعه عزلتي بيان ايلر)

(اوحى الله الى داود يا داود مالك تكون منتبذا وحدانيا قال يارب تركت الخلق لاجلك قال له يا داود كن يقظانا واتخذ لنفسك اخوانا وكل خدن لايوافقك على طاعتي اعتزل عنه فلاتصحبه فانه لك عدو) حق تعالى داود پيغمبر حضرتلرينه وحي ايلديكه يا داود سنك ايچون نه حاصلدركه معتزل اولورسن ويالكزلق اختيار قيلورسن * ديديكه يارب خلقي سنك ايچون ترك ايلدم حق تعالى ديديكه يا داود اكاه وبيدار اول ونفسك ايچون دنيده اخوان اتخاذ ايله * هر شول دوستكه بنم طاعتم اوزره سكا موافقت ايلمزاندن معتزل اول واكا مصاحب اولمه كه اول سكا عدودر * بو حديث شريفده طالب حق اولمين كسه لردن عزلت ايتمكي تعليم بيوررلر وطريقمزك دخي شرطي عوام ناسدن اعتزال ايلمكدر * نتكيم حضرت مولانا مثنويده مواضع كثيره ده بو معنايه تنبيه بيوررلر ايرادي لازم دكل وفي الحقيقه خير دنيا وآخرت ناسدن عزلت ايتمكه منوطدر (كما قال ابو بكر الوراق وجدت خير الدنيا والاخرة في العزلة وشرهما في الكثرة والخلطة) واخلاص وصدقك حصولي خلقدن اجتناب ايدوب محبتلرين قلبدن اخراج ايتمكه مربوطدر (كما قال ذو النون المصري لم ار ابعث على الاخلاص والصدق من العزلة ومن احب العزلة فقد استمسك بعروة الاخلاص والصدق) يعني اخلاص وصدقه عزلتدن باعثرك برشيء دخي كورمدم شول كسه كه عزلته

محبت

محبت ایلر اخلاص وصدقك حبلنه تمسك ایلرز براروت ناس اکثر سالکك
اخلاص وصدقنی تبـاه ایلر (کما قال الغزالی ان الناس یفسدون ما یحصل لك
من العبادة والطاعة ان لم یعصم الله فعلیك بالعزلة عن الناس والاستعاذة
من شر اهل هذا الزمان) پس سالکه لازم اولان اولدرکه حجره سنده عزلت
اختیار ایلیه ولکن عزلتدن مرادی ذکرخدا وترك ماسوا اوله (کما قال
عبدالرحمن السلمی من اختار العزلة عن الخلطة ینبغی ان یکون خالیا من جمیع
الاذکار الاذکر ربه وصافیا عن جمیع المرادات الامراد ربه ومن لم یکن بهذه
المثابة فعزلته فتنة) عزلتك فتنه اولمسی بووجهله اولورکه سالکك عزلتی
لمرضاة الله اولمیه بلکه اقبال ناس ایچون وبین الناس شهرت ونباهت بولمق
ایچون وخلق زیارتنه رغبت قیلمق ایچون اوله بوکونه عزلتدن خلطه صدبار
اولی در (قال الشیخ فی کتابه المسمی بکیفیة السلوك فاذا اعتزلت عن الخلق فاحذر
من قصدهم الیك واقبالهم علیك فان المراد من العزلة ترك الناس ومعاشرتهم
ولیس المراد من العزلة ترك صور الناس وطلبهم معنا وانما المراد ان لایکون
قلبك واذنك وعاء لکلام الناس وهذیانهم ومن اعتزل فی بیته واراد قصد
الناس الی زیارته فانه طالب الریاسة والشهرة وطالب الریاسة والشهرة مطرود
عن باب الله والهلاك الی مثل هذا الرجل اقرب من شراك نعله فالله الله احذر
من تلبیس النفس فی هذا المقام وتحفظ فان کثیرا من الناس هلکوا فیه) پس
طریقمزده ودخی طرق اخراده بعض حرقوری کوروزکه توجه ناس ایچون
عزلت اختیار ایلر وخلقدن مجانبت ایتمکله بین الناس شهرت مراد ایلر وخلقی
بوحیله ایله صید وبودامله قید قیلرخبری یوقکه عزلتسه درت خصلت لازمدرکه
عزلتك هر برحرفی برخصلته دلالت ایلر مثلا عزلتك عینی علمه وزایی زهده لامی
للها ولمسنه وتایی تقوایه دلالت ایلر اگرعین علم اولمسه عزلت زلت اولور واگرزای
زهد اولمسه علت اولور اگرعین علمله زای زهد ایکیسی بیله اولمسه عزلت
محضا مشقت اولور وصاحب عزلت بو ایکیسنسز تعذیب حیوان بلا فائده
قیلور واگر بو عزلت لام للهدن عاری اولورسه همان عزت وریاست مراد اولور
واگرتای تقوادن بری اولورسه محضا خلقدن عزل اولدیغی قالور * پس عزلتك
هر حرفی بر شرطه دلالت قیلورکه عزلت ایدنه بو درت شرط واجب اولنلردندر

(درجهٔ عاشره ریاضتی بیان ایلر)

ریاضت لغتده تندوحرون اولان آتی ذلیل ایتمکه دیرلر نتکیم اراض الفارس

المهر ديرلر اي ذلله معناسن ويررلروسندخي مثلا رضت المهر ديسك معناسي برتند طابي ذليل ايلدم ديمك اولور راض يروض روضا ورياضة قال يقول بانند درشيخ حضرتلري فتوحاتده بيوررلركه (الرياضة تذليل النفس والجامها بالعبودية فالرياضة عندنا تصير النفس مثل الارض يطؤها البر والفاجر) يعني رياضت نفسي ذليل ايتمك وعبوديت يولاريله يولا رلقدر پس بزم قتمزده رياضت نفسي خاك كبي قيلمقدركه ايووكو يوا كا آياق قويسه الم چكميه انكيجون حضرت مولانا (نظم) خاك شو خاك تا برويد كل * كه بجز خاك نيست مظهر كل (نثر) دونو مرتبه يه اشارت ايدرلر ودخي (مثنوي) از بهاران كي شود سرسبز سنك * خاك شو تا كل برويد رنك رنك * دونصيحت قيلورلر (وقال في الفتوحات ايضا الرياضة عند القوم قسمان رياضة الادب ورياضة الطلب فرياضة الادب عندهم الخروج عن طبع النفس ورياضة الطلب هي صحة المراد به اي بالطلب واما عندنا الرياضة فهي تهذيب الاخلاق) يعني رياضت عند مشايخ الصوفيه ايكي قسمدر بري رياضت ادب بري رياضت طلبدر رياضت ادب انلر قتنده نفسك طبيعتندن خروج ايتمكدر ورياضت طلب مرادك صحيح ودرست اولمسيدر طلبله مرادك صحتي مراد حق اولديغي زمان اولور * وبيوررلركه اما بزم قتمزده رياضت تهذيب اخلاقدر يعني هر برمذموم اولان خويي ازاله ايدوب انك بدلي خلق اللهله متصف اولمقدر وشيخ الاسلام حضرتلري منازل السائرينده رياضتي اوچ درجه يه تقسيم ايدوب تهذيب اخلاقي رياضت عوامدر بيوررلر (كما قال فيه الرياضة على ثلاث درجات رياضة العامة وهي تهذيب الاخلاق بالعلم وتصفية الاعمال بالاخلاص وتوفية الحقوق في المعاملة) عوامك رياضتي علمله تهذيب اخلاق ايلمكدر واخلاصله تصفيه اعمال قيلمقدر ودخي معامله فاسده و معامله حقده اولان حقوقي توفيه ايلمكدر معامله فاسده اولان حقوقك توفيه سي انلره انصاف ايلمك واحسان قيلمق وحقلري واريسه ادا ايليوب انلر ايچون ايلك سويلمك كبي ومعامله حقده اولان حقوقك توفيه سي عبادات وطاعاتي على وجه الاخلاص قيلمقدر وسائر واجباتي بيورلديغي اوزره ادا ايلمكدر (ورياضة الخاصة حسم التفرق وقطع الالتفات الى المقام الذي جاوزه) وخواصك رياضتي تفرقه باطني قطع قيلمقدر وعبادت حقه حضور قلبله وجمعيت خاطرله متوجه اولمقدر وتجاوز ايلديكي مقامه التفاتي قطع ايدوب دخي مراتب عاليه يه ترقي قيلمقدر (ورياضة خاصة الخاصة تجريد الشهود

عن

عن ثنوية الشاهد والمشهود والصعود الى الجمع ورفع المعارضات) اخص خواصك رياضتى شاهد ومشهود اثنينيتندن شهودلرينى تجريد ايلمكدر ومرتبهٔ جمع الجمعه صعود ايلمكدر ومعارضات اسما وصفاتى رفع قيلمقدر يعنى جناب حقك اسما وصفاتى برى برينه معارض ومقابلدر مثلا منعم ومنتقم وقابض وباسط ومانع ومعطى كبى وبونلرك آثار مختلفه سى بو عالمده ظهوره كلمشدر آنى رفع قيلوب بوجمله صفاتيله متجلى اولان مرتبهٔ جمعه صعود ايلمكدر

*(باب ثانى)

ابواب سلوك منزله سنده اولان درجاتى بيان ايلر كويا كه هر بردرجه سلوكه برباب در بوبابدخى اون درجه اوزره بنا اولنمشدر *(الدرجة الاولى فى الحزن)* حزن لغتده سرورك خلافيدر واصطلاح مشايخده ماضى ده فوت اولان شئ ايچون باطنك تألم وتوجعنه ديرلر فايت اولان شئ يا ممكن التدارك ويا ممتنع التداركدر ممكن صلوة وصيامك وسائر فوت اولان واجباتك قضاسى كبى وممتنع التدارك برفوت اولان ميتك حياتن طلب ايتمك كبى بوراده اولان حزندن مراد اقلكى وجهدركه عبادات وطاعاتك فوتنه محزون اولمقدر وبطالت وعطالتده ومعصيت ومخالفتده يچن عمرينه تأسف وتحسر قيلمقدر بوكونه محزون اولان قلبك حقنده حضرت رسول عليه السلام (ان الله يحب كل قلب حزين) بيوردى وبوكونه حزن مراتب سالكيندن براحسن مرتبه در شيخ الاسلام قتنده حزنك دخى اوچ درجه سى واردر درجهٔ اولى عامه نك حزنيدر (وهو الحزن على التفريط فى الخدمة وعلى التقصير فى الطاعة وعلى ضياع الايام) عوامك حزنى خدمت حقده اولان تقصيرينه وطاعة اللهده اولان تفريطه وضايع اولان ايام اوزره در اما بو حزنك شرطى بودركه قادر اولدقچه فوت اولان عبادتى قضا ايده وفوت اولميانه مداومت ايده تا كه بو بله اولمز سه انك حزنى صحيح اولماز (كما قال ابن عطا الحزن على فقدان الطاعة مع عدم النهوض اليها من علامة الاغترار) وحزنك ايكنجى درجه سى مريدلرك حزنيدر مريدلرك حزنى قلبلرى شهود حقدن غافل اولديغى اوزره ودرونلرى ماسوايه ميل قيلديغى اوزره اولور * وحزنك اوچنجى درجه سيكه اخص خواصكدر انلرك حزنى يوقدر زيرا حزن فقدان ايچوندر واخص خواص اهل وجداندر پس انلره حزن يوقدر زيرا بونلر (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) مرتبه سنه ايرمشلردر لكن بوقدر واركه

بعض عارضه سبيله متحزن اولورلر وغيرايچون حزنى ارتكاب قيلورلر نتكيم
حضرت رسول عليه السلامك امتنه اولان حزنى كبى (كما قال الله تعالى فى شأنه
فلعلك باخع نفسك على آثارهم ان لم يؤمنوا بهذا الحديث اسفا) (وقال عليه
السلام ان كل من سواى يوم القيامة يقول نفسى نفسى وانا اقول امتى امتى

(الدرجة الثانية فى الخوف)

(قال الله تبارك وتعالى فى حديثه القدسى لا اجمع على عبدى خوفين ولا اجمع له
امنين ان خافنى فى الدنيا لم يخف فى الاخرة وان امننى فى الدنيا لم يأمن فى الاخرة)
يعنى قولم اوزره ايكى خوفى بن جمع ايلمزم وايكى امنى دخى جمع ايلمزم اكر دنياده بندن
قورقرسه آخرتده قورقمز واكر دنياده بندن امين اولورسه آخرتده اولماز* پس
شول كسمكه آخرتده ربيسى حضورنده قائم اولوب محاسبة قيلمقدن خوف
ايليه ونفسنى هوا وهوسندن نهى ايليه تحقيقا جنت اعلاانك مأوى ومنزليدر
(كما قال الله تبارك وتعالى واما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى
فان الجنة هى المأوى (مثنوى) لاتخافوا هست نزل خائفان* هست در خور
ازبراى خائف آن* هركه ترسد مرورا ايمن كنند* مردد ل ترسنده را ساكن
كنند (تتمه) خوفله حزنك مابيننده فرق بودركه حزن زمان ماضيده كيجن ايچون
باطنك تألم وتوجعيدر خوف مستقبلده كله جك ايچون باطنك تألم وتوجعيدر
خوفك دخى اوچ درجه سى واردر عوامك خوفى خواصك خوفى واخص
خواصك خوفيدر نتكيم شيخ الاسلام حضرتلرى بيورورلر (الخوف على ثلاث
درجات الدرجة الاولى الخوف من العقوبة وهو الخوف الذى يصح به الايمان
وهو خوف العامة) عوامك خوفى عقوبتدندر وبوعقوبتدن خوف ايمانك
اولدركه ايمان بونكله صحيح اولور زيرا ايمان پيغمبر عزيز حضرتلرينك خبرويرديكنه
وحقك قرآنده بيورديغنه تصديق ايتمكدر اكر خائف اولان كسه امور
اخرويه يه تصديق ايتمسه خائف اولمزدى* پس اول خوف ايمانك صحتندندر
وبو عقوبت وعذابدن قورقمق مرتبه عوام اولديغى انكيچوندركه خواص عذاب
وعقابدن قورقمزلر بلكه احتجابدن قورقرلر بوطائفه جنتله تبشير اولنسه لر
وعذابدن امين قيلنسه لر ينه عصيان ايلمزلر (كما قال عليه السلام نعم الرجل صهيب
لو لم يخف الله لم يعصه) خوفك درجه ثانيه سى ارباب مراقبه واصحاب
مشاهده نك خوفيدر بونلر مكر الهيدن واستدراج ربانيدن خوف ايدرلر پس
مكر الهيدن بركسه امين اولمز الا خاسر اولنلر (كما قال الله تعالى ولا يأمن مكر الله

الا القوم الخاسرون) شيخ حضرتلرى فتوحاتك ايكيوز اوتوز برنجى بابنده
بيوررلركه (اعلم ان المكر عندنا ان يرزق العبد العلم ويحرم العمل به وقد يرزق
العمل ويحرم الاخلاص فيه فاذا رأيت هذا من نفسك او علمته من غيرك فاعلم
ان المتصف به ممكور فان اراد الله به خيرا وعصمه من المكر فلا يضع ميزان الشرع
من يده) بيوررلركه بيل اى سالك مكر بزم قتمزده اولدركه برقوله عمل قلنه جق
علم مرزوق اوله وانكله عمل ايلمكدن محروم اوله وآز اولوركه عمل مرزوق اولور
ولكن انده اخلاص ايلمكدن محروم اولور * پس نچن بوذكر اولنان خصلتى
كندو نفسكده وياغيريده كورهسن پس بيلكه بووصفله متصف اولان ممكوردر
پس بركسه يه كه الله خير مراد ايليه وانى مكردن محفوظ ومعصوم ايليه اول كمسه
ميزان شرعى الندن قومز * اكثر مشايخ مكرى بويله تعريف ايدرلركه برقول
مخالفت وعصيان ايشلدكجه حق تعالى اكا نعمت واحسانى زياده ايليه وانى على
الفور مؤاخذه قيلميه پس اول عبد كندوبى عذاب خدادن امين اولمش ظن ايليه
ومقبول حق اولمش قياس قيله خبرى يوقكه بوكا مكر حق ديرلر (قال ابن عطا
المكر ان يلقى على وهم الممكورين انهم على شئ وليس كذلك ليستدرجهم
من حيث لا يشعرون) يعنى مكر اولدركه ممكورلك وهمنه القا اولنه كه بونلر حقدن
برشئ اوزره درحالبوكه زعم ايلدكلرنه كوره اولميه * انكچون بونلرك وهمنه بو مكر
القا اولنوركه بونلرى حق تعالى شيأ فشيأ بيلمدكلرى يردن هلاكه قريب قيله
وقهر ايده شيخ حضرتلرى مع اساءة الادب ازدياد نعمت وعدم مؤاخذه عوامك
مكريدر ديرلر * اما ارباب طريقتك واصحاب تحقيقك مكرى بودركه هربار كه اساءت
ايده لر وجد وحالتلرى وكرامت وولايتلرى زياده اوله * پس بوكا مغرور اولوب ديه لركه
اكر بز مقبول حق اولميدق بزدن بوذوق وحالت وبو كشف وكرامت منقطع اولوردى
(كما قال الشيخ فى الفتوحات واما بقاء الحال مع سوء الادب فهو فى اصحاب الهمم
رأينا منهم جماعة كثيرة بالمغرب وبهذه البلاد انهم يسيئون الادب مع بقاء الحال
المؤثرة فى العالم مكر الهم من الله فيتخيلون انه لو لم يكونوا على حق فى ذلك لتغير الحال
عليهم نعوذ بالله من مكره الخفى (قال الله تعالى سنستدرجهم من حيث لا يعلمون
واملى لهم ان كيدى متين) يعنى فتوحاتده بيوررلر اما حالله ذوق باطنك مع سوء
الادب بقاسى اصحاب همت وارباب طريقت اولنلرده اولور بز بوكرنه ممكورلردن
مغربده وبلادرومده چوق جماعت كوردك تحقيقا بونلر سوء ادب وكستاخلقلر
ايدرلردى عالمده مؤثره اولان حالت وتصرفلريله بيله كه بونلردن معصيت واساءتله

كرامت وحالتلرى زائل اولمزدى بونلره مكردن اولورى * پس بونلر تخييل ايدرلركه
اكر بو خصوصده حق اوزره اولمسه لردى اول حال بونلرك اوزرينه متغير اولوردى
نعوذ بالله من مكره الخفى حق تعالى حضرتلرى بيوررلركه بز بوكونه كمسه لرى
مستدرج اولورز * يعنى عذابه درجه درجه قريب قيلورز امهال الله وادامت ذوق
وحال الله وازدياد رفاهيت بالله شول حيثيتدن كه بونلر بيلمزلركه بواستدراجدر * بلكه
زعم ايدرلركه بو حق جانبندن انلره نشاط وانفراجدر جناب حق بيوررلركه
(واملى لهم ان كيدى متين) بن بونلره امهال ايلرم تحقيقا بنم مكرم متيندر
برشيئله دفع اولمز (وقال الشيخ واما المكر فى خصوص الخصوص وهو خرق
العادات واظهار الآيات والكرامات بغير امر الهى لانه وجب على الاولياء
سترها كما وجب على الرسل اظهارها لانهم مأمورون بالدعوة الى الله والولى
ليس كذلك انما يدعوا الى الله بحكاية دعوة الرسول ولسانه لا بلسانه يحدثه
كما يحدث الرسول) وشيخ حضرتلرى اخص خواصك مكرى حقنده بيوررلركه
اخص خواصك مكرى بغير اذن الهى خرق عادات واظهار كرامات ايلمكدر
زيرا شان بودركه اوليا اوزره كراماتك سترى واجبدر * نتكيم رسلك اوزره انك
اظهارى واجب اولديغى كبى زيرا رسل اللهه دعوته مأمورلردر ولى رسل كبى
مستقلا مامور دكلدر ولى اللهه دعوت ايلمزالا رسول لسانيله وانك دعوتنى
حكايه ايتمكله كندى واحداث ايلديكى لسانله ايده مز * نتكيم رسول مستقلا
كندو احداث ايلديكى لسانله حقه دعوت ايلر وولى اكمل متابعتله دعوت ايلر
بعض مشايخ بو كشف وكراماتله ممكور اولور وبعضيسنك باشنه ارباب دنيا اوشر
بو سببله مكر وغرور ده دوشر بو تسخير خلقى تصرف وكرامت عد ايليوب وبوقدر لدنه
مفتون اولوب بولدن شاشر * پس خواصك خوفى بودكه اولنان مكر لردندر
اما خوفك اوچنجى درجه سى كه اخص خواصك خوفيدر بونلرك مقامنده
اكرچه بوكونه خوفلر يوقدر ولكن بونلره هيبت وجلال مستولى در (كما قال شيخ
الاسلام وليس فى مقام اهل الخصوص وحشة الخوف الا هيبة وجلال وهى
اقصى درجة نشار اليها فى غاية الخوف) عقوبتدن خوف مرتبه نفسده اولنلر
ايچوندر اما مرتبه مشاهده ومعاينه ده اولنلر ايچون هيبت وجلالت واردركه
اقصاى درجات خوف بودر اكمل كلينيدن غيرينك جانى آتش هيبت حقه
طاقت كتوره مزا كرصدمه عزت الهيه زياده اولورسه بونلر دخى طاقت
كتوره مز نتكيم (وخر موسى صعقا) بو معنايه دلالت ايدر (نظم) چون برافروزد

آتش هيبت * جكر از تاب آن كباب شود * بحر قهرش اكر بر آرد موج * عرصهٔ كن فكان خراب شود

(الدرجة الثالثة في الرجاء) *

رجا اضعف منازل عارفين واحسن مراتب طالبيندر * اكرچه طالبه نسبت برفائده‌لو ابو صفتدر ولكن من وجه جناب حقك ارادتنه معارضه‌در وجه معارضه بودركه جناب حق جميع اشيانك مالكيدر ومالكك شاني ملكنده كيف مايشاء تصرف قيلمقدر پس برعبد رجا حبلنه تعلق ايلسه مراد ايلديكي شيده من وجه مراد حقه معارضه قيلمش اولور * مثلا حق جانبندن طبعنه مخالف برشئ كلسه رجا ايلركه نوليدى بوكار اولميه ايدى شو مرادم اوله ايدى وبوكردار ظهوره كلميه ايدى بنم استديكم مرام حاصل اوليدى * پس بوكونه رجاليدن كندو مرادني مراد حق اوزرينه ترجيح ايتمش اولور اصل عبده لايق اولان اولدركه مالكنك امرينه وارادتنه تسليم اوله وكند وارادتندن فاني اوله ونفسني انك حكمنه تفويض قيله ودخي (نظم) اريد وصالك وتريد هجري فاترك ما اريد لما تريد (نثر) دين عزيزلر شو مرتبه سن بوله * پس راجينك مرتبه سي اضعف اولديغي اتكيچوندركه مراد حقك خلافني اولى زعم ايلروانى رجا قيلر اما عارفلرك مرادى حقك مراديدر اكر حق بونلردن دعاو رجا مراد ايلرسه رجا ايدرلر واكر مراد حق سكوت وتسليمده كورورلرسه ساكت اولوب تسليم اولورلر اما حد ذاتنده رجا برفائده‌لو خصلتدر جمله دن برى حرارت خوفي تبريد وآتش يأسي تخميد ايلر اكر خوف رجا طرفنه غالب اولسه سالكي يأسه براغور (ولا ييأس من روح الله الا القوم الكافرون) فحواسي اوزره مأيوس اولان كافرلر صفتيله متصف اولور واكر رجا طرفي غالب اولورسه امن واغترار حاصل اولور وامنده اولان (افامنوا مكر الله فلا يأمن مكر الله الا القوم الخاسرون) مقتضاسي اوزره خائب وخاسر مرتبه سن بولور * پس عبدك شاني بين الخوف والرجا اولمقدر وكندويه بوايكي صفتي جناحين منزله سنده بولمقدر (كما جاء في الحديث لووزن خوف العبد ورجاؤه لاعتدلا وهما جناحي القلب) ورجانك برفائده سي دخي اولدركه معاملاته داعيه وباعثه اولان حالتي مقوي اولور وحقه حسن ظن ايتمكه واسم محسنه قلبي ربط قيلمغه تهييج وتشويق قيلور اكر رجا اولمزسه عبد خدمتده وعبادت وطاعتده عاطل وباطل قالور وسعي وكوششدن وكمالاته نائل اولمقدن ودرجات عالياتي بولمقدن محروم اولور * پس بدايت سلوكده سالكه

بو ایکی صفت لازم وواجب اولنلردندر

*(الدرجة الرابعة فی الخشوع)

(قال الله تبارك وتعالی الم یأن للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله) خشوع قلبك اینت ورقتنه وجناب حقه تواضع وانقیادنه دیرلر تقدیر کلام * آیا مؤمنلر اللهك ذکری ایچون قلبلری خاشع وخاضع اولمق وقتی کلمدیمی یعنی مؤمنلرك قلبلرینك عدم خشوعنه عذر وبهانه بوقدر دیمك اولور اما اصطلاحده قومده خشوع شول حالتدر که دیرلرکه خوف ومحبتله ممزوج اوله ومحبوب متعالینك عظمت وجلالی خوفندن نفسی منخمد ومنکسر قیله وطبیعتك قوا وهواسنی تسکین ایده خشوع وخضوع بو دنیاده اصحاب طریقته وارباب عبادت وطاعته لازم اولان صفتلردندر آخرتده بو صفت بونلردن کیدوب اهل کبر ونخوته نقل ایلر (کما قال الله تعالی وجوه یومئذ خاشعة عاملة ناصبة) خشوع بر صفتدرکه تجلی الهیدن حاصل اولور برشیئه که تجلی الهی اوله اول شی حقه خضوع وخشوع قیلور (کما روی البزار عن النبی علیه السلام قال علیه السلام اذا تجلی الله لشئ خضع له) حق تعالی برشیئه تجلی ایلسه اول تجلی واسطه سیله اول شیئه علم حاصل اولور علم ایسه البته خشوع وخشیتی مستلزم اولورانکیچون حقدن خاشع وخاشی اولنلر عالملردر (کما قال الله تعالی انما یخشی الله من عباده العلماء) (وقال علیه السلام انا اعلمکم بالله واخشاکم لله) نچون برقلبه بو تجلی حاصل اوله اول قلب امر الهی یه متذلل اولور پس جوارح واعضا دخی اکا متابعت قیلور اما برکسه نك که قلبی خاشع اولمیه جوارح واعضاسی دخی خاشع وخاضع اولمز نتکیم رسول حضرتلری برکسه یی صلوتده یمین ویساره ملتفت کوردی بیوردیلرکه (لو خشع قلب هذا الرجل لخشعت جوارحه) پس عدم خشوع ظاهر (الظاهر عنوان الباطن) فحواسی اوزره عدم خشوع باطنه دلالت ایلر والله اعلم

(الدرجة الخامسة فی الزهد)

زهد لغتده ترکه دیرلر وبو قومك اصطلاحنده جمیع اشیادن بالکلیه رغبتی اسقاط ایلمکدر ودنیا ومافیهادن اعراض ایدوب نفسی ماسوایه اولان میل ومحبتدن تجرید قیلمقدر زهد عوامی قرب حقه مؤدی اولور ومرتبهٔ ارادتده اولنلری کماله واصل قیلور وکماله واصل اولنلر بومرتبه یی دنی ولاشی بولور عوام ترك دنیا ومافیها ایتمکله قرب حقه یول بولورلر وحریدلر ماسوادن نفسی تجرید ایتمکله جمعیت

باطن حاصل قیلورلر اما اخص خواصه نسبت بوزهد خست ودناءتدر زیرا خواصك دیدهٔ شهودنده حقدن غیرینك قدروقیمتی یوقدر زیرا بونلر بودنیایه الله نظریله نظر ایدرلر اولیله اولیجق حق نظرنده بودنیانك جناح بعوضه قدر قیمتی وقدری یوقدر (کما قال علیه السلام لوکانت الدنیا تزن عندالله جناح بعوضة ماسقی منها کافرا شربة ماء) پس برنسنه نك که حق قتنده جناح بعوضه قدر رغبتی اولمیه ولیء کامل اولنلره انی ترك ایلمدمك خساست ودناءتدر (کما سئل الشبلی عن الزهد فقیل ما الزهد قال لا زهد عندنا لانه ای مقدار الدنیا الا قل من جناح بعوضة حتی نزهد فیه کم تصول بترك کشف والی متی تفتخر باعراضك عما لا تزن عند الله جناح بعوضة) وشیخ حضرتلری بایزید حضرتلرندن فتوحاتده نقل ایدوب بیورورلر (قال ابو یزید انی کنت زاهدا ثلاثة ایام اول یوم زهدت فی الدنیا والیوم الثانی زهدت فی الاخرة والیوم الثالث زهدت فی کل ماسوی الله فنادانی الحق ماذا ترید یا ابا یزید قلت ارید ان لا ارید لانی انا المراد وانت المرید) اکثر طالب بوکلاملری اوکرنمکله کندولری بوکاملر طبقه سنده زعم ایلرودیرکه دنیانك واری یوغی یانمده برابر در حالبوکه برشیء ضایع اولسه متألم ومضطرب اولور اما کارك شانی بودرکه مثلا جمیع دنیا ومافیهایه مالك اولسه وجملهسی دفعة واحدة ضایع اولسه لر اصلا کوکلرینه المواضطراب کلمز پس سالك بومرتبه یه واصل اولنجیه دك صورتا ومعنا چوق اشیاترك ایلمك کرك حتی بومرتبه انك حالی اوله اولا جرامی ترك ایتمك کرك حذرا عن عتاب الله وسخطه علیه واموال وارزاقده شبهه لو اولان شیلری ترك ایلیه کراهة عن مشارکة الفساق فیه زیرا فساق مواضع رغبت ومادهٔ شهوت اولان اموال وارزاقه میل ومحبت ایدرلر اکر سالك دخی اموال وارزاقه میل ومحبت ایلرسه انلرك محبوبنه میل ایلمه ده مشارکت قیلمش اولور پس انلرله مشارکتی کندویه روا کورمیوب حق نفس هرنه ایسه کفایت مقداری آلیقویوب ماباقیسین فی سبیل الله ترك ایلمك کرك (کما انفق ابن الفارض من یسر القناعة راضیا بایسر بلغة وهو یقول فی نظم السلوك

(نظم)

* وانفقت من یسر القناعة راضیا * من العیش فی الدنیا بایسر بلغة *

(نثر) بعده بومرتبه دن ترقی قیله حظوظ عاجله واذواق آجله هرنه ایسه خدادن غیری ماسوی حکمنده اولانی ترك ایلیه حتی قلبنده خدادن غیری یه محبت قیلمیه بوتقدیرجه کارك ذوقندن ذوق المش اولور وانلرك مرتبه سن

من وجه بولمش اولور وعارفلر زهدينه واصل اولمش اولور * زيرا زهدك اوچ درجه سی واردر اولكی درجه عواملك ايكنجيسی خواصك اوچنجيسی عارفلركدر (زهد العوام ترك الحرام) ديمشلر (وزهد الخواص ترك ما زاد على قدر الضرورة) ديو تعبير قيلمشلر (وزهد العارفين ترك ما سوى الله) ديمكله تفسير ايتمشلر پس جميع ما سوادن تجرد قلبكده قالمدقدنصكره سر تا سر جمله دنيانك مالكی اولسه ضرر ايتمز * نتكيم انبيا عليهم السلامدن حضرت ابراهيم خليل الله والی ولرزاقی واردی وحضرت سليمانك واولياء اللهدن دخی نيچه صاحب عنوانك هر برينك نيچه املاك واسبابی وارايدی ليكن انلر خدادن غافل اولمدقلرندن اموال وارزاق انلره حجاب اولمزدی انكچون حضرت پيغمبر عليه السلام (كل ما الهاك عن مولاك فهو دنياك) بيورديلر حضرت مولانا دخی بو رايه مناسب بيوررلر (مثنوی) چيست دنيا از خدا غافل بدن * نی قماش ونقره وفرزند وزن * چونكه مال وملك را از دل براند * زان سليمان خويش جز مسكين نخواند

(الدرجة السادسة فی التقوی)

(قال الله تبارك وتعالی ان اكرمكم عند الله اتقاكم) حق قتنده جمله دن اكرم واشرف اولنلر متقی اولنلردر اگرچه دنياده اهل غنا اولنلر كريم وشريفدر لكن آخرتده اشرف واكرم اهل تقوی در (كما قال عليه السلام كريم الدنيا الغنی وكريم الآخرة التقی) وعند الله اكرم اولمغه حسب ونسب وجد واب دخی سبب اولمز بلكه الله قتنده اكرم واشرف اولانلر دين كسنه اللهدن قورقسون وحرامدن پرهيز قيلسون (كما قال عليه السلام من سره ان يكون اكرم الناس عند الله فليتق الله) زيرا الله قتنده وجميع انبيا واوليا حضورنده بر كسنه نك بر آخر كسنه اوزره سعادتی دنيا ايله وحسب ونسب واقربا ايله فضيلت وشرفيتی اولمز الا كه تقوی ايله (كما روی ابو هريرة عن النبی عليه السلام) (قال عليه السلام لا فضل لاحد على احد الا بالتقوی) تقوی لغتده فرط صيانته ديرلر هر ضرر لوشيدن اما عرف اهل شرعده آخرتده ضرر ويرن شيلردن پرهيز ايتمكه ونفسی انلردن صيانت قلمغه ديرلر وانك اوچ درجه سی واردر اولكيسی عذاب مخلددن بری اولمكدر شركدن وكفردن صاقنمق ايله حاصل اولور بو عواملك تقواسيدر وايكنجيسی جميع صغيره وكبيره اولان خطايادن مجتنب اولمقلقدر بو خواصك تقواسيدر اهل شرعده متعارف اولان تقوی بو در حضرت مولانا دخی بو مرتبه يه اشارت

ایدرب بیوررلر (مثنوی) متقی ایسه کوبیرارشد * ازره فرعون موسی وارشد
(نثر) متقی اولان دینکه ضرری اولمیان شیئی ضرری اولان شیئک خوفندن
حذرا ترک ایدنلر اولمغله ترک ایتمدکجه حقی درجهٔ متقینه واصل اوله نمکیم حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (قال لایبلغ الرجل درجة
المتقین حتی یدع مالا بأس به حذرا مما به بأس) ومشایخ متقی اولنلری بو یله
تعریف ایدوب بیوررلرکه (التقی من سلك طریق المصطفی ونبذ الدنیا وراء القفا
وکلف نفسه بالاخلاص والوفاء واجتنب الحرام والآثام والجفاء) وتقوانک
اوچنجی درجه سی ماسوی اللهدن توقی وتبری ایلمکدر وسرنی غیریدن تنزیه
وتطهیر قیلمقدر حق تقا بودرکه آیت کریمه ده امر اولندی (واتقوا الله حق تقاته)
دیمکله (نظم) نه دهندت ره بخلوت یار * تا زغوغای غیری وا رهی (نثر)
تقوای حقیقی حسن بصری قولی اوزره ان لا تختار علی الله سوی الله در * وامام
قشیری بیوردقلری اوزره رؤیت تقوادن مبرا اولمق وکندوینی متقی ومتقی بلمکدن
توقی قیلمقدر ودائما رحمت وفضل خدایه متکی ومعتمد اولمقدر (نظم) مدد
از لطف ازل جوی که دنزرا مسلوك * تکیه بر طاعت وبر تقوی خود نتوان کرد

(الدرجة السابعة فی الورع)

ورع لغتده شبهه لو اولان شیلردن پرهیز وا حترازا یتمکه دیرلر حلال مبیندر
وحرام دخی مبیندر لکن بینهما ده شبهات کثیره واردر پس (استفت قلبك
وان افتاك المفتون) حدیثنك فحواسی اوزره شبهه لو اولان شیلرده مؤمن
قلبندن استفتا ایلیه اگر قلبنه اول شیلر اضطراب وخلجان ویررسه انی ترك
ایلیه واگر قلبی حلال اولمسنه مطمئن اولورسه وقرار قیلورسه قبول ایلیه (کما قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم دع ما یریبك الی مالا یریبك) یریب یبیع وزننده راب
یریب ریبه دن مشتقدر ریبه قلبه شك وقلق ویرمکه دیرلر * پس تقدیر معنای
حدیث شریف (اترك ما یقلقك ذاهبا الی ما یطمئن به قلبك) ای اذا وجدت نفسك
مضطربة فی شیء فدعه واذا وجدتها مطمئنة فاستمسك به) دیمك اولور زیرا قلبك
اضطراب وخلجانی اول شیئك حرام اولمسنه علامتدر وسکون واطمئنانی انك
حلال اولمسنه دلالت وشهادتدر * سالکه ورعدن ایو برخصلت اولمز زیرا جمیع
خصائل وفعالك احسن وافضلی ورعدر * بو معنایه شاهد جابر حضرتلرندن
روایت اولنان حدیث شریفدرکه بیوررلر برکون برکسنه حضرت رسولك
حضورلرنده عبادات وطاعات وجهاد وخیراتله ذکر اولندی وبرآخر کسنه

دخی ورعله ذکر قلندی (قال صلی الله علیه وسلم لا تعدل بالرعة) یعنی لا تقابل
ولا تعادل شیا بالورع فان الورع افضل کل خصلة) دیمك اولور پس ورع افضل
کل خصالدر اولدیغی ایچون حضرت نبی علیه السلام بر حدیث آخرده نوکا
ملا لذه دین بیوردی (کما قال علیه السلام ملاك دینکم الورع) سئل الشبلی
عن الورع قال ان تتورع من ان تتشتت قلبك عن الله طرفة عین) یعنی قلبك
اللهدن طرفة العین متشتت ومتفرق اولمدن تورع ایلمکدر دیدی وسئل الخواص
عن الورع قال ان لا یتکلم العبد الا بالحق غضبا کان اورضا

(الدرجة الثامنة فی التبتل)

قال الله تبارك وتعالی واذکر اسم ربك وتبتل الیه تبتیلا (قال البیضاوی ای دم
علی ذکر الله لیلا ونهارا وذکر الله یتناول انواع الذکر من التسبیح والتحمید والصلوة
وقراءة القرآن ودراسة العلم) ومعنی وتبتل ای انقطع بالعبادة الی الله وجرد نفسك
عما سواه) تبتل جمیع ماسوادن بالکلیه منقطع اولوب اللهه متوجه اولمغه دیرلر
حق عند اهل التحقیق جناتدن ودوات آخرتدن دخی متبتل اولان نفسی مجرد
قیلمق کرك حتی جناب حقه منقطع اولمش اوله * مثلا برکسنه حقه جنت ایچون
وتعمیر آخرت ایچون دنیادن منقطع اولسه اول کسنه حقیقة حقه منقطع
اولمش اولمز بلکه آخرته منقطع اولمش اولور وتبتل محض جمیع ماسوادن
بالکلیه اللهه منقطع اولمقدر وجمیع ماسوادن اللهه منقطع اولمغك معناسی
سالك کندو نفسندن وهواسندن واکامتابعت ایلمکدن منقطع اولمقدر
ودخی خلق عالمه اعتماد ایلمکدن وبونلردن خائف وراجی اولمقدن وبونلری مانع
ومعطی بلمکدن وضار ونافع اکلامقدن بالکلیه حقه متبتل اولمقدر

(الدرجة التاسعة فی العبادة والعبودة)

عبادت غایت اقصای خضوع وتذلله دیرلر تنکیم طریق معبد دیرلر مذلل معناسن
ویررلر اکثر مشایخ عبادتله عبودتی فرق ایتمامشلر امابعض محققلر لفظا ومعنا
ایکیسنك ما بینی فرق ایتمشلر عبادتك ماضیسی فتح عینله وعبودتك ضم عینله
دیمشلر ومعنادخی فرق عظیم بولمشلر * صاحب التیسیر دیرکه عبادت قوللغه
دیرلر وعبودت قول اولمغه دیرلر صاحب عبادته عابد دینور وصاحب عبودته
عبد الطلاق اولنور * پس بو ایکی صفت سالکه لازم وواجب اولان صفتلردندر
برکسنه که مجمع اسرار عبادت ومطلع انوار عبودت اولمیه مقبول حق اولمز ورداه
سلوکده کماله ایرمز (نظم) خدا را پرستش کن وبندکی * کزین هردو یابد دولت زندکی

پرستش دل ازغیر سازد بری * کشد بندکی سوی فرمانبری (نثر)
جناب حقه عبادت ایکی نوع اوزره در بری عبادت ذاتیهٔ مطلقه وبری عبادت
صفاتیهٔ مقیده در * عبادت ذاتیهٔ مطلقه اولدرکه هرشیء علم حقده ایکن امرکنه
امتثال ایدوب تکوین وتعیینی قبول قیلوب وجوده کلمسیدر بو عبادت مستمرة
الحکم در رحمت رحمانیهٔ عامه مقابله سنده واقع اولمشدرکه بو رحمت رحمانیه
بی سابقهٔ عمل هرشیئک وجودنه شامل در هرشیء بلاتکلیف ولاتکلف بو یوزدن
اللهه قوللر وفرمانبردر * اما عبادت صفاتیهٔ مقیده که رحمت رحیمیهٔ خاصه
مقابله سنده واقع اولمشدر * انبیا ورسل واسطه سیله خلقه تکلیف اولنان عبادتدر
پس رحمت رحیمیهٔ خاصه نک وصولنه بو عبادت شرطدر بو عبادت اختیارله
اولان عبادتدر عبادت دیدکلری دخی اختیارله اولان عبادتدر * والا هرشیء
جناب حقه بلااختیار عبادت ایدیجیلردر * نتکیم حضرت مولانا بیوررلر
(مثنوی) اختیار آمد عبادت رانمک * ورنه میکردد بناخواه این فلک (نثر)
پس تفاوت احوال عباد عبادت صفاتیه ایله ظاهر اولور * نتکیم بعضیسی
اختیارله پرستش واطاعت ایدر * وبعضیسی عصیان ومخالفت جانبنه کیدر
اختیارله مطیع اولنلر درجات نعیمه واصل اولور واختیارله عصیان قیلنلر
درکات جحیمه داخل اولور (مثنوی) لذپرستش آن یکی برصدر وجاه * وان دکر
ازسرکشی درقعرچاه * بندکی آمد محک اعتبار * زین محک پیداست هریکرا عیار
* پس حقیقتده حقه عبادت ایتمک اولدرکه فرمان خدایی فرمان هوا
اوزره اختیار ایده سن مادامکه فرمان هوایه مخالفت ایتمیه سن فرمان خدایه
متابعت قیله مزسین زیرا مانعة الجمعدر (نظم) یارضای دوست باید یاهوای
خویشتن (نثر) هواپرست خدا پرست اولمز هوایه اوین خدایی بولمز (قطعه)
مادامکه توهواپرستی * دستت ندهد خداپرستی (نثر) قال الله تبارك
وتعالی فی عابد الهوی (افرأیت من اتخذ الهه هواه) پس اهل طریقته لازم اولان
اولدرکه هوایی ترك ایدوب خدا پرست اوله * عابدان خدا درت قسمدر انجق
برقسمی صحیح خداپرستدر غیریسی نوعا هوا پرستلکدن خالی دکلدر اولکی
قسمی اول عابدلردرکه عبادتی جنت ومافیها ایچون ایدرلر بونلر تاجران
ومزدوراندر وایکنجی قسمی عبادتی عقوبتدن خوفلری اولدیغیچون ایدرلر
بونلر چاکران وبندکاندر واوچنجی قسمی استحیاء من الله عبادت ایدرلر بونلر
صیادقان ومریداندر ودردنجی قسمی (محبة لوجه الله وطلبا لمرضاة الله

عبادت ايدرلر بو خاصه عاشقاندر (كما قالت الرابعة رضى الله عنها بعزتك وجلالك يا رب ما عبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فى جنتك الا لوجهك الكريم) بو مرتبه يه عبودت ديرلر وعبادتله عبودتك بر فرقى دخى بودركه عبادت كاهنت ومشقتله مع الخوف والرجا اولان بنده لكدر وعبودت بلا كلفه ولا مشقه ولا خوف ولا رجا اولان افكنده لكدركه ذوقا وشوقا جان ودلله حاصل اولور نتكيم ابن فارض حضرتلرى بو مقامه بو بيتله اشارت قيلور (نظم) وكل مقام عن سلوك قطعته * عبودية حققتها بعبودتى (نثر) يعنى هر بر مقامىكه مقامات سلوكدن بن قطع ايلدم عبودتله اول عبوديتى تحقيق وتثبيت ايلدم عبودتله ذوق وشوقله اولان طاعتله پس خواصك طاعتى دائما ذوقا وشوقا اولور وعوامك طاعتى طوعا وكرها اولور وطوعا وكرها اولان عبادتده آسمان وزمين ومافيها دخى مشتركدر (كما قال الله تعالى للسموات والارض (ائتيا طوعا او كرها قالتا اتينا طائعين) (مثنوى) ائتيا طوعا بهار عاشقان * ائتيا كرها بجام عاقلان (نثر) بيورديغى حضرت مولانانك بو معنايه اشارتدر * پس انبيا ومرسلين وملائكه مقربين واولياى كاملين جناب حقه طوعا وذوقا وشوقا عبادت ايلمكدن ودخى بر عبد زديمكدن عار ايلمزلر (كما قال الله تعالى لن يستنكف المسيح ان يكون عبدا لله ولا الملائكة المقربون) بلكه جميع انبيا واوليا كمالى عبوديتده بولمشلردر انكچون حضرت مولانا دخى بيورورلر (نظم) من بنده شدم بنده شدم بنده شدم * من بنده بخدمتت سر افكنده شدم * هر بنده كه آزاد شود شاد شود * من شاد از آنم كه ترا بنده شدم (نثر)

(الدرجة العاشرة فى الحرية)

حريت ربقه رقيت دنيادن آزاد اولمغه ديرلر وبنده بند دراهم ودينار ايكن خلاص اولوب دلشاد اولمغه تسميه ايدرلر نتكيم حضرت مولانا بيورورلر (مثنوى) بند بكسل باش آزاد اى پسر * چند باشى بند سيم وبند زر (نثر) بو خلقك هر برينى بر شيئك قولى اولمشدر وانى معنا كنديه معبود قيلمشدر كيميسى اسير درهم ودينار وكيميسى بندۀ نفس غدار وكيميسى دخى عبد بطن واسير فرج مردار اولمشدر انكچون حضرت رسول بو مقلو كسه لره بددعا ايدوب بيورورلركه (تعس عبد الدنيا وتعس عبد الدينار والدرهم وتعس عبد بطنه وتعس عبد فرجه ان اعطى رضى وان لم يعط سخط) پس سالكه لازم اولان اولدركه بونلره اسير اولمقدن ازاد اولوب حق قولى اولمغله دلشاد اوله (سئل الجنيد متى يكون العبد

عبدا محضا لله قال اذا كان حرا عما سوى الله (رباعى) آن دلكه به بندكىء حق شادبود * زاند وه هر دو كون آزاد بود (نثر) شيخ حضرتلرى فتوحاتده بيورورلركه (فالحرية عبودة محضة لله فاذا كان العبد حرا عما سوى الله لايسترقه شئ كون الا الله) يعنى حر بندن مراد سائر اشيانك قيدندن آزاد اولوب محضا اللهه قول اولمقدر * پس بر بندهكه ماسوى اللهدن حر اوله انى برشئ رق وعبد ايدهمز اللهدن غيرى اكرچه اكثر سالك اسير درهم ودينار اولمقدن خلاص اولورولكن اسير نفس خر اولور وكرفتار خواب وخور قالور پس كركدركه قيدتندن وبندبدندن دخى نجات بوله نتكيم حضرت بايزيددن منقولدركه (رأى رجلا قال ماحرفتك قال خربند فقال امات الله حمارك لتكون حرا وعبد الله لاعبد الحمار) اسيرلذت تن اولان اسير خر اولاندن بدتردر (نظم) اسير لذت تن ماندهٔ وكرنه ترا * چه عيشهاكه درعالم دل مهيانيست

(باب ثالث)

سلوكده اولان معاملاتى بيان ايلر (بو باب دخى اون درجهيى شاملدر)

درجهٔ اولى مراقبهيى بيان ايلر) مراقبه وترقب وارتقاب لغتده انتظار معناسنهدر اما اصطلاح مشايخده مراقبه جناب حق قلبله ملاحظه ايتمكهدير لرو حضرت حق ملاحظه ايتمكهدير لرو حضرت حق ملاحظه قيلمق انى دائما كندونه حاضر وناظر واقوالنه سميع واحوالنه عليم واعمالنه بصير بيلككله ومشاهده قيلمغله اولورزيرا حق تعالى عبدك هر حالنه وجزؤى وكلى اولان اعمالنه ناظر وشاهددر (كما قال الله تعالى فى كتابه الكريم وماتكون فى شأن وماتتلوا منه من قرآن ولاتعملون من عمل الا كنا عليكم شهودا اذ تفيضون فيه) يعنى يا محمد سن بركارده اولمزسن ودخى قرآندن برمقدار اوقومزسن * ودخى سزاى عبادم عملدن برعمل اشلمزسز الا كه بز سزلك اوزريكزه شاهد وناظرلرز شول وقتده كه سز اول عمله داخل اولوب خوض ايدرسز * پس كركدركه طالب هر برده حقه مراقب اوله وانى كندويه ناظر بيله (كما قال الله تعالى الم يعلم بان الله يرى) يعنى عاصى وكافر اولان بيلمزمى كه تحقيقا الله تعالى هر كسك احوالنى كورر واسرارينه مطلع اولورواكا كوره انلره جزا قيلور * محققلردير لركه بو آيتك ورودى خاص وحكمى عامدر ودخى بو آيتده هم وعد وهم وعيد واردر * پس ديمك اولوركه اى عاصى توبه ايله كه الله كاهكه عالمدر واى مرائى عملده اخلاص ايله كه حق سرك مطلعدر واى مؤمن بريرى تنها صانوب خطايه شروع ايلمهكه حق هر برده حاضر وناظر در نتكيم

بعض مشايخ بيوررلر (اذا عصيت مولاك فاعص في مواضع لا يراك) جنيد بغدادي
حضرتلرينك بر نومريدي وارايدي سائر مريدلردن زياده اكارعايت ايدرلردي
اندن مقدم اولان مريدلرا كاغبطه ايدوب ديديلركه هنوز كلان بركسه يه بوقدر
تعظيم نه يي ايجاب ايدر* شيخ نور ولايتله بونلرك ما في الضميرين بيلوب بونلره برر
تاوق ويروب ديديكه وارك شو تاوقلري برتنها يرده ذبح ايدك* پس بونلر اول
تاوقلري ذبح ايدوب كتوردبلر الا اول نو مريد اولان كسنه * پس اول ذبح
ايتميوب كتوردكده شيخ ديديكه سن نيچون ذبح ايتمدك اويكت ديديكه
بيوردبكزكه بوني برتنها يرده ذبح ايله پس هيچ برتنها ير بولمدم وحقدن خالي برمحل
كورمدم حضرت جنيد بونلره ديديكه بنم بوكه رعايتم اشته بو مشاهده ايچوندر
پس حق داعما حاضر وناظر بلمكدن وسميع وبصير مشاهده قيلمقدن مقصود اولدركه
انك حضورنده افعال قبيحه ايلمكدن واقوال شنيعه سويلمكدن حذر ايليه سن
نتكيم حضرت مولانا بومرتبه يه مناسب بيوررلر (مثنوى) از پي آن كفت حق
خودرا بصير* كه بوددر ديدنت هردم نذير* از پي آن كفت حق خودرا سميع*
تا ببندي لب ز كفتار شنيع* از پي آن كفت حق خودرا عليم* تا نينديشي
فسادي توز بيم (نثر) بو ابياته مناسب واسطي ديركه (المراقبة محافظة القلب
عن سوء الخواطر ومشاهدة الحق في الباطن والظاهر) وقاشاني دخي ديركه
(المراقبة دوام شهود نظر الحق اليك وان تشاهد رقيبا شاهدا عليك وان لا تعارض
بفعلك فعله وارادتك ارادته ولا تفعل ولا تريد الا ما فعله واراده) يعني مراقبه
حقك سا كه شهودينك دوامي درو سنكدخي اني اوزريكه رقيب وشاهد مشاهده
قيلمقلغكدر وفعلكله انك فعلنه معارضه قيلمقدر واراد تكله انك ارادتنه
مخالفت ايتمامكدر ودخي برشئ اشلمكدر وبرنسنه ديلمامكدر الا انك اشليوب
ديلديكي پس بومرتبه يه وارن وبومشاهده يي قيلان كسنه لرده حرمت ورعايت
خصلتي ظهوره كاوب ومعامله سي داعما حرمت ورعايت اوزره اولور

(درجه ثانيه حرمت ورعايتي بيان ايدر)

مشايخ رحمهم الله ديرلركه (الحرمة هي تعظيم الامر باتيان المأمور به والانتهاء
عما نهي عنه بان يعرف عظمة ربك ويعبده على وجه الحرمة والتعظيم) يعني
حرمت امر حقه تعظيم در مأمور بهي ادا قيلمغله ومنهي عنهدن معرض اولمغله ربكك
عظمتني بيلمكله وك اعلى وجه الحرمة والتعظيم عبادت قيلمغله ومراقبه يه ايروب
مشاهده مرتبه سنه بولدقده نصكره حرمت ورعايت قيام وقعود وجلوس

ورقود

ورقوودده دخی اجرا اولنورز برپادشاه اعظم قننده بنده بالضروری مؤدب واهل حرمت اولور (کماروی ان ابایزید تعب لیلة من طول القیام فلما جلس مدرجله فسمع هاتفا یقول هکذا تجالس الملوک ولایجلس مثل هذا العبد الصعلوک فخاف ان لایمد رجله بعده ابدا حرمة لربه) یعنی بایزیددن روایت اولندیکه برکیجه زیاده طول قیامدن کندولره فتور وتعب کلوب اوتوردی پس اوتوروب آیاقلرین اوزتدیغی کبی هاتفدن برآواز ایشتدیکه متنبه اولکه بوکونه عبد صعلوک اوتورمز بلکه بو یله ملوک اوتورر * پس اول حضرت قسم ایلدی آندنصکره ابدی آیاق اوزتمامغه ربیسنه حرمت وتعظیمدن اوتری (بیت) هرکه آرد حرمت او حرمت برد * هرکه آرد قندلوز نه خورد * پس ارباب کمال اصل حین انبساطده حرمت قیلمق کرک وحین انبساطده اولان آشنالغه روشنالغه مغرور اولوب بعض مراد ایچون جرأت وجسارت قیلمامق کرک مثلا جناب حق حضرت موسایه انبساط حالنده ایکن بیوردیکه (یاموسی سلنی کل مرادک ولو ملح العجینک وشعیر الحمارک) پس بولطفله اول حضرت مست اولوب حالت بسط اکا غلبه قیلوب دیدیکه (رب ارنی انظر الیک) پس درحال تیغ (لن ترانی) ایله بو آرزو قطع اولندی بومعنی دلالت ایلرکه سالک حضرت الهیه ده حرمت قیله وجرأت وجسارتدن بری اوله ای اخی بیلکه اهل الله اوچ قسمدر برقسم واردرکه حین انبساطده بلکه هرحالتده دائما ادب وحرمت اوزره اولور ونامحرمدن سر وحدتی ستر قیلور وبرقسمی دخی واردرکه اسرار الهیه یی علی وجه الحرمة والتعظیم اظهار ایلر ولکن کمالیله منبسط اولوب شطح وطامات بزله ترک حرمت قیلمز وبرقسمی دخی واردرکه کمالیله منبسط اولور وترک حرمت ایدوب اظهار شطح وطامات قیلور اولکی قسمک مثالی جنید کبی ایکنجیسنک مثالی شبلی کبی اوچنجیسنک مثالی منصور کبیدر (کماروی ان الشبلی قال شربت بالکاس التی شرب بها الحلاج فصحوت ولم یصح الحلاج فبلغ الحلاج ذلک فقال لوشرب بالکاس التی شربت بها السکر کما سکرت فبلغ الجنید امرهما فقال یقبل قول الصاحی علی السکران فرجح حال الشبلی علی حال الحلاج لانه حفظ الحرمة)

(درجهٔ ثالثه اخلاصی بیان ایلر)

جناب حق جل شأنه حدیث قدسیده بیوررلرکه (الاخلاص سر من اسراری استودعته قلب من احببته من عبادی) یعنی اخلاص بنم اسرارمدن برعظیم سردر بن آنی امانت قودم قوللرمدن سودیکم کسنه نک قلبنه * اخلاص اعمالی

ودینی عجب وریادن وحیله ودغادن خالص قیلمغه دیرلر والله ایچون اولان دین بونلردن خالص وصافی اولاندر (کما قال الله تعالی الا لله الدین الخالص) وشیخ الاسلام حضرتلری دخی اخلاصی بویله تعریف ایدوب دیرکه (الاخلاص تصفیة العمل عن کل شوب قال بعض الشارحین المراد بتصفیة العمل عن کل شائبة هی اخراج رؤیة العمل من العمل والخلاص عن طلب العوض علی العمل) عملدن رؤیت عملی اخراج ایلك اکا اعتماد ایلمامکدر زیرا عمله اعتماد ایلك نقصان عرفانه دلالت ایلر (کما قال ابن عطا الاعتماد علی العمل عند وجود الزلل نقصان لاهل الدلل) وعملی عوض وثواب ایچون قیلمق دخی اخلاصی مخلدر وحظ نفس شائبه سنی مشعردر * پس اخلاص بونلردن دخی عملی خالص قیلمقدر (کما قال ابو عثمان المغربی الاخلاص مالا یکون فیه للنفس حظ ولا یرضی صاحبه علیه عوضا فی الدارین) بلکه اصل اخلاص کندوینی مخلص کورممکدر انکیچون (الاخلاص ان لا ترالك مخلصا) دیدیلر زیرا اخلاص رؤیت اخلاصله معلوله دور (کما قال ابو یعقوب موسی مناسبا لهذا المحل متی شهدوا فی اخلاصهم اخلاصا احتاج اخلاصهم الی اخلاص آخر لان الاخلاص معلولة برؤیة الاخلاص) پس حقیقتده مخلص اولدرکه جله حول وقوتی اللهك بیله وعبادات وطاعات آنك توفیق وتیسیری ایدوکن معلوم قیله پس بویله کورن کمسنه عملی کندودن بلمز وانك اوزرینه حق دن اجرت طلب قیلمز بلکه آنی حقدن مطلقا فضل وامتنان وکرم واحسان بیلور بومرتبه ده علم وعملی شوائب شرکتدن تهذیب قیلور

(درجهٔ رابعه تهذیب ندر آنی بیان ایلر)

مشایخ رحمهم الله تهذیبی بویله تعریف ایدرلرکه التهذیب هو تنقیة العلم والعمل عما یشوبه مما لا یلیق به یعنی تهذیب علم وعملك هر برینی لایق اولمین شیلرك شائبه سندن پاك قیلمقدر روی ریا وسمعه مودب وخلوق اولمقدر * پس بو تهذیب وتنقیه دخی خالص اولمین وصفا بولمین کمسنه لر ایچوندر نتکیم بیوردیلر (التنقیة والتهذیب جار مجری معالجة المریض (مثنوی) بهر انست این ریاضت وین جفا * تا برآرد کوره از نقره جفا * بهر آنست امتحان نیك وبد * تا بجوشد بر سر آید زر زبد (نثر) پس خلوص وصفا بولان وصحیح المزاج اولان کمسنه لره لازم اولمز بلکه ارباب بدایات واصحاب ریاضاته واجب اولان خصلتلردندر (کما قال شیخ الاسلام التهذیب امتحان ارباب البدایات وطریقة اصحاب الریاضات) بوراده

امتحاندن

امتصاندن مراد دنس طبیعتدن تطهیر ولوث بشریتدن تخلیص قیلمقدر پس
اوباب بدایته لازمدر که خلقلرین براعز خو یلردن تطهیر واد بلرین تحسین ایدهلر
وعملرینی جهالتدن وعملرین ریا وسمعه دن وعبادتلرین عادتدن تنزیه ایتک
طریقنه کیده لر زیرا عادت ایله عبادت اولمز انکیچونکه عادت طبیعت ثانیه در پس
مقتضای طبیعت اوزره اولان عمل عبادت صایلمز (کما قال بعض المشایخ
ما یفعل الانسان بالطبع لا یعد من العبادات وکذلك ما یفعل بالعادات لا یعد
من العبادات بل یجب للعبادة من قصد ونیة ومخالفة النفس والهوی ولهذا قیل
صائم الدهر لا صائم ولا مفطر لتعود النفس وعدم تأثیره فیه ولذلك کان افضل
الصوم صوم داود علیه السلام لمخالفة الطبیعة والعادة فیه) یعنی بعض مشایخ
دیدیلر که انسان طبعله ایشلدیکی عمل عباداتدن عد اولنمز وکذلك عادتله ایشلدیکی
عمل دخی عباداتدن عد اولنمز بلکه عبادته نیت خالصه ومخالفت نفس وهوا
واجبدر انکیچون صائم الدهرك حقنده نه صائمدر ونه مفطردر دینلدی نفسك
اکا اعتیادی وصومك آنده عدم تأثیری اولدیغیچون وبواجلدن صوم داود
افضل اولدیکه انده طبیعت وعادته مخالفت واردر پس عبادتکه شائبه
عادتدن خلاص اوله استقامت حاصل اولور وبو مرتبه یه ایرنه مستقیم دینور

(درجه خامسه استقامتی بیان ایلر)

استقامت طعامده وشرابده وعقیده وافعالده واحوالده واقوالده یعنی که هر شیده
افراط وتفریطدن حذر ایتمکدر وسلوکده استواء قصد ایله گتمکدر انکیچون
(الاستقامة هی استواء القصد فی السلوك) دیمشلر ومسترشد وطالب اولنلری
بو استواء اعتداله ارشاد قیلمشلردر وجناب حق دخی بو آیت کریمه ده مستقیم
اولان قوللرینه نه لطف ایلدیکنی بیان ایدوب بیورر لر (ان الذین قالوا ربنا الله
ثم استقاموا تتنزل علیهم الملائکة) تحقیقا شول کمسه لرکه الله بزم ربمزدر دیدیلر
وربوبیت ووحدانیته اقرار ایلدیلر آندنصکره اعمالده واحوالده استقامت
قیلدیلر انلرك اوزرینه ملائکه رحمت نزول ایلر یا عند الموت ویا عند البعث
(ان لا تخافوا ولا تحزنوا) دیه کله (وابشروا بالجنة التی کنتم توعدون) مژده سن
ویرمکله یعنی بشارتلنك ای مؤمنلر شول جنتله که سز دنیاده وعده اولنمد یکز
ایدی دیو مژده ویرمکله * بو آیت خلاصه علم وعملی جامعه در خلاصه علم توحید
وخلاصه عمل استقامتدر وبو استقامت خلاصه عمل اولدیغیچون بونك ثواب
وجزاسی احسن اولنمز (کما روی عن ثوبان رضی الله عنه قال رسول الله صلی الله

عليه وسلم استقيموا ولن تحصوا واعلموا ان خير اعمالكم الصلوة ولا يحافظ على الطهارة الا مؤمن) معناى شريفى امتم سز استقامت ايلك وحالبوكه سز استقامتك ثواب وجزاسنى احصايه قادر دكلسز ويه لك كه تحقيق سزك خيرلو عملكز صلاتدركه انواع عباداتى جامعه دراولا انده استقامت ايلك * وصلاتده استقامت ايكى وجهله اولور بر وجهى ظاهرا تعديل اركان ايدوب قيام وقعود وسجودين فقهادين يازديغى اوزره اداقيلمقدر وبر وجهى دخى باطنا اول صلاتده سمعه وريا ايلمدن وبونلر امثالى مضرسينه دن محفوظ القلب اولمقدر اصل طهارت حقيقى بوكاديرلر * پس بوطهارته مواظبت ايلمز الا كه مؤمن كامل پس مؤمن مستقيم اولدركه نورهدايتى بوله واوساخ طبيعت وبشريتدن قلبنى طاهر قيله وغبار اغيار وماسوادن منقا اوله (نظم) كسى دائم ز اهل استقامت * كه باشد برسر كوى هدايت * بانوار هويت جان سپرده * ز اوساخ طبيعت پاك مرده * تمام از كردتن دامن فشانده * برفته سايه وخورشيد مانده (نثر) قال فى العوارف حاكيا عن ابى على الجوزانى قال كن طالب الاستقامة لا طالب الكرامة فان ربك يطلب منك الاستقامة وانت تطلب الكرامة) استقامت ربك رضاسيدر وطلب كرامت نفسك هواسيدر * پس اهل حق اولان هواى نفسدن كذر ايدوب رضاى حقه نظرا تمك كرك فى الحقيقه كرامت خود حصول استقامتدر (كما قال ابن عطا الكرامة فى الحقيقة انما هى حصول الاستقامة وربما رزق الكرامة من لم يحصل له الاستقامة فالواجب على العبد ان لا يحرص الا على الاستقامة لان الكرامة التى بمعنى خرق العادة لا اعتبار بها عند اهل التحقيق) ابن عطادركه كرامت فى الحقيقه دكلدر الا حصول استقامتدر از اولوركه بركسه يه استقامت حاصل اولمدين كرامت مرزوق اولور * پس عبده واجب اولان حريص اولميه الا كه استقامته زيرا خرق عاده معناسنه اولان كرامته عند اهل التحقيق اعتبار يوقدر بلكه بونلر قتنده اكبر كرامات اخلاق وصفاتى تبديل ايتمكدر (كما قال سهل بن عبد الله التسترى اكبر الكرامات ان تبدل خلقا مذموما من اخلاق نفسك بخلق محمود) پس ارباب كمال بوكرامت وخرق عادهءيى حيض الرجال ديدوب ترك ايتمشلر وهمان اصلاح نفس واستقامت طريقنه كتمشلر (كما قيل يوما لابى يزيد فلان يمر ساعة بمكة قال الشيطان يسير من المشرق الى المغرب طرفة عين وهو فى لعنة الله وقيل له فلان يمشى على الماء ويطير فى الهواء قال الحيتان والخشب وامثالهما تمشى فى الماء والذباب والطيور يطير فى الهواء

فقال ان رجلا بسط مصلاء على الماء وتربع فى الهواء لا تعجبوا ولا تلتفتوا اليه
حتى تنظروا كيف تجدونه فى الامر والنهى والاستقامة) ديو حضرت اكثر
حالنده كرامت مكرندن حقه استعاذه ايدرلردى نتكيم يحيى بن معاذ نقل ايلر
وديركه (رايت ابا يزيد عند البحر يوما ساجدا يقول اللهم ان قوما طلبوك
فاعطيتهم المشى على الماء والهواء فرضوا بذلك وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما
طلبوك فاعطيتهم طى الارض فرضوا بذلك وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما
طلبوك فاعطيتهم كنوز الارض فانقلبت لهم الاعيان فرضوا بذلك
وانى اعوذ بك من ذلك وان قوما طلبوك فاعطيتهم عبدك خضرا فرضوا بذلك
وانى اعوذ بك من ذلك حتى عدكذا وكذا اكثر مقامات من مقامات الاوليا
فقال الهى اطلبك واطلب رضاك وافنى وجودى فى هواك) شيخ حضرتلرى
شيخ ابو مدين حكايه ايدوب بيوررلركه بوعالمده متصرف اولانلر ابدالدن
بعضيسى شيخك مريدلرينه ديديلركه (مالنا لا يعتاص علينا امر ويعتاص
على الشيخ اقل الامور مع انا نتمنى مقامه ولا يتمنى مقامنا فبلغ ذلك الشيخ ابا مدين
فقال تركنا مرادنا لمراده) پس ارباب تصوف مرادلرين مراد حقده ترك ايدوب
فانى اولديلر اما ارباب تصرفده دخى مراد شائبه سى واردر انكچون (التصوف
مع التصرف مما لا يجتمعان) ديمشلر والله اعلم

(درجه سادسه توكلى بيان ايلر)

عن ابن عباس رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تدخل الجنة
من امتى سبعون الفا بغير حساب هم الذين لا يسترقون ولا يتطيرون وعلى ربهم
يتوكلون) يعنى جنته داخل اولور امتمدن يتمش بيك كمسنه بغير حساب بونلر
انلردركه برشيئ ايچون افسون ايتمزلر وبرشيئى دخى تطير وتفأل ايلمزلر بلكه ربلرينه
متوكل اولورلر (قال الشيخ اكمل التوكل نوعان عام وخاص فالعام ان يعلم الرجل ان
لا مؤثر فى كل شيئ الا الله ولا يؤثر شيئ الا بامر الله فالطعام لا يشبع الا بامر الله والماء
لا يروى الا بامر الله والادويه لا تشفى والسم لا يقتل والنار لا تحرق والبرد لا يبرد
الا بامر الله وقس على هذا كل الاشياء والتوكل الخاص ان يترك الرجل التداوى
والاسترقاء لقوة يقينه بان لا يصيبه الا ما كتب الله) بو صنف تدبير نفسى
ترك ايدوب حول وقوتلرندن منسلخ اولوب بين يدى الله كالميت بين يدى الغسال
اولورلر (كما قال ذو النون التوكل ترك تدبير النفس والانخلاع عن الحول والقوة
وان يكون العبد بين يدى الله كالميت بين يدى الغسال يقلبه كيف يشاء)

بوكونه توكل كه امرى مالكنه تسليم ايدوب انك وكالتنه تعويل قيلمقدر عوامه
اصعب منازل وخواصه اضعف خصائلدر (كما قال شيخ الاسلام التوكل وكلة
الامر كله الى مالكه والتعويل الى وكالته وهو من اصعب منازل العامة واوهى
السبل عند الخاصة) يعنى امرك كليسنى مالكنه ويرمكدر وانك وكالتنه اعتماد
قيلمقدر بو عوامك منازلنك اصعبى وخواصك قتنده اضعف سبلدر عوامه
اصعب اولمسى بو جهتدندركه نفوس عوام اسبابه محبت ايتمكله اسباب بونلره
حقدن حجاب اولمشدر اللهه اعتماددن اسبابه اعتمادلرى زياده در بو جهتدن ترك
اسباب ايده منلر وتوكل بولنه كيده مزلر قياس ايدرلركه اسبابه مراجعتسز بر كار
حاصل اولمز وبلا سبب برشئ ظهوره كلمز مع هذا سبب اورته ده برالت
ملاحظه در اما عوام بويله بلمدكلر ايچون انلره توكل اصعب منالدر (مثنوى)
توز طفلى چون سپها ديدة * برسبب از جهل زان چسپيدة * باسپبها از مسبب
غافلى * سوى اين روپوشها زان مائلى * چون سپبها رفت برسر ميزنى * ربناو ربناها
مى زنى * رب ميكويد بروسوى سبب * چون زصنعم يادكردى اى عجب (نثر)
(قال الشيخ فى الفتوحات التوكل اعتماد القلب على الله مع عدم الاضطراب عند
فقد الاسباب الموضوعة فى العالم التى من شأن النفوس ان تركن اليها فان
اضطرب فليس بمتوكل وحال المنعوتين بهذا المقام منهم من يكون بين يدى الله
كالميت بين يدى الغسال ومنهم من يكون حاله حال الولد مع والده فى مال والده
ومنهم من يكون حاله حال العبد مع سيده فى مال سيده) يعنى توكل قلبك اللهه
اعتماديدر اسباب ضايع اولدقده قلب مضطرب اولمامغله اويله اسبابكه بو عالمده
موضوعه دركه اكا ميل ايلمك نفوسك شانندندر اكر عند فقد الاسباب قلب
مضطرب اولورسه متوكل اولمز وبو توكل مقاميله منعوت اولنلرك حالى بعضيسى
بين يدى الله غسال اوكنده ميت كبى اولور وبعضيسنك حالى عبدلك افنديسيله
اولان حالى وافنديسينك مالنده اولان حالى كبى اولور وبعضيسنك حالى اوغلك
باباسيله اولان حالى كبى اولور اما توكل خواص قتنده اضعف سبل اولمسى
اولدركه بر نحو اى (ان الامر كله لله) هر امر اللهكدر بر كمسه نك هيچ بر كارده مالكيتى
يوقدر (كما قال الله تعالى لرسوله ليس لك من الامر شئ) پس اشرف عالم وسيد
ولد آدمه خطاب بويله اولحق مادوننده اولان كمسه لرك ملكده نجه مدخلى اولور
پس خواص بيلديلركه على الاطلاق ملك انكدر * پس نه شيده آنى وكيل اتخاذ
ايتسونلر وملك انك ايكن نوجهله آنى وكيل ايدنسونلر انكيچون توكل عند

الخواص

الخواص اضعف سبلدر بلكه خواص جمله امرلرینی حقه تفویض ایلمشلردر واو نه ایسه لرسنه رضی اولمشلردر

(درجهٔ سابعه تفویضی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالى حاكيا عن آل فرعون قال وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد) یعنی آل فرعون دیدیکه بن امرمی اللهه تفویض ایلرم الله عبادینه بصیردر * پس بنده یه لایق اولان اولدرکه هر حالنی وکارنی اللهه تفویض ایلیه توکلدن تفویض اولیدر زیرا تفویض من حیث المعنى توکلدن اوسعدر ومن حیث الاشارة آندن الطفدر انکچون که توکل بعد وقوع السبب حاصل اولور اما تفویض هم بعد وقوع السبب وهم قبل وقوع السبب واقع اولور توکلك بعد وقوع السبب اولمسنه مثال تنکیم حضرت یعقوب علیه السلام اولادنك حفظنده دیدیکه (یا بنی لا تدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب متفرقة وما اغنى عنكم من الله من شئ ان الحكم الا لله عليه توكلت) یعنی یعقوب علیه السلام دیدیکه ای اوغللرم مصره کیردکده جمله کز بر قپودن کیرمیك بلکه هر بریکز برا کنده قپولردن کیرك وبن اللهدن کلان شیدن بر شیئی صرفدن دفعه قادردکلم زیرا هرکسه ایچون حکم یوقدر الا الله ایچون بن اکا توکل ایلدم یعنی بن آنی منزلهٔ صیانتکزده وکیل اتخاذ ایلدم بو توکل بعد وقوع السببدرکه اول اولادنك صیانتیدر وبر مثال دخی بعد وقوع السبب اولدیغنه بودرکه حضرت رسول علیه السلام اصحابیله بیله ایدی دیدیلرکه مشرکلر سزلر قتالکزه جمع اولدیلر قورقولك انلر دیدیلرکه بزه الله کفایت ایدر واول نعم الوکیلدر تنکیم بو آیت بو معنایه دلالت ایدر (ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل) بو توکل دخی بعد وقوع السببدر وسبب مشرکلردن کندولری صیانتدر پس توکل بعد وقوع السبب اولنه دیرلر اما تفویض هم قبل وقوع السبب وهم بعد وقوع السبب اولور قبل وقوع السبب اولدیغنه مثال حضرت نبی علیه السلام یاتدقلری وقتده بیورررلردیکه (اللهم انى اسلمت نفسى اليك والجأت ظهرى اليك وفوضت امرى اليك) وبعد وقوع السبب اولدیغنه مثال آل فرعونك امرنی اللهه تفویض کبیدر (كما قال وافوض امرى الى الله) بوراده سبب فرعونك خوفیدر پس تفویض ایله توکلك ما بیننده عموم وخصوص اولور تفویض اعم وتوکل اخص اولور وتوکل تفویضك برشعبه سی کبی اولور وتفویض هر وجهله توکلدن اوسعدر وهم ادبه اوفق وآندن من حيث المعنى

سالكه اليقدر زيرا تفويض حول وقوتدن بری اولمق وكنديني حق رضاسی ايچون كندو تصرفندن تخليه قيلمقدر روحی كندو مقامنه تصرفده قائم قيلوب هرنه ايشلرسه اكاراضی اولمقدر اما توكل بويله دكلدر زيرا متوكل اكا دير لركه نفسنك مصالحنده حقی كنديه وكيل اتخاذ ايليه پس بونده من وجه جرأت وجسارت واردر ونظر قيلنسه سوء ادبدن خالی دكلدر اكر جناب حق جل شانه توكلی مندوب قيلميدی انبيا واوليادن بركمسه بوكا جرأت ايتميه لردی پس جميع امورين حقه تفويض ايدوب آندن هرنه كلورسه (كل شیء من الحبيب حبيب) ديوب انك ارادتنه راضی اولمق كمال عبوديته انسبدر

(درجهٔ ثامنه ثقه ه ندر آنی بيان ايلر)

ثقه قلبك حقه اعتمادی وحكمنه وتوقيدر توكل وتسليم وتفويضدن بولولی در زيرا سواد عين توكل ونقطهٔ دائره تفويض وسويدای قلب تسليمدر يعنی بومقاملرك مداری وحياتی ثقه در بوروح كبی انلر بدن كبيدر نتكيم عينك سوادله ناظر ودائرهٔ نقطه اوزره دائر وقلب سويدا ايله حی وقادر اولديغی كبی بومقاملرك هربری ثقه سزلی معنيدر نتكيم بومقامده جناب حق ام موسادن حكايه ايدوب بيوررلر (فاذا خفت عليه فالقيه فی اليم) ام موسايه خطاب عزت بويله وارد اولديكه ای ام موسی شول وقتده كه سن موسانك اوزرينه قورقه سن سن آنی دريايه القا ايله پس ام موسی جناب حقه اعتماد ايدوب آنی دريايه القا ايلدی اكر حقه ثقه سی اولميه ايدی آنی دريايه آتمزدی بومرتبه نك صاحبلری سر قضا وقدره كماليله واقف اولنلردر زيرا بيلورلركه خلاف حكم الله برشيئك وقوعی ممكن دكلدر (كما قال علی كرم الله وجهه اعلموا علما يقينا ان الله لم يجعل للعبد وان عظمت حيلته وقويت مكيدته اكثر ما سمی له فی الذكر الحكيم) راحت بولان بو علمه واقف اولاندر وزحمت ومشقت چكن بو سردن غافل قلاندر اول كمسه كه (لا مرد لقضاء الله ولا معقب لحكم الله) معناسنه عارف اولدی (وقل كل من عند الله) اسرارينه (وقل الله خالق كل شیء) فحواسنه وقوف بولدی اول كمسه كندو حول وقوتن ترك ايدوب حكم حقه واثق اولدی وفوت اولانه محزون اولمدی واتنه كلنه فرح قيلمدی (كما قال الله تعالی ما اصاب من مصيبة فی الارض) يعنی مصيبتلردن روی زمينده برمصيبت اصابت ايلمدی قحط وغلا وطاعون ووبا كبی (ولا فی انفسكم) ودخی نفسكزده آفات وبليادن برمرض اصابت ايلمدی (الا فی كتاب مبين) الا اول مصيبت كتاب مبينده ثابتدر وعلم الهيده معلومه در

(من قبل ان نبراها) براول مصيبتى وياخود سزلك نفسلر يكزى خلق ايلمزدن اول (لكيلا تأسوا على مافاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم) كتاب مبينده بوجمله انكيچون اثبات اولندى كه نم دنيادن فوت اولنه محزون اولميه سز ومال ومنصبندن اعطا اولنانه فرح قيلميه سز (قال البيضاوى فان من علم ان الكل مقدر هان عليه الامر) پس بركسنه كه خلايق اوزره جارى اولان احكامك جميعسنى صور معلومات الهيه ايدوكن بيله ولوح محفوظده مثبت اولديغنه عالم اوله محنت قصد وطلبدن نجات بولور وحكم اللهه واثق اولوب هرنه كلورسه تسليم اولور

(درجهٔ تاسعهٔ تسليم ندرآنى بيان ايلر)

تسليم اولدركه عالم غيبدن ظهوره كلان اموره راضى اولمقدر مثلا سيول وامطارله وياخود حوادث ونوائب روزكارايله حرث ونسلك وكار وكسبك هلاك اولمسى وقتنده حكم خدايه رضا ويروب ترك اعتراض ايده وبلا اضطراب وتألم انقياد جانبنه كيده * تسليم اول كسبه ميسر اولوركه قضا وبلانك بيله كه وقوعى مشيت خدا ايله درومشيت خدا علم وحكمته تابعدر پس لحكمة اولان شيء عبث اولمز وحكيمه اعتراض لازم كلمز * پس سرى معلوم اولميان شيده عبدك شانى تسليم اولمقدر وقضاى حقه كندوينى مطيع قيلمقدر تسليم مرتبه سنده اولان كسنه نك شانى بودركه اكر بوعالمده عقله مخالف وقلبه مزاحم وحضوره مانع بعض احوال كورسه مثلا ملك ظالمك ملك عادله ظفر بولمسى كبى وياخود براستك انبيا واوليايه ايذا قيلمسى كبى وياخود برجاهلك برعالمه غالب اولمسى وعالم وعاقلك ذليل ومحروم قالمسى كبى وبونلر امثالى عقله مخالف وقلبه مزاحم هرنه شيء كورسه وهرنه احوال مشاهده قيلسه اعتراض قيلميه ويرا كنده خاطر اولميه زيرا بوجمله سى كما كان واجب الوقوعدر ومقتضيات حقايق واستعداداتدر اويله اولمحق هب حكمت اوزره درعبث دكلدر * كما قال ابن الفارض (شعر) فلا عبث والخلق لم يخلقوا سدى * وان لم تكن افعالهم بالسديدة (نثر) اصل تسليم اودركه سالك سلوكنده نيجه اهوال مفزعه ومخاوف مهلكه يه مبتلا اولسه مثلا بحارده كرداب واخطاره كرفتار اولمق كبى وياخود بربرده حرب وقتال وجنك وجدال ايله پرزخم وپرآزار اولمق كبى وبونلر امثالى محنت وفلاكته هرنه ايسه راست كلك كبى كندوينى حقه تسليم وهرحالنى اكا تفويض ايدوب مضطرب اولميه زيرا بوكونه آفات سالكك ترقيسى ايچوندر پس استرسه

مالك الملك آنی هلاك ایده واسترسه صیانت قیله * بو مقامده اولان عزیزلردن شیخ
عبدالله ربیع دیرکه جنك جنکیزه برقضا ایله مبتلا اولدم یاتمده اولان یارانمی بربر
برر قتل ایلدیلر پس بکا دخی نوبت قریب اولدقده نفسمه دیدمکه ای نفس
نیجه سن حکم خدایه راضی میسن کوردمکه موتله حیات اکا مساوی وحکم
حقه کما ایله راضی پس بو حالته بغایت حمد ایلدم پس جناب حق اول قومدن
آخر بنی خلاص ایلدی اما خلاصمه مسرور اولدیغمدن زیاده خلوصمه مسرور
وفرحناك اولدم (نظم) اطاعته فرض تلطف او جفا * ومشربه عذب تکدر
اوصفا * وکلت الی المحبوب امری کله * فان شاء احیانی وان شاء اتلفا

(*درجهٔ عاشره تصوف ندر آنی بیان ایلر*)

(قال السری رأیت النبی علیه السلام فی المنام وسألته عن التصوف قال ترك
الدعوی وکتمان المعنی) پس ارباب تصوفه ترك دعوی کتمان معنا واجب
اولمشلردندر زیرا (صدور الاحرار قبور الاسرار) فحواسنجه بجمیع کار نامحرم
واغیاردن اسرار حقی استتار ایتمشلردر وتجاهل وتغافل سمتنه کتمشلردر
اضیار بشریت دامنه کرفتار اولمشلردر وارباب تصوف فوق البشریه ذوق
بولمشلردر اویله ذوقکه آنده معالم انسانیه مضمحل وعلایم نفسانیه متلاشیدر
(کما قال الجنید التصوف ذوق تضمحل فیه معالم الانسانیة وتتلاشی علایم
النفسانیة) زیرا بو مرتبه یه وارن کمسه حقدن غیری کوزمز وخلقه اعتماد
قیلمز انکیچون آنده علایم نفسانی ومعالم انسانی اولمز وفی الحقیقه تصوف
بالکلیه جناب حقه ارتباط ورؤیت خلقی ظاهرا وباطنا اسقاط ایلمکدر
(کما قال الشبلی التصوف اسقاط رؤیة الخلق ظاهرا وباطنا) بر عاشقکه رؤیت
خلقی ظاهرا وباطنا اسقاط ایلیه آنك سری حقه لاحق اولور وکندویی سطوت
نور الهیده فانی بولور (قیل للجنید ما التصوف قال لحوق السر بالوحدة وفناء النفس
بسطوة الاحدیة) پس صاحب تصوف اول زمانده متصوف اولورکه بو فنایی
بولدقدنصکره بقایه کله ومحودنصکره صحو بوله واخلاق الهیله متخلق اولوب
مخلوق جدا ایله خلق محمدی اوزره معامله قیله (کما قال ابو محمد الحریری التصوف
الخروج عن کل خلق دنی والدخول فی کل خلق سنی) اصل تصوفه
تصوف دیدکلری همان خلقدر فافهم ولا تغفل کما سیجیئ بیانه ان شاء الله
تعالی

(باب رابع اخلاق حمیده یی بیان ایلر)

(بو باب دخی اون درجه یی شاملدر)

(درجهٔ اولی خلق ندر آنی بیان ایلر)

خلق لغتده خویه دیرلر واصطلاحده اول ملکهٔ نفسانیه یه دیرلرکه انکله متصف اولانه سهل اوله افعال جمیله نک اتیانی واعمال سیئه نک اظهاری پس اهل تصوف اخلاق سنیه صاحبی اولان کمسه یه دیرلر (کما قال الشیخ فی الفتوحات قال اهل طریق الله التصوف خلق فمن زاد علیک فی الخلق زاد علیک فی التصوف) یعنی شیخ حضرتلری بیوررلر ونقل ایدوب دیرلرکه اهل طریق الله دیدیلرکه تصوف همان خلقدر پس شول کمسه که سنک اوزریکه خلقده زیاده اولدی تصوفده دخی سنک اوزریکه زیاده در (وقال الشیخ بعد هذا الکلام مثلت عائشة ام المؤمنین عن خلق رسول الله فقالت کان خلقه علیه السلام القرآن) (کما قال الله تعالی فی کلامه (وانک لعلی خلق عظیم) خطاب حضرت رسول صلی الله علیه وسلمه دروعلی کلمه سیله ایراد اولنمه ده نکته اول حضرتک خلق عظیم اوزره مجبول اولمسی مشعر وانک اوزرینه اعتلا واقتداری مذکوردر وحق تعالی اول حضرتک خلقنی عظیم اغله صفتلدی زیرا اول حضرتک خلقی قرآندن مستفاد اولمشدر وقرآن عظیمک ادبیله مؤدب اولمشدر انکیچون اولدخی عظیمدر وقرآن اول حضرتک خلقی اولمسی قرآنده اولان مکارم اخلاقله متحلی وقرآنک زجر ایلدیکی شیلردن متخلی اولمسیدر وبعض مفسرلر دیمشلرکه قرآنک خلقی اولمدن مراد (خذ العفو وأمر بالمعروف واعرض عن الجاهلین) دردیمشلر نتکیم بو حدیث شریف دخی بو معنایه دلالت ایدرکه بیوررلر (ادبنی ربی فاحسن تأدیبی ثم امرنی بمکارم الاخلاق فقال یا محمد خذ العفو وامر بالعرف واعرض عن الجاهلین) اول سلطانلنا اخلاق حمیده سی توصیفه قابل دکادر سائر اخلاق جمیله سینه دخی شو قصه دن استدلال ایله که اول حضرتدن روایت اولنور (ان الصبیان اخذوا النبی علیه السلام یوما فی طریق المسجد وقالوا کن لنا جملا یا رسول الله کن لنا جملا کما تکون للحسن والحسین فقال علیه السلام ابلال اذهب الی بیتی وأت ما وجدته لاشتری نفسی منهم فذهب البلال فاتی بثمانی جوزات فاشتری بها نفسه وقال علیه السلام رحم الله اخی یوسف باعوه بثمن بخس دراهم معدودة وباعونی بثمانی جوزات) بو قصهٔ پر حصه نک اصلی بودرکه برکون حضرت امام حسن وامام حسین طفولیتلری زماننده اکابر قریشک اولادلرینک دوه لرینی کوروب آنلره تحسر ایدوب درحال حضرت سید کائناته کلوب

دیدیلرکه یاجدی ویاسیدی اکابر قریشك اولادینك دوه لری واردر بزه دخی
دوه لر آلیویر اول حضرت دیدیکه ای جگرگوشه لرم اشته بن سزلك دوه کزم آنلر
دیدیلرکه صبیان قریش دوه لرینه بندیلر اول حضرت دیدیکه کلك سزدخی بنم
ظهر ریعه بنك آنلر اول حضرتك ظهرینه سوار اولوب گیسولرین لجام وزمام کبی
اللرینه آلوب دیدیلر یاجدنا انلرك دوه لری عف عف دیرسن دیمز سن درحال اول
حضرت صاغ جانبنه میل ایدوب عف عف دیوب وصول جانبنه میل ایدوب
عف عف دیدکده جناب حق جل شانه یتمش بیك صاغ جانبنه دیدکده و یتمش
بیك صول جانبنه دیدکده اهل خطایی عفو ایلدی نتکیم حضرت مولانا دخی
برقصیده سنده بو قصه یه بو بیتله اشارت ایدرلر بیورورلرکه (نظم) اشترمن چون عف
کند بهله علف تلف کند * عفوش ازاهل معصیت محو کند جمله خطا (نثر) پس
امام حسن وامام حسین اول حضرتی جمل اتخاذ ایلدکلری صبیانك معلومی
اولوب انلر دخی کندولری اول ایکی صاحب سعادت منزله سنده قیاس ایدوب
مسجده کیدرکن اول حضرتی جمل اتخاذ ایلدیلر پس اول حضرت نفسینی
آنلردن سکز جوزه صاتون آلدی وآنلره بو حسن خلقله لطف قیلدی پس سالك
کرکدرکه محمدی مشرب اوله وانك خلقیله تخلق قیله ودائما تواضع ومسکنت
اوزره اوله وکبر ونخوت وعجب ورعونتدن حذر قیله

(درجهٔ ثانیه تواضعی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالی فی کتابه المجید (وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض
هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما) یعنی اللهك مقبول اولان قوللری اول
کمسنه لردرکه یر یوزنده یورولر هینین ولینین اولدقلری حالده وسکینه وتواضع برله
کذر ایلدکلری وقتده نجین جهال بونلره طعن وملامتله خطاب ایلسه لردی
بونلر آنلره سلام دیرلردی وترك مماراة ومجادله ایدوب کذر ایدرلردی پس
مؤمن کامل صفتی هین ولین ومتواضع اولمقدر (کما قال علیه السلام المؤمنون
هینون لینون کالجمل الانف ان قید انقاد وان استنیخ علی صخرة تناخ) یعنی مؤمن
اولنلر متواضعدر وملایمدر شول بولاز لو دوه کبی که اگر یدلسه منقاد اولور واگر
بر طاش اوزره چوکرلسه چوکر حضرت جنیدك استادندن نقل اولنورکه
بر کمسه آنی کلدی دعوت ایلدی همانده قالقوب اکا اویوب کتدی پس
اول کمسه اونه کلوب شیخه دیدیکه واروقتی ایکی ایله شمدی ما حضر بر شیء یوقدر
پس شیخ کلوب اونه کتدی بر ساعتدنصکره اول شخص ینه کلدی ودعوت

قیلدی شیخ همان‌دم کالاول بلا اضطراب قالقوب آنك اوینه كالدی اول شخص اكا دیدیكه وار ینه كیت شمدی قولایم بوقدر پس شیخ الم چكه‌یوب ینه كتدی بو اسلوب اوزره درت كره دعوت ایلدی دردنده دخی اجابت ایلدی اخرالامر اول كسنه شیخه سؤال ایدوب دیدیكه یا شیخ بوقدر رد ایلدم وبعض غلیظ سوز سویلدم تحمل قیلدك ومع هذا ینه هر باركه دعوت قیلدمسه اجابت قیلدك بونك حكمتی ندر (قال الشیخ یا اخی رضت نفسی علی الذل عشرین سنة حتی صارت بمنزلة الكلب یطرد ثم یدعی فیعود ویرمی له عظم فیجیب ویرضی ولورددتنی خمسین مرة ثم دعوتنی بعد ذلك لاجبتك) شیخ دیدیكه ای اخی نفسمه یكرمی سنه ذلت وحقارت اوزره ریاضت ویردم حتی نفسم قتمده كلب منزله سنده اولدی اویله كلب كه طرد اولنور اندن صكره دعوت قیلنور پس عودت ایلر وا كا برمقدار كمك آترلر پس اجابت ایدوب راضی اولور اگر سن بنی اللی كره رد ایلسك وصكره ینه دعوت قیلسك بن سكا اجابت ایلردم دیدی * پس ای اخی نظر ایله كوربومرتبه ده ایكن تواضع ومسكنتلری نه مرتبه‌در اولیای كبار نفسلرینه قیمت ومقدار قومزلر پس نفسنه قیمت قویان وآنی نفوس خلقدن خیرلو بیلان كسنه‌لر اهل تواضعدن اولمزلر (كما قال ابو یزید البسطامی مادام العبد یظن ان فی الخلق من هو شر منه فهو متكبر فقیل له فمتی یكون متواضعا قال اذا لم یر لنفسه حالا ومقاما وقیمة فمن رأی لنفسه قیمة فلیس له من التواضع نصیب) ای اخی بونی بویله بیلكه نفسیله تواضع ایلین كسنه عند اهل التوحید متكبردر ولو كان یتذلل ویتواضع مثل التراب (كما قال الجنید التواضع عند اهل التوحید تكبر) انكیچون تواضع ائلرقتنده تكبردركه اهل تواضع كندوده دخی نفس كورر وآنی تحقیر ایدوب آلچق قیلر اما اهل توحید كندولرده نفس كورمزلر بلكه كندولری دخی كورمزلركه حتی آنی یاوضیع قیله‌لر یا رفیع * اگر بونلردن تواضع دخی صادر اولسه اللهدن بیلورلر والله اعلم

(درجهٔ ثالثه ایثاری بیان ایلر)

ایثار لغتده اختیار ایدرلر اثرت فلانا علی نفسی دیرلر ای اخترته معناسن ویررلر پس ایثار موجود واصطبار علی المفقود سلوكده فقر ایله خلق محموددر اصل ایثار اولدركه دنیوی واخروی هرنه ایسه حظوظ نفسك اوزره حظوظ یارانی اختیار ایلیه‌سن (كما قال ابو حفص كبیر الایثار هو ان تقدم حظوظ الاخوان علی حظوظ نفسك فی امر الدنیا والاخرة) نتكیم انس حضرتلرندن مرویدركه

اصحاب رسول اللهدن بریسنه بر کون بر بریان باش هدیه اولندی پس تصور ایلدیکه بلکه فلان کسنه بندن احوج جدر اول باش کتورن کسنه یه دیدیکه بونی وار اول کسنه یه آلی کیت مع هذا کندونك قوت بدنه احتیاجی واریدی * پس اول کسنه انی اول ذکر اولنان کسنه یه کتوردی اولدخی محتاج ایکن دیدیکه بلکه فلان کسنه بندن احوج جدر وار اکا آلی کیت دیوب بر آخره کوندردی بو اسلوب اوزره یدی قپویه دك کزدیروب آخر الامر بریسی قبول ایلدی وبو آیت کریمه اول حینده بونلرك حقنده نازل اولدیکه (ویؤثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة) در کما مر فی باب الزکوة تفسیره قال الشیخ فی العوارف لما سعی بالصوفیة الی الخلیفة فقبض الشحام والرقام والنوری ومیز الجنید بالفقه فافتی لقتلهم فبسط النطع لضرب اعناقهم تقدم النوری الی الجلاد فقیل له الی ماذا تبادر قال اوثر اخوانی علی حیاتی ساعة فلما رای الملك هذا الحال منه بکی وعفا عنهم) یعنی وقتا کیم طائفهٔ صوفیه بغداد خلیفه سنه سعایت ووشایت اولندیسه پس شحام ورقام نام شیخلری مع ابی الحسن النوری اخذ ایلدیلر وجنیددن بونلرك حالی استفتا ایلدکده جنید حضرتلری فقهله بونلری تمییز ایلیوب قتللرینه فتوی ویردی * پس بونلرین اورمق ایچون نطع دوشندکده نوری جلاده تقدم ایلدی پس اکا دیدیلرکه نه شیئه مبادرت ایلرسن دیدیکه بو بر ساعتده اخوانمی حیاتم اوزره اختیار ایلرم بو حالی ملك آندن کوردکده اغلیوب انلری عفو ایلدی فی الحقیقه مؤثر اولان کسنه اخواننی دنیوی واخروی نفسانی وروحانی هر نه حظی وار ایسه انك اوزرینه اختیار قیلاندر وبو خلقك صاحبی مظهر فتوت اولاندر

(درجهٔ رابعه فتوتی بیان ایلر)

سأل موسی علیه السلام ربه عز وجل عن الفتوة قال الله تبارك وتعالی الفتوة ان ترد نفسك الی طاهرة کما قبلتها منی طاهرة) حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه ربیسندن سؤال ایلیوب دیدیکه یا رب فتوت ندر حق تبارك وتعالی بیوردیکه نفسکی سن بکا آنام وکاهلردن طاهره رد ایلدکدر نتکیم سن بندن آنی پاك قبول ایلدك پس تطهیر نفس حظوظ نفسانیه دن چقمغله وامر حقه طوتغله ونفسکی ابراهیم وار نار عشقه آتمغله اولور وبو بله ایلین کسنه فتوت حقیقی مرتبه سن بولور (کما قال الشیخ فی الفتوحات اصل الفتوة ان تخرج عن حظ نفسك ایثار التوحید ربك کما ان ابراهیم علیه السلام خرج عن حظ نفسه

وجارها على النار ايثارا لتوحيد ربه فان كان ذلك عن امر الهى فهو اعظم
فى الفتوة وان لم يكن عن امر الهى فهو فتى على كل حال فانه من آثر امر ربه
على هوى نفسه فهو الفتى لحقيقة الفتوة ان يؤثر الانسان العلم المشروع الوارد
من الله على السنة الرسل على هوى نفسه وعلى ادلة عقله) فتوحاتده بيورركه
فتوتك اصلى حظ نفسكدن چقمقدر ربك توحيدنى ايثارا تمكله تكيم ابراهيم
عليه السلام حظ نفسندن چقدى وآنى ناره بذل ايلدى ربسنك توحيدنى
اختيارا تمكاه اكر نفسنى ناره القا ايلمسى امر الهيدن اولديسه اعظم فتوت
اولدروا كر امر الهيدن اولميوب كند وقريحه سندن اولديسه ده على كل حال
فتى در پس تحقيقا شان بودركه بركسه ربسنك امرنى هواى نفسى اوزره اختيار
ايلسه فتى اولدر * پس حقيقت فتوت اولدركه السنهٔ رسل اوزره اللهدن وارد
اولان علم مشروعى انسان هواى نفسى اوزره ودخى ادلهٔ عقلى اوزره اختيار
ايلمكدر شيخ الاسلام حضرتلرى منازل السائرنده فتوتى اوچ درجه يه تقسيم
ايتمشلردر بيورلركه (الفتوة على ثلاث درجات الاولى ان لا تشهد لنفسك فضلا
على احد ولا ترى لك حقا على احد تطالب به بل ترى الحقوق واجبة عليك للكل
لا لك) فتوتك اولكى درجه سى اولدركه نفسكك براحد اوزرينه فضلنى مشاهده
ايتميه سن ودخى سنك ايچون بركسه اوزره حق كورميه سن كه آنى مطالبه
ايده سن بلكه كل خلايقك ايچون سنك اوزريكه حقوقى واجبه كوره سن سنك
ايچون انلر اوزرينه واجبه كورميه سن (والدرجة الثانية ترك الخصومة
والتغافل عن الذلة ونسيان الاذية) ايكنجى درجه سى بركسه ايله اكر حقكدن
اوترى واكر بر غيريدن اوترى خصومت ايتميه سن واكر اخوانكدن بر ذلت صادر
اولورسه تغافل وتجاهل ايدوب كورمزلنه سن حتى آنى معذرتنه محتاج ايتميه سن
وبركسنه دن سكا اذيت والم كلسه انى درحال اونوده سن اكا عداوت وكدورت
اوزره اولميه سن (والدرجة الثالثة ان تقرب من يبعدك وتكرم من يؤذيك
وتعتذر الى من يجنى عليك سماحا لا كظما ويرا حالا مصابرة) ودرجهٔ ثالثه
اولدركه سندن ايراق اولانه سن تقرب ايده سن وسنى اينجيدنه تكريم ايده سن وسكا
جنايت ايلينه سن اعتذار ايليه سن جوانمردلك يوزندن غضب وغيظى يوتقى
يوزندن دكل بلكه اندن ذهابا كامصابرة دكل يعنى كظم غيظده ومصابره ده
من وجه تألم باطن بولنور * پس فتوت ومروت اولدركه اساءت ايلين منسيئك
اساءت وجنايتندن بلا اضطراب ولا الم جودا وكرما وذهابا اندن كچوب ينه

اكا جفا ايتمش كبي اعتذار ايدەسن بلكه اساءتي مقابلەسندە احسان ايتمك طريقنه كيدەسن امام بستي ديركه (شعر) وان اساء مسيء فليكن لك في * عروض ذلته صفح وغفران (نثر) يعني اكر بر مسيء سكا اساءت ايليه جلك اولورسه سنك ايچون انك ذلتنك ظهورنده اعراض وغفران اولسون * انبياى عظام واولياى كرامك فتوت ومروت خصلت حميدەلرندندر واساءت مقابلەسندە رعايت اخلاق جميلەلرندندر * ابو حنيفه حضرتلرينك مناقبندندركه بركون رهكذردە عوامدن برينه طوقندى اول بدخو امامي بليوب برطبانچه اوردى حضرت امام اكا ديديكه اي اخي شمدى بندە سكا اورسم قادرم ويا خود سني طوتسم خليفه يه آلي كتسم وسكا اورادە قصاص حكم ايتسم اكا دخي قادرم ويا خود جناب حقه تضرع ايتسم حقم آليور ديو يقينم واردركه سكا بلا مسلط ايلرا ماشاء اولكه يارين قيامت كوننده اكر حق تعالى بني جنته قورسه سنسز جنته كيرميم اول كسه امام ايدوكن بيلوب درحال توبه ايدوب صلحادن اولدى * وحضرت مولانانك دخي منقبەلرندندركه قاضي سراج الدين دائما اول حضرته جفا وايذا اوزرە ايدى بركون بردانشمنده ديديكه اكر مولانايي هرنه وجهله اولورسه اولسون رنجيدە قيله جق اولورسك سني برمدرسه ايله بهرەمند ايدەيين * پس اول بي ادب كلوب ياران سماع ايدركن بولدى وشتم غلاظله مالا يعني سويليوب عظيم جفالر قيلدى اول حضرت لطفلر ايدوب ديرديكه اي مسلمان هرنه ديرسك اول بزز پس انك آخر كلامي بو اولديكه سز بتمش ايكي مذهبدن طشرە برطائفه سز اول حضرت تبسم ايدوب ديديكه آرى بوكره دخي صحيح سويلدك اول بتمش ايكي مذهبدن خارج اولان بزز پس اول كسه بو تحملي اول حضرتدن مشاهده قيلدقدەدرونينه برحال عارض اولوب درحال توبه ايدوب مريد ومخلصلرندن اولدى بو مقام فتوتك سلطاني حضرت اسد الله الغالب علي بن ابي طالبدركه كندو خونيسين بيلوركن اكا بلا الم لطفلر ايلردى وديرديكه سن بنم قاتلمسين بي بولقمەلري تاقولك قوتلو اولسون ابن ملجم ديرديكه يا امير المؤمنين بني كل اولدركه بن اول كوني كورميم اول حضرت ديديكه الم حكمه بو اساءت مقابلەسندە سكا احسان اولدركه بن سنك جميع كناهلريكه شفيع اولورم وسنسز جنته كيرميوب سني كندومه همجوار قيلورم تكيم حضرت مولانا جلد اولك آخرندە بو معنايه اشارت بيورورلر (مثنوى)

* بازآمد اي علي زودم بكش * تا نه بينم آن دم تلخ وترش *

كفت

* كفت ارهرذرۀ خونی شود * خنجراندر كف بقصد من رود *
* يك سر موازتو نتوانم بريد * چون قلم برمن چنان خطی كشيد *
* لبك فارغ شو شفيع تومنم * خواجۀ روحم نه مملول تنم *
* هيچ نقصی نيست درجانم زتو * زانكه اين رامن نميدانم زتو *
* پيش من اين تن ندارد قيمتی * بی تن خويشم فتی ابن الفتی *

(نثر) انكچون حضرت پيغمبراول حضرتك حقنده (ع) لافتی الاعلی لاسيف الاذوالفقار بيوردی

(درجۀ خامسه صدقی بيان ايلر)

(قال رسول الله صلی الله عليه وسلم عليكم بالصدق فان الصدق يهدی الی البر وان البر يهدی الی الجنة ومايزال الرجل يصدق ويتحری الصدق حتی يكتب عند الله صديقا) بيوررلركه امتم سزلره اوزريكزه لازم اولسون صدق زيرا صدق خير واحسانه هدايت ايلروتحقيقا بروخيرجنته دلالت ايلرو بررجل صدقه مداومت ايلسه وصدقی تحری ايدوب بوقلسه حتی اول كسه عند الله صديق يازيلور وكرچكلر مقامنه بولور قدم صدقله سالك منزل آكورو بيابان نفس وهوانی قطع ايدوب عندالله مقبول اولور (قال الله تعالی فی حق الصادقين وبشر الذين آمنوا وعملوا الصالحات ان لهم قدم صدق عند ربهم) يعنی سن بشارت وير يا محمد مؤمن اولوب عمل صالح ايشلين كسه لره تحقيقا بونلرايچون ربلری قتنده منازل رفيعه ومقامات شريفه واردر (وانما سميت قدما للتنبيه علی انهم انما ينالونها بصدق القول والنية) اول مراتب عاليه يه صدق قول وصحت نيتله واصل اولدقلری ايچون قدم صدق تسميه اولندی * پس سالكه دنياده وآخرتده صدقدن انفع برخصلت يوقدر (قال الله تعالی هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم) يعنی جناب حق جل شأنه قيامت كوننده ديه كه بوكون بركوندركه صادقلره صدقی منفعت ايلر پس صادق اولميان اول كونده ضرر ايلر پس معلوم اولسونكه سالكه كبريت احمر واكسير اعظم ديدكلری صدقدر سالك بو اكسيرله مس نفسنی اصلاح ايلر ومشايخ عظام مابيننده اسم اعظم دخی بودر پس صدقله هرنه مراده كه توجه ايده لر البته ميسر اولور وصادق اولميان محروم قالور (سئل من ابی يزيد البسطامی ما الاسم الاعظم قال اروني الاسم الاصغرحتی اريكم الاسم الاعظم ماهو عندنا الا الصدق اصدق وخذ ای اسم شئت اسماء الله كلها عظيمة) فی الحقيقه اسماء الهيه وادعيۀ مأثوره نك دخی تأثيری صدقله در بلاصدق بونلر دخی مفيد اولمز پس صدق درون كويا برسيف صارم كبيدركه هرنه شيئه كه وضع ايليه سن البته قطع ايلمك مقرردر

(كما قال ذو النون الصدق سيف الله فى ارضه ما وضع على شئ الا قطع (مثنوى)
صدق عاشق بر جمادى مى تند * چه عجب كر بردل انسان زند * صدق موسى
بر عصا و كوه زد * بلكه بر دريای پر اشكوه زد * صدق احمد بر جمال ماه زد * بلكه
بر خورشيد رخشان راه زد (نثر) پس صدقه ملازمتله صادق صديق اولور وصديق
اول كمسه يه ديرلركه اقوالده ولفعالده واحوالده وجميع خصالده صادق اوله
صدقك فضائلى چوقدر وخواص وآثارينه نهايت يوقدر بوقدرله اكتفا
اولندى

(درجۂ سادسه حيانك بيان ايدر)

(عن ابن مسعود رضى الله عنه قال ان نبى الله قال ذات يوم لاصحابه استحيوا
من الله حق الحياء قالوا انا نستحيى يا نبى الله قال ليس ذلك ولكن من استحيا من
الله حق الحياء فليحفظ الرأس وما وعى وليحفظ البطن وما حوى وليذكر الموت
والبلاء ومن اراد الاخرة ترك زينة الدنيا فمن فعل ذلك فقد استحيا من الله حق الحياء
بركون اول حضرت اصحابنه ديديكه اصحابم استحيا ايلك اللهدن حق حيا ايله *
اصحاب كرام ديديلركه يا رسول الله بزم كابز اللهدن اوتانورز اول حضرت
بيورديكه حيا بو دكلدر ولكن اول كمسه كه اللهدن حق حيا ايله حيا ايلر اول كمسه
باشنى وباشنك واعى وجامع اولديغى حواسنى محرماتدن حفظ ايلسون ودخى بطننى
وبطننك حاوى اولديغى فرجنى حرام وزنادن حفظ ايليه ودخى موتى ذكر ايليه
ومقبره ده اسكيوب بوزلمغى ياد ايليه وشول كمسه كه آخرت ديلر زينت دنيايى ترك
ايلسون پس شول كمسه كه بوذكر اولنانى ايشلدى تحقيق اللهدن حق حيا ايله حيا
ايلدى وبوفعللرى ايشلمين اللهدن حق حيا ايله حيا ايلمدى ديمك اولور حيا برخلق
نيكودركه جميع شرايعده مندوب ومستحسندر (كما روى عن ابن مسعود رضى الله
عنه قال عليه السلام ان مما ادرك الناس من كلام النبوة الاولى اذا لم تستحى
فاصنع ما شئت) يعنى انبياء متقدمينك كلامندندركه الان بين الناس باقيدركه
ناس آنى ادراك ايلديلر اول كلام هو باركه استحيا ايتميه سن استديكك ايشله ديمكدر
يعنى حقدن وخلقدن حيا ايتمك جميع شريعتده مندوب ومستحسندر الآن اكا
نسخ طارى اولمامشدر پس اوزريكزه واجبدركه قبايح ومعاصى ايشلمكدن استحيا
قيله سز (فاصنع) امرى تهديد ايچوندر يعنى اى بى حيا اولان ديلديكك ايشله كه
عملكده خير يوقدر وهر كس خير وشر هر نه ايسه عمليله جزا اولنور پس اختيار
الكده نتيجه سى يلورسك اويله ايله ديمك اولور حيا ارباب مراقبه نك صفتيدركه بيلرين

هر برده حاضر مشاهده ایدرلر واصحاب معاملهنك خلقیدرکه عملی علی طریق الاحسان ایدرلر احسان حق سنی کوررکبی ویاسن حق کوررکبی معامله قیلمغه دیرلر (کما قال علیه السلام الاحسان ان تعبد الله کانك تراه فان لم تکن تراه فانه یراك) وحیا ایله متصف اولمق مؤمنه برفحوای (تخلقوا باخلاق الله) لازم اولنلردندر زیرا حیا نعوت حقدن برنعتدرکه ذاتنی آنکله توصیف ایلدی وحقك حیاسی قولنك قوانی تکذیب ایتمامسیدر بلکه اول قول کاذب ایکن آنی تصدیق ایدوب مرتبهٔ اعلایه ایرکورمسیدر نتکیم بو معنایه بو حدیث شریف دلالت ایلرکه حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر (ان شیخا یوم القیامة یقول الله له یا عبدی عملت کذا وکذا الا ینبغی لك ان تعمل ذالك فیقول یارب ما فعلت وهو قد فعل فیقول الله للملائکة سیروا به الی الجنة فتقول الملائکة التی احصت علیه عمله یاربنا الست تعلم انه قد فعل کذا وکذا فیقول بلی ولکنه لما انکر استحییت منه ان اکذب شیبته) پس جناب حق جل شانه پیر اولان قوللرینی تکذیب وتعذیب ایتمدن استحیا ایلیجك عبده لایق اولان اولدرکه حیا صفتیله متصف اوله حقدن وخلقدن اوتانه ودین وطریقتده اختیار اولنلره تعظیم وتوقیر قیله زیرا حیا ایماندندر وحیانك کلیسی خیردر وحیا کتورمز الا خیر کتورر (کما قال علیه السلام الحیاء من الایمان وقال الحیاء کله خیر وقال الحیاء لا یاتی الا بخیر وهذه کلها اخبار صحیحة

(درجهٔ سابعه شکر بیاننده در)

شکر لغتده برمنعمی انعام واحسانی مقابلهسنده تعظیمی مشعر عبارتله مدح ایتمکه دیرلر (وفی الاصطلاح الشکر فعل ینبیء عن تعظیم المنعم لکونه منعما وهو یکون باللسان وبالارکان والجنان) یعنی شکر برفعلدرکه منعمك تعظیمنی مخبردر منعم اولدیغی ایچون وبو شکر اوچ شیدن عبارتدرکه اول ثناء باللسان وعمل بالارکان ومعرفة بالجناندر نتکیم بو بیتده شاعر اوچنی بیله جمع ایلدی ودیدی (شعر) افادتکم النعماء منی ثلاثة * یدی ولسانی والضمیر المحجبا (نثر) معنای بیت سزلك نعماکز بنم قتمده اولقدر کثیر وعظیم اولمشدرکه انواع شکرك استیفاسنی اقتضا ایلهکده سزه بندن اوچ شیء افاده ایلدیکه انك بریسی الم وبری دیلم وبری ضمیر محجبمدر المده وسائر جوارحمده بوقدر الا سزلك مکافات وخدمت وعبودیتکز ودیلمده بوقدر الا ثنا وحمدتکز وضمیرمده بوقدر الا سزلك محبتکز پس بونلرك هربریسی شکردن برقسمدر ولکن اولیسی معرفت نعمت منعمدرکه عمل قلبدر اکرچه لسان وجوارحله شکرایتمك دخی معتبردر ولکن بلا شکر قلب ولا معرفة

نعمت منعم معتبردكادر * پس قلبك شكرى جميع نعمتى منعم حقيقيدن بلمكدر وشكرايتمكى دخى برنعمت اخرى آكلقدر نتكيم حضرت داوده جناب حق جل شانه وحى ايلديوب ديديكه (ياداود اشكرلى قال يارب كيف اشكرلك والشكر نعمة اخرى منك يحتاج عليها الى شكر آخر فاوحى الله اليه ياداود اذا علمت مابك من نعمة منى فقد شكرتنى) پس بو حديث بومعنايى افاده ايلركه شاكر اولان شكر نعمتدن كنديى عاجز كوره انكچون الشكور من يرى عجزه عن الشكر ديمشلردر (نظم) ازدست وزبان كه برآيد * كز عهدهٔ شكرش بدرآيد (نثر) پس عبد حق شكرله اللهه شكر قيلەمز الاشول وقتدەكه كنديى كماليله عاجز كوره وذاتى فانى بوله وتوفيق شكرى وجميع نعمتى اندن بيله نتكيم ابن ماجه بو حديثى تخريج ايلمشلردركه (قال عليه السلام اوحى الله الى موسى فقال ياموسى اشكرلى حق الشكر قال يارب من يقدر ذلك قال ياموسى اذا رايت النعم كلها منى فقد شكرتنى) بلكه اخص خواص حقدن كلانك جميعسنى اكر نعمت اكر نقمت وكر رحمت وكر زحمت هرنه ايسه عين موهبت الهيه ونعمت ربانيه بيلورلر نتكيم شيخ حضرتلرى فتوحاتده بوآيت كريمه نك تفسيرنده بيوررلر (قال الله تعالى وقليل من عبادى الشكور) فهم خاصة الخاصة الذين يرون جميع مايكون من الله فى حقهم وفى حق عباده نعمة الهية سواء سرهم ذلك اوساءهم فهم يشكرون على كل حال وهذا الصنف قليل) يعنى شكور اول خاصة الخاصه دركه كندولر حقنده وسائر عباد الله حقنده اللهدن هرنه شئ اولديسه آنك جميعسنى نعمت الهيه كوررلر اكر اول شئ سار اولسون واكرضار اولسون پس بونلر على كل حال شكر ايدرلر عباد اللهدن بو صنف آز اولديغيچون جناب حق وقليل من عبادى الشكور بيوردى

(درجهٔ ثامنه صبرى بيان ايلر)

صبر عند اهل الله حقدن غيرى يه شكايت برله اظهار جزع ايلمدن نفسى حبس ايلمكه ديرلر اما اللهه شكايت واظهار جزع صبرى مانع دكادر نتكيم حضرت ايوب عليه السلام جناب حقه (رب انى مسنى الضر بنصب وعذاب) ديو اظهار جزع قيلدى مع هذا جناب حق بنه انى (انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب) ديو مدح بيوردى پس اللهه اظهار عجز وشكايت باب صبرده محمود حدر وتجلد وتصبر مذموم ومقدوحدر (كما قال ابن الفارض (شعر) ويحسن اظهار التجلد للعدا * ويقبح غير العجز عند الاحبة (نثر) سمنون محب حضرتلرندن شيخ حضرتلرى

فتوحاتده نقل ایدوب دیرکه بر کون کرمینه کلوب واظهار تجلد ایدوب دیدیکه

(شعر)

* ولیس لی فی سوائك حظ * فکیف ماشئت فاختبرنی *

نثر) درحال حق تعالی آنی عسر بوله مبتلا قیلدی پس صبر ایده میوب جزع وفزعه باشلدی وکندویه سمنون کذاب دیو لقب ویردی حضرت شیخ فتوحاتك یوزیکرمی بشنجی بابنده بیوررلر (ان فی الصبر المعروف عند العامة مقاومة القهر الالهی وسوء ادب مع الله وما ابتلی الله عباده الالیتضرعوا الیه ویسألوه فی رفع ما ابتلاهم به من البلاء عنهم فان اکابر الرجال لایحبسون نفوسهم عن الشکوی الی الله بل یحبسون عن الشکوی لغیر الله وهذا مذهب الاکابر) یعنی عامه قتنده معروف اولان صبرده قهر الهی یه مقاومت ایتمك وارد روالله ایله سوء ادب وارد ر زیرا الله تعالی عبادنی بر بلایه مبتلا ایلدی الا کانضرع ایلسونلر ایچون ودخی بلادن آنلری مبتلا ایلدیکی شیئك انلردن مرفوع اولمسی بابنده سؤال ایلسونلر ایچون * زیرا اکابر رجال نفسلرنی حقه شکوادن حبس ایتمزلر بلکه خلقه شکوادن حبس ایدرلر اکابر اولیانك مذهبی بودر تکیم بو کلامك ذیلنده شیخ بایزید حضرتلرندن نقل بیوررلرکه برکون بایزید اغلدی دیر پس مریدلری سؤال ایلدیلرکه نه آغلرسن دیدیکه اجلقدن آغلرم دیدیلرکه سنك کبی کسه آجلقدن آغلرمی دیدیلرکه بلی حقك بکا آجلق حواله ایلسندن مرادیم آغلامقدر حضرت مولانا بو معنایه مناسب ایکنجی جلدده فقرایه ارشاد ایچون بیوررلرکه اصحاب کرامدن بریسی آخرت عذابندن خوف ایدوب دیدیکه یارب بنی دنیاده بلایه کرفتار ایله تاکه آخرت عذابن چکمیم همانده خسته اولدی پس حضرت رسول علیه السلام آنك عیادتنه کلدی ودیدیکه نه ایلدك که سکا بویله بلا کلدی دیدیکه یارسول الله دعا ایلدم تادنیاده چکم وآخرتده عذابدن امین اولهم اول حضرت ارشاد ایلیوب دیدیکه بویله دعا ایلمه که کستاخلقدر وشویله دعا ایله که ادب بودر * تکیم اول محلده حضرت مولانا بیوررلر (مثنوی) کفت پیغمبر مر آن بیمار را * این بکو که سهل کن دشوار را * اتنا فی دار دنیانا حسن * اتنا فی دار عقبانا حسن * راه را برماچو بستان کن لطیف * منزل ما تا تو باشی ای شریف (نثر) بو مرتبه ده اصل احسن وافضل خصال اولدرکه سالك حین بلاده رضای حقه نظر قیله اکر رضانی ساکت ولال اولمده کوررسه لال اوله واکر طلب وسؤالده کوررسه سؤال قیله وعلامت رضا اولدرکه برکسنه یه که

بلا کلد کده اکر اول بلادن باطننه لذت ودین ویقیننه تقویت کلورسه ورعونت نفسی وهوا وهوسی زائل اولورسه واول بلایه صبرسببیله جناب حقه آشنالق وقلبه روشنالق بولورسه صبر اولی دروالا اکربوذکر اولنانلك عکسی اول بلادن لذت باطننه نقصان کلورسه ودین ویقینی ضعیف اولورسه تضرع واظهار شکوی اولی در * تنکیم حضرت ایوب علیه السلام نیجه مدت بلایه صبر ایلدی زیرا که رضای حق آنده کوردی بعدزمان دعا وتضرع ایلدی زیرا مقتضای وقت اوایدی صبرك عند اهل الله اوچ مرتبه سی واردر * تنکیم شیخ الاسلام منازل السائرنده بیورورلر (الصبر علی ثلاث درجات الدرجة الاولی الصبر فی البلاء بملاحظة حسن الجزاء وانتظار روح الفرج وتهوین البلیة بعد سوابق المنن وتذکر سوالف النعم) صبرك اول درجه سی بلایه صبر ایتمکدر صابرلر حقنده اولان حسن جزایی ملاحظه ایتمکله وروح فرجه منتظر اولمق ایله زیرا (انتظار الفرج بالصبر عبادة) خواسنجه بعد البلاء صبر ایله فرجه منتظر اولمق عباد تدر (وکما قال علیه السلام افضل العبادة انتظار الفرج) ودخی سوابق نعمتی تذکر وسوالف منتی عد ایلمکله بلیه یی هون وتیسیر قیلمقدر تنکیم مرویدرکه ایوب حضرتلرینه برکون دیدیلرکه (یا ایوب ادع الله لیکشف عنك البلاء فقال کم ایام الرخاء هی اکثر ام ایام البلاء قیل بل ایام الرخاء فقال استحی ان اشکو الیه) پس ایام رخاده اولان نعمتی تذکرا یتمك انك نفسنه بلایی تهوین ایلدی تنکیم حضرت مولانا ایکنجی جلدده بومقامه مناسب لقمانك خواجه سی لسانندن حکایه بیوروب ارشاد ایدرلرکه برکون خواجه سی لقمانه برقاربوز کتوردیلر خواجه لقمانی بغایت سودوکندن اکا بردلم ویردی آنی خوش خوش یدی بردلم دخی ویردی انی دخی خوش خوش یدی پس تابردلم قالنجه بو اسلوب اوزره ویروب یدکده آخر قلان دلمی کندو آغزینه آلدقده کوردیکه زهر قاتله بکزر پس لقمانه دیدیکه ای اوغل بویله کندوکه نیجه زحمت ویردك وبرسمتله بکا اعلام قیلمدك پس لقمان کورکه نه دیدی (مثنوی) کفت من ازدست نعمت بخش تو * خورده ام چندانکه از شرم دوتو * شرم آمدکه یکی تلخ ازکفت * نا کهان دیدم کنم زان آکهت * کززیك تلخی کنم فریاد وداد * خاك صدره برسر اجزام باد (والدرجة الثانیة الصبر عن المعصیة بمطالعة الوعید اتقاء واحسن منها الصبر عن المعصیة حیاء) ایکنجی درجه سی وعیدی مطالعه ایتمك سببیله معصیتدن حبس نفس ایتمکدر اتقاء بوندن احسنی حیاء من الله معصیتدن صبر ایتمکدر (والدرجة الثالثة

الصبر على الطاعة بالمحافظة عليها دواما وبرعايتها اخلاصا وبتحسينها علما) اوچنجی درجه سی طاعت اوزره على الدوام محافظه ایتمکله صبردر ودخی اول طاعتی من حیث الاخلاص رعایتله ومن حیث العلم آنی کوزل قیلمقله صبر قیلمقدر بواوچ درجه اوزره اولان صبرلرحقنده جناب حق بیوروکه (یا ایها الذین امنوا اصبروا وصابروا ورابطوا) قال فی منازل السائرین ای اصبروا فی البلاء وصابروا عن المعصیة ورابطوا على الطاعة) واهل الله قتنده تنوع ادوات حسبیله صبر برقاچ نوعله متنوعدر صبرلله صبربالله صبرعلى الله صبر فى الله صبر مع الله صبرعن الله دیرلر (قال شیخ الاسلام اضعف الصبر الصبرلله وهو صبر العامة وفوقه الصبربالله وهو صبر المریدین ومافوقهما الصبر على الله وهو صبر السالکین) صبرلله معصیتدن الله ایچون اولان صبردر وباخود طاعت اوزره اللهك ویردیکی ثواب وجزا وقیلدیغی عطا ایچون صبردر على تقدیر المضاف صبربالله بقوة الله وبعنایة الله اولان صبردر بو صبرصبر للهك فوقنده در وبو مریدلرك صبریدر زیرا مریداولنلر کندو حول وقوتلرندن منسلخ اولوب حقك قوت وعنایتیله صابروشاکر اولورلر وصبرعلى الله صبرعلى حکم الله وقضائه دیمکدر وصبر فى الله حق یولنده وحق رضاسندن اولان بلاواذایه صبر ایتمکدر وصبر مع الله عذاب وبلاده معذب حقیقی کورمك ومیل حقیقی ایله بیله اولمغه دیرلر صبرعن الله اللهدن صبر ایتمکه دیرلر اول وقتده محبوب محبلرك فراقن مراد ایلیه عاشق رضای محبوبدن اوتری اول فراقه تحمل وتصبر ایلیه (نظم) ارید وصالك وترید هجری * فاترك ماارید لماترید (نثر) یعنی بو صبره اشارتدر وعند اهل الله بوندن اشد برصبر یوقدر (کماروی ان شابامن المحبین سأل الشبلی عن الصبر فقال ای الصبر اشد یا شیخ قال الصبر لله فقال لا قال الصبر بالله قال لا قال الصبر فى الله قال لا قال الصبر على الله قال لا فقال ویحك فای الصبر اشد قال الصبر عن الله فشهق الشبلی وخر مغشیا علیه) شبلینك شهقه اوروب یقلمسی بوصبرك بغایت اصعب اولدیغنی مشعر اولور (مثنوی) ای که صبرت نیست ازدنیای دون * صبر چون داری زنعم الماهدون * ای که صبرت نیست ازنازونعیم * صبرچون داری زالله کریم * ای که صبرت نیست ازپاك وپلید * صبرچون داری ازان کت آفرید

(درجه تاسعه رضانك بیان ایلر)

الله قولدن راضی اولمق مرتبه سی وار وقولك دخی اللهدن راضی اولمق

مرتبه‌سی وار الله قولندن اول وقتده راضی اولورکه امرینه امتثال ایدوب ونهیندن اجتناب قیلوب عمل صالح ایشلیه (کما قال الله تعالی ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئك هم خیر البریة جزاؤهم عند ربهم جنات عدن تجری من تحتها الانهار خالدین فیها ابدا رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه) یعنی تحقیقا شول کمسنه‌لرکه ایمان کتوردیلر وعمل صالح قیلدیلر همان بوصفتله موصوف اولنلردر خلقك خیرلوسی بونلرك اعمال صالحه وافعال مرضیه مقابله سنده اولان جزالری ربلری قتنده عدن جنتلریدرکه آنك تحتنده انهار جاریه اولور اول جنتلرده بونلرك خلودی ابد الآباد مقدر اولدیغی حالده الله بونلردن راضی اولدی اطاعت وانقیادلری سببیله وبونلر دخی اللهدن راضی اولدیلر (ذلك لمن خشی ربه ای ذلك المقام الذی هو مقام الرضا عنهم لا یحصل الا لمن خشی ربه وانقاد حکمه بقیامه فی مقام عبودیته) وخشیت خصایص علماء بالله در ووسیلهٔ مقام رضادر نفس بودنیاده مرتبهٔ رضایه وارمز الا مطمئنه مرتبه سنه واردقدنصکره ونفس اول وقتده مطمئنه اولورکه ترك لذات فانیه وازالهٔ هوای نفسانیه قیله * پس مطمئنه اولدقدنصکره ربیسی قتنده مرضیه اولور وآندن هرنه کلورسه راضیه اولور نعمت کوندرسه نعمت بیلور مسأت کوندرسه مسرت بولور (سئلت رابعة متی یکون العبد راضیا قالت اذا سرته المصیبة کما سرته النعمة) وحارث محاسبی بیورورلرکه (الرضاء سکون القلب تحت جریان الحکم) وجنید حضرتلری دخی بوکلامه مناسب بیورورلر (الرضاء سرور القلب بظهور القضاء) ابوهریره حضرتلری حضرت رسول علیه السلامدن روایت ایدرلر وحضرت علیه السلام قضاء حقه رضا ویرنه خیر دعا ایدوب بیورورلرکه (رحم الله امرءا عرف نفسه وحفظ لسانه وان یکون شاکر النعم الله وراضیا بقضاء الله) ابویزید بسطامی حضرتلرندن سؤال اولندیکه (من الراضی عن الله قال هو لو جعل الله جهنم فی یمینه لم یسأل ان یحول الی یساره) بوزیاده فانی فی الله اولانك مرتبه سیدر والله اعلم

(درجهٔ عاشره انبساطی بیان ایلر)

انبساط لغتده ترك احتشام ایتمکه دیرلر احتشام برکسنه‌دن حیا ایتمکه وآنك غضبندن خوف ایتمکه دیرلر (نقل عن صحاح الجوهری وعند المشایخ الانبساط ارسال السجیة) وحشمتدن مجانبت قیلمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام الانبساط ارسال السجیة والتحاشی من وحشة الحشمة وهو السیر مع الجبلة) ارسال

نجيبدن مرآد طبيعى رعايت ايده بلا تكلف خلقت اصليه وخلق
جبليه سنى اوزره اهمال وارخا ايلمكدر انبساط بوكا ديرلر ودخى احتشام واستحيا
وحشمتدن احتراز وتجنب قيلمغه ديرلر بوحال جبلتك مقتضاسى حكميله سيردر
پس سالكك انبساطى خلقلرده اولور وحقلرده اولور مع الخلق اولان انبساط
اولدركه آنلرله مخالطه ومصاحبت ايده سن وترفع ووقارى وتعين واشتهارى ترك
ايده سن ولاابالى وكشاده لك بولنه ومزاح ومطايبه سمتنه كيده سن ولكن حد
شرعيدن ودائرۀ طريق مرعيدن تجاوز قيلميه سن (نظم) لطيف اولسه لطيفه
خوشدر اى جان * وليكن خارج اولميه ادبدن (نثر) مؤمن جدبد خوى يلقدن
ودائرۀ ترش رو يلقدن خلاص اولمق ايچون بشاش وهشاش اولوب لطيفه
كوى وكشاده روى اولمق لازمدر نتكيم حضرت رسول صلى الله عليه وسلم
بيورمشلردركه مؤمن مزاح كن وشيرين سخن اولور ومنافق ترش روى
وكره برابروى اولور انكيچون اول حضرتك ملاطفات ومطايباتى چوقدر جمله دن
مصابيحده امام بغوى بيوررلر (روى ان النبى عليه السلام قال لعجوز ان الجنة
لا تدخلها العجوز فولت تبكى قال عليه السلام اخبروها انها لا تدخلها وهى عجوز كما
ان الله يقول انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابكارا) ومسلم وبخارى وترمذى انس
حضرتلرندن بو حديثى روايت ايدوب بيوررلركه (قال انس ان كان النبى ليخالطنا
حتى يقول لاخ لى صغير يا ابا عمير ما فعل النغير نغر كان تلعب به ملت) يعنى انس
حضرتلرى ديدى تحقيقا شان بودركه حضرت نبى عليه السلام بزمله مخالطه
ومجالست ايدردى حتى بنم بر كوچك قرنداشم وارايدى ديرديكه يا ابا عمير نغير
نه ايشلر نغير نغرك تصغيريدر نغر سرچه كبى بر بورنى قزل كوچك قوشدر سنك
او بنادیغك قوشجغازنه اولدى ديو لطيفه ايدردى وعن انس ان رجلا استحمل رسول
الله عليه السلام فقال انى حاملك على ولد ناقة فقال ما اصنع بولد الناقة فقال عليه
السلام وهل تلد الابل الا النوق) وانس حضرتلرندن مرويدركه تحقيق بر پياده
كمسه رسول حضرتلرندن بردابه يه راكب اولمق طلب ايلدى پس حضرت عليه
السلام بيورديلر تحقيقا بن سنى دوه دن طوغن ياورى اوزره بندوررم پس اول
كمسه ديديكه بن دوه دن طوغنى نيله يم واونى نيجه چكرم پس حضرت بيورديكه
هى كشى يا ابل ديشى ناقه لردن طوغمديمى * پس اول حضرتك لطايفى چوقدر
بوقدرله اكتفا اولندى وحضرت پيرمزك دخى مطايباتنه نهايت يوقدر نتكيم
مثنويده هزل شكلنده عجايب وغرايب معنيدار لطائف بيورمشلردر وحال

حیاتلرنده دخی مشرب سعادتلری کمال انبساط اوزره ایدی نتکیم مناقبنده
مسطور ومشهور اولدیغنه بناءً تحریر قیلنمدی واهل اللهك خلقله اولان انبساطی
بوقدرله قناعت قیلنوب محافظة للتطویل بوندن زیاده تقریر وتسطیر اولنمدی
(نظم) کر مقبلی مزاح کند عیب او مکن * شغلیست آن بقاعدهٔ عقل ودین مباح *
دل آینه است وکلفت جدنك آینه * آن زنك راچه امکان صیقل بجز مزاح
(نثر) پس مع الحق اولان انبساطه کلهلم شیخ الاسلام حضرتلری منازل
السائرینده بیورورلرکه (الانبساط مع الحق هو ان لا یحجبك خوف ولا یحجبك
رجاء ولا یحول بینك وبینه آدم وحوا) یعنی انبساط مع الحق اولدرکه خوف
ورجا سنی حقدن محجوب قیلمیه زیرا خوف ورجا نفسك حالیدر وبدایت سلوکده
اولانك صفتیدر اما انبساط عارفلرك حالی والرباب قلوبك صفتیدر خوف وانقباض
عالم جلالدندر بعد الحجب ایراث ایلر وانبساط ورجا عالم جمالدن وقربیت حقدن
حاصل اولور خوف وجبن وتکلفی ازاله قیلور (کما قیل اذا حصلت الالفة بطلت
الکلفة وکما قال الجنید اذا تم المحبة سقط شروط الاداب) پس بو انبساط کمال
قربیتدن وزیاده جمال الله نسبتدن ظهوره کلور وبو مرتبه ده صاحب انبساطك
حقله کندو مابیننه خلق حایل اولمز نتکیم شیخ الاسلامك آدم وحوا حایل اولمیه
دیدیکندن مراد بودر انبیای عظامدن واولیای کرامدن چوق کسهلر بو صفتك
غلبهسی وقتنده جناب حقله انبساط اوزره مکالمه ومعامله قیلمشلردر نتکیم
انبیای عظامدن حضرت کلیم الله صلوات الله علی نبینا وعلیه (قال الله تعالی
حکایة عنه اتهلکنا بما فعل السفهاء منا وقال ایضا ان هی الا فتنتك وقال ایضا
تضل بها من تشاء وتهدی من تشاء) آیت اولیده انبساطه انك فعلی سبیله حقك
حکما وعلما وخواصی اهلاکه نسبتی انکاردر وآیت ثانیه ده فتنهیی سامری یه
اسنادی محبوبه جناب حقه اسناد ایلمشیدر اکرچه بحسب الحقیقه اول فتنه
اختیارا للصالحین والطالحین حقدندر ولکن بو فتنه دکلدر الا سنکدر دیمهده نوعا
انبساط واردر وآیت ثالثه ده دخی بونك کبیدر واولیادن حضرت موسی زماننده
برخ سیاه دیرلر بر مقبول حق وار ایدی اتفاق اول زمانده قحط باران اولوب خلق
جهان حضرت موسی یه کلوب دیدیلرکه یا موسی ربکدن بزه یغمور طلب ایلهکه
اکنلریمز خراب اولدی پس حضرت موسی جناب حقه عرض حاجات ایلدکده
جناب حق بیوردیکه یا موسی بنم برخ سیاهم بندن استسون اول دم بونلره باران
رحمتم جوش ایلسون پس حضرت موسی اول برخی بولوب وخلقله بر صحرایه

كلوب اكا ديدیكه جناب حقدن دعا ایله بز آمین دیه‌لم تا كیم بزه یغمور ویره پس اولدی
بر خ اغز آچوب دیدیكه یارب بو خلق كه یاراتدك پس بونلرك لوازمن ویرمزسن
نیچون ویرمزسن قادر دكلمیسین همانده جناب حق بونلره عظیم یغمور ویردی
ولیكن حضرت موسی بوكونه قوله بیحضور اولدی اما صبر قیلدی پس ایرتسی
كون بریره كیدر ایكن اتفاق اول برخه راست كلدی برخ حضرت موسایه
دیدیكه كوردكمی یاموسی سنك ز بیكه‌نه سویلدم پس حضرت موسی غضبه
كلوب استدیكه النده كی عصا ایله اكا ضرب ایدوب وانی برنجیده قیله پس همانده
جبریل امین نازل اولوب دیدیكه یاموسی حق سكا سلام ایلرودیركه اینجتمه‌سون
بنم برخ سیاهمی كه اول بنم هر كون رحمتمی نیچه كره خلق عالمه جوشه كتورر
بو حكایه‌یی فصل الخطاب صاحبی حدیثله ثابت قیلمش وشیخ عطار
حضرتلری چوق مصنفاتنده نظمه كتورمشدر * پس معلوم اولدیكه ندیم الهی
اولنلردن بوكونه لطائف وانبساط كستاخلق دكلدر ولكن بوفانی رباطدن
خلاص اولمیان وفنا فی الله مرتبه‌سن بولمیان وشرب حقله كندولی سرخوش
قیلمیان وندیمیت مقامنه ایرمین كسنه‌لر بوكونه انبساطه جرأت ایلسه كستاخلق
قیلور وجناب حقدن دور اولور بلكه ایمان واسلامدن محروم قالور نعوذ بالله
تكیم حضرت مولانا بیورورلر (مثنوی) كر ندیم شاه كستاخی كند * تو مكن
آنكه نداری آن سند * ای كه نارسته از ین فانی رباط * تو چه دانی محو وسكر
وانبساط

(باب خامس اصول سلوك منزله سنده اولان درجاتی بیان ایلر)

(بو باب دخی اون درجه‌یی شاملدر)

(درجه اولی قصدی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالی ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدركه
الموت فقد وقع اجره علی الله) یعنی شول كسه كه خانه‌سندن اللهه والله ورسولنه
مهاجر اولدیغی حالده طشره چیقه اندنصكره قبل بلوغ المقصد اكا موت یتشه
پس انك اجری الله اوزره اولور یعنی الله آنك اجرنی البتة ضایع قیلمز بلكه
مقصدینه واصل قیلور (قال القاشانی ومن یخرج من بیت الطبیعة ودار البشریة
مهاجرا الی الحضرة الالهیة والحقیقة المحمدیة فقد وقع اجر قصده علی الله)
بو آیت كریمه‌نك تأویلنده قاشانی دیركه بركسه بیت طبیعتندن وخانهٔ بشریتندن
حضرت الهیه وحقیقت محمدیه جانبنه مهاجر اولدیغی حالده خروج ایلسه آنك

قصدینك اجرنی جناب حق اعطا ایلرعاشقلرك اجرنی حقك وصلتیدر جناب حق آنلره وصلتن احسان ایلردیمك اولور قصد لغتده برشیئه توجه ایتمکه دیرلر اما مشایخ اصطلاحنده اکا دیرلرکه سالك محبوبك رضاسی ایچون هرشیدن مجرد اولمغه تصمیم عزیمت وجمع همت قیلمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام القصد الازماع علی التجرد للمحبوب) ازماع برشیئك اوزرینه ثابت قدم اولمغه وتصمیم عزم قیلمغه دیرلر یعنی قصد محبوبك رضاسی ایچون جمیع علایقدن مجرد اولمق اوزره ثابت قدم اولمقدر وهمیشه وصلت الهیه یی طلب قیلمقدر (مثنوی) آن دلی کو هست خالی از طلب * دائما بادا پر از رنج وتعب * آن سری کو را هوای دوست نیست * زوج ومغزی که او جز پوست نیست * جان که قصد او ندارد کو بکو * مرده بی جان بود جانش مکو (نثر) پس مجردان طریقت وپاکبازان حقیقت اول کسه لردرکه تا مقصد حقیقی یه ایرنجه یه دك مراتب دنیا وعقبادن ومقامات صورت ومعنادن هر نه مرتبه یه که ایره لر وهر نه حالتیکه کوره لر اکا فریفته اولمیوب وبو قدر تجلیاته قناعت قیلمیوب قصد وطلبلرین حق جانبنه قیله لر وخلیل وار لا احب الافلین دیوب جمله دن معرض اوله لر (نظم) مرد باید کز طلب وز انتظار * هر زمان صد جان کند در ره نثار * نی زمانی از طلب ساکن شود * نی دمی آسوده نشستن بود * کر فرو استد زمانی از طلب * مرتدی باشد درین ره بی ادب *

(درجهٔ ثانیه عزمی بیان ایلر)

(قال الله تعالی فاذا عزمت فتوکل علی الله) یعنی یا محمد چون برشیئی ایشلمکه نفسك توطن ایلسه وعلی التحقیق اکا شروع قیلسه اللهه توکل ایله * قصد ایله عزمك فرقی بودرکه قصد نیت قلبیه وتوجه وطلب باطنه دیرلر عزم قصدی تحقیق ایلیوب مقصود اولان شیئه شروع قیلمغه دیرلر قصد ایله عزم مرید اولنلرك وابرار مرتبه سنده قالنلرك حسناتندندر اما مراد مرتبه اولان مقربلرك سیئاتندندر پس مرید اولنلر مقصدی کندولردن بعید کوروب آنك تقربی وآشنالغی جانبنه قصد وعزیمت ایدرلر وقصد وعزیمی کندو نفسلرندن بیلورلر اما مراد مرتبه سنده اولان مقربلر عزیمی حقدن بیلورلر بلکه مطلقا عزمی برعلت کورورلر زیرا (وهو معکم اینما کنتم) فحوا سنجه هر حالده اللهله اولان وهر آنده آنی مشاهده قیلن نه جانبه عزم ایلسون * پس مرید اولنلر بو مقامه کلنجیه دك کرکدرکه اولا وفایه عزم ایلیه ثانیا آشنالغه عزم ایلیه آشنا اولدقدنصکره ترك عزمه عزم ایلیه بعده

ترك عزم كلفتندن وقيدندن دخى خلاص اوله فنا في الله مرتبه سيدر پس
بو مرتبه ده كورركه قاصد ومقصود ومقصد وقصد عين واحددر (مثنوى) هركه
شد جوياى ديدار خدا * چون خدا آيد شود جوينده لا * كرچه آن وصلت بقا
اندر بقاست * ليك اول آن بقا اندر فناست * سايه‌ها يى كه بود جوياى نور *
نيست كردد چون كند نورش ظهور

(درجهٔ ثالثه ارادتى ومريد اولنلرى بيان ايدر)

(قال الله تبارك وتعالى منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة نقل
عن الشبلى قرئ هذه الآية عنده فشهق شهقة وقال اليس منكم احد يريد الله)
بو آيت كريمه‌دن معلوم‌در كه مريد اوچ قسمدر برى مريد دنيادر وبرى دخى مريد
عقبادر وبرى دخى مريد مولادر پس اندن سؤال ايلديلر كه اى شبلى مريد مولى
كيلردر بيورديكه اول كمسه‌لردر كه سو يلسه سوزى دائما خدا اوله وخاموش
اولسه درونى انى طلب قيله (رباعى) دنيا طلبان مائل ومال وجاهند * عقبا
طلبان حور وجنان ميخواهند * آنها كه بجست وجوى حق درراهند * حقاكه
مقربان اين دركاهند (نثر) شيخ حضرتلرى فتوحاتده بيورورلركه (لفظ المريد عند
المحققين من اهل الله يطلق بالمنقطع الى الله والمؤثر جناب الله والساعى فى محاب
الله ومراضيه وقد يطلقونه بالمتجرد عن ارادته فالمريد من انقطع الى الله وتجرد
عن ارادته اذ علم انه ما يقع فى الوجود الا ما يريده الله لا ما يريده الخلق فيقول
هذا المريد فلماذا اريد ما لا اعلم انه يقع ام لا يقع فانه لا علم لى بما فى علم الله تعالى
من ذلك فالاولى ان لا اريد الا ما يريده الحق) يعنى لفظ مريد اهل اللهدن محققلر
قتنده ماسوادن الله‌ه منقطع اولان كمسه‌يه اطلاق اولنور * ودخى جناب الهى
مؤثر اولنه والله رضالرينه ومحبتلرينه سعى قيلنه اطلاق اولنور وآز اولور كه
كندو ارادتندن متجرد اولان كمسه‌يه ده اطلاق اولنور * پس مريد اول كمسه دركه
الله‌ه منقطع وارادتندن متجرد اوله زيرا بو مريد بيلوركه وجودده بر شئ واقع
اولمز وخلقك ديلدوكى ظهور ايده كمز الا الله ديلدوكى پس بو مريد ديركه نيچون ديلهيم
اول شيئى كه بيلمزمكه اولورمى ياخود اولمزمى زيرا الله علمنده اولنه بنم علمم يوقدر
دير * پس اولى بودركه ديلميم الا حقك ديلدوكنى دير (وقال الشيخ ومن ذلك قول
ابى يزيد اريد ان لا اريد فاراد محو الارادة من نفسه وقال هذا القول فى قيام
حال الارادة به ثم قال لانى انا المراد وانت المريد يخاطب الحق وذلك لما علم
ان الارادة متعلقها العدم والمراد لا بد ان يكون معدوما لا وجود له ورأى

ان الممكن عدم وان اتصف بالوجود لذلك قال انا المراد اى انا المعدوم وانت المريد فان المريد لا يكون الا موجودا) ودخى شيخ حضرتلرى بيورديلركه مريدك حق ارادتنده كندو ارادتنى ترك ايلديكى قولندر ابو يزيد حضرتلرينك جناب حقه ديلرمكه برنسنه ديله ميم ديديكى * پس بو سوزله نفسندن ارادتى محو ايلمك ديلدى وبو قولى كندو ارادت نفسيله قائم اولديغى حالده ديدى وكندودن نفى ارادت قيلدقدنصكره ديديكه زيرا بن مرادم سن مريد سن بو سوزايله حقه خطاب ايلرو بونك بيانى بودركه وقتا كيم ابو يزيد بلديسه كه حقك ارادتنك متعلق عدمدر و مراد لابد دركه معدوم اوله وجودى اوليه ودخى كورديكه تحقيقا ممكن عدمدر اكرچه وجود ايله متصف اولديسه ده بو اجلدن ديديكه بن مرادم يعنى بن معدوم وسن مريد سن زيرا مريد اولمز الا موجود اولور پس مريد وارادتنك تفصيلى چوقدر مرادمقامنده اولان كامللرك شرحنه كله لم

(درجهٔ رابعه مرادمرتبه سنده اولنلرك شاننى بلدرر)

(قال الشيخ فى الفتوحات اعلموا ان المراد فى اصطلاح القوم هو المجذوب عن ارادته مع تهيؤ الامور له فهو يجاوز الرسوم والمقامات من غير مشقة بل بالتذاذ وحلاوة وطيب يهون عليه الصعاب وشدائد الامور) يعنى بيلك اى سالك اوركه بو قومك اصطلاحنده مراد ارادتندن مجذوب اولان وليدركه انكچون امور متهيء اولمشدر پس اول رسوم ومقاماتى من غير مشقه كچر بلكه التذاذله وحلاوتله وطيب وذوقله مقصودى بولور وكل صعاب وشدائد امور اكا ميسر وآسان اولور بوندن مراد مرادمرتبه سنده اولنلر ومحبو بيته ايرنلر بلا ومشقت چكمزديمك دكلدر بلكه جناب حق بونلره برذوق ويرركه اول لذت وقوتله رياضت ومشقتى طويمزلر نتكيم شيخ حضرتلرى مثال ايدوب بيورورلر (وهذا القسم لا يحس بالشدائد التى يضعف عن حملها غيره كالرجل الكبير ذى القوة يتكلف مايشق على الصغير فيحمل الكبير اثقالا من غير مشقة فاعنده خبر من ذلك بل يحملها ملتذا بلا الم ويحملها الصغير بجهد ومشقة) اكثر متكلمين مريد له مرادك ما بيننى فرق ايتمامشلر شو معنايه نظرا تمشلركه اكر مريدك ارادتنى الله مراد ايلميه ايدى اول مريد سالك اولمزدى زيرا موجوداتدن برشىء واقع اولمز الا الله ارادتيله * پس مريد بو معنا اوزره عين مراد اولور ولكن مشايخ فرق ايدوب بيورمشلر (المريد هو الذى سبق اجتهاده كشفه وسلوكه جذبه والمراد هو الذى سبق كشفه اجتهاده وجذبه سلوكه) يعنى مريد انلردركه اجتهادى كشفه وسلوكى

جذبنه سبقت ایلیه ومراد بونک عکسیدر ومشایخ مراد مقامنده اولنلری
مرید مقامنده اولنلرک اوزرینه ترجیح ایدرلر ومراد مقامنده اولنلر ضنائن
الله ومقبولان درکاه اله دردر بوحدیث شریفله انلرک شاننی تعریف وتوصیف
ایدرلر نتکیم حضرت رسول صلی الله علیه وسلمدن مرویدرکه بیوررلر (ان لله
ضنائن من خلقه البسهم النور الساطع وغذاهم فی رحمته یحییهم فی عافیته
ویمیتهم فی عافیته) ضنائن ضنینه نک جمعیدر ضنینه نفیسه معناسنه ودخی
برکسنه یه مختص اولان نسنه یه دیرلر یقال فلان ضنینی من بین اخوانی ای
نفیسهم اومختص لی من بینهم یعنی فلان کسه اخوانم ما بیننده بنم ضنینمدر
دیمک آنلرک نفیسیدر دیمک اوله ویاخود انلر ما بیننده بکا مختصدر دیمک اوله * پس
معنای حدیث شریف دیمک اولورکه الله تبارک وتعالینک خلقی ما بیننده
کندو جنابنه مختص قوللری واردرکه انلره الباس ایلدی جمالی نورینی * بونور
ساطعدن مراد جناب حقدن بونلره مرشوش اولان نوردرکه لباس کبی
بونلره شامل اولوب بو نورله ظلمات معاصیدن نجات بولوب مقام محبوبیته
ایردیلر وجناب حق بونلری رحمتنده علمله وحکمتله تغذیه وتربیه ایلدی بونلری
عافیتده دیرکورر وعافیتده اولدورر مراد بونلری تا عالم صباوتدن حالت نزعه
کلنجیه دک حال حیاتلرنده معاصیدن ومخالفاتله ابتلا ایلمدن حفظ ایلر وبو حال
اوزره قبض ایلر دیمک اولور والله اعلم

(درجهٔ خامسه ادب بیاننده‌در)

(قال النبی صلی الله علیه وسلم ادبنی ربی فاحسن ادبی) معنای شریفی ربم بنی
تأدیب ایلدی وادبم کوزل ایلدی دیمک اولور * پس سالکه لازمدرکه اول
حضرتک ادبیله مؤدب اوله زیرا سلوک وتصوف دیدکلری همان محضا ادبدر
نتکیم ابو حفص کبیر بیوررلر (التصوف کله ادب ولکل وقت ادب ولکل حال
ادب ولکل مقام ادب) حضرت مولانانک بوغزل رعنالری ادب
مدحنده سالکه اولنه نصیحت کفایت ایدر بیوررلرکه

(غزل)

خواجه دریاب که جان درتن انسان ادبست * خواجه انوار دل ودیدهٔ مردان
ادبست * آدم ازعالم علویست نه سفلی دریاب * رونق وکردش
این کنبد دوران ادبست * کرتوخواهی که قدم برسر ابلیس نهی *
دیده بکشا وببین قاتل شیطان ادبست * آدمی زاده اکربی ادبست آدم نیست

فرق درجسم بنی آدم وحیوانادبست * چشم بکشا و ببین جمله کلام الله را * آیت آیت همکی معنیء قرآن ادبست * کردم ازعقل سؤالی که چه باشد ایمان * عقل در کوش دلم کفت که ایمان ادبست * شمس تبریز نخش کن که تو بی سرخدا * انور وافضل این شمع شبستان ادبست (نثر) ذوالنون مصری حضرتلری بیوررلرکه (الزم الادب ظاهرا وباطنا فما اساء الادب احد باطنا الا عوقب باطنا ولا اساء ظاهرا الا عوقب ظاهرا) پس سالک کرکدرکه اهل دل حضورنده باطنی مؤدب اوله * تاکیم طریقت وشریعته مخالف ناشایسته وضع ایتمکله عقابه مستحق اولمیه (مثنوی) پیش اهل دل ادب برباطن است * زانکه ایشان برسرا ئر فاطن است * پیش اهل تن ادب برظاهر است * که خدا زیشان نهان را ساتر است * ازخدا جوییم توفیق ادب بی ادب محروم کشت ازلطف رب * هرکه بی باکی کند در راه دوست * رهزن مردان شد ونامرد اوست (نثر) پس بردرویشکه ظاهری وباطنی مؤدب اوله کامل اولور وظاهرلک ادبی جمیع شریعت ادبیله مؤدب اولمغه اولمز پس کامل شریعتک ادبی واروطریقتک ادبی واروحقیقتک ادبی وار * شریعتک ادبی بوآیت کریمه دن معلوم اولورکه بیورلمشدر (وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا) پس ادب شریعت اولدرکه حضرت رسول صلی الله علیه وسلم جناب حقدن هرنه کتوردیسه طوته سن وهرنه دن نهی ایلدیسه قاچه سن وحدود الهی حفظ قیله سن وشریعتده جائز اولمین شیلری قویه سن وقلبا وقالبا شرع شریفه اویه سن * وطریقتک ادبی قسم اوله برمقدار تحریر ایلدک آندن معلوم اولور * اما ادب معرفة الله اولدرکه مثلا خوفک رجا جانبنه غالب اولمیه که یأس طبقه سن بولمیه وکذلک رجالک دخی خوفه غالب اولمیه که مرتبهٔ امنه وارمیه اکر خوف غالب اولوب مرتبهٔ یأسه مؤدی اولورسه نعوذ بالله کفردر (ولا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون) خوامی اوزره پس اسوءادبدر زیرا جناب حق جل وعلا بیورمشدرکه (سبقت رحمتی غضبی) ودخی (وسعت رحمتی کل شیء) ودخی (لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا) وبوآیتلر مثللی نیجه آیت ونیجه حدیث واردرکه بنده هرنه حالده ایسه من بعد مأیوس اولمیه اما امنه دخی وارمیه زیرا بودخی سوء ادبدر (کما قال الله تعالی افامنوا مکر الله ولا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون) ودخی مقام معرفتک ادبلرندندرکه اکرکندونفسکه واکرغیریه جناب حقدن هرنه کلورسه

اعتراض ایلمیه سن بلکه قلبکی خواطر فاسده دن ولسانکی شکایت آمیز اولان کلمه دن حفظ ایده سن شرح حکمده دیرکه (قال بعض السادات اذنبت ذنبا وانا ابکی علیه منذ ستین سنة واجتهدت فی العبادة لاجل التوبة من ذلك الذنب فقیل له ما هو وقال قلت مرة لشیء لیته کان کذا) سادات مشایخدن بعضیسی دیدیلرکه بن برکناه ایشلدم والتمش ییلدنبرو آنك اوزرینه اغلرم واول کناهك توبه سنك قبولی ایچون عبادتده اجتهاد ایلدم دیدیلرکه اول کناه ندر دیدیکه برکره بر شیء ایچون دیدمکه نولیدی شو شیء شویله اولیدی (وقال بعض المشایخ لوقرض جسمی بالمقاریض کان احب الی ان اقول لشیء قضاه الله لیته لم یقضه) پس مقام معرفتك ادبی چوقدر وقس علی هذا سائر الآداب اما حقیقتك ادبنه کلهلم حقیقت ادبندن مراد ادب حضرت الهیهدر و ادب حضرت الهیه حضرت رسولك حضرت حق حضورنده اولان ادبیدرکه اول حضرتك شان شریفنده جناب حق بیوردی (مازاغ البصر وما طغی) یعنی اول حضرتك بصر شریفی رؤیت عجائب وغرائبه مائل اولمدی وتجاوز قیلمدی یعنی اول حضرتك قلب مقدسی ماسوادن اویله معرض اولدی وجناب ربیسنه اوحدده متوجه اولدیکه سموات وارضینی وراء ظهرنه القا قیلدی ولذات عاجله یی بأسرها وحظوظ آجله یی باجمعها ترك ایدوب جناب حضرته متوجه اولدی پس ادب حضرت الهی ماسوایه برشمه میل قیلمقدر وغیر حکمنده اولنه نظر صالمقدر والله اعلم

(درجهٔ سادسه یقینی بیان ایلر)

معاذ بن جبل روایت ایلرکه اعرابیدن بری حضرت نبی علیه السلامدن سؤال ایلدیکه (ما تقول فی رجل کثیر العمل قلیل الذنوب الا انه یعتوره الشك قال علیه السلام احبطن شکه عمله فقال الاعرابی ما تقول فی رجل قلیل العمل کثیر الذنوب الا انه علی یقین من ربه فسکت النبی علیه السلام فقال الاعرابی والله لئن احبط شکه عمله کذلك یحبط یقینه ذنوبه قال اصبت) معنای شریفی اعرابیدن بری سؤال ایلدیکه نه دیرسن یارسول الله شول رجلك حقنده کم ذنوبی آز و عملی چوق اوله الا که شك اعتورار ایلیه یعنی اخذ ایلیه بیوردیلرکه آنك شکی عملنی حبط ایلر * پس اعرابی ینه دیدیکه یا شول رجلك حقنده نه دیرسنکه عملی آز وکناهی چوق اوله الا اول کسنه ربیسندن یقین اوزره اوله پس حضرت ساکت اولدی اعرابی دیدیکه الله حقیچون اگر آنك شکی عملنی حبط ایلدنیسه بونکدخی

یقینی کما هی ضبط ایلر * حضرت بیورديلرکه اصابت ایلدك یقین لغتده برنسنه یی علی الوجه المذکور بیلمکه دیرلر بو کونه یقینه مشایخ علم الیقین دیرلر و یقینه اوج مرتبه اثبات ایدرلر اولا علم الیقین اولدرکه رسالت جناب حقدن کتوردیکی هر نه ایسه احکام شرعیه و امور دینیه دن قبول ایده سن و امور اخرویه دن و صفات الهیه دن ویردکلری خبره موقن اوله سن * بوکا علم الیقین دینور تکیم شیخ حضرتلری فتوحاتده بو معنایه مثال قوروب بیورورلرکه (انا قد علمنا علما لا یدخله شبهة ان لله بیتا یسمی مکة یحج الناس الیه کل سنة و یطوفون به فهذا علم الیقین ثم اذا شوهد هذا البیت عند الوصول الیه فهذا عین الذی کان قبل الشهود علم یقین ثم اذا حصل فی النفس برؤیته ما لم یکن عندها قبل رؤیته ذوقا ثم فتح الله عین بصیرته فی کون ذلك البیت مضافا الی الله مطافا مقصودا دون غیره من البیوت فعلم علة ذلك و سببه باعلام الله فکان علمه بذلك حقا یقینا لا یتزلزل بای شیٔ کان) معناسی تحقیقا بزشبهه سز علمله بیلدککه اللهك بر بیتی واردرکه اکا کعبه دینور اول شهرده که اکا مکه دینورکه ناس اکا حج ایدرلر و هر سنه آنی طواف ایدرلر بوکا علم الیقین دینور آندنصکره اول بیته وصول قلندقده اول بیت مشاهده اولنسه اکا عین الیقین دینور اولیه عین الیقینکه قبل شهود البیت اکا علم الیقین دینوردی آندنصکره حجن رائینك نفسنده بر ذوق حاصل اولسه اول ذوق قبل رؤیة البیت اول نفسك قتنده حاصل اولمشیدی آندنصکره الله تعالی اول رائینك عین بصیرتن فتح ایلسه اول بیتك اللهه مضاف اولسنده و مطاف اولسنده و سائر بیوتدن ماعدا بونك مقصود اولسنده و بو مقصود اولمغك و طواف قیلنمغك و اللهه مضاف اولمغك علت و سببن دخی باعلام الله بیلسه بونك علمی حق الیقین اولورکه هیچ برشیٔله متزلزل اولمز * تکیم حضرت بو یقینك حقنده بیورورلر

(مثنوی)

گر همه عالم بگویندش توئی * بره یزدان و دین مستوی
اونکردد کرمتر از گفت شان * جان طاق اونکردد جفت شان
ور همی گویند اورا گمرهی * کوه پندارى و تو برگ کهی
اونیفتد در گمان از طعن شان * اونکردد در دمند از طعن شان
بلکه گر دریا و کوه آید بگفت * گویدش با گمرهی گشتی تو جفت
هیچ یك ذره نیفتد در خیال * اونباشد من وجه رنجور حال

(شر) وشیخ الاسلام حضرتلری عین الیقینی بویله تعبیر ایدوب بیوررلرکه (عین
الیقین هو الغنی بالاستدراک عن الاستدلال وعن الخبر بالعیان) یعنی عین یقین
اولدرکه برشیئی ادراکه ایتمکله استدلالدن غنی اولمقدر واول شیئی کما هی علیه
کشف وشهودله عیاناً کورمکله خبردن استغنا قیلمقدر (وحق الیقین هو اسفار
صبح الکشف ثم الخلاص من کلفة الیقین ثم الفناء فی حق الیقین) یعنی حق
الیقین صبح کشفک اضاءه سی ونور تجلی حقیقتک ظلمت رسم عبد اوزره اناره سیدر
(کما قال امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه حق الیقین نور یشرق من صبح الازل
فیلوح علی هیاکل اهل التوحید آثاره) اندنصکره کلفت یقیندن خلاص
اولمقدر زیرا اهل یقین اولمق دخی بر یقیددر آندن دخی نجات بولمقدر آندنصکره
حق الیقینده فانی اولمقدر یعنی یقین صفتی علم حقده فانی قیلوب علم حقله ونور
وجود مطلق ایله متحقق اولمقدر

(درجهٔ سابعه انسی بیان ایدر)

(قال الله تعالی فی حدیثه القدسی انا جلیس من ذکرنی وانیس من استأنسنی
یعنی بن بنی ذکر ایلینک جلیسی یم وبنمله انس ایلیانک انیسی یم بعض
اهل معرفت (الانس بالله الانس بذکر الله) دیمشلر وبعضیلر دخی (الانس بالله
ان یعرض العبد عن کل شیء سواه الا عن اهل الله) دیمشلر اصل انس بالله اولدرکه
سالکدن هیچ برحاله منفک اولمیه بعض کمسنه برحاله انس ایلر یا ذکر الله ایله
ویا شکر الله ایله وتخیل ایلرکه بو انس بالله اوله اما جالبوکه اول حاله انیسدر بوخسه
انس بالله دکلدر زیرا انیس حق اولانک انسی هرحالده ثابتدر من بعد زائل اولماز
نتکیم شیخ حضرتلری شاهداً علی هذا المقال فتوحاتده بیوررلر (والانس بالله
علامة عند صاحبه فانه موضع غلط فیه کثیر من اهل الطریق فیجدون انساً
فی حال ما یکون فیتخیل ان ذلک انس بالله فاذا فقد ذلک الحال فقد الانس بالله
فعندنا وعند الجماعة کان انسه بذلک الحال لا بالله لان الانس بالله اذا وقع لم یزل
موجوداً عنده فی کل حال ولذلک یقول القوم من انس بالله فی الخلوة وفقد ذلک
الانس فی الملاء فانسه کان بالخلوة لا بالله) معناسی بودرکه الله ایله اولان انسک
علامتی وار در صاحبی قتنده زیرا بو انس بر مقامدر که اهل طریقدن چوق کمسنه
بونده غلط ایلمشدر وانس بالله ایله انس بالحالی تمیز قیله مامشدر * پس بونلردن
بعضیسی حاللردن برحالده انس بولورکه اول حالک اوزرینه اولور پس تخیل ایلرکه
اول انس بالله اوله پس چون اول حال مفقود اولسه اول انس بالله ظن ایلدیکی دخی

دخی مفقود اولور پس بزم قتمزده وجماعت اهل الله قتنده اول کسه نك انسی
اول حالله اولور اللهله اولمز زیرا الالهله انس برکسنه یه واقع اولسه هرنه حالده ایسه
انك قتنده موجود اولوردائما انکیچون بوقومده برلرکه برکسه الالهله خلوتده انس
ایلسه واول انس کثرتده آندن مفقود اولسه آنك انسی خلوتله اولور اللهله اولمز
زیرا الله هر یرده حاضر وهر حالده وهر شیده ناظردر * پس اللهله انیس اولانك
انسی هیچ برحالله مفقود اولمز جلال وجمال هرنه یوزدن اولورسه انکله انسدن
آیرلمز

(درجهٔ ثامنه ذکر قلبی ندر وذکر حقیقی ندر وآنی بیان ایلر)

ذکر عند المحققین اوچ قسمه منقسمدر ذکر لسانی وذکر قلبی وذکر حقیقیدر
لسانله اولان ذکری قسم ثانیده اوچنجی بابده برمقدار ذکر ایلدك بو محلده
ذکر قلبی وذکر حقیقی ندر وآنی ذکر ایلرزکه اصل ذکردن مراد اولان بونلردر
زیرا بلا ذکر قلب ولا ذکر حقیقی مجرد الفاظ واسماء ذکر یله سالکه نوایدن
غیری نسنه حاصل اولمز ومسما شهود ینه بول بولمز نتکیم حضرت مثنویده بیوررلر
(مثنوی) ازصفت وزنام چه زاید خیال * آن خیالش هست دلال وصال *
هیچ نامی بی حقیقت دیدهٔ * یاز کاف ولام کل کل چیدهٔ * اسم خواندی رومسما را
بجو * مه بیالا دان نه اندر آب جو * کر زحرف ونام خواهی بکذری * پاك کن
خودرا زخود هین یکسری * خویش را صافی کن ازاوصاف خود * تا به بینی
ذات پاك صاف خود (نثر) بو ابیات شریفه ذکر قلبی یه اشارتدر ذکر قلبی
وجدان المذکور وحضوره بالقلب دیمکله تعبیر اولنمشدر مذکوری بولمق وآنی
قلبده حاضر قیلمق اولمز الا غیری اونوتمق وماسوایی ترك ایتمکله اولور اکرکل
ماسوایی اونوتمسك انی کلیتله بولمزسن نتکیم شیخ الاسلام حضرتلری بو آیت
کریمه یی علی لسان اهل الخصوص تفسیر ایدوب بیوررلرکه (قال الله تبارك
وتعالی واذکر ربك اذا نسیت) ای اذا نسیت غیره ونسیت نفسك فی ذکره ثم نسیت
ذکرك فی ذکره ثم نسیت فی ذکره کل ذکر) یعنی ربکی ذکر ایله ربکدن غیری
اونوتدیغك وقتده پس چون نسیان غیرله موصوف اوله سین وربکی ذکر ایتمکله
صفا بوله سین بوذکرك ضمننده نفش بیله مذکور اولدی ربمی ذکر ایتدم وغیری
اونتدم دیمکله پس نفسکی دخی آنی ذکر ایلمکلکده اونتدیغك وقتده انی ذکر ایله
دیمك اولور زیرا مذکورك حقیقة مذکور اولمسی اول وقتده اولورکه غیری نفی
ایده سن پس اصل غیرا نیت نفسدرلازمدرکه اول انی نفی ایده سن پس ذکرکله

بو مرتبه یه ایره اونودرسن انك ذكرنده كندو عینكك ذكرنی * بوندنصكره هرذكری انك ذكرنده اونودرسن وجمله یی فراموش ایدرسن پس ذاكر ومذكور وذكر عین واحد اولور وبو مرتبه ده ذكر ذكر حقیقی طبقه سن بولور (قال القاشانی فی شرح منازل السائرین الذكر الحقیقی اتحاد الذاكر والمذكور والذكر وقال شیخ الاسلام الذكر الحقیقی هو شهود ذكر الحق ایاك والتخلص من شهود ذكرك) یعنی ذكر حقیقی حق تعالینك سنی ازلده ذكرایلدیكنی مشاهده ایلمكدر و كندو ذكرك شهودندن خلاص اولمقدر بو معنایه مناسب ابن عطا حكمه ده برحدیث روایت ایدوب دیركه (اوحی الله الی داود یاداود قل للصدیقین بی فلیفرحوا بذكری فلیتنعموا) معناسی شرینی صدیق اولان قوللریمه دی یاداود همان بنمله فرحلنسونلر وهمان بنم آنلری ذكر ایلدیكمله تنعم قیلسونلر مصدر یا مفعولنه مضاف اولمق وار ویاخود فاعلنه مضاف اولمق وار فاعلنه مضاف اولدیغی تقدیرجه شارح نغزی شرح ایدوب دیركه ای فلیتنعموا بذكری ایاهم فی الازل حیث لا وجود لهم والا فالذكر المنسوب الیهم محل الافات والعلل) یعنی بنم بونلری ازلده ذكر ایلدیكمله تنعم ایلسونلركه بونلرك اول مرتبه ده دخی وجودلری یوغیدی والا ذكر بویله اولمزسه بونلره منسوب اولان ذكر آفات وعللدن خالی دكلدر اما حقك عبادنی آكه سنده علت وغرض یوقدر والله اعلم

(درجۀ تاسعه فقری بیان ایلر)

حضرت پیرمز سلطانمز بیوردیلركه

(شعر)

الفقر جوهر وسوی الفقر عرض * والفقر شفاء وسوی الفقر مرض
العالم كله خداع وغرور * والفقر من العالم سر وغرض

(نثر) ای اخی فقیر اولدركه كندوده ملك كورمیه (كما قال شیخ الاسلام الفقر البراءة من رؤیة الملك) یعنی برمفحوای (العبد وما یملكه كان لمولاه) فقیر اولدركه نفسندن وملك كورمدن وكندویه منسوب اولان شیدن بری اولمقدر وجمله یی غنی مطلقك بلمكدر وبلمكی دخی اندن بلمكدر بو مرتبه یه فنافی الله دیرلر وبونده سالك بی خود اولور آندن تصرفی حق قیلور نتكیم شیخ عطار حضرتلری بیوردیلر (مثنوی) هفتمین وادی فقرست وفنا * بعد ازین روی روش نبود ترا * در كشش افتی روش كم كردت * كربود یك قطره قلزم كردت (نثر) الفقر سواد الوجه

فی الدارین) دیدکلری دخی بو مرتبه‌دن عبارتدر زیرا سواد الوجه بالکلیه فنادن کنایتدر که دنیوی واخروی کندوده بر وجود کورمیه وکندوده اولان وجودی واعمالی واحوالی ومقاماتی واسراری وکمالاتی محضا اللهدن فضل وموهبت بیله حق رؤیت اعماللردن وشهود احواللردن پاك اولەکه کندودن عمل کورمك واعمال واحواله استحقاق بیلمك وجودی مستلزم اولور وجود ایسه بر ذنبدر که اکابر ذنب آخر قیاس اولنمز * پس معلوم اولدیکه فقر بر جوهردر وماعدای فقر وقناعت عرضدر وفقر جمیع معنوی خزینه‌لره شفادر وفقردن غیری وجودنشانه‌سی مرضدر جمیع عالم وجودیله متصف اولدیغی حیثیتدن اهل فقره صداع وغروردر وحقدن دوربر پرده‌در وفقر وفسادرکه بوعالملردن سر وخبر ضدر زیرا عالم وآدم ممکن الوجوددر ممکن الوجود ایسه هر حالده واجب الوجوده مفتقردر (کما قال الشیخ فی الفتوحات الاتری ان للممکن فی حال عدمه یفتقر الی المرجح فاذا وجد افتقر ایضا الی استمرار الوجود له وحفظه علیه فلا یزال فقیرا فی حال وجوده وفی حال عدمه فاذا علمت ان الفقر بهذه المثابة فلزم استحضاره فی کل نفس وعلی کل حال فان الفقر الیه تعالی هو عین الغنی لانه الغنی وانت به فقیر فانت الغنی به عن العالمین فاعلم ذلك

(درجهٔ عاشره غنایی بیان ایلر)

ابو داود ترمذی بو حدیث شریفی ومسلم وبخاری دخی ابو هریره حضرتلرندن روایت ایدرلر (قال صلی الله علیه وسلم لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس) عرض قحتینله نقوددن وغیریدن صنوف اموالدیرلر پس غنا کثرت امواله اولمز بلکه غنا دکلدر الا غنای نفسدر که قناعتدر انکچون (فقیر کل ذی حرص غنی کل من یقنع) دیدیلر ولهذا (قال صلی الله علیه وسلم القناعة کنز لا یفنی) قال الطیبی فی شرح هذا الحدیث المراد بغنی النفس حصول الکمالات العلمیة والعملیة لها الا ان النفس لا تکون محظوظة الا بها) مرادی بو که نفس کمالات علم وعملدن ذوق روحانی بولور وغنی القلب اولور واحوال واسبابدن استغنا قیلور پس اللهیله غنی اولور اللهیله غنی اولمق اشیا واسبابدن استغنا قیلمقدر زیرا اسبابله غنی اولان اسبابه مفتقر اولور اسباب ایسه مسببه مفتقردر پس کند ومثلی مفتقره مفتقر اولمق افتقارده غایته ایرمکدر انکچون اهل دنیا حدذاتلرنده فقیرلردر پس فی الحقیقه غنا اسباب واشیا حجابندن رها اولمق وحقله غنی اولمقدر انکچون مشایخ بیورمشلر وفقری تعریف قیلوب دیمشلرکه (الفقیر هو الذی

لا یحتاج

لا يحتاج الى كل شئ) يعنى فقير اولدركه هيچ برشيئه محتاج اولمز بلكه هميان حقه محتاج اولور پس هيچ برشيئه محتاج اولمين غنى اولور امابوراده برسؤال لازم كلوركه اكثر مشايخ ديمشلركه (الفقير هو الذى يحتاج الى كل شئ) نتكيم فتوحاتده دخى شيخ بزم قتمزده فقير اولدركه هرشيئه محتاج اوله دير پس اولكى كلامله بوكلامك ما بيننده تناقض اولور توفيق نجه ممكن اولور ديرسك جواب بودركه اولكى قولى دين مشايخ قتنده فقير انلردركه اسباب واشيادن مجرد اوله يعنى ذاتينى ماسوادن تنزيه قيله وفنا فى الله مرتبه سن بوله بو مرتبه صاحبى هيچ برشيئه محتاج اولمز بلكه غناى حقله غنى اولور وايكنجى قولى دين مشايخ قتنده فقير اولدركه هچن بو اشيايه نظر ايلدكده مظاهر حق كوره و مجالئ وجود مطلق مشاهده قيله پس الهيه فقير اولان كل شيئه فقير اولور بو حيثيتدن پس بو مرتبه ده فقير عين غنيدر براعتبارله وغنى عين فقيردر بر آخر اعتبارله انكچون حضرت على كرم الله وجهه بيورديلركه (الفقر والغنى مطيتان لا ابالى ايهما امتطى) يعنى فقرله غنى ايكى بنيتدر قايسنه بنرسم هر قنغيسنك صيرتنه بنرسم فى الحقيقه فقر وغنا ايكى امر اعتباريدر عارفلر قتنده ايكى حالت بيله على السويه در والله اعلم بالصواب

(باب سادس اودية سلوكده اولان درجاتى بيان ايلر)

(بو باب دخى اون درجه يى شاملدر)

(درجه اولى احسان بياننده در)

بو بابده اولان مراتبه اودية سلوك تسميه اولنمسى انكچوندركه هر بر درجه ده سالكه كويا بر وادئ مهيد سد ر آنده تجلى الهيه لمعانى وانوار ربانيه نمايان اولمشدر وبو واديلرده مخاوف ومهالك فتى چوقدر مزالق اقدامه نهايت ومباحض اوهامه غايت يوقدر اكر انوار الهيه نمايان اولمزسه ونار تجلى لمعان قيلمزسه اغوال وشياطين سالكى بو واديلرده كمراه قيلر واول واديلرك اولى احساندر احسان لغتده ايلك وكوزل ايلكدر واما شريعت وطريقتده حقه على طريق المشاهده عبادت ايلمكدر نتكيم مسلم وبخارى بو حديث طويلى اتفاق ايدوب عبد الله ابن عمر بن خطابدن روايت ايدرلركه بر كون حضرت جبريل بشر صورتنده تمثل ايدوب حضرت پيغمبر عليه السلامدن ايمان واسلامى سؤال ايلدى پس حضرت رسول صلى الله عليه وسلم جواب ويردكده ديديكه (ما الاحسان يا رسول الله قال عليه السلام ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك)

بو حدیث شریفده مشاهده ومراقبه یه واخلاص معامله یه اشارت واردر زیرا برکسنه علی طریق المشاهده بین یدی عبادته اقامت ایلسه لامحاله عملده اخلاص مقرر اولور وتعظیم وخشوع وخضوعه مبادرت قیلور پس برکسنه که عبادتده بو کونه احسان ایلسه (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) مقتضاسی اوزره آنک جزاسی رضوان خدا ووصول لقادر بوذکر اولنان احسان عبادت وطاعتده اولان احساندر اما سالکه هر شیده احسان ایلمک لازمدر نتکیم صحیح مسلمده بو حدیث شریف وارد اولدی شداد بن اوس حضرت نبیدن روایت ایدرلرکه (قال علیه السلام ان الله کتب الاحسان علی کل شئ فاذا قتلتم فاحسنوا القتلة فاذا ذبحتم فاحسنوا الذبح) یعنی حق تعالی هر شیئه احسان ایلمک امر ایلدی پس چون سز برکسنه قتل ایلسه کز امهال اولان قتله انک قتلنده احسان ایلک وچون بر حیوانی ذبح ایلسه کز آنک ذبحنی آسان وجه اوزره ایلک پس معلوم اولدیکه هر شیده احسان ایلمک مستحبدر اکر نیاتده واکر اوقاتده واکر حالاتده مثلا نیتده اولان احسان نیتی خالص قیلمقدر واوقاتده اولان احسان هر وقتده مشاهده اوزره اولمقدر وحالاتده اولان احسان حق شرعیسن رعایت قیلمق وآنی اللهدن محضا موهبت بلمکدر والله اعلم

(درجهٔ ثانیه علمی بیان ایلر)

سفین بن عیینه اسناد صحیحله ابوهریره دن بو حدیث شریفی روایت بیوررلر (قال صلی الله علیه وسلم ان من العلم کهیئة المکنون لا یعلمه الا العلماء بالله فاذا انطقوا به لا ینکره الا اهل الغرة) معناء شریفی جنس علمدن مکنون ومخزون اولان شینلرک هیئت وصورتی کبی بر علم واردر که آنی بیلمز الا العلماء بالله چون اول علمی سویلسه لر انکار ایلمز اول علمه الا اهل غفلت واصحاب صورت زیرا بو علم طور عقلک ورا سنده در پس (المرء عدو لما جهل) فحواسنجه بو علمه ارباب عقول انکاردن خالی اولمزلر انی بلمک کرکه علمک انواعی چوقدر ولکن درت قسمه منقسمدر بر قسمی شرعیدر و بر قسمی دخی عقلیدر و بر قسمی دخی وجدانی و بر قسمی دخی لدنیدر شرعی اولان علم فقه وقرآئض وتفسیر وحدیث واصول علملری کبی وعقلی اولان کلام وهیئت وهندسه وحساب ونجوم وفلسفه علملری کبی عقلیده ایکی قسم اوزرینه در بانه ضروریدر و یا استدلالیدر ضروری اولان استدلال وتفکر له اولمیاندر مثلا انسانک جوع وشبعنه اولان علمی کبی واستدلالی اولان بعد النظر فی الدلائل والاستدلال بالبراهین حاصل اولان علمدر وجدانی

اولان

اولان علمه علم احوال دیرلر عقلك بو علمده مداخله سی بوقدر مجرد تصور واستدلال ایله بو علمك ادراکی ممکن اولمز نتکیم حلاوت عسل ومرارت صبر ولذت جماع وکیفیت سکرك عقلله ادراکی واستدلال ایله ممکن اولمدیغی کبی کذلك عشق وشوق ووجد وذوقك وبونلره مماثل حالاتك لذاتنی (من لم یذق لم یدر) نحوا سنجه طاتمین بیلمز وذایق اولمین فهم قیلمز ودردنجیسی قسمه لدنی دیرلر وعلم اسرار دخی دیرلر انکیچون بو علمه لدنی دیرلر که الله قتنده اولیاسنه الهامله موهبت اولور (کما قال الله تعالی فی حق الخضر (وعلمناه من لدنا علما) پس بو علمك معلمی حقدر بو علمی اولیاء الله حقدن اخذ ایدر نتکیم شیخ حضرتلری فتوحاتك اللی دردنجی بابنده بیوررلر (قال ابو یزید البسطامی فی هذا المقام یخاطب علماء الرسوم اخذتم علمکم میتا عن میت واخذنا علمنا من الحی الذی لا یموت یقول امثالنا حدثنی قلبی عن ربی وانتم تقولون حدثنی فلان عن فلان فاذا قیل لکم این فلان تقولون مات یعنی حدثوا عن ربکم واترکوا فلانا وفلانا والواهب لم یمت وهو اقرب الیکم من حبل الورید والفیض الالهی والمبشرات ماسد بابها) بایزید حضرتلری علماء رسومه خطاب ایلدکلری حالده بو مقامده دیردیکه ای علماء رسوم سز علمکزی میتدن اخذ ایلدیکز بز حی لا یموتدن اخذ ایلدك بزم امثالمز قلبمز ربمزدن تحدیث ایلدی دیروسز دیرسز فلان فلاندن بزه خبرویردی پس نیچون سزه دینلسه قنده در اول فلان دیرسز که اولدی یعنی بو کلامك معناسی ربکزدن خبرویرك وفلان وفلانی ترك ایلك زیرا واهب العلوم اولمدی وفیض الهی ومبشرات ربانی قپوسی مسدود اولمدی اول سزه بیون طمرندن اقربدر پس نیچون حقدن علم لدنی اخذ ایتمیه سز دیمك اولور وبو علم لدنك بر مرتبه سی دخی واردرکه عقول سلیمه ارباب سلوکك آنی ادراك ایده مز قنده قالدیکه عقول رکیکه اصحاب قشور کما قال ابن الفارض

(شعر) فثمه وراء العقل علم یدق عن * مدارك غایات العقول السلیمة

(نثر) یعنی مرتبهٔ حقیقتده طور عقلك وراسنده بر علم عظیم الشان واردرکه دقیق اولور عقول سلیمه نك ادراکاتنك غایتندن پس قنده قالدیکه عقول ضعیفه آنی ادراك ایلیه پس بو علم اسراری اغیار ادراك ایده مز انکیچون بو علمك اربابنه انکار ایدرلر بلکه اظهار ایلسه لر قتل ایدرلر نتکیم حضرت مثنویده بو محله مناسب بیوررلر *(مثنوی)*

دیده این شاهان زعامه خوف جان * کین کروه کورند وشاهان بی نشان
انبیا را کفته قوم راه کم * از سفه انا تطیرنا بکم

زر خالص را بوزر كرا خطر * باشد از قلاب خاين بيشتر

(نثر) اكر بو علمه انكار اولنميدى وصاحبى بعد الاظهار رجم وقتل قيلنميدى ابو هريرة رضى الله عنه حضرتلرى بو قولى ديمزلردى نتكيم بيوررلر (حفظت من رسول الله صلى الله عليه وسلم وعائين فاما احدهما فبثثته واما الآخر فلو بثثته لقطع منى هذا البلعوم) يعنى بيوررلركه بن رسول حضرتلرندن ايكى علم قابى حفظ ايلدم اما برقا بى خلقه اظهار ايلدم واما اول برآخرنى اكر اظهار ايلسم بنم بو طعام يدكم بوغازم قطع اولنوردى ديرو واعلم ناس حضرت ابن عباسدن مرويدركه بركون (الله الذى خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن) آيتنى تلاوت ايلديلر و بيورديلركه (لو ذكرت تفسير هذه الآية لرجمتمونى وفى رواية اخرى لقلتم انى كافر) وحضرت شيخ فتوحاتده وامام غزالى منهاج العابدينده بو ابيات شريفه بى زين العابدين بن حسين بن عابدين رضى الله عنه روايت ايدوب بيوررلر اول حضرت بيورمشلركه (شعر)

يارب جوهر علم لو ابوح به * لقيل لى انت ممن يعبد الوثنا
ولاستحل رجال مسلمون دمى * يرون اقبح ما يأتونه حسنا

(نثر) پس بو سادات ابرار بو علم اسرارى اغياردن ستر ايلديلر (وكلموا الناس على قدر عقولهم) خواسنجه هر كسه عقلى يتدوكى يردن سويلديلر و بونى نا اهلدن كتم ايلديلر نتكيم حضرت رسولى عليه السلام اعرابيدن برنه علم غرائبى اوكرتمدى (روى عن ابن عباس رضى الله عنه قال جاء اعرابى الى النبى عليه السلام وقال يا رسول الله علمنى غرائب العلم فقال عليه السلام وما فعلت فى رأس العلم فقال الاعرابى وما رأس العلم قال عليه السلام معرفة الله وفى رواية اخرى فاجابه الاعرابى فقال عليه السلام اذهب ثم تعال حتى اعلمك من غرائب العلم) معناى شريفى اعرابيدن برى حضرت رسول عليه السلامه كلدى وديديكه يا رسول الله بكا غرائب علمى اوكرت غرائب علمدن مراد علم اسرار اوله پس حضرت عليه السلام بيورديلركه رأس علمده نه اينشلدك حتى غرائب علمى اوكرنمك استرسن اعرابى ديديكه رأس علم ندر حضرت بيورديلركه اللهى بلمكدر روايت اخراده اعرابى حضرت رسوله جواب ويردى شويله بيلورم شويله بيلورم ديو پس حضرت عليه السلام بيورديكه وار بشمدى كيت صكره كل حتى سكا غرائب علمدن بعضيسنى تعليم ايدم ديدى بو حديثدن معلوم اولان دخى بودركه بو علمك كتمى نا اهلدن لازمدر پس بو علمك طالبى بو علمك صاحبينى بولمقده موسى

حضرتلری حضرت خضرك تحت حكمنده اولديغی كبی اكا ارادت كتوروب
وهر وجهله انكاردن حذر ايده تا (هذا فراق بيني وبينك) كلامنك مضمونته مظهر
اولميه تاكيم بو علمی اندن اول عالم كتم قيلميه اكر برسالك بو علمك اهلی بوله مرشده
واجب اولان اولدركه بلديكی علمه دراستله عمل قيله تاكيم حق تعالی اكا بو علم
وراثتی توريث ايده (كما قال عليه السلام من عمل بما علم ورثه الله علم مالم يعلم)
پس عالم بامر الله كه علميله عامل اوله عالم بالله مرتبه سنی بولور تفسير كبيرده امام
فخر رازی ديركه (قال بعض المحققين العلماء ثلاثة عالم بالله غير عالم بامر الله وعالم بامر
الله غير عالم بالله وعالم بالله وبامر الله) عالم بالله اول كمسنه يه ديرلركه معرفت الهيه
آنك قلبنه مستولی اوله ومشاهدهٔ انوار حقده آنی مستغرق قيله وعالم بامر الله اول
كمسنه يه ديرلركه حلال وحرامی وحقايق احكامی بيله لكن اسرار جلال الهی
ومعارف جمال الهی بلميه اما عالم بالله وبامر الله اول كاملدركه طرفينی بيله شاملدر
هم حقدن آلور دكل وهم خلقله معامله ده دروس دخی امام فخر رازی بيوررلركه
حضرت رسولك بو حديثندن مراد بو اوج طايفه دركه بيوردیلر (سائل العلماء
وخالط الحكماء وجالس الكبراء) يعنی علماء بامر اللهدن عند الحاجة الی الاستفتاء
سؤال ايله وعالم بالله اولان حكماء ايله مخالطه ايله كه بونلرك مخالطه سنده فوائد
كثيره واردر حكمادن مراد اول عالم بالله دركه علم وعملی اتقان ايلمش اوله
وكبرا ايله مجالست ايله كه بونلرله مجالستنده منافع عظيمه واردر كبرادن مراد
عالم بالله وعالم بامر اللهدركه بونلرله مجالسته امر اولنديكی بونلرك مجالستنده ممالكه
عظيم فوائد ومنافع واردر كما قال شيخ عطار (نظم) يكدمی صحبت بمردان خدا *
بهتر از صد ساله بودن در تقا * والله معطی المنی * وهو يهدی الی الهدی

(درجهٔ ثالثه حكمت بياننده در)

(قال صلی الله عليه وسلم من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة
من قلبه علی لسانه) معناسی شريفی بر كمسنه قرق صباح اللهه اخلاص عمل ايلسه
حكمت چشمه لری آنك قلبندن ظاهر اولور لسانی اوزره * پس حكمتده مشايخ
وعلمانك سوزی چوقدر بعضيلر ديمشلركه (الحكمة هی الاصابة فی القول والعمل)
وبعضيلر دخی (الحكمة تحقيق العلم واتقان العمل) ديمش وبعض مشايخ (الحكمة
اسم لاحكام وضع الشیء فی موضعه) بيورمش بو تعريف جمله يی جامعدر زيرا
برشيئی موضعنه وضع ايتمكی احكام ايلمك حقايق اشيايه علمك اتقانی مشعر اولور
واحوال وخواصنه واوصاف ظاهره وباطنه سنه ومصالح ومفاسدينه مطلع

اولمغی تعبیر ایدیلور پس برکیمسه حقایق اشیایه عالم اولسه ومقتضاسیله عمل قیلسه وهر شیئی موضعنه وضع ایلسه اکا حکمت جامعه صاحبیدر دینور وبوذکر اولنان حکیمه زیاده خیر کثیردرکه جناب حق استدیکی قوله اعطا ایلر (کما قال الله تعالی یؤتی الحکمة من یشاء ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا ومایذکر الا اولوا الالباب) یعنی جناب حق جل شانه دیلدیکی قوله اعطا ایلر حکمتی وشول کمسنه یه که حکمت اعطا اولندی تحقیق اول کمسنه یه عظیم خیر کثیر اعطا اولندی بومعنایی ذکر ایلمز الا شوانلر وهمدن خالص اولان عقول صاحبلری * پس حکیم اول کمسنه یه دیرلرکه هرشیئه حقنی اعطا ایلیه وانك حدندن تجاوز ایلمیه وبرشیئك وقتی کلمزدن اول تعجیل قیلمیه بوذکر اولنانلرك مخالفی مخل حکمتدر وبلکل که حکمت عند الحکیم الالهی ایکی قسمدر برقسمی منطوق عنها وبرقسمی مسکوت عنهادر منطوق عنها اولان حکمت علوم شرعیه ومعارف عقلیه کبیدر ومسکوت عنها اولان حکمت علوم لدنی واسرار حقیق ودخی جناب حقك بعض قوللرینه عذاب قیلمسی وبعض بورسیده اولان اوغلنجقلرك اولمسی وجهنمده بالالرینه مخلد قالمسی وبونلر امثالی دخی نیجه کار وار درکه انك حکمتندن سکوت قیلنمشدر جناب پروردکار بعض کباره بو اسراری کشف واظهار ایلمشدر ولکن اخبارا محبوب ساکت اولمشلردر نتکیم حضرت بیوررلر (مثنوی) هرکه را اسرار کار آموختند * مهر کردند ودهانش دوختند * هرکار آنرا سزد آموختن تا تواند لب ز کفتن دوختن (نثر) لما اول کمسنه که بو اسراره واقف اولمدی وحقیقت حاله ایرمدی اکالازم اولان بلك وبویله اعتقاد ایتمك کرك که حکیم مطلقدن عبث فعل ظاهر اولمز وارحم الراحمین برذره بر قولنه ظلم قیلمز فرضا جمیع عمرنده صالح اولانی مخلد فی النار قیلسه وجمیع عمرنده طالح اولانی ساکن دار القرار قیلسه ظلم دکلدر زیرا بروفق حکمت وبی غرض وبی علتدر * پس صالحه اولی اولان اولدر وطالحه دخی احری اولان اولدر انکیچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه (ما قضی الله لعبده من قضاء الا کان خیرا له) زیرا حکیم وجواد مستقدن برشیء منع ایلمز وحکم قضاسی دخی شر اورزه قیلمز هرنه که اندن صادر اولورسه خیر محضدر والله اعلم

(درجهٔ رابعه بصیرتی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالی قل هذه سبیلی ادعو الی الله علی بصیرة انا ومن اتبعنی یعنی دی ای محمد شو طریق توحیدکه صراط مستقیم اندن عبارتدر بنم یولمدر

بنی

بن دعوت ایلرم خلایقی جمیع اسما وصفاتی جامعه اولان حضرت مسمی اللهه
وبکا تابع اولان وارثلرم دخی بویوله دعوت ایدرلر علی بصیرة وعیان غیر عمیاء * اهل
تحقیق بو آیتك معناسنده دیرلرکه اشخاص عالمدن هر برشخص اسماء الهیه دن
بر اسمك مظهر ومحکومی اولمشدر * پس دعوت حضرت نبی علیه السلام واول
حضرته تابع اولان هر ولی بو خلایقی مقید اولدقلری اسماء جزئیه دن وار باب
متفرقه دن برمقتضای اسم هادی جامع جمیع اسما اولان مسمی اللهه
علی بصیرة دعوت ایدرلر والا هویت احدیت جمیع اشیاده موجوده در * پس
بصیرتکه لم بصیرت شول قوت قدسیه یه دیرلرکه تاییدهدایت حقله مؤید ونور
قدسیله منور اوله وبوقوت قدسیه قلب وعقله بصر منزله سنده در نهایت ادراك
عقول بونکله اولور وبوقوت قدسیه صاحبنی شبهه وشکوك وحیرتدن خلاص
قیلور (کما قال شیخ الاسلام البصیرة ما یخلصك عن الحیرة) یعنی بصیرت اول نوردرکه
سنی حیرتدن خلاص قیله وقاشانی دیرکه (البصیرة هی العقل المنور بنور القدس
والمکحل بضیاء الانس لا یحتاج بالعیان الی الدلیل والبرهان بل یبصر الحق
بینا مکشوفا والباطل زاهقا مدحورا فتخلصك عن الحیرة) یعنی بصیرت شول
نور قدسیله منور وضیاء انس حقله مکحل اولان عقلدرکه اشیانك حقیقتنی
عیانا کوردیکی سببیله دلیل وبرهانه محتاج اولمز بلکه حقی ظاهر ومکشوف کورر
وباطلی زاهق ومدحور کورر * پس سنی حیرتدن خلاص قیلر وشبهه وشکوك
وغفلتدن بری ایلر * وبصیرت صاحبی اولان کسه برکار ایشلسه اول کارك
عاقبتندن قورقمز واول کارك آخرنده اکاضرر وغائله کلمز مشایخك چشم
باطن بین دیدکلری وکوکل کوزی وجان کوزی دیو اداقیلدقلری بو نوردر * پس
دیدۀ جان ودل یاوهبیدر یا کسبیدر پس بونك تحصیلی علم ومعرفت کسب
ایتمکله وطریق تصفیۀ درونه کتمکله اله کلور وبعد حصول هذا النور اول کسه یه
صاحب بصیرت وصاحب فراست دخی دینور

* (درجۀ خامسه فراستی بیان ایلر) *

(قال صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) یعنی سز مؤمن
کاملك فراستندن قورقك زیرا اول الله نوریله نظر ایلر بعض مشایخ بیوررلرکه
(فانهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویخرجون من اسرارکم
فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق) یعنی مؤمن کامل اولنلر وفراست حقیقی
مرتبه سین بولنلر جواسیس القلوبدر سزلك قلوبکزه نور فراستله داخل اولورلر

واسرار قلبیه کزدن اخراج ایدرلر پس بچون بونلرله مجالست قیلمسه کز صدقله مجالست
قیلك وصافی قلب اولك تا حضورلرنده سوء ادب قیلمیه سز و برکت مجالستلرندن
محروم قالمیه سز شیخ حضرتلری فتوحاتنده بو محله مناسب بیوردیلر (الفراسة
الالهیة تعطی معرفة السعید من الشقی ومعرفة الحرکة من الانسان المرضیة
عند الله من غیر المرضیة فاذا حضر بین یدی صاحب هذا النور بعد انقضاء زمان
تلك الحرکة یعرفها صاحب الفراسة ویقول فیها بحسب ما کانت الحرکة من طاعة
او معصیة کما وقع لعثمان رضی الله عنه حین دخل علیه رجل فعندما وقعت علیه
عینه قال یا سبحان الله ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله وکان ذلك
الرجل قد ارسل نظره الی ما لا یحل له فقال له الرجل اوحی بعد رسول الله فقال لا
ولکنها فراسة الم تسمع قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن
فانه ینظر بنور الله فعندما دخلت علی رأیت ذلك فی عینیك) یعنی فراست الهیه
سعیدی شقیدن فرق ایدوب بلمکی اعطا ایلر ودخی انساندن صادر اولان
حرکتی اول حرکت که عند الله مرضیه اوله مرضیه اولمیان حرکتدن ما بیننی فرق
ایدوب بلمکی اعطا ایلر پس بر انسان بو نورك صاحبنك اوکنه حاضر اولسه
اول حرکتك زمانی منقضی اولدقدنصکره اول واقعه اولان حرکتی بیلور واول
حرکت طاعتدنمیدر ویا معصیتدنمیدر نیجه واقع اولدیسه انك حقنده سوز سویلر
نتکیم حضرت عثمانه بو معنا واقع اولدی شول حینده که انك قتنه بر رجل داخل
اولدی پس حضرت عثمانك عینی اول کسه نك اوزرینه واقع اولدیغی کبی دیدیکه
یا سبحان الله نه کاردرار لرده که کوزلرنی محرماتدن یومزلر اول ارقی الحقیقه بر حلال
اولمیان شیئه نظر صالمشیدی پس اول کسه دیدیکه یا عثمان رسول اللهدنصکره
وحی وارمیدر پس حضرت عثمان رضی الله عنه بیوردیکه یوقدر ولکن فراست
واردر اشتمدکمی حضرت رسولك بو قولنی که بیوردیلر (اتقوا فراسة المؤمن
فانه ینظر بنور الله) سن بنم قتمه داخل اولدقده اول حرامك آثار وعلاماتنی
کوزلرکده کوردم دیدی بو مرتبه فراست استدلال وتجربه ایله اولمز بلکه
بو فراست بر نور الهی در که حکم غیبی ادراك ایلر (کما قال شیخ الاسلام الفراسة
استیناس حکم غیب من غیر استدلال بشاهد ولا اختبار بتجربة) یعنی فراست
حکم غیبی ابصار ایلمکدر شاهد ایله غائبه استدلال ایلمکسزین مثلا رمل
ونجوم مله غیبنده اولان احواله استدلال ایلدکلری کبی اولمیه وتجربه ایله دخی
امتحان قیلمیه زیرا بو کونه بلمك کهانت مقوله سیدر اعتبار اولنمز بلکه

اولیاده

اولیاده اولان فراست عین کرامتدر که دیدهٔ حق بیننله بر شیئی تفرس ایدرلر والهام الهی ایله مشاهده قیلورلر * الهام لغتده بر معنایی قلبه افهام والقا ایتمکه دیرلر واصطلاحده بطریق الفیض الالهی قلبه القا اولنان معانی به اطلاق ایدرلر (کما قیل الالهام مایلقی فی الروع بطریق الفیض الالهی) کاه اولورکه وحی دخی الهام معناسنه استعمال اولنور بینهماده تقارب معنی اولدیغندن اوتری زیرا وحی لغتده اشارت خفیه یه دیرلر الهام دخی افهام والقاء المعنی فی القلبه اطلاق ایدرلر * پس بینهماده مناسبت تامه بولندیغی ایچون وحی الهام معناسنده استعمال اولنور (کما قال الله تعالی واوحیت الی الحواریین ان آمنوا بی وبرسولی وقال تعالی واوحینا الی ام موسی ان ارضعیه وقال تعالی واوحی ربك الی النحل) بو جمله سی الهام وافهام معناسنه در بو تقدیرجه وحی انبیایه مخصوص اولمز بلکه بو معنی اوزره اولیایه دخی شرعا اطلاق اولنور نتکیم الهام اولیایه مخصوص اولمدیغی کبی * بلکه انبیاده دخی من عندالله الهام وافهام اولنورلر (کما قال الله تعالی ففهمناها سلیمان) (قال شیخ الاسلام معنی التفهیم هو الالهام) منلا جامی بو محله مناسب دیرکه (اعلم ان الفیوضات من الحق تعالی علی قلوب کل عباده علی نوعین منها ما یفیض علیهم بواسطة الملائکة بعبارات محفوظة عن التغییر مرادة تلاوتها وهو القرآن المنزل علی نبینا علیه السلام ومنها ما یفیض علیهم بغیر واسطة معانی صرفة وهذا النوع لیس مخصوصا بالانبیاء بل یعم الاولیاء وصالحی المؤمنین) یعنی بلسکل ای سالك راه حق فیوضات الهیه کل عبادنك قلوبی اوزره ایکی نوعدر اول فیوضاتدن بعضیسی شول فیضدرکه الله بونلره ملائکه واسطه سیله افاضه ایلر تبدیل وتغییردن محفوظه اولان الفاظله مثلا حضرت نبیز اوزره جبریل امین واسطه سیله منزل اولان قرآن عظیم کبی واول فیضدن بعضیسی شول فیضدرکه جناب حق کل عبادی اوزره بغیر واسطة الملائکة معانی صرفه یی افاضه ایلر احادیث بو قبیلدندر * بو نوع انبیایه مخصوص دکلدر بلکه اولیایه وصالح اولان مؤمنلره دخی عام وشاملدر وحضرت مولانانك حضرت مثنوی حقنده * این نه نجوم است ونه رملست ونه خواب * وحی حق والله اعلم بالصواب * بیورملری بغیر واسطه اولان فیضه اشارتدر بواسطة السفیر اولان فیضه وحی جلی وحی متلو دخی دیرلر وبواسطة السفیر اولمیان وحیه وحی دل ووحی غیر متلو ووحی خفی دخی دیرلر * آنکه بخاصان شرف عام داد * وحی خفی را لقب الهام داد *

اكرچه نبوت ختم اولندی ونزول جبريل توباب وحی جلی سد قيلندی واما الهام
وافهامكه وحی دل ديدكاريدرلا ينقطع قلوب اوليايه القا اولنمقده در اكرچه
بووحی دل جبريل واسطه سيله اولان وحينك دونننده در اما لمهٔ ملكی ولمهٔ
عقليه نك فوقنده در تتكيم حضرت مثنويده بيوررلر * از پی مستوريش ازعامه
درييان * وحی دل كويند از اصوفيان * وحی دل كيرش كه منظر كاه اوست *
چون خطا باشد كه دل آكاه اوست * كيرم اين وحی دلی كنجور نيست * كمتر از وحی
دل زنبور نيست * چونكه اوحی الرب الی النحل آمدست * خانهٔ وحيش پر از حلوا
شدست * او بنور وحی حق عزوجل * كرد عالم را پر از شمع وعسل * اين كه كرمناست
بالا ميرود * وحيش از زنبور كمتر كی شود * پس بر كوكل كه خواطر نفسانيه دن
صافی اولسه محل الهام الهی اولور بعده بر شيئك حل وحرمتندن ويا خود
منفعت ومضرتندن استعلام واستفتا ايلسه (استفت قلبك وان افتاك المفتون)
حديثنك مقتضاسنجه قلبندن استعلام واستفتا قيلور اكر قلبنك امرينه
ومقتضاسنه مخالفت ايلسه اللهه عاصی اولور (كما قال بعض المشايخ ان لی قلبا
لو عصيته لعصيت الله) بو مرتبه يی بركسنه خواطر نفسانيه يی ازاله دنصكره
بولور پس الهامدن ماعدا انسانده درت خاطره واردر اولی القاء ملكی
ايكنجيسی القاء شيطانيدر (كما قال رسول الله صلی الله عليه وسلم ان للشيطان
لمة بابن آدم وللملك لمة فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر وتكذيب بالحق واما لمة
الملك فايعاد بالخير وتصديق بالحق فمن وجد ذلك فليعلم انه من الله فليحمد الله
ومن وجد الاخری فليتعوذ بالله من الشيطان ثم قرأ الشيطان يعدكم الفقر
ويأمركم بالفحشاء) معناسی شريفی تحقيقا شيطانك ابن آدمه لمه سی واردر
وملكك لمه سی واردر لمه قربه واصابته ونزوله ديرلر بوراده بواسطة الشيطان
وبواسطة الملك قلبه القاء اولنان خاطره يه اطلاق اولنور اما القاء شيطانی تقدير
شر وار يسه آنی وعده ايلر يعنی شری تزيين وتسويل ايلر وحقی تكذيب وترذيل
ايلر اما القاء ملكی خيرات وحسنات وعبادات وطاعاتی وعده قيلر وحقی
تصديق ايلر نتكيم حضرت بو محله مناسب بيوررلر * آن فرشته خيرها بر رغم ديو *
عرضه دارد ميكند در دل غريو * پس فرشته وديو كشته عرضه دار * بهر تحريك
عروق اختيار * اين دو ضد عرضه كنندت در سرار * در حجاب غيب آمد عرضه
دار * چونكه پردهٔ غيب برخيزد زپيش * تو ببينی روی دلالان خويش * تاش
تا حسهای تو مبدل شود * تا ببينی شان ومشكل حل شود * تا سخنهای كيان

ردكردهٔ * ماكيان اسرور خود كردهٔ * پس شول كمسنه كه قلبنده القاء ملكيه بولور بيلسونكه تحقيق اول اللهه ندر پس اللهه حمد ايلسون واول كمسه كه احزانى بولور يعنى القاى شيطانيه يى بولور شيطاندن اللهه صغنسون آندن حضرت پيغمبر اول آيتى اوقوديلر تقويةً لهذا المعنى يعنى شيطان سزه فقر وعده ايلر وبخل وامساك امر ايلر وجود وسخادن منع قيلرديديلر * پس اول خواطر ار بعه نك اوچنجيسى القاء نفسانى ودردنجيسى خواطر ملبوسه در القاء نفسانى نفسك حظ ايلديكى واقتضا واشتها قيلديغى خاطره لردر اما خواطر ملبوسه اكا ديرلركه نفس وشيطان لباس حقانيله تملبس ايدوب صورت حقدن كورينوب كسب شريفه وكار لطيفه ترغيب وتحريض ايده لر ولكن مرادلرى مكر وتلبيس اوله تنكيم حضرت مولانا ايكنجى جلدده معاويه حكايه سنده كما ينبغى بومعنايه اشارت بيوررلر اول جمله كلمات طيبه دن بو بيت كفايت ايدركه بيوررلر * نفس خس كركويدت كسب شريف * حيله ومكرى بود آنرا رديف * وجلد اولده ابتدايه قريب وزير حكايه سنده دخى اصحاب كرامدن نقل بيوررلر * بهر اين بعضى صحابه از رسول * ملتمس بودند مكر نفس غول * كرچه آميزد ز اغراض نهان * در عبادتها ودر اخلاص جان * فضل طاعت را نجستندى ازو * عيب باطن را بجستندى كه كو * مو بمو وذره ذره مكر نفس * ميشناسيدند چون كل از كرفس ولبو خواطرى برى برندن تميز ايلمك سالكه لازم اولنلردندر زيرا صحت عبادت بونك اوزرينه مربوطدر تنكيم جنيد بغدادى بو حديث شريفك معناسنده بيورديلر (قال عليه السلام طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة) قال الجنيد اى علم الخواطر فريضة لان الخواطر هى اصل الفعل وبذلك يعلم الفرق بين لمة الملك ولمة الشيطان فلا يصح الفعل الا بصحتها فصار علم ذلك فرضا حتى يصح الفعل من العبد) على الخصوص بو خواطر ملبوسه نك تميزى الزم لوازمدندر ولكن حرامه مائل اولان ونفسنه اويان بونلرك ما بيننى نيجه تميز قيلر (كما قال السهروردى فى العوارف اتفقوا المشايخ على ان من كان اكله من الحرام لا يفرق بين الوسوسة والالهام) پس اغراض نفسانيه دن بر كوكل كه پاك اولميه بونلرك فرقنى ادراك ايده مز زيرا حبك الشئ يعمى ويصم درانسان سوديكنك سوزنى راست بيلور اكر كذب ايسه ده وغيرينك سوزنى غير صحيح آكار اكرچه محضا صحيح ونافع ايسه ده انكيچون امام غزالى بو محله مناسب بيوررلر (ان النفس عدو محبوب والانسان عمى عن عيب محبوبه لا يكاد يبصر عيبه لان عين الرضاء عن كل عيب كليلة

ولكن عين الشطح تبدى آلسنه اولیالره

(درجۀ سابعه سکینه قلبی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالى هو الذى انزل السكينة فى قلوب المؤمنين ليزدادوا ايمانا مع ايمانهم) اول اللهدركه مؤمنلرك قلوبنه ثبات وطمأنينت انزال ایلدی محض فضل وعنایتندن تا یقینلری وایمانلری اولسکی ایمانلرینه منضم اولمغله زیاده اولمدن اوتری و یاخود الله تعالی بونلرك قلبنه سكون انزال ایلدی رسولنك كتوردیكی اوامره تابع اولاجق ونواهی یه اولان ایمانلری وحدانیت حقه اولان ایمانلرینه مقرون ومنضم اولمغله زیاده اولسون ایچون پس سكینه سالكلرك قلوبنده برنوردركه مضطرب وخائف اولسه انكله ساكن اولور وحزین وضجیر اولسه انكله تسلی بولور وبرقوتدركه باطنندن ظاهره سرایت قیلور پس ظاهرلرنده اول سكينه نك باطننك ضیاسیله وقار ورزانت حاصل اولور نتكیم اول سكینه باطن اصحاب رسولك ظاهرلرینه اولقدر سرایت ایلمش ایدیكه حتی كورنلر دیرلردی (هم قوم على رؤسهم الطير) بوسكون ووقاری حضرت مولانا نظمه كتوروب تنبيها للسالكين وارشادا للطالبين ادا بیورزلر * همچنانكه كفت آن یار رسول * چون نبی برخواندی برما فصول * آن رسول مجتبا وقت نثار * خواستى از ما حضور وصد وقار * آنچنانكه برسرت مرغی بود * كز فواتش جان تو لرزان شود * پس نیاری هیچ جنبیدن زجا * تانكیرد مرغ خوب تو هوا * دم نیاری زد ببندی سرفه را * تانیابدكه بپرد آن هما * امابعد السكر والمحو صحوه كلن كامللرك سكينه سی قضايه رضا ویرمك بوشطح فاحشدن بری اولقدر دیمشلر (كما قال شيخ الاسلام السكينة التى تختص باهل الصحو بعد المحو تنبت لهم الرضا بالقسم وتمنع من الشطح الفاحش ويقف صاحبها على حد الرتبة والسكينة لاتنزل قط الا على قلب نبى اوولى) یعنى اهل صحوه مختص اولان سكينه اولدركه قضا وقدرده مقدم اولنه رضا اثبات ایلر وشطح فاحشدن منع قیلر وبوسكينه نك صاحبى مرتبه سى حدى اوزره طورر یعنى مرتبۀ عبودیتدن تجاوز قیلمز امتثالا لقوله عليه السلام رحم الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره) وبوسكينه نازل اولمز الا یا نبینك قلبنه ویاخود ولی كاملك قلبنه اما كه لم شطح نه در وشطح فاحش نه درانی بیان قیله لم تاكیم سكينه انی منع ایلدیكی معلوم اوله بلكل ای اخی شطح لغتده بیرایه دیرلر واما اصطلاح قومده (الشطح كلام يشم منه رايحة الرعونة وان كان حقا يعارض ظاهره ظاهر العلم والعقل والفاحش ظهر منافاته للعلم والعقل وخرج عن

حد

حد الشرع واكثره يكون سكر الحال وغلبة سلطان الحقيقة) يعنى شطح شول
كلامدركه آندن رائحهٔ دعوى ورعونت قوقوانه اكرچه اول كلام حق وصادق
ايسه ده لكن اول كلامك ظاهرى ظاهر علم وعقله معارض اوله وشطح فاحش
اولدركه آنك علم وعقله مخالفت ومنافاتى كماليله ظاهر اوله وحد شرعدن خارج
اوله مثلا (ليس فى جبتى سوى الله) قولى كبى (والفقير لا يحتاج الى الله) قولى كبى
بو شطحك اكثرى حالك سكرندن وغلبهٔ وحدتدن حاصل اولور اكرچه حد ذاتنده
صحيح وصادق ايسه ده دعوايى وافتخارى متضمن اولديغيچون مقبول عد اولنمز
نتكيم شيخ حضرتلرى فتوحاتك بوز طقسان بشنجى بابنده بيوررلر (الشطح
دعوى فى النفوس بطبعها البقية فيها من آثار الهوى هذا اذا شطحت بقول
صادق من غير امر عند ارباب النهى) يعنى شطح بطبعها نفوسده اولان شول
دعوا دركه اول نفوسده آثار هوادن بقيه اولديغيچون اوله بو شطح عند ارباب
النهى قول صادقله اوله اظهارينه امر الهى اولمديغى حالده اما اظهارينه امر
الهى اولورسه واول كلام على طريق الافتخار اولمزسه اكا شطح تعبير اولنمز نتكيم
شيخ حضرتلرى اويله بيوررلر شطح شول دعوايى متضمنه اولان كلمه يه ديرلركه
حق تعالينك اعطا ايلديكى مرتبه دن مخبر اوله وصادق اوله لكن على طريق
الفخر اوله واناك اظهارينه امر الهى ورضاى ربانى اولميه اما اكر على طريق
الفخر اولميوب امر الهى ايله اولورسه اكا شطح دينمز مثلا حضرت رسولك
بو حديث شريفى كبى كه بيورديلر (انا سيد ولد آدم ولا فخر) يعنى ما قصدت
الافتخار عليكم بهذا التعريف ولكن انبأتكم به لمصالح لكم فى دينكم ولتعرفوا
منة الله عليكم برتبة نبيكم عند الله) شيخ حضرتلرى بيوررلركه ولا فخر ديمك يعنى
امتم بو تعريفله بن سزك اوزريكزه افتخارا تمكه قصد ايلمزم لكن بو حديثله سزه
اخبار ايلرم دينكزده سزه مصالح اولان شيلره وقوفكز ايچون اخبار ايلدمكه
تا بيله سز الله سزه اولان نعمتنى ونبيكزك الله قتنده اولان مرتبه سنى (وقال
الشيخ الشطح زلة المحقق اذا لم يؤمر به فيقول كما قال عليه السلام لا فخر يعنى انى
اعلم انى عبد الله كما انتم عبيد الله والعبد لا يفخر على العبد اذا كان السيد واحدا)
يعنى شطح ذلت محقق در اول وقتده كه آنك اظهارينه امر اولنميه اكر اظهارينه
امر اولنورسه حضرت نبى بيورديغى كبى بن فخر م بو قدر ه عكدر ادب يعنى فخرم
يوقدر ديمك معناسى تحقيقا بن عبد اللهم وسزدخى عبيد اللهسز پس عبد عبد
اوزره افتخار ايلمز سيد واحد اولنجق ديمك اولور * والحاصل شطحك معناسى لعلى
طريق الافتخار اوله وبغير امر الهى اظهار قيله اكر بويله اولمزسه شطح دينمز

ولهذا كان الشطح رعونة النفس) پس رعونت نفسی وافتخاری متضمن اولدیغیچون اصلا محققدن صادر اولمز (كما قال الشيخ الشطح لا يصدر من محقق اصلا فان المحقق ماله شهود سوى ربه وما يفتخر على ربه ولا يدعى بل هو ملازم عبوديته وينظر جميع ما فى الكون بهذه المثابة) یعنی شطح محققدن صادر اولمز الا انكچونكه محقق كامل ایچون ربیسندن غیری شهودی یوقدر پس ربیسی اوزره افتخار ایلمز وادعا دخی ایلمز بلكه آنك عبودیتنه ملازمت ایلر وكونده تقدیر كسبه وارایسه جمیعا آنلری دخی بومشابه ده كورور پس بومرتبه ده سكینت قلب حاصل اولور وشطح فاحش كه خلقه افتخار برله دعوی قیلمقدر آندن بری اولور والله اعلم)

(درجه ثامنه طمأنینت نفسی بیان ایلر)

(قال الله تبارك وتعالى يا ايتها النفس المطمئنة ارجعى الى ربك راضية مرضية) جناب حق جل شانه نفس مطمئنه یه خطاب ایلیه اكرام اما لهما بیوره كه ای مطمئنه اولان نفس * اطمئنان ثبات وسكون واستقراردن عبارتدر پس اولا طمأنینت نفس ذكر الله ایله اولور (كما قال الله تعالى الا بذكر الله تطمئن القلوب) نفسدن مراد نفس ناطقه در عند المشايخ قلبه دخی اطلاق اولنور پس قلبك ذكر الله ایله مطمئن اولمسی قلب برلحظه مذكوردن غافل اولمامسیدر واكر اطمئنان سكون وامن معناسنه اولورسه تقدير كلام (يا ايتها النفس الامنة التى لا يستفزها خوف ولا حزن ديمك اولور) تكميم ابى بن كعبك (يا ايتها النفس الامنة) قرائتی بومعنایی مؤید اولور یعنی ای قلق خوف وحزندن امینه اولان نفس كه خوف وحزن آنی تحریك ایلمز وخفیف قیلمز دیمك اولور پس هربار كه بو بله نفسنه وعید طرفندن نجه امورها ئله غالبه اولسه وعد الهی جانبندن رحمت سابقه آنی دفع ایلروفوت اولان اعمالی وحسناته حزن كلسه فضل ربانی آنی منع قیلر بوندنصكره نفس اسباب ومسببا تدن ترقی ایلروا جب بالذات جانبنه * پس اكا ربقين حاصل اولوركه اصلا شك وریب اكا اضطراب ویرمز پس جمیع شكوك وشبهاتدن مطمئنه اولور پس آندنصكره كورركه جميع ممكنات هرحالده واجب بالذاته محتاجدر پس بومشاهده حاصل اولدقده كل ماسوادن اكا استغنا كلور وبومرتبه قرار قیلور وغیرد غدغه سندن مطمئنه اولور پس مقام طمأنینت فوق مقام السكينه در اگرچه ایكیسنك بیله معنای لغویسی سكوندر ولكن حقيقت حاله نظر قیلسك مقام سكینه مقام طمأنینتدن دون وطمأنینت آندن افضل وافزوندر تكمیم شیخ الاسلام حضرتلرینك ایكی وجه اوزره تعریف وتمیز ایتمسی بوذكر ایلدیكمز معنایه رهنموندر (كما قال فى منازل السائرين السكينة

حتوله نورت خمود الهیبة احیانا والطمأنینة سکون آمن فیه استراحه انس) یعنی
سکینه شول حاله درکه بغتة قلب عبده نازل اولور وهیبتدن حاصل اولان اهیب
وحرارتك سکوننی ایراث ایلر احیانا والزعاج هیبتدن تسکین قیلر انکیچون
قرآنده لفظ انزالله وارد اولدی وخوف وهیبتدن قلوبك انزعاجی وقتنده قلب
رسوله وقلوب مؤمنینه منزل اولدی نتکیم قصه فتح مکه‌ده وغلبه حمیت جاهلیه‌ده
(وانزل الله سکینته علی رسوله وعلی المؤمنین) بیورلدی فاما طمأنینت بویله
دکلدر زیرا طمأنینت شول امندن حاصل اولان سکوندرکه آنده استراحت
انس اوله وسکینه‌ده اولان استراحت خوف وهیبتك خمودندن حاصل اولان
استراحتدر پس طمأنینتك استراحتی دائمدر سکینه‌نك استراحتی کبی حینا
بعد حین حاصل اولمز وبغتة قلبه نزول قیلمز نتکیم شیخ الاسلامك بو وجه اوزره
تعریفی دخی بو معنایه دلالت ایلر وهم ایکیسنك ما بیننی کالیله تمییز وتفریق قیلر
(قال السکینة تکون نعتا وتکون حینا بعد حین والطمأنینة نعت لا ینفك
عن صاحبه) یعنی بینهما‌ده فرق بودرکه سکینه آز اولورکه صاحبنده ثابته اولور
وا کا نعت اولور وکاه اولورکه حینا بعد حین من عند الله نزول قیلور اما طمأنینت
دائما نعتدر وصاحبندن هرکز زائل اولمز بر صفتدر

(درجه تاسعه همتی بیان ایلر)

(قال صلی الله علیه وسلم همة المرء قیمته یعنی ان کانت همته بطنه فقیمته ما خرج
منه وان کانت همته للدنیا فقیمته هی الدنیا وان کانت همته للمولی فقیمته هو
المولی) پس صورته اعتبار یوقدر بلکه سلوکده هرکسك همتنه نظر اولنور همتی
هرنه شیئه ایسه اول شیء ایله قیمت قیلنور * بازا کر باشد سپید وبی نظیر * چونکه
صیدش موش باشد شد حقیر * ور بود جغدی ومیل او بشاه * او دو صد بازست
زو صورت مخواه * عاشقی که آلوده شد در خیر وشر * خیر وشر منکر بود در همت نکر
همت لغتده قصده دیرلر نتکیم هم بکذا همة دیرلر اذا قصده واصطلاحده الهمة
توجه القلب بجمیع قواه الی جناب الحق لحصول الکمال له وا غیره دیمشلر
همت سالکه بال وپر کبیدر آنکله آشیان حقیقته پرواز ایلر وعالم احدیته
ترکاز قیلر * مرغ باپر می پرد تا آشیان * پر مردم همتست ای مردمان *
سالك صاحب همت اولدرکه تا فنا فی الله اولنجیه دك ومرتبه حقیقته ایرنجیه دك
هرنه ایرسه آندن کذر قیله تا مطلوب حقیقی یی بوله * ای برادر بی نهایت
درکهیست * بر هر آنچه میرسی بالله مایست * وشیخ الاسلام حضرتلری بو محله
مناسب بیوررلرکه (ان رسول الله صلی الله علیه وسلم فی توجهه الی الحق جمع

همته بالكلية محوه فما التفت الى سواه برفع البصر كما قال الله تعالى فى حقه
(مازاغ البصر وما طغى بل انجذب اليه واستوى فى انجذابه كالسهم المرسل) يعنى
تحقيقا رسول الله عليه السلام حق تعالى يه توجه ايلدكلرنده بالكليه اول
جانبه همتلرين جمع ايلدى پس ماسوايه رفع بصرا تمكله التفات قيلمديلر نتكيم
شانشريفلرنده حق تعالى حضرتلرى (مازاغ البصر وما طغى) بيوردى بلكه
اول حضرت جناب حقه چكلدى وانجذابنده آتلمش اوق كبى دوسدوغرى
اولدى يعنى (ترك الدنيا وما فيها بل الآخرة ونعيمها بل كل ماسوى الحق من
الممكنات لان كل ممكن فان كما قال الله تعالى كل شئ هالك الا وجهه ولا شك
ان الفانى بالنسبة الى الباقى خسيس والرغبة الى الخسيس خسيسة) پس سالك
صاحب همت دخى سير الى الله ده يولده كركدر يعنى دنيا وما فيهايى بلكه آخرتى
ونعيم آخرتى بلكه ماسوى الحق من الممكنات نقدر اشيا وار ايسه انى ترك ايلمك
كرك ونظر همتن اكا صالمامق كرك زيرا هر ممكن الوجود برمقتضاى (كل شئ هالك
الا وجهه) فانى وهالكدر وشك يوقدركه فانى باقى يه نسبتله خسيسدر پس
خسيس اولان شيلره رغبت خست ودنائتدر (كما قال القشيرى من صح ايمانه
لم ينظر الى الكون وما فيه لان خساسة الهمة من قلة المعرفة) انكچون حضرت
رسول عليه السلام (علو الهمة من الايمان) بيوردى من الايمان الكامل
ديمكدر وبر حديثده دخى بيورلركه (ان الله يحب معالى الامور ويبغض سفسافها)
معالى امور حقيقتده شئون الهيه وامور دينيه در وسفساف كه لغتده حقير
ودنى يه ديرلر فى الحقيقه امور دنيوى ولوازم نفسانيه در پس سالك عالى همت
امور معالى يه رغبت قيلر وامور دنيه دن نفرت ايلر (قال شيخ الاسلام الهمة
العالية تصون القلب من خسة الرغبة فى الفانى وتحمله على الرغبة فى الباقى
وتصفيه من كدر التوانى) يعنى همت عاليه قلبى حفظ ايلر فانى يه اولان خسيسه
رغبتدن وصاحبنى حامل قيلر باقى يه رغبت ايتمكلكه اول باقى ودائم حقدر
زيرا ماعداسى فانى وباطلدر (كما قال لبيد الا كل شئ ما خلا الله باطل وكل نعيم
لا محالة زائل) ودخى صافى قيلر كدر توانيدن يعنى طلب حقده ايلديكى تقصير
وتفتر يطدن زيرا فتور وتوانى عين كدردر پس همت عاليه صاحبنى
بوكدورتدن پاك وصافى قيلر تا قرب الهى يه ايركوروب مقرب بلردن اولور

(درجۀ عاشره قربت حقى بيان ايلر)

(قال الله تبارك وتعالى ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن

اقرب اليه من حبل الوريد) يعنى تحقيقا بز انسانى خلق ايلدك وبز بيلورز انسانك
نفسنك وسوسه سنى وقلبنه خطور ايلين خاطره واحاديث نفسانيه سنى بز انسانه
اقربز بو بنى طامرندن وبو آيت كريمه دخى جناب حقك كمال قربنى مشعردركه
بيوررلر (واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه) يعنى بيلك اى بنى آدم كه الله تبارك
وتعالى اول مرتبه انسانه قريبدركه قلبيله انسانك ما بيننه حائل اولور عزايمى
فسخ ايلر ومقاصدينى تغيير قيلر هدايت ديلديكنى ضلالتدن منع ايلر وضلالت
ديلديكنى هدايتدن منع ايلر زيرا قلوب بين الاصبعين من اصابع الرحمن دركيف
يشاء نيجه استرسه تقليب ايدر * پس بو معنالر جمله سى غايت قرب حقه دلالت ايلر
وبو قرب هيچ برقربه قياس اولنمز هرنوع قربكه انسانك صفحهٔ خيالى اوزره
صورت بغلر جناب حق اندن دخى اقربدر نهايت ما فى الباب انسان علايق كونيه
وبدنيه يه مشتغل اولديغندن بو قربك مشاهده سندن محجوبدر * اى دردرون
جانم وزجان من نهانى * آخر نهان چرايى چون دردرون جانى * اى اخى جناب
حقك بو كونه قربى جميع ناسه على السواء دريركسه بو كونه قربى بلمكله مقرب
اولمز زيرا قربك انواعى وار دربو كونه قربه قرب عامه ديرلر عارفلرك قربى بو كونه
قرب دكلدر نتكيم حضرت مولانا بيوررلر * تو توهم ميكنى ازقرب حق * كه طبق كر
دور نبود ازطبق * اين چنين قربت بدان برجمله عام * قرب عشق وحى دارند اين
كرام * اين نمى بينى كه قرب اوليا * صد كرامت دارد وكاروكيا * قرب برانواع باشداى
پدر مى زند خورشيد بركهسار وزر * ليك قربى هست بازر شيد را * كه ازان آكه
نباشد بيد را * شاخ خشك وتر قريب آفتاب * آفتاب ازهردوكى دارد حجاب * ليك
كو آن قربت شاخ نوى * كه ثمار پخته ازوى مى خورى * شاخ خشك ازقربت
آن آفتاب * غيرزوتر خشك كشتن زو بياب * پس عارفلرك قربى ايكى نوعله حاصل
اولور اولا نوافله وثانيا اداى فرائضله پس عبادت نافله ايله عبد برمرتبه يه واصل
اولوركه حقله كورر حقله بيلور حقله اشيدر (كما قال الله تعالى فى حديثه القدسى
لا يزال العبد يتقرب الى بالنوافل فاذا احببته كنت سمعه الذى يسمع بى وبصره
الذى يبصر بى ويده التى يبطش بى ورجله التى يمشى بى) يعنى قولم دائما عبادت
نافله ايله بكا تقرب ايلرحتى بن انى سورم پس شول وقتده كه بن انى سوم انك سمعى
اولورمكه بنم ايله اشيدر وبصرى اولورمكه بنمله كورر والنده اولان قدرت بنم
قدرتم اولوركه بنم قدرتمله طوتر وكذلك اياغى بنم قوت واراداتمله يورر بو مرتبه يه
مشايخ قرب نوافل ديرلر نافله عبادتيله ايرلديكى ايچون پس بوندن صكره اداى
فرائض ايتمكله دخى برقرب حاصل اولوركه بو قرب اولكى قربدن اولى در (كما اخبر

رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ربه فى هذا الباب قال عليه السلام ان الله
يقول ما تقرب المتقربون باحب الى من اداء ما افترضته عليهم) يعنى مقربلريكا
تقرب ايلمدى انلرك اوزرينه فرض قيلديغم فرائضك اداسندن احب برشيئله *
پس قرب نوافله قرب فرائضك ما بيننده فرق بودركه نتيجهٔ نوافل اولان قربده
حق قوله آلت منابه سنده اولورزيرا قول بو مرتبه ده حقله كورر وحقله بيلور
وحقله استماع قيلور نتكيم (فبى يسمع وبى يبصر) بيوردى اما نتيجهٔ فرائض اولان
قربده قول حقه آلت اولور جناب حق آنكله نيجه قدرت وحكمتن اظهار ايلر
نتكيم بو آيت كريمه بو قربه دلالت ايلر (قال الله تعالى وما رميت اذ رميت
ولكن الله رمى) حضرت محمد عليه السلام رمى تراب ايتمده جناب حقه آلت
اولمشدر واول قوت وقدرتكه حضرت محمد عليه السلامك وجود شريفلرندن
ظاهر اولدى حقدندر والله اعلم

باب سابع حالات واحوالده اولان درجاتى بيان ايلر

بو باب دخى اون درجه يى مشتملدر

درجهٔ اولى محبت بياننده در حال لغتده اولسكى حالتدن دونوب متغير اولمغه
ديرلر نتكيم حال لونه ديرلر چونكه برشيئك لونى متغير اولسه اما اصطلاح مشايخده
تعريفى بودر (الحال ما يرد على القلب بمحض الموهبة من غير تعمل ولا اجتلاب
كمحبة وشوق وذوق ووجد وبرق وعطش وقلق ويزول بصفات النفس سواء
يعقبه المثل اولا فاذا دام وصار ملكا يسمى مقاما) يعنى حال شول قلبه وارد
اولان شيدركه بلا تعمل ولا اجتلاب محضا موهبت وهابله اوله نتكيم شيخ
حضرتلرى دخى فتوحاتده بويله بيوررلر (الحال ما يهب الرحمن من منح عناية منه
لا كسب ولا طلب ولا تقولوا ان الحال دائمة فان قوما الى ما قلته ذهب) مثلا
محبت وشوق وذوق ووجد وبرق وعطش وقلق كى بوذكر اولنان حالك هر برى
صفات نفسانيه نك ظهوريله زائل اولور ياكه مماثل برحال دخى درعقب كلسون
وياخود كلمسون پس چونكه برحال بركسه ده دائم اولسه اول كسنه نك ملكى اولسه
اكا مقام ديرلر * حال چون جلوه است زان زيبا عروس * وين مقام آن خلوت
آمد با عروس * جلوه بيند شاه وغير شاه نيز * وقت خلوت نيست جز شاه عزيز
جلوه كرده عام وخاصانرا عروس * خلوت اندر شاه باشد با عروس * هست
بسيار اهل حال از صوفيان * نادرست اهل مقام اندر ميان * پس محبت
بعضيسنه حال وبعضيسنه مقامدر اما محبته كلهلم متكلمينك وعرفادن محققينك
محبتده سوزلرى قنى چوقدر اما متكلمينك بغايت خوب كلامى بودركه بيوررلر

(المحبة ميل النفس الى الشيء لكمال ادركته فيه والعبد اذا علم ان الكمال الحقيقي
ليس الا لله وان كل ما يراه كمالا من نفسه او غيره فهو من الله وبالله والى الله لم يكن
حبه الا لله وفي الله وذلك يقتضي ارادة طاعته) يعني محبت قلب وروحك بر شيئه
ميل ايلمسيدر اول شيده كمال ادراك ايلديكي ايچون ه پس يچين بر قول بيلسه كه
تحقيقا كمال حقيقي بوقدر الا الله ايچوندر وتحقيقا بر بنده كه اكر نفسندن واكر
غيريدن كمال كوره اول الله دندر والله قدرتيله در والهه راجعدر بويله كورن
قولك محبتي الله ايچون اولور يا الله رضاسنده وحق مشاهده سنده اولور بو معنا
اول محبوبك طاعتني اقتضا ايدر بو اجلدن محبتي ارادت طاعتله تفسير ايدرلر
واما عارفلر ديرلر (ان الله تعالى محبوب في ذاته ولذاته والمحبة امر وجداني
لا يحتاج الى كشف وبيان الى ما يميزها عن سائر الوجدانيات) يعني عارفلر ديرلر كه
جناب حق جل شانه محبوب في ذاته در وفي الحقيقه محبوب حقيقي اولدر زيرا
حقيقتده جميع كمال وجمال وحسن واطافت انكدر واشياده اولان كمال وجمال
بر نوع عاريتيدر بو معنايي كه بر عارفك چشم باطني مشاهده ايليه آنك روحي عاريتي
اولان جمالي وكمالي بالكليه قو يوب كامل بالذات وجميل بالصفات اولان محبوب
حقيقي يه محبت ايلر وجناب حقه محبتك بو محبتي بر امر وجدانيدر كه سائر
وجدانياتدن انك تميزينه وكشف وبيانه احتياج يوقدر زيرا بر ذوقدر كه
(من لم يذق لم يدر) قوليله ذايق اولمينه جواب ويريلور (كما قال الشيخ في الفتوحات
الحب نسب للانسان ولله بنسبته ليس يدري علمنا ماهو الحب ذوق ولا تدري
حقيقته اليس ذا عجب) والله والله اكر ديده حق بينله مشاهده قيلسك بموجب
(فاحببت ان اعرف) بو قدر ظهور واظهاره باعث محبت حقيقيدر و جميع
موجوداتده انك سرياني مقرردر نتكيم غاية الاماني نام تفسيرده مثلا كوراني
ديركه (قال بعض العارفين المحبة سارية في الموجودات كلها عليها مدار المبدا
والايجاد) يعني محبت جميع موجوداتده ساريدر وانك اوزرينه در مدار مبدأ
وايجاد وكل ممكنات اكر علوي وكر سفلي سر كشته عشق وحيرتزده محبتدر (وان
للملإ الاعلى يطلبونه كما تطلبونه) حديثي بو معنايه اشارتدر نتكيم بو بيتدخي
بو معنا يه شهادت ايدر كرمهر فاحببت بذرات نه ساريست * سر كشتكى
عالم وآدم ز طلب چيست * از شوق تو سر كشته شد افلاك وكواكب * اندر طلبت
آب بهر كوشه جاريست * از كعبه ترا كر طلبد زاهد وعابد * مقصود ز بتخانه
وازدير بكو كيست * وشيخ حضرتلري دخي فتوحاتده بو بيتي محبتك اصل وجود

اولدیغنه اشارت ایدوب بیورورلر (بیت) وعن الحب صدرنا * وعلی الحب جبلنا *
فلذا جئنا مقصدا * ولهذا قد قبلنا * اکرچه جمله عالم محبتدن صادر اولدی ومحبت
اوزره مجبولدر وقصدا محبت ایچون کلدی وبو محبت ایچون مقبولدر ولکن
هرکسک حالنه مناسب بر مظهرده واستعدادینه موافق بر مجلاده اول تعیناتده
ساریه اولان لطیفه یه وممکناتده ظهور قیلان صفات جمیله یه عاشق ومشغولدر
الا اول کمسه لر دکلدر که درونلرنده منبعث اولان عشق ومحبتک قوتیله
وبر مرشدک ارشاد وهدایتیله تدریجله صور عنصریه دن واحکام کونیه دن قطع
محبت ایدوب جمال مطلق حقیقیه شهودینه جیذ ولدر بونلر اول کاملردرکه
محابیب موهه ومستعاره التفات واعتبار ایتمیوب یار حقیقینک عشقنده
بی قرار اولوب بو جمال مقیدی سراب وروی یاره نقاب بیلمشلردر (مثنوی) آنکه
نشناسد نقاب از روی یار * عابد الشمس است دست از وی بدار * بعد ازین
ما دیده میخواهیم وبس * تا نبوشد بحر را خاشاک وخس * پس عاشق صادقه
لازم اولان اولدرکه بو موه ومزور اولان جمال مقیده میل ومحبت ایتمیه وبونلرله
الفت وصحبت جانبنه کتمیه تا کیم نفس اغراض نهسانیه دن طاهر وجمال مطلق
آیینهٔ دلده ظاهر اوله نتکیم ابن فارض بو معنایه مناسب بیورورلر (بیت) وصرح
باطلاق الجمال ولا تقل * بتقییده میلا لزخرف زینة * ولا تقل دیمک ولا تمل دیمکدر
نتکیم فلان لا یقول بذلک الشیء دیرلر لا یمیل ولا یلتفت الیه معناسندر یعنی
اطلاق جمالی تصریح ایله وآنک حسنی جمال مقید حسندن تنقیح ایله والتفات
ایلمه اول جماله تقییدنه زخرف وزینته میل ایلمک بونلردن زیرا ظل زائل وخیال
باطلدر جمال مطلق مشاهده سندن سالکه مانعدر الا بعد تصفیة النفس انکیچون
حکیم مطلق جمال مقیده نظر ایتمه دن منع بیورور (کما قال فی کلامه قل للمؤمنین
یغضوا من ابصارهم وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن) پس برکسه الله
محبتن ادعا ایلسه ونه حرام قیلدیغی شیئه میل ومحبت ایلسه کذابدر دیمشلر

(کما قال السهروردی فی العوارف من ادعی محبة الله من غیر تورع عن محارمه
فهو کذاب) پس محبت ایکی قسمدر بر قسمی نفسی نه یی سورسه وندن حظ ایدرسه
حق اول یوزدن سورر * وبر قسمی مطلقا اغراض نفسانیه دن قطع نظر ایدوب
جناب حقه بلا علت محبدر طریقت اولیاده مقبوله اولان محبت بودر
هر دو را این جست وجوها زان سرست * این کرفتاری دل زان دلبرست *
این محب حق ز بهر علتی * وان دکر را بی غرض خود خلتی * وان محب حق ز بهر

حق کجاست * که ز اغراض و زعلتها جداست * کر محب حق بود لغیره * کی ینال دائماً من خیره

(درجهٔ ثانیه عشق بیان ایلر)

(قال الشیخ فی الفتوحات العشق التفاف الحب علی المحب حتی خالط جمیع اجزائه واشتمل علیه اشتمال الصما مشتق من العشقه ولذلك یفسر بافراط المحبة وکنی عنه فی القرآن بشدة الحب فی قوله والذین امنوا اشد حباً لله) بیورررلرکه عشق محبتك محب اوزره طولاشمسیدرحتی انك جمیع اجزاسنه قارشمسیدروانی بلا وشدت مشتمل اولدیغی کبی قیلمسیدرزیرا عشقه دن مشتقدرعشقه صارمشغه دیرلرپس عشقك دخی عاشقه زیاده التفافی وطولاشمسی اولدیغی ایچون عشق دیدیلر بو اجلدن افراط محبتله تفسیرقیلدیلر وقرآنده محب واردر عشق نامی یوقدرولکن کنایت اولاندی بو عشقدن شدت حبله نتکیم حق تعالی بیوردی (والذین امنوا اشد حباً لله) یعنی کافرلرك انداد واصنامه محبتلرندن مؤمنلرك اللهه محبتلری اشددرکه مؤمنلر بیلرسنه عاشقدر * وکمال عشق اولدرکه عاشق فانی قیله ومعشوق باقیدن غیریسنه آتش اوروب محو ایده نتکیم بیورررلر (بیت) عشق آن شعله است کوچون برفروخت * هرکه جز معشوق باقی جمله سوخت * بلکل ای اخی (الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق) فحواسنجه الله جانبنه طرق قتی چوقدر ولکن طریق عشقدن اقرب برطریق یوقدر * ابو الجناب نجم الدین کبری حضرتلری بیورررلرکه اصول جمیع طریق اوچدر طریق اخیار طریق ابرار طریق شطار اخیار شول ارباب معامله درکه کثرت صلوة وصیام وقراءت وقیام وحج وجهاد وصلاح وسداد ایله سلوك ایدرلر بو طریقله اللهه واصل اولان زمان طول یلده اقل قلیلدر وابرار اول اصحاب مجاهده درکه تصفیهٔ باطن وتزکیهٔ اخلاقله قرب حضرت خلاقه کیدرلر بو طریقله حقه واصل اولنلر اکرچه فریق اولدن زیاده در امابونلرك دخی بیکده بری واصل حق اولمز * نتکیم ابراهیم خواصدن ابن منصور سؤال ایلدیکه (یا ابراهیم فی ای مقام روضت نفسك قال اروض نفسی فی مقام التوکل منذ ثلاثین سنة فقال افنیت عمرك فی عمارة الباطن واین انت من الفناء فی الله) یعنی نه مقامده نفسکه ریاضت ویردك ومقام فنا فی اللهه نوجهله ایردك ابراهیم خواص دیدیکه اوتوز ییلدنبرو نفسمی مقام توکلده ریاضت ویردم ابن منصور دیدیکه عمریکی عمارت باطنده افنا قیلدك فنا فی الله مرتبه سندن دخی نره ده سن اما شطار شول عشاق فنا کرداردرکه ترك هستی قیلدیلر ومن ومادن بالکلیه بری اولدیلر خرمن نام وناموسه آتش اوردیلر اغیار وماسوایی دلدن

سوردیلرپس روی یاری مرآت دلده معاینه کوردیلر (مثنوی) شاد باش ای عشق
خوش سودای ما * ای طبیب جمله علتهای ما * ای دوای نخوت وناموس ما *
ای تو افلاطون وجالینوس ما * اتفاق اولیا بونك اوزرینه درکه عشاقك بدایتی
زهاد وعبادك نهایتیدر انلر خوف ورجا ایله کیدرلر وبونلر جذب وعشق خدا ایله
سیرایدرلر پس از کجا تا بکجا شتان بینهما نتکیم بو محله مناسب ابیات شریفه
بیورلمشدر * سیر زاهد هر مهی یکروزه راه * سیر عاشق هر دمی تا تخت شاه *
این زعشق جان دوید وآن زبیم * عشق کو وبیم کو فرقی عظیم * عشق را
پانصد پرست وهر پری * از فراز عرش تا تحت الثری * زاهدان با ترس می تازد بپا
عاشقان پران تر از برق وهوا * شرح عشق ار من بکویم بر دوام * صد قیامت
بکذرد وآن ناتمام * مرتبهٔ عشق آندن برتردرکه عقل پر وبال فهم وخیال الله
آنلك پیرامن سرا پردهٔ جلالنه پروازایده ویاخود پای تصور وتفکر ایله اول
مبدأ آنه کیده (مصراع) زهی تصور باطل زهی خیال محال (بیت) * تعالى
العشق عن فهم الرجال * وعن وصف الفراق او الوصال * متى ما جل شيء عن
خیال * يجل عن الاحاطة والمثال *

(درجهٔ ثالثه شوق واشتیاقی بیان ایلر)

شوق واشتیاق لغتده نفسك برنسنه یه چکنوب آرزو قیلمسنه دیرلر واصطلاحده
(الشوق هبوب القلب الى غائب) دیوکله تعریف ایدرلر یعنی شوق قلبك
اسمه سیدر وطلبده حرکت قیلمسیدر غایب اولان محبوب جانبنه امام فخر رازی
تفسیر کبیرنده (والذين امنوا اشد حبا لله) آیتنده معنى الشوق الى الله
مسئله سنده دیرکه (اعلم ان الشوق لا يتصور الا الى شيء ادرك من وجه ولم يدرك
من وجه فاما الذي لم يدرك اصلا فلا يشتاق اليه وما ادرك بكماله لا يشتاق اليه
ثم ان الشوق الى المعشوق من وجهين احدهما انه اذا رأه ثم غاب عنه اشتاق الى
رؤيته والثاني ان يرى وجه محبوبه ولا يرى سائر محاسنه فيشتاق الى ان ينكشف
له ما لم يره قط والوجهان جميعا يتصوران في حق الله) یعنی بلکل که تحقیقا شوق
متصور اولمز الا شول شیئه که اول شی من وجه مدرك اوله ومن وجه مدرك
اولمیه اما اول شیکه اصلا مدرك اولمیه اکا اشتیاق اولمز زیرا هیچ کمسنه
بر شخصی کورمسه وسوزین اشتمسه ووصفن بلمسه اکا اشتیاق تصور اولنمز
ودخی بکماله ادراك اولنانه ده اشتیاق اولنمز پس معشوقه شوق ایکی وجه
اوزره در بریسی بودرکه اول معشوقی کوره سن اندنصکره سندن غائب اولدقده

آنك رؤيتنه مشتاق اولمسن وايكنجيسي بودركه بركيمسه بر محبوبنك وجهن كوره ولكن سائر محاسنن كورميه پس مشتاق اوله اول محبوبدن كورمديكي محاسنك انكشافنه بو ايكي وجه جميعا جناب حقده متصور اولور وجه اولك توفيقي بودركه سالكان راه حق عالم الستده ربلرين كورديلر وبلي ديوب اقرار قيلديلر پس بو عالمه كلدكده بشريت حجاب اولوب بونلر اول مشاهده دن دور واول رؤيت بونلردن مهجور اولدي پس بونلر بو دنياده اول رؤيته عاشق اولديلر واول لقايه عرض اشتياق قلديلر (كما قال الله تعالى الا طال شوق الابرار الى لقائي وانا اشد اليهم شوقا) ابرارك لقاي حقه اشتياقلري مشاهده ورؤيت اشتياقيدر وحقك بونلره اشتياقي كندويي كورسونلر وجماليله متلذذ اولسونلر ايچوندر ووجه ثانينك توجيهي بودركه عارفان الهي اكرچه بو عالمده آيينهٔ دلده روي ياري مشاهده قيلديلر ولكن تجليات الهيه چوقدر والطاف ربانيه يه نهايت يوقدر پس كماليله رؤيت ووصلت بو بدنده ميسر دكلدر پس بونلر ايچون نشئهٔ اخرويه ده اعداد اولنان تجلياته وقرة اعيندن اخفا اولنان مشاهداته مشتاقلردر پس (انما يكون الشوق الى غائب ومتى يغيب الحبيب عن الحبيب حتى يشتاق) دين عزيزلرك سوزي من وجه برنده دكلدر زيرا اكرچه محبوب حقيقي وحدانيتي جهتندن وكمال قربي حيثيتندن عاشقدن غائب اولمز وعاشق مشتاق اكا اشتياق قيلمز ولكن تجليات جماليه وظهورات غير متناهيه سي جهتندن عاشق اكا مشتاق اولمدن خالي اولمز (بيت) شربت الحب كأسا بعد كأس * ولا نفد الشراب ولا رويت * دين بو مرتبه ده عدم قناعته وكمال اشتياقه اشارتدر بلرانكيچون اكثر مشايخ محققين ديمشلردركه (شوق المشاهدة اشد من شوق الغيبوبة فيكون العاشق في حال الغيبوبة مشتاقا الى اللقاء ويكون في حال اللقاء مشتاقا الى زوائد ومبار من الحبيب) پس بو عشق وشوق سببيله مؤمنلر ملائكه دن ترجيح اولنور زيرا آنلرده عشق وشوق يوقدر آنجق هر بري مقام معلومده عبادت وطاعت وتسبيح وتذكير قيلرلر بو معنايي نجم الدين كبرى بر رساله سنده ودخي حسين ميبدي ديوان علي شرحنده ابو الحسن خرقانيدن نقل ايدوب ثابت ايدرلر وبيورررلركه (قال الحسن الخرقاني صعدت الى العرش لاطوف به فطفت عليه الف الف طوفة ورأيت حواليه قوما يطوفون حول العرش فعجبوا من سرعة طوافي وما اعجبني طوافهم فقلت من انتم وما هذه البرودة في الطواف قالوا نحن ملائكة ونحن نور وهذا طبعنا فقالوا ومن انت وما هذه السرعة فقلت انا آدمي وفي نور ونار وهذه السرعة من نتايج

نارالشوق) يعنی حسن خرقانی دیدیکه بن روحانیتیله عرشه چیقدم طواف
ایتمدن اوتری پس آنك اطرافنی بیك كره بیك طوافی ایتدم وآنك حوالیسنده
چوق قوم كوردمكه آنی طواف ایدرلر آنلر بنم سرعت طوافمدن تعجب ایتدیلر بن
آنلرك طوافنه تعجب ایتدم پس بن آنلره دیدمكه سز كیمسز وطوافده بو برودت
ندر آنلر بزملائكه یوزو بز نورز و بو بزم طبیعتمزدر بز بوندن غیره قادر دكلوز
دیدیلر پس بكا دیدیلر كه سن كیمسین و بو سرعت ندر دیدمكه بن آدمی یم وبنده نور
عشق ونارشوق واردر و بو سرعت نتایج نارشوقدندر پس رقص ودوران نده دخی
فقرانك شوقله اولان دوری بلاشوق اولاندن عدم سرعتدن معلوم اولور
واللّه اعلم (درجهٔ رابعه وجد وتواجد نورانی بیاننده‌در)
(قال الشیخ فی الفتوحات اعلم ان الوجد عبارة عما یصادف القلب من الاحوال
المغنیة له عن شهوده ونظیر الوجد عند القوم فی الاحوال كمجیء الوحی الی الانبیاء
یفجأهم ابتداء) بیل ای طالب وجد اولان سالك كه وجد بو قومك قتنده عبارتدر
شول حالدنكه قلبه اوغرر و قلب آنی بولور كه اول حال قلبی شهودندن مغنیه
اولان احوالدندر پس بو قومك عندنده احوالده وجد انبیاء علیهم السلامه
ابتداده وحیك فجأة كلمسی كبیدر كه ناكاه اهل وجدك قلبنه حق جانبندن
قذف اولنور اكر اول قلبه وارد اولان حال تجلیء جمالیه‌دن ایسه انس ایراث ایلر
واكر تجلیء كمالیه‌دن ایسه تمكین وسكون ایراث ایلر واكر تجلیء جلالیه‌دن ایسه
قلق واضطراب وخوف وحزن ودهشت مانندی حاللر ایراث ایلر وعلی كل حال
عبدی كندولكندن وقلبی اولكی حالندن اخراج ایدوب جانب حقه جذب ایلر
(كما قال ذو النون الوجد وارد من الحق جاء ینه ایزعج القلب الی الحق) یعنی وجد
حق جانبندن حاضر اولیجی بر حالدر كه آندن كلدی قلبی اولكی حالتدن قوپاروب
حقه توجه ایتدرمدن اوتری دیر* وجد مكاشفات وحالاته منقسم اولور اول
حالت كه امور غیبیه‌دن وتجلیء الهیه‌دن قلب وروحه بلا تعمل ولا تأمل كشف
اولور و قلب اول كورمدیكی معانی یی كه بولور اول مكاشفات قبیلندن اولور واول
حالت كه قلبنه هجوم ایلر وقلبی تغییر قیلر حتی بشریه تأثیر ایدوب یا جسدی رقص
وحركته كتورر ویا زعقه وبكا وانین قبیلندن بر بوكا حالات دینور و بو كونه وجد دخی
ایكی نوعدر بر نوعی بلا تكلف یا بلا علة ویاخود مبصراتدن ویا مسموعاتدن
قلبه هجوم ایلر بو نوعه وجد دیرلر نتكیم حضرت مولانایه زركوب قنوینك
چكیجلرینك صداسندن هجوم ایلیان وجد كبی ودخی ابن فارض حضرتلری

بركون

بر كون مصرده كيدركن بوبيتی چوبانلردن برسی اوقوردی درحال وجده كلوب
وشهقه لر اوردی ورقص كثير قيلدی اطرافنه خلق جمع اولدی بووجد آنلره دخی
تأثير ايدوب آنلر دخی تواجد ايلديلر وجمله اوزرنده اولان اسبابی ودرهمی اول
چوبانه ويردی اول بيت بودر * مولای سهرنا نبتغی منك وصال * مولای
فلم تسمح فمنا نلخيال * وبركره دخی مصرك زقاقنده كيدركن برجاريه نك
خاتونی اولوب بو بيتله يامن ونوحه ايلردی * ستی متی حقا ای والله متی حقا حقا *
درحال شيخ بونی اشتدكده وجده كلوب تا اخشامه دك رقصله طوروب وهای
وهولر قيلوب جمله اوزرنده نه سی وار ايسه جميعا آتوب عريان اولوب نيجه زمان
بيخود اولوب ياتوب بعد زمان صحوه كلوب قالقمش * وعند سماع القرءآن اصحاب
كرامدن وتابعيندن وسائر مشايخ عظامدن وجده كلوب اضطراب وحركت وبكا
قيلانلرك نهايتی يوقدر نته كيم امام غزالی احيادن بركه (واما ما نقل من الوجد
من الصحابة والتابعين فكثير منهم من صعق ومنهم من بكا ومنهم من غشی عليه
ومنهم من مات من غشيه) بوذكر اولنانه وجد ديرلر واما اول برنوع آخركه تكلف
ايله اولورا كا تواجد ديرلر تواجد استجلاب وجدا تمكدر واستجلاب وجدا يتمكلك
طريقی بودركه اهل وجد عشاقله برمجلسده اوتوره سن وانلرله معانیء لطيفه يی
اكليوب ونغمات لذيذه يی ديكلدكلرنده انلره وجد حاصل اولوب نه ايدرلرسه اول
قلبنه حال كلميان كمسه دخی انلره تشبها ومتابعة انلره اويه وآنلر كبی حركت
قيله حتی اكا دخی اول حالت حاصل اوله زيرا تشبيه وتكلفك استجلاب احوالده
عظيم مدخلی واردر انكيچون حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام عند قرائة
القرءآن بكاسی اوليان كمسه لره تباكی وتحازنه امر ايلدی والله اعلم

(درجهٔ خامسه برق وذوقی بيان ايلر)

برق مبدأ طريق ولايت ولمعهٔ انوار تجلیء الوهيته ديرلر نته كيم شيخ الاسلام
حضرتلری بيوردر (البرق باكورة تلمع للعبد فتدعوه الی الدخول فی طريق
الولاية) باكوره طرفنده ميوه يه ديرلر برقی اكا تشبيه ايلدی انوار تجلياتدن
ابتدا ظاهر اولديغيچون * پس بو برق برلمعهٔ تجلايدركه قلب عبده لامع اولور
وآنی طريق ولايته دخوله دعوت قيلور طريق ولايتدن مراد سير فی الله در
يوخسه مطلق سير الی الله اولان طريق تصوف دكلدر زيرا اول قلبه ظهور
ايدوب سير الی اللهه باعث يقظه در كما ذكرنا فی بداية السلوك اما برقله وجدك
ما بيننده فرق بودركه بو وجد انوار احوالدن مشوق ومقلق برنوردركه شدت طلب

باعث واحوالده ترقی یه داعیدر وبرق دخی اکرچه انوار احوالدن بر نوردر
ولکن مرتبهٔ ولایته داعیدر وجد احوالده متوسط اوانلره ظاهر اولور وبرق
سالکی قرب حضرته اخذ قیلور کویا که وجه محبوب اکا آشکارا اولور
وحضرت محبوبه داخل اولمغه اذن بولور اول زمانده بو بیتك مضمونیله ترنم
قیلور که * ابرق بدا من جانب الطور لامع * ام ارتفعت عن وجه لیلی
البراقع * نعم اسفرت لیلا فصارة بوجهها * نهارا به نور المحاسن ساطع *
یعنی دیرکه بر قیدرکه جانب طور حقیقتدن لامعدر بلکه لیلامك وجهندن
حجبات مرتفع اولدی بلی براقع مرتفع اولدی ولیلام ظاهر اولدی پس آنك
وجهیله لیل بشریت نهار اولدیکه انده نور محاسن ساطعدر اما ذوقه کلهلم
ذوق لغتده داتمغه دیرلر اما اصطلاحده شیخ حضرتلری بیوردیغی اوزره بودر
(الذوق عند القوم اول مبادی التجلی فاذا قام کان شربا) یعنی ذوق عند المشایخ
هر تجلینك ابتداسیدر پس هر تجلینك مبدأنه ذوق اطلاق اولنور * پس اول
ذوقکه بر نیجه مدت قائم اوله کاشرب دینور (وقال والذوق یعطیك علما بقدر
ذلك التجلی ومنه تحقق میزانه ومرتبته فتتأدب معه بما یستحقه فی النظر الیه)
ودخی شیخ دیرکه ذوق سکا اول تجلی مقداری علم اعطا ایلر اول علمدن اول
تجلینك میزانینی ومرتبهسنی تحقیق ایلرسن وانکا نظرده مستحق اولدیغی شی ایله
تأدب ایدرسن (وقال ایضا ثم اعلم الذوق یختلف باختلاف التجلی فان کان التجلی
فی الصور فالذوق خیالی وان کان فی الاسماء الالهیة فالذوق عقلی وروحانی
فالذوق الخیالی اثره فی النفس والذوق العقلی اثره فی القلب فیعطی حکم اثر ذوق
النفس المجاهدات البدنیة کالجوع والعطش وقیام اللیل وذکر اللسان وتلاوة
القرآن وغیر ذلك من العبادات والطاعات) بیوررلر که ذوق اختلاف تجلی ایله
مختلف اولور اکر تجلی صورتده اولورسه پس ذوق خیالیدر واکر اسماء الهیهده
اولورسه پس ذوق عقلی وروحانیدر پس ذوق خیالینك اثری نفسده درو ذوق
عقلینك اثری قلبدهدر پس نفسك ذوقینك اثرینك حکمی بودرکه مجاهدات
بدنیه اعطا ایلر جوع وعطش وقیام اللیل وصیام النهار کبی وذکر اللسان وقراءت
القرآن مانندی وبونلردن غیری عبادات وطاعاتدن هر نه ایسه پس بوکونه
عبادتلر ذوق خیالینك اثریدرکه تجلی الهیدن حاصل اولور وسالك بونلردن لذت
بولور ویعطی حکم ذوق العقل تهذیب الاخلاق تجلی اسماء الهیهده اولدیغی
اعتبارله ذوق عقلیدر وعقلك ذوقنك حکمی بودرکه تهذیب اخلاق اعطا ایلر

واخلاق

واخلاق اللهيه متخلق اولمغى مورث اولور حتى جميع صفات بشريه سن ازاله ايدوب صفات الهيه ايله متصف اولمغه عطشان اولور

(درجهٔ سادسه عطش وشربى بيان ايلر)

عطش زياده شوق وولوعك غلبه سندن كنايه در (كما قال شيخ الاسلام العطش كناية عن غلبة ولوع بمقصود) ولوع برشيئه زياده حريص وطالب اولمغه ديرلر (وقال الشيخ فعطش المحب الى جلوة مادونها سحاب علة) يعنى محبك عطشى محبوبك تجليسنه دركه اول تجليتك قتنده بقيهٔ وجود محبدن سحاب علت وحجاب بشريت اوله پس جلوهٔ محبوب تمام اولمز حتى بالكليه علت بقيهٔ وجود فنا اولمينجه هرباركه محبوب بركونه حجاب ايله محتجب اوله محب عطشان اولمدن خالى اولمز وهرباركه تجلى قيله مستغرق وسكران اولمدن برى اولمز هركيم بوشرابى ايجركنديدن بيخبر وكيجه كوندز هواى مشاهدهٔ جانانده اوجرانكيچون اوليا بو تجلى شرابنك نوشنا تمسنه مدام ترغيب وتحريض ايدرلر تكيم بومحله مناسب بيوررلر * شرابى خوركه جامش روى يارست * پياله چشم مست باده خوارست * شرابى خور زجام وجه باقى * سقاهم ربهم اوراست ساقى * طهورا آن مى بود كزلوث هستى * ترا پاكى دهد در وقت مستى * زهى شربت زهى لذت زهى ذوق * زهى دولت زهى حيرت زهى شوق * حضرت شيخ فتوحاتده بيوررلركه (التجلى فى صورة الخمر لايحصل فى الدنيا الا للامناء فيتلذذون به فى بواطنهم ولا يظهر عليهم حكمه فلو وقع التجلى فى صورة الخمر وظهر هذا العلم فى القوم ولم يكن مزاجهم على مزاج اهل الجنة لادى ظهوره الى فساد لقوة سلطانه) يعنى صورت خمرده تجلى بو دنياده حاصل اولمز الا اولياتك امناسنه پس بونلر بوخمرله باطنلرنده تلذذ ايدرلر وبونلرك اوزرنه اول خمرك حكمى ظاهر اولمز زيرا اگر بو صورة خمرده اولان تجلى واقع اولسه وبونك علمى برقومك ما بيننده ظاهر اولسه كه اول قومك مزاجى اهل جنت مزاجى اوزره اولمسه اول علمك ظهورى عظيم فساده مؤدى اوليدى اول علمك قوة سلطنتندن اوترى نتكيم شراب تجلى ايله مست اولدقده بعضى كبار كشف ايلدكلرى اسرار چوق ضعيف الاستعداد اولانكسه لره فساد ويرمشدر (بيت) اى بيخبر از حالت رندان خرابات * زين مى نچشيدى كه شدى سوى مناجات * زان باده طلب كن كه ازو موسى عمران * نوشيد وچنان بيخبر افتاد بميقات * تا مست از ين مى نشوى واننشناسى * اسرار دل اهل دل از شطح وطامات * زين باده اگر مست شوى

هر دو جهانرا * محکوم توسازند زهی لطف وعنایات * اگر بو تجلی شربلی سالکك
استعداد وعقلی مقداری اولورسه کمال ایله ذوق بولوروا گر عقلنه غلبه قیلورسه
مبهوت ومدهوش اولور

(درجهٔ سابعه دهشتی بیان ایلر)

(قال شیخ الاسلام الدهش بهتة تأخذ العبد وتغلب عقله وصبره وعلمه) دهشت
وبهتت شول حیرته دیرلر که بغتة کلور وعبدی اخذ قیلور وعقلنه غالب اولور
وصبرین آلور وعلمی وارایسه علمی کیدوب مدهوش اولور شول جمال یوسفی کورن
خاتونلر کبی که جمال یوسفی مشاهده قیلدقلرنده مدهوش وحیران اولوب اللرین
قطع ایلدیلر ودویمدیلر (کما قال الله تعالی فلما رأینه اکبرنه وقطعن ایدیهن)
یعنی وقتا کیم اول خاتونلر حضرت یوسفی کوردیلر آنی اکبار واعظام ایلدیلر
وحسن یوسفدن حاصل دهشت وحیرتك غلبه سندن اللرین قطع قیلدیلر
حضرت مولانا قدس سره العزیز بو معنایه اشارت بیوروب ارشاد ایدرلر *
زیرکی چون کبر وبادانگیز تست * ابلهی شوتا بماند دل درست * ابلهی
نی که بسخرکی دوتوست * ابلهی که واله وحیران اوست * ابلهانند آن زنان
دست بر * از کف ابله وزرخ یوسف نذر * زین سر از حیرت اگر عقلت رود *
هر سر مویت سر وعقلی شود

(درجهٔ ثامنه حیرت وهیمانی بیان ایلر)

حیرت شول حالتدرکه یا مشاهدهٔ صنایع وبدایع الهیه دن ویا افراط عشق وشوق
ربانیه دن سالکك عقل وعلمنه غالب اولور وعقلی تند وکلیل وعلمی بی دانش
وذلیل قیلور ومانع فکرت وفطنت اولور (کما ان الصحابة من فرط الحیرة لایقدرون
ان یحفظوا القرءآن ولوان احدا حفظ ربع القرءآن یقولون فلان جل فینا) نتکیم
حضرت مولانا قدس سره العزیز بو معنایه مناسب اشارت بیورورلرکه * از صحابه
کم بدی حافظ کسی * گرچه شوقی بود جانشانرا بسی * ربع قرآن هر کرا محفوظ بود *
جل فینا از صحابه می شنود * درچنین حیرت مراعات ادب * خود نباشد
ور بود باشد عجب * جمع صورت باچنین معنی ژرف * نیست ممکن جز ز سلطان
شگرف * بلکه ای اخی حیرت ایکی قسمدر برقسمی ممدوح وبرقسمی مذمومدر
حیرت ممدوحه دینده اولان ومشاهدهٔ آلا ونعمادن ظهوره کلان واسماء
وصفات خدادن حاصل اولان حیرتدر وحیرت مذمومه دنیا ومافیهادن وحب
ماسوادن ومقتضای نفس وهوادن حاصل اولاندر نتکیم ابن فارض بو حیرت

ممدوحه ایله حیرت مذمومه یه اشارت ایدوب بیوررلر (بیت) وما احترت
حتی اخترت حبك مذهبا * فواحیرتی لولم تکن فیك حیرتی * یعنی بن متردد
اولمدم حتی سنك محبتکی مذهب اختیار ایلدم ای حیرت وندامت بکا اگر سنك
حبکده بنم حیرتم اولمزسه پس حضرت پیغمبر علیه السلامك (اللهم زدنی فیك
تحیرا) دیدوك عاقیلدقلری بو حیرت محموده یه اشارتدرنته کیم حضرت مولانا
دخی بو حیرت محموده یه مناسب بو بیتلری ادا بیورورلر * که چنان بنماید
وگاهی چنین * جز که حیرانی نباشدکار دین * نه چنان حیرانکه پشتش
سوی اوست * بل چنین حیرانکه غرق ومست دوست * اگر حیرت حد
اعتدالدن زیاده اولورسه اکا هیمان دینور هیمان لغتده عشقدن زیاده حیران
اولمغه دیرلر واصطلاحده (الهیمان سقوط التماسك تعجبا اوحیرة حتی لا یقدر
صاحبه ان یتماسك ویضبط نفسه بحکم العقل وهو اثبت دواما من الدهش)
یعنی هیمان تعجبا ویاخود حیرة تدارك وتماسكك ذهاب وسقوطنه دیرلر حتی اول
هیمانك صاحبی نفسنی حکم عقلله ضبط ایدوب طوتمغه قادر اولمیه * ودهشتله
هیمانك فرقی بودرکه دهشت بغتة گلور وسریع الزوال اولور اما حیرت وهیمان
نیجه مدت باقی قالور بعضیسی نیجه مدتدنصکره بنه صحوه گلور بعضیسی مجذوب
صرف اولوب حیران قالور وحیرتله هیمانك فرقی بودرکه حیرت اعتدالله عقله غالب
اولور وهیمان بالکلیه عقلی زائل قیلور وصاحبی دیوانه ومجنون قالور ومست
ومستغرق اولور بو مرتبه ده اولانك انسان حالی بو بیتلرك مضمونیله ترنم قیلور
ما اشتهیت العقل مذ جننتنی * ما حسدت الحسن مذ زینتنی * ما جنون
واحدلی فی الشجون * بل جنون فی جنون فی جنون

(درجهٔ تاسعه قلقی بیان ایدر)

قلق لغتده که وگل طره لنوب صبرسز ومضطرب اولمغه دیرلر وبو قومك
اصطلاحنده شول حالته دیرلرکه سالکك صبرینی اسقاط ایلیه وکمالیله اضطرابندن
محبوبدن غیریدن فرار ایلیه وانسز بریرده قرار قیلمیه نته کیم شیخ الاسلام
حضرتلری بیورور (القلق تحریك الشوق صاحبه نحو المحبوب بان یسقط صبره
حتی لا یقربدونه ویفر من غیره فرارا بضیق الخلق ویبغض الخلق ویلذ الموت)
یعنی قلق شوقك صاحبنی محبوب حقیقی طرفنه تحریك ایتمسنه دیرلر آندن صبر
وقراری اسقاط ایتمکله حتی اول محبوبسز قراره مجالی قالمیه وآندن غیریدن
استیحاش وفرار ایلیه خلقنی تنك ایلیه وخلقی مبغوض ایلیه وموتی لذیذ ایلیه

خلقی تنك ایلسی انكیچوندركه اول كمسه هجرانله مقبوضدر وخلق محبوبنه
حجاب كورر انكیچون آنلردن استیحاش ایدوب خلوت وعزلت ایله استیناس ایلر
وموتی لذیذ ایلسی انكیچوندركه موتی سبب لقای حبیب بیلوب آنی اشتها قیلور
نتكیم مثنوی شریفده بو مرتبه‌ده حضرت مولانا شیخ محمد سرروزینك قلق
وشوقنی حكایه ایدوب بیوررلر * زاهدی درغزنه ازدانش مزی * بد محمد نام
وكنیت سرروزی * برسركه رفت آن ازخویش سیر * كفت بغا بادر افتادم بزیر *
كفت نامد نوبت آن مكرمت * وزفروافتی غیری نكشمت * اوفروافكند
خودرا ازوداد * درمیان عمق آبی اوفتاد * چون نمرد از نكس آن جان
شیرمرد * ازفراق مرك برخود نوحه كرد * موت را ازغیرمی كرد اوكدی *
ان فی قتلی حیاتی میزدی * مرویدركه بو قلق واضطراب حضرت محمد مصطفی
علیه السلامه بدایت حالترنده حراطاغنده ظهور ایدوب استدیكه شوقا الی الله
حراطاغندن كندیلری كوتوروب آته * درحال حضرت جبریل ایتوب انی طوتوب
منزلنه كتوردی بر روایتده بر نیجه دفعه واقع اولمشدردیدیلر نتكیم حضرت
مولانا بو معنایه مناسب اشارت بیورور (بیت) مصطفا راهجر چون بفراختی *
خویش را ازكوه می انداختی * تابكفتی جبرئیلش هین مكن * كه ترا بس
دولتست ازامركن * مصطفی ساكن شدی زنداختن * بازهجران آوریدی
تاختن * بازخود را سرنكون ازكوه او * می فكندی ازغم واندوه او * بازهم
پیدا شدی آن جبرئیل * كه مكن كه توشهی وبی بدیل * همچنین می بود تا كشف
حجیب * تا بیابید آن كهررا اوزجیب * اكثری بو حالت قلق عشاقه حین سماعده
چوق واقع اولور انكیچون بلا اختیار اضطراب قیلور حتی شو مرتبه‌یه واروركه
كندوینی پاره پاره قیله وكندو كندیدن خلاص اوله ومحبوبنی بوله

(درجهٔ عاشره غیرت بیانندهدر)

ای طالب بلسكل كه غیرت نعت الهیدر نتكیم حدیث صحیحده وارد اولدی
حضرت رسول علیه السلام سعد حقنده بیوردیلركه (آن سعدا لغیور وانا
اغیرمن سعد والله اغیرمنی ومن غیرته حرم الفواحش ماظهر منها ومابطن) معناء
شریفی تحقیقا سعد غیوردر وبن اندن زیاده غیورم والله بندن زیاده غیوردر
اللهك غیرتندن بعضدركه ظاهر اوباطنا بر امر شیلری حرام ایلدی پس غیرت
حق جمیع غیرتك اصلی وغیرت عباد آلنك فرعیدر نتكیم حضرت مولانا بویله
بیوررلر * جمله عالم زان غیور آمدكه حق * بردد رغیرت برین عالم سبق *

اصل

اصل غیرتها بدانید از آله * آن خلقان فرع حق بی اشتباه * شاه را غیرت بود
بر هر که او * بر کز یند بعد از آنکه دید رو * غیرت غیر مشاهده سندن حاصل اولور
اکر ملاحظهٔ غیر اولمسه غیرت دینماز پس حقک غیرتی بو اشیا آنک غیری اولدیغی
جهتدن اولور زیرا آله قادر مألوه ومقدور طلب ایلر واول مألوه ومقدوردن
مراد که عالم وآدمدر من وجه غیردر بو جهتدندرکه اکر غیرت حق ظهور ایدرسه
استرکه عبد کندیدن غیری معبود محبوب ومعبود کورمیه اکرچه فی نفس الامر
کندیدن غیری یوقدر ولکن غیر وماسوی حکمنده اولان ظهورلته محبت
وعبودیت اولدیغن استمز غیرت الهیه بو یوزدن اولور واکر غیرت عبده نسبت
اولنورسه اوچ وجهدن خالی اولمز وبو اوچ وجهدن خالی اولورسه غیرت نفسانیه
وشیطانیه اولور اول اوچ وجه بودر غیرت لله غیرت فی الله غیرت علی الله غیرت لله
وفی الله محبک محبوب ایچون ومحبوب رضاسنده اولان غیرتیدر * مثلا حضرت
سلیمان وقت عصر فوت اولدقده غیرته کلوب صافنات جیادی قردیغی کبی
(کما اخبر الله تعالی فی کلامه المجید اذ عرض علیه بالعشی الصافنات الجیاد
فقال انی احببت حب الخیر عن ذکر ربی حتی توارت بالحجاب ردوها علی فطفق
مسحا بالسوق والاعناق) حکایه سی بودرکه حضرت سلیمان شامه غزا ایلیوب
بعد الفتح آندن بیک دانه آت غنیمت الوب پس امر ایلدیکه انلری بعد الظهر
عرض اولنه پس بر کرسی اوزرینه اوتوروب انلری اول مقبول آتلر عرض اولندی
حتی کونش حجاب مغربده متواری اولدی وصلوة عصر فوت اولدی بنس طلعت
محبوبه مانع اولدقلری ایچون غیرته کلوب دیدیکه بکا رد ایلک آنلری پس آنلری
بالکلیه قروب ذبح ایلدی وغیرت لله وفی اللهی شیخ حضرتلری فتوحاتده بویله
تفسیر ایدوب بیورورلرکه (الغیرة لله وفی الله هو ان یری الانسان ما حده الحق
ان یتعداه الخلق فیقوم به صفة الغیرة لله لا لنفسه اذ علم ان الخلق عبید الله وانه
من حکم العبد ان لا یتعدی حد ما رسم له سیده) یعنی غیرة لله وفی الله اولدرکه
برکسه حقک حد ایلدیکی شرعی کوره که خلق آندن تجاوز ایلیه پس الله ایچون
صفت غیرت اول کمسه یی قائم ایلیه وحق سویلیه وقادر اولدقجه اجرا ایلیه
اما بو غیرت کندو نفسی ایچون اولمیه زیرا بو کونه غیرته کلان کمسه بیلورکه خلق
عباد اللهدر وعبدلک حکمی افندیسنک رسم ایلدیکی حددن تجاوز ایلمامکدر
پس آنکیچون حق یولنده لله وفی الله غیرته کلور اما غیرت علی الله محالدر زیرا
بو محبوب حقیقی محبوب مجازی کبی دکلدرکه آنی غیریدن صاقنه سن بلکه طریق

الهی بونك اوزرینه مبنی اولمشدر که خلقی آنك جانبنه دعوت قیله سن وانلری مشاهدهٔ محبوب حقیقی‌یه تحریض وتشویق ایده سن بو محبوبك عاشقلری دیرلرکه * کاشکی سودوکی سوسه‌قو خلق جهان * سوزیمز جمله همان قصهٔ جانان اولسه * اما غیرت علی الله اکرنا محرمده کتمان سرایله تفسیر اولنورسه بو تقدیرجه جائزاولورزیرا اولیا واصفیا جناب محبوبك اسرارینی کمال غیرتلرندن نامحرمه افشا واظهار ایلمزلر نتکیم جناب حق دخی کمال غیرتندن آنلری عوام ونامحرمه اظهار ایلمز (کما قال اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری) امام قشیری رساله سنده باب غیرتده شبلیدن وبعض مشایخدن نقل ایدوب دیرکه (قیل للشبلی متی تستریح قال اذا لم ارله ذاکرا) شیخ حضرتلری فتوحاتده بوقوله وجوه شتا ایله جواب ویرمشدر اولا دیرکه (قال یمکن ان یقول الشبلی هذا القول فی حالة رویة الذاکرین الله علی الغفلة وبعدم الحرمة مثل من یذکره بلغو الایمان وذکر الله فی طلب المعاش فی الاسواق فعاران یذکربهذه الصفة لمالم یوف المذکور حقه من الحرمة عند الذکر ولایبعد من الشبلی ان یکون هذا قصده بذلك القول فی بدء امره وفی وقت حجابه عن معرفة ربه واما مع المعرفة فلایکون مثل هذا القول) وبرمعنی دخی بودرکه ذاکردن مرادکندی اوله پس دیمك اولورکه بن اول زمانده راحت اولورمکه کندومی اکا ذاکر کورمیم زیرا کندوبی ذاکر کورمك عین حجابدر بلکه ذاکرومذکور آنی کورمکه غیریت میاندن مرتفع اوله وبوقولی ظاهر معناسنه المغه بوحدیث دخی مانعدرکه بیوررلر (قال المؤمن من یحب لاخیه مایحب لنفسه) پس برکسه جناب حق برمؤمن قرنداشندن صاقنسه واللهی ذکرایتمسون دیسه مؤمن اولمزقنده قالدیکه ولی اوله تطویل کلامه باعث اولمسون ایچون بوقدرله اکتفا اولندی والله تعالی اعلم

ثامن مرتبهٔ ولایتده اولان درجاتی بیان ایلر (بوباب دخی اون درجه‌یی شاملدر)

درجهٔ اولی ولایت ندر وولی کیمدر انی بیان ایلر

مشایخ کبار رحمهم الله ولایتی بوکونه تعریف ایدوب بیورورلرکه (الولایة هی قیام العبد بالحق عند الفناء عن نفسه وذلك یتولی الحق تعالی ایاه حتی یبلغه غایة مقام القرب والتمکین) یعنی ولایت عبدك کندونفسندن فانی اولدیغی وقتده حقله قائم اولمسیدر وبونك معناسی حق تعالی عبدك جمیع امورنه بذاته تولی ایلرشول حیثیتدنکه عبدك اصلا وجودی وتصرفی ووصفی وفعلی قالمز بلکه وجود وتصرف وفعل وارادت وقدرت بالکلیه حقك اولور وعبدوجود موهوم نسندن

خلاص

خلاص بولور حق جناب حق آنی غایت مقام قرب وتمکینکه مراد فنای بشریتدر
ایصال قیلور پس عبد بو مرتبه ده حقله باقی اولور انکیچون (الولی هو الفانی فی الله
والباقی بالله) دیکله تعریف اولنمشدر جناب حق بونلری بو فنادنصکره طرفة
العین ده بلکه آندن اقلده کندو نفسلرینه تسلیم قیلمزا کر بر آن جناب حق انلری
بلامشاهدهٔ حق کندو نفسلرینه سپارش ایلسه حضرت پیغمبر علیه السلام
(اللهم لا تکلنی الی نفسی طرفة عین ولا اقل من ذلك اللهم اکلانی کلاء طفل
الصغیر) بیوردیغی کبی بونلرك دخی لسان ذاتی بو معنایی رجا ایدر پس بونلر حقك
ولیسیدر و جناب حق دخی بونلرك ولیسیدر (کما قال الله تعالی الله ولی الذین
آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور) یعنی الله تبارك وتعالی محبیدر رسول
کمسه لرك که من حیث الصدق اکا و آنك پیغمبرینه مؤمن اولدیلر و بونلرك
هر حالده و هر کارده متولیسیدر و هر شانده بونلره احق واولیدر بونلری ظلمات
شبهاتدن نور یقینه اخراج ایلر ویاخود ظلمات نفسانیه دن انوار صفات رحمانیه یه
واصل ایلر ویاخود ظلمات کثرتدن خلاص ایدوب نور شهود و وحدته نائل قیلور
لاجرم غیر وسوی کورمدن خلاص اولورلر و حجاب صوردن نجات بولورلر
شکیم بو معنایه مناسب بیورلمشدر * دیدهٔ حق بین نه بیند غیر دوست * کوز عالم
مغزی بیندنه پوست * دیکران از قشر مانده در حجاب * اونظر افکنده بر لب
لباب * چونکیم ولی الله اسملرندن بر اسمدر لاجرم بو اسمك مظهرلری منقطع
اولمز اخلاق آلهیه ایله متخلق وذات وصفاتنی ذات وصفات حقده افنا ایتمکله
متحقق اولان کمسه بو اسمك مظهری اولور واکا اولیاء اللهدن دینور و بوکونه
رجال الله بهر حال هر دورده لاینقطع بولنور نتکیم حضرت مولانا بیوررلر
(بیت) پس بهر دوری ولی قائمست * آزمایش تا قیامت دائمست * دست زن
دردامن هر کوولیست * خواه از نسل عمر خواه از علیست * مأخذ ولایت
غیر نبی مشکوة نبوت حضرت محمدیدر که جناب حق (قل ان کنتم تحبون الله
فاتبعونی یحببکم الله) بیوردی کویا نبی آفتاب وولی ماهتابدر نتکیم کلشن راز
صاحبی بیورر (بیت) نبی چون آفتاب آمد ولی ماه * مقابل کردد اندر لی
مع الله * زان کنتم تحبون باید او راه * بخلوتخانهٔ یحببکم الله * پس
ماهتاب آفتابه نقدر مقابل اولورسه اولقدر نور استفاده ایلدیکی کبی ولی دخی
حضرت نبی یه نقدر متابعت قیلورسه اولقدر کامل بولور واولقدر منیر اولور
نتکیم حضرت نبی علیه الصلاة والسلام محبوبیت مقامنه واصل اولمشدر ولی

دخی اول حضرته حسن متابعت سببیله مقام محبیتدن کچوب مرتبهٔ محبوبیته نائل اولور تبعیت واسطه سیله نبیدن ولی یه بومقام بعنا سرایت قیلور نتکیم بیورلمشدر (بیت) از محبت گردد او محبوب حق * گرچه طالب بود شد مطلوب حق * از محبت نار نوری میشود * از محبت دیو حوری میشود * پس وایندک مرتبه سی معلومک اولدیسه اول معنایه کله لم که ولی کندونک ولی اولدیغن بیلورمی وخلق ایچره شهرت اولورمی ویا اولازمی مشایخک بوخصوصده اختلافی واردر (قال ابوالحسن علی بن اسماعیل الاشعری لایجوزان یعرف الولی انه ولی لان معرفة ذلك يزيل عنه خوف العاقبة وزوال خوف العاقبة يوجب الامن وفی وجوب الامن زوال العبودیة) بوسوزچوقلق سدید دکلدر اکرمقبول اولورسه ده جمله یه شامل اولمق برندماولمز زیرا کامل اولدرکه کندونک نه ایدوکن بیله وبالهام الله مرتبه سی هرنه یه اقتضا ایدرسه یعنی عبودیتی اقتضا ایدراجراقیله پس ولی کاملک کندوبی ولی بلسی امنی موجب وزوال عبودیتی مستلزم اولمز انکیچون ابوعلی دقاق دیرکه (یجوزان یعرف الولی ولایته) اماخلق ایچره ولایتی ظاهر اولوب مشهور اولمسنه کله لم محققینک کلامی بودرکه ولی کامل اختیاریله کرامتن خلقه اظهار ایلمز وجناب حقدن ظهورین دخی استمز انکیچون امام محمد بن علی بیورورلرکه (من اظهر ولایته فهومدعی ومن ظهرت علیه کرامته فهوولی) پس اظهارنده مخافت چوقدر ولکن ظهورنده بوقدرزیرا اظهارنده عجب وکبروتخوتی وتوجه خلق ودین الخلق شهرت ونباهتی ومنزلت ورياستی مستلزم اولور بونلرایسه حجاب ونقصاندر نعوذبالله من الحور بعد الكور اماظهورنده بومخافت اولمز زیرا الحکمة والمصلحة اولوریه پس جناب حق آنی بوکونه خطرلردن محفوظ قیلور نتکیم مثنوی شریفده بومعنایه مناسب شیخ اقطع حکایه سنده حضرت مولانانلرلسانتدن اشارت بیورراول کامل مقطوع الیدایکن زنبیل اورردی ولکن بونک ظهورندن واظهارندن بغایت حذر قیلرلردی حکمت الهیه انک ظهورینه تعلق ایدوب خلق آنک کرامتنه مطلع اولدقدیدی * گفت حکمت را تودانی کردکار * من کنم پنهان توکردی آشکار * آمد الهامش که یک قومی بدند * که درین غم بر تو منکر می شدند * من نخواهم کان رمه کافر شوند * در ضلالت درگمان بد روند * این کرامت رابکردیم آشکار * که دهیمت دست اندر وقت کار * تاکه این بیچارگان بدگمان * ردنگردند از جناب آسمان * پس محققان حقیقت

کاملان

وكاملان طريقت ديمشلردركه وليده اظهاركرامت وادعاى ولايت جائزدكلدر بلكه آنك ادعا واظهارى مكرحقدر پس انلرده پوشيده اولمسى اولى در * نتكيم نبينك ادعاسى وادعاسنه موافق اظهارمعجزه قيلمسى اولى درو آنلره لازم اولان اولدركه (بيت) ولايت درولى پوشيده بايد * ولى اندرنبى پيدانمايد (قال الشيخ فى الفتوحات (شعر) سترالكرامة واجب متحقق * عندالرجال فلاتكن مخذولا * وظهورها فى المرسلين فريضة * وبها نزل الوحى تنزيلا (وقال اعلم ان الايات والكرامات واجبة على الرسول اظهارها من اجل دعواه كذلك يجب على الولى التابع سترها هذا مذهب الجماعة) محققين كرامات حسيه يه التفات ايتممشلر بلكه كرامات معنويه يى مقبوله طوتمشلر واكا ترغيب وتحريض ايتمشلر زيراكه كرامات صوريه مكرخفيدن واستدراجدن خالى اولمز * مكركه من عندالله ظهورى مراد اوله نتكيم شيخ حضرتلرى كراماتى ايكى قسم ايدوب بومعنايه فتوحاتده اشارت بيوررلر (قال الكرامة على قسمين حسية ومعنوية فالعامة ماتعرف الكرامة الاالحسية مثل الكلام على الخاطر والاخبار بالمغيبات الماضية والاتية والمشى على الماء وطى الارض والاحتجاب عن الابصار واجابة الدعاء فى الحال فالعامة لاتعرف الكرامة الامثل هذا واما الكرامة المعنوية فلاتعرفها الاالخواص والعامة لاتعرف ذلك وهى ان تحفظ عليه اداب الشريعة وان يوفق لاتيان مكارم الاخلاق واجتناب سفسافها والمحافظة على اداء الواجبات فى اوقاتها والمسارعة الى الخيرات وطهارة القلب من كل صفة مذمومة ومراعاة حقوق الله فى نفسه وفى الاشياء فهذه عندنا كرامات الاولياء المعنوية التى لايدخلها مكر ولااستدراج ولايشاركه فى هذه الكرامات الاالملائكة المقربون واهل الله المصطفون وماامرالله نبيه ان يطلب منه الزيادة من شئ الامن العلم لان الخير كله فيه وهو الكرامة العظمى والله اعلم)

(درجۀ ثانيه سرندر وارباب سر كيملردر انى بيان ايلر)

محققين رحمة الله عليهم اجمعين سرى بوكونه تعريف ايدوب بيوررلركه (السر هوالمعنى الباطن عن ادراك المشاعر ويقال للقلب المترقى الى مقام الروح بالتجرد والصفاء لكونه محلا للسر اطلاقا لاسم الحال على المحل مجازا) يعنى سر شول مشاعردن باطن اولان معنادركه بوحواس آنى ادراك ايده ميوب صفا وتجرد ايله مقام روحه ترقى قيلان قلبه دخى سر دينور سره محل اولديغندن اوترى حالك اسمى مجازا محله اطلاق قيلندن اولور * حضرت شيخ فتوحاتده عبدالله

نستريدن نقل ايدوب بيورورلركه (قال سهل بن عبدالله التسترى ان للربوبية سرا لوظهر لبطلت النبوة وان للنبوة سرا لوظهر لبطل العلم وان للعلم سرا لوظهر لبطلت الاحكام) اى اخى جناب حق حديث قدسيسنده (الانسان سرى وانا سره) بيوردى پس سر ربوبيتى بيلنلر حقك سرى اولنلردر پس بونك اظهارى عين سترداركچون (اظهار سر الربوبية كفر) دېمشلردر بوسرك طالبى خزينه دار اسرار حق اولان مرشدلردن بركسه يى بولمغه موقوفدر پس اول صاحب سرك سرا ارشاديله بواسراره واقف وبو كشفناره عارف اوله پس صاحب سر اولان كيملردرا كاكلهلم اصحاب سر اول كسه لردركه بوحديث شريف آنلرك حقنده وارد اولدى (قال صلى الله عليه وسلم احب العباد الى الله الاخفياء الاتقياء الذين اخفاهم الله عن خلقه ان حضروا لم يعرفوا وان غابوا لم يذكروا) اخفيا ايكى قسمدر برقسمى اسما ورسما خفيدركه بين الناس ناملرى وكرامتلرى وكندبلرى مشهور اولمشدر بوخلق دكل بلكه اوليادن چوق كسه آنلرك كيم ايدوكن بيلز نتكيم حضرت مولانا بوكروهه اشارت بيوروب ديرلر (بيت) قوم ديكرمى شناسم زاوليا * كه دهانشان بسته باشد ازدعا * قوم ديكر سخت پنهان مى روند * شهرهٔ خلقان ظاهركى شوند * هم كرامتشان هم ايشان درحرم * نام شانرا نشنود ابدال هم * فرضا بونلردن برى خلق ايچره بن ولى يم ديسه وحاضر اولسه خلق اكا وليلكى روا كورميوب دليدرديه لردى نتكيم ابن فارض بومرتبه يه اشارت بيورورلر (بيت) فلوقيل من تهوى وصرحت باسمها * لقيل كنى اومسه طيف جنتى * بوكروهى (لايعرف ذا الفضل الاذووه) فحواسنجه ينه اول مرتبه يه ايرنلر بيلور (كما قال حضرت مولانا (بيت) يعرفنا من كان من جنسنا * وسائر الناس لنا منكرون * وبرقسمى دخى اولدركه بين الناس اسما ورسما مشهوردر ولكن مرتبه لرى آنلردن مستوردر بونلر اول كسه لردركه مبالغ عقول ناسه تنزل ايتمشلردر (وكلموا الناس على قدر عقولهم) فحواسنجه آكلادقلرى يردن سو يلمك سمتنه كتمشلردر هركس آنلره عقلى يتدكجه برمرتبه تعيين ايدر ولكن آنلر جميع مراتب ومقاماتدن كذر ايتمشلردر عجبدر كه بونلر بغايت ظاهرايكن غيرت حق بونلرى ساتردر واظهر من الشمس ايكن كمال ظهورلرى بونلره پرده اولمشدر نتكيم حضرت مولانا قدس سره العزيز بوطائفه عليه نك شاننى رفوقى حكايه سنده تعريف ايدوب بيورورلر (بيت) اين عجبتر كه برايشان مى كذشت * صدهزاران خلق از صحرا ودشت * ختم كرده قهر

حق

حق بردیدها * که نه بندماه رابینند سها * کفته هرشاخ وشکوفه برفنون *
دمبدم یالیت قومی یعلمون * بانك می آید زسوی هردرخت * سوی ما آیید قوم
شوربخت * بانك می آید زغیرت برشجر * چشم شان بستیم کلا لا وزر (فسبحان
من اعمی بصائر الناس من حیث نظروا الیهم وسمعوا اقوالهم) مکو اصحاب دل
رفتند وشهر عشق شد خالی * جهان پرشمس تبریزست مردی کو چو مولانا *
ابو یزید بسطامی حضرتلری بیوررلرکه (الاولیاء عرائس الله ولا یری العرائس
الا من کان محرما لهم واما غیرهم فلا (بیت) چون درآید محرمی دور از کزند *
برکشایند آن ستیران روی بند * چونکه نامحرم درآید ازدوم * پرهمه در پنهان
شوند اهل حرم * بونلر اول مستوران قباب عزتدرکه جناب حق کمال غیرتندن
بونلری مرتبهٔ غیرتده مقلاندن اهل صورتده افشا ایتمز اهل ظاهرك فهم ایلدیکی
اولیا انجق کرامت صوری صاحبلریدر بو اولیای معنویه بی آنلر بیلمز بونلری بنه
اهل الله اولان بیلور الله اهلی اولمین اهل الله کیمدر بیلمز (کما قال ابن عطاء سبحان
من لم یجعل الدلیل علی اولیائه الا من حیث الدلیل علیه ولم یوصل الیهم الا من
اراد ان یوصل الیهم) اول کسه لرکه چشم خدابینی اولمیه وخلوتخانهٔ وحدته
یول بولمیه وروی یاری کورمیه مرآت خدا اولان اولیای معنویه واصفیای
خفیه یی کوره من وبو تلرك وصالنه ایره من زیرا بونلری بیلمك اللهی بیلمدن
اصعبدر (کما قال ابن عطا فی لطائف المنن سمعت شیخنا ابا العباس قال معرفة
الولی اصعب من معرفة الله فان الله معروف بکماله وجماله ومتی تعرف مخلوقا
مثلك یأکل کما تأکل ویشرب کما تشرب واذا اراد الله ان یعرفك بولی من اولیائه
المعنویة طوی عنك وجود بشریته واشهدك وجود خصوصیته) پس زبدهٔ
کلام وخلاصهٔ مرام بودرکه الله تبارك وتعالی بعض عبادنی کرامت صوریه سیله
عوامه اظهار ایلدی وبعضیسنی عوامدن ستر ایدوب خواصه اظهار ایلدی
وبعضیسنی هم عوامه وهم خواصه اظهار ایلدی وبعضیسنی هم عوامدن
وهم خواصدن ستر ایلدی بعضی اولیا واردرکه بدایتنده ظهور ونهایتنده
تستر ایدر وبعضیسی بدایتنده تستر ونهایتنده ظهور ایدر وبعضیسی مستور
کلور مستور کیدر وبعضیسی من وجه ارشاد ناس ایچون ظاهر اولور ولکن
من حیث الحقیقه تستر قیلور بو جهتدن اهل سردن واخفیادن اولور والله اعلم

(درجهٔ ثالثه غریبی بیان وغریب کیملردرانی عیان ایدر)

عمرو بن عاص بو حدیث شریفی حضرت نبی علیه السلامدن روایت بیوررلر

(قال عليه السلام احب العباد الى الله الغرباء قالوا من الغرباء يا رسول الله قال الفرارون بدينهم يحشرون مع عيسى ابن مريم يوم القيامة) معناى شريفى الهيه قوللرينك محبوبرکی غربادر * ديديلر كه غربا كيملردر يا رسول الله بيورديكه دينيله خلقدن فرار ايلين كسه لردركه بونلر قيامت كوننده عيسى ابن مريم ايله حشر اولورلر (ومن مات غريبا فقد مات شهيدا) مخواسنجه اولسه لر شهيد اولورلر بو كونه غريب مشهور ومتعارف اولان غريبدر اما عند الاولياء اصل غريب يا حالا ويا خود علما وعرفا نا غريب اولاندر پس حالا غريب اولان نه كونه كسه لردر شيخ الاسلام حضرتلرى تعريف ايدوب بيورورلركه (الغريب حالا هو رجل صالح فى زمان فاسد بين قوم فاسدين او عالم بين قوم جاهلين او صديق بين قوم منافقين وهذا من الغرباء الذين طوبى لهم) يعنى حالا غريب زمان فاسدده اولان شول رجل صالحدركه سائر اكفاسندن صفت صلاحله منفرد اوله وزمان فاسد اولدركه فتن ومحن ايله طوله وقوم فاسد اولدركه طريق حقه سلوكدن محجوب هواى نفسنه اشتغال قيله ودخى شول عالمدركه جاهللر ما بيننده قاله وجهلا آنك رتبهٔ عليه سندن غافل اوله وقدر وقيمتن بليه ودخى شول صديقدركه باطنى ظاهرينه مخالف اولان قومك ما بيننده اوله بونلر شول غربادركه حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بونلر حقنده اوچ كره فطوبى للغربا بيوردى نتكيم ابو هريره حضرتلرى حضرت نبى عليه السلامدن روايت بيورورلر (قال عليه السلام ان الدين بدأ غريبا وسيعود كما بدأ فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء قال ابن ملك ان اهل الدين فى الاول كانوا غرباء ينكرهم الناس ولا يخالطونهم وكان تعيشهم بين اقاربهم كتعيش الغرباء وسيكون كذا فى الاخر) بو تقديرجه مضاف محذوف اولور وتقديركلام اهل دين اول زمانده غربا ايديلركه ناس انلره انكار ايدرلردى وانلرله مخالطه ايتمزلردى وبونلرك بين الاقربا تعيشلرى غربا كبى ايدى وآخر زمانده دخى بويله اولور نتكيم ابتداده بويله اولدى ايدى * پس طيبت وسعادت غربا ايچون طيبت وسعادت غربا ايچون طيبت وسعادت غربا ايچوندر ديو بيورر پس علما وعرفا نا غريب اولنلر اول عارفلردركه ديدهٔ باطنلرندن حجاب مرتفع اولوب حقيقت حالى بلديلر ومرتبهٔ كمالى بولديلر واسرار غيبيه عارف ومكنونات باطنه واقف اولديلر اگر برشمه مرتبه لرندن اظهار ايتسه لر البته عقلا وعلما انلره انكار ايدرلردى پس بونلر بين العلما والعقلا غربا كبيدر فضلا عما بين سائر السفهاء * بونلرك صور وحالاتنه اهل صورت محرم اولمديغى ايچون سو يلسه لر عقلانك عقلى يتدوكى يردن

سویلرلر وکندی حالتلرین کتم ایلرلر * باتو بوشیده حالتیست مرا * که درستش بیان نمی دانم * باشارت حدیث خواهم کفت * که غریبم زبان نمی دانم * انکچون شیخ الاسلام حضرتلری (فغربة العارف غربة الغربة لانه غریب فی الدنیا والآخرة) دیو بیوررو حضرت مولانادخی * خودغریبی در جهان چون شمس نیست * شمس باقی که هیچ اورا امس نیست * بیتیله بوغربته اشارت قیلورکه اهل دنیا واهل آخرت شمس حقیقت اولنلرک مرتبه سنه محرم اولمدقلرندن اخبار ایلر

(درجهٔ رابعه استغراقی بیان ایدر)

استغراق عین مرتبهٔ ولایته وصولدنصکره حاصل اولورکاه اولورکه خلق ومحبت الهیه استیلا قیلدقده مشاهدهٔ محبوبه مستغرق اولوروکاه اولورکه جذب خدا آنی کندیدن فانی قیلدقده بحر وحدته غرق اولورچون وجرادن ومن ومادن قورتلور اکرزیاده مستغرق اولورسه بالکلیه فرق قیلمز وکندوبی بولمز وخلق عالمی بلمز بحرذات احدیتده غرق اولور وکندوبی عین بحر بولور نتکیم حضرت مولانا بو استغراقه اشارت قیلوروبیوررلر * (بیت) * صنع بیند مرد محجوب ازصفات * درصفات اینست کو کم کرد ذات * واصلان چون غرق ذاتند ای پسر * کی کنند اندرصفات او نظر * چونکه اندر قعرجو باشدسرت * کی برنك آب افتد منظرت * بومرتبه یه مشایخ صوفیه استغراق الشواهد فی الجمیع دیرلر واستغراقه اوج درجه اثبات ایدرلر * اولا استغراق العلم فی عین الحال * ثانیا استغراق الاشارة فی الکشف ثالثا استغراق الشواهد فی الجمع * علمك حالده استغراقی احکام علمك احکام حالده استهلاککندن عبارتدر وحالك علم وشعور اوزره استیلا سندن کنایتدر بومرتبه ده حکم مواجید حالیه اولور واحکام علمیه وعقلیه بی تأثیر وبی عمل قالور لکن بوحالك صاحبی ضلالت وخلاف شریعت کار ایلمدن مصون ومحفوظ اولور (کما قال القاشانی صاحب هذا الاستغراق ظفر بالاستقامة وامن من الضلالة لاتصافه بصفات اهل الولایة واکتسائه لباس نور الهدایة کما حکی عن الشبلی انه کان فی استغراقه اذا حضر وقت الصلوة قام وتوضأ واحسن وضوءه وصلی واتم صلوته واحسنها من غیر ان یکون له شعور بذلك وحکی سیدنا الشیخ محیی الدین عن نفسه انه کان اماما للقوم وکان یصلی بهم مدة استغراقه ولا شعور له بذلك ولم یعلم به الا باخبار القوم بعد الافاقة ومثل هذا الشخص یسمی محفوظا ان کان

وليا ومعصوما ان كان نبيا) واشارتك كشفده استغراقى نور كشف ذاتله
حضرت اسمائيه دن روح مرتبهٔ ذات احديته ترقى ايتمكله اولور * بو مرتبه ده
روح مقام حق بولور وقلب مقام روحى بولور واختلافات اسما مرتفع اولور
واشارات نورذاتده مستغرق اولور بو مرتبه دن اول عبد مثلا لسان اشارتله
جناب حقه ياجميل وياجليل ويالطيف وياقهار دير ايدى وصفات مختلفه ايله
توصيف قيلوردى * پس سطوت نورذاتده بوكونه تميز برطرف اولوب بومثللو
اشارات محو ومستغرق اولور بو استغراقك صاحبلرينك لسان حالى بو بيتى ترنم
قيلور * توصفت كو من برونم ازصفات * در وصال آيات كو يا بينات *
وجمعده شواهدك استغراقندن مراد شواهد تجليات وصفاتك مرتبهٔ جمعده
سطوت نور احديتله فنامى وآثارينك انمحاسيدر بقيهٔ عبددن بو مرتبه ده هيچ
برشىء قالمز وجودموهومه بى عبد كنز يتده اولان مرتبه سنه عودت واطلاق
عالمنه رجعت ايدر (كان الله ولم يكن معه شىء الا آن كما كان) كلامنك سرى
حسب حالى اولور بو مرتبه ده حقله باقى اولور وجميع صفات الهيه ايله متصف
اولور واندن صدور ايدن حقدن صدور قيلور

(درجهٔ خامسه غيبتى بيان ايلر)

غيبت دخى مرتبهٔ ولايتك درجه لرندن بردرجه دراكرچه غيبته چوق
معنا ويرمشلردر اما محققينك سوزى بودركه غيبت اشيادن غائب وحقله حاضر
اولمغه ديرلر وبوكونه كسه لره غيب وحضار تسميه ايدرلر نته كيم بو بيت
زيبا ورعنا * (بيت) * غائب زخود وبدوست حاضر * اعمى زخود
وباوست ناظر * بونلرك حسب حاللريدر (وغيبة المحب عن كل
ماسوى المحبوب) كلامى عنوان باللريدر اگرچه سالك مرتبه سنده اولنلرك
دخى غيبتى واردر اما عارفك غيبتى اندن عالى مقداردر زيرا (غيبة السالك
عن رسوم العلم وعلل السعى) دينلمشدر (وغيبة العارف عن عيون
الاحوال فى حضن الجمع) ديو تعريف قلنمشدر يعنى اول وقتده كه حال سالكه
مستولى اوله رسوم علمدن وحدود عقلدن غائب اولور وعلل سعيدن نجات بولور
زيرا مواجيد حال اكا حكم قيلور وعلل سعيدن خلاص اولمسى اول سعى
وكوششى حقك توفيقى بلمسيدر حتى كندويى عجب ورعونتدن عارى قلمسيدر
اما عارف حضن جمعه تحصن ايتمكله عيون احوالدن غائب اولور يعنى نه
احوال آنى كوررونه اول احوالى * حق نور جمع آنى بورروانى وقت وحالك

حكمندن حفظ قيلور وقت وحالك حكمى سالك اولنلره اولور اما عارف بو تغيراتدن نجات بولور

(درجهٔ سادسه وقتى بيان ايلر)

وقت دخى مرتبهٔ ولايتك درجاتندن بر درجه در زيرا ولى يا ابو الوقت ويا ابن وقتدر اولا وقتى بلكل آندنصكره ابوالوقت وابن وقتى بيلهسن ووقتى تعريفده محققينك سوزى چوقدر خلاصهٔ كلمات مشايخ بونلردركه ايراد اولندى (قال فى الفتوحات الوقت مايقتضيه الحق ويجريه عليك وقيل الوقت كل ماحكم عليك ومدار الكل على انه الحاكم) يعنى وقت جناب حقك قضا ايدوب سنك اوزريكه اجرا ايلدوكى شيدر وبعضيلر دخى ديمشلردركه هرشول نسنه كه سنك اوزريكه حكم ايلر وحكمن اجرا ايلر اول وقتدر ومدار كل مشايخ بودركه تحقيقا وقت حاكمدر (وقال فى العوارف المراد بالوقت ماهو غالب على العبد فى وقته فانه كالسيف يقطع بحكمه) يعنى وقتدن مرادشول حالدركه عبد اوزره وقتنده غالب اولور وسيف كبيدركه كندو حكميله وقت اولك حكمنى قطع قيلور (ولذا قيل الوقت مايرد على العبد ويتصرف فيه ويمضى حكمه من خوف وحزن اوسرور وفرح) پس وقتده خلاصهٔ كلام اولدركه عبد اوزره وارد اولان واردات الهيه وتجليات ربانيه نك زمانيدركه اول واردات اول وقتده عبدى تصرف ايلر وحكمنى عبد اوزره امضا ايلر اكر خوف وحزن اقتضا ايدرسه عبد خائف ومحزون اولور واكر سرور وفرح اقتضا ايدرسه مسرور وفرحناك اولور (قال الشيخ فى الفتوحات اذا علم العبد من وقته ذلك سلم الحكم فيه لله واستسلم وكان بحكم وقت مايمضيه الله فيه لايحكم مايختاره لنفسه من المنشط والمكره) يعنى قچن عبد وقتندن بو تصرفات وورادتى بلدكده حكمى اول وقتده اللهه تسليم ايدر وحكم حقه منقاد اولور واول وقتك حكمنده اولوركه الله تبارك وتعالى اول حكمى امضا ايلر منشط ومكرهدن كندو نفسى ايچون اختيار ايلديكى شيئك حكمنده اولمز بوكونه كيسه لره ابن وقت ديتور وقتنك حكمنده اولديغيچون ووقت بونلره مانند آب حكمن اجرا قيلديغيچون وماضى ومستقبل قيدندن خلاص اولديغيچون اما ابوالوقت اول كسه لردركه وقت وحال آنلرده تصرف قيلمزوانلر بو احوال مختلفه ايله متلون ومتغير اولمز زيرا كه بونلر كندو وجودن صافى اولمشلر وزنك ماسوادن صفا بولمشلردر تكيم حضرت مولانا بو بيتده بو معنايه اشارت قيلوب بيورمشلردر * صوفى ابن الوقت باشد

درمثال * لیك صافی فارغست ازوقت وحال

(درجهٔ سابعه صفانك بیانندر ایلر)

صفادخی درجات ولایتك براءلادرجه سیدر ومحققلر صفایی بو كونه تعریف ایدوب بیوررلركه (الصفاء اسم للبراءة عن الكدر وهو سقوط التلون المذكور فی باب الوقت) صفا بو قومك اصطلاحنده كدورات بشریتدن بری اولمقك اسمیدر وباب وقتده مذكور اولان احوال مختلفه ایله متلون اولمنك سقوطیدر * پس سالك كركدركه نقوش تفرقه دن باطنن تصفیه قیله وزنك ورنك ماسوادن آیینه وش منجلی اولوب بی رنك اوله وصفا بوله تكیم بومحله مناسب بیورلمشدر (نظم) بستهٔ رنك این وآن تا چند * دیده ازدید رنكها دربند * سوی بی رنك اكر تو بشتابی از همه رنكها خبریابی * آیینه چون زرنك بیزارست * همه رنكی درو بدید اوست * صفانك اوج مرتبه سی واردر اول صفای علم ایكنجی صفای حال اوچنجی صفای اتصال (كما قال شیخ الاسلام الصفا علی ثلاث درجات الدرجة الاولی صفاء علم یهذب سلوك الطریق ویبصر غایة الحد ویصحح همة القاصد) یعنی درجهٔ اولی صفای علمدركه اول علم طریق پیغمبره سالككن سلوككنی مهذب وآداب حضرت نبی ایله آنی مؤدب ایلیه وغایت حده ونهایت سلوكه آنی بصیر قیله كه (ان لله عبادا یرون فی بدایاتهم مافی نهایاتهم) دیمشلردر بونلر اول اهل صفادركه صحت متابعت سببیله جناب عزت بونلره نور بصیرت اعطا ایدوب نهایت حقیقتده اولان امراری اوائل سلوكده مشاهده ایدرلر وصفای علم بو قاصدلرك همتنی تصحیح ایدوب حضرت احدیته بدون الالتفات الی غیرها من المراتب والمقامات صحت همتله كیدرلر (الدرجة الثانیة صفاء حال یشاهد به شواهد التحقیق ویذاق به حلاوة المناجات وینسی به الكون) حالدن مراد حضرت اسماء الهیه دن قلبه وارده اولان واردات تجلیاتدر وبو حالله شواهد تحقیق یعنی دلائل وصول مشاهده اولنور زیرا بو واردات وتجلیات دلائل وصلتدر قچن حال صافی اولدقده دلائل وصول انكله مشاهده قیلنور وجناب حقله مناجات ومكالمه نك ذوقی بولنور وكون بو صفای حالله وذوق بالله فراموش اولنور (بیت) كه وصف این بكفت وكو محالست * كه صاحب حال داند این چه حالست (والدرجة الثالثة صفاء اتصال وهو شهود الحق بفناء العبد) اتصال مبادئ فنادرعن قریب ایكیسنك بیله تفصیلا بیانلری كلور انشاء الله تعالی وفنای عبد عبد افعالنی افعال حقده وصفاتنی صفات حقده

وذاتنی

وذاتنی ذات مطلقده افنا ایلمدن عبارتدر وبو فنا سببیله شهود حق میسر اولور (بیت) چون تو دیدی پرتو آن آفتاب * تو نماندی بازشد آبی با آب * قطره بودی کم شدی در بحر راز * می نیابی این زمان این قطره باز * کرچه کم کشتن نه کار هر کس است * در فنا کم کشتکان چون من بس است

* (درجهٔ ثامنه سروری بیان ایلر) *

بعد الصفا عاشقه سرور حقیقی حاصل اولور * وسرور اصطلاح اولیاده بو کونه تعریف اولنور که (السرور الاستبشار الجامع الشامل علی ظاهر العبد وباطنه من غیران یشوبه شائبة حزن) یعنی سرور عبدک باطننه وظاهرینه شامل وجامع اولان شادیلکدر که اکا حزن شائبه سی مشوب اولمیه * باطننک صفا وسروری ظاهرده دخی نمایان اولور (وجوه یومئذ مسفرة ضاحکة مستبشرة) سرین بونده دخی بولور جهان عاریه دن خلاص اولور مقعد صدقده توطن قیلور (نظم) وارهیده از جهان عاریه * ساکن کلزار وعین جاریه * بر سریر سر عالی همتش * مجلس وجاه ومقام ورتبتش * مقعد صدقی که صدیقان درو * جمله سرسبزند وشاد وتازه رو * وسرور عشاق دولت وعزتله ویاخود کرامت وولایتله دکلدر بلکه اللهک فضل ورحمتندن بونلره ویردیکی مشاهده ووصلتله در (کما قال الله تعالی قل بفضل الله وبرحمته فبذلک فلیفرحوا هو خیر مما یجمعون) یعنی دی یا محمد سن بونلره اللهک فضلیله ورحمتیله فرحلنسونلر پس همان انک فضل ورحمتیله فرحلنسونلر غیریله دکل فضل عند اهل التحقیق مشاهده یه مستعد قیلمدن عبارتدر ورحمت حجبات نورانیه وظلمانیه یی رفع ایدوب وصلته ومعاینه یه اشارتدر (نظم) عاشقانرا شادمانی وغم اوست * دست مزد واجرت خدمت هم اوست * غیر معشوق ار تماشایی بود * عشق نبود هرزه سودایی بود * شیخ الاسلام حضرتلرینک قتنده سرورک اوج مرتبه سی واردر نتکیم بیوررلر (السرور علی ثلاث درجات الدرجة الاولی سرور ذوق ذهب بثلاثة احزان حزن اورثه خوف الانقطاع وحزن هاجته ظلمة الجهل وحزن اغشته وحشة التفرقة) درجهٔ اولی شول ذوقک سروریدر که اول ذوق اوج حزنی ازاله ایدر اولا شول حزنی اذهاب ایلر که طریق حقدن منقطع اولمق خوفی ایراث ایلر اول حزنی پس سالکه برملکه حاصل اولور که انک سببیله خوف انقطاع زائل اولور وبو سببیله صفا وسروره لور وثانیا شول حزنی ازاله ایلر که آنی ظلمت جهل یعنی طریق حقه عدم معرفت کتورمشدر

وثانياشول حزني ازاله ايلركه موجب فوات جمعيت ومستلزم ازالۂ انسيت اولان تفرقۂ باطنك وحشتي كتورمشدر (والدرجة الثانية سرور شهود كشف حجاب العلم) درجۂ ثانيه علم حجابنك كشفندن حاصل اولان شهودك سروريدركه انسانك كندو علمي وعقلي معلومه عين حجابدر اول وقتده كه كند وبلكه سندن رها اوله وعلمي علم حقده فنا اوله علم غيب الهيدن اكاعلم حاصل اولور وذوق باطنله بيلوب مسرور اولور (نظم) حالتي كز علم غيب آيد پديد * جز بذوق آن علم را نتوان شنيد * جهد ميكن تا زخود يابي رها * واجب اين علمست اكر داري بها * علم صورت پيشۂ آب وكل است * علم معني رهبر جان ودل است * كنج پنهانيست علم معنوي * در تو آيد كرز خود بيرون شوي (والدرجة الثالثة سرور سماع الاجابة وهو سرور يمحو آثار الوحشة ويفتح باب المشاهدة ويضحك الروح) سرور سماع اجابت دواعي فنانك قبوللندن ناشي اولور نعمته فسمع نصحي ديرلر قچن بر كسه يه نصيحت ايلسك ونصيحتك قبول ايلسه تقدير كلام يعني شول سرور قبول وانقياددركه ذات حقده فاني اولمقلغك داعيه سنه اجابتدن ناشي اولور وبو بر سروردركه بقاياي صفات بشريه دن حاصل اولان وحشتك اثرني محو ايلر وباب مشاهده يي فتح ايلر وروحي بوغمدن خلاص ايدوب كولدرر

(درجۂ تاسعه تلوينى بيان ايلر)

اعلم يا اخي تلوين دخي مرتبۂ ولايتك اعلا درجه لرندندر (كما قال الشيخ في الفتوحات ان التلوين من حال الى حال دليل صدق على العالي من الحال) وبو مرتبۂ تلوين بعضي مشايخ قتنده مقام ناقص وبعضيلر قتنده مقام كاملدر (كما قال الشيخ اعلم ان التلوين عند اكثر الجماعة مقام ناقص وهو تلوين العبد في احواله وقالت طائفة بل التلوين هو علامة على صاحبه بانه محقق كامل الهي وهو الذي ارتضيه وهو مذهبي وبه اقول وعلى قدر تمكنه في التلوين يكون كماله لان التلوين نعت الهي وكل نعت الهي كمال اذ لا يتصور في ذلك الجناب نقص اصلا فان الكمال لله على الاطلاق وآية من كتاب الله كل يوم هو في شان وليس التلوين غير هذا) يعني بيل اي سالك تلوين عند اكثر الجماعة ناقصك مقاميدر وبو تلوين عبدك كندو احوال نفسانيه سنده اولان تلويندر * ومشايخ كباردن بعض طائفه ديديلركه بلكه تلوين صاحبنك محقق وكامل الهي اولديغنه علامتدر شيخ حضرتلري بيورورلر بودركه بن بوني قبول ايدرم وبودر بنم دخي مذهبم وبو سببله بن ديرم تلوينده بر كسه تمكني مقداري كامل اولور زيرا تلوين نعت الهيدر وهر نعت

الهی عین کمالدر * زیرا اول جنابده اصلا نقص متصور اولمز زیرا کمال مطلق الله ایچوندر * پس انسان کامل اولمز الا نعوت الهیه ایله متصف اولمغله اولور وکتاب اللهدن آیت تلوین ونعت الهی اولمسنه برهان مبین (کل یوم هو فی شان) آیتیدر عند الکاملین تلوین دیدکلری بودر * پس بوکونه تلوین محمود حدر زیرا تجلیات اسما وصفاتدن حاصل اولور مذموم ومقدوح اولان تلوین بدایت حالده نفس وهوادن حاصل اولان تلوینلردر بونلر بادهوای نفسک اوکنده کاه کبیدر اما بوطائفه علیه بادهوای نفسانی یه نسبتله کوه کبیدر (نظم) باد کاهی را بهامون می برد * باد کوهی را عجب چون می برد * بیتی بو معنایه اشارتدر

(درجهٔ عاشره تمکینی بیان ایلر)

تمکین بو قومک اصطلاحنده مقام یقین ومرتبهٔ استقامتده مستقر اولمغه دیرلر (کما قال شیخ الاسلام التمکین غایة الاستقرار فی مقام الاستقامة کما قال الله تعالی ولا یستخفنک الذین لا یوقنون) یعنی تمکین مقام ولایتده واستقامتده کمال ثبات واستقراره دیرلر تمکیم جناب حق جل وعلا حبیبنه خطابا تلوین وخفتی نهی ایلیوب بیوررلر یا محمد سنی خفیف ومتلون ایلمسون شول کسنه لرکه سکا ایقان ایلمزلر پس بو معنا غایت تمکینه اشارتدر پس کملین قتنده تمکین مرتبهٔ ولایت واستقامتده ثابت قدم اولوب مکاشفه سی اندن مستور اولمیوب مقامندن تنزل ایتمیوب نقصان جانبنه کیتمامکدر یوخسه متبدل ومتغیر اولماز دیمک دکلدر (کما قال الشیخ السهروردی فی العوارف ولیس المعنی بالتمکین ان لا یکون للعبد تغیر فانه بشر وانما نعنی به ما کوشف له من الحقیقة لا یتوارى عنه ابدا ولا یتناقص بل یزید) یعنی تمکیندن مراد عبد متغیر ومتبدل اولمز دیمک دکلدر زیرا بشردر باخصوص که اسماء الهیه دن هر براسمک وهر بر تجلینک آنده برکونه حکمی وتأثیری واردر وبزبو تمکینله مراد ایلمز الا عبد ایچون حقیقتدن شول کشف اولنان معنایی مراد ایلرزکه ابدی اندن اول معنا متواری اولمیه واول عبد متناقص ومتدنی اولمیه بلکه دائما تزاید وترقیده اوله واستقامت ولایتده دوام وثبات بوله وحضرت جمعده قرار قیله وحجبات طلبدن خلاص اوله (کما قال شیخ الاسلام تمکین العارف ان یحضر فی حضرة الجمع فوق حجب الطلب لابسا نور الوجود) یعنی عارفک تمکینی مقام جمعده حاضر ومستقر اولمقدر وحجب طلبک فوقنده تمکن قیلمقدر زیرا طلب دخی بقیهٔ وجودله اولور ومطلوبه حجاب اولور اما اول وقتده که طالب مطلوبه واصل اوله

حجاب طلب کیدروعارف مقام جمعده توطن ایدر نور وجودی لابس اولدیغی
حالده وبعد الفنا بقای حقله بقا بولدیغی وقتده نتکیم بیورلمشدر
(نظم) این جماعت کزخودی وراسته اند* در مقام بیخودی پیوسته اند*
فانی ازخود کشته وباقی بدوست* جملکی مغز آمده فارغ زپوست * کرقبول
خاطر ایشان شوی* شد مسلم برتوملك معنوی

(باب تاسع مرتبهٔ حقایقده اولان درجاتی بیان ایلر)

(بو باب دخی اون درجه اوزره در)

(درجهٔ اولی مکاشفه بیانده در)

مکاشفه ماورای حجابده اولان امور غیبیه ومعانیٔ حقیقیه یه مطلع اولمغه دیرلر
وایکی قسمه منقسمدر برقسمی صوری وبرقسمی معنویدر صوریدن مراد عالم
مثالده حواس خمسه ایله حاصل اولاندر* نتکیم اهل مکاشفه صور ارواح
متجسده وانوار روحانیه یی کوردکلری کبی وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم صلصلهٔ جرسدن ودوی نحلدن کندولره نازل اولان وحی استماع ایدوب
مراد اللهی انلردن فهم ایلدیکی کبی (کما ورد فی الحدیث الصحیح وعلی سبیل
الاستنشاق انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) بیوردقلری کبی وحضرت
یعقوب علیه السلامك (انی لاجد ریح یوسف لولا ان تفندون) بیوردقلری
کبی وبایزید حضرتلری ابو الحسن خرقانینك رایحه سنی استشمام ایلدکلری
کبی نتکیم مثنوی شریفده بیولمشدر * آن شنیدی داستان بایزید*
که زحال بوالحسن پیشین چه دید* بوی خوش امد مر اورا ناکهان* در سواد ری
زسوی خارقان * هم بدآنجا نالهٔ مشتاق کرد * بوی را ازباد استنشاق
کرد * چون درو آثار مستی شد پدید* یك مرید اورا ازان دم بررسید*
پس بپرسیدش بکو زین حال خوش* کو بروناست ازحجاب پنج وشش* کفت
زین سو بوی یاری میرسد* کاندرین ده شهریاری میرسد* چیست نامش کفت
نامش بوالحسن* حلیه اش واکفت زابرو وذقن* وقوت ذائقه ایله اولان
کشف مثلا اطعمهٔ مثالیه یی برعارفك ذایق اولمسی وبرعاشقك اشربهٔ معانی یی
شارب اولمسی کبی وبونلرك لذتنه شعور بولمسی کبی نتکیم حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم (ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی) بیوردیلرکه بوطعام
وشراب خدادن مبارك فملرینه طویوردیلر وبرحدیثده دخی (رأیت انی اشرب
اللبن حتی خرج الری من اظافیری فاعطیت فضلی عمر فاولت ذلك بالعلم)

دیو

دیو بوذوقله اولان کشفدن تعبیر قیلدیلرو علی طریق الملامسة اولان کشف که
ظاهر جلد ایله ادراک اولنور بو حدیث شریفدن فهم قیلنور که بیوردیلر (رأیت ربی
فی احسن صورة فقال یا محمد فیم یختصم الملاء الاعلی قلت انت اعلم یارب مرتین
فوضع یده بین کتفی فوجدت بردانامله بین ثدیی فعلمت ما فی السموات والارض)
زیرا بردانامل حضرات خمسه نک اسراریله تأویل قیلنمشدر بین الثدیین آنی بولمق
قوت لامسه ایله ادراک قیلنقدر بو انواع مکاشفه نک هر بریسی تجلیات اسماء الهیه دن
حاصل اولور مکاشفهٔ صوریه دن مقبول اولان مکاشفات عند المحققین بونلردر
اما حوادث دنیویه یه تعلق ایلین کشف مثلا کشف ضمائر واظهار سرائر
و یا غائبده اولان زید وعمر ولرنه کار قیلدیغن اظهار ایلمک کبی بوکونه کشوفاته
ارباب کمال التفات ایلمزلر * نتکیم بعض رهابین دخی ریاضت ایله بوکونه
کشفلره واصل اولوب مغیبات دنیویه یه مطلع اولمشلردر اما همم عالیه
صاحبلری بونی عبده مکر واستدراجدر دیو ترک قیلمشلردر * وجل همتلرین
فنا فی الله یه صرف ایتمشلردر وبقا بالله جانبنه کتمشلردر اما کشف معنوی اسم
علیم وحکیمک تجلیاتندن حاصل اولان حقایق مجرده ومعانی غیبیه در بونک دخی
مراتبی واردر * اولا قوهٔ متفکره ده اولان معانینک انکشافی کبی که بلا
استعمال مقدمات وترتیب قیاسات برمعناکه ذهنه تبادر ایلیه کشف
معنوی درکه علما اکا حدس دیرلر * وثانیا بلاتفکر معانی قوهٔ عقلیه نک قوت
عاقلیه ایله منکشف اولمسی کبی که عقلک بومرتبه سنه نورقدس دیرلرکه حدس
بونک برلمعه سیدر * وثالثا قلبه معانی غیبیت وعلوم لدنیه نک کشف اولمسی که
بوکا الهام تسمیه اولنور بو مرتبه ده اعیان ثابته واسرار غیبیه یه مطلع اولورلر
وبرشیئک وجوده کلمدین حالن بیلورلر * نتکیم حضرت مولانا بیوردیلر (بیت)
کاملان لزدورنامت بشنوند * تابقعر باد بودت دررونه * بلکه پیش اززادن تو
سالها * دیده باشندت ترابا حالها

* (درجهٔ ثانیه مشاهده بیانندهدر) *

مشاهده لغتده برنسنه یی حاضر کورمکه دیرلر واصطلاحده (المشاهدة سقوط
الحجاب رأسا) دیو تعبیر ایدرلر * شیخ حضرتلری فتوحاتده بیوردیلر (قالت الطائفة
فی المشاهدة انها تطلق باز اء معنیین مشاهدة الاشیاء بدلائل التوحید
ومشاهدة التوحید فی الاشیاء وهی حقیقة الیقین بلاشک) یعنی مشایخدن
برطائفه علیه مشاهده تعریفنده بوکونه کلام ایلدیلرکه مشاهده ایکی معنا

مقابله‌سنده اطلاق اولنور * بريسى اشيانى دلائل توحيد ايله مشاهده قيلمقدر *
يعنى اشيانى احديت حقه دليل بولمقدر * ايكنجيسى اشياده حقى كورمكدر
وبو مشاهده حقيقت يقيندر بلاشك يعنى تمثلده اولان مشاهده كبى دكلدر *
مثلا جناب حق يوم آخرتده بعض قومه تمثل طريقيله تجلى ايليه * پس
بلمدكلرندن انكار ايده‌لر پس بلدكلرى مرتبه‌دن تجلى ايده اقرار ايده‌لر بودخى
بلدكلرندندر كالاول بوبله بلدكلريده منكوردر * زيرا جناب حق محصور
اعتقادى تمثلردى پس بيلدرى عين بلمكدر * اما ارباب مشاهده‌نك مشاهده‌سى
بونلرك آخرتده اعتقادلرينه موافق اولدقده بيلوب واعتقادلرينه مخالف اولديغى
وقتده انكار قيلدقلرى كبى دكلدر بلكه بو مشاهده بلاشك ولا ارتياب حقيقت
يقيندركه هرشيده مشاهده ايدرلر نكيم بيورلمشدر (بيت) عارفان باشندكه ازعين
العيان * هرچه بينندجق درويند عيان * كردوچشم حق شناس امد ترا
* دوست پربين عرصهٔ هردوسرا * غرق دريايم اكرچه قطره‌ايم * جلكى
شمسيم اكرچه ذره‌ايم (فسبحان من ليس لذاته خفاء الا الظهور ولا لوجهه
حجاب الا النور) پس مكاشفه ايله مشاهده‌نك مابيننده كى فرقه كلم لم بينهماده
فرق بودركه (قال الشيخ ان المكاشفة متعلقها المعانى والمشاهدة متعلقها
الذوات فالمشاهدة للمسمى والمكاشفة لحكم الاسماء) يعنى مكاشفه‌نك متعلقى
معانى ومشاهده‌نك متعلقى ذواتدر * پس مشاهده مسمى ايچون ومكاشفه
حكم اسما وصفات ايچون ديمك اولور وبو مشاهده‌دن مراد رؤيت دكلدر
زيرا رؤيت ايله مشاهده‌نك دخى فرقى واردر وتعريفلرى بودركه ذكر اولنور
(كما قال المشاهدة شهود الشاهد الذى فى القلب من الحق والرؤية ليست كذلك
ولهذا قال موسى رب ارنى انظر اليك وما قال اشهدنى فانه مشهود له ماغاب عنه
وكيف يغيب عن الانبياء وليس يغيب عن الاولياء كذا فى الفتوحات

(درجهٔ ثالثه تجلى بياننده‌در)

تجلى (التجلى مايظهر للقلوب من انوار الغيوب) ديمكله تعريف قيلنمشدر (وظهور
الذات الالهية وصفاتها وافعالها) قوليله تعبير اولنمشدر زيرا اوچ نوعه منقسمدر
اولى تجلئ ذات ايكنجيسى تجلئ صفات اوچنجيسى تجلئ افعالدر * مثلا
اكر بركسه‌يه تجلئ ذات اولسه (فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا وخر موسى صعقا)
فحواسنجه اول كسه‌نك ذات وصفاتنى بالكليه افنا قيلور ومضمحل ايلر بومرتبه‌ده
رائى ومرئى كندودن غيرى اولمز اما تجلئ صفات متجلى لهك ذاتنى افنا قيلمز

بلكه اول صفت خدا آنده ظهور ایدر مثلا انبیادن حضرت عیسایه خالقیت صفتیله تجلی ایلدی خاکدن طیر خلق ایلدی (كما قال تعالى واذ تخلق من الطين كهيئة الطير) ومحیی وشافی اسمیله تجلی ایلدی احیای موتی وابراء اكمه وابرص ایلدی وحضرت مریمه رزاقیت صفتیله تجلی ایلدی عالم غیبدن اکا رزق کلوردی (كما قال تعالى كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا) وحضرت ایوبه صبور اسمیله تجلی ایلدی بو قدر رسنه بلایه صبر قیلدی واولیاء اللهدن حضرت بایزیده عظم شانیله تجلی ایلدی (سبحانی ما اعظم شانی) دیدی وابن منصوره وحدت مطلقه ایله تجلی قیلدی انا الحق دیدی وقس على هذا سائر الانبياء والاولياء وبو ذکر اولنان تجلیات ذکر اولنان انبیا واولیادن هر برینه بر وقتده اولان تجلیدر والا ارباب صفا بیلورکه جناب حق جل شانه هر لحظه عبادینك قلبنه بر درلو ظهور وبر کونه شانله تجلی قیلده در کاه قبض وکاهی بسط وکاه صحو وکاه محو وکاهی فنا وبقا ایله * بصر بصیرتك وار ایسه بر وحدت مطلقه مشاهده ایدرسن که جمیع مراتب کثراتده وتعینات وتشخصات آینه سنده تجلی قیلمش وبر کونه اسم ورسم ایله نمایان اولمش * نتکیم بیورررلر * آینه ساخت عالم وخود را با وبنمود * عکس جمال اوست نهان وعیان که هست * چون حسن او بنقش جهان کرد جلوهٔ * ظاهر نمود این همه کون ومکان که هست * کو نام وکو نشان زغیر وکجاست غیر * یارست ظاهر از همه نام ونشان که هست

---

* (درجهٔ رابعه حیاتی بیان ایدر) *

(قال الله تعالى او من كان ميتا فاحييناه وجعلنا له نورا يمشي به في الناس كمن مثله في الظلمات ليس بخارج منها) یعنی شول کسه که میت ایدی جهل ایله پس بز آنی علم وعرفان ایله احیا ایلدك واول کسه ایچون بر نور قیلدقکه ناس ایچنده آنکله یورر بو صفتلو کسنه شول صفتلو کسنه کبیدرکه ظلمات جهل وعصیانده خابط اوله آندن خارج اولمدیغی حالده (قال الشيخ زاده في حاشية البيضاوي جعل الله القلب الخالي عن العلم والعرفان بمنزلة الميت وجعل نفس العلم والعرفان بمنزلة الحياة له وجعل الحجج والآيات المؤدية الى العلم والعرفان بمنزلة النور الذي يمشي به في الناس ويهتدي الى المطالب) شيخ الاسلام حضرتلری منازل السائرینده حیاته اوج درجه اثبات ایدوب بیورررلرکه (ولها ثلاث درجات الدرجة الاولى حياة العلم من موت الجهل) یعنی اولکی درجه سی قلبك موت جهلدن خلاص اولوب علمله حیات بولمسیدر پس بر قلبکه علمله حیات بوله طلب

حقده حركت ايلمزيرا حركت حي اولانك خاصه سيدر واول دلكه جهلله مرده اوله
ميت كبي ساكن ومجمد اولور ولكن حظ نفسانيسنده شتاب وحركت قيلور
قال على كرم الله وجهه (شعر) حياة القلب علم فاغتنمه * وموت القلب جهل
فاجتنبه * (والثانية حياة الجمع من موت التفرقة) وحياتك ايكنجى درجه سى
قلبك موت تفرقه دن نجات بولوب جمع همت ونفى خواطر قيلمسيدر پس بوراده
حيات جمعدن مراد جمعيت خواطرله قلبك حى اولمسيدر زيرا جمعيت قلبى جميع
ماسوادن قطع ايدوب واحد حقيقى مشاهده سنه ربط ايتدن عبارتدر
مشايخك حيات ابديه ديدكلرى بودر وتفرقه موتا حكمنده اولان اشياء متعدده يه
قلبى پرا كنده قيلمدن ومقتضيات نفسانيه يه طالب اولمدن كنايتدر بوايسه عند
اهل الجمع مرده لك وافسرده لكدر * مادامكه در تفرقه ووسواسى * در مذهب
اهل جمع شر الناسى * لا والله ناس نه نسناسى * شناسى خود زجهل مى نشناسى
(والثالثة حياة الوجود وهى حياة بالحق) واوچنجى درجه سى حيات
وجوددركه اندن مراد حقله حيات بولقدر وحقله حيات بولمق عبدك حقده فنا
بولمسندن وبقاى حقله باقى وحيات حقله حى اولمسندن عبارتدر وقيوم ميت حق
هر شيده كوروب جميع اشيلى آنكله حى وقائم مشاهده قيلمسندن كنايتدر (كما قال
الله تعالى وهو معكم اينما كنتم) وبو معيت بلا مقارنتدر (كما قال امير المؤمنين
وهو مع كل شئ لا بمقارنة) زيرا معيت بمعنى المقارنة عند اهل الحقيقه ممكن دكلدر
انكيچون كه اشيا وماسوانك وجود حقيقى قتنده اصلا وجودى يوقدر
وبو كائنات شكلنده اولان ظلال ممدوده اسما وصفات خدانك آثاريدركه
بو اسما وصفات مختلفه ايله مجالى تعيناتده تجلى قيلمشدر ولا موجود فى الحقيقة
الاهو * پس برعارفكه بوذكرا ولنان فردانيت حقى مشاهده قيله دائما حيات
طيبه ايله حى اولمدن خالى اولمز (كما قال الشيخ صدر الدين فى شرح اسماء الحسنى
فالعارف لا يزال فى حياة طيبة بهذا الشهود وهو اعظم نعيم اهل الكشف وان
ظهر فى ظواهرهم آثار الالام فلا ينافى ذلك طيب حياتهم ولذة عيشهم فان
الالام الجسمانية لا يقابل النعم الروحانية فالمحجوب اذا رأى بلاء فى الولى يحمل
على حاله الذى يجده من نفسه عند نزول البلاء وان كانت صورة ذلك صورة بلاء
ولكن فى المعنى عافية ونعمة لا يعلمها الا اهلها)

* (درجه خامسه قبض ندرانى بيان ايدر) *

(قال الله تعالى والله يقبض ويبسط قال صدر الدين القنوى وهو القابض الذى

الاشياء

الاشياء جميعا فى قبضته اذا قبض قبض حتى لا طاقة لشئ واذا بسط بسط حتى
لا فاقة لشئ وهما حالان شريفان) يعنى الله تبارك وتعالى قبض ايلر وبسط ايلر
ودائما بو ايكى صفت ايله عالمده تجلى قيلور حضرت شيخ صدر الدين قنوى بيوررلركه
اول الله شول قابضدركه اشيا جميعا آنك قبضه سنده در نچون قبض ايلسه قبض ايلر
حتى برشيئك طاقتى قالمز ونچون بسط ايلسه بسط ايلر حتى برشيئك حاجتى
قالمز وبو ايكيسى حالان شريفاندركه مقام محبتده واصل اولان اولياده استعمال
اولنور مقام ايمانده اولنلره قبض وبسط طارى اولدى ديمز بلكه خوف ورجا
اداقيلنور * مثلا مقام ايمانده اولنلردن بريسى كندو وجودنده قبض وبسطه
مشابه حال كورسه وآنى قبض وبسط قياس ايلسه قبض وبسط دكلدر بلكه
اكا مشايخ هم نفسانى ونشاط جسمانى اطلاق ايدرلركه محل نفسدن صدور ايدر
اما نچون مقام ايماندن مرتبهٔ ايقانه ترقى ايلسه وجمله اشياده حق متصرف
وقابض وباسط مشاهده قيلسه بو مرتبه ده اولنلرك مضايقه سنه قبض ونشاطنه
بسط تعبير اولنور اكثر مشايخ قبض حالنى بسطدن اولى كورمشلردر زيرا
بسطدن نفس حظ آلور وفرح وسرور بولور اما قبضدن نفس حظ ايتمز (كما قال
ابن عطا البسط تأخذ النفس منه حظها بوجود الفرح فيه والقبض لا حظ للنفس
فيه فلذلك كان اسلم منه) اكر تفتيش وتفحص اولنسه قبض حركات نفسدن
ووجود ايله متصف اولمدن حاصل اولور (بيت) هرچه آيد برتو از ظلمات غم *
آن زبى باكى وكستا خيست هم * بيوردقلرى بو معنايه اشارتدر اكر سالك صفت
نفسانيه يى ازاله قيلسه ووجود قيدندن خلاص اولوب فنا فى الله مرتبه سن
بولسه من بعد اكا قبض طارى اولمزدى * بلكه بسط بيله كلمزدى قبض وبسطك
وغم وشاديلك وراسنده مبدل اولمز برذوق دائم بولورديكه تعبيرى ممكن دكل
(قال ابن الفارض القبض اولا ثم البسط لا قبض ولا بسط لان القبض
والبسط يقعان على الوجود فاما مع الفناء والبقاء فلا)

(درجهٔ سادسه بسط ندر انى بيان ايدر)

(قال الشيخ فى الفتوحات البسط عند الطائفة عبارة عن حال الرجاء واما البسط
عندنا فحال حكم صاحبه ان يسع الاشياء ولا يسعه شئ حقيقة فالبسط لا يكون
الا لرفيع المنزلة) بيوررلركه بسط بعض طائفه نك قتنده رجا حالندن عبارتدركه
انده خوف اولميه اما بسط بزم قاتمزده شول حالدركه صاحبنه حكم ايليه اشيايه
واسع اولمقلغى وقلبنى بول قيلمقلغى حتى بسط وقتنده اكر نفسه وروحه الم ومضايقه

ويره جك شيء حاضر اولسه اكا مضايقه ومزاحمه ويرميه وحالبوكه من حيث الحقيقـه اكا برشيء صغميه پس بسط اولمزالارفيع المنزله اولان اكابره قبض يا باسبب ويا خود بلاسبب حاصل اولديغي كبي بسط دخي ايكيدن خالي دكلدر يا باسبب حاصل اولور ويا خود بلا سبب (كما قال القشيري البسط قد يرد بسبب وقد يرد بغتة ويصادف صاحبه فلتة لا يعرف له سببا فالسبيل مراعاة الادب فيه مهما امكن) يعني بسط آزاولوركه سبب ايله وارد اولور مثلا طاعت وعبادتدن حاصل اولان كبي وعلم ومعرفتدن ظهوره كلان كبي وكشف وكرامتدن ويا خود ناسك كمال توجهندن ويا خود اموال وارزاق نعم دنيانك كثرت ووفرتندن حاصل اولان بسط كبي وبونلر امثالي شيلردن ظهوره كلان بسط كبي * وآزاولوركه بغتة وارد اولور وصاحبنه آكسزين مصادفه قيلوركه صاحبي آنك سببني بلمز مرنه ايسه على كلا التقديرين يول بودركه بسط وقتنده صاحبي قادر اولديغجه ادب رعايت ايده وحضور حقده لاابالي لكدن حذر ايده زيرا مشايخ رحمهم الله ديمشلردركه (وقد يغلب البسط فيفضي بصاحبه الى السكر لسقوط التمالك من شدة الطرب) نتكيم ابن فارض حضرتلري مرتبهٔ بسطده مسكور اولديغي حالده بيوررلر * ولما انقضى صحوي تقاضيت وصلها * ولم يغشني في بسطها قبض خشيتي يعني وقتاكيم بنم صحو وهشيارلغم بالكليه تجديسه بن اول حضرتك وصلتني طلب ايلدم حالبوكه بكا كلدي اول حضرتك بسط وكشاده لكندن خشيتك قبضي زيرا قبض لازم صحودر انكچونكه هشيارلقده عظمت وجلالت حضرت محبوب وحقارت نفس برعيوب مشاهده اولنور * پس بونك نتيجه سي قبض وخشيت اولور واما مستلك وقتنده دهشت وخشيت مرتفع اولوب مباسطت وانسيت ال ويرر ولا ابالي لك قيلور اما كامل اولنلر مست وهشيار اولورلر قادر اولديغجه ادبه رعايت قيلورلر

(درجهٔ سابعه سكري بيان ايلر)

شيخ حضرتلري فتوحاتده سكر مرتبه سن بو ابيات غرا ايله مدح ايدوب بيوررلر (شعر) السكر اقعدني على الـ عرش المحيط المستدير * واسكر القوم دور كأس وكان سكري من المدير * قد قال قبلي شاعر وهو العليم به الخبير * فاذا سكرت فانني رب الخورنق والسدير * واذا صحوت فانني رب الشويهة والبعير * بيوررلركه سكر الهي بني اوطورتدي عرش محيط ومستدير اوزره وقومي شراب الهي ايله مملو اولان كأس صورت مسكور قيلدي بنم سكرم آني مدير اولان خالق قديردن اولدي

تحقیقا دیدی بندن اول برشاعرکه اول سکره علیم وخبیردر شول وقتده که سرخوش اولهم تحقیق بن رب خورنق وسدیرم وشول وقتده که عقله کلهم تحقیق بن مالک شویهه وبعیرم شاعرلک سکری سکر طبیعیدر وحضرت شیخک بیوردیغی سکر سکر الهیدر تکیم اول حضرت بوایکی سکری تعریف ایدوب بیوررلر (قال السکر الطبیعی هو ما تجده النفوس من الطرب والالتذاذ والسرور والابتهاج بوارد الامانی) یعنی سکر طبیعی اول سکردرکه نفوس انسانی طربدن والتذاذدن وسروروابتهاجدن آرزوسنک ورودیله آنی بولور ما حصل طبیعته هرندن حظ ایدوب وهرنه یی که آرزوایلیه اکا واصل اولدقده انکله مست اولمسی مقرردر تکیم اول سرخوش اولدیغی شیدن دور اولسه مخمورلغی محققدر (والسکر الالهی الذی قال فیه رسول الله صلی الله علیه وسلم اللهم زدنی فیک تحیرا (والسکران حیران وکل حال لایورث طربا وبسطا وافشاء السر فلیس بسکر) وسکر الهی شول سکردرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم آنک حقنده بیوردیکه ای نم اللهم سنک مشاهده کده بنم تحیرمی زیاده ایله * پس سکران حیراندر حضرت رسولک حیرتم زیاده ایله دیمسی سکرتم زیاده ایله دیمکدر پس سکر ویرن حاله سائر احوالک ما بیننده فرق بودرکه هرشول حالکه طرب وبسط ایراث ایلمیه وافشاء اسرار الهیه اعطا قیلمیه اول سکردکلدر بلکه احوال طریقتدن برحالدر یاغیبت یا محو ویا فنا کبی اما سکرک شانی بودرکه البته طرب وسرور وحبور وافشاء اسرار صدور ایراث ایلر (کما قال الشیخ فالسکر الالهی ابتهاج وسرور بالکمال ولا یقاس سکر القوم فی طریق الله علی سکر شارب الخمر فانه ربما اورث بعض من یشرب به غما وبکاء وفکرة ویسمونه سکرانا ومثل هذا لا یکون فی سکر الطریق) یعنی سکر الهی کمالیله ابتهاج وسروردر وطریق اللهده اولان قومک سکری شارب الخمرک سکرنه قیاس اولنمز زیرا آزاولورکه اول خمری شارب اولانک بعضیسنه اول خمر حین سکرنده غم وبکاء وفکرت ایراث ایلر وینه اکا سکران دیرلر وبومثللی طریق حقده اولان مست اولمز بلکه طریق حقده مست اولان عاشقلرک سکری سلطان طریک استیلاسندن اختیار واقتداری ساقط اولوب مست ومستغرق بحر وحدت احدیت اولمقدر تکیم شیخ الاسلام حضرتلری دخی بومعنایه مناسب سکری تعریف ایدوب بیوررلر (قال السکر حال یشار به الی سقوط التمالک فی الطرب وهذا من مقامات المحبین خاصة فان عیون الفناء لا یقبله ومنازل العلم لا تبلغه) بیوررلرکه سکر برحالدرکه انکله اشارت اولنور طرب

حقیقیدهصبروقدرتك سقوطنه و بوسکر خاصة محبلر مقامیدر وعشاقه مخصوصدر
فنا فی الله مرتبه سنه ایرن عارفلرك ذكادر ومنازل علمده قلان مؤمنلرك دخی
ذكادر زیرا عیون فنا یعنی حقایق فنا اول سکری قبول ایلمز زیرا فنا مقام محبتك
فوقنده در وسکر حیرت وجهلدر فناده بوحیرت اولمز زیرا فنا بلا وجود عین
شهود مرتبه سیدر ومنازل علمده اولنلردخی بوسکره واصل اوله مزلر زیرا علم
مقام محبتك تحتنده در وعلم حد شهوده مانع اولمز پس سکر حدود علمده قلان
علمایه اولمز وکذلك حد محبتدن کچن واصل وکامللره دخی اولمز زیرا آنلر صحوه
کلمشلردر بلکه سکر مقام محبتده اولان عشاق الهیه نکدر

* (درجهٔ ثامنه صحوی بیان ایلر) *

صحو سرخوشلق کیدوب افاقت بولمغه دیرلر (کما قال الشیخ فی الفتوحات الصحو
رجوع الی الاحساس بعد الغیبة بوارد قوی عند الاکثرین) مقام سکردن
بواعلادر (کما قال شیخ الاسلام الصحو فوق مقام السکر) صحوك مقام سکردن اعلا
اولسی انکچوندرکه سکر محیردر مسکور نیك وبدی وحق وباطلی فرق ایتمدن
دور ورعایت ادبدن واداء حقوق ولوازم عالم کثرتدن مهجوردر بواجلدن
قولی مقبول اولمز اکر صحیح ایسه ده وکندو خلافت الهیه مقامن بولمزوا کا اقتدا
صحیح اولمز واکر ولی ایسه ده زیرا مرتبهٔ تمیزه کلمینجه وفرق ثانی یه قدم قومینجه
انك کلماتنه ووجد وحالاتنه وکشف وکراماتنه عمل اولنمز تکیم شیخ حضرتلری
بیوررلر (قول الصاحی مقبول لانه شاهد عدل وقول السکران وان کان شاهد
عدل فانه لا یقبل اذ ناقص وان کان حقا لان الحق اذا قیل فی غیر موطنه لم یقبل
مع کونه حقا اذ کل قول حق لا یکون محمودا عند الله وهذا معلوم مقرر
فی شرع الله) بیوررلرکه سکردن صحوه کلانك قولی مقبولدر زیرا شاهد عدلدر
اکر طریق حقده سکران اولانك دخی سوزی حقدر وکندو شاهد عدلدر دیرسك
جواب ویررلرکه نعم سکرانك قولی دخی حق وکندو شاهد عدل اولدیغی
تقدیرجه ینه مقبول اولمز زیرا مرتبه ده دخی ناقصدر اکر کلامی حق ایسه ده زیرا
اکر حق موضعندن غیریده دینلسه مقبول اولمز مثلا حقیقت اسرارنی
شریعتده اجرا قیلسك واحدیت کفتارنی طریقتده ادا ایلسك عند الکملین
مقبول دکلدر وسکران اولان بو مرتبه لری فرق ایلمز جمله ده حقی کوروب احکام
مراتبی اکلمز وباطننك اسرارنی صقلامز اهل ونااهله سویلر اکرچه قولی حقدر
ولکن هر حق عند الله محمود دکلدر وبو معنا معلومدر ومقرردر الله شرعنده

پس بو معنا معلوم اولدیسه صحوڭ دخی حقیقتی معلوم اولسونکه شیخ حضرتلری ایضاح ایدوب بیوررلر (واعلم انه لایكون صحو فی هذا الطریق الا بعد سكر واما قبل السكر فلیس بصاح) بیل ای سالك كه صحو بو طریق اللهده اولمز الا بعد السكر اما قبل السكر اكا صحو دیمز صحوه البته سكر لازم اولنلردندركه سكردن افاقت بولدقده صحو اطلاقی صحیح اوله (كما قال ثم اعلم ان صحو كل سكران بحسب سكره فلابد ان یأتی بعلم محقق استفاده فی غیبة سكره علی میزان صحیح فان كان صحوه صیلما فما كان قط سكران سكر الطریق اذا العلم شرط فی الصاحی من السكر هكذا هو طریق اهل الله لان الجود الالهی ما فیه بخل ولا فی قدرته عجز. فاذا صحی كتم ما ینبغی ان یكتم واذاع ما ینبغی ان یذاع) اندنصكره بیل ای سالك هر سكراننك صحوی سكری حسبیله در پس بو طریقده سكران اولان صحوه كلدكده اكا لابددركه محقق بر علم كتوره كه آنی غیبت سكرنده استفاده ایلمش اوله وكركدركه اول علم میزان صحیح اوزره اوله * پس اكر بركسه نك صحوی صیلم اولسه یعنی بلا علم قوری مشقت اولسه پس اول كمسه طریق الله سكر ینك سكرانی اولمز زیرا سكردن صحوه كلنه علم شرطدر * ومتنبه اولك طریق اهل الله بودر زیرا جود الهیده بخل اولمز وقدرتنده عجز یوقدر پس بركسه نككه سكری سكر حق اوله اكا نیجون بعد السكر علم اعطا ایتمیه * پس اول سكرانكه صحوه كلبه اندنصكره كتم ایلمكه لایق اولان سری كتم ایلر واظهار ایلمكه لایق اولان سری اظهار ایلر وهر كسه فهم ایلدیكی یردن سویلر وحفظ مراتب ایلیوب هر شیئی بیورلدیغی كبی ایشلر ومحلنه وضع ایلر

(درجهٔ تاسعه فصلی بیان ایلر)

فصلك اوچ درجه سی واردر اولا كونیندن منفصل اولمغه اطلاق اولنور (كما قال شیخ الاسلام وهو علی ثلاث درجات الاولی انفصال هو شرط الاتصال وهو الانفصال عن الكونین اعنی بانفصال نظرك الیهما وانفصال توقفك علیهما ومبالاتك بهما) اولكیسی شرط اتصال اولان انفصال كونیندن منفصل اولمقدر یعنی دنیا وآخرته اولان نظر والتفاتكی منفصل قیلمقدر وبو ایكیسنه توقف وتقیدكی رفع ایدوب مقصود بالذاتی بولمقدر وبونلره مبالات قیلممقدر شرط اتصال بو انفصالدر سیر الی اللهده بو ایكیسندن بچمینه وصال محالدر حكیم شبلی حضرتلرندن سؤال اولندیكه عبدك حقك وصالنه منزلی نه مقدار در بیوردیلركه خطوتیندركه مراد ترك كونیندر (بیت) ره رادو كام كفتند زیراكه فصل ووصلست

پیونددوست کشتی ازخویش اگرجدایی * گفتم که مایی ما ما را ز تو
جدا بیست * گفتا تو محو ما شو وآنکه ببین تو مایی (والثانی انفصال عن رؤیة
الانفصال) انفصالك ایكنجی درجه سی انفصال مذکورك رؤیتندن
انفصالدر یعنی دنیا واخرتدن منفصل اولدیغی کورمك بقیهٔ وجودی مشعر اولور
ودخی دیدهٔ شهودنده دنیا واخرتك مرغوب ومعزز اولمسی مذکر اولور بلکه
کرکدرکه بو ایکیسنی فانی وعدم کورهسن وباقی ودائم انی بیلهسن وخالصا
توجهی بلا علاقه اکا قیلهسن * پس بو معنا که متحقق اوله (کنت سمعه وبصره)
حدیثنك مضمونیله متصف اولورسن (وکان الله ولم یکن معه شیء الآن کما کان)
سرینی بولورسن وانفصال واتصال قیدندن قورتیلورسن (والثالث انفصال
عن الاتصال) اوچنجیسی اتصال مزاحمه سندن انفصالدر وبو اتصالدن منفصل
ومفارق اولمنك وجهی بودرکه اتصال شیئین متغایرینك بری برینه اولاشمسنه
دیرلر وجناب احدیت منزهدرکه برشیء اکا اولاشه ویا برشیء اندن منفصل اوله
ومحالدرکه حادث قدیمه مقارن اوله وحدوث قدم ایله اجتماع قیله * پس اتصال
وانفصال سالکك نظرینه نسبت وجود غیر توهم ایلدیکنه کوره در اول وقتده که
اثنینیت وغیریتی فانی اوله عین وحدت ظهوره کلور وانینه نورتوحیدله
مشاهده قیلور پس واصل حق اولور (بیت) من بیقینم جز او هیچ نیست
تا تو نکویی بکمان دیده ام * با تو چه کویم که چنین وچنان * که نه چنین ونه چنان
دیده ام

(درجهٔ عاشره وصلی بیان ایلر)

مواصله واتصال ووصلتك معناسی اولدرکه سالك بدایت حالنده کندوی حضرت
احدیتدن فرقت وهجرتده توهم ایلر زیرا که تعین وبشریتی اکا حجابدر پس مرتبهٔ
کثرتدن وعالم بشریتدن خلیل آسا (لا احب الافلین) دیوب (انی وجهت
وجهی للذی فطر السموات والارض) فحواسی اوزره کندو مرتبه سندن کذران
قیلدقده اولا علمی وشهودی حقه واصل اولور (کما قال ابن عطا وصولك الی الله
وصول العلم به والا جل ربنا ان یتصل به شیء او یتصل هو بشیء) رب العالمینه برشیء
واصل اولمدن واول برشیئه واصل اولمدن منزهدر زیرا اتصال برشیء برشیدن
منقطع ومنفصل اولدقدنصکره اولاشمغه دیرلر پس جناب حق جل شانه ازلا
وابدا هیچ برشیدن منفصل اولمشدر وهیچ برشیدخی آندن منفصل اولمشدر
حتی اول شیء جناب حقه متصل اوله ووصول بوله بلکه جناب حق جل شانه

هر حالده هر شیئله بیله دربلا کیفیة ولا مقارنة (کما قال الشیخ فی الفتوحات مخبرا
عن هذا الوصل ان الحق لا یقبل وصلة الانفصال فالحق مع الکون فی الوصل
دائما وهو قوله تعالی وهو معکم اینما کنتم ای علی ای حال کنتم من عدم
ووجود وکیفیات فهکذا هو فی نفس الامر والذی یحصل لاهل العنایة من اهل
الله ان یکشف الله عن بصائرهم حتی یشهدوا هذه المعیة وذلک المعبر عنه بالوصل
اعنی شهود هذا العارف اتصل المعروف شهود ما هو الامر علیه فلا یمکن
ان یقبل هذا الوصل فصلا کما لا ینقلب العلم جهلا فهذا یا اخی معنی الوصل
عند الطائفة) بیورورلرکه تحقیقا حق تعالی انفصال وصلتنی قبول ایلمز زیرا جناب
حق جل شانه کون ایله وصلده در دائما * زیرا هر ممکن الوجودلگ قیامی واجب
الوجود ایله در اگر موجود واجب الوجود سز تصور اولنسه معدوم در
بو معنا لی الله تعالینک بو قولی مخبر درکه اول الله سزکله بیله در هر نرده اولسکز
بیورر یعنی علی ای حال عدمدن ووجوددن وکیفیتلردن هرنه کیفیتده اولسکز
دیمکدر نتکیم حضرت مولانا دخی بو معیت ووصلتدن خبر ویروب بیورورلر (بیت
گر بجهل آییم آن زندان اوست * ور بعلم آییم ان ایوان اوست * ور بخشم وجنگ
عکس قهر او * ور بصلح وعذر عکس مهر او * اتصال بی تکیف بی قیاس * هست
رب الناس را با جان ناس * ما کییم اندر جهان پیچ پیچ * چون الف او خود ندارد
هیچ هیچ * پس متنبه اول که نفس الامرده اولان بودر وشول نسنه که اهل اللهدن
اهل عنایت ایچون حاصل اولورکه اول بونلرگ بصیرتلرندن حجاب کشف اولوب
حتی بونلر بو معیتی مشاهده قیلمقدر بو مشاهده درکه وصلله تعبیر اولنور یعنی
عارفک شهودی معروفه علی ما هو الامر علیه متصل اولدیدیمک اولور * پس
بو وصل ممکن دگلدرکه فصل قبول ایده نتکیم علم جهله منقلب اولمدیغی گبی ای اخی
مشایخ کبار قتنده وصلتدن مراد بودر (بیت) آن یار عین ماست نه از روی اتصال *
این خانه پر ز دوست ولیکن نه از حلول * بوندنصکره اتصال وجود دیدکلری
عبدلگ فنا سندن عبارتدر (کما قال شیخ الاسلام اتصال الوجود هو الاتصال
لا یدرک منه نعت ولا مقدار الا اسم معار ولمح الیه مشار) یعنی اتصال وجود شول
اتصالدرکه عبدلگ وجود حقده فناسندن عبارتدر وبو اتصالک نعتی ومقداری
ادراک اولنمز زیرا نعت اثنینیتی اقتضا ایدر ومقام وحدت اثنینیت قبول ایلمز
وحضرت احدیته غیر واصل اولمز (والفانی فیها فان فی الازل والباقی باق لم یزل)
پس بو اتصالدن نعت ومقدار ادراک اولنمز الا فنا فی الله معناسنه معارا ولان اسم

وبو معنايه مشاراولنان نظر (مثنوی) کشف این معنی اکر خواهی بیا * تیغ لا زن برسر غیر خدا * بعد نفی خلق کن اثبات حق * تا که کردی عین بحر ذات حق * از میان برخیزد این ما و منی * پس کدا کردد بحق شاه و غنی * عالم توحید رو بنمایدت * آنچه کفتم جمله باور آیدت * قول عارف نیست از تقلید و ظن * محض تحقیق و یقین است این سخن * والله یقول الحق وهو یهدی الی الوصول

(باب عاشر سلوکك نهایتنده اولان درجاتی بیان ایلر)

(بو باب دخی اون درجه‌یی شاملدر)

(درجهٔ اولی معرفت بیاننده‌در)

مشایخ کبار رحمهم الله معرفتی بویله‌جه تعریف ایدیلر (المعرفة احاطة بعین الشیء کما هو ولا بصورة زائدة) معرفت برشیئك حقیقتنی بذاته وصفاته ادراك ایتمکدر علی ما هو علیه لکن صورت زائده ایله دکل علمدن احترازدر زیرا علم برشیئك حقیقتنی مع لوازمها ادراك ایتمکدر (کما قال ابن الحاجب فی اصوله العلم ادراك الحقایق ولوازمها والمعرفة ادراك الحقایق علی ما هو علیه) پس ذاتنی وصفاتنی کما هی علیها ادراك ایلمك نه حقدر اندن غیریه ممکن دکلدر (کما قال المشایخ لا یعرف الله الا الله ونهایة معرفة العارفین العجز عن المعرفة کما قال ابو بکر الصدیق رضی الله عنه العجز عن درك الادراك ادراك) تمکیم حضرت مولانا بو بابده بیوررلر (بیت) عقل اکر از تو وجودی بی برد * لیك هرکز ره بکنهت کی برد * جز از آن همشیره شد با معرفت * کونه در وصف آیدی نی در صفت * زو نشان بجز بی نشانی کس نیافت * چارهٔ جز جان فشانی کس نیافت * تا نکردی آن ندانی اش تمام * خواه آن انوار باشد یا ظلام (قال الشیخ الاکبر فنا من تحیر فقال العجز عن درك الادراك ادراك ومنا من علم فلم یقل بمثل هذا) یعنی بزدن بعض طائفه وارکه حق بکماله بلده متحیر اولدی وادراکدن عجز ادراکدر دیدی وبزدن بعضیسی بیلدی وبو کونه قولی دیمدی اولکی طائفه‌یه معرفت حیرت وسکوت اعطا ایلدی وثانیجی طائفه‌یه تمییز وشعور تا فاده قیلدی اولکی طائفه (من عرف الله کل لسانه) قولنك مظهری اولدیلر وثانیجی کروه (من عرف الله طال لسانه) کلامنك مرتبه‌سن بولدیلر (قال شیخ محمد پارسا فی فصل الخطاب من قال لا یعرف الله الا الله فقد صدق ومن قال لا اعرف الا الله فقد صدق ایضا فانه لیس فی الوجود الا الله ولاله الا الله) اولکی سوزی دیین بو معنایه ایما ایدرکه عارفك وجودی بلکه هرشیئك وجودی

وجود

وجود حقله موجوددر وعلم ومعرفت تابع وجوددر پس برکسه نك که حقیقتده
وجودی اولمیه علم ومعرفتی دخی اولمز پس بو تقدیرجه حقی بیلن ینه حقله بیلور
بو حیثیتدن عارف ومعروف ینه اول اولور * کرتو بینایی زانواریقین * عارف
ومعروف را جزاو مبین * وصکره کی قولی دیین مثلا ارض وسمایه نظر صالسه
واشیایه کذرقیلسه کورمز الاهرشیئی مظهر اسما وصفات حق ومجلای
انوار وآثار وجود مطلق کورور * تکیم برکسه بر بیابانده آفتاب تابانه مستغرق
اولوب (ماارى الا الشمس) دیسه قولی صادق اولور بو جهتدن دخی عارف
ومعروف ینه براولور ووحدت حکمن بولور (وحقیقة المعرفة اتحاد العارف
بالمعروف) دیین دخی بو معنایه اشارت قیلور * جزاو معروف وعارف
نیست درياب * واليكن خالئى يابد زخورتاب

(درجهٔ ثانیه فنایی بیان ایلر)

تعریف فنا وبقاده مشایخ عظام چوق قیل وقال ایتمشلردر وهر بری مشربنه
موافق بر رمسلکه کتمشلردر بعضیسی فنادن مراد فناء مخالفاتدر دیمش بولوازم
توبهٔ نصوحدر وبعضیسی فنادن مراد فناء حظوظ دنیوی دردیمش بولوازم
مقام زهددر وبعضیسی فنادن مراد فناء حظوظ دنیوی واخرویه در دیمش
بومرتبه لازم صدق محبتدر وبعضیلر فنا اشیادن غیبتدر دیمش بو معنا نتیجهٔ
شکوردر (قال صاحب العوارف كل هذه الاشارات فيها معنى الفناء من وجه
ولكن الفناء المطلق هو مايستولى من امر الحق على العبد فيغلب كون الحق
على كون العبد وهو ينقسم الى فناء ظاهر وفناء باطن فاما الفناء الظاهر
هوان يتجلى الحق للعبد بطريق الافعال ويسلب عن العبد اختياره وارادته
فلا يرى لنفسه ولغيره فعلا الا بالحق ثم يأخذ المعاملة مع الله والفناء الباطن
ان يكاشف له تارة بالصفات وتارة بمشاهدة انوار عظمة الذات فيستولى على باطنه
امر الحق حتى لا يبقى له هاجس ولا وسواس وليس من الفناء ان يغيب احساسه
یعنی مشایخك شو اشارتلری ایلدکلرندن من وجه معنای فنا واردر ولکن فناء مطلق
اولدرکه امر حقدن برامر وبرشان عبده مستولی اوله وحقك اولمسی عبدك
اولمسنه غالب اوله وبو فنا ظاهره وباطنه منقسم اولور اما فناء ظاهر یعنی فنانك
كمالیله ظهوری اولدرکه جناب حق عبده کنده وافعالیله تجلی ایلیه وعبددن
ارادت واختیارنی سلب ایلیه پس اول عبد بو مرتبه ده نفسنك وغیرینك
اختیار واراده وفعلنی کورمز الاحقله * اندنصکره معامله یی الله ایله اخذ ایلر

وبوفنانك ابخندهٔ ز بانی حقله کویا وجسمی حقله بینا وسمعی حقله شنوا ویدی
حقله کیرا اولوب وبی یسمع وبی یبصر وصفیله متصف اولور ومرتبهٔ کمالی بولور
* هرکه اواز خود خلاصی یافتست * پرتو نورش بعالم تافتست * بایزید وقت که
بود درجهان * آنکه ازدست خودی یابد امان * کز پندار خودی آید برون *
یار بر بینی برون واندرون * وفنای باطن اولدرکه عبده کشف اولنه کاه تجلی
صفات ربانی وکاه مشاهدهٔ انوار عظمهٔ ذات سبحانی پس بومشاهده دن باطننه
امر حق مستولی اوله حتی انده هواجس ووساوسدن واوصاف بشریه سندن
برشیء قالمیه وبالکلیه اوصاف حقله متصف اولوب کندولکندن منسلخ اوله (کما
قال صاحب فصل الخطاب اذا فنی العبد عن اوصافه ادرك البقاء بتمامه) تکیم
حضرت دخی بومعنایه مناسب بیوررلر (بیت) کفت سائل درجهان درویش
نیست * وربود درویش آن درویش نیست * هست از روی بقاء ذات او * نیست
کشته وصف او در وصف هو * چون زبانه شمع پیش آفتاب * نیست باشد هست
باشد در حساب * صاحب کشف المحجوب بر مثال خوب بیوررلرکه فنا این چنین
بودکه هرچه در سلطان آتش افتد بقهر او بصفت وی کردد چون سلطان آتش
وصف شی رامبدل کند سلطان تجلی حق از سلطان آتش اولیترست اما این
تصرف آتش در وصف آهن است وعین همانست هرکز آهن آتش نکردد تکیم
حضرت پیر دخی بیوررلر (نظم)

رنك آهن محو رنك آتش است * زاتشی می لافد وخامش وش است
چون بسرخی کشت همچون زرکان * پس انا النارست لافش بی زبان
شد ز رنك وطبع آتش محتشم * کوید او من آتشم من آتشم

درکشف المحجوب فرموده است که یکی از مریدان ذوالنون قصد زیارت ابویزید
کرد چون بدر صومعهٔ وی رسید ودر بزد وابویزید کفت تو کیستی وکرا خواهی
کفت ابویزیدرا خواهم ابویزید کفت ابویزید که باشد وکجاست وچه چیزست
ومن مدتیست ابویزیدرا جستم ونیافتم چون آنکس بازکشت وحال
باذوالنون واکفت ذالنون کفت اخی ابویزید ذهب بالذاهبین الی الله وفنی فی الله

(بیت)

خواهی که بیابی دوست خودرا کم کن * کین کم شدن از برای آن یافتنست
وعراقی دخی قدس سره بومحله مناسب بیوررلرکه
ازپی بود عراقی زوجدا افتاده ام * درهمه عالم ور ابودی نبودی کاشکی

وار

وازجنیده منقولست که فرمود چند روزکار چنان بود که اهل آسمان وزمین درحیرت من کریستند بازچنان شدکه من برغیبت ایشان کریستم اکنون چنان شدکه نه ازیشان خبردارم ونه ازخود پس اکنون من من نیم

من ندانم من منم یا من ویم * در عجایب حالتم من من نیم
عاشقم معشوقم وعشقم چه‌ام * مست جام وحدتم من من نیم
من چه‌یم عنقای بی‌نام ونشان * من بقاف قربتم من من نیم
من زجان فانی بجانان باقی‌یم * من باوج رفعتم من من نیم

پس فناده سوزچوقدر اصل همان فنا بودرکه ماسوی حکمنده اولان اشیادن سالکه اولا علما وثانیا حقا فنا کله وباقی همان حق قاله (کما قال شیخ الاسلام الفنا اضمحلال مادون الحق علما ثم حقا) یعنی فنا ماسوانک تلاشی وتفانی سیدر ابتدا سالکک علمنده یعنی سالک اولا بیله که (لا موجود فی الحقیقة الاالله) وسایراشیا اندن غیری وخالی تصوراولندقده عدم وتباهدر (کما قال علیه السلام اصدق قول لبید الا کل شئ ما خلا الله باطل) پس بوفنایی علما بلدکدنصکره حقیقة دخی کندوبی وجمله اشیایی فانی کوروب باقی همان حق بوله وحقله قایم اوله وبقا بالله ندر بیله

زخود فانی ودرعین بقاییم * وجود جمله موجودات ماییم
جهان مرده هردم زنده سازیم * چو بحر رحمت بی منتهاییم

(درجهٔ ثالثه بقایی بیان ایلر)

(قال الشیخ فی الفتوحات اعلم ان البقاء عند بعض الطائفة بقاء الطاعات کما ان الفناء فناء المخالفات وعند بعضهم البقاء بقاء رؤیة العبد قیام الله علی کل شئ وهذا قول من قال فی الفناء انه فناء رؤیة العبد فعله بقیام الله وعند بعضهم البقاء بقاء بالحق وهو قول من قال فی الفناء انه فناء عن الخلق) یعنی بیل ای طالب سربقا بعض طائفه نک قتنده بقای طاعات والموافقاتدرنتکم فنا بونلرک قتنده فنای مخالفاتدرنتکم مرغوب القلوبده حضرت شمس بومعنایه کوره بیوررلر

فنا ترک هوا رانام کردند * بقا جمله صفاتش راشمردند

وبعض طائفه نک قتنده بقا عبد هرشیئی اللهله قائم وحق قیوم مطلق کورمسیدر وبو اول کسه نک قولیدرکه فنا عبدک الله ایله قائم اولدیغی سبیله فعلنی کورممه نک فناسیدردیدی یعنی توحید افعالده فنا قیلوب کندوبی وفعلنی حقله کورمکدر بومرتبه یه مناسب دخی شمس حضرتلری بیوررلر

* (بيت) *

اکر کردی تودر توحید فانی * بحق یابی بقای زندکانی
جواو باتست توهم باش باو * دل خود را زدنیا پاك برشو

وبعض طائفه نك قتنده بقا حقله باقی اولمقدر یعنی حقك بقا ودوامیله باقی اولمقدر وصفاتیله متصف وحیاتیله حی اولمقدر وخلق ماسوادن فنا اولمق وخلاص بولمقدر بومرتبه یه کوره دخی حضرت شمس بیوررلر

فنادر جمله نك بینم فنا است * بقا اندر بقا دائم بقا است
نباشد موت هرکز اولیارا * زهی رتبه اصفیا واتقیارا
زداری تابداری نقل باشد * زشغل دار دنیا عزل باشد

(قال القاشانی فی شرح منازل السائرین وفی هذا المقام یکون العبد موجودا بالوجود الحقانی باقیا ببقائه حیا بحیاته عالما بعلمه مریدا بارادته فهو عبد البسه الله خلعا من صفاته العلی وسماه اسما غیر اسمه من اسمائه الحسنی فیشاهد الحق قائما به فی مقام عبودیته) یعنی مقام بقا باللهده عبد وجود حقله موجود وبقای حقله باقی وحیاة حقله حی وعلم وارادت حقله عالم ومرید اولور پس بو بقا باللهه ایرن شول بنده درکه الله تعالی اکا صفات علیه سندن خلعت کیدردی واکا بین الناس اولان اسمندن غیری اسماء حسنی سندن براسم ویردی پس حقی مقام عبودیتده حقله قائم اولدیغی حالده مشاهده قیلور وزنك وانانیتی آیینهٔ دلدن محو ایدوب سلر آندن صکره انك لسان حالی بوکونه سوزلر سویلرو بو الحان ایله ترنم ایلر

* (بيت) *

مائی ما چون شد عدم * زد موجها بحر قدم
منصور وقتم دمبدم * کویم انا الحق برملا

(وقال الشیخ فی الفتوحات اعلم ان نسبة البقاء عندنا اشرف فی هذا الطریق من نسبة الفناء فان الفناء هو الذی افناك عن کذا والبقاء نسبتك الی الحق واضافتك الیه والفناء نسبتك الی الکون لانك تقول فنیت عن کذا ونسبتك الی الحق اعلی فلا یبقی فی هذا الطریق الا فان ولا یفنی الا باق والموصوف بالفناء لا یکون الا فی حال البقاء والموصوف بالبقاء لا یکون الا فی حال الفناء فحال البقاء اعلی من حال الفناء وان تلازما وکان للشخص فی زمان واحد) بیل ای طالب سر بقا شو طریق اولیاده اولان بقانك سالکه نسبتی بزم قتمزده نسبت فنادن اشرفدر زیرا فنا شول شیدرکه سنی شوشو یلده دردید یکك وجوددن

فانی قیلور و بقاسنك حقه نسبتك وار کا اضافتکدر وفناسنك کونه نسبتکدر
زیراسن دیرسن بن شو کونه شیدن فانی اولدم پس سنك حقه نسبتك کونه
نسبتکدن اعلی واشرفدر پس بو طریق اولیاده باقی اولمز الا کندودن فانی اولان
وفانی اولمز الا بشریتیله باقی اولان وفنا ایله موصوف اولمز الا حال بقاده و بقا ایله
موصوف اولمز الا حال فناده * پس حال بقا حال فنادن اعلادر اکرچه بری برنی
متلازمان ایسه ده

کر بقا خواهی فنا شو کز فنا * کمترین چیزی که می زاید بقاست

(درجهٔ رابعه تحقیق بیان ایلر)

(قال الشیخ فی الفتوحات اعلم ایدك الله ان التحقیق هو المقام الذی لا یقبل الشبه
القادحة وصاحب هذا النعت هو المحقق فالتحقیق معرفة ما یجب لکل شیء من
الحق للذی تطلبه ذاته) بیل ای طالب مقام تحقیق تحقیق شول مقامدرکه شبهات
قادحه قبول ایلمز بو صفتك صاحبی محققدر پس تحقیق اولدرکه هر شیئه
واجب اولانی بیلهسن ایله واجب که اول شیئك ذاتی حقدن آنی طلب ایلر
و بو معرفت تا حق بر عبدك سمع و بصری اولمیجه اولمز (کما قال الشیخ رضی الله
عنه ومن شرط صاحب التحقیق ان یکون الحق سمعه وبصره ویده ورجله وجمیع
قواه المتصرفة له فلا یتصرف الا بحق فی حق لحق ولا یکون هذا الوصف الا لمحبوب
ولا یکون محبوبا حتی یکون مقربا ولا یکون مقربا الا بنوافل الخیرات
ولا یصح له نوافل الخیرات الا بعد کمال الفرائض ولا یکمل له الفرائض الا باستیفاء
حقوقها) یعنی محققك شرطی اولدرکه حق آنك سمعی و بصری و یدی و رجلی
اوله و آنی مصرفه اولان جمیع قواسی اوله بلا حلول ولا اتحاد پس اول محقق
تصرف ایلمیه الا حق ایچون حقده محقله تصرف ایلیه بو ذکر اولنان وصف اولمز
الا محبوب حق اولانك اولور و محبوب اولمز بر کمسه حتی مقرب اولمیجه و مقرب
اولمز بر کمسه الا عبادات نافله ایله و نوافل خیرات اول کمسهیه صحیح اولمز الا بعد
کمال الفرائض و فرائض کامل اولمز الا فرائضك حقوقنی استیفا ایلدکدنصکره
(وقال الشیخ رضی الله عنه فمن کان الحق سمعه فلا مدخل علیه شبهة فیما یسمع
بل یدری ما سمع وعمن سمع وما تقتضیه ذلك المسموع فیعمل بحسب ذلك ولا یخطا
سمعه وکذلك اذا کان الحق بصره علم عمن ابصر وما ابصر فلم تدخل فی نظره شبهة
ولا فی حسه غلط ولا فی عقله حیرة وکذلك فی جمیع حرکاته وسکناته فهو لله وبالله
ومن کان هذا نعته فهو الامام المحقق) بیوررلرکه پس بر کمسنه نك که حق سمعی

اوله اکا اشتدیکی شیلرده شبهه داخل اولمز بلکه استماع ایلدیکی صوتك
حقیقتنی بیلور و کیمکله اشتدی فهم قیلور واول مسموع نه اقتضا ایدرسه
اکا کوره عمل قیلور من بعد سمعی خطا ایتمز وکذلك چون جناب حق جل شانه
اول محققك بصری اولهاول کیمکله کوردیکنی ونه شیئ کوردیکنی بیلور پس
نظرینه شبهه داخل اولمز وحسنه غلط وعقلنه حیرت کلمز وکذلك جمیع حرکات
وسکناتنده هرنه اشلرسه شبهه ایله قیلمز پس اول الله ایچوندر والله ایله در واول
کسنه نك که نعتی بو اوله امام محقق اول کسنه در نتکیم حضرت پیر دخی بوکونه
محققلرك شاننده بیوررلر

عارف آن باشد که او با مشعله است * رهنما و پیشوای قافله است
پیرو نور خود است آن پیش رو * تابع خویش است آن بی خویش رو
دست در وی زن چو کوراندر دلیل * تا بدو بینا شوی توای علیل
هادی ومهدی وی است ای راه جو * هم نهان وهم نشسته پیش رو

(درجهٔ خامسه تلبیسی بیان ایدر)

تلبیس لباس کیدرمکه دیرلر وعند المشایخ متجلی متجلی فیه ایله تلبس ایدوب
متجلی فیه اولان عبد متجلینك صفاتیله ملبس اولمغه دیرلر (کما قال حجة الاسلام
المتجلی یتلبس بالمتجلی فیه کما یتلبس ما فی الزجاج بالزجاج) وحضرت ابن فارضك
بو بیتلری دخی تلبیس معناسنده واقع اولمشدرکه بیوررلر

وفی الذکر ذکر اللبس لیس بمنکر * ولم اعد عن حکمی کتاب وسنة

یعنی قرآن عظیمده جناب حقك برصورتله تلبسی وکذلك عبدك صفات حقله
تخلقی منکر دکلدر بن کتاب وسنتك حکملرندن تجاوز قیلمدم بلکه تلبس آیات
واحادیثله ثابتدر نتکیم حق تبارك وتعالی قرآن عظیمده حبیبی حقنده واصحاب
کرام شاننده بیوردی (وما رمیت اذ رمیت ولکن الله رمی فلم تقتلوهم ولکن
الله قتلهم) (قال شیخ الاسلام ان النبی علیه السلام موجود بوجود الحق معار
وجوده عن الحق تعالی وهو القائم بذات الرامی بالحقیقة)

(مثنوی)

ما رمیت اذ رمیت احمد بدست * دیدن او دیدن خالق شدست
چون زروی این زمین تابد شروق * من چرا بالا کنم رو در عیوق
دو مکو و دو مدان ودو مخوان * بنده را با خواجهٔ خود محو دان

وکذلك صورت نارده برشجره دن حضرت موسی یه تجلی بیوردی

(كما قال الله تعالى حاكيا عنه وهل اتاك حديث موسى اذرأى نارا فقال لاهله امكثوا انى آنست نارا لعلى آتيكم منها بقبس اواجد على النار هدى فلما اتاها نودى ياموسى انى انا ربك فاخلع نعليك) پس شجرهٔ معهوده دن صورت نارده حضرت موسايه تجلى ايلمسى بلا كيفية اول لباسله تلبس معناسنى مشعر اولور پس نشاهٔ نباتيه دن تجلىٔ الهى جائز اولنجق نشاهٔ انسانيه دن بطريق الاولى

(بيت)

روا باشد انا الحق از درختى * چرا نبود روا از نيك بختى

باخصوصكه بوحديث قدسى انسانده اولان ظهوره دلالت ايلركنت سمعه الذى يسمع بى وبصره الذى يبصر بى ويده التى يبطش بى الى آخره) پس اول كمسه كه بالكليه كندودن فانى اوله صفات حقله ملبس اولوب ولباس حقانى كيوب جناب حق اكا ديركه (عبدى اخرج بصفاتى الى خلقى فمن راك رأنى ومن قصدك قصدنى ومن تبعك تبعنى) بومرتبه ده اولان كمسه نك كندويى سومسى محضا حقى سومكدر روانى بركسه دوست طوتمق حقى دوست طوتمقدر بوايكى دوستلقده هيچ فرق يوقدر نتكيم حضرت بيوررلر

بعد ازين كر دوست دارى خويش را * دوستىٔ حق بود آن اى فتا
اندرين دو دوستى خود فرق نيست * هردو جانب جز ضياى شرق نيست

(درجهٔ سادسه وجودى بيان ايلر)

سالك وجود مجازيدن منسلخ اولوب صفات بشريه دن نجات بولدقدنصكره صفات الهيه ايله متلبس اولوب وجود حقانيله موجود اولور يعنى مرتبهٔ حقيقته ظفر بولورز يرا عند المشايخ وجود برشيئك حقيقتنه ظفر بولمغه ديرلر (كما قال شيخ الاسلام الوجود اسم للظفر بحقيقة الشئ عند فناء الرسم بالكليه) برشيئك حقيقتنه ظفر اول شيئك شهوديتك مرتبه لرينك بغايت اصفى مرتبه سيدر (قال القاشانى فى شرح هذا القول كانهم اشاروا به الى وجود الحق بعينه عند فناء الرسوم بالكلية والاثنينية ولا يمكن تعريفه لان معرفته وجوده) يعنى كان مشايخ صوفيه بوقولله اشارت ايلديلر بعينه وجود حقه رسوم وقيود واثنينيت بالكليه فنا اولديغى وقتده بوشهودك تعريفى غيريت واثنينيت مرتبه سنده اولنلره ممكن دكلدر زيرا بونك معرفتى عين وجوددر وجودك غيرى دكلدر بومرتبه ده (لا موجود الا الله) دروكندويى بيلمز الا كندو بيلوركه (لا يعرف الله الا الله) دروشيخ الاسلام حضرتلرى بيوررلركه وجود اوج معنانك اسميدر

(الاول وجود علم لدنی یقطع علوم الشواهد) یعنی وجودلئ اول مرتبه سی الله قتندن بلاواسطه حاصل اولان علمك وجودیدرکه دلائلدن مأخوذ اولان علوم استدلالیه یی قطع ایلیه زیرا علم استدلالی علم شهودی ولدنی ایله بربره کلمز انکیچونکه علم استدلالی عالمدن غائب اولان شیئی دلیلله بلمکدر بو علم معلومه حجابدر اما علم کشفی بونك خلافیدر زیرا شیئی حقیقتیله بلمکدرکه دلیله محتاج اولمیه پس علم لدنی علم استدلالی یی قطع ایلر (والثانی وجود الحق منقطعا عن الاشارة) ایکنجی مرتبه سی حقك وجودیدر اندن اشارت منقطع اولدیغی حالده زیرا حقیقتی افراد ایلدیککی حالده اشارت اندن بالکلیه منقطع اولور (والثالث وجود مقام اضمحلال رسم الوجود فیه بالاستغراق فی الاولیة) اوچنجیسی رسم وجودلئ اول وازلده نیجه مستغرق ایدیسه اول استغراقله مضمحل اولدیغی مقامك وجودیدرکه بو مرتبه یه وجود مطلق تعبیر ایدرلر پس رسم وجود دن مراد موجودات مقیده درکه فی حدذاته عکوس ونمایشدر پس رسم حادثك قدیم قتنده اعتباری یوقدر وفانی ومضمحلدر بو معنایه نظر ایدنلر الآن هرشیئی هالك کوررلر ووجودی وجود مطلق مشاهده قیلورلر کما قال الجنید عند تلاوة هذا الحدیث (کان الله ولم یکن معه شیء قال الآن کما کان

(بیت)

آن کان حسن بود ونبود از جهان نشان * والآن ان عرفت علی ماعلیه کان

پس سالك اول زمانده کامل اولورکه پیوسته وجود مطلق انك مشهودی اوله وبرغیری وجودلئ چشم شهودنده اعتباری قالمیه نتکیم صاحب کلشن راز بو معنایه کوره بیوررلر (نظم)

دل عارف شناسای وجوداست * وجود مطلق اورا درشهوداست
وجود تو همه خارست وخاشاك * برون انداز از خود جمله راپاك
چو تو بیرون شدی او اندرآید * بتو بی تو جمال خود نماید

(درجهٔ سابعه تجریدی بیان ایلر)

(قال الله تعالی خطابا لموسی علیه السلام فاخلع نعلیك قال القاشانی خلع النعلین عبارة عن التجرید الحقیقی وهو تجرید الحقیقة عن الکونین فاستعیر خلع النعلین للتجرید عنهما لتبقی الحقیقة فردا مجردة عن رسوم الغیریة) یعنی شول زمانده که حضرت موسی علیه السلام وادئ مقدسده نار کوروب انك اقتباسنه مسارعت ایلدکده خطاب عزت وارد اولدیکه یاموسی بن سنك ربکم * پس

نعلینکی خلع ایله اهل تفسیرک بونده چوق کمت و کوبی واردر اهل تحقیقدن قاشانی حضرتلری دیرکه خلع نعلین تجرید حقیقیدن عبارتدر و تجرید حقیقی مرتبهٔ حقیقیتی کونیندن مجرد قیلمقدر * پس خلع نعلین بو ایکیسندن مجرد اولمق ایچون ودنیا وآخرت افکارندن آینهٔ دلی پاک قیلمق ایچون استعاره اولنمش اوله تاکیم حقیقت رسوم اغیار وماسوادن مجردا باقی قاله وسالک بلامزاحمهٔ اغیار حریم حرم وحدتده محرم اوله

درحریم حرم دوست نکردی محرم * تازاندیشهٔ اغیار مجرد نشوی

(قال شیخ الاسلام التجرید انخلاع عن شهود الشواهد بشهود الحقیقة) یعنی تجرید حقیقتک شهودنده سائر شواهدک شهودندن منسلخ ومنخلع اولمقدر * وحقیقتی بلادلائل ولاشواهد مشاهده قیلمقدر اگرچه موجودات متعینه‌نک هر بریسی وجود حقه برشاهددر ولکن حقیقت محضه‌نک شهودینه من وجه حجابدر * پس تجرید بو موجودات متعینه‌نک شهودندن شهودکی منخلع قیلوب حقیقتی بلاتعین وبلاتقید مشاهده قیلمقدر بلکه شهودمی مجرد قیلدم دیمدن بیله مجردا ولمقدر (کما قال شیخ الاسلام الدرجة الثالثة التجرید عن شهود التجرید) یعنی تجریدک اوچنجی درجه سی تجریدی مشاهده ایلمکدن بیله مجرد اولمقدر زیرا برسالک موجوداتدن نظرین مجرد قیلسه ووحدت مطلقه‌یی کندولکیله بولسه کندو بقیهٔ وجودیله مشاهده قیلمش اولور * پس مجرد اولمز وحقیقتده بلمز بلکه حقیقتده مجرد اولدرکه اولاکندو واکندن مجرد اوله بعده اغیار وماسوایی ترک قیله تاکیم مقام تفریده ایره وتوحیدنده بیله تشکیم حضرت شمس مرغوب القلوبده بیوررلر

درین ره مردرا تجرید وتفرید * بباید تا کشاید باب توحید
نخستین مردرا تجرید باید * زدون حق بدل تفرید باید

(درجهٔ ثامنه تفریدی بیان ایدر)

ابوهریره حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلمدن روایت بیوررلر (قال علیه السلام سیروا سبق المفردون قالوا یارسول الله وما المفردون قال الذاکرون الله کثیرا والذاکرات) یعنی سیرایلک طریق حقده ای مؤمنلر که مفردون جمله‌یه سبقت ایلدیلر دیدیلر که مفردون کیملردر یارسول الله بیوردیلر که الهی چوق ذکر ایلین ذاکرلر وذاکره‌لردر * مفردون کسر رایله وتشدیدله تفعیل بابندن اسم فاعل وزننده وافعال بابندن دخی اسم فاعل

وزننده قراتندر ولغتده معناسی برشیئی فرد قیلیجی دیمکدر وعند المشایخ مفرد
اللهی اغیار وماسوادن تفرید وتوحید ایلین کسه لردر وایکی بابدن بیله فتح
رایله ده قراتندر بوتقدیرجه مراد جناب حقك خلق عالمدن جذب ومحبتله افراد
واصطفا قیلدیغی قوللرا اولور (قال شیخ الاسلام فهو اولا تفرید القصد عطشانا
الی لقاء المولی ثم تفرید المحبة تمایشو بها ثم تفرید الشهود اتصالا بالمشهود الاعلی)
یعنی تفریدك اول مرتبه سی اولدرکه سالك اولا علایق وعوایق صوریه
ومعنویه دن قصدنی برقیله مولاسنك لقاسنه تشنه لکدن اوتری تتکیم بغایت
عطشانك قلبی مادن غیری برشیئ اشتمز وهمان مقصودی اولدر کذلك سالکك
دخی مقصودی براوله ومحبتنی تعلق سوادن وشوب هوادن فرد قیله زیرا جناب
حق جل وعلا (ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) بیوردی یعنی الله تعالی
بر رجل ایچون درونده ایکی قلب قیلمدی تاکیم انك جبند عاشق یکدل
ویکتا اوله وغیریدن وتفرقه دن اعراض قیله *(نظم)*

ای آنکه بقبلهٔ وفا روست ترا * برمغز حرا حجاب شد پوست ترا
دل در پی این وآن نه نیکوست ترا * یك دل داری بس است یك دوست ترا

وندنصکره مشهود اعلایه اتصالدن اوتری شهودی فرد قیلمقدر یعنی بین المشایخ
معهود اولان وصالکه سالك فانی اولوب حقله بقا بولمقدر بو وصالدن اوتری شهود
حقی غیر ملاحظه سندن فرد ایتمکدر وبیخوداق بولنه کتمکدر نتکیم بو معنایه
مناسب بیورمشلردر (بیت)

ازخودی بکذرا کرخواهی خدا * فانی ازخود شوا کرخواهی بقا
کر ترا باید وصال راستین * محو شو والله اعلم بالیقین

درجهٔ تاسعه جمع وجمع الجمع ندراکی بیان ایدر

جمع مشایخ کبارك اصطلاحنده مقابل فرقدر فرق خلقله حقدن محتجب اولمغه
دیرلر ومن کل الوجوه بو عالمی خلق کوروب وغیر بیلوب حقی کم قیلمغه دیرلر* وجمع
حقی بلا خلق مشاهده قیلمغه دیرلر وجمع الجمع خلقی مع الحق قائم بولمغه دیرلر
(کما قال القاشانی فی اصطلاحه الفرق شهود الخلق بلا حق والجمع شهود الحق
بلا خلق وجمع الجمع شهود الخلق قائما بالحق ویسمی هذا المقام الفرق بعد الجمع)
نتکیم بو ابیات ایله بو معنایه اشارت اولنمشدر

فرق چه بود عین غیر انکاشتن * جمع غیرش را عدم پنداشتن
صاحب تعطیل اهل فرق دان * کو ندید از حق درین عالم نشان

هر که کوید نیست کای هیچ غیر * در یقین اوست مسجد عین دیر
صاحب جمعست و پیشش نیست فرق * جان او در بحر وحدت کشت غرق
جمع جمعست آنکه حق بیند عیان * هم درین کثرت بقلب بی کمان
صاحب این مرتبه کامل بود * زانکه این آن هر دو را شامل بود

جمع سالکك فناسی مرتبه سیدر زیرا مادامکه سالك قید وجوددن خلاص اوله من حق بلا خلق مشاهده قیله من وجمع الجمع سالکك بقا بالله ایله متصف اولمسیدر وجمیع مخلوقات وموجوداتی حقله قائم بولمسیدر وکثرتی وحدتده ووحدتی کثرتده مشاهده قیلمسیدر بو مقامه صحو بعد المحو وفرق بعد الجمع وفرق ثانی دخی تسمیه اولنور بوندن اعلا کامله بر مقام اولمز زیرا هر شیئی حقله علی ماهو علیه حقیقتی اوزره کورر وهر ذی حقه حقنی اعطا قیلور رؤیت وحدت آنی رؤیت کثرت واحکام صورتدن منع قیلمز وکذلك رؤیت کثرت واحکام صورت رویت وحدتدن حاجب اولمز

کامل آن باشد که از عین العیان * هرچه بیند حق درو بیند عیان
حق چو جان وجمله عالم چون تنست * همچو خور در کائنات این روشن است

درجهٔ عاشره توحیدی بیان ایدلر

(قال شیخ الاسلام التوحید تنزیه الله عن الحدث) تنزیه الله عن الحدث قولی عقلا وحکما وعرفانك تنزیه ایتدکلرینه شامل اولور زیرا جمیع عقلا واهل فکر حدث اثبات ایدوب اندن جناب حقی تنزیه ایدرلر اما عرفا بالله اصلا ورأسا حدث اثبات ایتمزلر زیرا شهود توحید حقیقی انی مانعدر بلکه بونلر دیرلر که بو حدث شکلنده مرئی اولان کائنات وتعینات حقك صور مختلفه ده تجلیات متعاقبه ایله واسما وصفات متنوعه ایله ظهور قیلمسیدر

یار ست عیان بصورت کون * این نقش بجهان نمود بی بود
شد وهم دویی خیال احول * چون غیر یکی نبود موجود

پس عند العرفا حدوث حقك مرایای مختلفه ده ظهورندن عبارتدر انکچون انلر حدث اثبات ایتمزلر (بیت) وما الوجه الا واحد غیر انه * اذا انت اعددت المرایا تعددا اما عقلانك عقلی توحیدلری بو مرتبه سنه ایرمز وغیر کورمدن وحقی اندن تنزیه قیلمدن خالی اولمز * پس توحیدك عند المحققین اوج مرتبه سی واردر که اول توحید عامه وتوحید خاصه وتوحید خاصة الخاصه درعوامك توحیدی شواهده صحت بولور وانلر کوندن مکونه ومصنوعدن صانعه استدلال قیلورمثلا (لو کان

فيهما آلهة الا الله لفسدتا ولكن ما فسدتا فليس فيهما آلهة غير الله) دېو استدلال ايدرلر وبونك امثالى ادله ايله اثبات واجب الوجوده كيدرلر بو توحيده مشايخ توحيد ايمانى وتوحيد علمى دخى ديرلر ظواهر اخبار ودلائل وآثاردن مستفاد اولديغيچون وتقليد ودليله ثبوت بولديغيچون بو توحيدك صاحبلرى المحق شرك جليدن خلاص اولوب رتبهٔ اسلامه واصل اولور وقائلرى دوكلدن واوغللرى اسير اولمدن نجات بولور اما توحيد خاصه حقايقله ثابت اولور وبونلرك هر برى اسقاط اسباب ظاهره قيلور (ولا مؤثر الا الله) معناسن بولور وهر شيده مانع ومعطى وضار ونافع حق بيلور وغير كورمدن قورتيلور (قال الغزالى فى الاحياء منا سبا لهذا المقام التوحيد عندهم يعنى الخاصة عبارة عن امر آخر لا يفهمه اكثر المتكلمين وان فهموا لم يتصفوا به وهو ان يرى الامور كلها من الله رؤية تقطع التفاته عن الاسباب والوسايط فلا يرى الخير والشر الا منه وهذا مقام شريف احدى ثمرته التوكل ومن ثمرته ايضا ترك شكاية الخلق والغضب عليهم والرضاء والتسليم لحكم الله ومن ثمرته ايضا قول ابى بكر الصديق رضى الله عنه لما قيل له فى مرضه انطلب لك طبيبا قال الطبيب امرضنى فقيل له ماذا قال لك الطبيب قال انى فعال لما يريد) بيورورلركه توحيد خاصهٔ عباد الله قتلرنده بر امر آخردركه آنى اكثر متكلمين فهم ايتمزلر اكر فهم ايلديلر سه ده انكله متصف اولمديلر بونلرك توحيدى اولدركه امورك كليسنى اللهدن كورورلر شول كورمكله كه هر برينك التفاتنى اسباب ووسايطدن اول كورمك قطع ايلر پس بونلر خيرى وشرى كورمزلر الا آندن بو مرتبه كورمك بر شريف مقامدركه انك بر ثمرهسى توكلدر وبر ثمرهسى دخى خلقدن شكايتى ترك قيلمق وبونلره غضب ايتمدن برى اولمقدر زيرا بونلر اورنه ده خلقك تأثير وتصرفن كورمزلر وهر كيمدن ايسه حكم خدادن غيرى بيلمزلر انكيچون انك حكمنه تسليم وراضى اولورلر وبو توحيدك ثمرهسندندر حضرت ابو بكرك بو قولى كه اكا مرضى وقتنده ديدكارى وقتى بيورديلر ديديلركه بزسنك ايچون بر طبيب طلب ايدهلمى بيورديلركه طبيب بنى خسته قيلدى پس ديديلركه سكا طبيب نه ديدى بيورديكه بن فعال لما يريدم ديدى بو مرتبه يه مشايخ توحيد حالى ديرلر بو توحيد موحدك صفت لازمهسى اولديغيچون ورسوم وجود بو توحيدك اشراقنده فنا بولديغيچون

چون تجلى كرد اوصاف قديم * وصف حادثرا بسوزاند كليم

بو مرتبه ده موحد بالكليه شرك خفيدن قورتيلور وبحر ذات وصفاتده آنجلين مستغرق اولور كه غيريت مرتفع اولوب موحدلكى دخى انك صفتى كورر وبو كورمكى دخى اندن بيلور (بيت)

اين تعين شد حجاب روى دوست	چونكه برخيزد تعين جمله اوست
آنچه توجوياى آنى روز وشب	در توئى وتو نهان يا للعجب
چون دلت صافى شود از غين ورين	پردهٔ ماوتو برخيزد زبين
نيست كردد صورت بالا وپست	حق عيان بينى بنقش هرچه هست

اما توحيدك اوچنجى مرتبه سى كه مشايخ عظام اكا توحيد الهى ديرلر جناب حقك هميشه وصف فردانيتله موصوف ونعت وحدانيتله منعوت اولديغى توحيددر تحكيم ازل آزالده (كان الله ولم يكن معه شئ) فحواسى اوزره فرد واحد ايدى پس الان دخى فى الحقيقه كما كان در هر شئ فى نفس الامر الآن هالكدر نه آنكه صكره هلاك اوله وبو وحدتك مشاهده سى فردايه حواله اولنمسى محجوبلر حقنده در بوخسه ارباب بصائر واصحاب سرائر كه مضيق زمان ومكاندن خلاص اولمشلردر ونهان وعيان قيدندن نجات بولمشلردر بووعده آنلره عين نقد اولمشدر (انهم يرونه قريبا ونراه بعيدا) معناسى بونلر حقنده دخى ثبوت بولمشدر انكچون بونلرك لسان ذاتى بوكونه ابياتى ترنم قيلمشدر

(بيت)

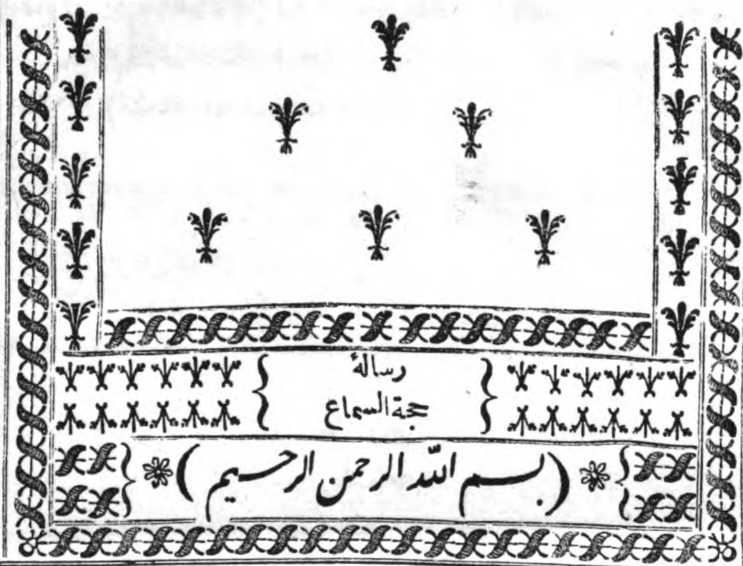
* مابيم بطور دل چو موسى * بيهوش فتاده در تجلى *
* بنمود بما جمال اينجا * آن وعده كه كرده شد بعقبى *
* درصورت هرچه روى بنمود * مى بين رخش ار نه ئتو اعمى *

قال شيخ الاسلام فى اخر منازل السائرين اما توحيد الثالث فهو توحيد اختصه الله لنفسه ولاح منه لايحا الى اسرار طائفة من صفوته واعجزهم عن نعته واخرسهم عن نعته) يعنى توحيدك اوچنجى مرتبه سى شول توحيد الهيدر كه جناب حق آنى كندو ذاتنه مختص قيلدى غير مرتبه سنده اولانك بو مرتبه دن نصيبى يوقدر زيرا بو توحيد جميعا خلقك فناسى وبالكز حقك بقاسيله ثابت اولور جناب حق جل شانه بو توحيددن بر لايحه صفوتندن بر طائفه نك اسرارينه لايح قيلدى فنا فى الله اولدقلرى وقتده وبونلرى بو توحيدك اسرارنى اظهار ايتمدن عاجز قيلدى وبونى تعريف وتوصيف ايلمدن اخرس وابكم ايلدى زيرا بو مرتبه ده اشارات محو اولور وعبارات فنا بولور بورادن سويلمامكدر

سویلمك وساكت وصامت اولمقدر توحید ایلمك (كما قال الشيخ فى الفتوحات التوحيد فى الحقيقة سكوت خاصة ظاهرا وباطنا فهما تكلم اوجد واذا اوجد اشرك من وجه والسكوت صفة عدمية)

ای برادر دست وادار از سخن * خود خدا پیدا کند علم لدن
چون رسید اینجا سخن لب در ببست * چون رسید اینجا قلم درهم شکست
بست بنداز چه فصاحت دست داد * دم مزن والله اعلم بالرشاد

تم بعون الله
وفضله
م

اللهم اياك نعبد واياك نستعين * ولك الحمد فى كل وقت وحين * اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم من الانبياء والمرسلين * والاولياء المكملين وهب لنا من لدنك علما نشاهد به اسرار اليقين * وانوار المتقين * وارنا الحق حقا والباطل باطلا حتى لا نكون من الضالين المضلين * وانصرنا على القوم الجاحدين المعاندين المنكرين * وصل وسلم على نبيك سيدنا ومولانا محمد سيد الاولين وسيد الآخرين * وعلى آله واصحابه اجمعين (امابعد) فيقول الشيخ اسماعيل المولوى الانقروى كشف الله له اسرار الصورى والمعنوى * الله تعالى به حمد ورسولنه وآلنه واصحابنه صلوة وسلامدنصكره شيخ المولوى اسماعيل الانقروى بيورركه تحقيقا بزم قرنداشلرمزدن بعضيسى وقتا كيم طريقمزه طاعن واركانمزه منكر اولنلردن بعضيسنى كوردېلرايسه * اويله اركانمزكه اول شيخمزك اركانيدر وسلطان مرشدمزك طريقيدر اويله سلطانكه بزم وعارفينك وواصلينك وعاشقينك مولاسى وافنديسيدر الله تعالى قدملرمزى انك طريق متيننده ثابت ايلسون اول طاعن ومنكر اولانلرى اخوانلرمز كوردكلرنده بو فقيردن التماس وطلب ايلديلركه اول منكرينه جواب شافى ايله جواب ويره وز وانلره بيان كافى ايله بيان قيله وز * وبو منكرلر اوزره كلام رسول عليه السلامدن واقاويل علماء فحولدن حجت ابراز ايليه لم زيرا بو منكرلر زعم ايلديلركه تحقيقا بو طريق بدعت وضلال اوله وبو طريقك سالكارى مبتدع واهل وبال اوله بز اللهه

صغنورز

صغنورزاهل كماله سوء ظن ايلمدن * وبو منكرلر بيلمديلركه تحقيقا بوطريق طريق قديم وصراط مستقيمدر زيرا مشايخ صوفيه دن بعض متقدمين حضرت جنيد وشبلي ونوري كبي وبونلردن غيري سماع ورقص ايلديلر! سماع ورقص ايتمكي عبادت عد ايلديلر ودخي علماء دينيه دن متأخرينك اكثري حضرت ابوطالب مكي وامام غزالي وشيخ ابو النجيب سهروردي ونجم الدين دايه وبونلر امثالي بلانهايه سلطانلر بورقص وسماعي برطائفه ايچون حلال وبرطائفه ايچون مباح وبرطائفه ايچون مكروه وبرطائفه ايچون حرام عد ايلديلر انشاء الله تعالى عن قريب على التفصيل بياني جمعا كلور * على الخصوص پيرمز سلطانمز وحضرت سلطان ولد افندي واول سلطانك توابعي ولواحقيكه حضرت صلاح الدين وزركوب قونوي وحسام الدين چلبي وشيخ كريم الدين وخلفا وفقرادن الى الآن اصحاب عرفان وايقان اولان اخوانمز سماع ورقص ايلديلر وبو هيئت معروفه يي اول سلطانلر فقراسي ايچون طريق وضع ايلديلر وبو سلطانلرك حالي تواتر ايله ثابتدر ومنقبنلرنده دلائل ظواهر ايله تحقيقات مكتوبدر * پس بونلرك بومنوال اوزره سماع ورقص ايتملري ثابت ومحقق اولديسه تحقيقا بونلر خود شول عملي اشلديلركه ضال ومضل اولدقلري حالده نبيلرينك شرعنه مخالف ووضعلري سنت شريفه لرينه مغاير اوله * پس اوزرمزه واجب اولديكه بوسلطانلرك سند ومأخذلريني بيان قيله وز وبونلرك احوال واعمالني شرع شريفه توفيق ايتمكه موافق قيله وزودخي منكرلر وريب وشك ايديجيلر بيله لركه شرعده وكلام اللهده وكلام رسول اللهده بونلرك حاللري بطلاني واوزره عملرينك نقصي اوزره برنص وبردليل يوقدر بلكه اكثر نصوص بزم احواللرمز اوزره دلالت قطعي ايله دلالت ايلدي * پس بوعبد ضعيف اسماعيل انقروي شيخ المولوي يه بورساله قويه يي تحرير ايتمك لازمه دن اولمغله تصنيف ايلدمكه بزه واخوانمزه حجت قويه اولسون ايچون (حجة السماع) ديو تسميه قيلوب اوچ باب اوزره طي ايلدم مختصر وموجز اولسون وتركي لسانله ترجمه قيلدم فائده سي طالبينه عام اولسون ايچون * همان الله عظيم الشان بزلري وجمله اهل ايمان قرنداشلرمزي طريق مستقيمه هدايت قيله (انه كان بعباده غفورا رحيما)

(الباب الاول في بيان الرقص)

ابواب ثلاثه دن باب اول رقص بيانده در) اى عزيز قرنداش سكا معلوم

اولسونکه الله عظیم الشان سکا دنیاده وآخرتده رحمت ایلسون اکر دیدهٔ خشم وغضبله نظر ایتمیوب چشم انصاف ورضا ایله نظر ایلرسك عشاق وفقرانك دورانی وعند السماع رقصلری حرام دکلدر اکرسن دیرسنکه شول فتوانك حقنده بعض متعصبین حجت اتخاذ ایلدیلر وبعض علما دخی فقرانك دورانی حقنده فتوی ویروب دیدیلرکه رقص حرامدر بالاجماع * ومستحلی کافر اولور ومن غیر استحلال انك فاعلی فاسق اولور وبو رقص حرامدر دینلر بیلمدیلر تحقیقا فساددن حکم ایلدکلری شیء بنه کندولرك اوزرینه منعکس اولور * پس بز دیرز بتوفیق الله وعنایته * بو فتوی عشاق وفقرا حقنده دکلدر زیرا بو فتوی بونلرك حقنده باطل ومن یقدر وجوه شتی ایله زیرا شان بودرکه بونلرك بو قولندن امام شافعی کبی مجتهدی تکفیر ایتمك لازم کلور وعلماء شافعیه دن امام غزالی کبی ندن غیری توابع شافعیه دن نیجه علمایی تکفیر ایتمك لازم کلور * ودخی کامل اولان محققلردن چوق کمسنه لرك تکفیری لازم کلور جمله دن صاحب عوارف ونجم الدین دایه وابن الفارض وقاشانی وابی طالب مکی وحضرت مولانا وبونلر امثالی سلطانلری حاشا تکفیر وتکذیب لازم کلور زیرا بونلر رقص وسماعی تجویز ایدوب عبادت وفضیلت عدا یتمشلردر اکر قانع اولمزسك انلرك کتابلرینه نظر ایله تا مفصلا بوله سن * پس بن بو فتوانك بطلاننك تحقیقنده فوائد زائده وحقایق بدیعه ایله بیله نیجه دلائل واضحه وبراهین قاطعه ابراز ایلدم پس منکرینك دوران مولویه وصوفیه رقصدر پس رقص ایسه حرامدر وحرامك مستحلی کافردر قولی صحیح دکلدر بلکه مزیف وباطل ونامقبولدر وهم لغت یوزندن وهم عرف یوزندن وهم شرع یوزندن تنکیم صاحب قاموس رقصك لغتنده رقص الرقاص دیرلر یعنی رقاص اوینانسه ورقص الابل دیرلر دوه مضطرب اولسه وکذلك شراب غلیان وجوش ایلسه * ورقص اولمز الا اوینایجلر ایچون ودوه ایچون وشراب ایچون اولور * وصاحب مجمل دیدیکه رقص بیلنمشدر وجمیع ناسك قتنده معلوم اولان رقاصلره مخصوص اولان لعبدر وانلرك حرکت موزونه سیدر * وبزازی رحمه الله بیورورلرکه رقص شول لعبدرکه انی اولا سامری احداث ایلدی شول وقتده که قومی بزاغو جسدنی اخراج ایلدیکه اول جسدك انجق صدابی وارایدی * بو ایکیسنك دخی کلامندن منفهم اولان اولدرکه رقص لاعبه مخصوص اولان حرکت اوله اما لسان عرفده هیچ برکسه دن استماع ایلدمکیکه بو عاشقلرك ومشتاقلرك دورانی حقنده دیه لرکه تحقیقا بونلر اوینادیلر ورقص ایلدیلر ولهو ایدرلر مکر زمانه من متعصبلری

دیه‌لروالا بوسوزلری غیریلری دیمزویا خود هیچ مولویلردن اشتد کمی که انلر بزلعب والهو ایدرزدیه‌لربلکه بزالله‌ه عبادت ایدرزوآنك جمال باکمالنه مشتاق اولورز وآنك عشق وافتراقیله مضطرب ودائر اولورز * واماشر یعتده رقصك جوازینه دلیل بودرکه ادله قاطعه ایله ثابتدرکه تحقیقا حضرت نبی علیه السلام حضرت عائشه ایله رضی الله عنها رقص حبشه یه نظرایتدی وحالبوکه حبشه نك رقص ولعبلری لهو وباطلدر بلانزاع اکرکل رقص حرام اولیدی حضرت نبی علیه السلام انلره نظرایدرمی ایدی (کماروی فی الصحیحین عن عائشة رضی الله عنها انها قالت رأیت النبی علیه السلام یسترنی بردائه وانا انظر الی الحبشة یلعبون فی المسجد حتی اکون انا الذی اسأمه) نتکم حضرت عائشه دن صحیح مسلم وبخاریده روایت اولنمشدر تحقیقا حضرت عائشه بیوردیلرکه بن حضرت نبی‌یی کوردم بنی رداء مبارکیله ستر ایلر وحالبوکه بن حبشه نك لعبنه نظر ایدردم انلر اوینارلردی مسجد اطرافنده حتی شول قدر نظر ایلدم که بن اندن اوصاندم وبکا سأمت کلدی بوکلام حبشه نك طول مدت وقوفنه اشارتدر (وفی روایة اخری انها قالت قال لی رسول الله علیه السلام اتشتهین وفی روایة اتحبین ان تنظری الی الحبشة فقلت نعم فاقامنی وخدی علی خده حتی اذا مللت قال حسبك قلت نعم قال فاذهبی) (وفی صحیح مسلم فوضعت رأسی عند منکبه فنظرت الی لعبهم حتی کنت انا الذی انصرفت) وبرآخر روایتده حضرت عائشه بیوردیکه رسول الله صلی الله علیه وسلم بکا بیوردیلرکه یا عائشه اشتها ایدرمسك وبرروایتده محبت ایدرمیسك حبشه نك رقصنه نظر ایتمکلکه پس بن دیدمکه نعم یا رسول الله استرم دیدم پس بنی طوردردی وبنم یوزم آنك یوزینه برابر باقدم حتی ملول اولنجه یه دك پس بکا دیدیکه کفایت ایدرمی بندخی نعم دیدم پس بکا دیدی کیت ایمدی * وصحیح مسلمده بیوررکه بن باشمی اول حضرتك اموزینه قویوب لعبنه باقدم حتی بن منصرف اولوب رجوع ایدنجیه دك اکر رقص ولهو ولعب مطلقا حرام اولیدی حضرت عائشه حبشه نك رقصنه نظر ایلرمیدی انلر رقص ایلدیکی حالده تسلیم ایده لمکه مولویه وصوفیه نك دورانی رقص اوله لکن حرام قیلنمشدن اولان رقص اولدیغنه تسلیم ایتمزززیرا هر رقص حرام دکلدر وحرام اولان رقص مع ارادة اللعب اولان رقصدر اکرهر رقص حرام اولیدی بعض اصحاب کرامدن عند السرور رقص ظاهر اولورمیدی حالبوکه جماعت صحابه دن مرویدرکه وقتا انلره برسرور وارد اولدقده رقص ایلدیلر انلره سرور

وجبوردن اصابت ایدن شیٔ سببیله حالبوکه حضرت نبی علیه السلام اول
حینده آنلری رقص ایلمدن منع ایلمدی وبو اصحاب کرامك رقص ایلمسی حضرت
حمزه قز ینك قصه سنده واقع اولمشدر انك تربیه سنده حضرت علی بن ابی طالب
وقرنداشی حضرت جعفر وحضرت زید بن حارث رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
اختصام ایلدکلری سببیله * پس حضرت حمزه نك قز ینك تربیه سنده خصومت
ایدوب بری برینك باشینه واردیلر وحضرت رسول علیه السلامه کلدیلر حضرت
رسول اکرم افندیمز حضرت علی اسدالله یه بیوردیلر یا علی سن بندنسن وبن سندنم
پس حضرت علی جنابلری بو سروردن رقص ایلدی اندنصکره حضرت علینك
قرنداشی حضرت جعفره بیوردیلرکه (یا جعفر خلقی وخلقی) بکا بکزه دلك پس
حضرت علینك رقصندنصکره بو سروردن حضرت جعفر رقص ایلدی بعده
حضرت زیده بیوردیلرکه (انت اخونا ومولانا) سن بزم قرنداشمزسن
وصاحبمزسن پس زید دخی وراء رقص جعفر بو سروردن رقص ایلدی خجل
وزفن لغتده رقصه دیرلر وبونلرك بو رقصلری فرح وسرورلری سببیله در فقرانك
دخی رقصلری بو قبیلدندر * امام غزالی احیاده بیوردیلرکه رقصك حکمی محركك
ومهیجك حکمیدر اکر اول رقص باطندن محرك اولان شیٔ محمود ومقبول ایسه
رقص دخی مقبول ومحموددر واکر محرکی مباح ایسه رقص دخی مباحدر واکر
محرکی مذموم ومقبوح ایسه رقصی دخی مذموم وقبیح وحرامدر * وحضرت شیخ
سهروردی عوارف المعارفده باب سماعده قبول واختیار ایلدیکی حالده دیدیلرکه
آزاولورکه بعض صادقین رقص ایدرلر وجد وحال اظهار ایتمکسزین ونیت
ایتمکسزین حرکتده بعض فقرایه موافقت ایتمك ایچون پس حرکت موزونه ایله
اول صادقین حرکت ایدرلر وجد وحال ادعا ایلمدکلری حالده پس انلرك بو تقدیر بجه
رقصلری وحرکتلری شول مباح قبیلندن اولورکه بعض اوقاتده آنك اوزرینه
جاری اولور ضحك وملاعبهٔ اهل واولادکبی وآزاولورکه اول رقص حسن نیتله
عبادت اولورا کرا کا نیت ایدرسه بلکه الله تعالی انسانی بعض اوقاتده لهو
ولعب ایتدیکی سببیله مؤاخذه ایتمز مثلا انسان کندی نفسی اوزره برکونده
الی باشی اوزره یوزکره قوماغی وظیفه قیله بو رعبث شیدر اما حرام قلمز نتکیم
الله تعالی قرآنده بیورر (لایؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) یعنی الله تعالی سزی
یمینلر بکزده لغو ایتمك سببیله مؤاخذه قیلمز وبیهوده یره یمین ایتمکه مخالفتده دخی
مؤاخذه قیلمز مع هذا بیهوده یره یمینك فائده سی یوقدرکه انکله اخذ اولنمز پس

الله تعالینك ذكرینی برشی اوزرینه بیهوده لكله قسم ایتسك مؤاخذه اولنمیجق
نه حالله شعر ورقص وسماع سببیله مؤاخذه اولنور جوهری صحاحنده باب اللام
فصل الدالده كسر الدال وكافله (دركله) عجم دیارنده براویوندر بربره جمع اولوب
اویناررلروابو عمرو بیورركه (وحزب من الرقص) دخی رقصك برنوعیدر
(وانه علیه السلام مر علی اصحاب الدركلة فقال جدوا یا بنی ارفده حتی تعلم الیهود
والنصاری ان فی دیننا فسحة) یعنی بركون رسول علیه السلام اصحاب دركله یه
اوغرایوب پس انلره دیدیكه جدایلك ای بنی ارفده حتی یهود ونصاری تحقیقا بیله لركه
بزم دینمزده رخصت وفسحت واردر بو ایكی بو حدیث شریفده اباحت لعب ورقصه
دلالت واردر پس بزم دینمزده بومثللو ملاعبه یه رخصت اولنجق پس نه حالله
رقصی ایشلین اكفار اولنور تسلیم اولنسونكه بزم دورانمز بو قبیلدن اوله
امامنكرلر برلركه بزبغیر استحلال رقص ولعبی ایشلینی تكفیر ایتمزز حالبوكه سز
رقصی استحلال ایدرسمز وآنی عبادت اتخاذ ایدرسز تكیم منكرلردن بعضیسی
رساله سنده بوطعنی ایراد ایلدی واندهدیركه بوطائفه نك اوزرینه كفر واجب
اولور بونلر رقصی استحلال ایدوب آنی عبادت عدّ ایلدكلرندن اوتری اما اهل لعب
آنی عبادت اتخاذ ایتمزلر وآنی استحلال ایتمزلر بزدیرزبویله برحالت محموده یه
وهیئت معروفه یه كفر اطلاقی جهل محض وخطای فاحشدر بوكا كفر اطلاق
ایلین قائل اوزره كفردن خوف اولنور العیاذ بالله وآنك بو حالنه كفر اطلاق
ایتمسی بزم حقیقت افعالمزه عدم وقوفندن ناشیدر وكفر اطلاقی صحیح اولمز الا بزم
رقص ولعبی استحلالمز قتنده ولهو ولغوی عبادت اتخاذ ایلدیكمز زمانده اولور
حالبوكه بزلهو ولعبی ورقصی عبادت عدّ ایدوب آنی مستحل اولمدق بلكه بز
شول وجد ربانی یی وذوق الهی یی استحلال ایدرزكه عند السماع بزه حاصل اولور
وكذلك بزدن وجد سببیله صادر اولان حركتی استحلال ایدرزكه اول حركت
صورتا رقصه مشابهدر زیرا اوحركتك مهیج وسببی برخلال حالدركه نجه بیك
حاله معادل اولور (كما قال جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین)
تكیم دینلدی رحمن جذبه لرندن برجذبه اعمال انس وجنه مساویدر تكیم
امام غزالی بیورركه بحقن سماع قلب سالكده علمی ویاخود حالی مثمر اولسه
اكا وجد تسمیه اولنور وجده مثمر اولور یعنی مظهر اولور وتحریك اطراف
اعضایی یا حركه غیر موزونه یی مظهر اولور بوتقدیرجه اكا اضطراب تسمیه
اولنور ویاخود حركت موزونه یی مظهر اولور بوتقدیرجه اكا تصفیق ورقص

تسمیه ایدرلر اوبله رقصکه حرامدن اولان دکل ووجد دخی ایکی قسمه منقسمدر
بری هجوم ایدوب بلا اختیار کان وجده وبری دخی تکلفله حاصل اولان وجده
وتکلفله حاصل اولان وجده تواجد دیرلر ومتواجد متکلف اولان کسنه دره * پس
اول تواجددن بعضیسی مذمومدر وتواجد مذموم شول تواجددرکه انکله
ریا قصد اولنه واظهار احوال شریفه قصد اولنه واول احوالدن بی بهره اوله
واول تواجددن بعضیسی محموددر ومحمود اولان تواجد شول تواجددرکه احوال
شریفه نك استدعا واقتضاسنه وسیله ومتوصل اوله واول احوالك جلبیله
اکتساب واجتلابنه سبب اوله زیرا تحقیقا کسبك جلب احوال ایلمده مدخل
عظیمی واردر نتکیم (امر رسول الله صلی الله علیه وسلم لمن لم یحضره البکاء عند
قراءة القرءآن ان یتباکا ویتحازن) یعنی رسول علیه السلام بیوروب امر ایلدیکه
شول کسنه لرعند قراءة القرأن بکاسی حاضر اولمیه تباکی وتحازن ایلمکلکی
یعنی اغلر جلنمق ومحزون اولور شکلنده اولمغی زیرا تقلید تحقیقه وسیله در زیرا
بو احوال شریفه نك مبادیسی کسبله وتکلفله اولور اندنصکره آخری تحقیق
اوزره اولور پس هر نسنه نك اولی تقلیددر تحقیق عادتده قتی مشاهده اولنمشدر
شول کسنه که برشخصه عاشق اولمغی اشتها ایدر حالبوکه اکا عاشق دکلدر پس دائما
آنك ذکرینی نفسی اوزرینه ترديد وتکریر ایلر ونفسی اوزرینه اوصاف محموده
واخلاق محبوبه سن تقریر ایلر حتی اول شخصه بو اسلوبله عاشق اولور واول
عشق آنك قلبنده راسخ اولورکه حد اختیاردن چقوب بوندنصکره خلاص
اولمق استر ولکن قورتلمق ممکن دکلدر * پس محبة الله دخی عشق مجازده تقلید ایله
عاشق اولان کبیدر والله تعالینك لقاسنه شوق دخی بونك کبیدر وبوندن اول
احوال شریفه دن هرنه قدر شیء وار ایسه هب بو منوال اوزره تحصیل اولور
پس احوال شریفه یی ومحبة اللهی فاقد اولان کسنه یه لایق اولان اولدرکه اول
احوال ومحبتك اکتساب واجتلابنده تکلف ایلیه اول احوالله متصف اولانلرك
صفاتنی تحسین ایتمکله وانلرله مساعده ایله اوتورمق ایله تا الله تعالی اول حالی
اول سالکه میسر ایلینجه یه دکین سعی ایلیه * وحضرت امام غزالینك کلامنده
شول منکرلر اوزره دلیل واردرکه انلر دیرلرکه سماع ووجد جنید بغدادی ومولانا
وابن فارض حضراتی کبی اهل کمال اولانلره لایقدر ومبتدی ومقلد اولنلر
انلر کبی سماع ایده مزلر واول مبتدیلرده آنلرك سمعی کبی وآنلرك شهودی کبی
شهود یوقدر پس رقص وسماع مبتدی ومقلد اولنلره حرامدر وبز دخی

بوقائله

بوقاتله دیرزکه سن بزم قلبمزی یاردکی و بزم اسرار یزه مطلع اولدکی پس نه دلیل ایله بیلورسنکه بزانلرک سماعی کبی سماع ایده میوزونه محلدن ونه مقامدن اکلادرسن که بزآنلرک رقصی کبی رقص ایده میوز وبا خصوصکه حق تعالی (اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری) بیوردی وحالبوکه علم الهی برکسه یه منحصر دکلدر بلکه هر علمك هر زمانده نیجه اربابی ووارثی مقرردر تا قیامته دك بلکه سماع فی الحقیقه مبتدیلر ایچون وضع اولنمشدر مراتب عالیه ومناصب سامیه صاحبی اولان سلطانلرك مرتبه سنه لایق دکلدر زیرا انلر حد سماعدن کچمشلردر بلکه حد محبت وعشقدن بیله اوته کچمشلردر نتکیم ابن فارض حضرتلری بیورر بن حد عشق ومحبتدن تجاوز ایلدم واهل کمالك اکثر سماع ورقصی مریدینه تعلیم ومسترشدینه ارشاد وتفهیم ایچوندر احتیاجا دکلدر وبعضی کبار اواخر حاللرنده رقص وحرکتدن فارغ اولدیلر انکار ایلدکلرندن دکل بلکه بوذوقدن عالی ذوقه واصل اولوب بوندن مستغنی اولدقلرندن اوتریدر *نتکیم حضرت جنیددن حکایه اولنورکه بدایت حاللرنده سماع ورقص وحرکت ایدرلردی اما نهایت حاللرنده ساکن وفارغ اولدیلر پس اکانرك رقص وحرکت ایلدکلرندن سؤال ایدوب دیدیلرکه نیچون فارغ اولدك یاشیخ جواب ویروب دیدیکه پس سز جبالی کورورسز آنی جامده وساکنه ظن ایدرسز حالبوکه اول جبال سحابك مروری کبی مرور وحرکت ایدر حضرت جنیدك بوبله دیمسی قلبنك جانب اعلی یه متحرك اولوب اعضا وجوارحی متأدب وساکن اولدیغنه اشارتدر زیرا آنك وجدی دائم وشربی مستمر اولدی شول حیثیتده که سماع آنك وجد وشربنك زیاده لکنه تأثیرا یتمز اولدی زیرا کندی عین ذوق اولوب ذوق عارضیدن مستغنی اولدی (ومن العلماء من انکروا وقالوا ان التواجد بدعة والبدعة ضلالة فاهل التواجد اهل الضلالة قلنا لا نسلم ان التواجد بدعة وکیف یکون بدعة وقد صدر عن النبی علیه السلام کما صرح الشیخ السهروردی اورد فی الباب الخامس والعشرین من عوارف المعارف فی قول السماع روی حدیثا مسندا الی انس بن مالك رضی الله عنه قال کنا عند رسول الله علیه السلام اذ نزل علیه جبرائیل علیه السلام فقال یا رسول الله فقراء امتك یدخلون الجنة قبل الاغنیاء بنصف یوم وهو خمسمائة عام ففرح رسول الله علیه السلام فقال افیکم من ینشدنا فقال بدوی نعم یا رسول الله فقال علیه السلام هات

فانشد البدوی *(بیت)*

قد لسعت حیة الهوی کبدی * فلا طبیب لها ولا راق
الا الحبیب الذی شغفت به * فعنده رقیتی وتریاق

علمادن بعضی کمسنه لر اظهار وجده انکار ایلدیلر ودیدیلرکه تحقیقا تواجد بدعتدر و بدعت ضلالتدر پس اهل تواجد اهل ضلالتدرلانسلم که تواجد بدعت اوله نه حال ایله تواجد بدعت اولورکه تحقیق حضرت نبی علیه السلامدن صدور ایلدی تتکیم شیخ سهروردی عوارف المعارفده یکرمی بشنجی بابده قول سماعده تصریح ایدوب انس بن مالکدن مسند بر حدیث شریف روایت بیوربدیرکه حضرت انس بیوررکه بر حضرت رسول علیه السلامك قتنده حاضر ایدك شول وقتکه جبریل امین انا کا نازل اولوب دیدیکه یارسول الله حق تعالی سکا سلام ایتدی بیوررکه فقراء امتك قبل الاغنیاء جنت اعلایه داخل اولورلر نصف یوم مقداری واول بشیوز ییل مقداری اوله پس حضرت رسالتپناه افندیمز بو کلامدن مسرور اولوب بیوردیلرکه ای بنم اصحابم سزك ایچکزده هیچ بر کمسه وارمیدکه شعر دیه ومنظوم کلام سویلیه پس بدویلردن بریسی نعم یارسول الله وار ردیدی پس رسول علیه السلام بیوردیلرکه کتور اول دخی بالاده مذکور ایکی بیتی سویلدی

(فتواجد رسول الله وتواجد الاصحاب معه حتی سقط رداؤه عن منکبیه فلما فرغوا آوی کل واحد الی مکانه قال معاویة بن ابی سفیان ما احسن لعبکم یارسول الله قال علیه السلام مه مه یامعاویه لیس بکریم من لم یهتز عند ذکر الحبیب (تتمة الحدیث ثم قسم رداءه علی من حاضره باربعمائة قطعة فهذا الحدیث اوردناه مسندا الی انس بن مالك کما سمعناه ووجدناه وقد تکلم فی صحته اصحاب الحدیث وما وجدنا شیأ نقل عن رسول الله یشا کل وجد اهل الزمان سماعهم واجتماعهم الا هذا وما احسنه حجة للصوفیة واهل الزمان فی سماعهم وتخریق الخرقة انتهی کلامه) وهکذا اورد هذا الحدیث الامام الغزالی ونجم الدین دایه وغیرهم من المحققین) پس حضرت رسالتپناه افندیمز بوینده حبیب نامنی استماع ایدیجك تواجد ایلدی واصحاب دخی اول حضرتله معا تواجد ایلدیلر حتی مبارك رداری اموزلرندن دوشدی پس تواجددن فارغ اولوب مکانلرینه کلدکده

معاویه دیدیکه نه عجب کوزل اوینار سز یا رسول الله حضرت دخی بیوردیلرکه
صوص یامعاویه کریم دکلدر شول کسه که محبوب آکلدقده حرکت ایتمیه * پس اول
حضرت مبارکنکردالرینی حاضرنده اولان درتیوز اصحابه تقسیم وتوزیع ایلدی
برر پاره تبرکا انلره ویردی * پس حضرت شیخ سهروردی بیوررلرکه بزبو حدیث
شریفی ایراد ایلدک عنعنه ایله انس بن مالک رضی الله عنهه مسندا اولدیغی حالده
ایشتدیکمز وبولدیغمز کبی واصحاب حدیث بو حدیثک صحتنده تکلم ایدوب
قائل اولمشلردر وبز برشی بولمدق که رسول اللهدن نقل اولنه اهل زمانک وجدنه
وسماعنه واجتماعنه مشاکل ومشابه الا بو حدیثی بولدق * نه عجب کوزل حجتدر
صوفیه یه واهل زمانه یه سماعلرنده ووجدنده خرقه پاره لمه لری (وقال الشیخ
محیی الدین العربی فی وصایاه من الفتوحات المکیة حدثنا احمد بن شداد المعزی
الموصلی قال حدثنا ابو جعفر القاضی قال حدثنا یوسف بن ابی الغنم الدیاربکری
قال حدثنا جمال الاسلام ابو الحسن علی بن قریشی قال حدثنا ابی الحسن
السکرخی قال حدثنا ابو العباس احمد بن فضل النهاوندی قال سمعت شیخی
جعفر بن الحلوی یقول کنت مع الجنید فی طریق الحجاز حتی صعدنا الی جبل
طور سینا فلما وقفنا فی الموضع الذی وقف فیه موسی علیه السلام وقعت علینا
هیبة المکان وکان معنا قوال فاشار الیه الجنید ان یقول شیأ فقال القوال بیتا فلما
سمع الجنید تواجد وتواجدنا معه حتی لم یدر احدنا افی السماء هو ام فی الارض)
شیخ محیی الدین عربی حضرتلری فتوحاتک اواخرنده وصایاسنده بیوررلرکه
احمد بن مسعود بن شداد موصلی بکا خبر ویردی دیدیکه بکا خبر ویردی ابو جعفر
قاضی ماحصل عنعنه ایله بو خبری شیخ جعفر بن محمد حلوی یه مسند اولوب
انلر دیدیلرکه بز جنید ایله طریق حجازده بیله ایدک حتی جبل طوره چقدک
وحضرت موسی نک طوردیغی یرده طوردق واول مکانک هیبتی بزم اوزریمزه
واقع اولدی واول محلده بزم ایله بر قوال وار ایدی پس حضرت جنید اول قواله
اشارت ایلدی پس اول سرآغاز ایدوب بر بیت اوقودی همانکه جنید
بغدادی استماع ایلیوب تواجد ایلدی بزدخی انکله معا تواجد ایلدک حتی شول
حده کلدک که بزدن بریمز بیلدی که کوکده میوز یرده میوز * وبره قریب
بر کلیسا وار ایدی وآنده بر راهب وار ایدی پس بزه ندا ایلدیکه یا امت محمد بکا
جواب ویرک پس بزدن اکا بریمز التفات ایتمدی وقمزلک طبیلکندن ایکنجی کره
ندا ایلدی ینه برکسه جواب ویرمدی پس اوچنجی کره ندا ایلدیکه معبودکزک

چقچون نیچون بکا جواب ویرمزسز نه بزدن بریمزا کارڭ جواب ایلمدی
وقتا کیم سماعدن بزه فتور کلوب فارغ اولدق جنیده دیدلٔ که شوراهب بزه ندا
ایلدی وبزه قسم ویردی * جنید دیدیکه بزه کتورلٔ پس چاغردیلر کلدی وبزه
سلام ویردی وسؤال ایلدی شیخ واستاد قنقیکزدر جنیده اشارت ایلدیلر
پس راهب دیدیکه بکا خبر ویرای جنید شو اشلدیککز فعلدن بو مخصوصیدر
برنیجه قومه یاخود دنکزده علی العموم جمیع ناسه شاملمیدر جنید بیوردیلرکه
بلکه دینمزده برنیجه قومه مخصوصدر راهب دیدیکه نه نیتله قالقورسز اللهه رجا
وفرح ومحبتله مسرور اولمق نیتیله راهب دیدیکه نه نیتله سماع ایدرسز
الست بربکم قولنڭ لذتنی بولمق نیتیله راهب دیدیکه بو صوت ندر جنید دیدیکه
نداء ازلیدر یعنی نداء ازلی لذتنه مشابهدر دیمکدر راهب دیدیکه نه نیتله
صحوه کلورسز عبدلٔ ربه اجابت ایتمسی نیتیله زیرا صحوه کلمینجه عبد ربه اجابت
ایتمز راهب دیدیکه کرچکسڭ الڭ اوزات پس جنید الین اوزاتدی راهب
شهادت کلمه سن کتوروب مسلمان اولدی اندنصکره جنید دیدیکه ای راهب نه ایله
بلدڭ که بن صادقم دیدیکه بن انجیلده اوقودم امت محمدڭ خاصلرینی که آنلر
خرقه کیه لر وادنا کفایته قانع اوله لر وهر حالده الله ایله قائم اوله لر واکا مشتاق اوله لر
وآنڭ محبتندن متواجد اوله لر پس اوچ کون راهب بزمله باقی اولوب صکره
مرحوم اولدی رحمة الله علیه (واورد الشیخ عطار هذه المنقبة فی کتابه المسمی
بتذکرة الاولیا بعبارة فارسیة وکتب تبرکا وتقویة للاول قال) درنسیم
الارواح درطورسینا جنید دروجد بود واصحابش درکرد او رقص می کردند
دراین حالت راهبی بانك زدکه از برای خدا مرا جواب دهید ازغایت استغراق
ذوق اورا التفات نکردند چون سماع ساکن شد شیخ را کفتند راهبی بانکی
زد وبدین اسلام سوکندمی داد ازغایت استغراق اورا التفات نمی کردیم * شیخ
با اصحاب سوی راهب شد ازصومعه فرود آمد پرسیدکه بزرڭ شما کیست
اشارت بشیخ کردند پس راهب کفت این چه مذهبست که شما میکنید ازسماع
ووجد ورقص این طریق مخصوص است یا عام * شیخ کفت این شیوه
مخصوص است بقومی که طریق زهد کیرند ذردنیا * پس راهب کفت دست
بمن ده یا شیخ پس دست شیخ کرفت وکفت اشهد ورسوله که درانجیل چنین
مکتوبست که خواص امت محمد حرکت کنند درسماع بشرط انقطاع واعراض
ازدنیا انتهی کلامه * پس اندنصکره بزدیرزکه بو مقدماتده مرور ایدن

منقولاتدن

منقولاتدن معلوم اولديكه تحقيقا رقص حلالدر بعض طائفه يه كه وجد الهيدن
بي اختيار صادر اولور مباحدر بعضى طائفه يه تحكيم امام شافعى اباحتنه
ذاهب اولدى وفؤادى عمده نام كتابنده ديركه رقص مباحدر وكذلك غزالى
وسيط نام كتابنده بويله درديدى وحليمى امام شافعينك وجيز نام كتابنك شرحنده
كتاب شهادتده رقص حرام دكلدر ديدى وقاضى حسين دخى بومعنايه اشارت
ايدوب ديديكه تحقيقا اهل احوالدن وجدله قائم اولان كسه لر ايچون مباح
وغيريه مكروه اولور واستاد ابومنصور دخى بونى تصريح ايلدى اكرسن ديرسنك كه
سنك اكثر اشارت ايلديكك ادله مذهب شافعيه اوزره در امامذهب حنفيه ده
بويله دكلدر *پس فائده نه در بز جواب ويريز اولا بريبودر كه بزم مدعامز ثابت
اولديكه اول مسئله مختلف فيه اولمسيدر * پس بالاجماع اولمز وجاحدى
اكفار اولنمز وثانيا دخى بزديرز نقل صريح وقول صحيح ايله ائمه اربعه نك برندن
ثابت اولمدى بزم قرنداشلريمزك اشلديكى رقص وحركت اوزرينه تحريم ثابت
اولمدى بلكه ابوحنيفه قتنده حرام اولان رقص رقاصلرك واهل لعبك رقصيدر
تسليم ايده لمكه بعض ائمه قتنده حرام اولسون لكن عقل سليم صاحبى اولان
كمسيه خفا يوقدر كه تحقيقا رقص شافعيه قتنده مباحدر *پس بعض اوقاتده
شافعيه مذهبن طوتمق جائزدر تحكيم مجمع الفتاويده ذكر اولندى ابويوسفدن
روايت اولنديكه بركون ناسله صلوة جمعه يى قيلدى صكره غسل ايتديكى حمامك
قيوسنه فاره دوشمش واقع اولمسنى اكا خبر ويرديلر وآنك اغتسالى ناس آنى
بلمزدن مقدم ايدى *پس ابويوسف مذهب شافعى يى طوتوب ديديكه سن اخذ ايله
اهل مدينه دن اولان اخوانمزك قوللرينى كه انلرك قوللرى بودر كه ايكى صوقلتين
مقدارينه ايرسه نجس اولمز وخبثى احتمال اولمز بوخود ابويوسفك مذهبى دكلدر
ودخى زمانه مزده اولان علما تجويز ايتمشلردر كه هر شهرلرده جنازهٔ
غائب ايچون نماز قيلنه مثلا علماء عاملين ومشايخ كاملين وسلاطين عادلينك
نمازلرى وعلماء حنفيه بونى منع ايتمزلر باخصوص كه بومذهب حنفيه ده يوقدر
پس رقصك بعضى اوقاتده فرح وسرور محلنده مباح اولمسى نيچون جائز اولميه
بونك برله كه اولياء محققين ايلمشلردر واصفياء مدققين بوكارى قيلمشلردر اكرسن
ديرسنك كه اكثر طبيعتك حال وشانى دركه رقصدن نفرت ايدروهملر اكا
سبقت ايدركه اول رقص باطل والهوا اوله ودينه مخالف اوله * پس هيچ
بروجد صاحبى وايلك صاحبى اول رقصى كورمز الا انكار ايدر بزديرزكه

تحقيقا هيچ بر وبعد وهيچ بر صلاح حضرت رسولك وجدى وصلاحى اوزره
زياده اولمز حالبوكه اول سلطان ذيشان عائشه ايله حبشه نك رقصنه نظر ايلدى
وانلر مسجدده رقص ايلردى وحضرت انلرى انكار ايلمدى * پس نه حالله علما
بزم تواجدمز وحركاتمز ودورانمز مثللى شيئى انكار ايدرلر اوبله دورانمزكه من وجه
رقصه مشابه در واول رقص عين عبادتدر وحقيقتده بزه نسبت دخى مجاهده
مقصددر اندنصكره سن بيل اى سامع اولان كسه تحقيقا شول قائلك قولى كه
ابتداى كتابده مرور ايتدى ديديكه مولويه وبعض صوفيه نك هيأت معروفه
ومشهوره اوزره ايشلدكلرى رقصدر ورقص حرامدر بالاجماع ورقصك مستحلى
كافردر بو قول صحيح اولمز الا شول زمانده كه اول هيأت معروفه نك اوزرينه
اجماع اولنه رقص اولمسنه ودخى اجماع اولنه هر رقصك حرام اولمسنه
وايكيسنك بر قوله هيچ اجماعى يوقدر زيرا بزم قتمزده وبعض علما ومشايخ قتلرنده
بو فعل رقص دكلدر انكچون كه تحقيقا رقص شول شيئدر كه الله دن غيره
مشغول قيله وبزم اخوانمزك وصوفيه نك ايشلدكلرى اول شيدر كه الله
مشغول قيله وبو رقصك اهلى عارفلردر بو معنايه اكرچه منكرلر ظاهرنه
نظر ايدوب بونى قبول ايتمزلرسه ده وعاقل اولان كسه ذيل انصافه تمسك
ايلدكده بيلوركه تحقيقا بو هيأت معروفه اجماع اوليدى اول رقصى ايشلرلرميدى
اكابردن چوق كسه جنيد وابن فارض ومولانا كبى سلطانلر واكر بو رقصده
اجماع اوليدى علمادن امام غزالى وامام قاشانى وشيخ سهروردى ونجم الدين دايه
وبونلر امثالى كبرا بونى مباح قيلرلرميدى وتاتارخانيه دن شروط معقوله ايله
بعض مشايخدن جوازى نقل اولنورميدى وصاحب تسهيل تواجد فتواسنده
صحت نيتله جوازين روا كورورميدى وقطب العلامه سعد الدين صراحة ورمزا
طاعنلرك طعنينى وفقرا اوزرينه تشنيع ايدنلرك تشنيعنى قبيح عد ايدرلرميدى
وبو طاعنلرى شيخ على سمرقندى تفسيرنده تجهيل وعقيده لرين تقبيح ايدرميدى *
پس اجماع بر نيچه مرتبه اوزرينه در اولا اجماع صحابه در اندنصكره كلن امتك
كبراسنك اجماعيدركه اول مسئله ده صحابه نك اختلافى روايت اولنمامش اوله
اجماع صحابه اكر تواتر ايله ثابت اولديسه نص شريف وخبر صحيح منزله سنده در
جاحدى اكفار اولنور وايكنجى اجماع خبر مشهوره منزله سنده در جاحدى تضليل
اولنور واوچنجى اجماع مختلف فيه در جاحدى اكفار وتضليل اولنمز وبو فعل
مشهور اول زمانده كفر اولوركه آنك اوزرينه اجماع صحابه اوليدى زيرا صحابه نك

اجماعى

اجماعی اجماع قطعیدر واکر انلرك اجماعی تواترایله ثابت اولدیسه نه حالله
صحابه نك اجماعی اولدی بلکه اصلا اجماع بونك اوزرینه یوقدر وشول کسه که
اجماع ادّعا ایدر بهتان عظیم ایدر وچون اجماع صحابه ذکر اولنسه قطعی اولمز
مادامکه اول اجماع تواترله ثابت اولمیه اکر شهرتله ویا آحاد امثله ثابت اولورسه
جاحدی کافر اولمز علم اصولده بویله در * پس چون سن تحقق وتیقن ایلدك کسه
بزم ادله مزی پس بلکه حق ودلیل بزمدر منکرینك دکلدر زیرا انلرك
دلیلندن تکفیر مجتهد وتکفیر مستحل رقص ومبیح رقص علما ومشایخدن
هر کیم ایسه لازم کلور حاسدلرك حسدندن وعلماء منکرینك فتواسندن اللهم
صغینورز اویله علمانك فتواسندنکه قول نبینك تحتنده حاللری مندرج اوله
کما قال (ان الله لا یقبض العلم انتزاعا ولکن یقبض العلم بقبض العلماء حتی
اذا لم یبق عالما اتخذ الناس رؤسا جهالا فسئلوا فافتوا بغیر علم فضلوا واضلوا)
تنکیم اول حضرت بیوروركه تحقیقا الله تعالی علمی عبادندن قبض ایلمز نزع
ایتمکله ولکن علمی قبض ایلر علمایی قبض ایتمکله حتی دنیاده برعالم
باقی قلمز ناس جهال رئیسلرینی اتخاذ ایدرلر پس انلردن سؤال ایدرلر انلر دخی
بغیر علم فتوی ویررلر پس هم ضال هم مضل اولورلر اکر سن بوخصوصده فتوی
طلب ایدرسك پس نه کوزل مقتدیدر بوخصوصده حضرت جنید ونه کوزل
مقتدادر هدایه تابع اولان کسه یه حضرت مولانا نه کوزل منصف محققدر
بوخصوصده امام غزالی وبونلردن غیری اولان مشایخ واهل ظاهردن بونلرك
مخالفی بونلرك بحار علومنه نسبت برقطره در واتباعی بونلرك نبیلرك شریعتنه
اتباع ایلدیکنه نسبت برذره در * پس بومثللی کسه لره نیجه انکار ایده بیلورلر
(کما قال فی المثنوی) دست می زد چون رهید از دست خرك * سبز رقصان
درهوا چون شاخ برك * جانهای بسته اندر اب وکل * چون رهند از
آب کلها شاد دل * درهوای عشق حق رقصان شوند * همچو رقص بدر بی
نقصان شوند * جسم شان در رقص وجانها خود مپرس * وانکه کرد جان
ازانها خود مپرس * حفظنا الله وایاکم من الانکار الی الکبار

(باب ثانی فی اباحة السماع)

ایکنجی باب سماعك اباحتی بیاننده درای عزیز معلوم اولسونکه حقیقت سماع
تعب وقتدن راحت طلب ایتمکلکدر وغموم احوالدن تنفس ایتمکلکدر * پس
بو سماعك اباحتی اوزره بز دلائل ذکر ایدرز اندنصکره سماعه منکر اولنه

جواب ويريرز وسماعك اباحتنه دليل اكرچه كلام ثقاتدن وكتب معتبراتدن
ومطولاتدن چوق كلام اولدى لكن اطفال شريعتك فهمنه لايق اولمدى *
پس بن مراد ايلدمكه بونده على قانون الشرع جواب ويرم پس بن ايراد ايلدم
اولا ثقاتك اباحت سماعده اولان قوللريني واول اقاويلك جملهسندن حضرت
ابوطالب مكينك قولى قوت القلوبده سماعك اباحتنى جماعت صحابهدن نيجه
كمسهلردن نقل ايلدى واهل سنتدن دخى نيجه كمسهلردن نقل ايلدى * پس
بيورديلركه اصحاب كرامدن عبد الله بن جعفر سماع ايلدى ابن زبير ومغيره
ابن شعبه ومعاويه ايتديلر غيريلرى سماع ايلديلر ودخى ابوطالب مكى
بيورركه بو فعلى اشلديلرسلفدن چوق كمسهلر صحابهٔ كرام حضراتندن
وتابعيندن * وابوطالب بيوررلركه دائما حجازيون بزم قتمزده مكهده سماع
استماع ايدرلردى افضل ايامده ايام تشريق كبى كونلرده وبعض ايام سروردده
واهل مدينهده دخى اهل مكه ايله سماع اوزره مداومت ومواظبت ايلمدن خالى
اولمديلر الى زماننا هذا وابو حسن عسقلانى اولياء اللهدن بركمسهدر سماع
ايدردى وكمال وله واظهار شورش ايدردى وبو سماع خصوصنده بركتاب
تصنيف ايلديكه اول كتابده سماعه منكر اولنلرى رد ايلدى وكذلك اولياء
اللهدن نيجه جماعت سماع خصوصنده كتابلر تصنيف ايدوب منكر سماع اولنلرى
رد ايلديلر بو رايه كافيه دلك ابو طالب كلامنك مفهوميدر * واول اقاويلك
جملهسندندر حضرت امام غزالى بيوررلركه اى سامع اولان كمسه بيلكه سماع
حرامدر دين قائلك قولنك معناسى ديمكدركه تحقيقا الله تعالى آنك اوزرينه
عقاب ايدر ديمكدر وسماعك حرام اولمسى برامردركه مجرد دليل عقلى ايله
بلنمز بلكه سمعله ونقل ايله بلنور ومعرفت شرعيات محصوردر نص وقياس
معرفتنه ونصدن مراد اولدركه رسول الله عليه السلام آنى اظهار ايلدى قوليله
وياخود فعليله وقياسدن مراد اولدركه حضرت رسول اكرم افنديمزك
الفاظ وافعالندن مفهوم اولان معنادر * پس بو سماع خصوصنده نص
اولمديسه وقياس دخى مستقيم اولمديسه بو سماعك تحريمنه اولان قول باطل
اولدى وسائر مباحات كبى فعل باقى قالديكه حرج وزحمت يوقدر هيچ بر نص
وبر قياس سماعك تحريمنه دلالت ايلمز اما سماعك اباحتى اوزره نص وقياس
دلالت ايدر اما قياس اولدركه تحقيقا غنا يعنى ايرلمق وخوش آوازله سرود
وسرآغاز قلمقده نيجه معنا بجمعدرلايق اولان اولدركه آنك افرادندن بحث اولنه

اندنصكره مجموعيسندن بحث اولنه زيرا اول غناده صوت طيب وصداى
موزونى سماع ايلمك واردر اويله صوت موزونكه مفهوم المعنى ومحرك قلبدر
واندنصكره صداى طيب منقسم اولور صداى موزون وصداى غير موزونه
وصداى موزون دخى منقسم اولور* مفهوم المعنى اوله صوت اشعارك منفهم
اولديغى كبى وغير مفهوم دخى منقسم اولور حمامه لرك اصواتى كبى اما صوت
طيبى سماع ايتمكه طيب اولديغى حيثيتدن حلالدر بالقياس وبالنص اما قياس
بودركه تحقيقا سماع سمعك خاصة تلذذيدر شول شيئك ادراكيله كه اول سمعه
مخصوصدر نتكيم عقلك علوم ومعارفله تلذذ ايلديكى كبى* وساير حواسك
هر برينه مخصوص كندويه ملايم اولان شيدن تلذذ ايلديكى كبى* پس بصرك
تلذذى مبصرات جميله ايله در شمك تلذذى روايح طيبه ايله در وقوت ذائقه
تلذذى نفيس طعاملر ايله در وقوت لامسه نك تلذذى كندويه ملايم وملاين
اولان شيلرله در* پس خوش آواز سمعك تلذذ ايلديكى غداسيدر (اما الفيض
فيدل على اباحة السماع الصوت الطيب الحسن امتنان الله على عباده اذ قال
(يزيد فى الخلق ما يشاء) قال اكثر المفسرين هو الصوت الحسن (وفى الحديث
ما بعث الله نبيا الا حسن الصوت) (وفى الحديث فى معرض المدح لداود
عليه السلام انه كان حسن الصوت فى النياحة على نفسه وفى تلاوة الزبور
كان يجتمع الانس والجن والوحوش والطيور الى سماعه) (وفى حديث آخر
فى مدح ابى موسى لقد اعطيت يا ابا موسى مزمارا من مزامير آل داود) وكذا
فى الحديث ارحنا يا بلال) اما صوت طيبك اباحتنه دليل اولان نص جله دن
اللهك عبادنه امتنان ايلمسيدر شول محلده كه بيوردى (يزيد فى الخلق ما يشاء)
آيت شريفه سنك معناسنى اكثر مفسرلر صوت حسن ايله تفسير ايتمشلردر
وحديثده عليه السلام بيورمشلركه الله تعالى بر نبى كوندرمدى الا صوت
حسن ايله و بر حديثده دخى حضرت داودك مدحى محلنده بيورر تحقيق اول
داود كوزل صدالو ايدى نفسى اوزره نياحه ايله ده ودخى عند تلاوة الزبور
حتى انس وجن ووحوش وطيور انك صداسنى استماع ايلمك ايچون مجتمع
اولورلردى وبر حديثده دخى ابوموسى اشعرينك مدحنده بيورر يا ابا موسى
سن حق جانبندن اعطا اولندك داود دودكلرندن بر دودك اعطا اولندك حسن
صوت وحلاوت نغمه سندن اوترى مزماره تشبيه اولندى يعنى داودك
حلاوتندن نفسكه بر حلاوت اعطا اولندى اما صوت حسنه وآواز خوش

وموزونه كلملم * پس آوازخوش مخارجی اعتباریله اوچدر زیرا اول صوت
موزونه یا جماددن خارجه درمثلا دود كارك وقیل سازلرك صداسی كبی وطنبور
ورباب كبی وطبل ونقاره كبی وبونلردن غیر یلرك صداسی كبی ویاخود ذوجان
اولنلرك بوغازندن چقاراول حیوان یاانسان ویاخود انساندن غیریدراول
انساندن غیری اولان بلبللر وقمریلر كبی وطیوزدن خوش آوازاولان قوشلر كبی كه
صوتلری طیبه وموزونه اولدیغی حیثیتدن استماع ایلمك مباحدر زیرا بلبلك
وقمرینك وسائرخوش آوازقوشلرك آوازینك تحریمنه كمسنه ذاهب اولمدی
اندنصكره بلكه آدمینك صوتیله طیرك ونایك ودفك وقدومك وبونلردن غیری
اجسامك صوتلرندن هرقنغیسی اولورسه صوت طیب وموزون اولقده واستماع
قیلمقده هیچ فرق یوقدر الاقبل سازلری دكل ودود كار دكل وملاهی دكل زیرا
بونلرنصله شر یعتده منع اولندی شرابه تابع اولوب انكادلالت اولدیغیچون
زیرا بواوتار ومزامیر وملاهی اهل شربك شعارندندر شكیم براجنبی خاتون ایله
خلوت حرام اولدی زیرا مقدمهٔ جماعدر انكیچون حرام اولدی * پس بواوتار
ومزامیر دخی حرام اولدی خمرك تحریمی ایچون وبونلرك اهل فسقه
تعلقی ایچون * پس اهل فسقه تشبه ممنوع اولدی زیرا بركسه برقومه تشبه
ایلسه اول انلردندر حتی برجماعت مجتمع اولسه لر ومجلس شراب كبی برمجلس
ترتیب ایلسه لر وبرساقی نصب ایلسه لر * پس بال شربتی ایچسه لر شراب ایچر
هیئتی كبی بوحرام اولور اگرچه ایچیلان مباح ایسه ده بلكه بوتشبه
خوفندن اوتری نهی قیلندی كافرلر لباسی كیمك وشبقه وقلپاقلرین اورنمق شول
دیارلرده كه قلپاق اهل فسادك لباسیدر امامأوراءالنهرده علما قلپاق كیمكدن منع
ایتمزلر زیرا انده اهل صلاحك انكا اعتیادی واردر * پس بوتشبه معناسی سببیله
مزمار ورباب واوتار وبربط حرام اولندی بونلر معناسنده اولمین بونلرك خلافیدر
یعنی حرام اولمدی غزات وحجاجك چلغولری كبی وهر آلتكه اندن صدا چقار
مستطابدر اهل شربك معتاد اولدیغی سازلردن غیریسی زیرا اول غازیلرك
وحجاجك سازلری خمره متعلق دكلدر واول خمره منسوب اولان چلغولرك اربابنه
تشبیهی موجب اولمز وبونلرك چلغولرینك معناسنده اولمز * پس اصل اباحت
اوزره اصوات طیور مقیاسنا باقی قالدی حجاج وغزاتك طبل وچلغوسی كبیدر
شول نای ودف ونقاره كه بزم طریقمزده چالارلر زیرا بونلر آلات شربدن دكلدر
اگرچه اهل شرب مجلسنده بعض اوقاتلرده استعمال ایدرلرسه ده

وبو

وبو اهل شربك مجرد بونلری استعمال وبونلردن استلذاذ ایلدكلری سببیله آنلره
آلت اولمق لازم كلمز مكر اهل شرب مراد ایدرلرسه طبل غزات وحاجی دخی
استعمال ایدرلر * پس انلره تشبه بزم مجلسمزده ممتنع اولیجق نای ودف وقدوم
بزم مجلسمزده مباح اولدی علی الخصوص بونلرك تحریمنده نص صریح یوقدر
بلكه بونلرك احیانا استعمالنده نص وارد اولدی تنكیم عن قریب ضرب دفوف
بیاننده كلور ان شاء الله تعالی بلكه قیاس طیباتك كلیسنی حلال قیلمقدر مكر آنك
تحلیلنده فساد اوله زیرا الله تعالی بیورر (قل من حرم زینة الله التی اخرج
لعباده) یا محمد كیمدر رشول كمسه كه اللهك عبادی ایچون اخراج ایلدیكی زینتی
حرام قیلر * پس بو اصوات طیبه حرام دكلدر اصوات موزونه اولدیغی حیثیتدن
وبونلرك حرام قلنمسی بر آخر عارضی شیئله كه اول اهل فسقه آلت اولمسیدر
(وقال الامام اما الموزون المفهوم فهو الشعر فذلك لا تخرج الا من حنجرة
الانسان فینظر فیما فیهم منه فان كان حسنا فحسن او قبیحا فقبیح علی ما افاده
الشافعی وقالت عائشة رضی الله عنها كان اصحاب رسول الله علیه السلام
یتناشدون الاشعار وهو متبسم ولم ینقل عن احد من الصحابة انكار الاشعار
باصوات طیبة والحان موزونة بل ربما كانوا یلتمسون تارة لتحریك الجمال وتارة
للاستلذاذ) امام غزالی بیورر كه اما معنا مفهوم اولان موزونكه او شعردر
پس اول شعر خروج ایتمز الا حنجرهٔ انساندن * پس نظر اولنورا كا اكر اول شعر
عقلا وشرعا مستحسن ومندوب ایسه مقبولدر واكر اول شعر فحشیات وهجو
وكذب علی الله ورسول الله ایسه قبیحدر امام شافعینك افاده ایلدیكی اوزره در
حضرت عائشه رضی الله عنها بیوردیلر كه اصحاب رسول عند رسول الله
اشعار دیرلردی واول حضرت متبسم اولوردی واصحابدن بر كمسه‌دن منقول
اولمدیكه اصوات طیبه والحان موزونه ایله اولان اشعاره انكار ایدملردی بلكه
آزا اولوردیكه انلر شعری التماس ایدرلردی كاه دوه‌لری تحریك ایچون وكاه
استلذاذ ایچون * پس دیرز الله حقیچون نیجه سروار در نغماتك ارواحه
مناسبتنده حتی اول نغماتك ارواحده تأثیر عجیبه ایله تأثیری واردر * پس
اصواتدن بعضیسی اول صوتدر كه فرح ویرر وبعضیسی حزن ویرر
وبعضیسی اویودر وبعضیسی طرب وشوق ویرر وبو نغماتك تأثیری كوچك
اوغلانجقلرده بیله مشاهده در بشكده اولدیغی حالده پس دایه‌لرك صوت موزونی
آنی تسكین ایدر واول صبینك نفسی آغلمدن اول صوتی دكلمكه منصرف اولور

نتكيم ابن فارض حضرتلرى كندى نفسنى صبى يه تشبيه ايدوب بيوررلركه
(وينبيك عن شانى الوليد وان نشا * بليدا بالهام كوحى وفطنة * وان ان من شد
القماط وحن فى * نشاط الى تفريج غم وكربة * ينا غافيلغى كل كل اصابه * ويصغى
لمن ناغاه كالمتنصت * وينسيه مر الخطب حلو خطابه * ويذكره نجوى
عهود قديمة * ويعرب عن حال السماع بحاله * فيثبت للرقص انتفاء النقيصة *
يعنى بنم سماعده اولان ذوقدن خبر صوررن سكا انبا واخبار ايدر بنم حالمدن بشكده
اولان وليد وحى كبى اولان الهام سببيله وفطنتى سببيله اكرچه آكلامز لغله
نشو ونماده ايسه ده شوقتده سكا خبر ويروركه شد ايد قماطدن انين ايليه
وحنين قيلسه يعنى مشتاق اولسه نشاط وصفايه زياده كربت وغمومك تفريجنه
اول زمانده اكا منيا غات اولنور يعنى خوش آوازله نغمه لر قلنور * پس اهل
نغمه لرى ايشتمكله كل كلالت وملالت كه اكا اصابت ايتمشيدى لغو وزائل اولور
واو صبى قولاق طوتر نغمه ايلين كمسه يه متنصت كبى يعنى ساكت اولوب
ديكلينلر كبى واول كوچوكه اونتدرر اول قماطك خطبنك تلخلغنى خطب
امر عظيمه ديرلر اول ناغينك حلو خطابى اول اوغلنجغه آكديرر عهد قديمه ده
اولان كيزلوجه خبرلرى واول وليد اعراب واظهار ايلر حاليله حال سماعى * پس
ثابت قيلر رقص ايچون نقصك نفيينى زيرا بعضيلر رقصه نقص ايراد ايدوب
الرقص نقص ديمشلر * و بو ابيات معرفت سماعك شرحى تائيه يه منسوب اولان
شرح همزده على التفصيل ذكر قيلنمشدر مراد اولنور سه انده طلب اولنه
(كما قال الشيخ سعدى * اشتر بشعر عرب درحالتست وطرب * كر ذوق نيست
ترا كژ طبع جانورى * وكذا قال * وعند هبوب الناشرات على الحمى * تميل
غصون البان لا الحجر الصلد * فى الجمله معطوفدر صبى اوزره يعنى اول نغماتك
تأثيرى دوه ده دخى مشاهددر ولادت طبعى وار ايكن بيله اكا شويله تأثير ايدركه
آنك كتورديكى احمال ثقيله اكا خفيف كاورو سماعده اولان قوت نشاطى سببيله
اكا مسافه بعيده قصير كلور وشول كمسه كه سماع آنى تحريك وتشويق ايتميه
اول ناقصدر اعتدال روحانيه وعنصريه دن خارجدر وغلظت طبيعتده
وكثافت بشريتده دوه لردن وساٸر حيوانلردن حتى زياده در زيرا بو جمله سى
متأثر اولورلر نغمات لذيذه ايله (قال فى تفسير حسين الواعظ هذه الابيات اللطيفة
ما همه اجزاى آدم بوده ايم * در بهشت آن لحنها بشنوده ايم * كرچه بر ما ريخت
آب كل شهى * يادما آيد از آنها كهى * پس نى وچنك ورباب وسازها *

چيزه

چیزه کی ماندیدان آوزاهیا * عاشقان کین نغمه‌ها را بشنوند * جز بکذارند
سوی کل روند * وبعضی مفسرلر (فاما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فهم
فی روضة یحبرون) حبره نغمه حسنه یه دیرلر دیمشلر یعنی مؤمن اولوب عمل صالح
ایشلینلر جنت روضه‌لرنده سماع ایدرلر نتکیم روایتدر که رسول الله علیه السلام
بر کون جنتی ذکر ایلدی واول قومک آخرنده براعرابی وارایدی دیدیکه
یارسول الله جنتده سماع وارمیدر علیه السلام بیوردیکه نعم یااعرابی جنتده
برنهر واردر آنک اطرافنده بکر حوریلر واردرکه تغنی ایله آغاز ایدرلر شول
صدالرله که خلایق آنک مثلنی ایشتمامشدر وبو سماع جنتک افضل نعمتیدر * پس
سماع افضل نعیم اهل جنت اولیجق نیجه انکار اولنور (وقال الامام فی الاحیاء
رأیت مکتوبا فی الانجیل قال الله تعالی غنینا لکم فلم ترقصوا ای شوقناکم
فلم لم تشتاقوا) امام غزالی احیاده بیورورلر که بن انجیلده مکتوب کوردم حق
تعالی بیوردیلر که قوللرم بن سزه شوق ویردم سز نیچون بکا مشتاق اولمزسکز بز
سزه غنا قلدق سز نیچون رقص ایتمزسکز اما سماعک تحریمنه قائل اولان
منکرلرک حجت ابراز ایلدکلری حق تعالینک بو قولیدرکه بیورر (ومن الناس من
یشتری لهو الحدیث) یعنی ناسدن بعضیسی شول کسنه‌لردرکه اشترا ایدرلر سوزک
لهوینی ابن مسعود بوندن مراد غنادر دیمش * پس جواب ویرلمشدر بونکله که
تحقیقا لهو حدیثی دینله المق اولهو حدیثه دینی بدل قلمقلق ایله اول لهو
حدیثله الله یولندن ضال اولمدن اوتری بو حرامدر ومذمومدر بونده برکسه‌نک
نزاعی یوقدر هر غنادینیدن بدل اولمزکه اول غنا دینله اشترا اولنه والله یولندن
مضل اوله آیتده اولان غنا بو منوال اوزره اولان غنادر فرضا برکسه قرآن
اوقسه انکله ضلالت قلمه‌دن اوتری بو منوال اوزره قرآن اوقمق حرامدر نتکیم
شول منافق ناسه امامت ایدوب صلوتده اوقردی الا سورة عبس یی اوقوردیکه
اول سورة عبس ده حضرت رسوله عتاب اولدیغیچون * پس حضرت عمر آنک
قتلنه قصد ایلدی پس شعر وغنا ایله اضلالک تحریمی بطریق الاولی در
*(واما ماروته عائشة رضی الله عنها عن النبی علیه السلام انه قال ان الله حرم
المغنیة وبیعها وثمنها وتعلیمها فالمراد به الجاریة التی تغنی للفساق فی مجلس
الشراب فلا یفهم تحریمه من هذا الحدیث) اما حضرت عائشه‌نک حضرت
نبیدن روایت ایلدیکی حدیث که پیغمبر علیه السلام بیوردی تحقیقا الله تعالی
مغنیه اولان جاریه‌نک بیعنی وثمنی وتعلیمنی حرام قیلدی * پس بوندن مراد شول

جاریه که مجلس شرابده فساق ایچون تغنی ایدلیه بو حدیثدن مطلقا سماعك
تحریمی منفهم اولمز قنده قالدیکه بزم سماعمز * ومنکرلر بو حدیثی دخی حجت
قیلدیلرکه حضرت جابردن مرویدر نبی علیه السلام بیوردیلرکه (کان ابلیس اول
من ناح واول من تغنی) یعنی ابلیسدر نوحه ایدنلرك اولی ودخی ابتدا تغنی ایدن
ابلیس اولدی بز دیرز لاجرم ابلیسك نیاحه سندن داود علیه السلامك
ومذنبینك نیاحه سی استثنا اولدیغی کبی غنا دخی استثنا اولنور اویله غنا که
قلبده مباح ومندوب اولان ذوقی تحریك ایلیه شول جاریه لرك غناسی کبی که
بیت رسول اللهده یوم عیدده تغنی ایلدیلر وحضرت نبی مدینه یه کلدکده تغنی
ایلدیلر عن قریب تفصیلی کلور وکذلك منکرلر ابو امامه نك نبی علیه السلامدن
روایت قیلدیغی حدیثله حجت قیلدیلر وحضرت نبی علیه السلام بیوردیلرکه
(ما رفع احد صوته بغناء الا بعث الله شیطانین علی منکبیه یضربان باعقابهما
علی صدره حتی یمسك) یعنی بر احد بر له مغله صوتنی یوکسلتمز الا حق تعالی انك
اوموزلری اوزره ایکی شیطان بعث ایدر اول ایکی شیطان اوکچه لریله انك سینه سنه
اوررلر تا ساکن اولنجیه دك * پس بز دیرز بو حدیث غنانك بعض انواعنه
منزلدر اویله غنا که قلبدن شیطانك مرادی اولان شیئی محرك اوله که شهوت
نفسانیه ده عشق مخلوقدر اما بزم اخوانمزك سماعی وفعلی مراد شیطانه ضد
ومخالفدر بونك برله که رسول علیه السلام سماعی تجویز ایلدی نتکیم جاریه لرك
قصه سنده عن قریب کلسه کرك وحبشه نك قصه سنده مرور ایتدی * پس
بو موضعده تجویز نصدر اباحت سماعه * اما بینك آخر موضعده منعی بیورملری
تأویل ویاخود نهی تنزیهه محتملدر اما فعلك تأویلی یوقدر نتکیم اول جاریه لرك
فعلی مقرردر وکذلك منکرلر بو حدیثله دخی حجت قیلدیلرکه رسول علیه السلام
بیوردر (کل شیء یلهو به الرجل فهو باطل الا تأدیبه فرسه ورمیه بقوسه وملاعبته
بامرأته) فلا یدل علی التحریم بل یدل علی عدم الفائدة * وکذلك منکرلر
بو حدیثله دخی حجت قیلدیلرکه پیغمبر علیه السلام بیوردیلرکه تحقیقا هر شیء که
رجل اوینار وا کا مشغول اولور باطلدر الا آتنی تأدیب ایتمسی دکل ویای ایله اوق
آتمسی دکل وخاتونیله ملاعبه ایتمسی دکل بو دخی مطلقا سماعك تحریمنه
دلالت ایتمزبلکه عدم فائده سنه دلالت ایدر وبو دخی سماعدن لهو مراد
اولنورسه اولور ودخی منکرلرك دلیل قویلری حضرت پیغمبرك بو حدیث
شریفیدرکه (کل لهو حرام الا المناضلة والملاعبة بالاهل وقوله علیه السلام

كل مايلهيك عن الله فهو حرام وقوله عليه السلام استماع الملاهى فسق
والاستلذاذ به كفر) وكله لايدل على تحريم السماع لانه ليس بلهو عند الشافعى
والغزالى واكثر المشايخ * يعنى هر برلهو حرامدر انجق اوق آتشمق دكل
وملاعبه اهل دكلدر بيوردقلريدر ودخى هر شول شيءكه سنى اللهدن مشغول قيله
اول حرامدر بيوردقلريدر * ودخى ملاهينك استماعى فسقدر واستلذاذى
كفردر بيوردقلريدر وبو حديث شريفلرك كليسى تحريم سماعه دلالت ايتمز زيرا
سماع لهو دكلدر شافعى وغزالى واكثر مشايخ كبار قتنده و بزم قتمزده . ونه حالله
سماع بزى اللهدن غيره مشغول قيلاز بلكه بزى اللهه مشغول قيلور ومراديمز
دخى سماعدن اللهه مشغول اولقدر باخصوصكه سماع روحانيدر وملاعبة
بالاهل جسمانيدر * پس نفسانى مباح اولنده روحانى نه حالله مباح اولميه
بونك برله كه سماع عاشقان لهو دكلدر اما چون سماعدن مراد لهو اولورسه بزم
قتمزده دخى اول لهوك استماعى فسق واستلذاذى كفردر (واما قول ابن عمر
الالاسمع الله لكم القوم المجرمين وفيهم رجل يغنى كذلك لايفيد التحريم من
حيث انه غناء بل لكونهم مجرمين ولكون سماعهم لغلبة الشهوة لاالشوق
الى لقاء الله او الى زيارة بيت الله بل لمجرد اللهو وكان منكرا بالاضافة الى حالهم)
اما ابن عمرك قولى كه آكاه اولك اى امة محمد الله تعالى سزى سامع قلمسون
شول قوم مجرمينى كه انلرك ايچنده مغنى اوله بودخى انلرك كبى تحريمى افاده ايتمز
غنا اولديغى حيثيتدن بلكه اول قومك مجرم اولدقلرى حيثيتدن دلالت ايدر
وانلرك سماعى غلبه شهوت ايله اولديغندن اللهك لقاسنه وياخود زيارت
بيت اللهه شوقلرى ايچون دكلدر بلكه مجرد لهو ولعب ايچوندر * پس بونلرك
كندى حاللرينه نسبت انكار اولنمشدر واما شول كلامكه نافعدن روايت
اولندى نافع حضرتلرى بيورديكه ابن عمر ايله بر يولده بيله ايدم * پس برشبانك
دودوكنك سسنى اشتدى هماندم ايكى بارمقلرين قولاغنه قودى اندنصكره
يولدن چقدى دائما ديردكه يانافع ايشيدرمىسك شول آوازى حتى بن ديدمكه
ايشتمزم * پس بارمقلرين چيقاروب ديديكه يانافع پيغمبرى بويله كوردم ديدى
بودخى سماعك تحريمنه دلالت ايتمز زيرا بارمقلرين قولاقلرينه قومسى انجق كندى
اشلدى ونافعه يانافع سنده بويله ايله ديمدى ونافعك سماعنه انكار ايتمدى اكر
آنك قتنده حرام اوليدى نافعه دخى كندى اشلديكنى امر ايدردى وانى آنكچون
اويله ايلديكى اوحالده ذكرده ياخود فكرده ايدى * پس ذكرى وفكرى آنك

سماعندن اولی کورب قلبی اکا مشغول اولمسون دیو بارمقلرین قولاغنه قودی وبردخی سماعك بعضی اوقاتده واکثر احوالده ترکن اولی کوروزوقتا کیم بو سماعك حقنده نص اولمدیسه وقیاس دخی برمنصوص اوزره مستقیم اولمدیسه سماع تحریمنه اولان قوللر باطل اولوب بو فعل دخی سائر مباح اولان فعللر کبی بلا حرج باقی قالدی * پس سماعك حکمی قلبده اولان شیئك حکمی اولورزیرا تحریك ایتمز الا قلبده هر نه ایسه آنی تحریك ایدر اکرایوا کر کوتو

(قال الامام من احب الله وعشقه واشتاق الی لقائه فلا ينظر الی شئ الا یراه فیه ولا یقرع سمعه قارع الاسمعه منه) امام غزالی بیوررکه شول کمسه که اللهه محبت ایده وعاشق اوله ولقاسنه مشتاق اوله پس اول کمسه برشیئه نظر ایتمز الا انده حقی کوررو سمعنه برشئ طوقنمز الا آنی حقدن ایشیدر * پس سماع انك حقنده انك شوقنی مهیج وعشقنی مؤکد اولور وقلبی چقماغنی چاقیجی اولور اول عاشقدن مکاشفاتدن ومشاهداتدن نیجه حالر استخراج ایدیجی اولورکه آنی وصف مقالات احاطه ایلمز اول احوالی ذائق اولان عارفلر بیلورو انك ذوقنده حسی کلیل اولنلرا کا انکار قیلورلر ومنکر اولنلر حقنده حضرت مولانا بیوررلرکه * کر سماع عاشقانرا منکری * حشر کردی درقیامت باسکان * شهباز جناب ذوالجلال است سماع * فراش قلوب اهل حالست سماع * درمذهب عاشقان حلال است سماع * درمذهب منکران حرامست سماع * واول احواله صوفیه عندنده وجد دیمکله تسمیه اولنور وجد وجوددن مأخوذدر ومصادفه دن مأخوذدر یعنی بولمق وملاقات اولمق زیرا اول سامع اول احواله مصادف ایلرکه اول احواله سماعدن اول مصادف ایلمامش ایدی وبو احوال محبینك غایت مطالبیدر وکل قربتلرك ثمراتنك نهایتیدر * پس بو احواله مفضی وسبب اولان دخی تقریب شیلر جمله سندندر معاصی ومباحات جمله سندن دکلدر وبو احوالك قلبه حصولی سماع سببیله درفافهم لاتنکر الاحوال

(الباب الثالث فی ضرب الدف)

(روی عن عائشة رضی الله عنها وعن ابيها اتفاقا علی الرواية عنها قالت دخل ابوبکر علی وعندی جاريتان تغنيان بما تقاولت الانصار يوم بعاث ورسول الله صلی الله عليه وسلم متغش بثوبه فنهما ابو بكر وقال مزامير الشيطان فی بيت رسول الله وذلك فی يوم عيد فكشف النبی عليه السلام عن وجهه وقال يا ابابكر ان لكل قوم عيدا وهذا عيدنا) بو حدیث شریفی حضرت عائشه بیوررلرکه

حضرت

حضرت ابو بکر بنم اوزریمه داخل اولدی و بنم قتمده ایکی جاریه وار ایدیکه تغنی ایدرلردی شول شعرلرله که انصار یوم بغاثده مقاتله قیلمشلردی بغاث بضم الباء مدینه یه قریب بر موضعدرکه آنده اوس و خزرج قبیله لرینک عظیم قتالی اولمشدر و حضرت رسول علیه السلام جاریه لرک تغنیسی حالنده قفتانلرین بورینوب یاتوردی *پس حضرت ابو بکر حضرت عائشه یی نهی و منع ایلیوب دیدیکه رسول الله اونده مزامیر شیطان نیلر *پس حضرت رسول علیه الصلوة والسلام برده یی مبارک یوزلرندن کیدروب بیوردیلرکه یا ابابکر تحقیقا هر برقومک بر بیرامی واردر و بوکون بزم بیرامزدر *شیخ اکمل الدین بیورورلرکه علماء اراده مقده اختلاف ایتمشلردر اهل حجازدن بر جماعت مباح قیلمشلردر مالکدن روایت اولناندر بودر و ابو حنیفه و اهل عراق حرام دیمشلردر و شافعی کریه عد ایتمشلردر مذهب مالکده مشهور اولنده بودر سماعی مجوز کوروب بو حدیثله حجت ایراز ایدرلر *اما محرم اولنلر جواب و یررلرکه بو محل نزاعدکلدر زیرا بو غناء شجاعت وقتالده مهارت و حذاقت حقنده و بوکا بکزر شیلرده اولدی بو خصوصده کلام یوقدر و بو منوال اوزره اولان غناء جائزدر زیرا بونده فساد یوقدر حرام اولان غناء اولدرکه ناسی شروره تحریک ایده و بطالت و قبحه تحمیل ایده * و بر روایتده دخی جاریتان ضرب دفوف ایدرلردی و بر روایتده جاریتان دفله اوینرلردی دف ضم داله اولمق اشهر و افصحدر شیخ اکمل کلامی بوراپه دکدر و شیخ اکمل الدینک ذکر ایلدیکندن منفهم اولان اولدرکه بزم اخوانمزک سماعی مباح اوله اول اشعار فضلا و بلغا ایله تغنیلری مباح اوله زیرا بونده فساد یوقدر ودف چالملریده مباحدر علی روایة اخری که (تدفان) دروورقصلریده مباحدر روایة ثالثه اوزره که (تلعبان بالدف) در زیرا بو روایتلرک کلیسی روایت صحیحه در وصاحب المفاتیح شرح مفاتیحده بو حدیثک شرحنده دیرکه بو حدیث دلالت ایدر ضرب دف و قرائت اشعاره که آنده وصف زنان مغنیه و هجو مسلم اولمیه غناء و سماعک حرام اولمسی لهو و لعب و لغو و طرب قنده اولانده سماع حرامدر دینلرک قتنده و اهل صلاح و فقرا و عشاق ایسه بویله لهو و لعبله سماعدن منزهدرلر

(فان قلت ما تقول فی قول بعض شراح المشارق الذی قال فی شرح هذا الحدیث قوله علیه السلام هذا عندنا اعتذار عن عائشة فان اظهار السرور فی العید من شعائر الاسلام ولیس هو کسائر الایام قال الشیخ فیفهم من قوله ان السماع الغناء جائز یوم العید ولا یجوز فی سائر الایام قلنا وعلی هذا التقدیر یجوز لنا سماع

لان لنا كل يوم عيدا بل فى كل نفس عيدين وللعامة فى كل سنة مرتين كما قال مولانا

وسيدنا وسلطاننا ومرشدنا *(مثنوى)*

عارفان دردمى دوعيد كنند * عنكبوتان مكس قديد كنند

(وقال ابن الفارض)

وعندى عيدى كل يوم ارى به * جمال محياها بعين قريرة

پس سن نه ديرسك بعض شراح مشارقدن حضرت رسولك وهذا عيدنا
قولى حضرت عائشه طرفندن اعتذاردر بو معنى ويررلر زيرا يوم عيده اظهار
سرور شعائر اسلامدر حالبوكه يوم عيد سائر ايام كبى دكلدر *
پس بونك قولندن منفهم اولان اولدركه تحقيقا سماع جائزدر ديرز زيرا بزم ايچون
هر كونده بر عيد واردر بلكه هر بر نفسده ايكى عيد واردر برى نفى اغيار ايلمده
برى دخى اثبات محبوب غيب ايلمده وعامة ناس ايچون هر سنه ده ايكى كره
عيد ايلمك واردر * نته كيم حضرت پيريمز سلطانمز بيوررلركه عارفلر هر دمده ايكى
عيد ايدرلر اما عنكبوت مرتبه سنده اولان اهل نفس اتلر قوريدوب قديد ايدرلر *
وابن فارض حضرتلرى بيوررلركه بنم قتمده عيدم هر شول كونده دركه بن اول
محبوبى كورم آنك جمال كمالنى مشاهده قيلم * امام غزالى بيورركه سماع اوقات
سروده سرورى تأكيد ايدر وآنى مهيج ومحركدر حقن اول سرور مباح
اولديسه مثلا ايام عيدده وكوبكو اولدقده وغائبدن كمسه كلدكده ودوكون
وقتنده واوغلان طوغدقده بو جمله سى مباحدر سرورى اظهاردن اوترى
وبومذكوراته دلالت وشهادت حضرت نبى عليه السلامك مدينه يه كلديكنده
بعضى مغنيه خاتونلر انشاد شعر ايدوب دفله والحانله استقبال ايدوب
بو بيتى ديرلردى

طلع البدر علينا * من ثنيات الوداع
وجب الشكر علينا * ما دعا لله داع

ول حضرتك قدومى سببيله اولان سرورى اظهار ايچون بو احوالى ايدرلردى
وبو سرور سرور محمد عليه السلامدر بو منوال اوزره سماع جائزدر هر قادمك
قدومنده وهر سبب مباحك اسباب سرورنده وشول كلمات كه بو محله كنجه يه دلك
ذكر ايلدك ارباب ظاهرك فهملرينه لايق كلامدر * اما اصحاب باطن هر شيئك
حقيقتنه نظر ايدرلر * پس هر شيدن تسبيح اللهى وتنزيه اللهى استماع ايدرلر زيرا
هر شئ حقى مسبح ومقدسدر نته كيم الله تعالى بيورر (وان من شئ الا يسبح بحمده

ولكن

ولكن لا تفقهون تسبيحهم) هيچ برشئ يوقدر الا اول اللهى تسبيح ايدر حمدنه متلبس اولديغى حالده لكن اى ظواهر اشياده قالانلر سز انلرك تسبيحنى بيله مزسكز * پس دف وناى ودودك وطبل ونقاره وبونلر امثالى اولان سازلر دخى داخلدر پس بو جمله سى الله تعالىيى ذكر وتسبيح وتقديس ايدرلر شانته لايق اولان شيلردن پس ارباب ظاهر اهل طريقه نيچه انكار ايدرلركه تسابيح اشيايى استماع ايدرلر

(بيت)

چيست ميدانى صداى چنك وعود * انت حسبى انت كافى يا ودود

تم

وكان تمام طبعة بدار الطباعة الباهره * الكائنة ببولاق مصر القاهره ملحوظا بعين عناية ناظرها السنى المراتب * حضرة حسين افندى الملقب براتب * ومشمولا برعاية رئيس مصححيها المفتقر الى الطاف ربه الصمد المدعو بالشريف احمد * على ذمة الحاج عثمان نورى افندى الاسلامبولى لخمس ليال بقين من صفر الخير * سنة ست وخمسين ومائتين بعد الالف من هجرة خاتم الرسل الكرام صلى الله وسلم عليه وعلى آله واصحابه المكملين بكماله

